

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ  
ΤΗΣ  
ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ

ΤΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΚΑΙ ΙΤΑΛ. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ ΑΣΣΥΡΙΑΣ  
ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ ΜΗΔΙΑΣ ΠΕΡΣΙΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΗΣ

ΜΕΤ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ\*

γυμνασιάρχου εν Ἀθήναις

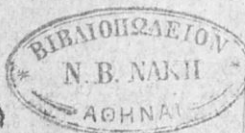
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΠΗΥΣΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΡΡΥΘΜΙΣΜΕΝΗ

« Τὰ καιρία λέγειν »

ΔΙΣΧΥΛΟΣ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΕΚΔΟΤΗΙ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14

63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1884



Κ 9 Β 0 2

1884-225

# ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΤΗΣ

# ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ

ΤΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΚΑΙ ΙΤΑΛ. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ ΑΣΣΥΡΙΑΣ  
ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ ΜΗΔΙΑΣ ΠΕΡΣΙΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΗΣ

ΜΕΤ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

γυμνασιάρχου εν Αθήναις

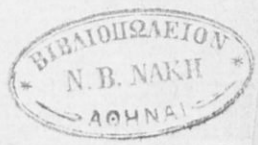
76  
73-120

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΠΗΥΣΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΡΡΥΘΜΙΣΜΕΝΗ

«Τὰ καιρία λίγαι»  
ΑΙΣΧΥΛΟΣ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΕΚΔΟΤΗΙ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14

63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1884



## Πρὸς τὸν ἀναγινώσκοντα.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βιβλίου ἐνόησεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης ὅποιον ἠκολούθησα σχέδιον εἰς τὸ ἀνά χειρας ἐγχειρίδιον. Ἐξέθηκα τὴν σύγχρονον γεωγραφίαν, ἀλλὰ συμπεριέλαβον καὶ τὴν παλαιάν, ὅπου ἐνόμισα ταύτην χρῆσιμον πρὸς κατανόησιν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἢ συντελοῦσαν ἄλλως πρὸς δεῖξιν τῆς προόδου τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, πάλαι τε καὶ νῦν. Ἠθέλησα νὰ περισυναγάγω πάσας τὰς γνώσεις ἐκείνας, αἵτινες καθιστῶσι δῆλην τὴν ἀκμὴν ἢ κατὰπτωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἅμα δὲ τὴν σύγχρονον αὐτοῦ κατάστασιν, οὕτως ὥστε τὸ ἔργον νὰ λάβῃ ἀπόχρωσιν ἐθνικὴν, ἱκανὴν διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐναργοῦς τῶν πραγμάτων ἐκθέσεως νὰ ἐμποιήσῃ εἰς τοὺς παῖδας τῶν Ἑλλήνων πεποιθήσιν ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ φρόνημα. Ἐσημείωσα μετὰ προσοχῆς τὰ ὕψη τῶν ὄρεων, ἐνθα ἔστησαν τὸ πάλαι τὴν ἑδραν αὐτῶν οἱ θεοὶ καὶ τανῦν ἄδουσι τὰ ἀρρενωπὰ ἄσματα αὐτῶν οἱ ὀρεσίθιοι ὀπλιῖται, τὰ μήκη τῶν ποταμῶν, ὧν τὸ μεγαλεῖον δὲν ἄφησε νὰ κοιμηθῇ τοῦ λαοῦ ἡ φαντασία· ἐζήτησα πανταχοῦ νὰ καταδείξω πῶς τὰ νεώτερα ὀνόματα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παραφθορὰ τῶν ἀρχαίων.<sup>1</sup> μετὰ πολλῶν δὲ μόχθων ἐρευνῶν καὶ εἰς πολλοὺς ὀχληρὸς γινόμενος ἐσημείωσα τοὺς ἐκασταχοῦ Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τανῦν, καὶ τὸ πάλαι τὰς ἀναριθμοὺς ἀποικίσεις· δὲν ἀφῆκα τόπον λόγου ἄξιον ἐνθα δὲν προσέθηκα τὸ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενον ἱστορικὸν ἢ μυθολογικὸν γεγονός, καὶ ἐν γένει πανταχοῦ παρενέβαλόν τι δυνάμενον νὰ δώσῃ εἰς τὸν φιλόπονον

(1) Ὁ Ἀχελῷος λέγεται νῦν καὶ Ἀχελός. Ἰδὲ Passow Τραγοῦδία Ῥωμαίικα, Index Geographicus.

διδάσκαλον νύξιν, ὅπως καταστήσῃ ἐπαγωγὸν τῆς γεωγραφίας τὸ μάθημα. Πρὸς τοῦτο δὲ πλεῖστα μετεχειρίσθην βοηθήματα<sup>1</sup> ἡμεδαπά τε καὶ ξένα, προσπαθῶν νὰ μὴ ὑπερβῶ τὸ ἐξ ἀρχῆς διαγραφὴν σχέδιον, ὅπως τὸ ἔργον ἔχῃ τὴν εἰς τὰ διδασκτικὰ βιβλία ἀναπόφευκτον συμμετρίαν.

Περὶ τὸν δὲ εἶνε νὰ ὑπομνήσω καὶ πάλιν ὅτι τῆς γεωγραφίας ἡ διδασκαλία ἄνευ ζωηρῶν καὶ μεγάλων ἀτλάντων ἐπὶ τοῦ τοίχου δὲν εἶνε δυνατὸν οὔτε ἐν τοῖς Ἑλλ. σχολαίοις οὔτε ἐν τοῖς Γυμνασίοις καρποφόρος νὰ ἀποβῇ. Ὡς τοιοῦτους δὲ συνιστῶ· 1) τοὺς τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν τῶν Ἑλλ. γραμμάτων (α' πίνακα τῶν Ἑλλ. χωρῶν, β' τὴν Εὐρώπην, γ' τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ε'. π. Χ. ἑκατονταετηρίδος)· 2) τοὺς τοῦ Kiepert· καὶ 3) τοὺς τῶν Meissas et Michelot.

Ὁφείλω δὲ κατὰ τὴν β'. ταύτην ἔκδοσιν καὶ δημοσίᾳ νὰ διακηρύξω τὴν βαθεῖάν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν διασημότετον τῶν συγχρόνων γεωγράφων, διαπρεπῆ δὲ καθηγητὴν τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίου Κύριον Κείπερτ διὰ τὴν ἄπειρον καλωσύνην, μεθ' ἧς, εἰδήμων τῆς νέας Ἑλληνικῆς ὄν, διήλθεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ ἐγχειρίδιόν μου, ἐσημείωσε δὲ πανταχοῦ τὰ πλημμελῆ ἢ λίαν ἀτελῆ. Τὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μάλιστα θὰ εὖρη ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ ἀνὰ χεῖρας ἐκδόσει λίαν μεταβεβλημένα.

(1) Χρυσοχόου Πίναξ τῆς Μεσημβρινῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, Μηλιαράκη Κυκλαδικά, Γεωργιάδου Θεσσαλικά, Μεγελιδάκη Λαδύρινθος, Μ. Χριστοδοῦλου Σαράντα Κλησιαίς, Γ. Νικολαΐδου Ἰλιάδος Στρατηγικὴ Διασκευή, Γεωγραφία τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ Ν. Βοϊατζῆ, Ἡ νῆσος Σύμη ὑπὸ Μ. Γρηγοροπούλου, Ἄρ. Σπαθᾶκη Παιδαγωγός (Σελ. 306), κλπ. Seydlitz Schul-geographie, Geographie Ancienne par Meissas et Michelot, E. Cortambert cours de géographie, κλπ.

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ.

# ΠΙΝΑΞ

## ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
α'. Ἡ γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα θεωρουμένη. . . . .	α'.
β'. Ἡ γῆ ὡς φυσικὸν σῶμα θεωρουμένη . . . . .	ια'.
1) Ἡ ξηρά . . . . .	ιβ'.
2) Τὸ ὕδωρ. . . . .	ις'.
3) Ἡ ἀτμόσφαιρα . . . . .	ιθ'.
γ'. Τὰ προϊόντα τῆς γῆς . . . . .	κα'.
δ'. Ἡ γῆ θεωρουμένη ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπου. . . . .	κγ'.
ε'. Ἱστορία τῆς Γεωγραφίας. . . . .	κς'.
ς'. Πληθυσμὸς τῶν ἀνθρώπων καὶ σύγκρισις τῶν μερῶν τῆς γῆς.	μ'.

## ΑΣΙΑ

Τοποθεσία, ὄρη, ποταμοὶ κλπ. . . . .	1
--------------------------------------	---

### Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

1. Ἀσιατικὴ Τουρκία. . . . .	4
Α'. Μικρὰ Ἀσία. Ὄρη, ποταμοὶ κλπ. . . . .	5
Α'. Μυσία . . . . .	10
Β'. Βιθυνία. . . . .	13
Γ'. Παφλαγονία. . . . .	15
Δ'. Πόντος. . . . .	16
Ε'. Λυδία. . . . .	19
ΣΤ'. Φρυγία. . . . .	24
Ζ'. Γαλατία. . . . .	27
Η'. Καππαδοκία. . . . .	28
Θ'. Καρία. . . . .	29
Ι'. Λυκία . . . . .	32
ΙΑ'. Παμφυλία. . . . .	33
ΙΒ'. Κιλικία. . . . .	35
Νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. . . . .	37
Β'. Ἀρμενία καὶ Γεωργία. . . . .	43
Γ'. Κουρδιστάν ( Ἀσσυρία) . . . . .	44

Δ'. Ἀλδοσσεζίρα (Μεσοποταμία) . . . . .	45
Ε'. Ἰράκ Ἀραβί (Βαβυλωνία) . . . . .	»
ΣΤ'. Συρία (Σοριστάν) . . . . .	47
Φοινίκη . . . . .	48
Παλαιστίνη . . . . .	49
2. Ἀραβία . . . . .	51
3. Ἡ ὑψηλὴ χώρα τοῦ Ἰράν . . . . .	53
α'. Τὸ Περσικὸν κράτος . . . . .	54
β'. Ἀφγανιστάν . . . . .	57
γ'. Βελουτσιστάν . . . . .	58
4. Βρεττανικὴ Ἰνδία . . . . .	»
Α'. Ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδική . . . . .	»
Β'. Ἡ ἐκτὸς τοῦ Γάγγου Ἰνδική . . . . .	63
5. Τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἰνδικῶν νήσων . . . . .	65

## Β'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

6. Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας . . . . .	67
7. Κίνα ἢ Σινική αὐτοκρατορία . . . . .	68
α'. Ἡ καθ' αὐτὸ Κίνα . . . . .	»

## Γ'. ΜΕΣΗ ἢ ΥΨΗΛΗ ΑΣΙΑ

δ'. Μανδσουρία . . . . .	70
γ'. Μογγολία . . . . .	71
δ'. Τιβέτ . . . . .	»
ε'. Ἰλί . . . . .	»
9. Τουρκιστάν ἢ Τουράν . . . . .	72
10. Καυκασία . . . . .	73

## Δ'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσσία . . . . .	73
-----------------------------	----

## ΑΦΡΙΚΗ

### Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1. Αἴγυπτος . . . . .	78
2. Νουβία . . . . .	83



	Σελ.
3. Ἄβυσσηνία ἢ Χαθές . . . . .	84
4. Βάρκα καὶ Βαρβαρία . . . . .	"
Α'. Βάρκα . . . . .	"
Β'. Βαρβαρία . . . . .	85
α'. Τρίπολις καὶ Φεζάν. . . . .	86
β'. Τύνις . . . . .	"
γ'. Ἀλγερία. . . . .	87
δ'. Φέζ καὶ Μαρόκκον. . . . .	"
5. Ἡ ἔρημος Σαχάρα. . . . .	"
6. Σενεγαμβία . . . . .	88
7. Σουδάν ἢ Νιγηριτία. . . . .	89

## Β'· ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

8. Ἀνατολική παραλία . . . . .	89
9. Ἡ Ἀγγλική ἀποικία τοῦ Κάπου. . . . .	90
10. Κάτω Γουένέα. . . . .	91
11. Ἄνω Γουένέα . . . . .	92

## Γ'· ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ ΝΗΣΟΙ

92

## ΕΥΡΩΠΗ

### Α'· ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος. . . . .	98
Α'. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία. . . . .	109
2. Θράκη . . . . .	"
Α'. Ἡ Παλαιά. . . . .	"
Β'. Ἡ Σύγχρονος Θράκη. . . . .	111
3. Μακεδονία. . . . .	116
4. Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία. . . . .	120
5. Βοσνία . . . . .	123
6. Βουλγαρία. . . . .	124
7. Κρήτη. . . . .	125
Β'. Βασίλειον τῆς Ῥωμανίας . . . . .	129
α'. Βλαχία . . . . .	"
β'. Μολδαυία . . . . .	130
γ'. Δοβροῦτσα . . . . .	"

	Σελ.
Γ'. Βασίλειον τῆς Σερβίας. . . . .	131
Δ'. Ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. . . . .	"
Ε'. Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος. . . . .	132
Α'. Θεσσαλία καὶ Ἡπειρος . . . . .	133
Β'. Στερεὰ Ἑλλάς. . . . .	138
α.) Νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας . . . . .	"
β.) Νομός Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. . . . .	145
γ.) Νομός Λιτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. . . . .	150
Γ'. Πελοπόννησος . . . . .	152
α.) Νομός Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. . . . .	153
β.) Νομός Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος. . . . .	157
γ.) Νομός τῆς Μεσσηνίας. . . . .	161
δ.) Νομός τῆς Λακωνίας. . . . .	164
ε.) Νομός τῆς Ἀρκαδίας. . . . .	166
Δ'. Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους . . . . .	163
α.) Νομός τῆς Εὐβοίας . . . . .	"
β.) Νομός τῶν Κυκλάδων . . . . .	165
Ε'. Νῆσοι τοῦ Ἴονίου Πελάγους. . . . .	169
α.) Νομός τῆς Κερκύρας . . . . .	"
β.) Νομός τῆς Κεφαλληνίας. . . . .	170
γ.) Νομός τῆς Ζακύνθου. . . . .	171
2. Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος . . . . .	173
Α'. Ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλλία. . . . .	180
α'. Πέραν τοῦ Πάδου Γαλλία. . . . .	"
β'. Ἐνετία. . . . .	181
γ'. Ἡ Λιγυρτικὴ . . . . .	182
δ'. Γαλλία ἢ ἐντὸς τοῦ Πάδου . . . . .	"
Β'. Ἡ καθ' αὐτὸ Ἰταλία . . . . .	184
α'. Τυρρηνία (Ἐτρούρια) . . . . .	"
β'. Ἡ Ὀμβρική. . . . .	186
γ'. Ἡ Πικεντίνη . . . . .	"
δ'. Ἡ Σαβίνη χώρα. . . . .	187
ε'. Ἡ Λατίνη (τὸ Λάτιον). . . . .	"
ς'. Ἡ Σαμνίτις. . . . .	192
ζ'. Καμπανία. . . . .	"
Γ'. Μεγάλῃ Ἑλλάς . . . . .	194
α'. Ἀπουλία . . . . .	"
β'. Λευκανία . . . . .	201
γ'. Ἡ Βρεττία . . . . .	202
Δ'. Νῆσοι τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος. . . . .	203

Σελ.

α'. Σικελία (Τρινακρία) . . . . .	203
β'. Μικραὶ νῆσοι τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος . . . . .	207
γ'. Ἄλλαι νῆσοι τῆς Ἰταλίας . . . . .	"
Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου . . . . .	209
3. Ἰβηρικὴ χερσόνησος. . . . .	"
Α'. Τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας. . . . .	210
α'. Τὸ στέμμα τῆς Καστίλιας . . . . .	212
β'. Τὸ στέμμα τῆς Ἀραγωνίας . . . . .	214
γ'. Τὸ στέμμα τῆς Ναβάρρας. . . . .	215
δ'. Αἱ Βασκικαὶ ἐπαρχίαι . . . . .	"
Β'. Τὸ Βασίλειον τῆς Πορτογαλίας . . . . .	216

## Β'. Αἱ ἐπικρατεῖαι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης

4. Ἡ Δημοκρατία τῆς Γαλλίας . . . . .	218
Α'. Ἐπαρχίαι μὴ κείμεναι παρὰ τὰ σύνορα μήτε εἰς τὴν παράλιαν. . . . .	222
Β'. Ἐπαρχίαι κείμεναι εἰς τὰ σύνορα ἢ τὰ παράλια. . . . .	224
5. Ἑλβετία. . . . .	230
6. Τὸ βασίλειον τῶν Κάτω Χωρῶν (Ὁλλανδία). . . . .	236
7. Τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου . . . . .	241
8. Γερμανία . . . . .	243

## ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. Τὸ βασίλειον τῆς Πρωσσίας. . . . .	251
2. Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας. . . . .	257
3. Τὸ βασίλειον τῆς Σαξονίας. . . . .	258
4. Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης . . . . .	259
5. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Βάδης . . . . .	"
6. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης . . . . .	260
7. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Μεκλεμβουργίου Σχουερίνου. . . . .	261
8. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Μεκλεμβουργίου Στρέλικίου. . . . .	"
9. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Σαξονικῆς Βειμαρίας . . . . .	"
10. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Ὁλδεμβούργου . . . . .	262
11. Τὸ δουκάτον τῆς Βρουνσβίγης. . . . .	"
12. Τὸ δουκάτον τῆς Σαξονικῆς Μείνιγγης. . . . .	"
13. Τὸ δουκάτον τοῦ Σαξονικοῦ Ἀλτεμβούργου. . . . .	"

14. Τὸ δουκάτον τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου καὶ τῆς Γόθας.	263
15. Τὸ δουκάτον τῆς Ἀρχάλτης. . . . .	"
16 καὶ 17. Τὰ δύο πριγκιπάτα Σχουαρτσοβούργιος Ῥουδολ- στάττη καὶ Σχουαρτσοβούργιος Σονδερεσχώση.	263
18. Τὸ πριγκιπάτον τῆς Βαλδέκκης. . . . .	"
19 καὶ 20. Τὰ δύο πριγκιπάτα τῆς Ῥεούσσης τοῦ παλαιότε- ρου καὶ νεωτέρου γένους. . . . .	264
21. Τὸ πριγκιπάτον τῆς Σχασουμβουργίου Λίππης. . . . .	"
22. Τὸ πριγκιπάτον τῆς Λίππης . . . . .	"
23. Ἡ ἐλευθέρα καὶ Ἀνσεατικὴ πόλις Λυδέκκη. . . . .	"
24. Ἡ ἐλευθέρα καὶ Ἀνσεατικὴ πόλις Βρέμη . . . . .	265
25. Ἡ ἐλευθέρα καὶ Ἀνσεατικὴ πόλις Ἀμβούργον . . . . .	"
26. Αἱ αὐτοκρατορικαὶ χῶραι Ἀλσατία καὶ Λοθαριγγία. . . . .	"
9. <b>Ἀυστρία.</b> . . . . .	266
Α'. Αἱ εἰς τὸ Κοινοβούλιον ἀντιπροσωπευόμεναι Ἀυστρια- καὶ χῶραι . . . . .	269
Β'. Αἱ Οὐγγρικά χῶραι τοῦ στέμματος τοῦ Ἁγ. Στεφάνου	273

## Γ'. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

10. Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος . . . . .	274
1. Σουηδία . . . . .	277
2. Νορβηγία. . . . .	278
11. Δανία. . . . .	279
Α'. Ἡ καθ' αὐτὸ Δανία. . . . .	280
α'. Αἱ νῆσοι . . . . .	"
β'. Ἡ Ἰουτλανδία (Κιμβρική χερσόνησος). . . . .	281
Β'. Αἱ πλησίον χῶραι . . . . .	"
α'. Αἱ Φαρόαι. . . . .	"
β'. Ἡ νῆσος Ἰσλανδία . . . . .	"
12. Τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας . . . . .	282
1. Ἀγγλία καὶ Οὐαλλία . . . . .	285
Α'. Νότιος Ἀγγλία. . . . .	"
Β'. Ἀνατολικὴ Ἀγγλία. . . . .	286
Γ'. Μέση Ἀγγλία . . . . .	287
Δ'. Τὸ πριγκιπάτον τῆς Οὐαλλίας . . . . .	"
Ε'. Βόρειος Ἀγγλία . . . . .	"
2. Σκωτία (Καληδονία). . . . .	288
3. Ἴρλανδία. . . . .	289

Δ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

	Σελ.
15. Ῥωσσία . . . . .	291
Α'. Ἰγγρία ἢ Ἰγγερμανλανδία . . . . .	295
Β'. Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Βαλτικῆς . . . . .	" "
Γ'. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιννίας . . . . .	297
Δ'. Τὸ ποτὲ βασίλειον τῆς Πολωνίας . . . . .	" "
Ε'. Δυτικὴ Ῥωσσία . . . . .	298
ΣΤ'. Ἡ Μεγάλῃ Ῥωσσία . . . . .	299
Ζ'. Ἡ Ἀνατολικὴ Ῥωσσία . . . . .	" "
Η'. Ἡ χώρα τῶν παρὰ τὸν Δὸν Κοζάκων . . . . .	" "
Θ'. Μικρὰ Ῥωσσία καὶ Οὐκρανία . . . . .	300
Ι'. Νότιος ἢ Νέα Ῥωσσία . . . . .	301
Σύγκρισις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν μεγίστων πόλεων τῆς Εὐρώπης . . . . .	303
Ἐμβαδὸν καὶ πληθυσμὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐπικρατειῶν	303

ΑΜΕΡΙΚΗ

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Δανικὴ βόρειος Ἀμερικὴ ἢ Γροιλλανδία . . . . .	310
2. Βρεττανικὴ βόρειος Ἀμερικὴ . . . . .	311
3. Αἱ ἠνωμέναι πολιτεῖαι τῆς βορείου Ἀμερικῆς . . . . .	313
α'. Αἱ βόρειαι πολιτεῖαι . . . . .	314
β'. Αἱ μέσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ πολιτεῖαι . . . . .	" "
γ'. Αἱ νότιοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ πολιτεῖαι . . . . .	315
δ'. Πολιτεῖαι τοῦ κόλπου . . . . .	" "
ε'. Κεντρικαὶ πολιτεῖαι . . . . .	316
ς'. Πολιτεῖαι πρὸς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν . . . . .	" "
4. Δημοκρατία τοῦ Μεξικοῦ . . . . .	317

Β'. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ἡ Στερεά . . . . .	318
2. Τὸ πρὸς Δ. πλήρες νήσων Ἰνδικὸν πέλαγος, ἧτοι αἱ Δυτι- καὶ Ἰνδαί . . . . .	319
α'. Αἱ Βαχαμαῖαι (ἢ Λουκαυίκαὶ νῆσοι) . . . . .	" "
β'. Αἱ μεγάλαι Ἀντίλλαι . . . . .	" "
γ'. Αἱ μικραὶ Ἀντίλλαι . . . . .	320

## Γ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Σελ.

1.	Αἱ τρεῖς Κολομβικαὶ δημοκραταὶ . . . . .	321
	α'. Αἱ ἠνωμέναι πολιτεῖαι τῆς Κολομβίας. . . . .	"
	β'. Ἡ δημοκρατία Βενεζουέλα . . . . .	"
	γ'. Ἡ δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ . . . . .	322
2.	Ἡ δημοκρατία τῆς Περούας. . . . .	223
3.	Ἡ δημοκρατία Βολιβία . . . . .	"
4.	Ἡ δημοκρατία Χιλή . . . . .	324
5.	Ἡ δημοκρατία τῆς Παραγουάης. . . . .	"
6.	Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐραγουάης. . . . .	"
7.	Ἡ Ὀμόσπονδος πολιτεία τοῦ Ῥίου Δελαπλάτα. . . . .	325
8.	Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Βρασιλίας. . . . .	"
9.	Γουάνα . . . . .	326
10.	Παταγωνία καὶ Γῆ τοῦ Πυρός. . . . .	"

## ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

	Α'. Ἡπειρος τῆς Αὐστραλίας ἢ νέα Ὀλλανδία μετὰ τῆς Τασμανίας . . . . .	328
1.	Ἡ ἀνατολική παραλία . . . . .	329
2.	Ἡ νότιος παραλία . . . . .	"
3.	Ἡ δυτικὴ παραλία . . . . .	330
4.	Ἡ βόρειος παραλία. . . . .	"
	Β'. Αἱ νῆσοι τῶν Παπουαίων . . . . .	"
	Γ'. Αἱ νῆσοι τῶν Μαλαίων . . . . .	331

## ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς 4 στιχ. 20 ἀντὶ Ἀγραῖος γράφε Ἀργαῖος.  
 " 124 " 5 " Βαυλοῦκα " Βανυαλοῦκα.  
 καὶ εἴ τι παρόμοιον καταλείπεται εἰς τοῦ ἀναγνώστου τὴν ἐπιείκειαν.

# ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

## Εἰσαγωγή.

ά. Ἡ γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα θεωρουμένη.

§ 1. Διαιροῦσι τὰ οὐράνια σώματα εἰς ἀπλανεῖς ἀστέρας, πλανήτας, δορυφόρους καὶ κομήτας.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες δὲν μεταβάλλουσιν οὐσιωδῶς τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν, καὶ λάμπουσιν ἔχοντες ἴδιον φῶς. Κατὰ δὲ τὴν λάμψιν αὐτῶν τοὺς διαιροῦσιν εἰς τάξεις (ἀστήρ πρώτου, δευτέρου, τρίτου κλπ. μεγέθους)· καὶ ὅπως διακρίνωσιν αὐτοὺς ἔτι κάλλιον, ταξινομοῦσι τοὺς ἀστέρας εἰς συμπλέγματα, ἅτινα καλοῦνται ἀστερισμοί. Καὶ τοὺς μὲν ἀστέρας τῶν πρώτων θ τάξεων δύναται τις νὰ ἴδῃ μὲ γυμνοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς ἐπιλοίπους ὅμως μόνον διὰ τηλεσκοπίων. Ἀπὸ δὲ τῆς δωδεκάτης τάξεως καὶ περαιτέρω διὰ τῶν ἀρίστων μόνον τηλεσκοπίων εἶνε ὄρατοί. Συμπύκνωσις δὲ ἀπειραριθμῶν ἀστέρων, φαινομένων ἐκ τῆς γῆς ὡς νεφέλη φωτεινὴ, καλεῖται γαλαξίας.

Εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, ὁ πλησιέστατος εἰς ἡμᾶς ἀπλανής. Ἡ διάμετρος αὐτοῦ εἶνε 109 φορές μακροτέρα τῆς γηίνης, καὶ τὸ ἔμβαδόν αὐτοῦ σχεδὸν ἔν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον μεγαλήτερον τοῦ τῆς γῆς. Εἶνε δὲ πηγὴ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θερμότητος τῶν τε πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων αὐτῶν. Εἰς δὲ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸν φωτόσφαιραν παρατηροῦσι πολλάκις σκοτεινὰ

μέρη (κη.λίθας τοῦ ἡλίου), καὶ ἐκ τῆς κινήσεως αὐτῶν εἰκά-  
ζεται ὅτι ὁ ἥλιος στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά του περίπου εἰς  
ἡμέρας  $25\frac{1}{3}$ .

§ 2. Οἱ πλανῆται κινουῦνται εἰς ἐπιμήκεις στρογγύλας  
τροχιᾶς (ἐλλείψεις) περὶ τὸν ἥλιον, καὶ οἱ δορυφόροι εἰς  
ὁμοίας τροχιᾶς περὶ τοὺς πλανήτας. Ὁ δὲ ἥλιος μετὰ τῶν  
πλανητῶν καὶ δορυφόρων ὁμοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἡλιακὸν σύστη-  
μα (Κοπέρνικος 1473—1543, Κέπλερος 1571—1630).  
Πλανῆται δ' εἶνε οἱ ἐξῆς, κατατασσόμενοι ἀναλόγως τῆς  
ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεως αὐτῶν.

1) Ἑρμῆς,	ἀπὸ τοῦ ἡλίου περίπου	$7\frac{3}{4}$	ἑκατομ. μιλ.	ἀπέχων,
2) Ἀφροδίτη,	» » » »	$14\frac{1}{2}$	»	» ἀπέχουσα,
3) Γῆ,	» » » »	20	»	»
4) Ἄρης,	» » » »	$32\frac{1}{2}$	»	» ἀπέχων,
5) Ζεὺς,	» » » »	104	»	»
6) Κρόνος,	» » » »	191	»	»
7) Οὐρανός,	» » » »	384	»	»
8) Ποσειδῶν,	» » » »	602	»	»

Ἐκτὸς δὲ τούτων γνωρίζομεν πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἄλλους  
216 «μικροὺς» πλανήτας (ἀστεροειδεῖς), τῶν ὁποίων ἡ  
μέση ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε περίπου 56 ἑκατομμ.  
μίλια. Τούτων δὲ τέσσαρες μὲν ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὰς ἀρ-  
χὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ 1845.

Ἡ Γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, ὁ Ἄρης 2,<sup>1</sup> ὁ Ζεὺς 4, ὁ  
Κρόνος 8, ὁ Οὐρανός 8, καὶ ὁ Ποσειδῶν 1. Πλὴν τούτων  
ὅμως ὁ Κρόνος περιβάλλεται ὑπὸ δακτυλίου, ὅστις οὐδα-  
μοῦ εἶνε μετ' αὐτοῦ συγκεκολλημένος. Ὁ Ποσειδῶν ἀνε-  
καλύφθη τὸ ἔτος 1846 ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίῳ Γάλλου, ἀφοῦ  
ὁ ἐν Παρισίοις Λελερριε ἀπέδειξε δι' ὑπολογισμῶν τὸ ἀναγ-  
καῖον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Οἱ πλεῖστοι κομηῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον εἰς τρο-

(1) Ἀνακαλυφθέντας τὸ 1877 ἐν Βασσιγκτῶνι.



χιάς ὁμοιοτάτας πρὸς παραβολὴν (ἐπιμήκη κυκλοειδῆ γραμμὴν). Πολλοὶ ὅμως ἐξ αὐτῶν ἐπιστρέφουσι, κινουῦνται δέ, ὅπως καὶ οἱ πλανῆται, περὶ τὸν ἥλιον εἰς ἐλλειπτικὰς μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολὺ μακρὰν ἐκτεινομένας τροχιάς· καὶ συνίσταται ἐκ φωτεινοῦ πυκνοῦ πυρῆνος, καὶ περικαλύμματος περιβάλλοντος αὐτόν· τοῦτο δὲ λήγει συνήθως εἰς οὐρὰν ἀπεστραμμένην ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶνε μέγιστος.

§ 3. Ὅτι ἡ ἡμετέρα γῆ ἔχει μορφήν σφαιρικὴν, ἀποδεικνύεται ἐκ πολλῶν τεκμηρίων.

1) Ὁ ὀρίζων εἶνε πανταχοῦ στρογγύλος, ὅπου οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἐμποδίζον τὴν θέαν.

2) Ὅταν ἀνυψούμεθα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἀναθαίνωμεν π. χ. εἰς ὄρος, ἐκτείνεται ὁ κύκλος τῆς ἀπόψεως, ἥτοι βλέπομεν μακρύτερα.

3) Τῶν πολὺ ἀπεχόντων πραγμάτων, π. χ. τῶν ὀρέων, βλέπει τις μόνον τὰ ὑψηλότερα μέρη· καθόσον δὲ πλησιάζομεν εἰς αὐτά, γίνονται ὀρατὰ καὶ τὰ κατώτερα.

4) Δυναίμεθα νὰ περιπλεύσωμεν τὴν γῆν.

5) Εἰς τὰς ἐκλείψεις τῆς σελήνης ἢ σκιά τῆς γῆς εἶνε πάντοτε στρογγύλη.

6) Πάντες οἱ ἀστέρες ἀνατέλλουσιν εἰς τοὺς πρὸς Ἀν. τόπους πρωτῆτερα ἢ εἰς τοὺς πρὸς Δ., ἐπομένως ἡ γῆ ἐξ Ἀν. πρὸς Δ. εἶνε καμπύλη. Πορευόμενοι δὲ πρὸς Ν. ἢ πρὸς Β. βλέπομεν ἐκάστοτε νέους ἀστέρας ὑπεράνω τοῦ ὀριζοντος· ἄρα ἡ γῆ εἶνε καμπύλη καὶ ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν.

Δὲν εἶνε ὅμως ἡ γῆ τελεία σφαῖρα, ἀλλὰ μόνον σφαιροειδῆς. Ἡ δὲ μικροτάτη διάμετρος αὐτῆς καλεῖται ἄξων τῆς γῆς, καὶ διέρχεται καθέτως τὸν Ἰσημερινὸν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ. Εἶνε δ' ὁ ἄξων τῆς γῆς σχεδὸν ἐξ μίλια βραχύτερος τῆς διαμέτρου τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅστις εἶνε

περίπου 1720 Γεωγρ. μιλ. μακρὸς (12,750 χιλιόμετρα).

Πᾶς κύκλος εἰς μίαν σφαῖραν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιφάνεια διέρχεται τὸ κέντρον, καλεῖται μέγιστος τῆς σφαιρας κύκλος. Διαιροῦμεν δὲ πάντα μέγιστον τῆς γήινης σφαιρας κύκλον, ὡς καὶ πάντα ἄλλον κύκλον εἰς 360 μοίρας, καὶ καλοῦμεν τὸ  $15^{\circ}$  μέρος μιᾶς μοίρας τοῦ Ἰσημερινοῦ γεωγραφικὸν μίλιον.<sup>1</sup> Ὅθεν ἡ περιφέρεια τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε  $360 \times 15 = 5400$  γεωγραφικὰ μίλια (περίπου 40,000 χ<sup>μ</sup>), ἡ δὲ ἐπιφάνεια περίπου  $9\frac{1}{4}$  ἑκατομμ. τετραγωνικὰ μίλια.

§ 4. Θεωροῦντες κατ' ἀστροφεγγεῖς νύκτας τοὺς ἀστέρους, βλέπομεν ὅτι κινοῦνται πάντες περὶ τὴν γῆν ἐξ Ἄν. πρὸς Δ. κατὰ μεγαλητέρους ἢ μικροτέρους κύκλους. Ἡ κίνησις ὁμῶς αὕτη εἶνε φαινομένη μόνον, προέρχεται δ' ἐκ τούτου, ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν, ἀπαξ εἰς 24 ὥρας. Τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονος καλοῦνται πόλοι· καὶ ὁ μὲν εἰς λέγεται βόρειος πόλος, ὁ δὲ ἄλλος νότιος πόλος. Ὁ δὲ μέχρι τοῦ φαινομένου θόλου τοῦ οὐρανοῦ μηχανόμενος ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἄξων τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῦ πόλοι τοῦ κόσμου.

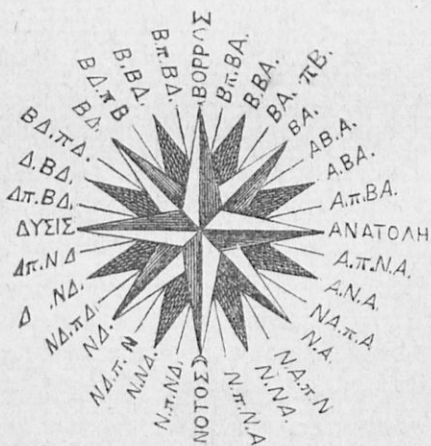
Ὁ Ἰσημερινὸς διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς βόρειον καὶ νότιον ἡμισφαίριον. Κύκλοι δ' ἐπὶ τῆς γῆς φερόμενοι παράλληλοι πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν καλοῦνται παράλληλοι κύκλοι· κύκλοι δὲ διὰ τῶν πόλων ἀγόμενοι μεσημβρινοί. Πᾶς μεσημβρινὸς διαιρεῖ τὴν γήινην σφαῖραν εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν ἡμισφαίριον.

Ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ Ἰση-

(1) Ἐν γεωγραφικὸν μίλιον ἰσοδυναμεῖ μὲ  $7\frac{1}{2}$  χιλιόμετρα (διάστημα περίπου μιᾶς ὥρας καὶ ἡμισείας). Τετραγωνικὸν δὲ μίλιον λέγεται τὸ τετράγωνον, τοῦ ὁποῖου ἡ πλευρὰ εἶνε ἓν μίλιον. Τὸ χιλιόμετρον, ἦτοι ἓν περίπου στάδιον νεώτερον ἰσοδυναμεῖ μὲ ἓν τέταρτον ὀδοιπορικόν.

μερινοῦ λέγεται τὸ γεωγραφικὸν αὐτοῦ πλάτος· τοῦτο δὲ δύναται νὰ εἶνε βόρειον ἢ νότιον· ἡ δὲ ἀπόστασις τοῦ τόπου ἀπὸ τινος κατ' ἀρέσκειαν μεσημβρινοῦ, ὀριζομένου ὁμῶς τοῦ αὐτοῦ εἰς πᾶσαν περίστασιν, καλεῖται τὸ γεωγραφικὸν αὐτοῦ μῆκος, ὅπερ δύναται νὰ εἶνε Ἀνατολικὸν ἢ Δυτικόν. Τὸ μῆκος ὑπολογίζεται εἴτε ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς νήσου Φέρρου (πρὸς Δ. τῆς Ἀφρικῆς), εἴτε ἀπὸ τοῦ ἀστεροσκοπέιου τῶν Παρισίων (20°<sup>1</sup> πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Φέρρου), εἴτε ἀπὸ τοῦ ἀστεροσκοπέιου τοῦ Γρηγοριῆρου, (17°, 40' πρὸς Ἀνατ. τῆς Φέρρου).

§ 5. Βλέπων τις ἐξ ἀδιακωλύτου εἰς τὴν ὄρασιν τόπου τῆς γῆς περὶ ἑαυτόν, παρατηρεῖ μέρος τῆς γῆνης ἐπιφα-



Σχῆμα α'.

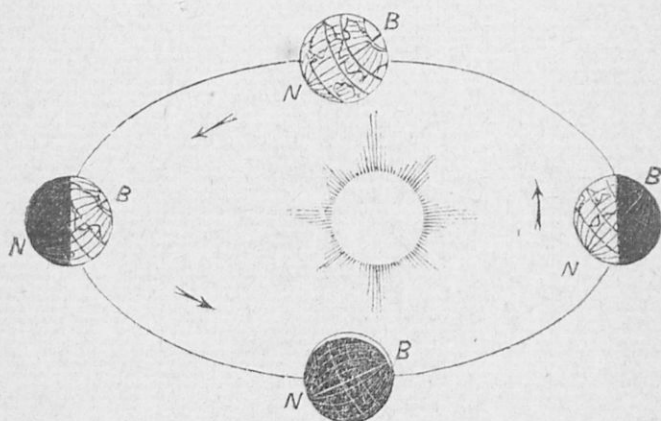
ναίας καὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου περιοριζόμενον ὑπὸ κύκλου, τοῦ γαινομένου ὀριζοντιοῦ τοῦ τόπου· οὗτος δὲ τόσῳ μεγαλύτερος γίνεται, ὅσον ὁ τόπος κεῖται ὑψηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

(1) Μὲ τὸ σημεῖον τοῦτο<sup>ο</sup> σημειοῦμεν τὰς μοίρας.

Ὁ φαινόμενος ὀρίζων τόπου τινὸς τέμνεται ὑπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτοῦ εἰς 2 σημεῖα· καὶ τὸ μὲν καλεῖται βόρειον σημεῖον, τὸ δὲ νότιον σημεῖον, καὶ ἡ μεταξύ τῶν δύο εὐθεῖα γραμμὴ, γραμμὴ τῆς μεσημβρίας. Ἀπέχοντα δὲ  $90^\circ$  ἀπὸ τῶν σημείων τούτων κεῖνται τὸ Ἀνατολικὸν σημεῖον καὶ τὸ Δυτικὸν σημεῖον. Καλοῦσι δὲ τὰ τέσσαρα ταῦτα σημεῖα πρωτεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Διαιροῦντες τὴν περιφέρειαν τοῦ ὀρίζοντος εἰς 8, 16 καὶ 32 ἴσα μέρη, ἔχομεν τὴν ἀνεμώγη, τῆς ὁποίας τὰ διαφορα σημεῖα λέγονται ὅπως ἐν τῷ σχήματι σημαίνεται. (Σχῆμα α').

§ 6. Ἡ περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της ἐκ Δ. πρὸς Ἀν., ἐπομένως ἡ φαινόμενη κίνησις τῶν ἀστέρων ἐξ



Σχῆμα 6'.

Ἀν. πρὸς Δ., γίνεται ὁμοιομόρφως. Διαιροῦμεν δὲ τὸν χρόνον τῆς μιᾶς περιστροφῆς (μίαν ἡμέραν) εἰς 24 ὥρας, τὴν ὥραν εἰς 60 λεπτά, καὶ τὰ λεπτά εἰς 60 δεύτερα.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἀναβαίη εἰς τὸν ὀρίζοντα τόπου τινος, λέγεται ὅτι ἀνατέλλει (πρωῖα)· ὅταν δὲ καταβαίη κάτω

αὐτοῦ, ὅτι δύοι (ἑσπέρα). ὅταν δὲ εἶνὲ εἰς τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινος, εἶνε αὐτόθι *μεσημβρία*. Οἱ δ' ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ τόποι ἔχουσι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μεσονύκτιον.

§ 7. Ὁ ἥλιος διευθυνόμενος ἐκ Δ. πρὸς Ἄν., περιγράφει εἰς 365 ἡμέρας 6 ὥρας καὶ 9 λεπτά μέγιστον κύκλον εἰς τὸν οὐράνιον θόλον. Ἄλλ' ἡ κίνησις αὕτη τοῦ ἡλίου εἶνε φαινομένη μόνον, προερχομένη ἐκ τούτου ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον ἐκ Δ. πρὸς Ἄν. (Κοπέρνικος Γαλιλαῖος). Ἡ δ' ἀπόστασις τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὑπολογίζεται περίπου εἰς 20 ἑκατομμύρια μίλια.

Ὁ μέγιστος κύκλος  $E \cup E' \cup$  (=E κριός, E' ζυγός) (σχ. γ') τὸν ὅποιον ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην αὐτοῦ εἰς τὸν οὐράνιον θόλον πορείαν διαγράφει, καλεῖται *ἑκλειπτική*. Αὕτη δὲ διατέμνει τὸν οὐράνιον Ἰσημερινὸν ΠΠ' ὑπὸ γωνίαν  $23^{\circ} 27' \frac{1}{4}$ .

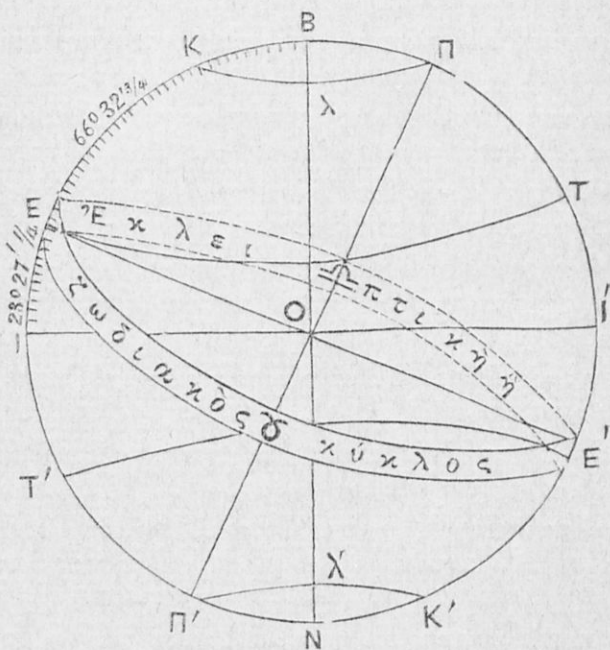
Καὶ τὰ μὲν δύο σημεῖα  $\cup$  καὶ  $\cup$  τῆς τομῆς τῆς ἑκλειπτικῆς εἶνε τὰ σημεῖα τῆς ἰσημερίας, τὰ δὲ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπέχοντα E καὶ E' καλοῦνται σημεῖα τῶν ἡλιακῶν τροπῶν καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τῆς βορείου οὐρανιας σφαίρας καίμενον E *θερινὴ τροπὴ* τοῦ ἡλίου, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς νοτίου E' *χειμερινὴ τροπὴ* ὀνομάζεται.

Ἡ ἑκλειπτικὴ διαιρεῖται εἰς 12 ἴσα τόξα, ἕκαστον  $30^{\circ}$ , ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ 12 σημεῖα τῆς ἑκλειπτικῆς, καὶ καλοῦνται ζώδια τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Εἶνε δὲ τὰ ἐξῆς:

Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι (τὰ τρία ζώδια τοῦ ἔαρος), Καρκίνος, Λέων, Παρθένος (τὰ τρία ζώδια τοῦ θέρους), Ζυγός, Σκορπιός, Τοξότης (τὰ τρία ζώδια τοῦ φθινοπώρου), Αἰγόκερως, Ὑδροχόος, Ἰχθὺς (τὰ τρία ζώδια τοῦ χειμῶνος).

§ 8. Τὰ δύο οὐράνια σημεῖα ΠΠ' (σχ. γ') τὰπέχοντα

τῆς ἐκλειπτικῆς  $90^\circ$ , καλοῦνται πόλοι τῆς ἐκλειπτικῆς. Κατὰ δὲ τὴν φαινομένην περιστροφήν τῆς οὐρανίας σφαίρας περὶ τὸν οὐράνιον ἄξονα ΒΝ διαγράφουσι 2 κύκλους, τὸν βόρειον ΠΚ καὶ τὸν νότιον πολικὸν κύκλον Π'Κ'. Ὡσαύ-



Σχῆμα γ'.

τως δὲ τὰ δύο σημεῖα Ε καὶ Ε' τῶν ἡλιακῶν τροπῶν διαγράφουσι 2 κύκλους ΕΤ καὶ Ε'Τ' παραλλήλους πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν Π', τροπικοὺς κύκλους καλουμένους, καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τροπικὸς τοῦ καρκίνου ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ νοτίου τροπικὸς τοῦ αἰγόκερω ὀνομάζονται.

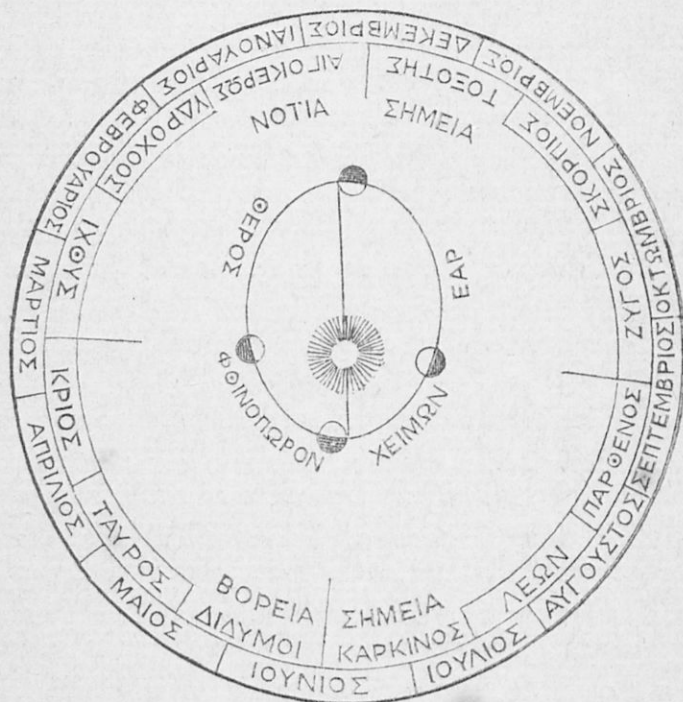
Ἡ τὰ δύο σημεῖα τῶν τροπῶν Ε καὶ Ε' συνοδεύουσα γραμμὴ τῆς ἐκλειπτικῆς (ὁ ἄξων τῆς ἐκλειπτικῆς), ὅπως

καὶ ἡ συνάπτουσα τὰ δύο τῆς ἰσημερίας σημεῖα I καὶ I', τέμνουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς δύο σημεῖα ἑκατέρωταυτα δὲ στρεφομένης τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της BN διαγράφουσι παραλλήλους κύκλους, τοὺς δύο τροπικοὺς ET καὶ ET' καὶ τὸν ἰσημερινὸν Π'. Διὰ δὲ τῶν παραλλήλων κύκλων ΠK καὶ Π'K' τῶν δύο πολικῶν, τῶν εἰρημένων δύο τροπικῶν καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, ζῶνας καλούμενα. Ἐκ τούτων δὲ ἡ μέση, ἡ μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων κείμενη ETE'T' καλεῖται διακεκαυμένη ζώνη (σχ. γ' καὶ δ'.) τὸ ἐμβαδὸν δ' αὐτῆς κατέχει περίπου τὰ  $\frac{2}{3}$  τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς γῆς· αἱ δὲ μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων καὶ πολικῶν κείμεναι δύο ζῶναι ΠTKE καὶ Π'K'T'E' καλοῦνται εὐκρατοὶ καὶ τελευταῖον τὰ ἐντὸς τῶν πολικῶν κύκλων κείμενα μέρη KBΠλ καὶ K'N'Π'λ' κατεψυγμένα ζῶναι. (σχ. γ'.)

§ 9. Διὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τοῦ ἡλίου μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων, ἄλλοτε μὲν τὸ ἥμισυ αὐτοῦ, ἄλλοτε δὲ περισσώτερον, καὶ ἄλλοτε ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ ἡμερινοῦ αὐτοῦ κύκλου, εὐρίσκεται ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος· οὕτως ὥστε ἡ ἡμέρα ἄλλοτε μὲν εἶνε ἴση, ἄλλοτε δὲ μεγαλητέρα καὶ ἄλλοτε μικροτέρα τῆς νυκτός. Εἰς τὸν Ἰσημερινὸν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶνε πάντοτε ἴσαι· οἱ δὲ πρὸς βορρᾶν ἢ νότον τοῦ Ἰσημερινοῦ τόποι ἔχουσι τόσῳ μεγαλητέρας ἡμέρας, ὅσῳ μᾶλλον ἀπομακρύνεται ὁ ἥλιος τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς βορρᾶν ἢ νότον.

Ἐπειδὴ, καθ' ὅσον ὁ ἥλιος ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, μεταβάλλεται καὶ ἡ θερμότης αὐτῆς, προΐοντος τοῦ ἔτους εἰς ἕκαστον τόπον, ἀκολουθεῖ τὴν μεταβολὴν τοῦ ὕψους τοῦ ἡλίου μεταβολὴ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους.

Είσερχομένου δὲ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ ἐν σημεῖον τῆς ἰσημερίας (τὸ ἑαρινόν), ἀρχεται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον τὸ ἔαρ καὶ εἰς τὸ νότιον τὸ φθινόπωρον (περίπου τὴν 9 Μαρ-



Σχῆμα δ'.

τίου). Ὄταν δὲ φθάσῃ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἤγουν εἰς τὸ βορειότατον ὑπὲρ τὸν Ἰσημερινὸν μέρος, ἀρχίζει εἰς μὲν τὸ βόρειον τὸ θέρος, εἰς δὲ τὸ νότιον ὁ χειμὼν (περίπου τὴν 9 Ἰουνίου)· ὅταν δ' εὐρεθῆ εἰς τὸ ἄλλο σημεῖον τῆς ἰσημερίας (τὸ φθινοπωρινόν), ἀρχίζει εἰς μὲν τὸ βόρειον ἡμισφαίριον τὸ φθινόπωρον, εἰς δὲ τὸ νότιον τὸ ἔαρ (περὶ τὴν 11 Σεπτεμβρίου)· ὅταν δὲ τέλος φθάσῃ εἰς



τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγίουκρω, ἤγουν τὴν μεγίστην ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς νότον ἀπόκλισιν, ἄρχεται εἰς μὲν τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ὁ χειμῶν, εἰς δὲ τὸ νότιον τὸ θέρος (περὶ τὴν 9 Δεκεμβρίου). (Σχ. δ'.)

§ 10. Εἰς τὸν περὶ τὸν ἥλιον δρόμον αὐτῆς ἡ γῆ συνοδεύεται ὑπὸ δορυφόρου, τῆς Σελήνης· ἐκ Δ. πρὸς Ἄν. Ἀπέχει δ' ἡ Σελήνη ἀφ' ἡμῶν περὶ τὰ 52,000 μίλια· καὶ στρέφεται περὶ τὴν γῆν εἰς  $27\frac{1}{3}$  ἡμέρας περίπου. Καθόσον δὲ τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον μέρος φωτίζεται ἐντελῶς, κατὰ τὸ ἡμισυ, ἢ δὲν φωτίζεται διόλου ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὀνομάζουσι τὴν Σελήνην *παρασέληνον*, *πρῶτον* καὶ *τελευταῖον τέταρτον*, *νέαν Σελήνην*.

Ὅταν ἡ σκιά τῆς γῆς πίπτῃ ἐπὶ τῆς σελήνης παράγεται *ἐκλείψις τῆς Σελήνης*· ὅταν δὲ ἡ Σελήνη παρεμπίπτῃ ἀκριβῶς μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς γίνεται *ἐκλείψις τοῦ ἡλίου*.

### 6'. Ἡ γῆ ὡς φυσικὸν σῶμα θεωρουμένη.

§ 11. Ἐκ τῆς ἐπιπεδώσεως τῆς γῆς κατὰ τοὺς πόλους, τῆς εἰς τὰ ἐνδότερα ἀύξανομένης θερμότητος, τελευταῖον δὲ ἐκ τῆς ποιότητος τῶν λίθων, οἷτινες ἀποτελοῦσι τὸν πυρῆνα τῶν ὀρέων, εἰκάζουσιν ὅτι ἡ γῆ ἦτο κατ' ἀρχὰς ὄγκος ρευστὸς ἕνεκα πυρός. Οὗτος δὲ ἐψυχράνθη κατὰ μικρὸν εἰς τὴν γήινην ἐπιφάνειαν, καὶ οὕτως ἐσχηματίσθη στερεὸς φλοιὸς περὶ τὸν καὶ νῦν τετηγμένον διατελοῦντα πυρῆνα. Συμπεραίνεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν ἠφαιστειῶν ἐκρήξεων, καὶ τῆς ἐκρεούσης τότε λάβας. Καὶ ἡ μὲν ξηρὰ κατέχει τὸ  $\frac{1}{4}$  περίπου, ἢ δὲ θάλασσα τὰ  $\frac{3}{4}$  τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς γῆς.

## 1) Ἡ ξηρά.

§ 12. Ἡ ξηρὰ ἀποτελεῖται ἐκ 5 μεγάλων μερῶν (ἡπείρων) καὶ ἀναριθμητῶν μικρῶν (νήσων).

Καὶ ἡ μὲν πρὸς Ἀνατ. ἡπειρος τῆς γῆς, ἥτοι ὁ παλαιὸς κόσμος, περιλαμβάνει:

- 1) τὴν Ἀσίαν, πρὸς Ἀνατολάς.
- 2) τὴν Εὐρώπην, πρὸς Δυσμὰς καὶ
- 3) τὴν Ἀφρικὴν, πρὸς Νότον. Πρὸς δυσμὰς δ' αὐτῶν καὶ ἀπέναντι ἓν μόνον μέρος τῆς γῆς ὑπάρχει
- 4) ἡ Ἀμερική, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὠκεανῶν τὸ πέμπτον μέρος τοῦ κόσμου.
- 5) ἡ Αὐστραλία (πρότερον Νέα Ὀλλανδία).

Τὰ ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχόμενα μέρη τῶν ἡπείρων ἢ νήσων καλοῦνται *παραλῖαι*, *ἀκταί*, *αἰγιαλοί*.

Ὄταν δὲ τμημα γῆς καθ' ἓν μόνον μέρος συνέχεται μετὰ τῆς ἡπείρου, κατὰ δὲ τὰ ἐπίλοιπα περιβρέχεται ὑπὸ θαλάσσης, καλεῖται *χερσόνησος*. Ὄταν δὲ ἡ γῆ προχωρῇ εἰς τὴν θάλασσαν ὡς ὄρος, λέγεται *ἀκρωτήριον*. Ταινία δὲ γῆς ἐνώνουσα δύο ξηρὰς καλεῖται *ἰσθμὸς*.

§ 13. Ὄταν χώρα τις ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, λέγεται *πεδιάς*, καὶ δύναται νὰ εἶνε χαμηλὴ (πεδῖον), ἢ ὑψηλὴ (ὄροπέδιον). ἡ δὲ μετάβασις ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν πεδίων εἰς τὰ χαμηλὰ γίνεται συχνὰ διὰ *κλιμάκων*.

Συνιζήματα δὲ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς εἶνε πεδιάδες ἐντὸς τῶν ἡπείρων κείμενα, χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Γνωστότατα δὲ τοιαῦτα εἶνε τὸ ἐν Ἀσίᾳ συνιζήμα τῆς Ἀράβης καὶ Κασπίας (περίπου 10,000 □ μ.) καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Ἰορδάνου, ἥτις εἶνε καὶ ἡ χαμηλοτάτη τῆς γῆς θέσις.

Λόγου άξιον εἶνε καὶ τὸ χαμήλωμα τῆς ὀάσεως, *Σιβὰ* ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Εἰς δὲ τὴν διάταξιν τῶν ὀρέων διακριτέον δύο κυρίας διευθύνσεις, καθόσον ἀκολουθοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκριβῶς τὴν διεύθυνσιν ἐνὸς μεσημβρινοῦ (B.—N.) ἢ ἐνὸς παραλλήλου πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν (Ἄν—Δ.—*Μεσημβριναὶ ὀρέων σειραί, παράλληλοι σειραί*). Καὶ εἰς μὲν τὸν Παλαιὸν Κόσμον (τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην) ἐπικρατοῦσιν αἱ τελευταῖαι, εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν αἱ πρῶται.

Τὰ δὲ πετρώματα ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ ὄρη καὶ ὁ στερεὸς τῆς γῆς φλοιός, κατατάσσονται ὑπὸ τῆς γεωγνωσίας εἰς δύο μεγάλας τάξεις.

1) Εἰς *πυρογενῆ πετρώματα*, ἅτινα κατ' ὄγκους μεγάλους ἀπαντῶμενα στεροῦνται πάσης παραλλήλου ἐπιστροφῆς. Ταῦτα εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κρυσταλλωμένα, ἀνῆλθον δὲ διάπυρα καὶ τετηκότα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Καὶ τὰ μὲν στερεοποιηθέντα ἐντὸς τῶν ἄλλων πετρωμάτων τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καλοῦνται *πλουτώνεια*, τὰ δὲ ἐκχυθέντα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καλοῦνται *ἠφαιστειογενῆ*. Καὶ τὰ μὲν πλουτώνεια εὐρίσκονται εἰς ἀρχαιοτέρας γεωλογικὰς διαπλάσεις, τὰ δὲ ἠφαιστειογενῆ εἰς νεωτέρας. Εἰς τὰ πλουτώνεια ἀνάγεται ὁ γρανίτης, ὁ παρ' ἡμῖν ἐν Σερίφῳ, Λαυρίῳ, καὶ Μήλῳ εὐρισκόμενος, ὁ πρασινόλιθος, ὁ ἐν Λαυρίῳ ἐξορυσσόμενος, καὶ ὁ πορφυρίτης. Εἰς δὲ τὰ ἠφαιστειογενῆ κατατάσσεται ὁ βασανίτης, εἰς στηλοειδῆ σχήματα εὐρισκόμενος, ὁ τραχύτης, ὁ τὸν διάπυρον ρύακα τοῦ ἠφαιστείου τῆς Θήρας κατὰ τὴν ἐκκρηξίν τοῦ 1866 ἀποτελῶν, καὶ ὁ ὄψιδιανός, οὔτινος παραλλαγή τις εἶνε ἢ κοινῶς καλουμένη ἑλαφρόπετρα.

2) Εἰς *στρωματώδη ἢ ἐστοιβασμένα πετρώματα*, γινώ-

σκόμμενα ἐκ τῆς παραλλήλου ἐπιστρώσεως. Ταῦτα ὑποδια-  
ροῦνται εἰς μεταμορφωσιγενῆ καὶ εἰς ὕδατογενῆ ἢ ποσειδῶ-  
νεια. Τὰ μεταμορφωσιγενῆ εἶνε ἐπιγενῆ, ἐκ μεταμορφώ-  
σεως προὔπαρξάντων πετρωμάτων προελθόντα, καὶ στε-  
ροῦνται λειψάνων φυτῶν καὶ ζώων. Τοιαῦται εἶνε κρυ-  
σταλλοφειεῖς σχιστόλιθοι, λ. χ. ὁ μαρμαρυγιακός, ὁ τὰς  
ὑπωρείας τοῦ Λυκαβητοῦ ἐν Ἀθήναις ἀποτελῶν, καὶ ὁ  
χλωριτικός, ὁ τὰς παραθλασσίους ἀκτὰς τῆς Σύρου καὶ  
Σίφνου διὰ τοῦ χλωροῦ χρώματός του διακοσμῶν.

Τὰ ὕδατογενῆ δὲ ἢ ποσειδῶνεια πετρώματα ἔχουσι τὴν  
στρωματοειδῆ διάταξιν καὶ ἐγκλείουσιν ἀφθονίαν λειψάνων  
φυτικῶν τε καὶ ζωικῶν ὑπάρξεων. Ταῦτα δὲ ταξινομοῦν-  
ται εἰς τὰ μηχανικῶς ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐπιστρωθέντα, ὡς  
εἶνε λ. χ. ὁ ψαμμίτης (ἀμμόλιθος)· εἰς τὰ χημικῶς ὑπὸ  
τοῦ ὕδατος, ἐπιστρωθέντα ὡς εἶνε λ. χ. οἱ ἀσβεστόλιθοι,  
ὁ γύψος, κλπ.· καὶ τέλος εἰς τὰ ὑπὸ λειψάνων φυτῶν καὶ  
ζώων ἐπιστρωθέντα, ὡς εἶνε τὰ λιθάνθρακοῦχα στρώματα  
καὶ ὁ κογγυλιάτης λίθος.

Ἐκ μιγμάτων τῶν πετρωμάτων τούτων σύγκειται τὸ  
ὕλικόν τῶν ὀρέων καὶ τῶν στερεωμάτων, ἅτινα ἀπαρτί-  
ζουσι τὰς διαφόρους γεωλογικὰς περιόδους, ἤτοι τὴν προ-  
ζωϊκὴν, τὴν παλαιοζωϊκὴν, τὴν μεσοζωϊκὴν καὶ τὴν και-  
νοζωϊκὴν.

Εἰς τὴν καινοζωϊκὴν, τὴν καὶ νεωτέραν ἀπασῶν, ὑπά-  
γονται τὰ προκατακλυσμαῖα προσχώματα (diluvium), τὰ  
ἔχοντα πλῆθος λειψάνων ὀργανικῶν ὄντων, ἐγκλείοντα δὲ  
εἰς τὰς ἀδρομερεῖς αὐτῶν μάζας χρυσόν, λευκόχρυσον,  
κασσίτερον καὶ ἀδάμαντας. Ἐπὶ τούτου ἐναποτίθεται τὸ  
τῆς παρούσης ἐποχῆς πρόσχωμα (alluvium), ὅπερ καὶ  
σήμερον διηνεκῶς μεταμορφοῦται καὶ ἀνασχηματίζεται  
διὰ τοῦ ὕδατος, τοῦ ἀέρος, τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου, καὶ

κατόπιν δι' ἀναλύσεων, ἐναποθέσεων ἰλίου, χαλκίων, σταλακτικῶν, κυρίως δὲ διὰ τῶν συνιζήσεων καὶ τῶν ἐξάρσεων, αἵτινες προέρχονται ἐκ σεισμογενῶν καὶ ἠφαιστειογενῶν αἰτίων.

Τὸ ὕψος τῶν ὄρεων ὀρίζεται κατὰ τὴν κάθετον αὐτῶν ἀνύψωσιν, εἴτε ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ἀπόλυτον ὕψος), εἴτε ὑπὲρ τὴν περίξ πεδιάδα, ὑπὲρ γειτονικὴν τινα λίμνην, κ.τ.λ. (σχετικὸν ὕψος). Ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀπολύτου ὕψους διαιροῦσι τὰ ὄρη εἰς ὑψηλά (τοῦλάχιστον 6,000<sup>π</sup>.), εἰς μέτρια (μεταξὺ 4,000<sup>π</sup>. ἕως 6,000<sup>π</sup>.) καὶ εἰς χαμηλά ὄρη (κάτω τῶν 4,000<sup>π</sup>.).<sup>1</sup> Αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων εἶνε ἀδιαλείπτως σκεπασμένα ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, κατακρημνίζονται δὲ πολλάκις ἀπὸ τῶν τοιούτων μεγάλοι χιόνων ὄγκοι· εἰς ταῦτα δὲ ἀνήκουσι τὰ ὑψηλότετα τῆς γῆς ὄρη. Ὅρη δὲ συσσωρευμένα συμμετρικῶς περὶ κοινόν τι κέντρον καλοῦνται σωρὸς ὄρεων· τὰ δὲ ἐκτενόμενα κατὰ μίαν κυρίαν διεύθυνσιν ἄλυσιν ὄρεων ἢ συνεχῆ ὄρη ὀνομάζομεν. Εἰς πάντα τὰ ὄρη διακρίνομεν κορυφήν, ὄφρυς, κατωφερείας, ἄκρας, ἀκρωρείας καὶ πύλας ἢ στενά. Εἰς τὰς ἐπάνω ὄφρυς εἶνε τὸ σύνορον τῶν ὑδάτων, καθότι αἱ ὑψηλότετα πηγαὶ τῶν ὑδάτων ρέουσιν ἐντεῦθεν κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Καὶ κατωφέρειαί μὲν λέγονται τὰ μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ὄρους ἐξακολουθοῦντα πλατεῖα μέρη· ἄκραί δέ, ἀκρωρείαι καὶ κῶνοι, τὰ ὑπὲρ τὸ κοινὸν μέτρον ὑψούμενα καὶ προῶν (pic) ὄρος ὑψηλὸν καὶ ἀπόκρημον. Μορ-

(1) Συγκριτικὸς πίναξ τοῦ ὕψους τῶν μεγίστων ὄρεων.

Ταῦγκετος	7,800 π.	Πικ Νέθου	10,722 π.
Πυρηνάια	8,000 π.	Λευκὸν ὄρος	14,770 π.
Παρνασσός	8,070 π.	Ἰμαλαΐα	15,000 π.
Λευκὰ ὄρη Κρήτης	8,100 π.	Πικ τῆς Σωράτης	23,100 π.
Ὀλυμπος	9,750 π.	Ἐξέρεστον (Γαου- ρισάγκας)	27,212 π.
Κορδιλιέραι	10,000 π.		

φήν κώνου ἔχουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψαι-  
 στείων, *κολοβοῦ* δὲ κώνου τὰ ἐσθεςμένα ἠφαίστεια. *Στενὰ*  
 δὲ ἢ *πύλαι* καλοῦνται αἱ πλάγαι ἐντομαὶ τῶν ὑψηλῶν  
 ὀρέων· τὰ δὲ μεταξὺ τῶν ὀρέων χαμηλώματα καλοῦνται  
*κοιλιάδες*· διαιροῦνται δὲ κατὰ λόγον τῆς διευθύνσεως αὐ-  
 τῶν μεταξὺ τῶν ὀρέων εἰς δύο τάξεις, τὰς μακρὰς καὶ  
*πλαγίας κοιλιάδας*· καὶ ἐκεῖναι μὲν ἀκολουθοῦσι τὴν διεύ-  
 θυνσιν τῶν διαφυῶν τῶν ὀρέων, αἱ δὲ πλάγαι κοιλιάδες  
 διατέμνουσιν ὄρη συνεχῆ· ἐν αὐταῖς δὲ κεῖνται πάντες οἱ  
 ἀξιώτατοι λόγου καταρράχται, ἤτοι ἀπότομοι τῶν ποτα-  
 μῶν κατακρημνίσεις.

## 2) Τὸ ὕδωρ.

§ 14. Τὸ ὕδωρ συνέχεται πανταχοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀπο-  
 τελεῖ οὕτω *μίαν* θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν διακρίνονται  
 τὰ ἐξῆς κύρια μέρη, ἣτοι οἱ 5 ὠκεανοί.

1) Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανός, ἣτοι ἡ ἀρκτική θά-  
 λασσα, ἐντὸς τοῦ βορείου Πολικοῦ κύκλου.

2) Ὁ Ἀτλαντικός ὠκεανός, μεταξὺ τῆς Εὐρώπης,  
 Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐκ τοῦ  
 ἄλλου.

3) Ὁ Μέγας ὠκεανός, σχεδὸν τόσον μέγας, ὅσον σύμ-  
 πασα τῆς γῆς ἡ ξηρά· τούτου δὲ τὸ μὲν βόρειον μέρος  
 καλεῖται καὶ Εἰσηγητικός ὠκεανός, τὸ δὲ μεσημβρινὸν Νότιος  
 θάλασσα.

4) Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός μεταξὺ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ  
 Νέας Ὀλλανδίας. Αἱ τρεῖς τελευταῖαι θάλασσαι μεταβαί-  
 νουσι πρὸς Ν. εἰς τὸν

5) Νότιον Παγωμένον ὠκεανὸν ἢ τὴν Ἀνταρκτικὴν θά-  
 λασσαν, ἐντὸς τοῦ Νοτίου Πολικοῦ κύκλου.

Εἰσχωροῦνται δ' αἱ θάλασσαι αὗται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν

τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι μεσογείους θαλάσσας, κόλπους, λιμένας, ὄρμους καὶ πορθμούς.

§ 15. Ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης σύγκειται ἐξ ὄρέων, ὄροπεδίων καὶ χαμηλῶν πεδιάδων. Ὅταν δὲ τὰ ὄρη τῆς θαλάσσης ὑπερέχῃσι τοῦ ὕδατος, ἀποτελοῦσι νήσους ἢ μόνον βράχους καὶ σκοπέλους, ὑφάλους, σύρτεις καὶ τεκάρη, ἐπικίνδυνα εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, καθόσον τὰ τελευταῖα λανθάνουσιν ἐνίοτε.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης χρωματίζεται συμφώνως πρὸς τὰς ἀντανακλάσεις τοῦ φωτὸς τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τὴν διάφορον ποιότητα τοῦ θαλασσίου πυθμένου, ἂν καὶ νεώτεροι ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι εἰς τὸ βαθὺ τῶν ὠκεανῶν ὕδωρ (μάλιστα δὲ εἰς τοὺς τροπικούς) εἶνε φυσικὸν τὸ κυανοῦν χρῶμα. Ἰδιάζει δ' εἰς τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἢ πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ γεῦσις καὶ ἢ ἐν καιρῷ νυκτὸς λάμψις, προερχομένη ἐξ ἀπειραρίθμων λαμπόντων ζωῶφιων τῆς θαλάσσης (μικροσκοπικῶν).

Εἰς τὰς σπουδαιοτάτας τῆς θαλάσσης κινήσεις ἀνήκουσιν ἢ πλημμύρα καὶ ἢ ἀμπωτις, περιοδικὴ (ἐκάστη τούτων διαρκεῖ 6 ὥρας) ἀνάβασις καὶ κατάβασις τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης, προερχομένη ἐκ τῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως τῆς Σελήνης ἐπὶ τῆς γῆς. Τοιαύτη ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἢ τοῦ Εὐρίπου εἰς τὴν Χαλκίδα.

Τὰ ρεύματα τῆς θαλάσσης φέρονται εἴτε κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μεσημβρινῶν ἀπὸ τῶν πόλεων πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν (Πολικὰ ρεύματα), εἴτε ἀπ' Ἀν. πρὸς Δ. (ρεύματα τοῦ Ἰσημερινοῦ, οἷον τὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου εἰς τὰ παράλια τῆς Μέσης καὶ Βορείου Ἀμερικῆς, ἐντεῦθεν δὲ ἀνατολικά πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς Σιθηρικῆς θαλάσσης). Εἶνε δὲ ταῦτα ἀποτελέσματα τῆς διαφορᾶς τῆς θερμότητος μεταξὺ τῶν θαλασσῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ

τῶν Πόλων, ἅμα δὲ τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς· ὡς δὲ καὶ τοῦ ἀέρος τὰ ρεύματα, εἶνε τὰ μέγιστα σπουδαῖα, καθὸ κανονίζοντα τῆς γῆς τὰ κλίματα, παρέχοντα δὲ προσέτι μεγίστην εὐκολίαν εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ὄταν δὲ συναντῶνται ρεύματα διευθύνσεως ἐναντίας, παράγονται *θαλάσσιαι δῖναι* καὶ *θαλάσσιοι στρόβιλοι* (οἷον εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας).

§ 16. Τὸ εἰς τὴν γῆν εἰσδύσαν ὕδωρ ἐξέρχεται πάλιν ἀπ' αὐτῆς ὡς πηγὴ· ἐκ δὲ τῆς ἐνώσεως πολλῶν πηγῶν εἰς *μίαν* κοίτην παράγεται *ρύαξ*, καὶ ἐκ τῆς ἐνώσεως πολλῶν *ρύακων* ποταμός. *Παραπόταμα* δὲ λέγονται μικρότεροι ποταμοὶ χυνόμενοι εἰς μεγαλύτερον. *Παράλιοι* δὲ ποταμοὶ καλοῦνται οἱ μετὰ βραχεῖαν ῥοὴν ἐκβάλλοντες εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ποταμοὶ τῶν ἐρήμων πεδίων (στεππῶν) οἱ καταπινόμενοι ὑπὸ τῆς ἄμμου τῶν τοιούτων ἐρημιῶν.

Πᾶς ποταμὸς ἔχει *κοίτην*, *δεξιὰν* καὶ *ἀριστερὰν ὄχθην* (ἀπὸ τῶν πηγῶν πρὸς τὰς ἐκβολὰς θεωρούμενος), *διαφορὰν τοῦ ὕψους* (καθόσον θεωρεῖται ἐκ δύο σημείων τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ εἰς διαφόρους θέσεις τοῦ ρεύματός του), ἐνίοτε *καταρράκτας*, *ταχέα ρεύματα*, *ἄνω μέσην* καὶ *κάτω ῥοήν*. Εἰς χαμηλὰς δὲ χώρας διακλαδοῦνται ποικιλοτρόπως οἱ ποταμοί, καὶ μετὰ τῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβαλλόντων βραχιόνων αὐτῶν ἀποτελοῦσι *Δέλτα* (ἐνεκα τῆς τριγωνικῆς μορφῆς του). Σύμπασαν δὲ τὴν περιφέρειαν τῆς χώρας, ἐξ ἧς ποταμὸς τις λαμβάνει τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, καλοῦμεν *ἐπικράτειαν* τοῦ ποταμοῦ. *Διώρυγες* δὲ εἶνε τεχνηταὶ ἐνώσεις μετὰξὺ διαφόρων ποταμῶν. Φυσικαὶ τοιαῦται *διώρυγες* εἶνε σπάνιαι.

Ἄλλαι συναγωγαὶ τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς γλυκέος ὕδατος εἶνε αἱ *λίμναι*· αὗται δὲ ἔχουσιν εἴτε εἰσροὴν καὶ ἐκροὴν (ποτάμιοι λίμναι), εἴτε μόνον ἐκροὴν (λίμναι πηγῶν)· ἄλλαι



δὲ ἔχουσι μόνον εἰσροὴν (λίμναι ἐκβολῶν) καὶ ἄλλαι οὔτε εἰσροὴν οὔτε ἐκροὴν (λίμναι πεδίων ἐρήμων ἢ κείμεναι ὑψηλὰ ἐπ' ὄρεων). — Διαιροῦνται δὲ προσέτι εἰς *λίμνας γλυκέος ὕδατος* καὶ *λίμνας ἀλμυροῦ ὕδατος*, ὧν πλήρης εἶνε ἡ Ἀσία μάλιστα. Περιφημοτάτη πασῶν τῶν ἀλμυρῶν λιμνῶν εἶνε ἡ *Νεκρὰ θάλασσα*. Ἐπάκτιοι δὲ *λίμναι* εἶνε λίμναι γλυκέος ὕδατος, συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς θαλάσσης.

3) Ἡ ἀτμόσφαιρα.

§ 17. Καλοῦμεν μετέωρα τὰ φαινόμενα τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν κυρίων ἰδιοτήτων τοῦ περικαλύπτοντος τὴν γῆν ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἡγουν τῆς βαρύτητος καὶ ἐλαστικότητος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ἀνίσου διανομῆς τῆς θερμότητος καὶ τῶν ὑδατείων ἀτμῶν, καὶ τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῶν ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ τέλος ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ρευμάτων τοῦ ἀέρος· τὴν δὲ περὶ τῶν φαινομένων τούτων διδασκαλίαν *μετεωρολογία*ν καλοῦμεν. Ἐλαττοῦται δὲ ἡ πυκνότης τοῦ ἀέρος κατὰ λόγον τοῦ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὕψους· ὅθεν τὸ μετροῦν τὴν πυκνότητα τοῦ ἀέρος *βαρόμετρον* εἶνε καταλληλότετον ὅπως ὀρίσῃ τὸ ὕψος ἐνὸς τόπου.

Τὰς κινήσεις τῆς ἀτμοσφαίρας, *ἀνεμοί*, *θύελλαι*, *ἀνεμοστρόβιλον*, ἐπονομάζομεν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔρχονται (Βόρειον, Νότιον). Ἀνέρεχεται δὲ ἀπὸ τῶν χωρῶν τῆς Διακεκαυμένης ζώνης διαρκῶς ἄνεμος κατὰ κάθετον πρὸς τὰ ἐπάνω, ὅστις πνέει ὑψηλὰ πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς πόλους (ρεύματα τοῦ Ἰσημερινοῦ), ἐν ᾧ πρὸς τὰ κάτω ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν πόλων φέρεται ἀδιακόπως ψυχρὸς ἀήρ πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. (Πολικὰ ρεύματα).—Τὴν δ' ἐξ Ἀνατ. καὶ Δ. διεύθυνσιν

λαμβάνει ὁ ἄνεμος κατὰ πρῶτον διὰ τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς. Ἀπλούστατα δὲ ἐμφανίζονται τὰ πολικὰ ρεύματα εἰς τοὺς τόπους τῆς Διακεκαυμένης ζώνης, καὶ μάλιστα εἰς τὴν θάλασσαν (ἐτησίαι ἄνεμοι). Ἐνταῦθα δηλ. πνέουσι συνεχῶς ἐπὶ μὲν τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου βορειανατολικοὶ ἄνεμοι, ἐπὶ δὲ τοῦ νοτίου ἀδιακόπως νοτιανατολικοὶ ἄνεμοι· τοῦτο δὲ γίνεται κάτω ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐν ᾧ ἐπάνω πνέουσι κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν τὰ ρεύματα τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν δὲν πνέουσι μὲν ἐτησίαι, πνέει ὁμως βορειανατολικὸς ἄνεμος ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου, καὶ τοὺς ἄλλους μῆνας ὁ ἀντίθετος ἄνεμος. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι καλοῦνται *μοουσούν*. Ἀξιοσημείωτοι εἶνε καὶ οἱ παρ' ἡμῖν καλούμενοι *ἐμβάται* (πμάτης), παρατηρούμενοι ζωηρότεροι εἰς τὰς νήσους τῶν ὠκεανῶν.

Λέγοντες *κλίμα* ἐνὸς τόπου ἐννοοῦμεν τὴν θερμότητα τῆς ἀτμοσφαιρας, ἅμα δὲ τὸ ποσὸν τῆς ὑγρασίας καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐπικρατούντων ἀνέμων. Ἐξαρτᾶται δὲ τὸ κλίμα τόπου τινος πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἐξῆς περιστάσεων· 1) ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους· καθότι τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες τόσον ὀλιγώτερον θερμαίνουσιν, ὅσον πλαγιώτερον προσπίπτουσιν· 2) ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ τόπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης· 3) ἐκ τῶν πλησίον κειμένων ὑψηλῶν ὄρεων· 4) ἐκ τῆς μεγαλητέρας ἢ μικροτέρας ἀποστάσεως τῆς θαλάσσης, ἥτις καὶ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους καὶ τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος μετριάζει (*παράλιον κλίμα*, *μεσόγειον κλίμα*)· 5) ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους, ἂν δηλ. τοῦτο ἔχη ὕδατα ἢ στερῆται αὐτῶν, ἂν εἶνε γυμνὸν ἢ κατὰφυτον, μάλιστα δὲ ἂν καλύπτεται ὑπὸ δασῶν, κτλ.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν γονιμότητα χώρας τινος καὶ τὸ κατοικήσιμον αὐτῆς ἐν γένει, πολὺ σπουδαία εἶνε ἢ ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας κατάπτωσις τοῦ ἀτμοῦ τῶν ὑδάτων. Πρὸς τοῦτο δὲ συντελεῖ οὐ μόνον τὸ πλῆθος, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἡ διανομὴ αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Χωραὶ τινες τῆς γῆς εἶνε ἀνομβροί, πρὸ πάντων δὲ ἡ μεγάλη ζώνη τῶν ἐρήμων ἀπὸ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς βορείου Ἀφρικῆς μέχρι τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, περιλαμβάνουσα τὴν Σαχάραν, Αἴγυπτον, μέρος τῆς Ἀραβίας καὶ Περσίας καὶ τὴν ἔρημον *Γοβίην*. Εἰς δὲ τοὺς τροπικοὺς τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς καιρὸν βροχερὸν καὶ εἰς καιρὸν ἀνομβροῦ, καὶ μάλιστα ὁ τελευταῖος ἔρχεται πάντοτε κατὰ τὴν ἐν θέρει ὑψηλοτάτην τοῦ ἡλίου στάσιν. Εἰς δὲ τὴν ζώνην τῆς γαλήνης (ἐκτεινομένην μέχρι τῆς 5<sup>ο</sup> βορείως καὶ νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ) πίπτει ἀφθονος βροχὴ καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Εἰς δὲ τὰς εὐκράτους ζώνας ἐπικρατοῦσιν εἴτε αἱ θεριναὶ βροχαί, ὅπως εἰς τὴν βόρειον Εὐρώπην, εἴτε αἱ χειμεριναὶ βροχαί, ὅπως εἰς τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην.

### γ'. Τὰ προϊόντα τῆς γῆς.

§ 18. Τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα εἶνε οἱ παραγωγοὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων τῆς γῆς. Διαιροῦσι δὲ πάντα τὰ φυσικὰ προϊόντα εἰς τρεῖς μεγάλας τάξεις, καλουμένας φυσικὰ βασίλεια, ἧτοι τὸ βασίλειον τῶν ὄρυκτων, τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν καὶ τὸ βασίλειον τῶν ζώων.

Τὰ ὄρυκτὰ ἐκτείνονται καὶ διανέμονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀνεξαρτήτως τῆς ποιότητος τοῦ κλίματος τῶν τόπων. Τινὰ δὲ τούτων ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα οὐ μόνον εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐπικρατειῶν τινῶν. Εἶνε

δὲ ταῦτα πρὸ πάντων οἱ *γαιάνθρακες* (μάλιστα ἐν Ἀγγλίᾳ) καὶ ὁ *σίδηρος*· γνωστὸν δὲ εἶνε πόσον ἀμφοτέρω ταῦτα εἶνε χρήσιμα εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν (Σιδηρόδρομοι). Ἐκτὸς δὲ τούτων μάλιστα λόγου ἄξια εἶνε ὁ χρυσὸς (Ῥωσσία, Μεξικόν, Καλιφορνία, Αὐστραλία, Νότιος Ἀφρική), ὁ ἄργυρος (Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Περούια) καὶ τὸ *πετρέλιον* (Πενσυλβανία, Γαλικία, Μολδαυία).

Τὸ *βασίλειον* τῶν φυτῶν ἐλαττοῦται κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν πολιτέλειαν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς Πόλους καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πρὸς τὰ ὕψη. Ἐκεῖνα δὲ τὰ φυτά, τὰ ὁποῖα πρὸ πάντων πρὸς τροφήν αὐτοῦ μεταχειρίζεται ὁ ἄνθρωπος, μετεφυτεύθησαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος διὰ τῆς γεωργίας καὶ εἰς ἄλλας χώρας ἐξ ἐκείνων, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς ἰθαγενῆ.

Καὶ εἰς μὲν τὴν *Διακεκαυμένην* ζώνην ἐπιδίδουσι οἱ φοίνικες, ὁ ἰνδικὸς κάλαμος, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ καφές, τὸ τέϊ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ ὀρύζιον, ὁ ἀραβόσιτος, καὶ τὸ βαμβάκιον· εἰς δὲ τὸ νότιον μέρος τῆς *Εὐκράτου* ζώνης προκόπτουσι ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ δάφνη, ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ συκῆ καὶ ἡ καστανέα· καὶ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς ἐκ τῶν θρεπτικῶν φυτῶν, ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος, ὁ κέγχρος, ἡ ζέα, τὰ γεώμηλα καὶ ἡ λινοκαλάμη. Ἡ δὲ ζώνη τῶν πόλων παράγει μόνον χαμηλὰ ὀρεινὰ λάχανα, θάμνους καὶ πολλὰ βρύα.

Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ ἰσχύει τὸ αὐτό, τὸ ὁποῖον καὶ περὶ τῶν φυτῶν· δηλ. εἰς μὲν τὴν *Διακεκαυμένην* ζώνην εἶνε ἀνεπτυγμένα τὰ μέγιστα, περὶ δὲ τοὺς Πόλους ἐλαττοῦνται κατὰ τὸ μέγεθος, τὴν ἰσχύν καὶ τὸ κάλλος, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλῆθος· εἰς τὴν *Διακεκαυμένην* ζώνην εὐρίσκον-

ται τὰ ὠραιότατα πτηνά, οἷον ὁ στρουθοκάμηλος, ὁ φοι-  
νικόπτερος, τὰ μακρόταρσα, ὁ κόνδωρ, ὁ γυπαίετος, ὁ  
φιττακός, προσέτι δὲ τὰ μέγιστα χερσαῖα ζῶα, οἷον ὁ ἐλέ-  
φας, ὁ ρινόκερος, ὁ ἵπποπόταμος, πολυάριθμοι πίθηκοι,  
καὶ ἐκ τῶν ἀρπακτικῶν ὁ λέων, ἡ τίγρις, ὁ πάνθηρ, ἡ  
ὑαινα· τελευταῖον ὁ κροκόδειλος, ἡ χελώνη καὶ οἱ ἰσοβόλοι  
ὄφεις.

Εἰς δὲ τὴν Εὐκρατον ζώνην ἐκλείπουν κατὰ μικρὸν τὰ  
θηρία καὶ ἄγρια ζῶα, οἷον ὁ βούβαλος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύ-  
κος, ἡ ἀλώπηξ, ὁ αἴλουρος, κτλ.· τὸναντίον δὲ πολλα-  
πλασιάζονται τὰ ἐπωφελῆ κατοικίδια ζῶα.

Εἰς τὰς χώρας τῶν πόλων ἀνήκουσιν ἡ λευκὴ ἄρκτος,  
ὁ τάρανδος, μῦς ὁ Πόντιος, ἡ ἀρκτώα ἰκτίς, πολλὰ θα-  
λάσσια πτηνά καὶ πολλοὶ ἰχθύς.

δ'· Ἡ γῆ θεωρουμένη ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπου.

Μόνος ὁ ἄνθρωπος μεταξὺ πάντων τῶν δημιουργημά-  
των εἶνε πολίτης συμπάσης τῆς γῆς· δύναται δηλ. νὰ κα-  
τοικῆ εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ κλίματα· ἕνεκα δὲ τῶν διαφο-  
ρων σωματικῶν σημείων καὶ τῆς γλώσσης, διαιρεῖται τὸ  
ἀνθρώπινον γένος (1434 ἑκατομμύρια τὸν ἀριθμὸν) εἰς  
πέντε φυλάς, αἵτινες εἶνε·

Α'. ἡ τῶν **Αὐστραλῶν** ἐπὶ τῆς Ἠπειροῦ τῆς Νέας  
Ὀλλανδίας καὶ Τασμανίας. Ἐχουσι δ' οὗτοι σφόδρα σκο-  
τεινόν, ἐνίοτε δὲ καὶ μαῦρον τοῦ δέρματος τὸ χρῶμα, τὴν  
ῤίνα μὴ καμπύλην, τὸ στόμα ἄσχημον καὶ ἀνοιχτόν, καὶ  
κόμην μέλαιναν, οὐδέποτε δὲ μαλακὴν καὶ πυκνήν.

Β'. Ἡ τῶν **Νιγρῆτων** ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ κρα-  
σπέδου τῆς Σαχάρας μέχρι τῆς ἐπικτρατείας τῶν Ὀττεν-  
τόττων καὶ Βούσχων. Ἐχουσι δ' οὗτοι ἐξεχούσας ἐπάνω

τὰς γνάθους καὶ πλαγίως τεθειμένους τοὺς ὀδόντας, τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος μέλαν κατὰ ποικίλους τρόπους, εἴτε ὡς ἡ ἔβενος, ὀλιγώτερον δηλ., ὡς παρὰ τοῖς Ἰολοφέρνησι, εἴτε πλεῖστον, ὡς παρὰ τοῖς Μουλάττοις, κόμην βραχεῖαν καὶ τὰ μέγιστα οὐλὴν, πυκνουμένην μάλιστα πολλάκις ἐν εἴδει δεσμίδος (πρὸ πάντων παρὰ τοῖς Κάφροις καὶ Βεσχουάνοις), ἔτι δὲ ἀραιὸν τὸν πώγωνα.

Οἱ δ' ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ Ὀττεντότται καὶ Βοῦσχοι μετὰ πυρρόχρου ἢ φαιόχρου δέρματος, ἀραιοῦ πώγωνος, μεγάλων χειλέων, ὀλίγον πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐξωθουμένων γνάθων, καὶ στενωῶς μὲν ἐσχισμένων, ἀλλὰ μὴ πλαγίως τεθειμένων ὀφθαλμῶν, δὲν θεωροῦνται παντάπασι ὡς ἰδιαίτερα φυλὴ, ὅπως καὶ οἱ ἐν τῇ Νέξ Γουίνέξ καὶ ταῖς περίξ κειμέναις Ἀσιατικαῖς καὶ Αὐστραλιακαῖς νῆσοις (μέχρι τοῦ Φιδσχίου πελάγους) Παποῦαι. Ἐχουσι δ' οὗτοι σκοτεινὸν καὶ σχεδὸν μαῦρον τοῦ δέρματος τὸ χρῶμα, σαρκώδη καὶ κᾶπως ἐξωγκωμένα χεῖλη, κόμην μακρὰν καὶ βαθὺν τὸν πώγωνα.

Γ'. Ἡ τῶν **ἐγχωρίων Ἀμερικανῶν** (Ἰνδοί). Ἐχουσι δ' οὗτοι τὸ χρῶμα φαιὸν ἐρυθρὸν (κανελλί), τὸ μέτωπον βραχύ, τὴν ρίνα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξέχουσιν μὲν, εὐρυνομένην δὲ πρὸς τὰ κάτω, τὰ χεῖλη συμπεπιεσμένα, καὶ προέχοντα τῆς γνάθου τὰ ὀστά. Οὗτοι κατετάσσοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Δ'. Ἡ τῶν **Μογγολικῶν λαῶν**. Οὗτοι ἔχουσι θολὸν τοῦ δέρματος τὸ χρῶμα (ἀπὸ τοῦ πυρροῦ μέχρι τοῦ φαιοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸ ὑπέρυθρον ἀποκλίνον), σπάνιν πώγωνος, προέχοντα τὰ ὀστά τῶν ὤμων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πλαγίαν τῶν ὀφθαλμῶν τὴν θέσιν. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν.

1) Οἱ Σῖναι, οἱ Ἰαπωνοὶ καὶ οἱ Κορεᾶται.

2) Οἱ γνήσιοι *Μογγόλοι*, οἱ *Τοῦρκοι*, *Φίνοι*, *Σαμογέδαι* καὶ *Τουγγοῦσοι*.

3) Οἱ *Βερίγγιοι λαοί*, ἤγουν οἱ *Καμτσάδαλοι*, *Κοριαῖκοι*, *Τσουκίσχοι* καὶ *Ἐσκιμῶοι*.

Ε'. Ἡ **μεσόγειος φυλὴ** (ἢ καλουμένη *Καυκάσια*). Τῆς φυλῆς ταύτης τὸ κύριον ἐν τῇ βορείῳ Εὐρώπῃ χρῶμα εἶνε λαμπρόν, κατὰ μικρὸν ὅμως θολοῦται πρὸς μεσημβρίαν, γίνεται δὲ πυρρόν, ἐρυθρόν καὶ φαιὸν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀραβίαν. Ἐχουσι δ' οἱ Καυκάσιοι μακρὰν τὴν κόμην, ἰσχυρὰν τὴν αὐξῆσιν τοῦ πώγωνος καὶ οὐδέποτε ἐξωγκωμένα τὰ χεῖλη. Καὶ εἰς μὲν τὸν Καύκασον κατοικοῦσιν οἱ *Βάσκοι* καὶ ἄλλοι τινὲς λαοί· οἱ δὲ λοιποὶ διαμερίζονται εἰς τὰ ἐξῆς τρία συμπλέγματα.

1) Τοὺς *Χαμίτας* εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν μέχρι τοῦ Σουδάν, καὶ εἰς τὰς παραλίους χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ (Βερβέρους).

2) Τοὺς *Σημίτας* εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς Ἀσίαν (Ἀραμαίους, Ἑβραίους, Χαναναίους, Ἀσσυρίους καὶ Βαβυλωνίους· ἔτι δὲ Ἀραβας).

3) Τὸ *Ἰνδοευρωπαϊκὸν φῦλον* (*Ἄριοι*). Ἐνταῦθα ἀνήκουσι ἄ. Οἱ Ἀσιανοὶ Ἄριοι, ἤγουν οἱ Βραχμανικοὶ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, Κοῦρδοι, Ἀρμένιοι, Βαλοῦτσοι, Ἀφγανοὶ καὶ Τατζίκιοι. — β'. Οἱ Εὐρωπαῖοι Ἄριοι, ἤτοι: α) οἱ βόρειοι Εὐρωπαῖοι, ἤγουν Λέτοι, Σλαῦοι, Γερμανοὶ (καθ' αὐτὸ Γερμανοί, Ὀλλανδοί, Φλανδροὶ [Βέλγαι], Δανοὶ Ἀγγλοὶ καὶ Σκανδιναβοί)· β) οἱ μεσημβρινοὶ Εὐρωπαῖοι, ἤγουν Ἕλληνες, Ῥωμᾶνοι (Πορτογάλλοι, Ἰσπανοί, Ἰταλοί, Ῥουμῶνοι, Γάλλοι, Βαλλόνοι (ἐν Βελγίῳ) καὶ Κελτοί).

Οὐσιωδῶς δ' ἀπὸ τῶν Ἀσιανῶν Ἀρίων διαστέλλονται οἱ *Αραβίδαι* (πανάρχαιοι Ἄριοι ἢ μὴ Ἄριοι κάτοικοι τῆς πρὸς δυσμὰς Ἰνδικῆς). Ἐχουσι δ' οὗτοι σφόδρα σκοτεινὸν

καὶ πολλάκις μαῦρον τοῦ δέρματος τὸ χρῶμα, κόμην οὐ-  
λην καὶ μακράν, ἄφθονον τοῦ πώγωνος τὴν αὐξήσιν καὶ  
χείλη ἐξωγκωμένα.

Οἱ δὲ *Μαλαῖοι*, οἱ τε τῆς Πολυνησίας καὶ οἱ ἐν τῇ  
*Μαλάκκῃ*, ταῖς Σουνδαίαις νήσοις κλπ. νοτιανατολικοὶ  
*Ἀσιᾶται*, ἀποτελοῦσι φυλὴν μεταβατικὴν μεταξύ τῶν  
*Μογγόλων* καὶ τῶν *Καυκασίων*.

#### Θρησκείαι.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας διαιροῦσι τὸ ἀνθρώ-  
πινον γένος εἰς δύο κυρίας τάξεις, τοὺς *μοροθεϊστὰς* καὶ  
*πολυθεϊστὰς*. Μεγίστην δ' ἕκτασιν μεταξύ τῶν τελευταίων  
ἔχει ὁ *Βραμαϊσμός* εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς Ἰνδικὴν καὶ ὁ *Βουδ-  
δαϊσμός* (εἰς τὴν Κεϋλάνην, τὴν πρὸς Ἀν. Ἰνδικὴν, τὴν  
*Ἰαπωνίαν* καὶ *Κίναν*). Τὸν δὲ *Φετισχισμόν* (εἰδωλολα-  
τρείαν) ὁμολογοῦσιν πλείστοι τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ *Νιγρίτων*.

Εἰς τοὺς *μοροθεϊστὰς* ἀνήκουσιν·

1) Οἱ *Χριστιανοί*, περὶ τὰ 400 ἑκατομμ. ὑποδια-  
ροῦνται δὲ εἰς ὀπαδοὺς τῆς Δυτικῆς Καθολικῆς Ἐκκλη-  
σίας, τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου, καὶ Διαμαρτυρουμέ-  
νους (Εὐαγγελικοὺς Λουθηριανοὺς καὶ Εὐαγγελικοὺς ἀνα-  
μορφωτικοὺς). Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ αἱ αἱρέσεις  
τῶν *Μεννονιτῶν* (ἀναβαπτιστῶν), *Κουακέρων* (παραδεχο-  
μένων τὰς ἀμέσους θείας ἐμπνεύσεις) καὶ *Μεθοδιστῶν* (ἐκ-  
κλησιαζόντων ἐν ὑπαίθρῳ καὶ αὐστηρὰν ἔχόντων δίαιταν  
ἐνθουσιαστῶν). Ὑπερβαίνουσι δὲ αἱ διάφοροι αἱρέσεις (ἐν  
αἷς ἢ τῶν μονοφυσιτῶν Ἀρμενίων) τὰ 100 ἑκατομμύρια.

2) Οἱ *Ἰουδαῖοι*, 7 ἑκατομμ., ὧν σχεδὸν 5 ἑκατομμ.,  
κατοικοῦσι τὴν Εὐρώπην.

3) Οἱ *Μωαμεθανοί*, 170 ἑκατομμ. (Σουννῖται, ἧτοι  
ὀπαδοὶ τοῦ Ἀβουβέκερ Σχιῖται, ἧτοι ὀπαδοὶ τοῦ Ἀλῆ·



καὶ Βαχάβιται παραδεχόμενοι μόνον τὸ κοράνιον, οὐχὶ δὲ τὸ θεῖον τοῦ Μωάμεθ).

#### Δίαιται

Κατὰ δὲ τὴν διάφορον δίαιταν διαιροῦνται οἱ ἄνθρωποι· 1) εἰς ἀγρίους λαοὺς (περιπλανωμένους, κυνηγοὺς καὶ ἀλιεῖς)· 2) νομαδικοὺς ἢ ποιμενικοὺς λαοὺς (καὶ οὗτοι δὲν ἔχουσι σταθερὰν κατοικίαν, οὐδὲ σταθερὰν ἰδιοκτησίαν)· 3) πολιτισμένους λαοὺς (ἔχοντας ἀγρὸν καὶ οἰκίαν), οἵτινες ἐκτὸς τῆς γεωργίας, τοῦ πρώτου πρὸς ἴδρυσιν σταθερᾶς κατοικίας ἀπαιτουμένου, ἀσχολοῦνται περὶ τὴν μεταλλείαν, περὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, περὶ βιομηχανίαν παντὸς εἶδους, καὶ περὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας.

#### Πολιτεύματα.

Κατὰ δὲ τὰ πολιτεύματα διαιροῦσι τὰς ἐπικρατείας εἰς μοναρχίας καὶ δημοκρατίας. Εἰς τὴν μοναρχίαν πάλιν διακρίνομεν· 1) τὴν ἀπεριόριστον, καθ' ἣν μόνη πηγὴ πάσης νομοθεσίας θεωρεῖται ἡ θέλησις τοῦ ὑπερτάτου ἄρχοντος· 2) τὴν περιορισμένην (συνταγματικὴν) μοναρχίαν, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται εἰς τινὰς τάξεις ἢ σύμπαντα τὸν λαὸν μετοχὴ δι' ἀντιπροσώπων εἰς τὴν νομοθεσίαν καὶ διοίκησιν. Εἰς δὲ τὴν δημοκρατίαν διακρίνουσι· 1) τὴν καθ' αὐτὸ δημοκρατίαν, καθ' ἣν τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ ἔχει τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, καὶ 2) τὴν ἀριστοκρατίαν, καθ' ἣν εὐγενεῖς τινες μόνον ἔχουσι τὴν ἀρχήν.

#### ε'. Ἱστορία τῆς Γεωγραφίας.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων πολιτισμένων λαῶν συνετέλεσαν τὰ μέγιστα πρὸς γνῶσιν τῆς γεωγραφίας τῶν τριῶν μερῶν

τῆς γῆς, Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, οἱ *Φοίνικες*. Τὰ πλούσια τῆς Ἰνδικῆς φυσικὰ προϊόντα (πολύτιμοι λίθοι, μαργαρίται, βαμβάκιον, μέταξα, ζαχαροκάλαμον, πορφύραι) εἰσήχθησαν δι' αὐτῶν εἰς σύμπαντος τοῦ κόσμου τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ δὲ τῶν λιμένων τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐπεχείρησαν θαλασσοπωρίας πρὸς τὴν χώραν Ὀφίρ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ. Ὁ δὲ Σολομὼν (περὶ τὸ 1000 π. Χ.) ἐντεῦθεν ἔλαβε χρυσὸν καὶ ἐλεφάντινον ὅσπου πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου. Εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἵδρυσαν πολυαριθμοὺς ἀποικίας (Τύρος, Σιδῶν, Καρχηδῶν, Γάδειρα). Ἐκόμισαν κασσίτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ κατέστησαν γνωστὸν τὸ ἤλεκτρον. Φοίνικες δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Νεχώ (περὶ τὸ 610) περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀραβίου κόλπου (Ἐρυθρᾶς θαλάσσης). Τὸ ἐμπόριον αὐτῶν μετέβη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν Μίλητον ἐκαλλιέργηθησαν αἱ γεωγραφικαὶ σπουδαί. Ἐνταῦθα ὁ Ἀναξίμανδρος ἐσχέδιασε τὸν πρῶτον τῆς γῆς χάρτην, καὶ ὁ Ἐκαταῖος συνέγραψε τὴν πρώτην τῆς γῆς περιγραφὴν. Καθ' αὐτὸ ὁμῶς πατὴρ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας καὶ ἰδρυτῆς τῆς γεωγραφίας θεωρεῖται ὁ Ἡρόδοτος (γεννηθεὶς τὸ 484 π. Χ. εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας). Οὗτος ἀπεδήμησε μακρὰν ὡς ἔμπορος, ἐπεσκέφθη τὰς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἀποικίας τῆς Μιλήτου μέχρι τοῦ Ταυαῖδος (Δῶν) καὶ τῶν ὑπῤωρειῶν τοῦ Καυκάσου, ἐνθα κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμπορεύετο, κατόπιν δ' ἔγραψεν ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε κατ' ἀντίθετον δὲ διεύθυνσιν ἔφθασεν ἔπειτα μέχρι τῆς Βαβυλῶνος καὶ τῶν Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου, πιθανώτατα δὲ καὶ μέχρι τῆς Καρχηδόνος.

Ἄλλὰ τὰ μέγιστα καὶ σπουδαιότατα προεβίβασαν τὰς γεωγραφικὰς σπουδὰς αἱ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐκστρατεῖαι. Ἀπεκαλύφθη δὲ τῆς Ἰνδικῆς ἡ θαυμασία χώρα, καὶ πρὸς βορρᾶν οἱ στρατοὶ αὐτοῦ προέβησαν μέχρι τοῦ Ἰαζάρτου. Συγχρόνως δὲ ὁ Μασσαλιώτης μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος Πυθέας κατέστησε γνωστότερα τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς γῆς περιπλεύσας τὴν Ἰβηρίαν καὶ Γαλιαν· ὀνομάζει δὲ κατὰ πρῶτον τὴν Ἀλβιῶνα (Ἀγγλίαν) καὶ Βαλτίαν, τὴν Βαλτικὴν γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ περιγράφει ἀκριβέστερον τὸν τόπον, ἔνθα εὐρίσκειτο τὸ ἤλεκτρον παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Πρωσίας ἢ τὰ παράλια τῆς Ἰουτλανδίας, ἔνθα καὶ ἠλιεύετο τὸ σπάνιον τοῦτο προϊόν. Ἡ δὲ Θούλη, ἡ πορρωτάτη πρὸς βορρᾶν νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ ὁ Πυθέας, εἶνε πιθανῶς μία τῶν Σετλανδικῶν νήσων.

Κατόπιν δὲ προώδευσαν αἱ γεωγραφικαὶ σπουδαὶ μάλιστα εἰς τὴν πόλιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου Ἀλεξάνδρειαν· καὶ ὁ Ἐρατοσθένης περὶ τὰ 200 π. Χ. ἔγραψε τὴν πρώτην μεγάλην γεωγραφίαν τῆς ὅλης γνωστῆς γῆς, μετρήσας πρῶτος μοῖραν τοῦ μήκους· ὁ δὲ Ἰππαρχος, ὁ χαράξας πρῶτος ἀστρονομικοὺς πίνακας ἐτελειοποίησε τὸ σύστημα τοῦ Ἐρατοσθένους.

Κατὰ δὲ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους προήγαγον τὰ μέγιστα τὴν ἐπιστημονικὴν γεωγραφίαν οἱ Ἕλληνες Στράβων κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα καὶ ὁ Κλαύδιος Πτολεμαῖος ἐκ τοῦ Πηλουσίου κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα. Ὁ δεύτερος μάλιστα ἐξέδωκεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πλήρη περιγραφὴν τῆς γῆς κατὰ μοίρας τοῦ πλάτους καὶ μήκους μετὰ 27 γεωγραφικῶν πινάκων, ἐν οἷς ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς διαβαίνει διὰ τῶν νήσων τῶν Μακάρων (Καναρίων).

Κατὰ δὲ τὸν μεσαῖωνα αἱ πρόοδοι τῆς γεωγραφίας παρη-

κολούθησαν τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλαμισμοῦ, τὸν πρὸς ἀλλήλας ἀγῶνα εἰς τὰς σταυροφορίας, τὰς κατὰ θάλασσαν πορείας καὶ τὰ παράβολα πράγματα τῶν Νορμανδῶν, καὶ τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα τῶν Ἰταλικῶν πόλεων, πρὸ πάντων τῆς Γενούης καὶ Ἐνετίας. Ὀνομαστότατοι δὲ τῶν πολυαριθμῶν λογίων Μωαμεθανῶν εἶνε ὁ ἐκ τῆς Σέπτης (Κεύτης) Ἐδρίσης (περὶ τὸ 1150), ὁ Ἀβουλφένδας (ἀποθ. 1331), ἡγεμῶν εἰς τὴν Συρίαν, ὁ μέγιστος γεωγράφος καὶ λόγιος τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἐβρος Βατούτας, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1324 ἐπὶ 30 ἔτη ἀδιάκόπως περιηγήθη σύμπασαν τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὴν ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἀπὸ τῆς Ταγγέρης μέχρι τῆς Κίνας, περιέγραψε δ' ἔπειτα τὰς περιηγήσεις αὐτοῦ. Περὶ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀβουλφένδα ἐπεχείρησεν ὁ μέγας Ἐνετὸς Μάρκος Πῶλος, ὁ Ἡρόδοτος τοῦ Μεσαιῶνος, μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὡς πρέσβευς τῆς δημοκρατίας, τὴν ὁδοιπορίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐλὴν τοῦ Μογγόλου αὐτοκράτορος Κουβλαὶ Χάν. Τυχῶν δὲ παρ' αὐτῷ εὐνοίας καὶ μεγάλως τιμηθεὶς, τὸν συνώδευσεν ἐκστρατεύοντα πρὸς κατάκτησιν εἰς τὴν Κίναν, διήλθε τὴν Μογγολίαν, Κίναν καὶ τὸ Τιβέτ, ἔτι δὲ τὴν Νότιον Ἀσίαν μέχρι τοῦ Πεγού, καὶ μετὰ 26 ἐτῶν διατριβὴν ἐν Ἀσίᾳ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπὶ πλοίου ἐκ τῆς Κίνας διὰ τῶν Φιλιππίνων, Μολούκκων καὶ Σουνδαίων νήσων, ἐν ἔτει 1298. Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Γενοατῶν καὶ αἰχμάλωτος ὢν συνέγραψε τὴν περιήγησιν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Θαύματα τοῦ κόσμου* (*mirabilia mundi*). Παρέχει δὲ τὰς πρώτας περὶ τῆς Ἰαπωνίας (Ζιπαγγού) εἰδήσεις· εἰς δὲ τὸ Πεγού ἔμαθε καὶ τὸ ὄνομα τῆς πρὸς Δ. Ἰνδικῆς, καὶ εἶνε ὁ πρῶτος, ὅστις ὀνομάζει τὴν Βαγγάλαν, ἥγουν τὴν Βεγγάλην.

Ἐν τούτῳ δὲ ἀπεμαράνθη τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τῶν ἐμπορικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἰταλίας διὰ τῶν κατακτήσεων τῶν Τούρκων εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς Ἀσίαν· ἀντικατέστησαν δ' αὐτοὺς οἱ Πορτογάλοι καὶ Ἴσπανοί. Τὴν δὲ κατὰ θάλασσαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἣν ἤδη εἶχεν ὑποδείξει ὁ Μάρκος Πῶλος εὖρε πρῶτος ὁ Πορτογάλος Ἰνφάντης (βασιλόπαις) Ἐρρίκος ὁ θαλασσοπόρος (1394—1460), μέγας μάγιστρος τοῦ τάγματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ εἰσοδήματα μετεχειρίσθη πρὸς σκοπίμως διευθυνομένας ἀνακαλύψεις. Ὑπῆρξε δ' οὕτω θεμελιωτὴς τοῦ μεγάλου τῆς Πορτογαλίας ἀποικιακοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον διεδόθη καθ' ἅπασαν τὴν Ἰνδικήν. Διὰ τοῦ πολλοῦ δ' αὐτοῦ ζήλου ἐπεξετάθησαν μάλιστα αἱ περὶ τῆς Ἀφρικῆς γνώσεις ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἰς διάστημα 500 γεωγραφ. μιλ. (3710  $\square$  χμ.). Κυριευθείσης δὲ ἤδη τῆς Κεῦτας (Σέπτας) τὸ 1415, οὔσης τότε τόσον ἐπικινδύνου πρὸς τὴν Πορτογαλίαν, ὅσον ἄλλοτε ἡ Καρχηδὼν πρὸς τὴν Ῥώμην, ἐπετελέσθη τὸ 1434 ὁ περίπλους τοῦ ἀκρωτηρίου Βογιαδώρου· ἐγένοντο δ' ὡσαύτως κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἐρρίκου καὶ αἱ θαλασσοπορίαι τοῦ Βενετοῦ Ἀλοῖζου Δακαδαμόστου (1455—56), ὅστις προέβη μέχρι τῶν Βισσαγοσειῶν νήσων. Ὁ δὲ Πορτογάλος Βαρθολομαῖος Διάκος ἔφθασεν ἔπειτα τὸ 1486 εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος.

Νέα δὲ μεγάλη ὡς πρὸς τὴν γεωγραφίαν ἐποχὴ (ἡ τῶν νέων χρόνων) ἤρχισεν, ὅταν ὁ Βάσκος Δεγάμας διέπλευσε τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, τὴν δὲ 22 Μαΐου 1498 προσωρμίσθη ὁ στόλος αὐτοῦ εἰς τὴν Καλικούτην ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Μαλαβάρης· Κολόμβος δὲ ὁ Γενοῦτης, θελήσας ὡσαύτως νὰ εὔρη κατὰ θάλασσαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀν. Ἰνδίας

πλέων πρὸς δυσμᾶς, προσωρμίσθη μετὰ τρίμηνον πλοῦν, τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1492, εἰς τὴν *Γουαναχάνην*, μίαν τῶν Βαχαμαίων νήσων· κατὰ δὲ τὸν δεύτερον αὐτοῦ πλοῦν ἀνεκάλυψεν ἐκ τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν τὴν *Δομίνικαν*, κατὰ τὸν τρίτον τὴν *Τρινιδάτην* καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ, καὶ εἰς τὸ τέταρτον τὸ ἀκρωτήριο Κατοχήν μετὰ τῶν βορείων παραλίων τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ δὲ 1519 ἔπλευσεν ὁ Πορτογάλος *Μαγγελ. Λᾶνος* πρὸς τὰ νότια τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἣν πρὸ αὐτοῦ εἶχε διαγράψῃ ὁ Ἀμέρικος Βεσπούκκης, καὶ εὗρεν εὐτυχῶς διὰ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντος Μαγγελλανικοῦ πορθμοῦ καὶ διὰ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ τὴν πρὸς τὰς Ἀν. Ἰνδίας κατὰ θάλασσαν ὁδόν. Οὗτος εἶνε ὁ πρῶτος μέγας τῆς γῆς περίπλους.

Ἀκαταπαύστως δὲ νῦν ἐξέτειναν οἱ Ἴσπανοὶ τὰς κατακτήσεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Καὶ τὸ μὲν 1521 ἀνεκάλυψε καὶ κατέκτησεν ὁ Φερδινάνδος Κορτήσιος τὸ *Μεξικόν*, τὸ δὲ 1536 ἐκυρίευσεν ὁ Φραγκίσκος Πιζάρρος τὴν *Περούϊαν*· ὡσαύτως δ' ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ ἡ *Καλιφορρία*. Τὸ δὲ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν βορειότατον μέρος τῆς Ἀμερικῆς πρὸ ἑκατονταετηρίδων ἤδη εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἰσλανδίας ὁ Ἐρρίκος Ραούδης εἶχε φθάσῃ τὸ 982 εἰς τὴν *Γροιλλανδίαν*· εἰς δὲ τὰ δυτικὰ παράλια αὐτῆς μέχρι τῆς 72 μοίρας τοῦ πλάτους ἵδρυσαν οἱ Ἰσλανδοὶ ἀποικίας, αἵτινες μέχρι τοῦ τέλους τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος διετέλουν εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Εὐρώπης. Ἐπειτα ὁμως μέχρι τοῦ 1721, ὅτε ὁ ἱεραπόστολος *Ἰωάννης Ἐγέδης* ἀνεκάλυψε πάλιν τὰ δυτικὰ παράλια τῆς *Γροιλλανδίας*, ἦτον ἀποκεκλεισμένη ὑπὸ πάγων. Ἦδη δὲ τὸν 17 αἰῶνα ἀκαμάτως ἀπεπειρῶντο νὰ εὕρωσι πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀμε-

ρικῆς συγκοινωνίαν μεταξύ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ  
 ὠκεανοῦ, καὶ ὁ Οὐδσωρ ἀνεκάλυψε τὸ 1610 τὸν ἀπ' αὐ-  
 τοῦ ὀνομασθέντα Οὐδσώγειον πορθμὸν καὶ κόλπον· ὁ δὲ  
*Βαρῆτος* τὸ 1616 τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ κόλπον. Ἀλλὰ μό-  
 λις τὸν 19 αἰῶνα μετὰ κινδυνωδεστάτας τῶν Ἀγγλων θα-  
 λασσοπόρων ἐπιχειρήσεις ἀνεκαλύφθη ἡ ΒΔ. αὐτοῦ διά-  
 θασις. Τὸ 1819 ἔφθασεν ὁ *Πάρρον* διὰ τοῦ Λαγκαστρείου  
 καὶ Βαρροβείου πορθμοῦ εἰς τὴν νῆσον Μελβίλλην, καὶ  
 δέκα ἔτη βραδύτερον ἀνεκάλυψεν ὁ νεώτερος *Ρόσσιος* εἰς  
 τὴν χερσονήσον Βοιωθίαν Φέλικα τὸν μαγνητικὸν Βόρειον  
 πόλον. Δυστυχῆς δ' ὑπῆρξεν ὁ τὸ 1845 ὑπὸ τοῦ *Φραγ-  
 κλίνου* γενόμενος πλοῦς. Καὶ δέκα ἐννέα μὲν ἀποστολαὶ  
 ἐγένεον κατὰ τὰ ἔτη 1849—1854, ὅπως εὐρεθῶσι τὰ  
 ἴχνη τῶν γενομένων ἀφάντων· μόλις ὅμως κατὰ τινα τε-  
 λευταῖον πρὸς ἀνακάλυψιν πλοῦν ὑπὸ τὸν *Κλιτόκιον* τὸ  
 1859 ἐπληροφορήθησαν μετὰ βεβαιότητος εἰς τὴν νῆσον  
 τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου περὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ  
 1847 συμβάντος θανάτου τοῦ Φραγκλίνου. Ἐν τῷ μεταξύ  
 δὲ κατὰ τὸ 1850 ὁ Μικλούρης, εἰσχωρήσας ἀπὸ τοῦ Βε-  
 ριγγείου πορθμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Βορείου πόλου διέ-  
 πλευσε πρὸς τὰ βορειοδυτικά. Κατόπιν ἐγένεον νέαι ἀπό-  
 πειραι πρὸς διερεῦνησιν τῆς ἀρκτώας χώρας, ὅχι ὅμως ἐκ  
 τῆς δυτικῆς Γροιλανδίας ἢ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ,  
 ἀλλὰ διὰ τῆς πρὸς δυσμὰς τῶν Σπιτςβεργίων νήσων (τῆς  
*Ῥωσσίας*) θαλάσσης. Πέντε δ' ἐκδρομαὶ ἐγένοντο ἰκανῶς  
 ἐπαυξήσασαι τὰς περὶ τῶν χωρῶν τοῦ πόλου γνώσεις τὸ  
 1870. Καὶ ἄλλας δ' ἔπειτα ἐκδρομὰς ἔκαμαν, ὅπως προ-  
 χωρήσωσι πρὸς τὸν βόρειον πόλον ὁρμώμενοι ἐκ τῆς θα-  
 λάσσης τῆς Νοβάργιας Ζέμλας, βοηθούμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ  
 ρεύματος καὶ τῆς αὐτοῦ ἀλιείας τῶν ἰχθύων. Οὕτω λοιπὸν  
 ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὸν *Βεῦπρέχτον* καὶ *Βαῦβερν* ἐκδρομῆς τῶν

Αυστριακῶν καὶ Οὐγγρῶν ἀνεκαλύφθη εἰρὸν νήσων σύμπλεγμα, ἡ Χώρα τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, καὶ φερόμενοι δι' ἐλκήθρων ἐπὶ τῶν πάγων ἔφθασαν μέχρι τῆς 83° βορ. πλάτους. Οἱ δὲ πρὸς τὸν θάνατον παλαιόντες ναῦται τοῦ πόλου εἶδον ποικιλίαν πτηνῶν οὐδέποτε ἄλλοτε παρατηρηθεῖσαν εἰς τοσοῦτον πλάτος, ζωογονουμένην δὲ ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ρεύματος εἰς τὰ ἐκτεταμένα πρὸς Δ. παράλια τῆς ἀνακαλυφθείσης χώρας (1872—1874). Ἡ δὲ ὑπὸ τὸν *Νορδεσκοιλδην* Σουηδικὴ ἐκδρομὴ κατώρθωσε νὰ περιπλεύσῃ τὴν Ἀσιατικὴν ἤπειρον. Διαχειμάσαντες δὲ 10 σχεδὸν μῆνας εἰς τὴν βορειοανατολικὴν ἄκραν τῆς Τσουκικῆς χερσονήσου, ἔφθασαν διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ εὐτυχῶς εἰς τὴν *Γόκοχάμαν* (2 Σεπτ. 1879). Πρὸς Δ. δὲ τῆς Γροιλλανδίας διήλθε τὸ 1871 ὁ Χάλλ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν ἠκολούθησεν ἡ ἐκδρομὴ τοῦ Κάνη (1853—1855), καὶ ἔφθασεν οὕτω μέχρι τοῦ βορειοτάτου σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ πλοῖον (82° βορ. πλάτους). Διὰ τῆς ἐκδρομῆς τοῦ Χάλλ ἐπεβεβαιώθη πρὸ πάντων ρεῦμα ἐκ βορρᾶ προερχόμενον καὶ ξυλεῖαν συνεπάγον, συναπαντῶν δὲ τὸ ἐκ νότου εἰς τὸ Σμίθιον Σοῦνδον εἰσρέον· οὕτω δὲ ἀπεδείχθη τὸ πρῶτον ὅτι ἡ Γροιλλανδία εἶνε νῆσος. Τὸν αὐτὸν σκοπὸν, νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν βόρειον πόλον, εἶχεν ἡ ἀγγλικὴ ἐκδρομὴ τοῦ Ἀγγλοῦ *Νάρη*. Καὶ προέβη μὲν πέραν τοῦ βορειοτάτου σημείου τῆς ἐκδρομῆς τοῦ Χάλλ (μέχρι τῆς 82° 27' βορ. πλάτ.), ἀλλὰ δὲν εὔρε πλέον θάλασσαν πλευστήν, ἀλλὰ μόνον ἀδιεξόδους ὄγκους· συρόμενοι δὲ ἐπὶ τῶν πάγων ἔφθασαν μέχρι 83° 20' 26'' βορ. πλάτ. (20 Μαΐου 1876). Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ *Πάρρικ* ἔφθασε μὲν τὸ 1827 μέχρι 82° 45', δὲν ἠδυνήθη ὁμως νὰ παρατηρήσῃ ἕκτασιν γῆς τοιαύτην, οἷαν εἶδεν ὁ Χάλλ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν διερεύνησιν τῶν Ἰσημερινῶν χωρῶν



τῆς νέας ἡπείρου νέαν ἤρχησαν ἐποχὴν αἱ εἰς τὴν Ἀμερικὴν περιηγήσεις τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου Ἀλεξάνδρου Οὐμβόλδου εἰς τὰ ἔτη 1799 — 1804, καὶ ἡ περὶ αὐτῶν μεγάλη αὐτοῦ συγγραφή.

Καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα δὲ τῆς Ἀφρικῆς κατώρθωσε νὰ προχωρήσῃ κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα τῶν Ἀγγλῶν καὶ Γερμανῶν ὁ ἐπιστημονικὸς ζῆλος. Ἦδη δὲ τὸ 1795 εἶχε φθάσῃ ὁ Μοῦγγος Πάρκος εἰς τὸν Νίγρον ποταμὸν. Μεγάλα δ' ἀποτελέσματα ἔφερεν ἔπειτα τὸ 1849 ἡ παρὰ τοῦ Ἀγγλοῦ Ριχάρδου (ἀποθ. τὸ 1851 πλησίον τῆς Κούκας) καὶ τῶν Γερμανῶν Βάρθου καὶ Ὀβερβέγη (ἀποθ. τὸ 1852 εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Τσάδης) γενομένη ἐπιχείρησις. Ὁ Βάρθος ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς Τιμβουκτού, τὴν περιφημοτάτην τῆς ἐνδοτέρω Ἀφρικῆς πόλιν, καὶ τὸ 1855 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ ἐφονεύθη μὲν ὁ ἐν τῷ Σουδάν διάδοχος αὐτοῦ διδάκτωρ Φόγελ τὸ 1856 εἰς τὴν χώραν Βαδαί, ἀλλ' ὁ ἐκ Βρέμης Γερχάρδος Ρόλφς ἐπέξτεινε καὶ ἐτελειοποίησε τὰ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐρευνητῶν γνωσθέντα (1863 — 1867). ὑπῆρξε δὲ ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος, ὅστις διῆλθε τὴν Ἀφρικὴν ἀπὸ τῆς μεγάλης Σύρτιος (Τριπόλεως) μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας (Λάγου). Τὸ δὲ 1873 ὁ ἐκ Στενδάλης τοῦ Βρανδεμβούργου ἰατρὸς Ναχτιγάλ, διερευνήσας τὴν Σαχάραν νοτιανατολικῶς τοῦ Φεζάν καὶ τὰς βορειανατολικῶς καὶ νοτιανατολικῶς τῆς Τσάδης λίμνης κειμένης χώρας (1869 — 1873), ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὸ Βαδαί, καὶ τέλος ἦλθεν εἰς τὸ Κάιρον διὰ τοῦ Φώρ καὶ Κορδοφάν. Ἐν ἔτει δὲ 1855 οἱ Γερμανοὶ ἱεραπόστολοι Ἐρχάρδος καὶ Κράλφος ἔλαβον κατὰ πρῶτον γνῶσιν τῆς μεγάλης λίμνης Οὐκερέβης (Βικτωρίας Νυάνζας), εἰς τὴν ὁποίαν τὸ 1858 ἔφθασαν πραγματικῶς οἱ Ἀγγλοὶ Βούρτων καὶ Σπέκης· ὑπὸ δὲ τοῦ τελευταίου,

εἰς δευτέραν περιήγησιν ἐν ἔτει 1863, ἀπεδείχθη ἡ τέως εἰκαζομένη σύνδεσις τοῦ Νείλου μετὰ ταύτης καὶ ἄλλων λιμνῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ Βακέρου μετὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείσης Μουρτάνης Λίμνης (Νυάνζας τοῦ Ἀλβέρτου). Ἦδη δ' ἐν ἔτει 1862 ὁ βαρῶνος Δέκκεν, ὁ διδάκτωρ Κέρστεν καὶ ὁ Ἄγγλος Θόρνστον εἶχον ἀναβῆ τὴν διπλὴν κορυφὴν τοῦ Καλιμανζάρου (τὰ τοῦ Πτολεμαίου χιονοσκεπῆ ὄρη τῆς Σελήνης εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου) εἰς ὕψος 13,176 π., ὑπελόγησαν δὲ τὴν κυρίαν κορυφὴν ὕψους 18,827 π. Καὶ ἐφρονεῦθη μὲν εἰς τὴν χώραν τῶν Σωμαλίων ὁ Δέκκεν τὸ 1865, κατεβλήθη δ' ἐν ἔτει 1873 ὑπὸ τῶν ἀδιηγήτων ταλαιπωριῶν ὁ ἐκ τῶν νοτίων πρὸς τὴν χώραν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου σπευδῶν, τολμηρῶς δὲ καὶ θαυμασίως ἀντέχων ἐρευνητῆς τῆς νοτίου Ἀφρικῆς διδάκτωρ Λιβιζτόνης, ἀφοῦ ἐπεχείρησε νέαν ἐρευνητικὴν πορείαν πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Ταγγανείκας λίμνης, ἣν αὐτὸς ἀνεκάλυψε καὶ ἐπανειλημμένως ἐπεσκέφθη· ἀλλ' ὅμως ἀνεῦρε δυτικὴν ἐκ τῆς Ταγγανείκας λίμνης ἐκρῆν (ἀναμφιβόλως φερομένην πρὸς τὸν ποταμὸν Κόγγου) ὁ Καμέρον· ἔφθασε δ' αἰσίως ὁ περιηγητῆς οὗτος τὸ 1875 εἰς τὴν πρὸς Δ. παραλίαν. Τοῦναντίον δὲν ἐξεπληρώθησαν ἄχρι τοῦδε αἱ προσδοκίαι τῆς κατὰ παρόρμησιν τοῦ ἐν Βερολίῳ καθηγητοῦ Βασιανοῦ περὶ τὸ τέλος τοῦ 1872 ἰδρυθείσης «Γερμανικῆς ἐταιρίας πρὸς ἐρεύνησιν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.» Ναυαγησάσης δὲ τῆς κυρίας ἀποστολῆς ἕνεκα τῆς ἀπιστίας τῶν ὁδηγῶν καὶ τῆς Φετιστικῆς δεισιδαιμονίας τῶν αὐτοχθόνων, ἐπέστρεψεν εἰς Εὐρώπην ὁ διδάκτωρ Γυσσφείλδης ἐκ τῆς ἐν τῇ Κάτω Γουινέᾳ παραλίας τοῦ Λοάγγου, ἔνθα εἶχεν ἰδρυθῆ σταθερὸς σταθμὸς ἐν Γσιντσοςχῶ πρὸς βορρᾶν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου. Τὸ δὲ 1877 ὁ δαπάνη ἐφημερίδος τῆς Νέας Ὑόρκης εἰς τὰ ἐνδό-

τερα τῆς Ἀφρικῆς ἀποσταλαίς *Στάνλεϋ* ἀνεκάλυψεν ὅτι ὁ *Κόγγος* καὶ *Λουαλάβας* εἶνε τὸ αὐτό.— Ὑπὸ δὲ τοῦ ἀκατα-  
 πονήτου διδάκτορος *Σχβεϊνφούρθη*, προχωρήσαντος τὸ  
 1869 καὶ 1870 εἰς τὰς ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς ἀνωτέρᾳ περιοχῇ  
 τοῦ Νείλου χώρας τῶν Νιάμ. Νιάμ. Καννιβάλων, ἐπε-  
 βεβαιώθη μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ ὕπαρξις νάνων τινῶν ἀν-  
 θρώπων, τῶν Ἀκκαίων. Οὗτοι δέ, ὅπως καὶ ἄλλοι τῆς  
 ἐνδοτέρας Ἀφρικῆς λαοί, ἀνάστημα ἔχοντες κατώτερον  
 τοῦ μετρίου, ἔτι δὲ οἱ Βοῦσχοι, νεωστὶ (1864—1866)  
 ἐπιμελέστατα περιγραφέντες ὑπὸ τοῦ διδάκτορος *Γουστά-  
 βου Φροϊσίου*, ἰδρυτοῦ τῆς ἐπιστημονικῆς σπουδῆς τῶν δια-  
 φόρων σχέσεων τῶν λαῶν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς εἶνε πιθαν-  
 ῶς διασκορπισμένα λείψανα τῶν ἀρχεγόνων τῆς μεσημ-  
 βρινῆς Ἀφρικῆς κατοίκων. Αὐτοῦ προσέτι διηρεύνησεν ὁ  
*Κάρολος Μάουχ* τὰς κατὰ μέγα μέρος ἀγνώστους εἰσέτι  
 χώρας τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγη πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Ζαμ-  
 βέζη (1865—1872), καὶ ἀνεκάλυψε τὰ ἀξιοθέατα ἐρεί-  
 πια τοῦ Ζιμβαβύου, τοῦ ὑπό τινων νομιζομένου Ὀφίρ τῆς  
 Παλαιᾶς Γραφῆς. Τανῦν (1883) δ' ἀπεσταλμένοι τῆς ἐν  
 Βενετίᾳ ἰδρυούσης Γεωγραφικῆς Ἑταιρίας ἔφθασαν ἐν  
 τῇ Κεντρικῇ Ἀφρικῇ εἰς τὸ κράτος *Σίωαν*, ἧς ὁ βασιλεὺς  
*Μερελίκ* ἐξέρχεται ἐντὸς σάκκου, δέχεται δὲ τοὺς ὑπουρ-  
 γοὺς καρκινοβατοῦντας.

Καὶ τῶν Ἰμαλαίων δὲ οἱ διάφοροι τόποι κατὰ τὰς τε-  
 λευταίας δεκαετηρίδας ἐπιστημονικῶς διηρευνήθησαν, πρὸ  
 πάντων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν *Σλαγιετβέιτων* τὸ 1854 μέχρι  
 τοῦ 1858· ἐν ᾧ οἱ Ῥῶσοι, προσλαμβάνοντες καὶ Γερ-  
 μανοὺς ἐρευνητάς, ἐργάζονται ἀδιακόπως πρὸς διερεύνησιν  
 ἐνθεν μὲν τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας μέχρι τῆς Κορέας  
 καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, ἐτέρωθεν δὲ τῶν χωρῶν  
 τοῦ Καυκάσου, τῶν Κιργισίων ἐρήμων πεδίων (στεππῶν)

καὶ τοῦ Χορασσάν. Ἡ δ' ἔκ τε τῶν βορείων καὶ νοτίων συγχρόνως ἐπιχειρηθεῖσα διερεῦνσις τοῦ Θιανσχάν καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν, τοῦ ὑψηλοῦ ἐρήμου πεδίου (στέππης) τοῦ *Παμίρ* (τῆς « Ὀροφῆς τοῦ κόσμου »), κυρίως ὑπὸ τοῦ *Ἀυβάρδου*, ὅστις εὗρεν αὐτόθι τέλος βίαιον (Αὐγ. 1870), ἀνήκουσι, μετὰ τῆς ἐξακριβώσεως τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου καὶ τῆς Ἀρκτικῆς ζώνης, εἰς τὰς λαμπροτάτας γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις, τὰς ὁποίας ἔχομεν νὰ δειξώμεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἡ δὲ μεγάλη Νότιος χώρα (*terra australis*), περὶ τῆς ὁποίας ἐνόμιζον ὅτι κεῖται περὶ τὸν νότιον πόλον, ὡς ὁ παλαιὸς κόσμος περὶ τὸν βόρειον πόλον, ἀνεκαλύφθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν τὴν 17 ἑκατοντ. (1619). Τὸ δὲ 1642 περιέπλευσεν ὁ *Ἄβελ Τάσμαν* τὴν νῆσον *Δειμερίαν* ἢ *Τασμαρίαν* ἀνακαλύψας καὶ τὴν *Νέαν Ζηλανδίαν*. Ἐπειτα δὲ διεκόπησαν αἱ ἀνακαλύψεις μέχρι τῶν μεγάλων περιηγήσεων τοῦ Ἀγγλοῦ *Ἰακώβου Κώκ*, ἀπὸ τοῦ 1768 μέχρι τοῦ 1779, καθ' ὃ ἔτος ἐσφάγη εἰς τὸ Χαβάϊον· τὸ δὲ 1788 ἐθεμελιώθη τὸ Σιδνεῦον. Τὸ δ' ἐπὶ τῶν ἐνδοτέρων τῆς ἡπείρου ἐπικείμενον σκότος διεσκεδάσθη κατὰ πρῶτον διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1815 γενομένων Ἀγγλικῶν καὶ Γερμανικῶν ἀποστολῶν. Μόνον ἀπὸ τοῦ 1842—1858 ἔγειναν 29 πρὸς ἀνακαλύψεις θαλασσοπωρίαί. Καὶ διηρεύνησε μὲν ὁ Γερμανὸς *Λεϊχάρδος* τὸ 1844 τὴν Ἀνατολικὴν καὶ βόρειον παραλίαν μέχρι τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Καρπενταρίας, καὶ συνέλαβε κατόπιν τὸ τολμηρὸν σχέδιον νὰ διαβῆ ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς εἰς τὴν Δυτικὴν, ἔγεινεν ὁμως ἄφαντος τὸ 1848 (;) εἰς τὴν ἔρημον. Τούναντίον δ' ἐπέτυχεν ὁ Ἀγγλος *Στουάρτος* νὰ διαδράμῃ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν ἐκ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν ἐν ἔτει 1862. Αἱ

δ' εἰς τὴν δυτικὴν Αὐστραλίαν ἐκδρομαὶ τοῦ Φορρεστίου (1869—1871) οὐδὲν μὲν ἐπέχυσαν φῶς περὶ τοῦ ἂν ὁ Δεϊχάρδος ἐσώζετο, διεβεβαίωσαν ὅμως ὅτι ἡ πεδινὴ καὶ ἄγονος χώρα εἶνε πλήρης ἀλμυρῶν ἐλῶν, δασωδῶν θάμνων καὶ φυτῶν ἐπικοινωνούντων πρὸς ἄλληλα (σχροῦδων), ἐκτείνεται δὲ πορρωτέρω ἔτι πρὸς Ἀνατολάς. Ἐκλείπει δὲ καθ' ἑκάστην πλειότερον ἢ ἐλπὶς νὰ εὐρωσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου ὄρη καὶ ρέοντα ὕδατα, καὶ ἀφοῦ ὁ ἐν ἔτει 1872 εἰς μῆκος 390 Γεωγρ. Μ. λαβῶν τέλος κατὰ γῆν τηλεγράφος ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Αὐγούστας παρὰ τὴν βόρειον ἄκραν τοῦ Σπεγκερείου κόλπου μέχρι τοῦ λιμένος Δαρβίνου εἰς τὴν βόρειον Αὐστραλίαν, συμπίπτων δὲ σχεδὸν μὲ τὴν ὁδὸν τῆς περιηγήσεως τοῦ Στουάρτου, προεκάλεσε μετ' ὀλίγον πολλὰς ἐκδρομὰς πρὸς τὸ μέχρι τοῦδε τοσοῦτον παραμεληθὲν δυτικὸν ἥμισυ τῆς Αὐστραλίας<sup>1</sup>. Οὕτω δ' ἡ Αὐστραλία, καὶ μετὰ τὰς νεωτάτας ἐρεῦνας, εἶνε ἡπειρος μονοτονωτάτη, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ἐφέρθη ὡς μητριὰ· μέγα δὲ ταύτης μέρος ἔνεκα τῆς χειρίστης τοῦ ἐδάφους ποιότητος εἰς πάντα χρόνον θέλει μένη ἀνεπίδεκτον καλλιιεργείας.

(1) Ὁ κατὰ γῆν τηλεγράφος χρησιμεύει κυρίως εἰς τὴν παγκόσμιον ἐπιμιξίαν καὶ τὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν Αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τῶν ἐμπορικῶν τόπων τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Μεσημῶρινῆς Ἀσίας καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν μητροπόλεων. Ἀπὸ δὲ τοῦ λιμένος τῆς Αὐγούστας μέχρι τοῦ Φαλμουθ εἰς τὰ νότια τῆς Ἀγγλίας παράλια κεῖται κάλως μῆκος ἔχων 2.700 Γεωγρ. Μ.

Καὶ ὁ μὲν κρῶτος κάλως ἐρρίφθη τὸ 1850 μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· μετ' ὀλίγον δ' ἐβυθίσθησαν ἄλλοι πολὺ μακρότεροι· τὸ δὲ 1866 ἐπέτυχε μετὰ τετραπλῆν ἀπόπειραν νὰ τοποθετηθῇ ὁ μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Βορείου Ἀμερικῆς κάλως. Τανῦν δ' ἐνεργούσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης πέντε Ἀγγλικοὶ κάλω καὶ εἷς Γαλλικός.

ς'. Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνέρχεται περίπου εἰς 1434 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Σύγκρισις τῶν μερῶν τῆς γῆς.

	□ Μ.	Κατ. περίπου	ἦτοι εἰς ἐν □ Μ.
Εὐρώπη (ἀνευ τῆς Ἰσλανδίας καὶ Νο- βάριας Ζέμλιας. . .	176,000	328,000,000	1873
Ἀσία . . . . .	810,000	796,000,000	981
Ἀφρική . . . . .	540,000	205,000,000	381
Ἀμερική . . . . .	700,000	100,000,000	143
Αὐστραλία καὶ Πο- λυνησία . . . . .	160,000	4,000,000	25
Χῶραι τῶν Πόλων.	80,000		
Κεφάλαιον . .	2,466,000	1,434,000,000	581

# ΑΣΙΑ

[810,000 □ Μ. μετὰ περίπου 796 ἑκατομμ. Κατ.].

**Τοποθεσία.** Ἡ Ἀσία (1,150 Μ. μακρὰ καὶ 1,300 Μ. πλατεῖα) κεῖται ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, καὶ ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Εὐρώπης κυρίως ἐν ὅλῳ μετὰ δὲ τῆς Ἀφρικῆς ἐνοῦται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ (πλατέος 15 Μ.) καὶ μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλιακῆς ἡπείρου διὰ σειρᾶς νήσων. Ποικιλωτάτην δ' ἔχουσι διαμόρφωσιν, ὅπως καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ (ἢ Ἰσπανικῇ, Ἰταλικῇ καὶ Ἑλληνικῇ χερσονήσος), τὰ πρὸς νότον μάλιστα εἰς τὰς τρεῖς ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ περικλυζομένας χερσονήσους· εἰς δὲ τὰ Ἀνατολικὰ ὑπάρχουσιν ὡσαύτως τρεῖς χερσονήσοι, ἡ Κορέα, Καμτσάτκα καὶ Τσουκτσένη· ἐνῶ πρὸς Δ. μία μόνη μετρίου μεγέθους εἶνε, ἡ Μικρὰ Ἀσία.

**Ὅρη.** Μέγα ὄροπέδιον φέρεται ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ, ἐκτεινόμενον κατὰ πλάτος πρὸς Ἀν., καὶ διαιρεῖται εἰς τὴν μεγαλητέραν καὶ ὑψηλοτέραν ὄρεινὴν χώραν τῆς πρὸς Ἀνατολὰς Ἀσίας καὶ εἰς τὴν μικροτέραν καὶ χαμηλοτέραν ὄρεινὴν χώραν τῆς πρὸς Δυσμὰς Ἀσίας. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἰμαλαίων (Ἰμαος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ Ἡμωδὰ ὄρη), πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς ὄρεινης χώρας τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἀλταίων καὶ τῆς Λαουρικῆς ὄρεινης χώρας καὶ πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς Μαρδουρικῆς καὶ Σιρικῆς ὄρεινης χώρας· μετ' αὐτῆς δὲ συνδέεται ΒΑ. μὲν ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς Καμτσάτκας, πρὸς Ν. δὲ ἡ ἄλυσις τῶν

ὄρέων τῆς πρὸς Ἄν. Ἰνδικῆς. Διὰ δὲ τοῦ Ἰνδουκούσου (Παροπάμισος ἢ Ἰνδικὸς Καύκασος) προστίθεται εἰς τὴν πρὸς Ἀνατολὰς ὄρεινὴν χώραν ἢ πρὸς Δυσμῆς Ἀσία. Ταύτης δὲ πάλιν τὸ μεγαλύτερον πρὸς Ἀνατολὰς ἡμισυ, τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν συνδέεται διὰ τῆς ὄρεινης χώρας τῆς Ἀρμενίας μετὰ τοῦ μικροτέρου πρὸς Δ. ἡμίσεος, τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ συνάπτεται πρὸς Β. μὲν μετὰ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Ν. δὲ μετὰ τῆς ὑψηλῆς χώρας τῆς Συρίας. Ἀποχωρισμέναι δὲ ὑψοῦνται πρὸς Ν. τὸ ὄροπέδιον τοῦ Δεκάρ καὶ ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς Ἀραβίας.

**Ποταμοί.** Ἀπὸ τῶν ὄρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ πρὸς τὰς χαμηλὰς χώρας ῥέοντες ποταμοί. Ἐκ τούτων ἕξ μὲν διευθύνονται πρὸς Ν., ὁ Μεσόγγης, ὁ Μεράμης, ὁ Σαλουίνης, ὁ Ἰραβάδης, ὁ Βραχαπούτρας, ὁ Γάγγης, ὁ Ἰνδός, (χυνόμενοι εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν), ὁ Τίγγρις καὶ ὁ Εὐφράτης (χυνόμενοι εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον)· δύο πρὸς Δ. εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην (κατὰ τοὺς παλαιούς ἡμαρτημένως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν), ὁ Ἀμούρ ἢ Γίχων (ᾧ Ὠξὸς τὸ πάλαι) καὶ ὁ Σιρ (Ἰαξάρτης)· τρεῖς πρὸς Β. ὁ Ἄλως (Κισιλ Ἰρμάκ, χυνόμενος εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον) ὁ Ὄβης, Γερσιῆς καὶ Λέρας· καὶ τρεῖς πρὸς Ἀν. ὁ Ἀμούρ, Χοάγγος καὶ Γιάρτσειάγγης.

**Πεδιᾶδες.** Ἡ πεδινὴ Ἀσία (284,000 □ Μ.) διαιρεῖται εἰς ἅ ἐκ φύσεως ἀπ' ἀλλήλων χωριστοὺς τόπους. Καὶ τέσσαρες μὲν αὐτῶν φέρονται πρὸς τὸν Ὠκεανόν· ἡ χαμηλὴ χώρα τῆς Σιρικῆς, ἡ τῆς Ἰνδοκίνας μεταξὺ τοῦ Τογγείου καὶ Σιαμικοῦ κόλπου, ἡ τοῦ Ἰνδοστὰρ καὶ ἡ Συριακὴ μετὰ τῆς Ἀραβικῆς· ἡ δὲ τῆς Σιβιρίας χαμηλὴ χώρα ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἔμπροσθεν τῆς ὑψηλῆς κεντρικῆς χώρας, ἐνῶ ἡ χαμηλὴ χώρα τοῦ Τουράν



(ἡ Βουχαρική πεδιάς), περὶ τὴν Ἀράλην λίμνην, ἀνήκει παντάπασιν εἰς τὸ μέσον.

**Θάλασσαί, κόλποι καὶ πορθμοί.** Πρὸς Β. μὲν εἶνε ἡ Βόρειος Παγωμένη θάλασσα (Ἵπερβόρειος ἢ Σκυθικὸς ὠκεανός), πρὸς Ἀνατολὰς ὁ Μέγας ὠκεανός (Ἐῶς), πρὸς νότον ἡ Νοτιή θάλασσα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, τῆς ὁποίας μέρη εἶνε ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Ἰνδικῆς, καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα (Ἐρυθραῖος Πόντος) μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς πρὸς δυσμὰς Ἰνδικῆς μετὰ τοῦ Περσικοῦ καὶ Ἀραβίου κόλπου, ὅστις πάλιν τελευταῖος διαιρεῖται πρὸς Β. εἰς τὸν Αἰλαρίτην (μυχόν) καὶ Ἡρωπολίτην. Πρὸς Ν. δὲ τῆς Γεδρωσίας κεῖται ὁ Βαρυγαῖητός (τῆς Καμβαύης). Πρὸς Δ. δὲ κεῖται ἡ Μεσόγειος θάλασσα (ἡ Ἐσω θάλασσα, ἡ Ἐρτός θάλασσα), μέρη τῆς ὁποίας εἶνε τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, ὁ Ἑλλησπορτος, (Δαρδανέλλια), ἡ Προπορτις (θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ), ὁ Θρακικὸς Βόσπορος (στενὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως), ὁ Εὐξείνιος Πόντος, (κατ' εὐφημισμὸν), πρότερον Ἀξενος ὀνομαζόμενος ἕνεκα τῶν θυελλῶν, πειρατῶν καὶ ἀγρίων κατοίκων (τανῦν Μαύρη θάλασσα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Μεσόγειον, ἦν οἱ Ἀραβες γεωγράφοι Λευκὴν θάλασσαν καλοῦσι), ὁ Κιμμερικὸς Βόσπορος (πορθμὸς τοῦ Κάρφα ἢ Γενικαλέ), ἡ Μαυῶτις λίμνη (τανῦν Ἀζοική θάλασσα). Μάλιστα δὲ λόγου ἀξία ἐν Ἀσίᾳ εἶνε ἡ Κασπία ἢ Ὑρκανία θάλασσα ἡ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς γῆς, συναπτομένη πιθανῶς ἄλλοτε μετὰ τῆς Ἀράλης λίμνης· διὸ καὶ δὲν ἀναφέρεται ἡ τελευταία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων.

**Πληθυσμὸς καὶ θρησκείαι.** Κλίμα. Ἐκ τῶν 831 ἑκατομμ. τὰ μὲν  $\frac{3}{5}$  κατοικοῦσιν εἰς τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικά, ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐρυθρόφαιον Μογγολικὸν τύ-

πον, τὰ δὲ  $\frac{2}{3}$  εἰς τὰ νότια καὶ δυτικά, ἀνήκοντα εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν·  $\frac{1}{4}$  δὲ ἑκατομμ. Μαλαῖοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν *Μαλάκκαν* καὶ τὰς Σινικὰς νήσους. Ἐκ τῶν κατοίκων τούτων τὰ  $\frac{4}{3}$  εἰσέτι εἶνε εἰδωλολάτραι, 18 ἑκατ. Χριστιανοί, 80 ἑκατομμ. Ὀθωμανοὶ καὶ  $1\frac{1}{2}$  ἑκατομμ. Ἰουδαῖοι. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἀσίας εἶνε ποικιλώτατον καθ' ὑπερβολὴν ψυχρὸν εἰς τὰ βόρεια κατὰ λόγον τοῦ πλάτους· ψυχρὸν εἰς τὸ μέσον, ἀναλόγως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· καὶ θερμώτατον πρὸς Ν.

## Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

### 1. ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(Ἀνατολή, Levante).

[34,000 □ Μ.,  $16\frac{1}{3}$  ἑκατομμ. Κ.].

Ἡ 10,000 □ Μ. μεγάλη χερσόνησος *Μικρὰ Ἀσία* (Asia Minor) εἶνε πεδιάς ὑψηλὴ 4,000<sup>π</sup>, περιστοιχιζομένη δ' ἐν μέρει ὑπ' ὄφρους ὀρέων· πρὸς βορρᾶν δὲ ταπεινοῦται. Καὶ ἡ μὲν πρὸς Ν. ὄφρυς τῶν ὀρέων, ὁ *Ταῦρος* ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἄνω Τίγριδος· ἐπὶ δὲ τῆς ὑψηλῆς χώρας εὐρίσκονται σειραὶ ὀρέων καὶ ὄρη κατὰ μόνας· ἐκ τούτων δὲ τὸ Ἄρδσις (Ἄγραϊος) ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ φθάνει μέχρι 13,300<sup>π</sup>, ὁ δὲ ποταμὸς *Ἄλως* (Κισίλ Ἰρμάκ) διαιρεῖ τὸν τόπον εἰς δύο ἡμίσεα μέρη.

Τὴν Μικρὰν Ἀσίαν συνδέει μετὰ τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς ὑψηλῆς Περσικῆς χώρας ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς Ἀρμενίας, ἐνθα ἔχουσι τὰς πηγὰς αὐτῶν οἱ ποταμοὶ Εὐφράτης, Τίγρις, Κῦρος καὶ Ἀράξης, ὁ δ' ἐν Ἀρμενίᾳ στρογγύ-

λος κώνος τοῦ Ἀραράτ (Μασῆς ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων καλούμενος) φθάνει μέχρι 16,000<sup>π</sup>.

Ἐκ τῶν δύο δὲ ποταμῶν, τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος, ὁ πρῶτος γεννᾶται ἐκ δύο ρυάκων προερχομένων ἐκ πηγῶν τῆς Ἀρμενίας· κάτωθεν δὲ τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος τῆς Ἐρζερούμης προσπλησιάζει μίαν ὥραν περίπου εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Τίγριδος, μεθ' οὗ σχηματίζει μέχρι τοῦ Βαγδατίου τὴν χώραν τῶν ἐρήμων πεδίων (στεπεπῶν) Μεσοποταμίαν (τὴν Ἀλδσεζίαν, ἤγουν νησιωτικὴν χώραν). Ἀπὸ δὲ τοῦ Βαγδατίου ἐκτείνεται μεταξύ τῶν δύο ποταμῶν, ὧν εἶνε κατακάθισμα, ἡ πεδιάς τοῦ σημερινοῦ Ἰράκ Ἀραβί (ἡ ἀρχαία Βαβυλωνία). Ἐνούμενοι δὲ κατόπιν οἱ δύο ποταμοὶ ἀποτελοῦσι τὸν Πασιτίγρητα (Σὰτ Ἐλαράβ), χυνόμενον δι' ἑπτὰ βραχιόνων εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, 7 Μ. κάτωθεν τῆς Βάσρας ἢ Βασσόρας.

Πρὸς Ν. δὲ τῆς ὑψηλῆς χώρας τῆς Ἀρμενίας, περιλειομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου θηλάσσης καὶ τῆς Ἀραβικῆς ἐρήμου, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ ἢ στενὴ μὲν ἀλλ' ὑψηλὴ πεδιάς τῆς Συρίας. Παραλλήλως δὲ πρὸς τὸ στενὸν τῆς παραλίας κρᾶσπεδον φέρεται ὁ Αἰλίβαρος (ἤγουν λευκὸν ὄρος, 9,000<sup>π</sup>.) καὶ ὁ Ἀντιλίβαρος μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ Ἀεργιῶν.

## Α' ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο πολὺ γνωστοτέρα εἰς τοὺς ἀρχαίους ἢ σήμερον· διὸ θέλομεν περιγράψῃ αὐτὴν κατὰ τὴν παλαιὰν διαίρεσιν, προσθέτοντες ὅσα τανῦν εἶνε ἀξιοσημείωτα.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία πρὸς Ἀν. μὲν ὠρίζετο ὑπὸ τῆς Ἀρμενίας, ἀφ' ἧς ἐν μέρει ἀπεχωρίζετο διὰ τοῦ ποταμοῦ

Ευφράτου, νοτιανατολικά δὲ ὑπὸ τῆς Συρίας, ἀφ' ἧς ἀπεχωρίζετο διὰ τοῦ ὄρους Ἄμανοῦ. Οὐδέποτε δὲ ἀπέτελεσε κράτος ἀνεξάρτητον ὑπὸ μίαν κυβέρνησιν, (ἀφοῦ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀγνοοῦσιν οἱ παλαιοὶ γεωγράφοι), ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπέκεινο εἰς τοὺς Πέρσας, κατόπιν δὲ εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ μετέπειτα εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς. Ἐκ πάντων δὲ τῶν αὐτόθι κατοικησάντων λαῶν οἱ Ἕλληνες εἶνε γνωστότατοι, ἰδρύσαντες πολυαριθμοὺς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

*Οἱ νῦν κάτοικοι.* Τανῦν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν κατοικοῦσι· 1) Ὀμολογηταὶ τοῦ Ἰσλαμισμού, ἧτοι Τούρκοι (9 ἑκατομμ.), νομάδες Τουρκομάνοι, τρόμος τῶν καρabanίων, Κοῦδροι (μέρος Ὀθωμανοὶ καὶ μέρος Χριστιανοὶ) καὶ Ἀραβες· οἱ δὲ Ἀραῦσοι εὐρίσκονται πρὸς Ν. τοῦ Λιβάνου· 2) Χριστιανοί, ἧτοι Ἕλληνες, κατοικοῦντες πάντα σχεδὸν τὰ παράλια καὶ πάσας τὰς νήσους (σχεδὸν  $2\frac{1}{2}$  ἑκατομμ.). Ἀρμένιοι, Σύροι καὶ Μαρωνῖται πρὸς Β. τοῦ Λιβάνου· 3) Ἰουδαῖοι· 4) Τσίγγανοι. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὑπάρχουσι καὶ Ἕλληνες ἀπομαθόντες μὲν τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ διατηροῦντες τὴν θρησκείαν, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ὁμοεθνῶν.

**Κλίμα.** Πολὺ ἐγκωμιάζουσιν οἱ ἀρχαῖοι τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ τὸ γλυκὺ κλίμα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Καὶ ὅμως εἰς μὲν τὰ μεσημβρινὰ παράλια συμβαίνουσι καύσωνες ἀνυπόφοροι, εἰς δὲ τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου πόντου πάσχουσιν ἐνίοτε οἱ ἄνθρωποι ἕνεκα τῆς μεγίστης ὑγρασίας. Ἄλλ' εἰς τὰ μεσόγεια ὁ καύσων μετριάζεται ἕνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ἐδάφους, πρὸ πάντων δὲ τῶν ὀρέων, καθότι τινὰ εἶνε πάντοτε χιονοσκεπῆ.

**Κόλποι.** Κόλποι γνωστότατοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας

εἶνε· ὁ Ἀστακηγός (τοῦ Ἴσμιδ) εἰς τὴν Προποντίδα· ὁ Σμυρναϊκός ἢ Ἑρμειος εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Ἑρμου· ὁ Παμφύλιος (τῆς Ἀτταλείας)· καὶ ὁ Ἰσσικός (τῆς Ἀλεξανδρέττας) εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

**Ὅρη.** Κυριωτέρα ἄλυσις τῶν ὄρεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε· 1) ὁ Ταῦρος· ἐχρησίμευε δ' οὗτος ἐπὶ Ῥωμαίων ἐπὶ τινα χρόνον ὡς σύνορον, διαιρῶν τὴν Ἀσίαν εἰς ἐντεῦθεν καὶ ἐπέκεινα τοῦ Ταύρου Ἀσίαν· καὶ τοι κυρίως Ταῦρος ἐκαλοῦντο τὰ ὄρη τὰ χωρίζοντα τὴν Φρυγίαν καὶ Καππαδοκίαν ἐκ τῆς Παμφυλίας καὶ Κιλικίας· 2) Ἀρτίταυρος, εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ὄρος συναπτόμενον ἐνθεν μὲν μετὰ τοῦ Ταύρου, ἐτέρωθεν δὲ μετὰ τοῦ Καυκάσου· 3) τὸ ὄρος Ἀμαρός διαχωρίζων τὴν Κιλικίαν ἀπὸ τῆς Συρίας· οὗτος μηκυνόμενος ἐνώνει τὸν Ταῦρον μετὰ τοῦ Λιβάνου· 4) Ἰδη (Καζδὰγ) ὄρος τῆς Μυσίας, καθιερωμένον εἰς τὴν Μητέρα τῶν θεῶν (Κυβέλην) καὶ περίφημον διὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος, μετὰ τῶν ἀξιοσημειώτων κορυφῶν Κοτύλου, Φαλάχρων καὶ Γαργάρων· ἐξ αὐτοῦ ἐπήγαζον ὁ Γρανικός, Σιμόεις καὶ Σκάμαρδρος· 5) Ὀλυμπος (Κεζιζ δὰγ) εἰς τὴν Μυσίαν καὶ Βιθυνίαν· τὴν δὲ περὶ αὐτὸν χώραν καλοῦσι πολλάκις Ὀλυμπηνήν· 6) Ὀλγασσος (Ἰλγας) εἰς τὴν Παφλαγωνίαν· 7) Μίμας εἰς τὴν χερσονήσον τῶν Κλαζομενῶν ἐν Λυδίᾳ· 8) Τρωῶλος (Βὸζ δὰγ) ὄρος τῆς Λυδίας ὑψηλόν, παράγον εἰς τοὺς κάτω λόφους περίφημον οἶνον· Ἐνταῦθα ἐπήγαζεν ὁ Πακτωλός, κατὰ δὲ τὴν μυθολογίαν ὁ Ἀπόλλων ἔδωκεν ὄτα ὄνου εἰς τὸν βασιλέα Μίδαν· 9) Σίπυλον (Μάντσα δὰγ) εἰς τὴν Λυδίαν, καλούμενον καὶ Κεραυρός, καθὸ πολλάκις ὑπὸ κεραυνῶν πληττόμενον· Ἐνταῦθα κατὰ τοὺς ποιητὰς ἡ Νιόβη μετεμορφώθη εἰς βράχον, φονευθέντων τῶν τέκνων

αὐτῆς· 10) *Μυκάλη*, ὄρος περίφημον διὰ τὴν σύγχρονον τῆς ἐν Πλαταιαῖς νίκην, σχηματίζον δὲ χερσόνησον προχωροῦσαν ἀπέναντι τῆς Σάμου καὶ λήγουσαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Τρωγίλιον*· 11) *Δίνδυμος* (ἢ *Δίνδυμα*, Μουράδ δάγ) εἰς τὴν Φρυγίαν, ἱερὸν εἰς τὴν Κυβέλην· ἐντεῦθεν ἐπήγαζεν ὁ *Ἔρμος*· 12) *Ἀργαῖος* (Ἄρδσις), εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ἐν τῶν ὑψηλοτάτων ὄρεων τῆς Ἀσίας, ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου, ὡς ἐλέγετο, ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν· 13) *Λάτμος*, εἰς τὴν Καρίαν, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου. Αὐτόθι κατὰ τοὺς ποιητὰς ἡ Ἄρτεμις ἐπεσκέπτετο τὸν *Ἐνδυμίωνα*· 14) *Φοίριξ*, εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Καρίας· 15) *Κράγος* (Σάν δάγ) εἰς τὴν Λυκίαν. Ἐνταῦθα ἐφαίνετο ἡφαίστειον· τοῦτο δ' ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Βελλεροφόντου δαμασθεῖσαν χεῖραιναι.

**Ποταμοί. Α'.** *Ἐκβάλλοιτες εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον*· 1) *Θερμώδων* (Τερμέ), ὀλίγου λόγου ἄξιος ποταμός, ἀρδεύων τὰς πεδιάδας τῆς ὑπὸ τῶν Ἀμαζόνων, ὡς ἐλέγετο, κατοικουμένης *Θεμισκύρας*, καὶ *Ἴβια* (Βῆρις ἢ Γεσίλ ἐρμάκ)· ἀμφότεροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Πόντου· 2) *Ἄλος* (Κιζιλ ἐρμάκ), διερχόμενος τὴν Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν, διαχωρίζων δὲ τὸν Πόντον ἀπὸ τῆς Παφλαγονίας· 3) *Παρθένιος* (Μπαρτίν), μεταξὺ τῆς Παφλαγονίας καὶ Βιθυνίας· 4) *Σαγγάριος* (Σακκαριά), διερχόμενος τὴν Γαλατίαν καὶ Βιθυνίαν.

**Β'.** *Ἐκβάλλοιτες εἰς τὴν Προπορτίδα*. 1) *Ῥόνδακος* (Λουπαδί καὶ Μοχαλίτσι πλησίον τῶν ἐκβολῶν), μεταξὺ τῆς Βιθυνίας καὶ Μυσίας. Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου κατεστράφη ὁ Μιθριδάτης ὑπὸ τοῦ Λουκούλλου τὸ 73 π. Χ. 2) *Γρανικός* (Τσάν τσάι), περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 334 πρῶτην νίκην τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Γ'. *Ἐκβάλλοιτες εἰς τὸ Αἰγαῖον*. 1) *Σκάμανδρος* (Μεντερές Σού), ποταμὸς περίφημος διότι ἔρρεε διὰ τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου, καὶ *Καΐκος* (Βακίς τσαΐ) ἀμφότεροι εἰς τὴν Μυσίαν. 2) *Ἐρμος* (Κεδούς) καὶ *Καῦστρος* (Κουτσούκ Μείντερές) εἰς τὴν Λυδίαν. 3) *Μαίανδρος* (Μείντερ ἢ *Βουγιούκ Μερτερές*), πηγάζων ἐν Φρυγίᾳ καὶ χωρίζων ἐν μέρει τὴν Λυδίαν ἐκ τῆς Καρίας.

Δ'. *Ἐκβάλλοιτες εἰς τὴν Μεσόγειον*. Ὁ *Σάρος* (Σείχουν) καὶ ὁ *Πύραμος* (Δζιχούν), ἀμφότεροι εἰς τὴν Κιλικίαν.

**Παραπόταμα.** 1) ὁ *Λύκος* (Κεῦλου Χισσάρ), χυνόμενος εἰς τὸν Ἴριν. 2) ὁ *Μάκεστος* (Σουσουρλέ), χυνόμενος εἰς τὸν Ῥύνδακον. 3) ὁ *Σιμέις* (Καμάρ Σού), χυνόμενος εἰς τὸν Σκάμανδρον ἢ Ξάνθον καὶ ὁ Κίρκ Κόζε, χυνόμενος καὶ αὐτὸς ἄλλοτε εἰς τὸν Σκάμανδρον, νῦν δὲ διοχετεύομενος πρὸς τὴν ἀπέναντι τῆς Τενέδου παραλίαν. 4) ὁ *Πακτωλὸς* (Μπάγκουλυ), χυνόμενος εἰς τὸν Ἐρμον, περιβόητος διὰ τὰ ψήγματα τοῦ χρυσοῦ, ἅτινα κατεθίβαζεν, ἀφότου κατὰ τοὺς ποιητὰς ἐλούσθη εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ ὁ Μίδας, ὅπως ἀπαλλαγῆ τῆς ιδιότητος τοῦ νὰ μεταβάλλῃ εἰς χρυσὸν πᾶν ὅ,τι ἤγγιζε. 5) ὁ *Λύκος* τῆς Φρυγίας, (Σουλτάν Ἐμίρ Τσαΐ ἢ ἴσως Τσονρόκα), χυνόμενος εἰς τὸν Μαίανδρον.

*Διαιρέσις κατ' ἐπικρατείας.* Τῆς Μικρᾶς Ἀσίας αἱ ἐπικρατεῖαι ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς, παραμείνασαι καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν εὐμετάβλητοι. Συνήθως δ' ἀναφέρονται δώδεκα κύριαι χῶραι, ὧν 4 κεῖνται πρὸς βορρᾶν, ἡ *Μυσία*, ἡ *Βιθυνία*, ἡ *Παφλαγονία* καὶ ὁ *Πόντος*, 4 δὲ εἰς τὸ μέσον, ἡ *Λυδία*, ἡ *Φρυγία*, ἡ *Γαλατία* καὶ ἡ *Καππαδοκία*, καὶ 4 πρὸς νότον ἡ *Καρία*, ἡ *Λυκία*, ἡ *Παμφυλία* καὶ ἡ *Κιλικία*. Ὑπ' αὐτὰς δὲ θέλο-

μεν τάξη ἄλλας τινὰς χώρας, αἵτινες ὑπῆρξαν μὲν τῶ ὄντι ἰδιαίτεροι ἐπικράτειαι, δύσκολον ὅμως ἤθελεν εἶνε νὰ πραγματευθῶμεν περὶ αὐτῶν ἰδιαίτερος.

### Α'. ΜΥΣΙΑ

*Ἔθνη καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Μυσία ὠρίζετο πρὸς βορρᾶν μὲν ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Λυδίας, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Φρυγίας καὶ Βιθυνίας. Ἀποτελεῖ δ' ὁ τόπος οὗτος σήμερον τὸ βορειοδυτικὸν τοῦ πασσαλικίου τῆς Κιουτάγιας ἢ Ἀνατολῆς. Οἱ δὲ κατοικοῦντες τὴν Μυσίαν λαοὶ ἦσαν· 1) εἰς τὰ ἐνδότερα οἱ *Μυσοί*, καταγόμενοι, ὡς ἐπιστεύετο, ἐκ τῶν Μυσῶν ἢ Μοισῶν τῆς Θράκης, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τῶν Λυδῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν πολεμικώτατοι, κατόπιν ὅμως τοσοῦτον ἐξεθηλύνθησαν, ὥστε ἡ δειλία αὐτῶν κατήντησε παροιμιώδης («Μυσῶν λεία»). 2) εἰς δὲ τὰ παράλια κατῴκουν *Λέλεγες*, *Πελασγοί*, *Θρᾶκες*, *Κρητες*, μετονομασθέντες *Τεῦχροι* καὶ *Δάρδαροι*, καὶ τέλος *Αἰολεῖς*, ἀποικήσαντες εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀφοῦ κατεστράφη ἡ Τρωάς. Καὶ Ῥωμαϊκῇ μὲν ἐπαρχία ἐγένεεν ἡ Μυσία τὸ 129 π. Χ., τὸν δὲ 4<sup>ον</sup> μ. Χ. αἰῶνα μετωνομάσθη Ἑλλήσποντος.

Διέκρινον δὲ εἰς τὴν Μυσίαν τρία κύρια μέρη· τὴν *Τρωάδα* πρὸς δυσμὰς, τὴν *Μικρὰν Φρυγίαν* πρὸς βορρᾶν, μεταξὺ τῆς Τρωάδος καὶ Βιθυνίας, καὶ τὴν ἰδίως Μυσίαν πρὸς νότον. Καὶ τὸ μὲν ἀνατολικὸν μέρος τῆς ἰδίως Μυσίας ἐκαλεῖτο *Ἀβρετινή*· τὰ δὲ παράλια αὐτῆς ὠνομάζοντο *Αἰολίς*, διότι ἐνταῦθα εἶχον ἀποικίησιν οἱ Αἰολεῖς· τὸ δὲ μεσημβρινὸν μέρος, μεταξὺ τοῦ Καίκου καὶ τῆς



Λυδίας, *Τευθραρία*· καὶ τὸ ἀνατολικώτατον μέρος *Μυσία Κατακεκαυμένη*.

**Πόλεις ἄξια λόγου. α'. Εἰς τὴν Τρωάδα.**

*Τροία* (Βουνάρμπασσι) παρὰ τὸν Σκάμανδρον, περίπου 1 ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης, πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Σιγείου καὶ τοῦ ὄρους Ἰδης. Ἐκαλεῖτο δὲ προσέτι *Δαρδανία*, *Τευχρία* καὶ *Ἴλιον*, καὶ ἡ ἀκρόπολις αὐτῆς *Πέργαμος*. Σώζονται ἔχνη τινὰ πλησίον τοῦ χωρίου Βουνάρμπασσι.— *Δάρδαρος* ΒΑ. τῆς Τροίας, ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πρωτεύουσα μέρους τῆς Τρωάδος, τῆς καλουμένης *Δαρδανίας*. — *Ἀλεξάνδρεια* ἢ *Τρωάς* (ἐρείπια καλούμενα Ἐσκι σταμπούλ) παρὰ τὴν θάλασσαν, νοτιοδυτικὰ τῆς Τροίας. Ἐκαλεῖτο δὲ κατ' ἀρχὰς *Σιγία*, κατόπιν *Ἀντιγορία* καὶ τέλος *Αὐγούστα* ἢ *Τρωάς*, ἐκ τοῦ πέμψαντος ἐκεῖσε Ῥωμαϊκὴν ἀποικίαν Αὐγούστου.— *Ἄσσος* (Βερέμ), κειμένη πλησίον τῆς θαλάσσης, πρὸς Ἄν. τοῦ ἀκρωτηρίου *Λέκτου*, πατὴρ τοῦ Στωϊκοῦ φιλοσόφου Κλεάνθους.

β'. Εἰς τὴν **Μικρὰν Φρυγίαν**.— *Ἄβδος* (Ναγάρα Βουρουν) εἰς τὸ στενώτατον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου, περίφημον διὰ τὸν ἔρωτα τῆς Ἡροῦς καὶ τοῦ Λεάνδρου καὶ τὰς δύο ἐκ πλοίων γεφύρας, ἃς διέταξε νὰ κατασκευάσωσιν ὁ Εἰρξῆς, ὅπως διαβῶσι τὰ στρατεύματά του ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.— *Λάμφακος* (Λαμφάκι) παρὰ τὴν Προποντίδα, βορειανατολικὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, περίφημος διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Πριάκου καὶ τὸν εἰς τὰ περίχωρα παραγόμενον οἶνον. Ὑπῆρξε δὲ πατὴρ τοῦ Ἀναξιμένους, σώσαντος ταύτην τὴν πόλιν, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ἤθελε νὰ τὴν καταστρέψῃ. Ἡ Λάμφακος ἐκαλεῖτο πρὶν *Πιτυοῦσσα*. Τὸ δὲ σημερινὸν *Λαμφάκι* μετὰ 10,000 Κ., Ἑλλήνων τῶν πλείστων, εἶνε προάστειον μόνον τῆς ἀρχαίας πόλεως.— *Πάριον* (Καμα-

ράκι), πόλις εὐλίμενος, — *Κύζικος*, τανῦν Ἀρτάκη μετὰ 10,000 Κ., Ἑλλήνων τῶν πλείστων. Ἦτο δ' αὕτη νῆσος συνδεομένη μετὰ τῆς ἠπέιρου διὰ δύο γεφυρῶν τανῦν ὅμως ἐνοῦται δι' ἰσθμοῦ. Ἐνταῦθα ὁ Ἀλκιβιάδης ἐνίκησε τὸν Λακεδαιμόνιον *Μίνδαρον* τὸ 410 π. Χ. — *Μιλητόπολις* (πλησίον τοῦ Μοχαλίτς) ἐπὶ τοῦ Μακέστου, ἐνθα οὗτος ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ῥυνδάκου, εἰς τὸν τόπον τῶν Δολιόνων. — *Σκῆψις* ἐνθα εὔρον τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους, κρυμμένα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Νηλέως.

γ'. Εἰς τὴν **ἰδέως Μυσίαν** — *Ἄνταρδος*, πλησίον τοῦ ὄρους Ἴδης, παρὰ τὸν Ἀδρομύττειον κόλπον, ἐνθα, κατὰ τὸν Βιργίλιον, ὁ Αἰνείας ἐναυπήγησε τὸν στόλον αὐτοῦ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. — *Ἀδραμύττιον* (Ἀδραμύττι) πλησίον ὁμωνύμου κόλπου, πόλις τῆς Αἰολίδος, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — *Κυθωρία* (Ἀϊβαλί), πόλις νεωτέρα μὲ 40 χιλ. Κ. Ἑλλήνων, γυμνάσιον, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ παρθENAΓΩΓΕΙΑ. — *Πιτάνη*, ὄωρ. *Πιτάνα* (Τσανταρλίκ) παρὰ τὸν μικρὸν ποταμὸν *Εὐήρον*, ἐνθα κατεσκεύαζον πλύνθους ὀπτὰς ἐπιπλεύσας τοῦ ὕδατος. — *Πέργαμος* (Πέργαμα), πλησίον τοῦ Καίκου, πρωτεύουσα ὁμωνύμου βασιλείου, πατρὶς τοῦ ἰατροῦ Γαληνοῦ. Ἐνταῦθα ἐφεῦρον τὸν περγαμηνὸν χάρτην (ἐκ δερμάτων), Εὐμένης δὲ ὁ Β'. καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐσχημάτισαν βιβλιοθήκην τὴν διασημοτάτην τῆς ἀρχαιότητος μετὰ τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας. Τανῦν ἔχει 20,000 Κ., ὧν 12 χιλ. Ἑλληνας. — *Ἐλαία* (ἐρείπια πλησίον Κιλίσσελι), ἐπίνειον τῆς Περγάμου, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καίκου. — *Κόμη* (Ἐρείπ.). παρὰ κόλπον ὁμώνυμον· ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἢ μάλιστα λόγου ἀξία πόλις τῶν Αἰολέων. — *Φώκαια* (Φώκια τανῦν μὲ 4,000 Ἑλλήνων ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον) εἰς τὰ σύνορα τῆς Λυδίας μετὰ λιμένους

εἰς τὸ Αἰγαῖον. Ἡ πόλις αὕτη εἶχε θεμελιωθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Φωκίδος τὸν 12 π. Χ. αἰῶνα, ὅτε ἤλθον συγχρόνως καὶ οἱ Ἴωνες· ἀπέκτησε δὲ μετ' ὀλίγον διὰ τοῦ ἐμπορίου μέγαν πλοῦτον ἐκπέμψασα πλείστας ἀποικίας, ὧν διασημοτάτη εἶνε ἡ ἐν Γαλλίᾳ Μασσαλία. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ὑπῆρξε μέρος τῆς Λυδίας, ἀλλὰ τὸν 6<sup>ον</sup> π. Χ. αἰῶνα κατέλιπον αὐτὴν οἱ Φωκαεῖς ὅπως διαφύγωσιν τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Κύρου.

## Β'. ΒΙΘΥΝΙΑ

*Ἔθνη καὶ εἰδήσεις ἱστορικά.* Ἡ Βιθυνία ὠρίζετο πρὸς Βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Δυσμᾶς ὑπὸ τῆς Μυσίας, πρὸς Νότον ὑπὸ τῆς Φρυγίας καὶ Γαλατίας καὶ πρὸς Ἄν. ὑπὸ τῆς Παφλαγονίας. Σήμερον δὲ συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκαλεῖτο *Βεβρυκία*· ὠνομάσθη δὲ *Βιθυνία*, ὅταν οἱ *Βιθυνοὶ* ἢ *Θυνοὶ*, καταλιπόντες τὴν Θράκην, ἤλθον νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐδῶ. Κυριώτεροι δὲ λαοὶ τῆς Βιθυνίας ἦσαν οἱ μέχρι τῆς Φρυγίας ἐκτεινόμενοι *Μυγδόρες*, οἱ *Θυνοὶ*, οἱ *Μαριανδυνοὶ* καὶ οἱ *Καύκωρες*. Καὶ οἱ Ἕλληες δὲ εἶχον κτίσει πολλὰς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Βιθυνίας.

**Πόλεις ἄξια λόγου.** *Προύσα* ἢ ἐπὶ τῷ Ὀλύμῳ, πρωτεύουσα πολλῶν βασιλείων τῆς Βιθυνίας, κατόπιν δὲ τῆς ἐπαρχίας τῆς καλουμένης Ὀλυμπηνῆς. Τὸν δὲ 13 μ. Χ. αἰῶνα, ἐπὶ Ὀσμάν, ἔγεινε καθέδρα τῶν Τούρκων βασιλείων· τὴν σήμερον ἔχει θερμὰ λουτρά, Ἕλληνας ἰκανοὺς καὶ 80,000 Κ. — *Δασκύλιον* (Διάσκυλο), ΒΔ. τῆς Προύσης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἐπὶ Περσῶν πρωτεύουσα τῆς Μικρᾶς Φρυγίας καὶ καθέδρα τῆς σατραπίας τῆς συγκειμένης ἐκ τῆς Βιθυνίας, μέρους τῆς Μυσίας καὶ τῆς Γα-

λατίας. — *Κίος* ἢ *Προυσιὰς* (Κεμλικ ἢ Κίω) πρὸς Β. τῆς Προύσης ἐπὶ τῆς Προποντίδος εἰς τὸ βάθος τοῦ *Κιανῶ* κόλπου (τανῦν κόλπου τῆς Μουδανίας). Ἡ πόλις αὕτη καταστραφεῖσα ὑπὸ Φιλίππου Ε΄. τοῦ Μακεδόνος, ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Βιθυνίας Προυσίου τοῦ Β΄., ὅθεν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα, διευθύνοντας τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ἄννιβα. — *Νίκαια* (Ἰσνίκ) πλησίον τῆς Ἀσκανίας λίμνης. Ἡ πόλις αὕτη, καλουμένη πρότερον Ἀρτιγορία, εἶνε πατρὶς τοῦ ἀστρονόμου Ἰπάρχου καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Δίωνος Κασσίου. Ἀλλὰ περίφημος μάλιστα εἶνε διὰ τὴν ἐν ἔτει 325 ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου συγκροτηθεῖσαν οἰκουμενικὴν σύνοδον. — *Νικομήδεια* (Ἰσμήδ) εἰς τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον, πρωτεύουσα τῆς Βιθυνίας καὶ πατρὶς τοῦ ἱστοριογράφου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Ἀρριανοῦ (π. 150 μ. Χ.). Ἐνταῦθα εἶχε τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ὁ Διοκλητιανός, οἰκοδομήσας μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς. — *Αἰθυσσα* εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας. Αὐτοῦ ἐδεικνύετο ὁ τάφος τοῦ Ἄννιβα. — *Χαλκηδῶν* (Κατίχοι), εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου, κτισθεῖσα ὑπὸ ἀποικίας Μεγαρέων. Ἐδῶ ἐνίκησεν ὁ Κωνσταντῖνος τὸν Λυκίνιον τὸ 323 καὶ συνεκροτήθη ἡ τετάρτη οἰκουμενικὴ σύνοδος τὸ 451. — *Χρυσόπολις* (Σκούταρι), ἐν τῶν ἐπιπέδων τῆς Χαλκιδόνος. Ἐνταῦθα οἱ μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος μετὰ τὴν κάθοδον αὐτῶν ἐπεβιβάσθησαν, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸ Βυζάντιον. — *Προῦσα* ἢ *Προυσιὰς* ἢ πρὸς Ὑπίω (Ἰσχύτι) παρὰ τὸν Ὑπίον ποταμὸν, πόλις διάφορος τῶν προρρηθεισῶν ὁμωνύμων πόλεων. — *Βιθύσιον*, ἢ μετέπειτα *Κλανδιόπολις* (Βόλι) ἢ *Ἀρτισοόπολις*, καθὼ πατρὶς τοῦ ἀγαπητοῦ εἰς τὸν Ἀδριανὸν Ἀντινόου. — *Ἡράκλεια* ἢ Ποντικὴ (Ἐρέκλι), παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ μι-

κροῦ ποταμοῦ Λύκου, Ἑλληνικὴ ἀποικία μετὰ διασήμεου ναυτικοῦ. Ἐδῶ πλησίον ἦτον ἡ χερσόνησος τῆς Ἀγερουσίας μετ' ἄντρου τινός, ὁπόθεν, ὡς ἐμυθολογεῖτο, κατέβη εἰς τὸν Ἄδην ὁ Ἡρακλῆς.

### Γ'. ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Παφλαγονία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βιθυνίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλατίας καὶ πρὸς Ἄν. ὑπὸ τοῦ Πόντου, ἧτοι περιελάμβανε τὸ ΒΑ. μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἀνατολῆς. Κατ' ἄλλους μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἢ Φοινίκης, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τῆς Φρυγίας εἰς δὲ τὰ παράλια εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες κτίσει πολλὰς ἀποικίας. Εἰς παναρχαίους ὁμως χρόνους τὸ κυριώτερον ἔθνος τῆς χώρας ταύτης ἦσαν οἱ Ἐνετοί, διαβάντες κατὰ τινὰς συγγραφεῖς εἰς τὴν Θράκην καὶ κατόπιν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἰταλίας. Ἦσαν δὲ οἱ Παφλαγόνες σκαιοί, ἄγροικοὶ καὶ εὐπειστοὶ καθ' ὑπερβολὴν, διὸ καὶ ὡς ὕβριν μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνες τὸ ὄνομά των ἵππευον ὁμως τεχνικώτατα, καὶ ἠσχολοῦντο πάντες εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μεταλλείων, ἅτινα πολλὰ εὕρισκοντο εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Διατελοῦντες δὲ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ βασιλεῖς ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Πέρσας, ὑπετάγησαν ἔπειτα εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ κατόπιν ὑπὸ τινὰς βασιλεῖς τοῦ Πόντου ἢ καὶ ἰδίους. Τελευταῖον δ' ἡ Παφλαγονία κατέστη Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία τὸ 63 π. Χ.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** Ἀμαστρις (Ἀμαστρα), κτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀμάστριος, ἀνεψιάς τοῦ Κοδομανοῦ Δαρείου, περίξ ἀρχαιοτέρας πόλεως, ὀνομαζομένης Σησάμου. Μετώκισαν δ' αὐτόσε τοὺς κατοίκους τριῶν ἄλλων μικρῶν

πλησιοχώρων πόλεων, ἤγουν τῆς (τοῦ) *Τίου*, εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Βιθυνίας, τῆς *Κρώμνας* καὶ τῆς *Κυτώρου*, εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Παφλαγονίας. — Ἄβω-  
 του τεῖχος ἢ *Ἰωνόπολις* (Ἰνέμπολι), εἰς τὰ παράλια τοῦ  
 Εὐξείνου Πόντου, νοτιανατολικά τοῦ ἀκρωτηρίου *Καράμ-  
 βιδος*, πατρίς διασήμευ γόητος Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀβωνο-  
 τευχίτου. — *Σινώπη* (Σινούβ), πλησίον τῶν ἐκβολῶν ὁμω-  
 νύμου ποταμοῦ, ἐπὶ ἰσθμοῦ στενωτάτου, εἰς τὴν εἴσοδον μι-  
 κροτάτης χερσονήσου. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ὑπάρχουσα  
 χρόνων κατωκίσθη ὑπὸ Μιλησίων· τὸ δὲ ναυτικὸν αὐτῆς  
 κατέστη ἰσχυρόν. Περιῆλθε δὲ κατόπιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν  
 βασιλέων τοῦ Πόντου, οἵτινες κατέστησαν αὐτὴν βασι-  
 λεύουσαν ἐπὶ 68 ἔτη. Ἐκυριεύθη τέλος ὑπὸ τοῦ Λουκούλ-  
 λου τὸ 70 π. Χ. Εἶνε πατρίς Διογένους τοῦ Κυνικοῦ (γεν.  
 412) καὶ Μιθριδάτου τοῦ Μεγάλου, ταφέντος εἰς τοὺς τά-  
 φους τῶν βασιλέων τοῦ Πόντου, κατὰ διαταγὴν τοῦ Πομ-  
 πηίου. Τὴν σήμερον ἔχει 10,000 Κ., φρούριον καὶ δύο  
 λιμένας· τὸ δὲ 1853 ἀπέναντι αὐτῆς κατεστράφη Τουρκι-  
 κὸς στόλος ὑπὸ τῶν Ῥώσων. — *Γερμανικόπολις* (*Γάγγρα*  
 ὕστερον· τανῦν *Κιάνκαρι* ἢ *Τσαγγρί*), πρωτεύουσα τῆς εἰς  
 τὰ ΝΑ. τῆς Παφλαγονίας *Δοματίτιδος*.

#### Δ'. ΠΟΝΤΟΣ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ὁ πόντος ὠρίζετο πρὸς Β.  
 ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Παφλαγονίας,  
 ἀφ' ἧς ἐχώριζεν αὐτὸν ὁ Ἄλυς, καὶ ὑπὸ τῆς Γαλατίας·  
 πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Καππαδοκίας καὶ πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς Ἀρ-  
 μενίας καὶ Ἰβηρίας, ἀποτελῶν σήμερον τὸ πασσαλίχιον τοῦ  
 Σιβάς καὶ τῆς Τραπεζοῦντος. Ἦσαν δὲ τὴν καταγωγὴν οἱ  
 κάτοικοι τοῦ Πόντου Σύροι ἢ Ἀσσύριοι· εἰς δὲ τὸ πρὸς Ἀν.  
 μέρος κατῴκουν πολλοὶ λαοὶ διάσημοι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν

ιστορικοῖς· οἱ ἐντυποῦντες κηλῖδας εἰς τὸ δέριμα *Μοσύνηκοι*, οἱ παρενωχλήσαντες τὴν κατάβασιν τῶν Μυρίων τοῦ Ξενοφῶντος *Δρῖλαι* καὶ οἱ *Μάκρωνες*. Οἱ τρεῖς οὗτοι λαοὶ ἐκαλοῦντο μὲ ἐν ὄνομα *Χάλυβες*, ἐργαζόμενοι εἰς τὰ πλούσια τῆς χώρας αὐτῶν σιδηρωρυχεῖα. Τοὺς ἀπεκάλουν ὡσαύτως Χалδαίους, ὁ δὲ τόπος αὐτῶν φέρει καὶ σήμερον ἔτι τὸ ὄνομα Κελδίρ. Τέταρτος λαὸς ἦσαν οἱ *Κίσσιοι*, κατοικοῦντες τὸ Ἄν. μέρος τοῦ Πόντου, πλησίον τῆς Κολχίδος.

Ἦτο δ' ὁ Πόντος μέρος τῆς Καππαδοκίας. Διαμελισθεὶς δ' ἔπειτα, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔγεινε Περσικὴ σατραπία, κατόπιν δὲ βασιλείον (περὶ τὸ 400 π. Χ.). Τὸ βασιλείον δὲ τοῦτο κατέστη ἰσχυρότατον ἐπὶ Μιθριδάτου τοῦ Μεγάλου. Γενόμενον δ' ἐπὶ Νέρωνος Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία διηρέθη εἰς τρία μέρη· 1) τὸν *Γαλατικὸν Πόντον* πρὸς Δ. μετὰ μητροπόλεως τῆς Ἀμαθείας· 2) τὸν *Πολεμωνιακὸν Πόντον* εἰς τὸ μέσον μετὰ μητροπόλεως τῆς Νέας Καισαρείας καὶ 3) τὸν *Καππαδόκιον Πόντον*, πρὸς Ἄν. μετὰ μητροπόλεως τῆς Τραπεζοῦντος.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** Ἀμισός (Σαμφούν τανῦν μετὰ 10,000 Κ., ὧν πλεῖστοι Ἕλληνες, καὶ ἐμπορίου κτηνῶν καὶ σιτηρῶν) παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλως καὶ Ἰριδος, ἀποικία τῆς Μιλήτου. Ὑπῆρξε δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον δημοκρατία αὐτόνομος, κατὰ διαφόρους δὲ καιροὺς ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς βασιλεῖς τοῦ Πόντου.—*Θεμισκυρα* (Πουλιμάν), πρὸς Δ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θερμῶδοντος, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου κατῴκησαν τὸ πρῶτον αἱ Ἀραζόνες, ὡς ἐλέγετο.—*Πολεμωνιον* (Τερμέ) παρὰ τὸν Εὐξείνιον, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ μικροῦ ποταμοῦ *Σιδηνοῦ*, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα *Σιδηνή* ἐπεκλήθη. Οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου τούτου *Τιβαρηνοὶ* ἔχαιρον πολὺ εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἦσαν ὅμως καὶ λίαν

φιλοδίκαιοι. Ἐκ τούτου ὠνομάσθη ὁ *Πολεμωνιακὸς Πόντος*. — *Κοτυώρα* (Ἐρείπ. ἐν Κύδρω, πλησίον τῆς Ὀρτού), παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, πρὸς Ἄν. τοῦ Πολεμωνίου, εἰς τὸν τόπον τῶν Τιβαρηνῶν, ἀποικία τῆς Σινώπης. Οἱ μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος ἐν τῇ καταβάσει αὐτῶν παρέμειναν 45 ἡμέρας πλησίον τῶν Κοτυώρων, ὁπόθεν ἀπέπλευσαν. — *Κερασσοῦς* (Κερασσοῦντα) παρὰ τὸν Εὐξείνιον, ἀποικία τῆς Σινώπης. Ἐνταῦθα ὁ Μιθριδάτης ἐφόρευσε τὴν Μονίμην καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ γυναῖκας καὶ ἀδελφάς, ἵνα μὴ πέσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· ὁ δὲ Λούκουλλος ἐντεῦθεν ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰς πρώτας κερασίας. — *Τραπεζοῦς*, παρὰ τὸν Εὐξείνιον, εἰς τὸν τόπον τῶν Δριλῶν, ἀποικία τῆς Σινώπης. Οἱ Μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος διέτριψαν ἕνα μῆνα πλησίον τῆς Τραπεζοῦντος· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατέστησαν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ Καππαδοκίου Πόντου. Τανῦν ἔχει σπουδαῖον ἐμπόριον, Ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ 15,000 Κ., ὧν 8,000 Ἕλληνες. — *Πιμώλισα*, τὰ, (Ὄσμαντζί), πλησίον τοῦ Ἄλυσος. Ἐκ τούτων ὠνομάσθη ἡ *Πιμωλισσηγή*, μικρὰ χώρα, ἐκτεινομένη εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Πόντου καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Παφλαγονίας. — *Μαγνόπολις*, εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰριδος καὶ Λύκου. Ταύτην ἤρχισε νὰ οἰκοδομῇ Μιθριδάτης ὁ Μέγας ὠνομάσας αὐτὴν *Εὐπατορίαν*, τὴν ἐτελείωσε δὲ Πομπήιος ὁ Magnus καὶ τὴν μετωνόμασε *Μαγνόπολιν*. — *Φαζημῶν* (Μαρσιφάν) εἰς τὰ Δ. τῆς Μαγνοπόλεως. Ἐκ ταύτης ὠνομάσθη ἡ ἐπαρχία τοῦ Πόντου *Φαζημωνίτις*. — *Ἀμάσεια* (Ἀμασιά), ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ πρώτη μητρόπολις τοῦ Πόντου καὶ πατρὶς τοῦ περιφήμου γεωγράφου *Στράβωνος*, ἀποθ. τὸ 25 μ. Χ. Τὴν σήμερον ἔχει περίπου 50,000 Κ., οἶνους ἐκλεκτοὺς, ἐμπόριον μεταξωτῶν καὶ τζαμίον ὠραιότατον, ἐπικαλού-



μενον τοῦ Βαγιαζίτου.—*Νεοκαισάρεια*, παρά τὸν Λύκον, μητρόπολις τοῦ Πολεμωνιακοῦ Πόντου, καὶ πατρίς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θαυματουργοῦ, ἐπίσκοπέυσαντος πρώτου τὸ 240. Τανῦν λέγεται Νιζζάρ, ἔχει ἐπίσκοπὴν καὶ 1,000 Κ.—*Κόμαρα* (Γκιομενέκ, πλησίον τοῦ Γεσσὶλ Ἐρμάκ, 2 περίπου ὥρας ἄνω τοῦ Τοκάτ), περίφημα διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ναὸν τῆς Ἐννοῦς, ἧς ὁ ἀρχιερεὺς εἶχε τὴν ὑπερτάτην τιμὴν μετὰ τὸν βασιλέα.—*Ζέλεια* (Ζίλε). Ἐνταῦθα ὁ Μιθριδάτης ἐνίκησε τὸν Τριάριον, ἀξιωματικὸν τοῦ Λουκούλλου, τὸ 67 π. Χ., ὁ δὲ Καῖσαρ νικήσας τὸν υἱὸν τοῦ Μιθριδάτου Φαρνάκην, τὸ 47 π. Χ. ἔγραψε πρὸς τὸν Σύγκλητον τὰς τρεῖς λέξεις: *veni, vidi, vici*.

### Ε'. ΑΥΔΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Λυδία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μυσίας, πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς Φρυγίας πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Καρίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ὁ τόπος οὗτος περιλαμβάνεται σήμερον εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἀνατολικῆς. Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέωμεν τὴν χώραν ταύτην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸ ὁμώνυμον βασίλειον τῆς Λυδίας, τῆς ὁποίας ἡ ἔκτασις ἦτο πολὺ μεγαλητέρα, καθότι ἐπὶ Κροίσου περιελάμβανε πᾶσαν τὴν μεταξύ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τοῦ Ἄλως χώραν. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα Λυδία ἐκαλεῖτο κατ' ἀρχὰς *Μαιονία* καὶ ἦτο τόπος πλούσιος μάλιστα μὲν διὰ τὴν γεωργίαν, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὰ μεταλλεῖα καὶ ἰδίως τὸν κατάγοντα ψήγματα χρυσοῦ *Πακτωλόν*. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον οἱ Λυδοὶ ἐφημίζοντο ὡς λαὸς ἀνδρείος, ἀλλ' ὁ προκύψας ἐκ τοῦ ἐμπορίου πλοῦτος τοὺς ἐξεθέλυεν· ὁ δὲ Κῦρος, νικήσας τὸν Κροῖσον, τοὺς ἐξησθένισεν ἔτι μᾶλλον, ἀπαγορεύσας τὴν χρῆσιν τῶν ὀ-

πλων. Καὶ Ἴωνες δέ, ἡγουμένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κόδρου, ἐκυρίευσαν τὰ παράλια τῆς Λυδίας (πρὸ 1,200 π. Χ.) κατακτήσαντες ἢ κτίσαντες πολλὰς πόλεις, ἀποικήσαντες δὲ συγχρόνως καὶ πρὸς Ν., ἐπέκεινα τοῦ Μαιάνδρου, εἰς τὰ παράλια τῆς Καρίας. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Λυδίας ἐκαλεῖτο *Κατακεκαυμένη* διὰ τὴν ἡφαιστειαν φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς ἐκ σεισμῶν καταστροφάς.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** *Θυάτειρα.* Ἡ πόλις αὕτη ὀνομαζομένη κατ' ἀρχὰς *Πελοπία*, κατόπιν *Σεμίραμις*, ἐκλήθη οὕτως ἐπὶ Σελεύκου καὶ Νικάνορος. Ἄλλοτε εἶχε μίαν τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν· τανῦν καλεῖται Ἀκχισσάρ, παράγει δὲ οἶνους ἐκλεκτοὺς καὶ τὸ κάλλιστον τῆς Ἀνατολῆς βαμβάκιον. — *Σάρδεις* (Σάρτ), παρά τὸν Πακτωλὸν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Τρωῶλου, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Λυδίας καὶ θεωρουμένη ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ πλουσιωτάτη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλις. Αἱ Σάρδεις ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ Κύρου τὸ 548 π. Χ. ἐπυρπολήθησαν δὲ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων τὸ 504. Τανῦν σώζονται ἐρείπια. — *Ἰρκανία* (τανῦν ἴσως Μάρμορα), πρὸς Β. τῶν Σάρδεων, κτισθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων Ἰρκανίων, οὓς οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας ἤγαγον ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς Κασπίας θαλάσσης. — *Μαγνησία* ἢ ὑπὸ *Σιπύλω* παρά τὸν Ἑρμον, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Σιπύλου. Ἐδῶ ὁ Ἀγησίλαος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας τὸ 396 π. Χ., καὶ Σκηπίων ὁ Ἀσιατικὸς ἐνίκησεν Ἀντίοχον τὸν Μέγαν τὸ 190. Καταστραφεῖσα ἡ Μαγνησία ὑπὸ σεισμοῦ ἐπὶ Τιβερίου, ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου. Ἐκ τῆς Μαγνησίας λέγεται ὅτι ὠνομάσθη καὶ ὁ μαγνήτης, ἀναρυττόμενος εἰς τὸ ὄρος Σίπυλον. Ἐνταῦθα, λέγουν, ἐγεννήθη ὁ περίφημος ἱστορικὸς καὶ γεωγράφος *Πανσαρίας*. Τανῦν συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς

Σμύρνης, ἔχει Ἑλλην. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 30,000 Κ. — Σμύρνη, εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τὸ βάθος τοῦ κόλπου τοῦ Ἑρμου. Ἡ Σμύρνη κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξε μίᾳ τῶν δώδεκα κυριωτέρων Αἰολικῶν πόλεων, κατελήφθη ὁμως ὑπὸ τῶν Ἰώνων καταστραφεῖσα δὲ κατόπιν ὑπὸ τῶν Λυδῶν, ἀνφοδομήθη τρεῖς αἰῶνας μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὀλίγον μεσημβρινώτερα, πλησίον τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Μέλητος, ἐξ οὗ ὁ Ὀμηρος ἐπωνομάσθη *μελισσηγενής*. Ἐδῶ ἐγεννήθη καὶ ὁ ποιητὴς Βίωρ. Τανῦν εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίου τῆς Ἀνατολικῆς, ἔχει γυμνάσιον Ἑλληνικόν (Εὐαγγελικὴν Σχολήν), βιβλιοθήκην, μουσεῖον, *Σύλλογον* πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑλλην. γλώσσης, λαμπρὸν νοσοκομεῖον καὶ 200,000 Κ., ὧν αἱ 100,000 Ἑλληνες. — *Κλαζομεναί*, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξαγόρου, ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλέξανδρος ἤνωσε μετὰ τῆς χερσονήσου τῶν Κλαζομενῶν. Τανῦν λέγεται Κελισμάν, πλησίον τῶν *Βουρλών*, ἐχόντων ὄρμον καὶ 5,000 Κ. — *Ἐρυθραί* (Λυθρί), ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς χερσονήσου τῶν Κλαζομενῶν, κτισθεῖσα ὑπὸ ἀποικίας Κρητῶν, καὶ καταληφθεῖσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 12<sup>ου</sup> αἰῶνος π. Χ. ὑπὸ Ἰώνων. Ἡ πόλις αὕτη ἔγεινε διάσημος διὰ τὴν Σιβύλλην τὴν προειποῦσαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐδῶ ἀπέναντι τῆς Χίου, εἶνε καὶ ὁ ὄρμος τοῦ *Τσεσμέ* (Κρήνη), ἐνθα τὸ 1770 κατέστρεψαν οἱ Ῥῶσοι τὸν Τουρκικὸν στόλον. — *Τέως* (Βουντρούμι) ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν παραλίων τῆς χερσονήσου τῶν Κλαζομενῶν, πατρίς τοῦ Ἀνακρέοντος. — *Λέβεδος* (Λεβέτιλι), εἰς τὰ παράλια, ΝΑ. τῆς Τέως, περίφημος διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Βάχχου. Εἰς τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Λυσίμαχος, κατέστρεψε τὴν Λέβεδον μετενεγκὼν τοὺς κατοίκους εἰς τὴν Νέαν

Ἐφεσον (315 π. Χ.)—*Ἐφεσος* (Ἐρείπια ΝΔ. τοῦ χωρίου Ἀἶα Σολούκ), πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Καύστρου. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ἰουστίνον ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀμαζόνων, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κόδρου Ἀνδρόκλου. Ὁ Παυσανίας ὁμοίως λέγει ὅτι ὑπῆρχεν ἤδη πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἰώνων, κατοικεῖτο δὲ ὑπὸ Λελέγων καὶ Λυδῶν, εἰσαγαγόντων αὐτόσε τὴν λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος. Διάσημος δὲ μάλιστα ἦτον ἡ Ἐφεσος διὰ τὸν μέγαν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, θεωρούμενον ἕν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, καὶ καέντα ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου καθ' ἣν ἡμέραν ἐγεννήθη ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος (356 π. Χ.). Οἱ Ἐφέσιοι μετὰ τοῦτο ἀποδοῦνησαν νέον ναὸν μεγαλοπρεπέστερον τοῦ πρώτου. Ὁ δὲ Λυσίμαχος ἐκτίσεν ἄλλην πόλιν πλησίον τῆς παλαιᾶς, καὶ μετενεγκὼν τοὺς κατοίκους ἠθέλησε νὰ τὴν ὀνομάσῃ Ἀρσινόην, ἀλλ' ἐξενίκησεν αὐθις τὸ τῆς Ἐφέσου. Ἦτο δὲ τοσοῦτου λόγου ἀξία, ὥστε ἐθεωρεῖτο πρωτεύουσα τῆς καθ' αὐτὸ Ἀσίας ἡγούσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς Β. μέχρι τοῦ Ἄλυος καὶ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου (τῆς Ἀλεξανδρέττας). Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ φιλόσοφος *Ἡράκλειτος* καὶ οἱ ζωγράφοι *Ἀπελλῆς* καὶ *Παροάσιος*. — *Νεῖα Ἐφεσος* (Κουσσάντασι), ἀπέναντι τῆς Σάμου, μετὰ 10,000 Κ., Ἑλλήνων τῶν πλείστων, καὶ λαμπρᾶς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ ἐμπορίας.—*Κολοφῶν* (Ἐρείπια), ΒΔ. τῆς Ἐφέσου, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ μικροῦ ποταμοῦ *Ἀλεντος*. Ἀποικία τῶν Κρητῶν, ἡγουμένου τοῦ Ῥακίου, ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν ταύτην ἢ τὴν ἐθεμελίωσε. Ἐδῶ πλησίον συνέλεγον *ρήτινην* καλουμένην *κολοφωρίαν*. Πλησίον δὲ τῆς Κολοφῶνος καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλεντος ἦτον ἡ *Κλάρος*, περίφημος εἰς τοὺς παναρχαιοτάτους χρόνους διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἡ Κολοφῶν διεφιλο-

νείκει τὴν τιμὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Ὀμήρου, ἥτο δὲ πατρίς τοῦ ποιητοῦ καὶ μουσικοῦ *Μυμνέρμου* καὶ τοῦ φιλοσόφου *Ξενοφῶντος*.—*Φιλαδέλφεια*, (Ἄλὰ Σεχίρ), ΝΑ. τῶν Σάρδεων, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ φιλαδέλφου Ἀττάλου, ἀδελφοῦ τοῦ Εὐμένους περὶ τὸ μέσον τοῦ 6'. π. Χ. αἰῶνος. Τανῦν ἔχει ἐπίσκοπὴν Ἑλληνικὴν, περὶ τὰς 6,000 Κ. καὶ ὕδατα μεταλλικὰ εἰς τὰ πέριξ.—*Πριήνη* (*Σαμφούν*), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Μυκάλης, εἰς τινα ἀπόστασιν ἐκ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου, καταληφθεῖσα τὸν 12<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ. ὑπὸ τινος ἀποικίας Ἰώνων, ἣτις τὴν ἤρπασεν ἀπὸ τῶν Καρῶν. Ἡ Πριήνη εἶνε πατρίς τοῦ Βίαντος, ἐνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν.—*Μυῦς* (Ἐρείπια), παρὰ τὸν Μαιάνδρον καὶ τὴν Πριήνην, καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰώνων καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ Πριήνη. Ἄλλ' οἱ κώνωπες καὶ ἄλλα ἔντομα, ἐκ τῶν πλησίον ἐλθὼν προερχόμενα, ἤνάγκασαν τοὺς κατοίκους τῆς Μυῦντος νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὴν Μίλητον.—*Πανιώνιον* (Τσανλί), εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ὑπὸ τοῦ ὄρους τῆς Μυκάλης σχηματιζομένης χερσονήσου, πρὸς Δ. τῆς Πριήνης. Εἰς τὸ Πανιώνιον συνεκρότουν οἱ Ἴωνες καθ' ἕκαστον ἔτος τὴν γενικὴν αὐτῶν συνέλευσιν.—*Μαγνησία* ἢ πρὸς *Μαιάνδρω* (Γενί Παζάρ), παρὰ τὸν μικρὸν ποταμὸν *Λήθην*, πλησίον τῆς εἰσροῆς ταύτης εἰς τὸν Μαιάνδρον, ἡ μάλιστα λόγου ἀξία τῶν δύο Λυδικῶν Μαγνησιῶν. Αὕτη ἡ πόλις εἶχε δοθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀρταξέρξου εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, ἀποθανόντα ἐδῶ.—*Τράλλεις*, πλησίον τοῦ Μαιάνδρου, πρὸς Ἄν. τῆς Μαγνησίας, πόλις πλουσία καὶ πολυάνθρωπος τὸν 1<sup>ον</sup> μ. Χ. αἰῶνα. Εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Τανῦν καλεῖται *Ἀϊδίριον*, ἔχει 20,000 Κ. Ἑλλήνων τῶν πλείστων, καὶ Ἑλληνικὴν σχολὴν συνδεομένη μετὰ τῆς Σμύρνης διὰ σιδηροδρόμου.—*Νῦσα* (Σουλτάν Χισάρ), καλουμένη κατ'

ἀρχὰς "Αθυμβρα (τά), πρὸς Ἄν. τῶν Τράλλεων, πλησίον τοῦ Μαιάνδρου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους *Μεσσωγίδος*. Ἐνταῦθα ἐσπούδασεν ὁ Στράβων.

### ΣΤ'. ΦΡΥΓΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Φρυγία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βιθυνίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μυσίας, Λυδίας καὶ Καρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παμφυλίας καὶ Κιλικίας καὶ πρὸς Ἄν. ὑπὸ τῆς Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας. Εἶνε δὲ σήμερον μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἄνατολῆς καὶ τοῦ τῆς Καραμανίας. Κατελήφθη δ' ὁ τόπος οὗτος ὑπὸ τῶν Φρυγῶν, καταγομένων ἐκ Θράκης, καλουμένων δ' ὡσαύτως Βριγῶν. Κατώκησαν δ' οὗτοι κατὰ πρῶτον εἰς τὰ ἐπάνω τοῦ ποταμοῦ Σαγγαρίου, ἔνθα ἤλθον μετέπειτα Γαλάται. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Φρυγία ἦτο κράτος ἀνεξάρτητον, κατόπιν ὁμως ὑπετάχθη ὑπὸ τοῦ Κροίσου καὶ μετέπειτα ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ταχθεῖσα δὲ βραδύτερον ὑπὸ τὸν βασιλέα τῆς Περγᾶμου, ἔγεινεν ἐπὶ τέλους Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Καλεῖται δ' ἡ χώρα αὕτη ἐνίοτε καὶ *μεγάλῃ Φρυγίᾳ* πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τῆς *μικρᾶς Φρυγίας*, ἣτις ἔκειτο παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ περὶ τὸ ὄρος Ὀλυμπον, περιλαμβάνουσα ἐν ἑαυτῇ καὶ τὴν Τροίαν. (Ἴδὲ σελ. 11). Ἐξεῖχον δ' οἱ Φρύγες εἰς τὴν ἐξεργασίαν, βαφὴν καὶ χρῆσιν τῶν ἐρίων, καὶ προσέτι κατεσκευάζον τάπητας περιφήμους καὶ ποικίλματα.

Εἰς τὴν Φρυγίαν θέλομεν προσθήσῃ τὴν *Λυκαονίαν*, ἣτις ὑπῆρξε μέρος ταύτης, πρὶν ἐπιδράμωσιν ἐκ τῶν πρὸς Ν. ὀρέων οἱ Λυκάονες, λαὸς ἄγριος καὶ πολεμικός.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** *Δορύλαιον* (Ἐσκί Σεχέρ), πλησίον τοῦ ποταμοῦ *Θυμβρίου* (Πουρσέκ), χυνομένου εἰς τὸν Σαγγάριον, καὶ τῶν συνόρων τῆς Βιθυνίας. — *Κοτύαιον*

(Κιουτάγια)παρὰ τὸν ποταμὸν Θύμβριον. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος ἐνίκησε τοὺς Ἰσαύρους πλησίον ταύτης τῆς πόλεως 492 μ. Χ. Τὴν σήμερον ἔχει 56,000 Κ., ὧν 5 χιλ. Ἕλληνες. Ἐντεῦθεν ἦτο καὶ ὁ πολιορκήσας τὸ Μεσολόγγιον (1825) *Κιουτάγιας* ἢ *Κιουταχῆς*. — *Μιδάειοι* (ἄγνωστον νῦν), ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου. Ὁ Σέξτος Πομπήιος ἠχμαλωτίσθη ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν φρονούντων τὰ τοῦ Ἀντωνίου (34 π. Χ.). — *Νακόλεια* (τὰ) (Ντογιανλοῦ). Ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης κατέστρεψεν ἐνταῦθα τὸν ἄρπαγα Προκόπιον (366 μ. Χ.). — *Ἀμόριοι*, ΝΑ., ἔθνα λέγεται, ὅτι ἐγεννήθη Αἴσωπος ὁ μυθοποιός. — *Σύνναδα* (Κάσσαβα νῦν), μητρόπολις τῆς ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων *εὐαέρου* (*salutaris*) καλουμένης Φρυγίας. Τὰ μάρμαρα τῶν Συναδῶν ἦσαν περίφημα. — *Ἰψός* (ἄγνωστος νῦν), πρὸς Α. τῶν Συναδῶν, περίφημος διὰ τὴν μάχην τῶν Διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, καθ' ἣν ἐφρονεύθη ὁ Ἀρτίγορος (301 π. Χ.). — *Ἀπάμεια* ἢ *Κιβωτός* (Ντινάρ), ἐπὶ τοῦ Μαρσύου, μικροῦ ποταμοῦ χυνομένου εἰς τὸν Μαϊάνδρον. Ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀρτιάχου τοῦ Σωτῆρος, ὅστις μετέφερεν ἐκεῖ τοὺς κατοίκους τῶν Κελαινῶν, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του. Ἐπωνομάσθη δὲ κιβωτός, διότι ἦτο μία τῶν κυριωτέρων ἐμπορικῶν θέσεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. — *Κελαιναὶ* (τανῦν Ἐρεΐπια), ἐπὶ λόφου πλησίον τῆς Ἀπαμείας, ἐπὶ πολὺν χρόνον πρωτεύουσα τῆς Φρυγίας. Ἦτο δέ, λέγουσι, πατρίς τοῦ μουσικοῦ Μαρσύου, ἐφευρετοῦ τοῦ αὐλοῦ, οὗτινος τὰ δάκρυα ἐσχηματίσαν κατὰ τὴν μυθολογίαν τὸν ποταμὸν Μαρσύαν. Ἐξήρχετο δ' ὁ ποταμὸς αὗτος ἐκ τῶν ἐν Κελαιναῖς ἀνακτόρων τῶν βασιλέων τῆς Περσίας. — *Κολοσσαὶ* (Ἐρεΐπια πλησίον τῶν Χωνῶν), πόλις σπουδαία, γνωστὴ μάλιστα εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔ-

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

γραφει πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῆς (62 μ. Χ.). — *Ἱερὰ πόλις* (Παμπούκ Καλεσί), οὕτω καλουμένη ἕνεκα τῶν πολλῶν ναῶν αὐτῆς, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου *Ἐπικτήτου*. — *Λαοδίχεια* (*Ἑσκι Χισσάρ*), μητρόπολις τῆς ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων καλουμένης *Πακατιανῆς*, μέρους τῆς Φρυγίας. Ἐκαλεῖτο δὲ κατ' ἀρχὰς *Διόσπολις* καὶ ἔπειτα *Ῥοάς*, περιφημος οὕσα διὰ τὴν λεπτότητα τῶν ὀρέων αὐτῆς. — *Κιθύρα* ἢ *Μεγάλη* (*Χορζούμ*), πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Παμφυλίᾳ ὁμωνύμου *Κιβύρας*. Ἦτο μητρόπολις τῆς ἐν Φρυγίᾳ τοπαρχίας *Τετραπόλεως* (καθὸ περιλαμβανούσης τέσσαρας πόλεις). — *Ἀρτιόχεια* ἢ *Πισιδικὴ* (*Γιαλοβάτς*), ἡ ἀποβάσα πρωτεύουσα τῆς *Πισιδίας* ἐπὶ Ῥωμαίων, θεωρουμένη δὲ ὡς τὸ ἀρχαῖον *Θύμβριον*, ὅθεν διέβη ὁ στρατὸς Κύρου τοῦ Νεωτέρου. Γεωγράφοι τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἐνταῦθα Κύρος ὁ Πρεσβύτερος ἐνίκησε τὸν Κροῖσον· ἄλλοι θέτουσι τὸ *Θύμβριον* παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ *Θυμβρίου* εἰς τὰ βόρεια τῆς Φρυγίας· καὶ ἄλλοι τέλος τὸ θέτουσι πρὸς Ἄν. τοῦ Ἄλως. — *Λαοδίχεια* ἢ *Κατακεκαυμένη* (*Λαντίκ*), εἰς τὴν Λυκαονίαν. Ἐπεκαλεῖτο δ' οὕτως ἕνεκα τῆς ἠφαιστείας ποιότητος τοῦ ἐδάφους, πολλάκις ὑπὸ σεισμῶν ἐνοχλουμένης. Ἀπὸ δὲ τῆς Λαοδικείας μέχρι τῆς Γαλατίας ἐξετείνετο εὐρεῖα πεδιάς, στερουμένη ὕδατος ποτίμου. — *Ἰκόριον* (*Κόνια*), πλησίον ὁμωνύμου λίμνης, πρωτεύουσα τῆς Λυκαονίας κατὰ δὲ τὸν μεσαῖωνα μητρόπολις τῶν Σουλτάνων Σελδσούκκων. Ἐντεῦθεν λέγεται ὅτι ἦλθον οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Κονιάροι Τούρκοι. — *Λάρανθα* (*τά*), εἰς τὰ νότια τῆς Λυκαονίας, διάσημα διότι πολιορκοῦντος αὐτὰ Περδίκκου τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Μακεδονίας, οἱ Λαρανδεῖς ἔθηκαν πῦρ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἑρείπια μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν. Τανῦν καλεῖται *Καραμάρ*.



## Ζ'. ΓΑΛΑΤΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Γαλατία ὠρίζετο πρὸς ἑπὶ Β. ὑπὸ τῆς Παφλαγονίας καὶ Βιθυνίας, πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας καὶ πρὸς Ἄν. ὑπὸ τοῦ Πόντου. Σήμερον εἶνε μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἄνατολης καὶ τοῦ Σιβάς. Ὄνομάσθη δὲ Γαλατία ἐκ τῶν Γαλατῶν, οἵτινες καταλιπόντες τὴν Θράκην, ἀποκατέστησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τὸ 278 π. Χ. Κατέλιπον δ' οἱ Γαλάται τὸν τόπον αὐτῶν καθ' ὃν χρόνον ἄλλη στρατιὰ τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν προσέβαλε τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν ὑπὸ τὸν Βρέννον. Διηροῦντο δὲ οἱ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀναμιχθέντες Γαλάται εἰς τρεῖς κυρίας φυλάς· τοὺς *Τολιστοβογίους* πρὸς Δ., τοὺς *Τεκτόσαγας* εἰς τὸ μέσον καὶ τοὺς *Τρόκιους* πρὸς Ἄν. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἐκυβερνήθησαν ὑπὸ δώδεκα τετραρχῶν, περὶ δὲ τὸ 50 π. Χ. προστατευόμενος ὁ Δηϊόταρος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἔγεινε βασιλεὺς συμπάσης τῆς χώρας. Ὁ δὲ Αὐγούστος ἔκαμε τὴν Γαλατίαν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν καθ' ὃν χρόνον καὶ τὴν Λυκαονίαν, ἥτοι τὸ 25 π. Χ. Ἄγριοι δ' ὄντες οἱ γαλάται καὶ πολεμικοὶ ὑπῆρξαν ἐπὶ πολὺν χρόνον φοβεροὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἀλλ' ἀποκλήσαντες κατὰ τὰς ἐκστρατείας αὐτῶν πλοῦτον, ἔγειναν ἐπὶ τέλος μαλθακοί.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** *Πεσσινοῦς* (Μπαλὰ Χισάρ), εἰς τὴν χώραν τῶν Τολιστοβογίων, περίφημος διὰ τὸν ναὸν τῆς μητρὸς Κυβέλης, ἧς τὸ ἄγαλμα ἐλέγετο ὅτι ἔπεσεν (ᾧθεν Πεσσινοῦς) ἐξ οὐρανοῦ.—*Γόρδιον* (ἔπειτα *Ἰουκίπολις*), πλησίον τοῦ Σαγγαρίου, μετέπειτα πρωτεύουσα τῶν βασιλέων τῆς Φρυγίας. Διετήρουν δ' αὐτόθι τὴν ἀμαξάν τοῦ βασιλέως Γορδίου, περὶ ἧς χρησμός εἶχεν εἰπῆ, ὅτι ἤθελε λάβῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου ὅστις ἔμελλε νὰ λύσῃ

τὸν δεσμὸν, τὸν δένοντα τὸν ζυγὸν μὲ τὸν ῥυμὸν. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἔκοψε τὸν Γόρδιον δεσμὸν μὲ τὸ ξίφος. — *Αγκυρα*, πρωτεύουσα συμπάσης τῆς Γαλατίας καὶ τῶν *Τεκτοσάγων* ἰδίως. Ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ Μίδα, ἠϋξήθη δὲ σπουδαίως ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ εὐγνωμονῶντες κάτοικοι ἀφιέρωσαν ναόν, σωζόμενον εἰς ἐρείπια. Πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνει τὰς εἰς Γαλάτας ἐπιστολάς ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Τανῦν ἔχει 40,000 Κ. καὶ ἰδιάζοντα γένη αἰγῶν, γαλῶν καὶ κονίκλων μὲ μακρὰς τρίχας.

### Η΄. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Καππαδοκία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαλατίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Φρυγίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κιλικίας καὶ Συρίας καὶ πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς Ἀρμενίας, ἀφ' ἧς ἐχωρίζετο εἰς ἓν μέρος ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου. Εἰς τὰ σύνορα αὐτῆς περιλαμβάνεται ἡ μικρὰ Ἀρμενία πρὸς Ἀν. καὶ ἡ Κατασσία πρὸς Ν. Σήμερον ἀποτελεῖ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ πασσαλικίου τοῦ Σιβάς.

Ἡ Καππαδοκία καταφεύτο ὑπὸ λαῶν Συριακῆς καταγωγῆς, *Λεικῶν Σύρων* ὀνομαζομένων. Ἐπὶ πολὺ δ' ἦτο ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας περιλαμβανούσα τότε καὶ τὸν Πόντον. Καταλυθέντος δὲ τοῦ βασιλείου τῶν Περσῶν, περιῆλθεν εἰς τὸν στρατηγὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Εὐμένη. Ὑπῆρξε δὲ βασιλεῖον μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου (18 μ. Χ.), ὅτε ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία.

Ἦτο δὲ γόνιμος ἡ Καππαδοκία καὶ πλήρης ποιμνίων. Ἐξώρυστον δ' αὐτόθι καὶ πολὺ κιννάβαρι, οὗτινος ἐμπορικαὶ ἀποθῆκαι ὑπῆρχον μάλιστα ἐν Σινώπῃ. Ἀλλὰ καὶ ἵππους ὠραιοτάτους παρῆγε, τοὺς ὁποῖους μόνοι τῶν

Ῥωμαίων οἱ αὐτοκράτορες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζωνται.

**Πόλεις ἄξια λόγου.** *Γαρσάουρα* (Ἄκσεράϊ), ἐπὶ τοῦ νοτίου Ἄλως, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας *Γαρσανρίτιδος*, περιφήμου διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν νομῶν αὐτῆς καὶ τὴν καλλονὴν τῶν ποιμνίων.—*Τύατα* (Κιλισσά Χισσάρ), πλησίον τῶν εἰς τὸ ὄρος Ταῦρον *Κιλικίων πνιῶν*, ὅθεν διέβαινον ἐκ τῆς Καταονίας εἰς τὴν Κιλικίαν. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη Ἀπολλώνιος, ὁ *Τυατεύς*, διάσημος Πυθαγόρειος φιλόσοφος καὶ θαυμαστοποιὸς τοῦ 1<sup>ου</sup> αἰῶνος μ. Χ.· τούτου τὰ θαύματα ἐτόλμων οἱ ἔθνικοὶ νὰ ἀντιτάττωσι πρὸς τὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.—*Μάξακα* (τά), ἔπειτα *Καϊσάρεια* (Καῖσάρ), πατρὶς Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, χειροτονηθέντος ἐνταῦθα ἐπισκόπου τὸ 369. Κατὰ τινὰς δὲ καὶ ὁ γεωγράφος Παυσανίας ἐδῶ ἐγεννήθη.—*Ναζιανζος* (Ἐρείπια), μικρὰ πόλις, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ ἅγιος *Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς* περὶ τὸ 329 μ. Χ.—*Σεβάστεια* (Σιβιάς), ἐπὶ τοῦ Ἄλως, οὕτω μετονομασθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβαστοῦ (Αὐγούστου· πρότερον ἐκαλεῖτο *Κάβειρα* καὶ *Διόσπολις*). Εἰς τὰ περίχωρα τῶν Καβείρων ἐνίκησεν ὁ Λούκουλλος τὸν Μιθριδάτην.—*Νικόπολις* (Ἐρείπ. πλησίον Ἐντερές) ἐπὶ τοῦ Λύκου ποταμοῦ, κτισθεῖσα μετὰ τὴν νίκην τοῦ Πομπηίου κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, τὸ 64 π. Χ.—*Κόμανα* (Ἐρείπ.), διάσημος διὰ τὴν λατρείαν τῆς Ἐννοῦς, θεᾶς τοῦ πολέμου, ἧς ἡ ἱερεία εἶχε βασιλικὴν σχεδὸν ἐξουσίαν.

### Θ'. ΚΑΡΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Καρία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Λυδίας, πρὸς Ἄν. ὑπὸ τῆς Φρυγίας, εἰς τὰ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Λυκίας καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τὴν

σήμερον περιλαμβάνεται εἰς τὸ ΝΔ. μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἀνατολῆς.

Οἱ Κᾶρες ἰσχυρίζοντο ὅτι ἦσαν αὐτόχθονες· ἐκάλουν δ' αὐτοὺς *Λέλεγας*, ἰδίως δὲ τοὺς κατοικοῦντας τὰ παράλια καὶ τὰς πλησιοχώρους νήσους. Ἦσαν δὲ γενναῖοι καὶ κατέστησαν τρομεροὶ ὡς πειραταί. Ὅπως δ' οἱ Λυδοὶ καὶ Μυσοὶ ὠμίλουν γλῶσσαν Ἑλληνικὴν μὲν κατὰ βάθος, θεωρουμένην ὅμως ὡς βάρβαρον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Εὐρώπης· καὶ θρησκείαν δὲ τὴν αὐτὴν εἶχον. Ἐκυβερνάτο δ' ἡ Καρία ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ἡγεμόνων, προσαγορευομένων βασιλέων, ἐξαρτωμένων ὅμως ἐκ τῶν σατραπῶν τῆς Περσίας. Ἰσχυρότατος τῶν ἡγεμόνων τούτων ὑπῆρξεν ὁ *Μαύσωλος*.

Τὴν Καρίαν ἐκυρίευσαν ἐκ τοῦ Ἀντιόχου τὸ 190 π. Χ. οἱ Ῥωμαῖοι, καταλιπόντες αὐτὴν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοὺς Ῥοδίους. Μέγαν δ' ἀριθμὸν δούλων ἐλάμβανον ἐκ τῆς χώρας ταύτης.

Εἰς δὲ τὰ παράλια τῆς Καρίας καὶ εἰς τὰς πλουσιοχώρους νήσους ἀπωκίσθησαν τὸν 12<sup>ον</sup> αἰῶνα Δωριεῖς. Ὠνόμασαν δὲ *Δωρίδα* τὴν καταληφθεῖσαν ὑφ' ἑαυτῶν χώραν, κτίσαντες αὐτόθι ἕξ πόλεις· ἐντεῦθεν ὁ τόπος ὠνομάσθη *ἑξάπολις*, καὶ κατόπιν *πεντάπολις*, ὅτε ἀπεχωρίσθη ἐξ αὐτῶν ἡ Ἀλικαρνασσός.

**Πόλεις ἄξια λόγου.** *Μίλητος* (Ἐρείπ. εἰς τὰ Παλάτια) πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου, εἰς τὸν καλούμενον *Λατιμικὸν* κόλπον (ἐκ τοῦ ὄρους *Λάτμου*). Ἐκαλεῖτο δὲ κατ' ἀρχὰς *Ἀρακτορία*, ἕως οὗ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κρητὸς *Μιλήτου*. Εἰς δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11<sup>ου</sup> αἰῶνος π. Χ. ἦλθε μετ' Ἰωνικῆς ἀποικίας *Νηλεὺς* ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου. Εἶχε δ' ἡ Μίλητος τέσσαρας λιμένας ἀξιοσημειώτους, καὶ κατέστη ἰσχυρὰ διὰ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ ἔμπο-

ρίου αὐτῆς ἐκπέμφασα ὑπὲρ τὰς 70 ἀποικίας εἰς τὸν Εὐ-  
 ζεινον Πόντον. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ *Θαλῆς*, εἰς τῶν 7  
 σοφῶν, καὶ ὁ μαθητῆς αὐτοῦ *Ἀναξίμανδρος*, ὁ πρῶτος  
 παρ' Ἑλλησι σχεδιάσας γεωγραφικοὺς πίνακας τὸν 6<sup>ον</sup>  
 αἰῶνα π. Χ. ὁ *Ἀναξιμένης*, ὁ ἐφευρὼν τὸν *γνώμονα*,  
 ἦτοι τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον· ἔτι δὲ ὁ *Ἐκαταῖος* καὶ *Κάδ-  
 μος*, περὶ ὧν λέγεται ὅτι πρῶτοι ἔγραψαν ἱστορίαν εἰς πεζὸν  
 λόγον. Περιηγηταὶ τινες ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ χωρίον Πα-  
 λάτια δὲν κεῖται ἐπὶ τῆς Μιλήτου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Μυοῦν-  
 τος. — *Ἀλικαρνασσός* (Μπουντροῦμι), περίφημος Δωρικὴ  
 πόλις, κειμένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς χερσονήσου.  
 Ὑπῆρξε δὲ καθέδρα τοῦ *Μανσώλου*, οὐτινος τὸν μεγαλο-  
 πρεπῆ τάφον (*μανσωλείον*) ᾠκοδόμησεν ἡ σύζυγος αὐτοῦ  
*Ἀρτεμισία*. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καταστραφεῖσαν ὑπὸ  
 τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τὸ 333 π. Χ. ἐγεννήθη ὁ *Ἡρόδοτος*  
 καὶ *Διονύσιος* ὁ *Ἀλικαρνασσεύς*. — *Μύλασα* (Μέλασσα),  
 εἰς τὰ ἐνδότερα πλησίον τοῦ Ἰασσικοῦ κόλπου, πρωτεύουσα  
 τῆς Καρίας πρὸ τοῦ Μανσώλου. Ἐνταῦθα, εἰς τὸν ναὸν  
 τοῦ *Καρίου Διός*, ἐτέλουν κοινὰς θυσίας οἱ Μυσοί, Λυδοὶ  
 καὶ Κᾶρες. — *Κνίδος*, εἰς τὰ πρὸς Δ. ἔσχατα τῆς χερσο-  
 νήσου τῆς σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ Δω-  
 ρικοῦ κόλπου (κόλπου τῆς Σύμης), πλησίον τοῦ *Τριοπίου*  
*ἀκρωτηρίου* (Κάβο κριός). Ἦτο δὲ περίφημος διὰ τὸν ναὸν  
 τῆς *Ἀφροδίτης*, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ ἀριστούργημα τοῦ *Πρα-  
 ξιτέλου*, τὸ ἄγαλμα τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης. Ὁ Κόνων,  
 ἡγούμενος τοῦ Περσικοῦ στόλου, κατέστρεψε πλησίον τῆς  
 πόλεως ταύτης τὰς νῆας τῶν Λακεδαιμονίων τὸ 394 π. Χ.  
 Ἐνταῦθα ἐγεννήθησαν ὁ ἱστορικὸς καὶ ἰατρὸς *Κτησίας* καὶ  
 ὁ ἀστρονόμος *Εὐδοξος*, ἀκμάσαντες εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4<sup>ου</sup>  
 αἰῶνος π. Χ. — *Στρατορίκεια* (Ἐσκί Χισσάρ), οὕτως ὀνο-  
 μασθεῖσα ἐκ τῆς γυναικὸς Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος *Στρα-*

*τορίκης*. — *Καῦρος*, ἀπέναντι τῆς Ῥόδου, φημισμένη ὡς μὴ ὑγιεινή. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ζωγράφος *Πρωτογένης*. — *Καρύαδα* (ἤ), ἐπὶ ὁμωνύμου νήσου, πατρὶς τοῦ γεωγράφου *Σκύλακος* τοῦ *Καρναδέως*, ἀκμάσαντος περὶ τὸ τέλος τοῦ 6<sup>ου</sup> αἰῶνος π. Χ.

### Γ'. ΛΥΚΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικάι*. Ἡ *Λυκία* ὠρίζετο ΒΔ. ὑπὸ τῆς *Καρίας*, ΒΑ. ὑπὸ τῆς *Παμφυλίας* καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τῆς *Μεσογείου* θαλάσσης. Περιλαμβάνεται δὲ σήμερον εἰς τὸ νότιον μέρος τοῦ πασσαλικίου τῆς Ἀνατολῆς.

Οἱ κάτοικοι τῆς *Λυκίας* κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκαλοῦντο *Μιλύαι* ἢ *Σόλυμοι*, ὅτε δὲ βραδύτερον ἡ χώρα κατελήφθη ὑπὸ τῶν *Τερμιλῶν Κρητῶν*, ἡγουμένου τοῦ *Σαρπηδότος*, ὠνομάσθησαν *Τερμίλαι* καὶ κατόπιν *Λύκιοι*, ὅτε *Λύκος*, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν *Παρδίονος*, ἀπεκατεστάθη ἐν *Λυκίᾳ*. Οἱ ἱστορικοὶ ἐγκωμιάζουσι τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἠπιότητα καὶ εὐγένειαν τῶν *Λυκίων*, καὶ πρὸ πάντων τὴν σοφίαν τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν. Ἦτο δ' αὕτη ὁμοσπονδία δημοκρατικὴ, συγκειμένη ἐξ εἰκοσιτριῶν πόλεων, κυβερνωμένων ὑπὸ τῆς κοινῆς συνόδου τῶν βουλευφόρων αὐτῶν, καὶ ὑπὸ ἑτησίου ἄρχοντος, *Λυκίάρχου* καλουμένου. Οἱ *Λύκιοι* ἦσαν τοξόται ἐπιδέξιοι· παρῆγε δ' ἡ χώρα ἀρώματα περίφημα.

**Πόλεις λόγου ἄξιαι.** *Τελμισσοῦς* (πρὸς Δ. τῆς νῦν *Μάκρης*), εἰς τὰ πρὸς Ἀν. ἔσχατα τοῦ κόλπου τοῦ *Γλαΐκου* (κόλπου τῆς *Μάκρης*). Πάντες οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἐθεωροῦντο μάντις, διότι εἶχε θεμελιωθῆ ὁ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος *Τελμισσοῦ*· καὶ αὐτὸς δ' ὁ μάντις Ἀρίστανδρος, ὁ συνοδεύων τὸν Μ. Ἀλέξαν-

δρον εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείαν εἰς τὴν Τελμησσὸν εἶχε γεννηθῆ. Ὅχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων ταύτης εἶνε τανῦν ἢ *Μάκρη*, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον, παρθεναγωγεῖον, ἐμπόριον ἐξαγωγῆς καὶ 6,000 Κ. — *Ξάνθος* (Γκιονύκ), πρωτεύουσα τῆς Λυκίας, ἐπὶ τινος μικροῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ (Ἐτσέν Τσαί). Οἱ Ξάνθιοι κατέστησαν πολυθρύλητοι διὰ τὴν ὠμὴν αὐτῶν ἀνδρείαν. Πολιορκηθέντες δηλ. ὑπὸ τοῦ Ἀρπάγου, στρατηγοῦ τοῦ Κύρου, ἔκλεισαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὰς γυναῖκας, τοὺς παῖδας καὶ δούλους, μετὰ πάντων τῶν θησαυρῶν· θέντες δὲ κατόπιν πῦρ, ὤρμησαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐφονεύθησαν ἅπαντες. Ἀνοικοδομηθεῖσα ἔπειτα, ἐπολιορκήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ φονέως τοῦ Καίσαρος Βρούτου (42 π. Χ.)· οἱ δὲ Ξάνθιοι ἔθηκον αὖθις τὸ πῦρ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἃν καὶ πολὺ προσεπάθησεν ὁ Βρούτος νὰ τοὺς σώσῃ. — *Πάταρα* (τά), παρὰ τὴν θάλασσαν, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ξάνθου. Ὑπῆρξαν ἐπὶ τινα χρόνον πρωτεύουσα τῆς Λυκίας, καὶ ἦσαν περίφημα διὰ τὸν αὐτόθι ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. — *Φάσηλις* (ἐρείπια τανῦν Φιόνδα), ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ κόλπου τῆς Παμφυλίας κειμένη, ἦτο μικρὰ ἐπικράτεια ἀποχωρισμένη ἐκ τῆς ἐπιλοιπίου Λυκίας. Ἐπίφοβοι οἱ κάτοικοι τῆς Φασήλιδος ὡς πειραταὶ καὶ σύμμαχοι τῶν Κιλικίων, εἶχον ἐφεύρει εἶδος πλοιαρίου ἰστιοφόρου, στενοῦ καὶ ἐπιμήκους, *φασήλου* καλουμένου. Ἐπὶ Κίμωνος ἕως ἐδῶ μόνον ἔπλεον οἱ Πέρσαι.

### ΙΑ΄ ΠΑΜΦΥΛΙΑ

*Ὅρια καὶ ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ἡ Παμφυλία ὠρίζετο ΝΔ. ὑπὸ τῆς Λυκίας, ΒΔ. ὑπὸ τῆς Καρίας καὶ Φρυγίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς Κιλικίας καὶ νοτίως ὑπὸ τοῦ Παμφυλίου κόλπου. Περιλαμβάνομεν δὲ εἰς τὰ σύνορα αὐτῆς τὴν

*Πισιδίαν* καὶ *Ἰσαυρίαν*. Τὴν σήμερον εἶνε τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Καραμανίας καὶ τὸ δυτικὸν τοῦ πασσαλικίου τῶν Ἀδάνων.

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Μαμφυλίας ἐπιστεύετο ὅτι εἶχον κοινὴν τὴν καταγωγὴν μετὰ τῶν Λυκίων καὶ Κιλικίων. Μετὰ δὲ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον Ἕλληνες ἄποικοι, ἡγουμένων τοῦ Κάλχαντος καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου, κατωκίσθησαν εἰς τὰ παράλια· οἱ δὲ παλαιοὶ κάτοικοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι προέκυψαν τὰ ἔθνη τῶν *Πισιδίων*, *Ἰσαύρων* καὶ ἴσως τῶν *Λυκαόνων*.

Ἡ Παμφυλία, συμμαχήσασα μετὰ τῶν πειρατῶν τῆς Κιλικίας, κατηρημώθη ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου *Σερβιλίου*, τοῦ ἐπικληθέντος *Ἰσαυρικοῦ*, καὶ τέλος ὑπετάγη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου τὸ 67 π. Χ.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** *Ἰσαυρα* (Ἐρείπια) πρωτεύουσα τῆς Ἰσαυρίας, πλησίον ὀμωνύμου λίμνης.—*Λύστρα* πρὸς Β. τῶν Ἰσαύρων. Ὁ λαὸς τῆς πόλεως ταύτης ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τὸν ἐλιθοβόλησε καὶ τὸν ἔσυρεν ἔξω τῆς πόλεως πιστεύων ὅτι ἀπέθανεν. Εἶνε πατὴρ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Παύλου *Τιμοθέου*, ἐπισκόπου τῆς Ἐφέσου. Εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων ἡ πόλις αὕτη κατατάσσεται εἰς τὴν Λυκαονίαν, διότι ἡ Ἰσαυρία πολὺν καιρὸν ἐθεωρεῖτο μέρος ταύτης τῆς ἐπαρχίας.—*Σέλιγη* (Ἐρείπ. Σέρκ), ἡ ἀξιολογωτάτη πόλις τῆς Πισιδίας, ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων.—*Πέργη* (Ἐρείπ. Μούρτανα), πρωτεύουσα τῆς Παμφυλίας, περίφημος δι' ἀρχαῖον ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος.—*Ἀττάλεια* (Ἀττάλια), εἰς τὸ παράλιον, ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἡ σπουδαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς παραλίας. Τανῦν ἔχει ἐμπόριον σιτηρῶν, Ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ 18,000 Κατ. Ἑλλήνων τῶν πλείστων.



## ΙΒ'. ΚΙΛΙΚΙΑ

*Ὅρια καὶ εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Κιλικία ὠρίζετο πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Παμφυλίας, Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, πρὸς Ἄν. ὑπὸ τοῦ ὄρους Ἄμανοῦ, ὅστις τὴν ἐχώριζεν ἐκ τῆς Συρίας, πρὸς Ν. δὲ καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογαίου. Τὴν σήμερον εἶνε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πασσαλικίου τῶν Ἀδάων καὶ μέρος τοῦ Μαράς.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Κιλικίας ἀπόκησαν Ἀργεῖοι καὶ Φοίνικες, ἐνωθέντες μετὰ τῶν παλαιῶν κατοίκων. Ὑπῆρξε δὲ πολὺν χρόνον βασιλεῖον ἴδιον, ἐξαρτώμενον ἐκ τῶν Περσῶν, καὶ κατόπιν ἐκ τῶν βασιλέων τῆς Συρίας. Εἰς τὴν χώραν ταύτην ἦσαν τὰ διασημότερα καταφύγια τῶν πειρατῶν, οὓς κατέστρεψεν ὁ Πομπήϊος τὸ 67 π. Χ. Καὶ τὸ μὲν δυτικὸν μέρος ἐκαλεῖτο *Κιλικία Τραχεία*, τὸ δὲ ἀνατολικὸν *Κιλικία Πεδία*. Κατεσκευάζον δ' οἱ κάτοικοι χονδρὸν ὕφασμα ἐξ αἰγείων τριχῶν, ἐξ οὗ οἱ ἀρχαῖοι ἔπραπτον ἐνδύματα πένθιμα, καλούμενα *κιλίκια*, καὶ φορέματα τῶν ναυτῶν καὶ στρατιωτῶν. — *Κιλικίος ὄλεθρος* εἶνε παροιμιώδης, ἕνεκα τῆς πειρατείας καὶ δόλου τῶν Κιλικίων.

**Πόλεις λόγου ἄξια.** *Λαέρτιη* (Ἐρείπια τανῦν), φρούριον ἐπὶ λόφου πλησίον τοῦ Παμφυλίου κόλπου, εἰς τὰ πρὸς Δ. ἔσχατα τῆς Κιλικίας. Ἐδῶ ἐγεννήθη *Διογένης ὁ Λαέρτιος*, ἱστορικὸς τοῦ Β'. αἰῶνος μ. Χ. — *Σελινόως* (Ἐρείπια εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σελίντι), εἰς τὰς ἐκβολὰς ὁμωνύμου ποταμοῦ. Ἐδῶ ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς τὸ 117· διὸ ἐπὶ τινὰ χρόνον ὠνομάζετο Τραϊανούπολις. — *Σελεύχεια ἢ Τραχεία* (Σελεφρέ), πρωτεύουσα τῆς Τραχείας Κιλικίας, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Καλυκάδρου* (Γκιόκ Σού). Ἐθεμελιώθη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος

καὶ διετήρησεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς δεσποτείας τῶν Ῥωμαίων.—*Σεβαστὴ ἢ Σεβαστόπολις* (Ἐρεΐπια τανῦν), ἐπὶ τινος μικρᾶς νήσου. Οὐσα κατ' ἀρχὰς μικρὰ ἠϋξήθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Καππαδοκίας Ἀρχελάου, ἐδρεύοντος ἐνταῦθα.—*Σόλοι*, μετέπειτα *Πομπηϊούπολις* (Μεζετλού), ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Κτισθεῖσα ὑπὸ ἀποίκων Ἀχαιοῶν καὶ Ῥοδίων, εἶχεν ἐρημωθῆ σχεδόν, ὅτε ὁ Πομπήιος μετέφερεν αὐτόσε τοὺς πειρατάς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐχάρισε τὴν ζωὴν. Ἀναμιχθέντες δὲ μὲ τοὺς Κίλικας οἱ Ἕλληνες τῶν Σόλων, ὠμίλουν πολὺ κακὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν· ὅθεν τὰ σφάλματα τῆς συντάξεως λέγονται σολοικισμοί.—*Ταρσὸς* (Ταρσοὺς), μετὰ λιμένος ἐπὶ τοῦ Κύδνου (Καρασού), ὀλίγον ἀπέχουσα τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Ἐθεμελιώθη δ' ἡ Ταρσὸς ἢ τοῦλάχιστον ἐπηϋξήθη ὑπὸ Ἀργείων ἀποίκων καὶ κατέστη τὸ περιφημότερον ἐν τῇ Ἀσίᾳ παιδευτήριον τῆς φιλοσοφίας, τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος λουσθεὶς εἰς τὰ ὕδατα τῆς Κύδνου, ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν Ταρσόν, τὸ 333 π. Χ. Εἶχε δὲ μέγα ἐμπόριον καὶ διατήρησεν ἐπὶ Ῥωμαίων τὴν ἐλευθερίαν, καταστᾶσα μητρόπολις τῆς Δυτικῆς Κιλικίας. Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον εἶδεν ἡ Κλεοπάτρα τὸν Ἀντώνιον χρόνον τινὰ μετὰ τὴν μάχην τῶν Φιλίππων.

Ἡ Ταρσὸς εἶνε πατρὶς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τοῦ διδασκάλου τοῦ Αὐγούστου Ἀθηνοδώρου καὶ τοῦ ῥήτορος Ἐρμογένους, ἀκμάσαντος ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου.—*Ἀρχίαλος* (ἢ Ἀρχιάλη), πλησίον τῆς θαλάσσης, μεταξὺ Ταρσοῦ καὶ Σόλων, περίεργος διὰ τι μνημεῖον οἰκοδομηθὲν εἰς τὸν Σαρδανάπαλλον, ὅπερ ἐθεώρουν ψευδῶς ὡς τάφον αὐτοῦ.—*Ἄδανα*, ἐπὶ τοῦ Σάρου, πόλις ἀρχαιο-

τάτη, οικοδομηθεῖσα ὡς ἐλέγετο ὑπὸ τοῦ Ἀδάνου, υἱοῦ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. — *Ἀράζαρβα* (*Ἀράζαρβος*, τανῦν Αἰναζάρβα), ἐπὶ τοῦ Πυράμου ποταμοῦ, μητρό-πολις τῆς Ἀνατολικῆς Κιλικίας, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Διοσκορίδου (ὀλίγον μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν) καὶ τοῦ Ἑλληνοποιητοῦ Ὀππιανοῦ (περὶ τὸ 330 μ. Χ.) — *Γερμανίκα* (τανῦν Μαράς), πατρίς τοῦ πατριάρχου (τὸ 428) τῆς Κωνσταντινουπόλεως *Νεστορίου*, ἰδρυτοῦ τῆς αἵρέσεως τῶν Νεστοριανῶν. — *Μόψου ἐστία* (Μεσσίς), ἐπὶ τοῦ Πυράμου, ἔνθα ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας Σέλευκος ὁ Δ΄. ἐκάθη ὑπὸ τῶν κατοίκων εἰς τὸ ἀνάκτορόν του (93 π. Χ.) — *Μαλλός* (Ἐρείπ. εἰς τὸ Καρατάς), ἐπὶ τοῦ Πυράμου, μετὰ χρηστηρίου τοῦ μάντεως Μόψου, ἐδῶ θαμμένον. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ *Κράτης*, ὁ πρῶτος εἰσαγαγὼν εἰς τὴν Ῥώμην (περὶ τὸ 150 π. Χ.) τὴν σπουδὴν τῆς γραμματικῆς. — *Αἰγαί* (Ἀγιάς), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πυράμου ἡ πόλις αὕτη εἶχε διάσημον ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔνθα παρέμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. — *Ἰσσός*, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Πινάρου, ἡ τελευταία πόλις τῆς Κιλικίας, πρὸς τὸ μέρος τῆς Συρίας. Πλησίον αὐτοῦ ἦτο μέρος τοῦ Ἀμανοῦ διαβατόν, ὅπερ ἐκάλουν *Πύλας Συρίας*. Αὐτοῦ ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸν Δαρεῖον, τὸ 333 π. Χ.

ΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διαιροῦνται α΄. εἰς νήσους τῆς Προποντιδῆς· β΄. εἰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ γ΄. εἰς νήσους τῆς Μεσογείου.

α΄. Νῆσοι τῆς Προποντιδῆς.

Ἐνταῦθα ἀνήκει ἡ *Προκόννησος* (τοῦ Μαρμαρᾶ), ὅθεν

ἐλάμβανον περίφημον μάρμαρον, καὶ ἡ Ἀρκτόνησος, ἣτις κατ' ἀρχὰς ἦτο χωρισμένη ἀπὸ τῆς στερεᾶς, ἕως οὗ ὁ χωρίζων αὐτὰς πορθμὸς τῆς θαλάσσης ἐξέλιπε διὰ λόγους φυσικούς. Τανῦν ἡ Κούζικος καλεῖται Ἀρτάκη καὶ ἔχει 10,000 Κ., Ἑλλήνων τῶν πλείστων. Πλησίον τῆς Κουζίκου ἐνίκησε τὸν Σπαρτιάτην Μίνδαρον ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ 410 π. Χ.

#### 6'. Νῆσοι τοῦ λιγαίου πελάγους.

1. Τέρεθος, πλησίον τῆς Τροίας. Ἔλαβε μεγάλην σπουδαιότητα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε κατασκευάσῃ εἰς τὴν κυριωτέραν τῆς νήσου πόλιν ἀποθήκην μεγίστην, ἔνθα τὰ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ταλαιπωρούμενα πλοῖα ἠδύναντο νὰ ἀποθέσωσι τὰ σιτηρά, ἅτινα ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετέφερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

2. Λέσθος (12 □ Μ.), ἔμπροσθεν τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδραμυττίου. Ἡ νῆσος αὕτη παρῆγεν οἶνους περιφήμους διέπρεπον δ' οἱ Λέσθιοι εἰς τὴν μουσικὴν. Πόλεις δὲ λόγου ἄξιαι αὐτόθι ἦσαν αἱ ἐξῆς.

*Μυτιλήνη*, εἰς τὴν νοτιανατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου. Ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ Μυτιλήνη ἀπεστάτησεν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων· οὗτοι δὲ ἐξολοθρεύσαντες μέρος τῶν κατοίκων, ἔπεμψαν ἐκεῖσε ἀποίκους, εἰς τοὺς ὁποίους διένειμαν ἅπαν τῆς νήσου τὸ ἔδαφος, πλὴν τῆς Μηθύμνης. Ἡ Μυτιλήνη εἶνε πατρίς τοῦ Πιπτακοῦ, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Ἀλκαίου, τῆς Σαπφοῦς καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἑλλανίχου. Ὁ δ' Ἐπίκουρος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξαν αὐτόθι τὴν φιλοσοφίαν. — *Μηθύμνα* (Μόλιθος), ἐπὶ τῆς πρὸς Β. παραλίας, πατρίς τοῦ μουσικοῦ Ἀρίονος. Αὕτη μόνη ἔμεινε πιστὴ εἰς τοὺς Ἀ-

θηναίους ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.—'Ερεσσός, ἐπὶ τῆς πρὸς Δ. παραλίας πατρὶς τοῦ Θεοφράστου. Τανῦν ἢ Λέσθος εἶνε κατάφυτος ὑπ' ἐλαιῶν, ἀμπέλων, μορεῶν καὶ βάμβακος, ἔχει 110,000 Κ., πάντων σχεδὸν Ἑλλήνων καὶ πόλιν τὴν *Μυτιλήνην* μετὰ Γυμνασίου.

3. Ἐκατόνησοι (Μοσκονῆσι), σύμπλεγμα μικρῶν νήσων, ἀφιερωμένων εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μεταξὺ τῆς Λέσθου καὶ τῆς ἠπειροῦ.

4. Ἀργινοῦσαι, μικραὶ νῆσοι πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Λέσθου. Πλησίον αὐτῶν ὁ στόλος τῶν Λακεδαιμονίων ἐνίκηθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τὸ 406 π. Χ.

5. Χίος, πλησίον εἰς τὴν Χερσόνησον τῶν Κλαζομενῶν, παράγουσα οἶνους περιφημοτάτους, μάρμαρα (τὸ πάλαι) καὶ μαστίχην προερχομένην ἐκ σχίνων. Πόλιν εἶχε τὴν Χίον, ἐνθα ἐκαυχῶντο ὅτι ἐγενήθη ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ ἱστορικός Θεόπομπος, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4<sup>ου</sup> αἰῶνος π. Χ. Τανῦν ἢ νῆσος, καὶ τοι καταστραφεῖσα ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ, ἔχει 60,000 Κ. καὶ Γυμνάσιον (πρὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως 150,000 Κ.).

6. Ἰκαρία (Νικαριά), νῆσος γνωστὴ καθότι τὸ σῶμα τοῦ Ἰκάρου ἐξεβλήθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ ἐτάφη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους. Ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα ἐκαλεῖτο Ἰκάριον πέλαγος. Τανῦν εἶνε νῆσος δασώδης καὶ ἐξάγει πολλοὺς ἀνθρακας,

7. Σάμος (8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> □ Μ.), νῆσος εὐφορος καὶ πολυάνθρωπος, ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἥραν. Ὅρος γνωστὸν ἔχει τὸν ὑψηλὸν καὶ δασώδη *Κερκετέα* (περὶ τοὺς 5,000<sup>π</sup>). Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πάλαι *Παρθενία*, ἕως οὗ κατωκίσθησαν ἐδῶ οἱ Ἴωνες, ἐκδιώξαντες τοὺς Κᾶρας. Εἶχε δὲ σιδηρωχεῖα καὶ λατομεῖα μαρμάρου λευκοῦ, καὶ ἐλέγετο ὅτι οἱ Σάμιοι ἐφεῦρον τὴν κεραμουργίαν. Πόλιν δὲ ἔχει τὴν

πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σάμου (ἑγγὺς τῆς νῦν χώρας), ἐπὶ τῆς Ἀνατ. παραλίας, μετὰ ὠραίου ναοῦ τῆς Ἑρας. Εἰς τὴν Σάμον ἐγεννήθησαν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας (περὶ τὸ 550 π. Χ.), οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ ἀγαλματοποιοὶ Ῥοῖκος καὶ Θεόδωρος, οἱ τὸν ναὸν τῆς Ἑρας οἰκοδομήσαντες, καὶ ἐφευρόντες, ὡς λέγεται, τὴν τέχνην τοῦ χύνειν τὸν ὀρύχαιον καὶ κατασκευάζειν ἐξ αὐτοῦ ἀνδριάντας· καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου αἰῶνος ὁ Ἀρίσταρχος, ὅστις ἐν τοῖς πρώτοις ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, καὶ διαγράφει κύκλον περὶ τὸν ἥλιον. Τανῦν ἡ Σάμος εἶνε ἡγεμονία διοικουμένη ὑπὸ χριστιανοῦ ἡγεμόνος. Κατοίκους δ' ἔχει 50,000 καὶ πρωτεύουσαν τὸ Βαθύ, μετὰ ἐφετείου, δύο πρωτοδικείων καὶ γυμνασίου. Εἰς δὲ τὰ χωρία εἶνε καὶ ἄλλα Ἑλλ. σχολεῖα.

8. Αἱ Σποράδες. Ἐκάλουν οὕτω πολλὰς νήσους ἐσπαρμένας εἰς τὰ νοτιανατολικά τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Γνωστότατοι δ' ἦσαν ἡ Πάτμος, ἡ Κῶς, ἡ Σύμη, ἡ Ῥόδος καὶ ἡ Κάρπαθος.

Καὶ ἡ μὲν Πάτμος εἶνε περίφημος διότι αὐτοῦ ἐξωρίσθη ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης καὶ ἔγραψε τὴν ἀποκάλυψιν (ἔχει τανῦν 2,000 Κ.), ἡ δὲ Κῶς (5 □ Μ.) διότι μετεῖχε τῆς Δωρίδος, καὶ παρεῖχεν οἶνους περιφήμους. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Κῶν ἐγεννήθη ὁ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς Ἰπποκράτης τὸ 460 π. Χ., κατὰ τινὰς δὲ καὶ ὁ διάσημος ζωγράφος Ἀπελλῆς (κατ' ἄλλους εἰς τὴν Ἐφεσον ἢ τὴν Κολοφῶνα.) Ἡ δὲ βραχῶδης καὶ ἄνυδρος Σύμη εἶνε γνωστὴ διὰ τὰς καὶ σήμερον περιζητήτους φιλέριδας πέρδικας καὶ διότι αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ὁ Νιρῆος ὁ ὠραιότατος ἐν Τροίᾳ μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἐκτείνας δὲ τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι Καρίας. Τανῦν οἱ Συμαῖοι (14 χιλ.) πλουτοῦσιν ἐκ τῆς σπογγαλιείας ἔχοντες Ἑλλ. σχολεῖον καὶ δύο παρθεναγωγεῖα.

Ἡ δὲ σπουδαιότης τῶν Σποράδων *Ῥόδος* (20 □ Μ.) κατωκίσθη ὑπὸ Δωριέων καὶ ἐκαλεῖτο πρότερον *Τελχινίς*, διότι ἀπώκησαν ἐδῶ Τελχῖνες ἐκ τῆς Κρήτης. Κυριωτέρας δὲ πόλεις εἶχε τὴν *Ῥόδον*, εἰς τὴν βορείαν παραλίαν, πλουτήσασαν ἐκ τοῦ ἐμπορίου. Ἐπολιορκήθη δ' αὕτη τὸ 305 π. Χ. ὑπὸ *Δημητρίου* τοῦ *Πολιορκητοῦ*, μὴ δυναθέντος νὰ τὴν κυριεύσῃ. Ὑπῆρχον δ' εἰς τὴν *Ῥόδον* πολλοὶ ναοὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, θεωρούμενον ὡς θαῦμα. Εἰς τὴν *Ῥόδον* διέτριψεν ὁ ζωγράφος *Πρωτογένης* (περὶ τὰ 350 π. Χ.) καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ *Ἀγῆσανδρος*, *Πολύδωρος* καὶ *Ἀθηρόδωρος* (περὶ τὸ 50 μ. Χ.), οἱ κατασκευάσαντες ὁμοῦ τὸ σύμπλεγμα τοῦ Λαοκόοντος, ἀντιγραφὴν προτύπου ἀρχαιότερου. — Τὴν *Λίνδον* (Λίνδος), εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, πατρίδα τοῦ *Κλεισοβόλου*, ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν (ἀποθ. περὶ τὸ 560 π. Χ.) καὶ τῶν ἀνδριαντοποιῶν *Χάρητος* καὶ *Ἀρήητος*, τῶν κατασκευασάντων τὸν κολοσσὸν τῆς *Ῥόδου*, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 3<sup>ου</sup> αἰῶνος π. Χ. — Τανῦν ἢ *Ῥόδος* ἔχει 40,000 Κ.

Κατόπιν ἔρχεται ἡ *Κάρπαθος* (4 □ Μ.), ἐξ ἧς ὠνομάσθη τὸ *Καρπάθιον πέλαγος*, ἔχουσα τανῦν 16,000 π. καὶ ἡ *Κάσος* (4 □ Μ.), ἔχουσα τανῦν 7,500 Κ. Ἀμφοτέρων δὲ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται σήμερον περὶ τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν.

γ'. Νῆσοι τῆς Μεσογείου.

*Κύπρος* (173 □ Μ.), ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, κατωκίσθη πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ὑπὸ Φοινίκων ἀποίκων· μετέπειτα δὲ ἄλλαι ἀποικίαι ἦλθον ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ παράλια τῆς νήσου. Ἦτο δὲ ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς Πέρσας καὶ κατόπιν εἰς

τούς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου. Κάτων δ' ὁ τιμητῆς ἐκυρίευσεν αὐτὴν ἐν ὀνόματι τῶν Ῥωμαίων, προφασιζόμενος ὅτι κατελείφθη εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος διὰ τῆς διαθήκης τοῦ Πτολεμαίου Ἀλεξάνδρου.

Ἐλατρεύετο δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἡ Ἀφροδίτη. Ἐγεμε δ' ἡ Κύπρος δασῶν, χαλκωρυχείων καὶ ἀργυρωρυχείων, παράγουσα προσέτι οἴνους περιφήμους, ἔλαιον καὶ σιτηρὰ. Τὴν σήμερον δ' εἶνε περίφημος καὶ ἡ μέταξά ὡς καὶ τὸ ἐρυθρόδανον αὐτῆς, ἐχούσης 190,000 Κ. καὶ ὄρος διάσημον τὸν Ὀλυμπον (6,000 π.). Διατελεῖ δὲ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, ἔχουσα αὐτονομίαν τινά. Πόλεις δὲ τὸ πάλαι διάσημοι αὐτόθι ἦσαν·

Ἡ *Πάφος* (Πάφο), ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἶχε δ' αὐτὴ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης (*Παφίας*), ἧς ὁ ἀρχιερεὺς εἶχε μέγα ἀξίωμα καὶ πολὺν πλοῦτον, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, ἡγουμένου τοῦ Ἀγαπήνορος, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας. Ἐδῶ πλησίον ἦτον ἡ ἀρχαιοτάτη *Πάφος*, ἐνθα κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐφάνη κατὰ πρῶτον ἡ Ἀφροδίτη ἐξερχομένη τῶν ὑδάτων. — *Σόλοι* (Σόλια), ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τοῦ Σόλωνος, συμβουλευσάντος τὸν ἡγεμόνα Πολύκυπρον νὰ μεταφέρῃ ἐδῶ τὴν αὐλήν του, καὶ νὰ κτίσῃ πόλιν. — *Σαλαμίς* (Ἐρείπια νῦν), ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τεύκρου, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας καὶ καταστᾶσα πρωτεύουσα τῆς Κύπρου. Καταστραφεῖσα ἡ Σαλαμίς ὑπὸ σεισμοῦ, ἀνφοδομήθη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Β' καὶ μετωνομάσθη *Κωνσταντία*. Τὰ ἐρείπιά της εὕρισκονται σήμερον πλησίον τῆς Φαμαγούστης. — *Κίτιον* (Λάρναξ τανῦν), ἐπὶ τῆς νοτιανατολικῆς παραλίας, ἀποικία Φοινικῆ. Ὁ Κίμων ἐπληγώθη καιρίως πολιορκῶν ταύτην τὴν πόλιν τὸ 449 π. Χ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ ἱδρυτοῦ τῶν Στωϊκῶν *Ζήνωνος*. —



*Ἀμαθοῦς* (Λεμησσός), ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς. Ἐνταῦθα ἐλατρεύετο ὁ *Ἄδωνις*, ἤκμασε δὲ ὁ περίφημος γλύπτης Πυγμαλίων. — Τανῦν ἀξιολογωτάτη πόλις εἶνε ἡ *Λευκωσία* ἔχουσα 25,000 Κ. ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον εἶνε δὲ ἔδρα τοῦ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ.

Μετὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔρχεται ἡ ἀνήκουσα τὴν σήμερον εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος

## Β'. ARMENIA ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΑ

Ἡ Ἀρμενία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο *Μεγάλη Ἀρμενία* πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Μικρᾶς Ἀρμενίας (ἴδε Σελ. 32), καὶ κεῖται μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης (*Ἵρκαρίας* τὸ πάλαι) καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, κατοικουμένη τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ λαῶν ἀγρίων. Περιλαμβάνομεν δ' εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν πρὸς Ἀν. τοῦ Εὐξείνου πόντου *Κολχίδα*, ἔχουσαν τὸ πάλαι χρυσορυχεῖα καὶ ἀργυρορυχεῖα καὶ γνωστὴν διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τῶν Ἀργοναυτῶν, τὴν *Ἰθηρίαν* πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου (τανῦν *Γεωργίαν* καὶ μέρος τοῦ Σιρβᾶν) καὶ τὴν Ἀλθανίαν πρὸς Δ. τῆς Κασπίας θαλάσσης (τανῦν Σιρβᾶν καὶ Δαγεστάν).

Καὶ **ὄρη** μὲν τῆς Ἀρμενίας λόγου ἄξια εἶνε ὁ *Καύκασος*, τὸ *Ἀραράτ*, ὅπου ἐστάθη ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε καὶ ἔχει μίαν τῶν πηγῶν αὐτοῦ ὁ *Εὐφράτης*, καὶ ὁ *Νιφάτης* εἰς τὰ νότια τῆς Ἀρμενίας, ἐνθα πηγάζει ὁ *Τίγρις*. **ποταμοὶ** δὲ ὁ *Φάσις*, ἐν τῇ Κολχίδι, χυνόμενος εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον, ὁ *Κῦρος* (Κούρ), διαρρέων τὴν Ἰθηρίαν καὶ Ἀλθανίαν, δεχόμενος δ' εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τὸν Ἀράξην καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

**Πόλεις** δὲ ἄξια λόγου τὸ πάλαι αὐτόθι ἦσαν ὁ *Πιτυοῦς* ἐν τῇ Κολχίδι, ἀποικία Ἑλληνικὴ ἐμπορικωτάτη,

τὰ Ἀρτάξατα (Ἀρτασίρ), παρὰ τὸν Ἀράξην ποταμὸν καὶ τὰ Τιγρικόκερτα, πλησίον παραποτάμου τοῦ Τίγριδος, κτισθέντα μὲν ὑπὸ τοῦ Τιγράνου, καταστραφέντα δὲ ὑπὸ τοῦ Λουκούλλου, τὸ 60 π. Χ. Ὑπέστησαν δ' εἰς τὰ ὄροπέδια τῆς Ἀρμενίας πλεῖστα δεινὰ οἱ μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος 400 π. Χ.

Εἰς τὴν σημερινὴν Ἀρμενίαν πόλις ἀξιόλογος εἶνε ἡ Ἐρζερούμη, κέντρον τοῦ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Περσίας ἐμπορίου, μετὰ 100,000 Κ. Καὶ οἱ μὲν Κοῦδροι, λαὸς ληστρικός καὶ νομαδικὸς εἶνε Τοῦρκοι, οἱ δὲ Χριστιανοὶ Ἀρμένιοι εἶνε *Μοροφυσῖται*, ὄπαδοι τοῦ αἰρετικοῦ Εὐτυχοῦς (448 μ. Χ.), πιστεύοντες ὅτι ὁ Χριστὸς μίαν μόνην φύσιν εἶχε, τὴν θεϊάν. Ἐντεῦθεν κατάγονται οἱ διασκορπισμένοι εἰς τὴν λοιπὴν Τουρκίαν Ἀρμένιοι, νοήμονες μὲν καὶ δεξιοὶ εἰς τὸ ἐμπόριον, κατηγορούμενοι ὅμως ὡς κίβδηλοι.

Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Γεωργίας εἶνε περίφημοι διὰ τὴν καλλονὴν τῆς μορφῆς αὐτῶν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1878 ἀνήκει εἰς τοὺς Ῥώσους τὸ ὄχυρῶτατον φρούριον *Κάρς*.

### Γ'. ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ (Ἀσσυρία).

Ἡ Ἀσσυρία ἔκειτο πρὸς Ν. τῆς Ἀρμενίας καὶ πρὸς Ἄν. τοῦ Τίγριδος, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὄρους Ζάγγου, δι' οὗ ἐχωρίζετο ἀπὸ τῆς Μηδίας περιλαμβανομένη τὸ πάλαι εἰς τὸ εὐρὺ Περσικὸν κράτος. Εἶνε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινὴ καὶ πόλις λόγου ἀξίας εἶχε τὴν *Νινεὺ* (Ἐρείπια ἀντικρὺ τοῦ Μοσοῦλ), ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, καθέδραν τοῦ Σαρδαναπάλλου, καὶ τὰ Ἀρβηλα, περίφημα διότι εἰς τὰ πλησίον ἐκεῖ *Γαυγάμηλα* ἐνίκησεν ἐκ δευτέρου τὸν Δαρεῖον ὁ Ἀλέξανδρος, γενόμενος οὕτω κύριος τῆς Περσίας.

Τανῦν τὸ Κουρδιστάν πρωτεύουσαν ἔχει τὴν *Διαρβεκίσην*

μετὰ 35,000, πλησίον τῶν πηγῶν τοῦ Τίγριδος. Εἰς δὲ τὴν νότιον κατωφέρειαν τῶν Ἀρμενικῶν καὶ Περσικῶν ὄροπέδιων (4,000 π.) κατοικοῦσιν οἱ μόνον τὸν χειμῶνα ὑπόστεγοι ἀνδρεῖοι νομάδες *Κοῦρδοι*, τραχεῖς καὶ φιλελεύθεροι, οὐδέποτε δὲ τελείως ὑποτασσόμενοι. Ἐνταῦθα μάλιστα ὑπέστησαν πολλὰς ταλαιπωρίας οἱ μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος.

### Δ. ΑΛΔΣΕΖΙΡΑ (Μεσοποταμία).

Ἡ Μεσοποταμία ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου ΒΔ. καὶ τοῦ Τίγριδος ΒΑ., εἶνε δὲ περίφημος εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν διότι αὐτοῦ ἐγεννήθη ὁ Ἀβραάμ, ἡ Σάρα, ἡ Λεῖα, ἡ Ῥαχὴλ καὶ οἱ ἕνδεκα πρῶτοι υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ. Πόλεις δὲ λόγου ἄξια αὐτόθι ἦσαν Ἐδεσσα (Οὐρφα ἢ Ῥούχα), κτισθεῖσα κατὰ τινὰς συγγραφεῖς ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος. — *Κάρραι* (τανῦν Χαράν), ἔδρα τοῦ Ἀβραάμ, πρὶν μετοικίσει εἰς τὴν Χαναάν. Πλησίον ταύτης ἐνικήθη καὶ ἐφονεύθη ὁ Κράσσος ὑπὸ τῶν Πάρθων. — *Κιρκησίον* (Ἐλβουσέρα), εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ἀβόρρα (Χαβούρ καὶ Εὐφράτου. — *Θάψακος* (Ἐλδέρ), πρὸς Δ. τοῦ Κιρκησίου, εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐφράτου. Αὐτοῦ Κῦρος ὁ Νεώτερος διέβη τὸν Εὐφράτην (401 π. Χ.), προτιθέμενος νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν ἀδελφόν του Ἀρταξέρξη.

Ἡ Ἀλδσεζίρα σήμερον κατέπεσε πολὺ ἐκ τῆς παλαιᾶς λαμπρότητος. Πόλιν δ' ἔχει τὴν *Μασούλην* πλουτοῦσαν ἐκ τῶν μουσελίνων (ὑφασμάτων), παρὰ τὸν Τίγριν, ἔχουσαν 40,000 Κ.

### Ε. ΙΡΑΚ ΑΡΑΒΙ (Βαβυλωνία).

Ἡ *Babylonia* ἔκειτο πρὸς Ν. τῆς Μεσοποταμίας, ἐκ-

τεινομένη πρὸς Δ. τοῦ Εὐφράτου μέχρι τῶν ἐρήμων τῆς Ἀραβίας. Τὸ δὲ μέρος τῆς Βαβυλωνίας τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἐκαλεῖτο *Χαλδαία*. Πόλεις δὲ λόγου ἄξια αὐτόθι ἦσαν· *Κούναξα* (ἄγνωστα νῦν), ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Εὐφράτου. Ἐνταῦθα Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐνίκησε καὶ ἐφόνευσε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κύρον (401 π. Χ.)· μετὰ δὲ τοῦτο ἔγεινε ἡ κἀθοδος τῶν μυρίων. — *Κτησιφῶν* (Ἐρείπια τανῦν), ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, κτισθεῖσα ἢ ἐπαυξηθεῖσα ὑπὸ τῶν διατριβόντων ἐνταῦθα βασιλέων τῆς Παρθίας. — *Σελεύκια* (Ἐρείπια), ἐπὶ τοῦ Τίγριδος πρὸς Ν. τῆς Κτησιφῶντος, κτισθεῖσα ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος. Ἦτο δὲ πρωτεύουσα τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους τῶν Σελευκιδῶν, ὅπως ἡ Ἀντιόχεια ἦτο τῶν δυτικῶν. — *Βαβυλὼν* (Ἐρείρια πλησίον τοῦ Χιλλέ), καθέδρα τῆς Σεμιράμιδος καὶ πάντων τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων, αἵτινες ὁμως ἔδρευον ἐναλλάξ καὶ εἰς τὴν Νινευί. εἶχε δὲ σπουδαιότατον ἐμπόριον καὶ εἶνε ἡ μεγίστη καὶ σπουδαιότατη πόλις, ἧς μνημονεῖται ἡ ἱστορία. Εἶχε 480 σταδίων (20 ὥρων) περιφέρειαν, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, τοὺς ἐπὶ ἀνδῆρων κρεμαστοὺς κήπους καὶ μάλιστα τὸν πύργον τοῦ Βήλου, 600 π. ὑψηλόν, μετ' ἀστεροσκοπεῖου. Ἡ Βαβυλὼν ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Κύρου τὸ 538 π. Χ. Αὐτοῦ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ 323, σχεδιάζων νὰ καταστήσῃ τὴν πόλιν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ παγκοσμίου αὐτοῦ κράτους.

Τανῦν δὲ καλεῖται ἡ Βαβυλωνία *Ἰράκ* Ἀραβὶ καὶ πόλεις ἔχει· τὸ παρὰ τὸν Τίγριν *Βαγδάτιον* μετὰ 60,000 Κ., ὅπερ ἐπὶ Ἀρούν Ἀλ Πασχίδη ἦτον ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου, ἔχουσα τότε 2 ἑκατομμ. κατοίκων. — *Βάσρα* ἢ *Βασσόρα*, παρὰ τὸν ἐκ τῆς ἐνώσεως τοῦ Εὐφράτου καὶ

Τίγριδος προερχόμενον ποταμὸν Σάτ ἐλ' Ἀράβ, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ καλίφου Ὀμάρ. Καὶ αὕτη ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ ποτὲ μεγαλείου αὐτῆς.

### ΣΤ'. ΣΥΡΙΑ (Σοριστάν).

Ἡ Συρία κεῖται πρὸς Ν. τοῦ ὄρους Ταύρου ἔχουσα πρὸς Α. τὸν Εὐφράτην καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῆς Κιλικίας διὰ τοῦ ὄρους Ἀμαροῦ. Κεβερνωμένη δὲ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ μικρῶν βασιλέων, ὑπετάγη ἔπειτα εἰς τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Πέρσας· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου περιῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τῶν **Σελευκιδῶν**, ἕως οὗ ἀπερροφήθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Ταύτης ἐπαρχία εἶνε ἢ πρὸς Δ. κειμένη *Φοιίκη* παρὰ τὸν *Λίβαρον* καὶ *Ἀντιλίβαρον*, κοσμούμενα τὸ πάλαι μὲ ὠραίας κέδρους. Ποταμὸν λόγου ἄξιον ἔχει τὸν Ὀρόντην (Ἐλ' Ἀσσί) πηγάζοντα πρὸς Ἀν. τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ χυνόμενον εἰς τὴν Μεσόγειον.

Πόλεις δ' ἐνταῦθα λόγου ἄξια ἦσαν· *Σαμόσατα* (Σαμσάτ τανῦν), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Κομμαγηνηῆς, ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ Λουκιανὸς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2<sup>ου</sup> μ. Χ. αἰῶνος. — *Ἀλεξάνδρεια* (Σκανδεροῦν ἢ Ἀλεξανδρέττα τανῦν), εἰς τὸν Ἰσσικὸν κόλπον, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. — *Σελεύκεια* (Σουεϊδιέ), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρόντου, πρωτεύουσα τῆς Σελευκίδος. — *Ἀντιόχεια* (Ἀνταλί), ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου, ἐπικαλούμενη ἢ *Μεγάλη*. Ἐκτίσθη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του Ἀντίοχου. Ἦτο δὲ καθέδρα τῶν Σελευκιδῶν, ἐπὶ Ῥωμαίων μάχιστα συμπάσης τῆς Ἀνατολῆς, καὶ εἶχεν, ὡς λέγεται, ὑπὲρ τὰς 700,000 Κ. τανῦν δὲ μόλις 10 χιλ. — *Λαοδί-*

κεια (Λατακιέ), ἐπὶ τῆς Μεσογείου, περίφημος διὰ τοὺς οἴνους αὐτῆς. — Ἀπάμεια (Καλαὰτ Μουδικ) ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος ἢ Νικάνορος, ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του, διατηρῶν αὐτόθι 500 ἐλέφαντας. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ φιλόσοφος Ποσειδώνιος (περὶ τὸ 50 π. Χ.). — Ἐμεσα (Χόμς), παρὰ τὸν Ὀρόντην. Εἶχε ναὸν τοῦ Ἡλίου Ἐλαγάβαλον ἢ Ἐλιαγάβαλον καλούμενον, ὁπόθεν ἐπωνομάσθη ὁ ὁμώνυμος αὐτοκράτωρ (πρὶν Βασιανός). — Παλμύρα (Ἐρείπια λαμπρὰ τανῦν), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Παλμυρηνῆς. Αὕτη ἡ πόλις, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος, ὅστις τὴν ἐκάλεσε Τσδμῶρ, ὑπῆρξε διασημότετον ἐμπορεῖον μεταξὺ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐφράτου. Ἦτο δὲ καθέδρα τοῦ Ὀδαιράθου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζηροβίας, ἰδρυσάντων ἐν Συρίᾳ κράτος ἀνεξάρτητον περὶ τὰ μέσα τοῦ 3<sup>ου</sup> αἰῶνος μ. Χ. μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τοῦ Αὐρηλιανοῦ (273). — Ἡλιοπόλις (Βαλθέκ τανῦν), εἰς τὴν Κοίλην λεγομένην Συρίαν, παρὰ τὸν Ὀρόντην. Ταύτης σώζονται τὴν σήμερον λαμπρότατα ἐν Ἀσίᾳ ἐρείπια. — Δαμασκός, ἡ σπουδαιότατη πόλις τῆς Κοίλης Συρίας, ὑπάρχουσα ἤδη ἐπὶ Ἀβραάμ. Πλησίον αὐτῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ ἀρχιτέκτων Ἀπολλόδωρος, ὁ κατασκευάσας τὴν γέφυραν τοῦ Δουνάβεως καὶ τὴν ἐν Ῥώμῃ στήλην τοῦ Τραϊανοῦ. Καὶ νῦν δ' ἀκμάζει ἔχουσα 200 χιλ. Κ. καὶ ἐπικαλουμένη «ὀφθαλμὸς τῆς Ἀνατολῆς», καθὼ κειμένη μεταξὺ ὠραίων ἀμπελώνων καὶ φυτειῶν βάμβακος. Ἐκ ταύτης ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τὰ Δαμασκητὰ ξίφη (δαμασκιὰ σπαθιά).

Εἰς δὲ τὴν **Φοινίκη**ν πόλεις λόγου ἄξιαί ἦσαν Ἄραδος (Ῥουάδ), πόλις ἐμπορικωτάτη, παρέχουσα εἰς τοὺς

Τυρίους στρατιώτας καὶ ναύτας. — *Τρίπολις*, ἐπὶ τῆς Μεσογείου, συγκατεμένη ἐκ τριῶν πόλεων, κτισθεισῶν τῆς μὲν ὑπὸ τῶν Σιδωνίων, τῆς δὲ ὑπὸ τῶν Τυρίων καὶ τῆς τρίτης ὑπὸ τῶν Ἀκραδίων. Τανῦν ἢ Τρίπολις ἔχει 13,000 Κ. — *Βέβλος* (Δζεβαίλ). Ἐντεῦθεν ἔλαβεν ὁ Σολομῶν τέκτονας διὰ τὸν ναὸν αὐτοῦ. — *Βηρυτὸς* (Βεροῦτι), ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, εἰς εὐφορον πεδιάδα, πατρίς, ὡς λέγεται, τοῦ Φοίνικος ἱστοριογράφου *Σαγχαριάθωρος*, ἀκμάσαντος κατὰ τὰ θρυλούμενα πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Τανῦν ἢ Βηρυτὸς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ 100,000 Κ. — *Σιδῶν* (Σεῖδ), ἐπὶ τῆς Μεσογείου. Οἱ Σιδῶνιοι ἐξείχον εἰς τὴν ὑελουργίαν, λινουργίαν καὶ τὴν βαφὴν τῆς πορφύρας, μεγαλοπρεπῆς ἀσκούντες ἐμπόριον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκε τὸν θρόνον τῆς Σιδῶνος εἰς τὸν Ἀβδαλῶνυμον. — *Τύρος* (Σούρ), οἰκοδομηθεῖσα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἠπείρου, μετηνέχθη εἰς νῆσον, ὅπως σωθῆ ἔκ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναβουχοδονοσόρου· ἐκυριεύθη δ' ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸ 332 π. Χ. Ὑπῆρξαν δ' οἱ Τύριοι πολὺν χρόνον πρωτεύοντες εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐφευρόντες, ὡς λέγεται, καὶ τὴν βαφὴν τῆς πορφύρας. Ἐθεμελίωσαν δὲ πολλὰς ἀποικίας, ἐν αἷς τὴν Καρχηδόνα, τὰ Γάδειρα, τὴν Λέπτιν καὶ Ἰτύκην ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Ἄλλη πόλις τανῦν εἶνε τὸ *Χαλέπτι* μετὰ 100,000 Κ. καὶ ζωηροτάτης βιομηχανίας.

Εἰς τὴν Συρίαν πολιτικῶς ἀνήκει καὶ ἡ «Γῆ τῆς ἐπαγγελίας».

## ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Τὸ μέγιστον μῆκος τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ἀπὸ Δὰν μέχρι Βηρσαβεὶ) φθάνει τὰ 32 μίλια, τὸ δὲ μέγιστον πλάτος τὰ 23 μίλ. καὶ τὸ ἐμβαδὸν εἶνε 461 □ Μ.

Ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους Ἀερμών πηγάζει πρὸς Β. μὲν ὁ Ὄροσ τῆς Ὀρόντης, πρὸς Ν. δὲ ὁ Ὄροσ τῆς Ἰορδάνης (25 Μ. μακρὸς). οὗτος δὲ κατὰ πρῶτον μὲν ἀποτελεῖ τὸ ἔλος Μαρών, ἔπειτα δὲ τὴν γέμουσαν ἰχθύων λίμνην Γεννησαρέτ (θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἔτι δὲ λίμνην τῆς Τιβεριάδος καλουμένην)· καὶ κατόπιν τὴν Νεκρὰν θάλασσαν (ἐνθα ἦσαν ἄλλοτε τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα), κειμένην 1,236 πόδας παρισινοῦς ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ δὲ κατάπτωσης τοῦ ἐδάφους ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς Ἀκάβας τῆς Ἀραβίας ὀνομαζομένη Γῶρ.

α'. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου χώραν ἀνήκουσιν·

1) ἡ Ἰουδαία, πρὸς νότον. Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε· Ἰερουσαλήμ, 2 μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ 5 μίλια μακρὰν τῆς Ἰόππης, ἐπὶ ὄροπεδίου ὑψηλοῦ 2,000 π. Κεῖνται δ' ἐπ' αὐτοῦ διάφορα ὑψώματα, οἷον ἡ Σιών (ἐνθα ἦτο ἡ ἀκρόπολις τοῦ Δαβὶδ) καὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἀμωρία. Ἐνταῦθα δὲ σήμερον κεῖται ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Τάφου. Πρὸς Α. δὲ τῆς κοιλάδος Ἰωσαφατ εἶνε τὸ ὄρος τῆς Ἀγωνίας καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν (2,556 π.). Ἡ Ἰερουσαλήμ εἶχεν ἄλλοτε 100,000 κατοίκους, μόλις ὅμως ἔχει τανῦν 30,000. — Ἐμμαούς, βορειοδυτικῶς τῆς Ἰερουσαλήμ. — Βηθλεέμ, πρὸς Ν. τῆς Ἰερουσαλήμ. — Χεβρών, ὡσαύτως πρὸς Ν. — Βηρσαβιέ, εἰς τὰ νοτιώτατα τῆς χώρας. Ἡ δὲ Ἰεριχώ, ἦτοι πόλις τῶν φοινίκων, ἔκειτο παρὰ τὸν Ἰορδάνην· καὶ ἡ μὲν Ἀκκάρων, Ἀζωτος, Ἀσκάλων καὶ Γάζα, ἦσαν πόλεις τῶν Φιλισταίων, ἡ δὲ Ἰόππη, σπουδαιοτάτη οὐσα ὡς ἐμπορικὴ θέσις (Ἰάφφα τανῦν), κεῖται εἰς τὸ παράλιον.

2) Ἡ Σαμάρεια. Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιόλογοι ἦσαν· Συγχέμ, τανῦν Ναβλούς, ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἐφραΐμ πρὸς Β. τῆς



Ἰερουσαλήμ.—*Σαμάρεια*, καθέδρα τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραήλ, τανῦν μικρὰ κώμη.

3) Ἡ *Γαλιλαία*. Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιοσημείωτοι ἦσαν: *Τιβεριάς*, παρὰ τὴν λίμνην *Γεννησαρέτ*.—*Βηθσαιᾶ*, τόπος τῆς γεννήσεως τῶν ἀποστόλων Πέτρου Ἀνδρέα καὶ Φιλίππου.—*Ναζαρέτ*, ἑκατὸν στάδια πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰερουσαλήμ καὶ παρὰ τὸ ὄρος *Θαβώρ*, ἔνθα ὁ Κύριος μετεμορφώθη.—*Πτολεμαῖς*, φρούριον παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀντικρὺ τοῦ ἀκρωτηρίου *Καρμήλου*.

6.) *Εἰς δὲ τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου χώραν ἀνήκει ἡ*

4) *Περαία*, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου: *Καισάρεια Φιλίππου*, πρὸς Α. τῆς λίμνης *Μαρών*.—*Ἰουλιὰς*, ἔνθα ὁ Κύριος ἐγόρτασε τοὺς πεντακισχιλίους.—*Βηθαβαρά*, ἔνθα Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐβάπτισε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

## 2. ΑΡΑΒΙΑ

Μετὰ τῆς Χερσονήσου τοῦ Σινὰ καὶ τῆς Συριακῆς ἐρήμου.

[57,000 □ Μ., 5 ἑκατομμ. Κ.]

Ἡ χερσονήσος αὕτη, εἰς τρία μέρη περιβρεχομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἐκτὸς τῆς πρὸς βορρᾶν χαμηλῆς χώρας τῆς Συρίας καὶ Ἀραβίας, ὑψοῦται ὡς ξηρὸν καὶ ἄνυδρον ὄροπέδιον· περιστοιχιζομένη δὲ ὑπὸ κρημνωδῶν καὶ γεμόντων ὑδάτων ὄρεων, ἐκτείνεται μέχρι τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας (Ἰεμένης). Ὁ δὲ πληθυσμὸς διαιρεῖται εἰς τοὺς ληστρικοὺς *Βεδουῖτους*, τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, καὶ τοὺς σταθερὰν ἔχοντας κατοικίαν, τοὺς *Ἀραβας* τῶν πόλεων καὶ ὁάσεων. Εἰς δὲ τὴν πρὸς Β. μεσόγειον χώραν, ἦτοι τὴν *Νεδσέτ*, σώζονται τὰ λείψανα τῆς ἐν τῷ παρελθόντι

αἰῶνι ἰδρυθείσης αἰρέσεως τῶν *Βαχαθητῶν*, ἐκ τοῦ Ἀβδοῦλ Βαχάβ ἐπικληθέντων. Οὗτοι λατρεύουσι μόνον τὸν Θεόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν Μωάμεθ, καὶ δὲν παραδέχονται καμμίαν παράδοσιν, ὁμολογοῦντες μόνον τὸ κοράνιον.

α'. Ἡ πρὸς δυσμὰς παραλία τῆς Ἀραβίας, ἀνήκουσα εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἡ νοτιοδυτικὴ χώρα *Ἰεμένη*, *Εὐδαίμων Ἀραβία*, γέμει θυμιαμάτων καὶ καφέ· ὁ δὲ σπουδαιότατος τόπος, ὅθεν γίνεται ἡ ἐξαγωγή, εἶνε ἡ εὐλίμενος *᾽Οθείδα*· πρότερον τόπος ἐξαγωγῆς ἦτο ἡ *Μόκκα* νοτιώτερα κειμένη. Καθ' αὐτὸ δὲ εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ κεῖται τὸ φρούριον *Ἄδερν*, τὸ Γιβραλτάρ τῆς Ἀνατολῆς, κτῆμα τῶν Ἀγγλων, ὡς καὶ ἡ δεσπόζουσα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης νῆσος *Περίμη*. — Εἰς δὲ τὴν πρὸς βορρᾶν τούτων χώραν Ἐδσᾶς κεῖνται αἱ ἱεραὶ πόλεις.

*Μέκκα* (*Μακόραβα*) «ἡ μήτηρ τῶν πόλεων» μετὰ 45 χιλ. Κ., τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ· ἐπίνειον δ' ἔχει τὴν *Τσέδαρ*.

Ἀξιοσημείωτος δ' εἰς τὴν Μέκκαν οἰκοδομὴ εἶνε τὸ μέγα τζαμίον *Βέϊτ Οὐλλάχ* (οἶκος Θεοῦ), μετὰ τῆς ἀγίας κρήνης *Σεμσέμ*, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ πίνεται ὡς ἰατρικὸν πασῶν τῶν νόσων. Πιθανώτατα δὲ χρεωστεῖ ἡ Μέκκα τὴν κτίσιν αὐτῆς εἰς ταύτην τὴν κρήνην, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς τὴν Ἄγαρ ἄγγελος Κυρίου, ὅτε ἐξεδιώχθη αὕτη εἰς τὴν ἔρημον μετὰ τοῦ τέκνου αὐτῆς Ἰσμαήλ, καθότι πολλὰ μίλια περὶξ δὲν ὑπάρχει ὕδωρ γλυκύ. Καθ' αὐτὸ δὲ ἱερὸν εἶνε ὁ *Κιαμπές*, μέλας λίθος ἐξ οὐρανοῦ πεσών, μετὰ τοῦ περιστοιχιζόντος αὐτὸν οἰκοδομήματος (34 π. ὑψηλοῦ), ὅπερ, ὡς θρυλεῖται, ὠκοδομήθη 2,000 ἔτη πρὸ τῆς δημιουργίας καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων. Ἐκ τῆς Μέκκας ἦλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ χολέρα· καθότι κατ' ἔτος συναθροίζονται αὐτόσε ὑπὲρ τὰς 120 χιλ. προσ-

κυνητῶν, σφαζόντων πρόβατα. — *Μεδίρα* (*Ἰάθριππα*), ἔνθα εἶνε ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ, εἰς πεδιάδα πλήρη φοινίκων κειμένη.

β'. Ἡ πρὸς βορρᾶν μεσόγειος χώρα, ἢ *Νεδσέτ*, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀμμώδης ἔρημος· κεῖται δ' ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου γέμουσα ἵππων, καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν *Ριάδδην* μετὰ 30,000 Κ.

γ'. Ἡ πρὸς ἀνατολὰς παραλία, ἥτοι ἡ γέμουσα φοινίκων χώρα *Ὀμάνη*, μετὰ τῆς εὐλιμένου *Μασκάτης*.

Καὶ ἡ μὲν μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς (ἐκ τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσης Πέτρας *Πετραία Ἀραβία* καλουμένη) χώρα ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινά «*Χερσόνησος τοῦ Σινά*»· τὸ δὲ πρὸς Ν. ὄρος τοῦ Μωϋσέως μετὰ τοῦ *Χορέβ* φθάνει τοὺς 7,000 π.

### 3. Η ΥΨΗΛΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

Ἐκτεινομένη αὕτη ἀπὸ τοῦ *Αραράτ* πρὸς τὰ ΒΔ. μέχρι τοῦ *Ἰνδοκούσσου* πρὸς Α., ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τῆς χαμηλῆς χώρας τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. δὲ ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τίγριδος καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοῦ. Ἡ δὲ ὑψηλὴ αὕτη χώρα ἔχει περίξ ὄρη πρὸς Β. μὲν τὸν *Ἐλβρον* (17,400 π., ἔνθα ἦσαν αἱ *Κασπιαί πόλεις* μεταξὺ τῆς Μηδίας καὶ Ὑγκανίας), πρὸς Α. δὲ τὸν *Παροπάμισον* καὶ τὸ *Ἰνδοκούσσον*. Τῶν δὲ ἐνδοτέρων τῆς ὀρεινῆς χώρας τὸ μὲν δυτικὸν ἀρδεύεται καλῶς, τὸ ἀνατολικὸν ὅμως εἶνε πλήρες ἀλμυρῶν καὶ ἀμμωδῶν ἐρήμων, διακοπτομένων ὑπ' ὀάσεων ἐχουσῶν πόλεις. Ἐνταῦθα δὲ ῥέει ἐξ Ἀνατολῶν ὁ ποταμὸς τῶν ἐρήμων πεδίων *Χιλιμένδης* (τὸ πάλαι *Ἐτύμανδρος*), χυνόμενος εἰς τὴν *Χαμούνην* λίμνην.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι·

## α'. ΤΟ ΠΕΡΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[30,000 □ Μ., περί τὰ 7—8 ἑκατομμ. Κ.]

Τὸ ἀρχαῖον Περσικὸν κράτος σύνορα εἶχε πρὸς Β. τὴν Βακτριανὴν (εἰς τὰ ἀνατολικά τοῦ Ἀφγανιστάν), τὴν Κασπίαν θάλασσαν, τὴν Ἀλβανίαν καὶ Ἀρμενίαν, πρὸς Δ. τὴν Μεσοποταμίαν, εἰς τὰ ΝΔ. τὴν Ἀραβίαν, πρὸς Ν. τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ πρὸς Ἀν. τὴν Ἰνδικὴν (τανῦν Περσία, Ἀφγανιστάν, Βελουτσιστάν, Ἰράκ Ἀραβὶ καὶ Κουρδιστάν τὸ Τουρκικόν). Πλὴν δὲ τῆς Μηδίας καὶ Περσίας, ἀνῆκον εἰς αὐτό, ὅτε ἤκμαζεν, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Αἴγυπτος, μέρος τῆς Ἀραβίας καὶ ἡ Βακτριανή. Ποταμοὺς δὲ λόγου ἀξίους εἶχε τὸν Εὐφράτην, τὸν Τίγριν, τὸν Ὠχρον (Τέδζενδ), χυνόμενον εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, εἰς τὰ σύνορα τῆς Ὑρκανίας καὶ Σκυθίας, τὸν Χοάσπην (Κέρχα), δεχόμενον ἐξ ἀριστερῶν τὸν Πασιτίγρητα καὶ χυνόμενον εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, καὶ τὸν Ἀράξην (Βένδ Ἐμίρ), διαρρέοντα τὴν Περσέπολιν ἐν τῇ Περσίδι (Φαρσιστάν) καὶ ἐξαφανιζόμενον εἰς τὰ ΝΑ. τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὴν Ἀλιμυρὰν λίμνην (Βαχτεγάν).

Τανῦν δὲ διαιρεῖται εἰς 12 ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶνε·

### Α'. Εἰς τὰ τουρκικὰ σύνορα.

α'.) Τὸ Ἀζερβειτζάν, ἡ ἀρχαία Ἀτροπατηνή, εἰς τὰ βόρεια τῆς Μηδίας, μετὰ τοῦ ποταμοῦ τῶν συνόρων Ἀράξου (Ἀράς). Σπουδαιότατη πόλις ἐνταῦθα εἶνε ἡ Ταυρίς, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρούν ἀλ. Ρασσίδη καὶ ἔχουσα τότε 500,000 Κ. Πόλεμοι ὅμως καὶ σεισμοὶ (μά-

λιστα ὁ τοῦ 1727) ἠλάττωσαν τοὺς κατοίκους εἰς 110,000.

β'.) Τὸ *Κουρδιστάν*, ἡ ἀρχαία Ἀσσυρία, εἰς τὸ ὄρος Ζάγγρον. Τὸ Κουρδιστάν ὁμῶς ἀνήκει κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἴδὲ Σελ. 44.

γ'.) Τὸ *Χουζιστάν*, τὸ πάλαι *Σουσιανή*, ἀπὸ τοῦ Ζάγγρου μέχρι τοῦ Τίγριδος καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν *Σουστέρην* μετὰ 25,000 Κ. Ἐδῶ εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τῶν *Σούσων*, ἐαρινῆς διατριβῆς Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου.

### Β'. Εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

δ'.) Τὸ *Φαρσιστάν* (ἡ καθ' αὐτὸ *Περσίς*), τὰ μέγιστα εὐφορον εἰς τὰ μὴ λίαν ὑψηλὰ ὄροπέδια. Εἰς δὲ τὸν καλούμενον κῆπον τῶν ῥόδων τοῦ Φάρος κεῖται ἡ περίφημος διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν καρπῶν *Σιράση* μετὰ 25,000 Κ. καὶ τῶν μνημείων τῶν ποιητῶν *Σααδῆ* καὶ *Χαφίζη*. 7 δὲ μίλια βορειανατολικῶς παρὰ τὸ χωρίον *Μερδάστην*, κεῖνται πολυτελέστατα ἐρείπια τῆς *Περσεπόλεως* καὶ ΝΑ. τὰ τῶν *Πασαργαδῶν*. Καὶ ἡ μὲν *Περσέπολις* ἦτο πρωτεύουσα τοῦ εὐρέως Περσικοῦ κράτους, ἔνθα ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν μάχην τῶν Ἀρβήλων ἔθηκε συμποσιάζων πῦρ εἰς τὰ ἀνάκτορα, εἰς δὲ τὰς *Πασαργάδας* εὐρίσκετο ὁ τάφος Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου.

ε'.) Τὸ *Κερμάν*, ἡ παλαιὰ *Καρμανία*, πρὸς Ἄν. τῆς Περσίδος, μετὰ πρωτεύουσης ὁμωνύμου.

### Γ'. Εἰς τὰ ἐνδότερα.

ς'.) *Χορασσάτ*, εἰς τὰ ΒΑ., χώρα ὄρεινὴ καὶ ἔρημος, κατοικουμένη ὑπὸ λαῶν μαχίμων. Πόλις λόγου ἀξία ἐνταῦθα εἶνε ἡ *Μασχέδη* μετὰ 70,000 Κ., ἐξάγουσα βαμβάκιον καὶ σπουδαῖον ἔχουσα μεσόγειον ἐμπόριον.

ζ'.) Ἰράκ Ἀδζέμη, ἡ παλαιὰ Μηθία, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Περσικοῦ κράτους, πρὸς Ν. τῆς Κασπίας θαλάσσης. Πρωτεύουσα δὲ τανῦν καὶ καθέδρα εἶνε ἡ *Τεχεράνη*, κειμένη μὲν ἐπὶ σπουδαίας στρατιωτικῆς θέσεως καὶ φωτιζομένη ὑπὸ φωταερίου (γκάζ), ἔχει ὁμῶς κλίμα τόσον νοσῶδες, ὥστε ἐκ 200,000 Κ. τὸ θέρος μένουσι μόνον 80,000. Τούναντίον δ' ἔχει κλίμα λαμπρότατον ἡ Ἰσπαχάνη, τὸν 17<sup>ον</sup> αἰῶνα πλουσία καθέδρα Σάχ Ἀββασίδου τοῦ Μεγάλου, μεθ' ἑνὸς ἑκατομμ. Κ. ἢ καὶ πλειοτέρων. Καταστραφείσης ὁμῶς ταύτης ὑπὸ τῶν Ἀφγάνων (1772), ἡ τὸν 19<sup>ον</sup> αἰῶνα ἀνοικοδομηθεῖσα πόλις δὲν ἔχει πλείονας τῶν 60,000 Κ. Κατόπιν ἔρχεται ἡ Χαμαδάνη, τὸ πάλαι *Ἐκβάτανα*, ἡ ἐν θέρει διατριβὴ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας. Ὄικοδομήθη δὲ ὑπὸ τοῦ (708 Δηϊόκου π. Χ.), καὶ εἶχεν ἑπτὰ περιβόλους διαφόρων χρωμάτων, κτισμένους ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῆς κατωφερείας ὄρους, ἔνθα ἦτον ἡ πόλις. Αὐτόθι ἐφονεύθη ὁ Παρμενίων κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀπέθανεν ὁ Ἡρακλείδης (323 π. Χ.). — Ἄλλη πόλις τῆς Μηθίας εἶνε ἡ *Κασσάνη* μετὰ 130,000 Κ. καὶ σπουδαίας ἐμπορίας καὶ βιομηχανίας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπὸ *Τεχεράνης* εἰς Ἰσπαχάνην ὁδοῦ.

#### Φυλαί. Πολίτευμα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Περσίας διαιροῦνται: 1) εἰς τοὺς ὀλιγαριθμοτέρους *Γουεβέρους* ἢ *Πάρσας*, τοὺς ἐμμεϊναντας πιστοὺς εἰς τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· 2) εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς (πρὸ πάντων *Σίιτας*, παραδεχομένους ὡς νόμιμον διάδοχον τοῦ Μωάμεθ μόνον τὸν Ἀλῆν). Καὶ ἡ μὲν κυβέρνησις εἶνε δεσποτικωτάτη, τὸ δὲ τρίτον μέρος τῆς γῆς ἀνήκει εἰς τὸν σάχην τοῦ Ἰράν, ὅστις καταβασανίζει καὶ φορολογεῖ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ, τοὺς *Ταδσίκους*,

ἤτοι ἐντίμους Πέρσας, ὅσον δύναται (καθότι αἱ ὑπὸ διαφόρους χάνας πολεμικαὶ φυλαὶ κατ' ὄνομα μόνον τὸν ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγόν των). Καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν καὶ ποταμῶν εἶνε τοῦ βασιλέως κτῆμα, εἰς δὲ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων καὶ κωμῶν οὐδὲ τὸ δικαίωμα τῆς μετοικεσίας ἐπιτρέπεται. Ἐνεκα δὲ τῆς θέσεως αὐτοῦ μεταξὺ τῶν Ῥώσων ἐκ τῶν βορείων καὶ τῶν Ἀγγλων, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν προχωρούντων, ἔλαβεν ἐπ' ἐσχάτων τὸ Περσικὸν κράτος σημασίαν πολιτικὴν.

## 6'. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

(Δραγγιανὴ καὶ Ἀραχωσία).

[13,000 □ Μ., 4 (;) ἑκατομμ. Κ.]

Τοῦτο κεῖται πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Μωαμεθανῶν Σουννιτῶν, ἤτοι τῶν ἀναγνωρίζοντων ὡς νομίμους διαδόχους τοῦ Μωάμεθ τὸν Ἀβου-θέκερον, Ὁμάρ καὶ Ὁθμάν, μισούντων δὲ πλείοτερον τοὺς Σίιτας καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν. Ἀναμιγνύονται δὲ συχνὰ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῶν οἱ Ἀγγλοι. Τὸ Ἀφγανιστάν σύγκειται ἐκ τριῶν ἐπικρατειῶν.

1) τῆς *Καβούλης*, μεθ' ὁμωνύμου σπουδαιοτάτης ἐμπορικῆς πόλεως, ἐχούσης 60,000 Κ. Κεῖται δ' αὕτη παρὰ τὸν ποταμὸν *Καβούλην*, τοῦ ὁποίου ἡ κοιλὰς εἶνε φυσικωτάτη ἐκ τοῦ Ἰράν εἰς τὴν Ἰνδικὴν διάβασις.

2) τῆς *Καρδαχάρης* πρὸς Ν., μεθ' ὁμωνύμου πόλεως, ἐχούσης 50,000 Κ.

3) τῆς *Χράτης*, πρὸς Δ. τῆς Καβούλης, μεθ' ὁμωνύμου πόλεως ἐχούσης 100,000 Κ.

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

7

### γ'. ΒΕΛΟΥΤΣΙΣΤΑΝ

[5,000 □ Μ., 350,000 (;) Κ.].

Τοῦτο εἶνε τὸ ἀπροσιτώτατον μέρος τοῦ Ἰράν, ἔχον πρὸς Ν. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Ἐνταῦθα δ' εἶνε τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀρχαίας Γεδρωσίας, δι' ἧς ἐπέστρεψεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Εἶνε δὲ καὶ τανῦν οἱ Βελοῦτσοι ληστρικοὶ νομάδες, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ ὑπακούουσιν εἰς τὸν χάνην τοῦ ΒΑ. Κελατίου, ὅσον θέλωσι· καὶ ὁμως τὸ δυτικὸν μέρος τῆς παραλίας ἔγεινε Περσικὸν κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους.

### 4. ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΙΝΔΙΑ

[Αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις, καθ' ἅπασαν τὴν Ἰνδικὴν εἶνε περίπου 70,000 □ Μ. καὶ περὶ τὰ 255 ἑκατομμ. Κ.].

#### Α'. Η ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΤΟΥ ΓΑΓΓΟΥ ΙΝΔΙΚΗ

[65,000 □ Μ., 251 ἑκατομμύρια κατοίκων].

Ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Πρῶτος ὁ Ἀλέξανδρος ἐνόησε τὴν σπουδαιότητα τῆς Ἰνδικῆς, περὶ τοῦ ποτέ μεγαλείου τῆς ὁποίας μαρτυροῦσι πελώριοι εἰς βράχους λελατομημένοι ναοί, ἐρείπια πόλεων καὶ γιγαντώδεις οἰκοδομαὶ παντὸς εἶδους, ἔτι δὲ συγγραφαὶ πολύτιμοι εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Σανσκριτικὴν γλῶσσαν γεγραμμένοι. Ἐντελῶς ὁμως κατεκτήθη ἡ Ἰνδικὴ πρῶτον ὑπὸ τοῦ μονάρχου τοῦ Τουρκεστάν Μαχμούτ Α'. τοῦ Γασνεβίδου, περὶ τὸ 1,000 μ. Χ. Κατόπιν δ' ἐπῆλθον τὰ Μογγολικὰ στίφη Τσιγγισχάγη καὶ τὰ Τουρκεστανικὰ τοῦ Τιμούρ. Διαρκῶς δ' ἀπεκατέστη ἐνταῦθα ὁ σουλτάνος τῆς Σαμαρκάνδης Βαβέ-



ρης (1526): τούτου δὲ τὸ κράτος ἔφθασεν εἰς μεγάλην ἀκμήν. Κατέπεσεν ὁμως ἔπειτα, ἐπιδραμόντων ἀγρίων πολεμικῶν φύλων καὶ τοῦ σάχου τῆς *Περσίας Ναδίρη* (1736—1747). Ἐν τῷ μεταξύ δὲ εἶχον ἀποικισθῆ εἰς τὴν Ἰνδικὴν οἱ Εὐρωπαῖοι. Καὶ τὸ μὲν 1498 προσωρμίσθη ὁ *Βάσκος Δεγάμας* εἰς τὴν Καλικούταν, ἐγένοντο δὲ κύριοι τῆς πρὸς δυσμὰς παραλίας οἱ Πορτογάλοι· ἀλλ' ἤδη τὸ 1602 μέγα μέρος τῶν κτήσεων αὐτῶν περιήλθεν εἰς τοὺς *Ολλανδοίς*, ἰδρύσαντας τὴν *Ἐταιρίαν τῶν πρὸς Ἀνατολὰς Ἰνδιῶν*. Μετ' ὀλίγον ὁμως ἐξεβλήθησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, συστησάντων ὡσαύτως *Ἐταιρίαν τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν* τὸ 1609. Κυρίως ὁμως τὴν ἐπὶ τῆς χερσονήσου κυριαρχίαν αὐτῶν ἐστερέωσεν ὁ *Ροβέρτος Κλίβης*, τὸ 1756, ἀποσπᾶσας μὲν πάλιν ἀπὸ τοῦ Σεραιτζᾶ Δάουλα (διατελοῦντος ὑπὸ τὸν Μέγαν Μογγόλον) τὴν Ἀγγλικὴν κτῆσιν Καλικούτταν, νικήσας δὲ τοὺς Γάλλους λαμπρὰν ἐν *Πλασιῶ* νίκην. Ἐκτοτε δ' οἱ Ἀγγλοὶ, τοῦτο μὲν εὐτυχῶς πολεμοῦντες, τοῦτο δ' ὠφελούμενοι ἐπιδειξίως ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλους διαφορῶν τῶν ἐγχωρίων ἀσθενῶν ἡγεμόνων, κατέστησαν κύριοι συμπάσης σχεδὸν τῆς ἐντὸς τοῦ Γάγγου Ἰνδικῆς. Ἀπετέλει δὲ τότε τὸ Ἀγγλικὸν τῶν Ἰνδιῶν κράτος, ὑπακοῦον οὐχὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Βρεττανικὸν στέμμα, ἀλλ' εἰς τὴν *Ἐταιρίαν τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν* Ἐταιρίαν 2,000 περίπου ἰδιωτῶν Βρεττανῶν, ἐμπόρων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων. Ἦτο λοιπὸν ἡ γιγαντώδης αὕτη Ἐταιρία αὐτοδέσποτος ἅμα καὶ ὑπήκοος εἰς τὴν Ἀγγλίαν· δι' αὐτῆς δ' ἤρχεν ἡ Μεγάλη Βρεττανία χώρας μεγαλητέρας καὶ πολυανθρωποτέρας τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, πασῶν ὁμοῦ λαμβανομένων. Κατόπιν ὁμως τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1857, ἣτις ἐνέβαλεν εἰς κίνδυνον σύμπασαν τὴν Ἀγγλι-

κὴν κυριαρχίαν. μετεποιήθησαν τὸ ἐπιὸν ἔτος αἱ χῶραι τῆς Ἐμπορικῆς Ἑταιρίας εἰς *Βρεττανικὴν Ἀρτιβασιλείαν*. Ἐπὶ δὲ τῆς πρωθυπουργίας τοῦ Βηκονσφῆλδ (1877) ἡ βασιλίςσα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας *Βικτωρία* ἀνεκηρύχθη *αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν*. Ὁ δὲ στρατὸς τῆς Ἰνδικῆς σύγκειται ἐξ 63,000 Εὐρωπείων καὶ 115,000 περίπου αὐτοχθόνων, Σιπουῦν καλουμένων, εἰς τοὺς ὁποίους προσθετέον καὶ 130,000 ἐκ τῶν προστατευομένων ἐπικρατειῶν.

**Ὅρη.** Τὰ παράλια τῆς *Μαλαβάρης* καὶ τοῦ *Κομορανδέλου* ἀποτελοῦσι μετὰ τῆς γραμμῆς τοῦ ποταμοῦ *Ναρβάδα* χώραν τριγωνικὴν, τὸ ὀροπέδιον τοῦ *Δεκάν*, εἰς τὸ ὁποῖον προστίθεται ἡ χαμηλὴ πεδιάς τοῦ *Ἰνδοστάν*, ἔχουσα ὡσαύτως τριγωνικὴν μορφήν, ὀριζομένη δὲ ὑπὸ τῶν *Ἰμαλαίων* ὀρέων [ἡ κορυφὴ τοῦ *Ἐβερέστου*, *Γαουρισάγκαρ*, παρὰ τοῖς ἐγγχωρίοις ὑψηλοτάτη ἐν τῇ γῇ 27,212 π.]. Ὅρη δὲ εἰς τὸ *Δεκάν* ἀξιοσημεῖωτα εἶνε τὰ *Ανατολικά* καὶ *Δυτικὰ Γαπταῖα*, καὶ ἀκρωτήριον τὸ νοτιώτατον *Κομορῖνον*.

**Ποταμοὶ καὶ πεδιάδες.** Ἡ χαμηλὴ πεδιάς τοῦ Ἰνδοστάν διαιρεῖτο εἰς δύο μέρη: 1) τὴν *χαμηλὴν πεδιάδα* τοῦ *Γάγγου* καὶ *Βραγαπούτρα*: 2) τὴν *πεδιάδα* τοῦ *Ἰνδοῦ*. Καὶ ὁ μὲν *Γάγγης* (340 Μ. μακρὸς) πηγάζει ἐκ τοῦ ὑψηλοτάτου μέρους τῶν *Ἰμαλαίων*, δέχεται δεξιόθεν τὸν *Αζάμναρ*, καὶ ἐνώνεται κατὰ τὰς ἐκβολὰς μετὰ τοῦ *Βραγαπούτρα*: ὁ δὲ *Ἰνδὸς* (420 Μ. μακρὸς) πηγάζει ἐκ τῆς βορείου πλευρᾶς τῶν *Ἰμαλαίων*, καὶ ἡ χώρα τῶν πηγῶν αὐτοῦ, ἡ *Πενταποταμία* (*Παντσάβη*), διαρρέεται ὑπὸ 5 ποταμῶν, τῶν ὁποίων μέγιστος εἶνε ὁ *Ἰφασια* (*Σετλέδσης*): δεξιόθεν δὲ εἶνε μόνος ὁ *Καβούλης*.

Τὰ προϊόντα τῆς Ἰνδικῆς εἶνε τὰ πλουσιώτατα καὶ

ποικιλώτατα τῆς γῆς, ὧν ἰθαγενῆ εἶνε τὸ ὄρυζιον, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ πέπερι καὶ κινάμωμον. Μεγαλοπρεπές δὲ εἶνε τὸ βασιλεῖον τῶν ζῶων, καὶ περίφημοι οἱ Ἰνδικοὶ ἀδάμαντες.

Σύγκειται δ' ἡ Βρεττανικὴ αὐτοκρατορία ἐκ 3 προεδρείων, τῆς Καλκούττας ἢ Βεγγάλης, τῆς Μαδράσης πρὸς Ν. καὶ τῆς Βομβάης πρὸς Δ.

Καὶ περὶ τὰ 140 ἑκατομμ. κατοίκων ἀνήκουσιν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἰνδιῶν· εἰς 255 δὲ περίπου ἑκατομμ. ἀναβαίνει σύμπας ὁ πληθυσμὸς, περιλαμβανομένης τῆς Κεϋλάνης.

Εἰς τὴν Βρεττανικὴν ταύτην Ἰνδικὴν ἀνήκουσι·

#### Α'. Αἱ ὄρειναι χῶραι τῶν Ἰμαλαίων.

Ἐνταῦθα ἐπαρχίαι εἶνε·

Ἄσσάμη, παρὰ τὸν Βραχμαπούτραν· ἔτι δὲ ἡ μικρὰ ἐπαρχία Σικκίμη, πρὸς Δ. τῆς Ἄσσάμης. Εἰς δὲ τὴν βορειοδυτικὴν ὄφρυν τῶν Ἰμαλαίων κεῖται ἡ θελκτικὴ καὶ πυκνῶς κατοικημένη ὑψηλὴ κοιλάς Κασμίρη (Σιριναγούρ), περίφημος διὰ τὰ ὑφαντουργεῖα τῶν κασμιριῶν.

#### Β'. Ἡ χαμηλὴ χώρα τῆς Ἰνδικῆς.

α'. Τὰ περὶ τὸν Ἰνδόν. Εἰς τὴν Πενταποταμίαν κατοικοῦσιν οἱ πολεμικοὶ Σεῖκοι, πόλιν ἔχοντες τὴν Λαχώραν, μετὰ 100,000 Κ., καὶ ΝΔ. τὴν Μουλτάνην. Εἰς δὲ τὸ Δέλτα τῶν ἐκβολῶν κεῖται ἡ Χαϊδεραβάδη, μετὰ 20 χιλ. κατοίκων.

β'. Περὶ δὲ τὸν Γάγγην πόλεις εἶνε· Δελλή, ἡ ποτὴ καθέδρα τοῦ Μεγάλου Μογγόλου, μετὰ 150,000 Κ. — Ἄγρα, πρὸς Ν. — Βεναρέση ΝΑ., μετὰ 200,000 Κ., ἡ πανάρχαιος ἔδρα τῶν σχολείων τῶν Βραχμάνων. — Καλκούττα ΝΑ., μετὰ 900,000 Κ., ἔδρα τοῦ Γενικοῦ Κυβερ-

νήτου. Ἐνταῦθα ἐμπορεύονται καὶ πλούσιοι Ἕλληνες.—  
Ἡ βιομηχανικὴ Πάτρα ΒΔ., μετὰ 160,000 Κ.—*Αα-  
χνόβιον* ΒΔ., εἰς τὸ προστατευόμενον κράτος *Οὐδην*,  
μετὰ 290,000 Κ.—*Μουρσιδάβάνη*, πρὸς βορρᾶν τῆς  
Καλκούττας, μετὰ 150,000 κατοίκων.

### Γ'. Ἡ ὑψηλὴ πεδιάς τῆς Ἰνδικῆς (Δεκάν).

Εἰς τὴν παραλίαν τῆς *Μαλαβάρης* κεῖνται αἱ πόλεις  
*Βομβάη* πρὸς Β., μετὰ 750,000 Κ. Κεῖται δ' αὕτη ἐπὶ  
νήσου 2 μιλίων μακρᾶς καὶ ἔχει μεγαλοπρεπὲς ἐμπόριον  
μετὰ τῆς Καλκούττας καὶ τοῦ Σουέζ. Πλησίον δ' αὐτῆς  
κεῖνται αἱ νῆσοι *Σαλοέττη* καὶ *Ἐλεφάντα*, ἔχουσαι περι-  
φήμους ἐντὸς βράχων λελατομημένους ναοὺς. Εἰς τὴν  
Βομβάην ἐμπορεύονται καὶ πλούσιοι Ἕλληνες.—*Σουράτη*  
πρὸς Β., ἔχουσα ἐμπόριον μὲ τὴν Περσίαν.

Εἰς δὲ τὴν παραλίαν τοῦ *Κορομανδέλου* ἡ *Μαδράση*,  
μετὰ 400,000 Κ. καὶ σπουδαιστάτου ἐμπορίου. Πρὸς Ν.  
αὐτῆς εὐρίσκονται ναὶ λελατομημένοι ἐντὸς βράχου.

Εἰς δὲ τὴν ἐνδοτέρω ὑψηλὴν πεδιάδα, πρὸς Ν., κεῖται  
τὸ προστατευόμενον κράτος *Μαισσώριον* μετὰ τῆς *Σεριγ-  
γαπατάμης* παρὰ τὸν Καβέρυον ποταμόν· βορειότερα δὲ τὸ  
ποτὲ βασιλεῖον *Γολκόνδα*, τανῦν δὲ προστατευόμενον κρά-  
τος τοῦ *Νιζάμη* (ἀρχικυβερνήτου ἰθαγενοῦς) τῆς *Χαϊδερα-  
βάδης*, ΒΑ., μεθ' ὁμωνύμου πόλεως, ἐχούσης 200 χιλ. Κ.

### Δ'. Κτήσεις ἄλλων Εὐρωπαϊῶν.

1) Τῶν Πορτογάλων· *Διοῦη*, ἄλλοτε ἀκμαία πόλις ἐπὶ  
ὁμωνύμου νησιδίου, πρὸς Β. τῆς Βομβάης, καὶ *Γόα* ἀμφό-  
τεροι εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν.

2) Τῶν Γάλλων *Πορδισσερὸν* εἰς τὸ Κορομανδέλον, καὶ *Τσαρδεγραγόρη* παρὰ τὴν Καλκούτταν.

Ε'. Αἱ ἀνεξάρτηται χῶραι τῶν Ἰμαλαίων.

1) Μεταξὺ τῆς Νιπάλης καὶ Ἀσσάμης κεῖται ἡ *Βαζάνη Βουτάνη*, μετὰ πρωτεύουσας τῆς *Τασσισουδόνης*. Ἐντεῦθεν μεταβαίνουσιν εἰς τὸ μέγα Τιβέτ.

2) *Νιπάλη*, ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κατωφερείας τῶν μεσαιῶν Ἰμαλαίων, μετὰ πρωτεύουσας τῆς *Κατμαρδούης*,

ΣΤ'. Αἱ νῆσοι τῆς ἐντὸς τοῦ Γάγγου Ἰνδικῆς.

Ἡ νῆσος *Κεϋλάνη* (Ταπροβάνη τὸ πάλαι) [μετὰ  $2\frac{3}{8}$  ἑκατομμ. Κ., 1,160 □ Μ.], χωριζομένη ἀπὸ τῆς ἡπείρου διὰ τοῦ Παλκίου πορθμοῦ, ἡ γεφύρας τοῦ *Ράμα*, πόλεις ἔχει τὸ *Κολόμβον*, πρωτεύουσαν, καὶ τὴν εὐλίμενον *Τριγκομάλην*.

Ἐπάρχει δ' ἐνταῦθα μεγίστη ἀφθονία τῶν προϊόντων τῶν τροπικῶν, ἀρότῳδενδρα, βαμβακόδενδρα καὶ τὸ ἰθαγενές δένδρον τοῦ κίναμώμου. Εἰς τὴν Κεϋλάνην ἀξιοσημείωτον εἶνε τὸ ὄρος *Πρηὼν* τοῦ *Ἀδάμ*, ἔνθα πολυάριθμοι προσκυνηταὶ ἐπισκέπτονται τύπον γιγαντιαίου ποδός, τοῦ *Ἀδάμ* λέγουσι.

Β'. Η ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΓΑΓΓΟΥ ΙΝΔΙΚΗ

[39,000 □ Μ., 38 ἑκατομμύρια Κ.].

**Ὅρη, πεδιάδες, ποταμοί.** Τὴν χερσόνησον ταύτην, προσεγγίζουσιν πολὺ εἰς τὸν Ἰσημερινόν, διασχίζουσιν ὡς βραχίονες τοῦ Τιβέτ πέντε συνεχῆ ὄρη, ἐκ Β. πρὸς

Ν. φερόμενα, μεταξύ τῶν ὁποίων ρέουσι 4 μεγάλοι ποταμοί, γονιμοποιούντες εἰς ἀπίστευτον βαθμὸν τὰς πέριξ πεδιάδας διὰ τῶν κανονικῶν αὐτῶν πλημμυρῶν· ὁ Ἰραβάθης καὶ ὁ Σαλουένης, χυνόμενοι εἰς τὸν *Μαρταβάριον* κόλπον, ὁ *Μεράμης* εἰς τὸν τοῦ *Σιάμ*, καὶ ὁ *Μεχόγγος* ἢ *Καυβόσας* εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν.

Ὁ δὲ πληθυσμὸς πρὸς Α. μὲν εἶνε Μαλαϊκὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πρὸς Δ. δὲ Σινικὸς, θρησκεία δ' ἐπικρατεῖ ὁ *Βουδδαϊσμὸς* (εἶδος εἰδωλολατρείας).

α'.) Ἡ Βρεττανικὴ ἐκτὸς τοῦ Γάγγου Ἰνδική.

[4,500 □ Μ., σχεδὸν 3 ἑκατομμ. Κ.].

Ἐνταῦθα τὰ μάλιστα λόγου ἄξια εἶνε·

1) Τὸ βόρειον ἥμισυ τῆς πρὸς Δ. παραλίας τῆς πέραν Ἰνδικῆς, μετὰ τῶν χωρῶν Ἰρακάνης καὶ Πεγούης.

2) Ἡ *Πουλοπινάγκη*, ἡ νῆσος τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας.

3) Ἡ ἐπικράτεια τῆς *Μαλάκας*, εἰς τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον.

4) Εἰς δὲ τὴν νότιον ἄκραν τῆς χερσονήσου κεῖται ἡ νῆσος *Σιγγαπούρη*, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτεύουσας, ἐχούσης 100,000 Κ. καὶ λιμένα ἐλεύθερον.

β'.) Ἡ αὐτοκρατορία Βάρμα (Βίρμα).

Οὕτω καλεῖται ἡ περὶ τὸν ποταμὸν Ἰραβάθην χώρα μετὰ τῆς Ἀμαραπούρας καὶ Αἴας. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Μαρδαλίη*, παρὰ τὸν Ἰραβάθην. Ὁ δ' αὐτοκράτωρ καλεῖται *Θιβῶ* καὶ εἶνε διαβόητος ἐπὶ τυραννίῃ, φονεύσας τὰς δύο ἀδελφάς του, 15 συγγενεῖς του καὶ τὸν ταμίαν του.

## γ'.) Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ.

Τοῦτο κυρίως συνίσταται ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ *Μεράμη*, παρὰ τὸν ὁποῖον κεῖται ἡ πρωτεύουσα *Βαγκόκη*, μετὰ 500,000 Κ., πόλις τοῦ κοτίνου (ἀγριελαίας).

δ'.) Ἡ πρὸς Ἀνατολὰς αὐτοκρατορία τοῦ Ἀννάμ  
(ἢ τῆς Κοχιγκίνας).

Αὕτη συνενώνει τὰς ἐπικρατείας *Κοχιγκίνας* (Νότιον Ἀννάμ, μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς καθέδρας *Χουῆς* ἢ *Χουέ*, ἐχούσης 30 χιλ. Κ.) καὶ τὸ *Τογκίνον* (Βόρειον Ἀννάμ), μετὰ τῆς πρωτεύουσας *Χαρόης* (150,000 Κ.), ἐνταῦθα πολεμοῦσι νῦν οἱ Γάλλοι. Ἡ δὲ *Σαϊγώνη* εἶνε ἀπὸ τοῦ 1862 Γαλλική, καὶ ἡ *Καμβόδσα* προστατευόμενον κράτος τῆς Γαλλίας. Κατ' αὐτὰς δὲ πρόκειται νὰ γείνη διώρυξ πλευστή εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ Σιαμικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βεγγαλικῆς θαλάσσης ἰσθμὸν τοῦ *Κράου*.

Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Ἀννάμ καλεῖται *Τοῦ Δούκ*· περιστοιχίζεται δὲ ὑπ' ὀλίγων μανδαρίνων καὶ ζῆ ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς γυναικωνίτου· 27 ἐδέσματα ἔχει εἰς τὸ γεῦμά του. Ἦτο δ' ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Κίνας.

Β. ΤΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΩΝ  
ΙΝΔΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ

(Ἦτοι ἡ Μαλαισία).

Αὗται κεῖνται εἰς τὰ νότια τῆς Ἀσίας, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Ἰραβάδη* μέχρι τῆς νήσου *Φορμόζης*, ΝΑ. τῆς Κίνας. Πᾶσαι δ' αἱ νῆσοι εἶνε φύσεως ὑφαιστείου, ἔχουσι τὸ κλίμα νοσῶδες καὶ φυτὰ πολὺ τρυφερά. Καὶ οἱ μὲν ἰθα-

γενεῖς κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς δύο πολὺ διαφόρους φυλάς, τὴν *Μαλαικὴν* καὶ τὴν τῶν *Παπουαίων*. Ἐκ δὲ τῶν Εὐρωπαϊῶν οἱ μὲν Πορτογάλοι κατέχουσιν εἰσέτι μέρος μόνον τῆς νήσου *Τιμόρης* (πρὸς Νότον τῶν *Μολούκκων*), οἱ δὲ Ἴσπανοὶ ἄρχουσι τῶν *Φιλιππίνων*, καὶ οἱ κυριώτεροι κάτοχοι Ὀλλανδοὶ παστῶν τῶν *Σουνδαίων νήσων* καὶ τῶν *Μολούκκων*.

Ἐνταῦθα δ' ἀνήκουσι:

1) Αἱ *Ἀνδαμάναι*, μὴ ἀπέχουσαι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰραβάνη. Εἰς ταύτας πέμπουσιν οἱ Ἄγγλοι τοὺς καταδίκους.

2) Αἱ *Νικοβάραι*, ΝΑ. τῶν προηγουμένων. Αὗται διατελοῦσιν ἀπὸ τοῦ 1869 ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἄγγλων.

3) Αἱ τέσσαρες μεγάλαι *Σουνδαῖαι νῆσοι*. Καὶ

α'. ἡ *Σουμάτρα* [8,000 □ Μ.,  $3\frac{2}{3}$  ἑκατομμ. Κ.], χωριζομένη ἀπὸ τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς *Μαλάκκας*. Καὶ ΝΑ. μὲν πόλιν ἔχει τὴν *Παλεμβάγκην*, πρὸς Δ. δὲ τὴν *Βεγκουλένην*. Πρὸς Α. δὲ τῆς *Σουμάτρας* κεῖνται αἱ πλήρεις κασσιτέρου νῆσοι *Βάγκα* καὶ *Βαλλιτώρη*.

β'. ἡ *Γάβα* [2,800 □ Μ.,  $18\frac{1}{2}$  περίπου ἑκατομμ. Κ.], χωριζομένη ἀπὸ τῆς *Σουμάτρας* διὰ τοῦ *Σουνδαίου* πορθμοῦ καὶ τρυφερώτατα ἔχουσα τὰ φυτά. Πόλεις δ' ἐνταῦθα εἶνε:

Ἡ *Σουραβαῖα*, ἡ νῦν ἀκμαιοτάτη πόλις ἔχουσα 120 χιλ. Κ., καὶ ἡ *Βατανῖα* πρὸς Δ. μετὰ 100,000 Κ.

γ'. Ἡ *Βόρνεος*, μετὰ 2 περίπου ἑκατομμ. Κ. [13,600 □ Μ.]. Παρὰ τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν κεῖται ἡ Ἀγγλικὴ νῆσος *Λαβουάρη*.

δ'. Ἡ *Κελέθη*. Εἰς τὴν θέσιν τῆς ποτὲ πρωτευούσης *Μακασσάνης* κεῖται τὸ φρούριον *Ροττερδάμη* μετὰ τῆς πόλεως *Βλαρδήγης*.



4) Αἱ μικραὶ Σουνδαῖαι νῆσοι, ἧτοι ἡ Τιμόρη πρὸς Α. (ἧς τὸ ἀνατολικὸν ἥμισυ εἶνε Πορτογαλικόν), ἡ Φλωρίς πρὸς Δ., ἡ Σουμβάβα, ἡ Αομβόκη πρὸς Δ., ἐνθα τὸ ἠφαιστειον *Ραυδιάνιον* ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς 13,000 π.) καὶ Βάλλη, ἡ δυτικωτάτη.

5) Αἱ *Μο.λοῦκκαι* ἢ *Νῆσοι τῶν ἀρωμάτων*· ἧτοι Βάνδα, πολὺ μικρὰ μὲν, ἀλλὰ σπουδαία ὡς τόπος τοῦ μωσχοκαρίου, *Αμβοῖτρα*, *Κεράμη*, πρὸς Β., *Γί.λο.λορ*, ἔτι βορειότερον, καὶ ἄλλαι.

6) Αἱ *Σου.λοῦῖαι* νῆσοι, μεταξὺ τῆς Βορνέου καὶ τῶν Φιλιππίνων.

7) Αἱ *Φι.λιπ.πῖραι*, συγκείμεναι ἐκ τῆς *Μαρίλης* ἢ *Αουζώρης* τῆς βορειοτάτης, μετὰ τῆς πρωτεύουσας *Μαρίλης* ἐχούσης 160,000 Κ., καὶ τῆς *Μαρδαρίου* (ἢ *Μαγυδαρίου*).

## Β'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

### 6. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

[6,900 □ Μ., μετὰ 36,300,000 κατοίκων].

Τὸ κράτος τοῦτο, συγκείμενον ἐκ νήσων, εἶνε ἡ καθ' αὐτὰ ἐστία τῆς μεγάλης τῶν ἠφαιστείων σειρᾶς, ἧτις ἀπὸ τῶν Σουνδαίων νήσων φέρεται πρὸς τὴν Καμτσιάτκαν. Καὶ ἡ μὲν εὐφορος χώρα ἐκτρέφει λαὸν ἰσχυρὸν καὶ τὰ μέγιστα δραστήριον, εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν ἀνήκοντα, τὴν δὲ ὑπερτάτην τῆς πολιτείας ἐξουσίαν ἔχει ὁ *μικάδος* ἢ *τέντος*, ἧτοι αὐτοκράτωρ, εἰς τὸν ὁποῖον εἶνε ὑποτεταγμένοι πάντες τῆς χώρας οἱ ἡγεμόνες. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ Ἰαπωνία ἦτον ἀπακεκλεισμένη πρὸς τὰ θαλασσοποροῦντα

ἔθνη, τανῦν ὁμως ἠνοίχθησαν εἰς αὐτὰ 5 λιμένες, ἐν οἷς ἡ Ἰοκογάμα, συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Ἰεδοῦς (Τοκίου), ἡ Χιόγος, ἡ Ναγκασάκη, ἡ Νιογάτα καὶ ἡ Χακοτάδη. Εἶνε δ' ἡ ὠκεάνιον κλίμα ἔχουσα χώρα καλλιεργημένη ὡς κῆπος, παράγουσα μάλιστα μέταξαν καὶ τέϊ. Ἐπεξεργάζονται δ' αὐτόθι ἐκλεκτὴν πορσελλάναν.

Ἡ δὲ καθ' αὐτὸ Ἰαπωνία σύγκειται ἐκ τριῶν μεγάλων νήσων, τῆς Νιπώνης πρὸς Β., τῆς Κιουσιου πρὸς Ν. καὶ τῆς Σικόκης ἐν τῷ μέσῳ. Ἐκ δὲ τῶν πέριξ νήσων μεγίστη εἶνε ἡ πρὸς Β. Ἰεσῶ· εἰς τὴν Νιπώνην κεῖνται·

Τόκιον ἢ Ἰεδῶ ΒΑ., μετὰ 1 ἑκατομμ. Κ., καθέδρα τοῦ τέγγου. — Μιάκον ΝΔ. ἢ Κιότον ἦτοι πρωτεύουσα (καθὸ ὑπάρξασα τοιαύτη πρὶν) μετὰ 400 περίπου χιλ. Κ. — Ὄσακα, ΝΑ., μετὰ 300,000 Κ. περίπου συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Κιότου καὶ τὸ ζωηρότατον ἔχουσα ἐμπόριον.

## 7. ΚΙΝΑ ἢ ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

[214,000 □ Μ., 435 ἑκατομμύρια Κ.].

Τὸ κράτος τοῦτο διαιρεῖται εἰς τὴν καθ' αὐτὸ Κίναν καὶ τὰς γειτονικὰς χώρας Μαρδογουρίαν ΒΑ., Μογγολίαν πρὸς Β., Τιβὲτ ΝΔ. καὶ Κορέαν πρὸς ἀνατολὰς.

### α'. Η ΚΑΘ' ΑΥΤΟ ΚΙΝΑ

[73,000 □ Μ., 405 ἑκατομμ. Κ.].

Αὕτη πρὸς Ν. μὲν καὶ Α. ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὁκεανοῦ, πρὸς Δ. δὲ ὑπὸ τῶν Κορελλινίων ὀρέων καὶ

ΒΔ. ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀμώδους ἐρήμου *Γόβης*. Πρὸς Β. δὲ τὰ σύνορα συνεχονται μετὰ τοῦ γιγαντώδους ἔργου τοῦ μεγάλου τείχους. Οἱ δύο δὲ σπουδαιότατοι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Γαντσεκιάγγης* καὶ ὁ *Χοάγγος*. Ἐξ Ἄρκτου δὲ πρὸς Ν. διασχίζει τὴν χώραν ἡ 250 Μ. μακρὰ *Αὐτοκρατορικὴ* διώρυξ, κατεστραμμένη τανῦν.

Τὸ κλίμα τῆς *Κίνας* δεικνύει μὲν πάσας τὰς μεταβολὰς τῶν εὐκράτων χωρῶν, διὰ τὴν μεγάλην ὁμῶς ἔκτασιν εἶνε ψυχρότατον εἰς τὰ βόρεια καὶ λίαν θερμὸν εἰς τὰ νότια. Προκόπτουσι δ' εἰς τὰς πεδιάδας, ἐκτὸς τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ σίτου, τὰ ἄριστα εἶδη τοῦ τείου, βαμβακίου καὶ ζαχαροκαλάμου. Εἰς μεγάλην δὲ τελειότητα ἔφθασεν εἰς τὴν Σινικὴν αὐτοκρατορίαν ἡ βιομηχανία τῆς πορσελλάνης, τῆς μεταξουργίας, τῆς βαμβακουργίας καὶ τοῦ χάρτου. Ἡ δὲ λεπτουργικὴ τέχνη καὶ ἡ πυρῆτις ἦσαν παρ' αὐτοῖς πολὺ πρὸ ἡμῶν γνωσταί.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ στρατιωτικὰ οἱ Σῖναι ἄχρι τοῦδε ἦσαν νήπιοι, ἡδὴ ὁμῶς ἤρχισαν νὰ ἀγοράζωσιν ἐξ Εὐρώπης ὅπλα καὶ πολεμικὰ πλοῖα, δύνανται δὲ νὰ ὀπλίσωσιν 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ἑκατομμ. στρατοῦ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1644 εἶνε κύριοι τῆς χώρας οἱ *Μανδσοῦοι Τάρταροι*.

Πόλεις ἐνταῦθα λόγου ἄξια εἶνε·

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν *Πετσιλίαν* τὸ *Πεκίνον*, «ἡ αὐλὴ τοῦ Βορρά», ἔχον 5 Μ. περιφέρειαν καὶ 500,000 Κ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ *Γαντσεκιάγγη* κεῖται τὸ *Ναγκίνον*, «ἡ αὐλὴ τῆς Μεσημβρίας», μετὰ 500 χιλ. Κ.

Εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν *Καντῶνα* ἡ *Καντῶν*, μεθ' ἐνὸς ἑκατομμ. 600 χιλ. Κ., παρὰ τὸν *Τσουκιάγγην* ἢ *Ποταμὸν* τῶν μαργαριτῶν. Ἐκτὸς δὲ τῆς *Καντῶνος*, ἔχουσιν ἀνοιχθῆ εἰς τὴν μετὰ τῶν Εὐρωπαίων ἐπιμιξίαν τὸ *Ἀμῶνον*,

τὸ Φουστεουφού, τὸ Νιγγοποφού, ἡ Σραγγάη, καὶ ἡ Ταϊ-  
βάνη εἰς τὴν Φορμόζαν, νεωστὶ δὲ καὶ ἄλλοι 15 λιμένες.

Ἀπὸ δὲ τῆς 16<sup>της</sup> ἑκατονταετηρίδος κατέχουσιν οἱ μὲν  
Πορτογάλοι ἐπὶ τινος νήσου τὴν πόλιν Μακάου, οἱ δὲ Ἄγ-  
γλοι ἀπὸ τοῦ 1842 τὴν βραχὴν νῆσον Χογκόγγην («τῶν  
ἀρωματικῶν ρυάκων») πλησίον τοῦ Μακάου (ἧς ἡ πρω-  
τεύουσα Βικτωρία ἔχει 140,000 Κ.).

Ἐκ δὲ τῶν Σινικῶν νήσων λόγου ἄξιαί μάλιστα εἶνε ἡ  
Φορμόζα καὶ ἡ Χαϊράη εἰς τὰ νοτιώτατα, ἔχουσα χρυσο-  
ρυχεῖα καὶ πολύτιμον ξυλεῖαν.

Πλησίον τῆς Κίνας εἶνε τὸ βασιλεῖον τῆς Κορέας [4,600  
□ Μ., 9 ἑκατομμ. Κ.]. Ἡ δὲ μέχρι τρυττε οὐδετέρα καὶ  
ἀκατοίκητος μεταξὺ Κίνας καὶ Κορέας χώρῳ ἠνώθη μὲ  
τὴν πρώτην καὶ ἤρχισε νὰ καλλιεργῆται.

## Γ'. ΜΕΣΗ ἢ ὙΨΗΛΗ ΑΣΙΑ

Τὰ ἐνδότερα τῆς Μέσης Ἀσίας διασχίζονται ὑπὸ δύο,  
ἐκ Δ. πρὸς Α. φερομένων χιονωδῶν ὄρειων ἀλύσεων, τῶν  
Οὐρανίων ὄρεων (Θιανσχάν καὶ τῶν νοτιωτέρων Κουελλυ-  
νίων. Ἔνεκα δὲ τῶν πέριξ ὄρεων διαιροῦσι τὸ πρὸς δυσμὰς  
ἡμισυ τῆς ὑψηλῆς χώρας εἰς τρία κύρια ὄροπέδια· 1) τὸ  
Τιβέτ, μεταξὺ τῶν Ἰμαλαίων καὶ Κουελλυνίων· 2) τὴν  
ὑψηλὴν Ταρταρίαν, μεταξὺ τῶν Κουελλυνίων καὶ Οὐρα-  
νίων· 3) τὴν Σογγαρίαν, μεταξὺ τῶν Οὐρανίων καὶ Ἀλ-  
ταίων.

## Ε'. ΜΑΝΔΣΟΥΡΙΑΝ

(Τουγγουσία).

Αὕτη εἶνε ἡ παντελῶς ὄρεινὴ χώρα τοῦ ποταμοῦ Ἀμοῦρ.  
Τῶν δὲ περὶ τὰς ἐκβολὰς τόπων ἄρχουσιν οἱ Ρῶσοι.

## γ'. Η ΜΟΓΓΟΛΙΑ

"Ἦτοι ἡ πρὸς Ἀνατολὰς ὑψηλὴ Ἀσία.

Τὸ μέγιστον ταύτης μέρος κατέχει ἡ πετρώδης καὶ ἀλμυρὰ ἔρημος *Γόβη*.

Ἐνταῦθα δὲ ἡ *Μαϊτμασχίνη* πρὸς Β., πλησίον τῆς πόλεως τῶν Ῥωσικῶν συνόρων *Κιάκχτας*, εἶνε ὁ κυριώτερος σταθμὸς τοῦ ἐμπορίου τῶν Σινῶν πρὸς τοὺς Ῥώσσους· διὸ καὶ προσφορωτέραν ὁδὸν εὔρον ἐσχάτως διὰ τῆς ἐρήμου *Γόβης*.

## δ'. ΤΙΒΕΤ

"Ἦτοι ἡ πρὸς νότον ὑψηλὴ Ἀσία.

Τὸ Τιβέτ ὄρια ἔχει πρὸς Ν. μὲν τὰς χιονοσκεπάστους κορυφὰς τῶν Ἰμαλαίων, πρὸς Β. δὲ τὰ Κουελλύνια. Διαίρεται δὲ εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς κείμενον *Μικρὸν Τιβέτ* (ἢ *Λαδάχ*) καὶ τὸ πρὸς ἀνατολὰς *Μέγα Τιβέτ*, μετὰ τῆς *Λάσσης ΝΑ.*, καθέδρας τῆς *Δαλαϊ Λάμα*, ἧτοι μεγάλου καὶ ὡς θεοῦ θεωρουμένου ἀρχιερέως.

## ε'. ΙΑΙ

"Ἦτοι ἡ πρὸς δυσμὰς ὑψηλὴ Ἀσία.

*Σογγαρία καὶ Ἀνατολικὸν Τουρκιστάν.*

Αἱ χῶραι αὗται κεῖνται εἰς τὰς δύο πλευρὰς τῶν Οὐρανίων ὀρέων· καὶ εἰς μὲν τὸ βόρειον μέρος εἶνε ἡ *Σογγαρία*, τόπος τῶν πηγῶν τοῦ Ἰρτισίου, μετὰ τῶν λιμνῶν *Λοαϊσάγγης*, *Βαλκασσίας* καὶ *Ἰσσικούλης*. Ἐνταῦθα δὲ πλησίον κεῖται τὸ *Ἰλι* (Κούλδσα), κύριος σταθμὸς τοῦ ἐμπορίου τῶν συνόρων, παραχωρηθεὶς τὸ 1879 ὑπὸ τῶν Ῥώσων εἰς τὴν Κίναν. Τὸ δὲ νότιον μέρος περιέχει τὴν ὑψηλὴν

*Ταρταρία*, ἤτοι μικρὰν *Βουχαρία*. Ἐνταῦθα δὲ πόλεις ἐμπορικαὶ λόγου ἄξια εἶνε ἢ *Ιαρκάνδη* καὶ ἢ *Κασγάρη*· ἢ τελευταία μάλιστα εἶνε πρωτεύουσα τοῦ νεωστὶ ἰδρυθέντος ὁμωνύμου χανάτου.

## 9. ΤΟΥΡΚΙΣΤΑΝ ἢ ΤΟΥΡΑΝ

Ἦτο: ἢ ἐλευθέρᾳ *Ταρταρία*.

Τούτου τὰ πρὸς Α. καὶ Ν. μέρη ἀποτελοῦσιν αἱ κατωφέρειαι τῶν Οὐρανίων ὀρέων καὶ τοῦ Ἰνδοκούσσου. Ἐκ τοῦ ὕψους δὲ τούτων καταπίπτει ἔπειτα ἡ γῶρα εἰς τὸ ταπεινότητα συμπίσης τῆς Ἀσίας χαμηλῶμα, παρὰ τὴν Ἀράλην λίμνην καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν [8,000 □ Μ.]. Εἰς δὲ τὴν Ἀράλην λίμνην [1,200 □ Μ.] χύνονται ὁ Ἀμοῦ Δαρία ἢ Γίγων (Ἰξος), ἀπὸ τοῦ Ἰνδοκούσσου πηγάζων, καὶ ὁ Σιρ Δαρία (Ἰαζάρτης), ἀπὸ τῶν Οὐρανίων ἐκρέων.

Καὶ κυρίαρχος μὲν λαὸς εἶνε οἱ *Τούρκοι* (Οὐσβέκοι, Τουρκομάνοι καὶ Κιργίσιοι)· τὰ δὲ ἰσχυρότατα χανάτα εἶνε· ἢ *Βοχάρα* μετὰ τοῦ προτέρου χανάτου τῆς Βάλχρας (τῶν πάλαι *Βάκτρων*, ἀπὸ τοῦ 1868 ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τῆς Ῥωσσίας), ἢ *Χοκάνδη*, ἢ *Κουνδουσία* καὶ ἢ *Χίβα*. Πόλεις δὲ ἀξιολογώταται ἐνταῦθα εἶνε·

*Βοχάρα*, μετὰ 150,000 Κ. περίπου καὶ ἀκμάζοντος ἐμπορίου. — *Χίβα*, ἀριστερόθεν τοῦ κάτω Γίγωνος, κυριευθεῖσα τὸ 1873 ὑπὸ τῶν Ῥώσων. — *Χοκάνδη*, μετὰ 30 χιλ. Κ. περίπου, ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ Τσιγκισχάνου, τανῦν δὲ Ῥωσικῆ. Ἐν γένει δὲ πλεῖον τοῦ βορείου ἡμισσεως μέρους τοῦ Τουρκεστάν μετὰ τῆς Ἀράλης λίμνης ἀνήκει νῦν εἰς τὸ Ῥωσικὸν κράτος· ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον μέχρι τοῦ ἄνω καὶ μέσου Ἰξου εἶνε ὑποτελὲς εἰς τὴν Ῥωσσίαν. (Ἰδὲ σελ. 74).

τίας τὸ κείμενον πρὸς Β. τοῦ Θυάμιδος ἐκάλουν *Κεστρίνην*. Αἱ Ἀθαμᾶνες ἐγένοντο γνωστοὶ διὰ τοὺς πολέμους, οὓς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Μακεδόνων καὶ Αἰτωλῶν ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς Ῥώμης, ἐκτείναντες ἐπὶ τινα χρόνον τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν κατὰ μῆκος τοῦ Πίνδου μέχρι τῆς λίμνης Λυχνίτιδος. Τανῦν οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου εἶνε Ἕλληνες οἱ πλείστοι καὶ Χριστιανοὶ Ἀλβανοί.

**Πόλεις** δ' εἰς τὴν Ἡπειρον ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε

*Ἰωάννινα*, πατρίς τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους *Ζωσιμαδῶν* καὶ *Καπλανῶν*, τῶν δαπανησάντων τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν πρὸς ἔκδοσιν ἔθνωφελῶν βιβλίων καὶ σύστασιν σχολείων. Ἐχει δ' ἡ πόλις αὕτη περίπου 30,000 Κ. καὶ Γυμνάσιον Ἑλληνικόν, κειμένη ἐπὶ ὁμωνύμου λίμνης, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει νησίδιον, ἔχον μοναστήριον καὶ τὰ εῤεῖπια τοῦ ἀνακτόρου τοῦ πολυθρυλήτου Ἀλήπασσα. ΝΔ. δὲ τῆς λίμνης ταύτης ἦτο τὸ μαντεῖον τῆς *Δωδώνης*, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Δία. Ἐνταῦθα δ' εἰς τὸ πλησίον δάσος προεφήτευον αἱ δρυὲς κατὰ τοὺς μύθους. Εἰς δὲ τὰ ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων κεῖνται τὰ 44 *Ζαγοροχώρια*, ἔχοντα περί τὰς 20,000 Κ. καὶ ὀνομαστὰ διὰ τὴν εὐφυίαν τῶν κατοίκων εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον. — *Μέτσοβον*, ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Θεσσαλίαν διὰ τοῦ Πίνδου διόδου, μετὰ 7,000 Κ. — *Ἀργυρόκαστρον* (Ἀργυρὴν Ἀντιγόνηα), ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων, μετὰ 10,000 Κ., Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. — *Πρεμετή*, ΒΑ. μετὰ 6,000 Κ. — *Δέλβινον*, ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων, μετὰ 6,000 Κ. Βορειότερα δέ, ὄχι μακρὰν τῆς θαλάσσης, κατοικοῦσιν ἐπὶ τῶν *Ἀχροκεραυρίων* οἱ Χειμαριῶται, ὀνομασθέντες οὕτως ἐκ τῆς κώμης *Χειμάρας* (πρὸς Β. τοῦ παλαιοῦ Χειμερίου). — *Παραμυθία*, ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄνωθεν τῆς πεδιάδος τοῦ Φαναρίου, πρωτεύουσα τῶν Ἀλβανῶν Τσάμηδων. — *Πάργα*

(πρὸς νότον τῆς παλαιᾶς Τορούνης) ἐπὶ ποταμοῦ παραθαλασσίῳ ἀπέναντι τῶν Παζῶν. Ταύτην οἱ Ἄγγλοι ἐπώλησαν ἄλλοτε ἀντὶ χρημάτων εἰς τὸν Ἀλήπασσαν. — Εἰς δὲ τὰ ΝΑ. τῆς Πάργας κεῖται ἡ μυθώδης λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρων, ῥέων πλησίον τοῦ Σουλίου, ΝΔ. τῆς Παραμυθίας. Εἶνε δὲ τὸ ὄρεινόν Σοῦλι πατρίς τῶν Τζαβελλαίων καὶ Μποτσαραίων καὶ πλήρες δόξης διὰ τὴν ἀπαραδειγμάτιστον ἀνδρείαν καὶ φιλοπατρίαν, ἣν ἔδειξεν εἰς τοὺς αἱματηροὺς κατὰ τοῦ Ἀλήπασσα ἀγῶνας. — Εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἀχερόντος ἔκειτο τὸ πάλαι ὁ λιμὴν Γλυκίς, ὅθεν καὶ τανῦν ὁ ποταμὸς Γλυκὺς καλεῖται. — Βουθρωτὸν (Βουτρίντο), ἀπέναντι τῆς Κερκύρας, ἡ σπουδαιοτάτη πόλις τῆς Θεσπρωτίας, εἰς τὸ στόμα τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Ξάνθου (Παύλα). Περὶ τῆς Ἀμβρακίας (Ἄρτας) ἰδὲ εἰς τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος. — *Πρέβεζα* (πλησίον τῆς ὁποίας ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Νικόπολις, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτιῶ μάχην), εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, μετὰ σχολείου Ἑλληνικοῦ καὶ 8,000 Κ.

Πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου κεῖται ἡ **Ἀλβανία**, ἥτοι *Νέα Ἠπειρος*, ἔχουσα ΒΑ. τὸ ὄρος Σκάρδον καὶ ποταμὸν τὸν Δρίλωνα. Κατῶκουν δ' ἐνταῦθα τὸ πάλαι οἱ *Παρθνοί*, οἱ *Ταυλάντιοι*, οἱ *Δασσαρήτιοι*, οἱ *Περέσται* καὶ οἱ *Ἀτιντᾶνες* εἰς τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας. Τανῦν δ' οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς *Γκέκιδες*, εἰς τὰ βορειότερα, *Τόσκηδες*, πρὸς τὰ νότια, *Τσάμηδες* κατοικοῦντες τὰ παράλια καὶ *Λιάπηδες*, εἰς τὰ μεσόγεια ὄρεινά. Ἐκ τῶν Τόσκηδων 122,000, οἱ καλούμενοι *Μιρδίται*, εἶνε καθολικοὶ Χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ εἶνε Μουσουλμᾶνοι (365,000) ἢ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ (63,000). Εἶνε δ' οἱ Ἀλβανοὶ πιθανώτατα οἱ ἀρχαῖοι Ἰλλυριοὶ καὶ Πελασγοί, λαλοῦσι γλῶσ-



σαν ἀδελφὴν τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ πρὸς ἡμᾶς ἦθη καὶ ἔθιμα.

**Πόλεις** δὲ μάλιστα λόγου ἄξια ἐνταῦθα εἶνε·

*Αὐλών*, πρὸς Β. τῶν Ἀκροκεραυνίων, παράλιος μετὰ 6,000 Κ., ὁπόθεν τὸ πάλαι διέβαινον εἰς τὴν Ἰταλίαν. — *Βεράτιον*, πόλις μεσόγειος ἐπὶ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ, μετὰ 10,000 Κ. — *Ἐλθασάρ*, βορειότερα, πόλις μεσόγειος μετὰ 12,000 Κ. καὶ σχολεῖον Ἑλληνικοῦ. — *Δυρράχιον* (Δουράτσο), πόλις τανῦν ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἡ μάλιστα ἐμπορικὴ τῆς Ἀλβανίας· ἔχει δὲ 10,000 Κ. καὶ σχολεῖον Ἑλληνικόν. Τὸ πάλαι ἦτο ἀποικία τῶν Κερκυραίων, οἵτινες τὴν ὀνόμαζον *Ἐπίδαμνον*. Ἐφοίτων δ' ἐνταῦθα πολὺ οἱ πλείοντες τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ ὁ Κικέρων διέτριψεν ἐδῶ ἐπὶ τινα χρόνον, ὅτε ἦτο ἐξόριστος. — *Πόλινα*, Ἀπολλωνία τὸ πάλαι. Ἐνταῦθα ὁ Ὀκτάβιος ἐσπούδαζεν, ὅτε ἐφονεύθη ὁ Καῖσαρ. — *Σκόδρα* πρὸς Β. τοῦ Δρίλωνος, πρωτεύουσα τῆς ἰδίως Ἀλβανίας, ἦτοι τῆς Ἄνω, ἔχουσα 35,000 Κ. καὶ χυτήρια Ἀλβανικῶν ὄπλων. — *Πρισρένη* πρὸς Β., μετὰ 26,000 Κ., πόλις μεσόγειος καὶ ὄχυρά. — *Κρόϊα*, ὄχι μακρὰν τοῦ Δυρραχίου ἢ ἄλλοτε καθέδρα τοῦ Σκεντέρβειη. — *Ἀρτίβαρι*, πόλις ἐμπορικὴ καὶ παράλιος, ἀνήκουσα νῦν εἰς τοὺς Μαυροβουνίους.

#### 4. ΒΟΣΝΙΑ

(Τὸ πάλαι μέρος τῆς Ἰλλυρίας).

[1268 □ Μ. μετὰ 1,220,000 κατοίκων].

Ἡ Βοσνία, ἡ Ἐρζεγοβίνη καὶ τὸ Νοβιπαζάρ εἶνε κατελημμένα καὶ διοικοῦνται ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. Ὅρη δ' ἐνταῦθα εἶνε πρὸς Δ. αἱ *Δυναρικαὶ Ἀλπεις*, ποταμοὶ δὲ τὰ εἰς τὸν Σαῦον χυνόμενα παραπότατα. Πόλεις δὲ εἰς μὲν

τὴν Ἐρζεγοβίνην εἶνε ἡ *Μοστάρη* παρὰ τὸν *Νάρωνα*, ἔχουσα 16,000 Κ., καὶ τὸ ὄχυρὸν *Τρέβιον*, ἔδρα ἐπισκόπου δυτικοῦ· εἰς δὲ τὴν Βοσνίαν τὸ βιομήχανον καὶ ὄχυρὸν *Βοσνασεράϊον* ἢ *Σεράγεβο* μετὰ 65,000 Κ., τὸ ὄχυρὸν *Τραύνικον* (10,000) καὶ πρὸς Β. ἡ *Βανναλοῦκα* (20,000). Εἰς δὲ τὰ σύνορα τῆς Σερβίας· τὸ *Σβόρνικον* μετὰ 12,000 Κ. καὶ τὸ *Νοβιπαζάρ*.

### 5. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

(Ἄλλοτε Κάτω Μοισία).

[1266 □ Μ. μετὰ 2,300,000 Κ.,  
ἐν οἷς 150,000 Ἑλληνες].

Ἡ *Βουλγαρία* ἡγεμόνα ἔχει τὸν ἐκ τοῦ Βαττεμβεργεῖου οἴκου τῆς Ἑσσης *Ἀλέξανδρον* τὸν Α΄, κεῖται δὲ μετὰ τὸ Αἶμου καὶ τοῦ κάτω Δουνάβεως· καὶ εἶνε μὲν ὠραία καὶ γόνιμος, ἀλλὰ γεωργεῖται κακῶς. Καὶ καθέδρα μὲν τοῦ ἡγεμόνος εἶνε ἡ *Σοφία* ΝΔ. μετὰ 30,000 Κ. εἰς τὰς ὑπηρείας τοῦ Αἶμου· ἄλλαι δὲ πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε· *Πλέβνα*, περιβόητος διὰ τὴν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον (1877—8) πολιορκίαν· *Σούμλα*, μετὰ 60,000 Κ., εἰς τὰς ὑπηρείας τοῦ Αἶμου καὶ ἐπὶ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁδοῦ, σπουδαιοτάτη στρατιωτικὴ θέσις.— *Τύρναβος* (ἢ Βουλγαρικὴ), ἐπὶ βράχου κτισμένη, πρὸς Δ. τῆς Σούμλας, μετὰ 15,000 Κ.— *Βάρνα* (Ὁδησσὸς τὸ πάλαι), εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, μετὰ 20,000 Κ., ἐν οἷς ὑπάρχουσι πλεῖστοι Ἑλληνες. Εἰς δὲ τὰ βόρεια σύνορα καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως κεῖνται αἱ ὄχυραὶ πόλεις· *Νικόπολις*, *Σίστοβο*, *Ρουστούκιον* (30,000) καὶ *Σιλιστρία* (30,000 Κ.)· ἔτι δὲ τὸ *Βιδδίνιον* πρὸς Δ., μετὰ 25,000 Κ.

## 6. ΚΡΗΤΗ

[156 □ M. καὶ 300,000 K.].

Τὴν νῆσον ταύτην διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Ἄν. σειρά ὄρέων, ὧν γνωστότερα εἶνε τὰ *Λευκά* (8,100 π.) πρὸς Δ., ἐπὶ τῶν ὁποίων κατοικοῦσιν οἱ ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῶν Τούρκων διατελέσαντες *Σφακιανοί*, ἢ *Ἰδοί* (8,060 π.), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὁποίας ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἔκειτο ὁ οὐδέποτε ὑπάρξας *Λαβύρινθος*, καὶ ἡ *Δίκτη* (Λασιθί) πρὸς Ἄν. (7,800 π.). Καὶ πιδιάς μὲν αὐτόθι λόγου ἀξία εἶνε ἡ τῆς *Μεσσαρᾶς* (10 M.) πρὸς Α., ποταμοὶ δὲ μᾶλλον γνωστοὶ ὁ *Ἰάργδαρος* (Πλατανιαῆς 5 M. μακρὸς), ὅχι μακρὰν τῶν Χανίων, ἔνθα ἐναυάγησεν ὁ Μενέλαος, καὶ ὁ *Ἀθηθαῖος* (Ἄναποδάρης, 25 M. μακρὸς), διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς *Μεσσαρᾶς*, καὶ χυνόμενος εἰς τὸ *Λιβυκὸν πέλαγος*.

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Τὴν Κρήτην ἐπήνουν πολὺ οἱ παλαιοὶ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν, ἀφοῦ ἤδη ὁ Ὅμηρος τὴν ἐπονομάζει *ἐκατόμπολιν*. Κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν *Τελχιδῶν*, οἵτινες εἰσήγαγον ἐνταῦθα τοῦ Διὸς τὴν λατρείαν· κατόπιν ἦλθον οἱ *Κουρήτες*. *Μίνως* δέ, ὁ διασημότερος τῶν Κρητῶν βασιλέων, τοσοῦτον ἐτιμήθη διὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ σοφίαν, ὥστε οἱ ποιηταὶ λέγουσιν ὅτι μετὰ θάνατον ἔγεινε κριτὴς τῶν νεκρῶν εἰς τὸν Ἄδην. *Μίνως* δὲ ὁ Β', ὁ ἔκγονος αὐτοῦ, ἐξέτεινε τὴν κυριαρχίαν τῆς Κρήτης ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ πολλῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δὲ πολιτευμα τῶν Κρητικῶν πόλεων ὁμοιάζε πρὸς τὸ τῆς Σπάρτης, πλὴν ὅτι οἱ Κρήτες κατήργησαν τὴν βασιλείαν ὀλίγον μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Διηροῦντο δ' ὡσαύτως εἰς ἐλευθέρους πολίτας, ἔχοντας πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, *περιοίκους*, πληρώνοντας φόρους, καὶ πολυαριθμούς

δούλους (μνώτας). Ὅπως καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, ἡ διαίτα ἦτον ἀπλὴ καὶ ὑπὸ νόμων ὀρισμένη, ἡσθιον δ' ὡσαύτως οἱ ἄνδρες εἰς κοινὰ συσσίτια (φειδίτια). Ἦσαν δ' οἱ Κρηῖτες λαὸς ἐργατικὸς καὶ ἀνδρείος, ὑπηρετοῦντες πανταχοῦ ὡς μισθωτοὶ τοξόται καὶ σφενδονῆται. Λέγεται δ' ὅτι οἱ Κουρῆτες ἐφεῦρον τὸν 16<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ. ἐν Κρήτῃ τὴν τέχνην τοῦ ἐξάγειν καὶ ἐργάζεσθαι τὸν σίδηρον. Τὸ δὲ κλίμα τοσοῦτον εἶνε λαμπρόν, ὥστε οἱ παλαιοὶ ἔπεμπον αὐτόσε τοὺς ἀναρρωνύοντας.

Ἡ Κρήτη τανῦν διαιρεῖται εἰς πέντε διοικήσεις· 1) τὴν τῶν *Χαρίων*, περιλαμβάνουσαν τὴν Κίσαμον, τὸ Σέλινον καὶ τὴν Κυδωνίαν. Ἐνταῦθα πόλις ἀξία λόγου εἶνε τὰ *Χαρία*, τὸ πάλαι Κυδωνία, ἐνθα ἐδρεύει ὁ διοικητής, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα Γυμνάσιον Ἑλλην., Ἐφετεῖον, Πρωτοδικεῖον καὶ σπουδαιότατον ἐμπόριον ἐξαγωγῆς, μάλιστα ἐλαίου. Εἶνε δὲ φρούριον Ἐνετικὸν καὶ ἔχει 15,000 Κ.· 2) τὴν διοίκησιν τῶν *Σφακίων*, περιλαμβάνουσαν τὰ Σφακία, τὸν Ἀποκώρωνα καὶ τὸν Ἅγιον Βασίλειον. Ἐνταῦθα κωμόπολις ἀξία λόγου εἶνε ὁ *Βάμος*, ἔχων περὶ τὰς 3,000 Κ. Ἐδῶ πλησίον τὸ 1866 ἐνίκησαν λαμπρὰν νίκην οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς *Βρύσας*· 3) τὴν διοίκησιν τῆς *Ριθυμίας*, περιλαμβάνουσαν τὸ Ρέθεμνον, τὸ Ἀμάριον καὶ τὸ Αὐλοπόταμον. Ἐδῶ ἀξιόλογος πόλις εἶνε ἡ *Ριθυμία* (φρούριον)· ἔχει δὲ Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον καὶ 10,000 Κ. Ἐδῶ πλησίον εἶνε ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, διάσημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1866 ὀλοκαύτωσιν τῶν πολιορκηθέντων αὐτοῦ Χριστιανῶν· 4) τὴν διοίκησιν *Ἡρακλείου*, περιλαμβάνουσαν τὸ Μαλεβούζιον, τὴν Πυργιώτισσαν, τὸ Καινούριον, τὸ Μονοφάτσιον καὶ τὸ Τέμενος, μὲ πρωτεύουσαν τὸ Ἡράκλειον, τὸ πάλαι ἐπίνειον τῆς *Κνωσοῦ*. Τανῦν εἶνε φρούριον Ἐνετικὸν ὀχυρώτατον, ὅπερ ἐπολιόρησαν ἐπὶ

27 ἔτη οἱ Τούρκοι (1669)· εἶνε δὲ ἔδρα μητροπολίτου, ἔχει Γυμνάσιον, Παρθεναγωγεῖον λαμπρόν, Πρωτοδικεῖον καὶ 25,000 Κ. Τὸ πάλαι εἰς τὴν διοίκησιν ταύτην ἦτο ἡ Κνωσὸς καὶ ἡ Βόρτυνα, πόλις ἐπιφανεστάτη, ἧς τὰ ἐρείπια σώζονται 2 ὥρας μακρὰν τῆς Ἰδης· 5) τὴν διοίκησιν τοῦ Λασιθίου, περιλαμβάνουσιν τὸ Λασιθί, τὴν Πεδιάδα, τὴν Ἀρκαδίαν, τὴν Ἱεράπετρον, τὸ Μεραμπέλον καὶ τὴν Σιτείαν, μὲ πρωτεύουσιν τὴν Νεάπολιν, ἀπέχουσιν  $1\frac{1}{2}$  ὥραν τοῦ λιμένος τοῦ Ἀγ. Νικολάου. Ἔχει δὲ Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον καὶ περὶ τὰς 4,000 Κ. Ἐδῶ πλησίον εἶνε τὸ ὄροπέδιον τοῦ Λασιθίου, ἐνθα τὸ 1868 συνεκροτήθη τριήμερος φονικὴ μάχη κατὰ τοῦ Ὁμέρ πασσᾶ. Πρὸς δυσμᾶς δὲ τοῦ Λασιθίου σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Λύκτου (τανῦν Λύττου). Πρὸς δὲ τὸ Λιθυκὸν πέλαγος, ἀνατολικώτερον, κεῖται ἡ Ἱεράπετρος (τὸ πάλαι Ἱεράπτυνα) μὲ 5,000 Κ. καὶ πορρωτέρω εἶνε ἡ ἐπαρχία τῆς Σιτείας, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου Βιζζέντζος Κορράφος.

Λιμένας δὲ σπουδαίους ἡ νῆσος ἔχει τὸν τῆς Σούδας (εἰς τὸν Ἀμφιμαλλικὸν κόλπον), πλησίον τῶν Χανίων, καὶ τὸν τῆς Σπίνας Λόγγας πρὸς Α. (εἰς τοὺς Διδύμους κόλπους).

Ἡ Κρήτη παράγει νῦν λαμπρὰ πορτογάλια, κάστανα, ἔλαιον πολὺ, οἶνον ἐξαιρετον, τυρὸν καὶ βαλανιδία.

Τῶν δὲ κατοίκων τὰ  $\frac{3}{4}$  εἶνε Ἕλληνες Χριστιανοί· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ὀθωμανοὶ μόνον τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γνωρίζουσιν, ὄντες καταγωγῆς Ἑλληνικῆς. Ἔχει δὲ ἡ Κρήτη τανῦν διοίκησιν αὐτόνομον, βουλὴν ἰδίαν, οἰκονομικὴν διαχείρισιν ἀνεξάρτητον καὶ διοικητὴν Χριστιανὸν (τὸν Φωτιάδην).

**Φυλαί. Θρησκεῖαι. Πολίτευμα.** Τὸν πληθυ-

σμὸν τῆς ὑποτελοῦς εἰς τὸν Σουλτάνον Ἑλληνικῆς χερσονήσου, περίπου 13 ἑκατομμύρια, ἀποτελοῦσι·

1) Ἑλληνας χριστιανοί, περί τὰ 2,500,000 κατοικοῦντες μάλιστα τὴν Ἠπειρον, Μακεδονίαν, Θράκην καὶ τὰς νήσους. Εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ἀνήκουσι πάντες σχεδὸν οἱ ἐπιστήμονες, ἔμποροι καὶ βιομήχανοι.

2) Σλαῦοι χριστιανοί, ἐκτὸς κατοίκων τινῶν τῆς Βοσνίας, οἵτινες εἶνε Μωαμεθανοί. Διαιροῦνται δὲ εἰς Δυτικούς (κατοικοῦντας τὴν Βοσνίαν, Ἐρζεγοβίνην καὶ Μακεδονίαν καὶ ὄντας περίπου 1,700,000) καὶ ἀνατολικούς (Βουλγάρους περί τὰ 2 ἑκατομμύρια).

3) Ἀλβανοὶ (1,500,000), ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν καὶ Ἰλλυριῶν.

4) Ὀθωμανοὶ (3,050,000), πιστεύοντες εἰς τὸν Μωάμεθ.

5) Ἀρμένιοι (περίπου 400,000), κατοικοῦντες εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις.

6) Ἰουδαῖοι (περίπου 100,000), πρὸ πάντων εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

7) Τσίγγανοι (200,000), κυρίως εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ Θράκην.

Καὶ ὁ μὲν Σουλτάνος (Ἀβδουλ Χαμίτ τανῦν) ἐνώνει ἐν ἑαυτῷ ὡς ἀπεριόριστος κυριάρχης τὴν ὑπερτάτην κοσμικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξουσίαν· τὰ δὲ μέγιστα ἀξιώματα εἶνε· τὸ τοῦ μεγάλου βεζίρου, ὅστις εἶνε κορυφαῖος τῆς κυβερνήσεως, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν πάντας τοὺς ὑπουργούς, καὶ τὸ τοῦ Σέχ Οὐλ Ἰσλάμου τοῦ πρώτου τῶν Οὐλεμάδων, ἧτοι τῶν δικαστῶν ἅμα καὶ ἱερέων.

Καὶ ἡ μὲν στρατιωτικὴ δύναμις τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀναβαίνει πιθανῶς μετὰ τὸν πρὸς τὴν Ῥωσίαν πόλεμον (1878) εἰς 200 χιλ. ἀνδρῶν, ὁ δὲ στόλος

σύγκειται ἐξ 100 ἀτμοκινήτων (ἐν οἷς 15 θωρηκτὰ) καὶ 50 ἱστιοφόρων μετὰ 2,000 πυροβόλων.

Μετὰ τὰς ὑποτελεῖς ταύτας εἰς τὸν Σουλτάνον χώρας ἔπονται αἱ ἀνεξάρτηται ἐπικράτειαι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἧτοι·

## Β'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΟΥΝΙΑΣ

(Τὸ πάλαι μέρος τῆς Δακίας).

ἧτοι αἱ ἠνωμένοι παραδουάβιοι ἡγεμονίαι, Βλαχία καὶ Μολδαυία, μετὰ τῆς Δοβρούτσας.

[2,360 □ Μ. μετὰ  $5\frac{2}{3}$  ἑκατομμ. Κ., ἐν οἷς 100 χιλ. περίπου Ἑλλήνων ἐμπορευομένων ἐνταῦθα].

Ἡ Ῥωμουνία χωρίζεται ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας διὰ τῶν *Τρανσυλβαρικῶν Ἀλπεων*· συνταγματικὸς δὲ βασιλεὺς αὐτῆς εἶνε ὁ πρίγκιψ τοῦ Ὀχενζόλλερν Κάρολος.

### α'. ΒΛΑΧΙΑ

Διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀλούτα διαιρεῖται ἡ Βλαχία εἰς μικρὰν (δυτικὴν) καὶ μεγάλην (ἀνατολικὴν). Πόλεις δὲ λόγου ἄξια ἐνταῦθα εἶνε· Βουκουρέστιον, πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ βασιλέως μετὰ 220 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.— Γιούργεβορ, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἀπέχον 2 ὥρας τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ οἶονεὶ ἐπίνειον αὐτοῦ, ἐμπορικὴ πόλις μετὰ 12 χιλ. Κ.—Κραγιώβα, πρὸς Δ., εἰς τὴν μικρὰν Βλαχίαν, ἔχουσα 20 χιλ. Κ., ἀλικίας καὶ σπουδαῖον ἐμπόριον.—Πλοϊέστη, πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, πόλις πλουσία καὶ ἐμπορικὴ μετὰ 25 χιλ. Κ.

— *Βούζιον*, ἐπὶ ὁμώνυμου ποταμοῦ, μετὰ 9 χιλ. Κ. — *Βραΐλα*, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, μετὰ 40 χιλ. Κ., ἐν οἷς πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι. Κύρια δ' ἔμπορεύματα εἶνε τὰ σιτηρά. — *Ρυμίκη*, παρὰ τὸν *Ἀλούταν*, ἔχουσα ἀλατορυχεῖα. — *Καλαφάτι*, ἔμπορικὸς τόπος παρὰ τὸν Δούναβιν πρὸς Δ. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ Βουκουρέστιον συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς *Βραΐλας*, τοῦ *Ρουστουκίου*, τῆς *Σούμλας* καὶ *Βάρτας*. Ἐν γένει δὲ ἀπανταχοῦ τανῶν εἶνε σιδηροδρόμοι.

#### Ε'. ΜΟΛΔΑΥΙΑ

Ἡ Μολδαυία διαρρέεται μὲν ὑπὸ τοῦ *Σερέτου*, χωρίζεται δὲ διὰ τοῦ *Προύθου* ἀπὸ τῆς Ῥωσικῆς Βασσαραβίας. Ἐξάγει δ' ἡ χώρα ἵππους καὶ βόας· καὶ εἶνε μὲν ἡ γῆ πολὺ γόνιμος, γεωργεῖται ὁμῶς κακῶς. Πόλεις δὲ λόγου ἄξιαι αὐτόθι εἶνε· *Ἰάσιον*, πρωτεύουσα τῆς Μολδαυίας, κειμένη πλησίον τοῦ *Προύθου*, μετὰ 90 χιλ. Κ., ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε Ἑβραῖοι. Ἐχει δὲ καὶ πανεπιστήμιον μὲ τρεῖς σχολάς. — *Γαλάτσιον*, πρὸς Ν. μετὰ 80 χιλ. Κ., ἐν οἷς πολλοὶ Ἕλληνες, παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ *Προύθου* καὶ *Σερέτου*· εἶνε δ' ἡ πόλις αὕτη κέντρον τοῦ θαλασσίου ἔμπορίου, ἐξάγουσα ξυλικήν, ἄλας, ἔριον καὶ πετρέλαιον. — *Ἰσμαήλιον*, εἰς τὸ βόρειον στόμα (τῆς *Κιλίας*, *Ἀχιλλείου* τὸ πάλαι) τοῦ Δουνάβεως, μετὰ 26 χιλ. Κ. — *Ῥωμανόν*, ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδαύου καὶ *Σερέτου*. — *Οκνα*, ἔχουσα μεταλλεῖα πετρελαίου καὶ ἀλατορυχεῖα. — *Φοξάρη*, εἰς τὰ σύνορα τῆς Βλαχίας, μετὰ 20 χιλ. Κ.

#### Γ'. ΔΟΒΡΟΥΤΣΑ

Αὕτη κεῖται μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῆς Μαύρης



Θαλάσσης· πόλεις δ' ἔχει τὴν *Τούλτσαν*, λιμένα τοῦ Δουνάβεως καὶ τὴν *Μαγγαλίαν* παρὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν.

ΣΗΜ. Οἱ Ῥωμοῦνοι ὁμιλοῦσι γλῶτταν καταγομένην ἐκ τῆς Λατινικῆς, ἔχουσι δὲ στρατὸν λόγου ἄξιον (ἐν εἰρήνῃ 45 χιλ.).

## Γ' ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

(Ἄνω Μοισία).

[900 □ Μ. μετὰ 1,700,000 Κ.].

Πόλεις ἡ Σερβία λόγου ἄξιας ἔχει· τὸ ἰσχυρὸν *Βελιγράδιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ Σαύου, μετὰ 30 χιλ. Κ., καθέδραν τοῦ βασιλέως. Καταβαίνοντες δὲ τὸν Δούναβιν ἀπαντῶμεν τὴν ἐπίσης ὀχυρὰν *Σεμενδρίαν* μετὰ 12 χιλ. Κ. καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὴν *Κραγουγεβάτσην* μετὰ 5 χιλ. Κ., χυτηρίου κανονίων καὶ ὀπλοθήκης. Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ *Νύσσα* ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν Μοραύαν χυνομένου *Νυσσάβα* μετὰ 20 χιλ. Κ., καὶ ἡ *Ὀρίτσα* εἰς τὰ δυτικὰ μετὰ 7 χιλ. Κ.

Ἡ Τουρκία ἐλάμβανε παρὰ τῆς Σερβίας μόνον φόρον τινὰ (περὶ τὰς 500 χιλ. φράγγων)· τὸ δὲ 1867 κατέλιπε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διατηρεῖν φρουρὰν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Βελιγραδίου. Νῦν δὲ λαβοῦσα μέρος εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ῥώσων πρὸς τοὺς Τούρκους (1878) ἔγεινεν ἀνεξάρτητος. Βασιλεὺς τῆς Σερβίας εἶνε ὁ φιλέλλην Μιλάνος ὁ Α'. (Ὁθρένοβιτς).

## Δ' ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

(Μέρος τῆς Ἰλλυρίας).

[170 □ Μ. μετὰ 300,000 Κ.].

Τὸ *Μαυροβούνιον* (Μοντενέγρο) κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἄλ-

θανίας, διήκον μέχρι τῆς Ἐρζεγοβίνης καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης πρὸς Ν.

Οἱ Μαυροβουνῶται εἶνε λαὸς πολεμικός, Σλαυικῆς καταγωγῆς καὶ ὀρθόδοξος τὴν θρησκείαν. Ἄρχει δὲ τοῦ Μαυροβουνίου ὡς ἡγεμὼν ἀπόλυτος ὁ φιλελληνικώτατος Νικόλαος (Πέτροβιτς Νιέγκος) ζῶν λιτώτατα, διορίζων δὲ καὶ παύων προφορικῶς τοὺς ὑπουργούς, συμβούλους τῆς ἐπικρατείας καὶ ὑπαλλήλους. Γνωσταὶ δὲ κωμοπόλεις εἶνε ἡ *Κετίγρη*, 2 χιλ. π. ὑψηλὰ κειμένη, καθέδρα τοῦ ἡγεμόνος, μόλις ἔχουσα 700 Κ. ἡ *Νιεγκοβούση*, τόπος τῆς καταγωγῆς τοῦ κυβερνῶντος ἡγεμόνος καὶ τὸ εὐλίμενον Ἀλβανικὸν *Δουλαϊνον*, κατ' ἀπόφασιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων δοθὲν εἰς τὸ Μαυροβούνιον τὸ 1881.

## Ε'. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

[1,250 □ Μ. καὶ 2,000,000 Κ.].

Ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς πρὸς Β. σύνορα ἔχει ἀκανόνιστα τὰς νοτίους κλιτύας τοῦ Κάτω Ὀλύμπου καὶ δειράδας τῶν Καμβουνίων (Χασσίων) ὄρέων καὶ τοῦ Πίνδου, πρὸς Α. τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Δ. τὸν ποταμὸν Ἄραχθον (τῆς Ἄρτας) καὶ τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Καὶ φυσικῶς μὲν συνίσταται ἐκ τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ μέχρι τοῦ Ἀράχθου μέρους τῆς Ἠπείρου, ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους· πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς 16 νομοὺς, ὧν τρεῖς μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἠπειρον, ὁ τῆς Λαρίσσης, τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Ἄρτης, τρεῖς εἰς τὴν Στερεᾶν Ἑλλάδα, ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος

καὶ Φωκίδος (Ἀνατολικὴ Ἑλλάς) καὶ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (Δυτικὴ Ἑλλάς)· πέντε δὲ εἰς τὴν Πελοπόννησον· τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαιίας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, Λακωνίας καὶ Ἀρκαδίας· δύο δὲ εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων· καὶ τρεῖς εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, ὁ τῆς Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου.

Οἱ νομοὶ οὗτοι ὑποδιαίρουσιν εἰς ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς δήμους· καὶ τοὺς μὲν νομοὺς διευθύνουσι νομάρχαι, διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς Β. Κυβερνήσεως, τὰς δὲ ἐπαρχίας ἐπαρχοὶ, ὡσαύτως ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως· οἱ δήμαρχοι ὅμως ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ οἱ βουλευταί, οἱ ψηφίζοντες τὰς δαπάνας τοῦ βασιλείου καὶ θέτοντες τοὺς νόμους. Τὸ ὅλον τῶν βουλευτῶν εἶνε 245.

### Α'. ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΣ

[300 □ Μ. περίπου· 300,000 Κ. περίπου.]

*Εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Θεσσαλία ὑπῆρξεν ἔδρα τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν φυλῶν· κατφεύγειτο δὲ ὑπὸ πολλῶν μικρῶν λαῶν, κυβερνωμένων κατ' ἀρχὰς ὑπὸ βασιλέων. Καταργηθείσης δὲ τῆς βασιλείας, αἱ διάφοροι Θεσσαλικάι δημοκραταὶ ἀπετέλεσαν ὁμοσπονδίαν, προεδρεύοντες ἀρχοντος ὑπερτάτου, καλουμένου *Ταγοῦ*. Ἡ Θεσσαλία συνέμαχησε κατόπιν μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Φιλίππου, παρεῖχε δὲ εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας τὸ ἄριστον ἰππικόν. (Καὶ τανῦν δ' οἱ Θεσσαλοὶ ἰππεῖς, *κατραγκούριδες* καλούμενοι, μεγίστην ἔχουσι φήμην). Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἦτο ἐπὶ Ὀμήρου ἢ καθ' αὐτὸ Ἑλλάς, ἡ πατρὶς τοῦ ἀνδρειοτάτου τῶν ἡρώων Ἀχιλλέως. Μεταξὺ δὲ

τῶν λαῶν τῆς χώρας ταύτης οἱ κάτοικοι τοῦ Πηλίου *Κένταυροι* καὶ οἱ τῆς Ὀσσης *Λαπίθαι* κατέστησαν πολυθρύλητοι διὰ τῶν ποιητῶν τοὺς μύθους. Περιελάμβανε δὲ τὸ πάλαι ἡ Θεσσαλία τέσσαρας ἐπαρχίας τὴν *Ἐστιαιώτιδα* πρὸς Β. (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν κατοικούντων εἰς τὸν Ὀλυμπον *Περραιῶν*), τὴν *Πελασιώτιδα* καὶ *Θεσσαλιώτιδα* εἰς τὸ μέσον, τὴν *Μαγνησίαν* ΝΑ. καὶ τὴν *Φθιώτιδα* πρὸς Ν. Περὶ τὴν τελευταίαν ταύτην (περὶ ἧς γενήσεται λόγος εἰς τὴν *Στερεὰν Ἑλλάδα*) κατέφκουν οἱ *Δόλοπες* ἐπὶ τῆς Ὀθροος, οἱ *Αἰνιᾶνες* εἰς τὴν ἐπάνω κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ, καὶ οἱ *Μαλιεῖς* εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου.

Τανῦν ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἡπειρος περιέχει 3 νομούς·

1) τὸν τῆς *Λαρίσσης* (Πελασιώτιδος καὶ Μαγνησίας) μετὰ 145 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ἔρη μὲν εἶνε ὁ Ὀλυμπος πρὸς Β. καὶ ἡ Ὀσσα καὶ τὸ Πήλιον πρὸς Α., ποταμοὶ δὲ ὁ Πηνειὸς καὶ Ἄναυρός, πεδιάς ἡ τῆς Λαρίσσης, λίμναι ἡ Ἀσκορὶς (Νεζερὸς) καὶ Βοιβηῖς (Κάρλα) καὶ ἐπαρχίαι 6, ἥτοι·

1) Τῆς Λαρίσσης, μετὰ 35 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε·

*Λάρισσα* (εἰς τὴν Πελασιώτιδα) πόλις τῶν παναρχαίων Πελασιγῶν μετ' ἀκροπόλιως καὶ στρατιωτικῶν χαρακωμάτων, ἔδρα δὲ μητροπολίτου. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ κατοικία τῶν πλουσιωτάτων Ὀθωμανῶν μπέηδων. Εἶνε δὲ νῦν πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἔχει ἐφετεῖον, πρωτοδικεῖον, διδασκαλεῖον, γυμνάσιον καὶ 15 χιλ. Κ. — *Ἀμπελάκια* ἐπὶ τῆς Ὀσσης ὑπεράνω τῶν Τεμπῶν, κωμόπολις περίφημος διὰ τὴν ἄλλοτε βιομηχανικὴν ἀκμὴν αὐτῆς μετὰ 3,500 Κ.

2) Τοῦ *Βώλου* (εἰς τὴν Μαγνησίαν), μετὰ 57 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα λόγου ἄξια πόλεις εἶνε·

*Βῶλος*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις ἐμπορικὴ καὶ ἐπίνειον τῆς ὅλης Θεσσαλίας, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου. Ἔχει δὲ πρωτοδικεῖον, γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον καὶ 6 χιλ. Κ. Εἶνε ἔδρα μητροπολίτου (τοῦ Δημητριάδος) καὶ συνδέεται ἤδη μετὰ τῆς πρωτευούσης τοῦ νομοῦ Λαρίσσης καὶ ἄλλων ἐνδοτέρων πόλεων διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κτισθείσης Δημητριάδος (πρὸς Α.) καὶ ἀπέναντι (πρὸς Ν.) τὰ ἐρείπια τῶν Παγασῶν, ἐπίνειου τῆς Ἰωλκοῦ. Αἱ Παγασαὶ ἦσαν κατόπιν ἐπίνειον τῶν Φερῶν. — *Μακρονίτσα* καὶ *Πορταριά*, κωμοπόλεις περίφημοι ἐπὶ τοῦ Πηλίου, ἡ μὲν διὰ τὴν ἐν ἔτει 1878 μάχην, ἡ δὲ διὰ τὴν φυσικὴν καλλονὴν καὶ τὰ ἄφθονα καὶ ψυχρὰ ὕδατα. Αὐτοῦ πλησίον ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἰωλκὸς (χωρίον Βῶλος τανῦν), ὅθεν ἐξέπλευσε τὸ πάλαι ὁ Ἰάσων μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν. — *Ζαγορά*, ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Πηλίου, καὶ *Μηλιαὶ* περίφημοι ἄλλοτε διὰ τὰ σχολεῖά των. Παρὰ τὸ Αἰγαῖον δὲ καὶ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης ἦτο τὸ πάλαι ἡ *Μελίβοια*, ἔδρα τοῦ Φιλοκτήτου. Πολὺ δ' ἐφηφίζοντο οἱ μικροὶ κύνες τῆς πόλεως ταύτης.

3) Τοῦ *Τυφράβου*, μετὰ 15 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε·

*Τύφραβος*, πρὸς Β. τῆς Λαρίσσης, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ *Ξυδιᾶ* (Τιταρησίου), πόλις νεωτέρα μετ' ἐμπορίου μετὰξῆς καὶ νημάτων. Ἔχει δὲ Ἑλληνικ. σχολεῖον, παρθεναγωγεῖον λαμπρὸν καὶ 8,500 Κ. — *Ραφάνη*, ἐπὶ τῶν πρόποδων τοῦ Ὀλύμπου, μετὰ 5,500 Κ., κωμόπολις περίφημος διὰ τὴν ἄλλοτε βιομηχανικὴν ἀκμὴν αὐτῆς.

4) Τῆς Ἀγυῖας, μετὰ 13 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε Ἀγυιά, μετ' ἐμπορίου μετάξης, βάμβακος καὶ οἴνου, ἔτι δὲ Ἑλλην. σχολεῖου, παρθεναγωγείου καὶ 3 χιλ. Κ. περίπου.

5) Τοῦ Ἀλμυροῦ μετὰ 9 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε·

Ἀλμυρός, πρὸς Ν. τοῦ Βώλου, μετὰ ἐμπορίου καπνῶν, βάμβακος καὶ γεννημάτων καὶ 4,500 Κ., συμπεριλαμβανομένων τῶν πέριξ χωρίων. Ἐνταῦθα ἦτο τὸ Κρόκιον πεδίον.

6) Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων, μετὰ 18 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε·

Φέρσαλα (Φάρσαλος), ἔδρα τανῦν ἐπισκόπου, παρὰ τὸν Ἀπιδανὸν ποταμὸν, μετ' ἀκροπόλεως· εἶνε δὲ περίφημος διὰ τὴν μεταξὺ Πομπηίου καὶ Καίσαρος μάχην (48 π. Χ.). Πρὸς Α. αὐτῆς ὑψοῦνται οἱ λόφοι Κυνὸς Κεφαλαί, ἔνθα ὁ Φλαμινῖνος ἐνίκησε Φίλιππον τὸν Γ'. τὸ 197 π. Χ. καὶ πιθανῶς πλησίον ἡ πόλις Σκοτοῦσσα. — Δομοκὸς (Θαυμακοί), φρούριον καὶ ἔδρα ἐπισκόπου πρὸς Β. τῆς Λαμίας μετὰ 5 χιλ. Κ., συμπεριλαμβανομένων τῶν πέριξ χωρίων.

## Β'. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

(Ἑστιαιώτιδος).

[118,000 Κ.].

Ἐνταῦθα ὄρη εἶνε ὁ Κόζακας, παραφυὰς τοῦ Πίνδου καὶ τὰ Θεσσαλικά Ἀγραφα (ἐπὶ τοῦ Πίνδου) πρὸς Δ. καὶ τὰ Καμβούρια πρὸς Β., πεδιάδες ἢ τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Καρδίσης, ποταμὸς ὁ Πηγεῖός, καὶ λίμνη ἡ Ξυνίας (Νταουκλή). Περιέχει δὲ ὁ νομὸς οὗτος 3 ἐπαρχίας.

1) Τῶν *Τρικκάλων*, μετὰ 38 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

*Τρίκκαλα* (Τρίκκη), ἐπὶ τοῦ Ληθαίου ποταμοῦ, μετὰ φρουρίου εἰς ὑπωρείας λόφου, καὶ ἐμπορίου πρὸ πάντων σιτηρῶν. Ἔχει δὲ πρωτοδικεῖον, γυμνάσιον, ἱερατικὴν σχολὴν, παρθεναγωγεῖον, καὶ 12 χιλ. Κ. Πρὸς Ν. αὐτῶν ἐπὶ τῆς Ἄν. πλευρᾶς τοῦ Πίνδου ἦτο ἡ πόλις *Γόμφοι* (Κρύο Νερό), ὁπόθεν διέβαινον εἰς τὴν Ἡπειρον. — *Γαρδίκι* (Ζάρκος), πρὸς Α. τῶν Τρικκάλων, κωμόπολις καὶ ἔδρα ἐπισκόπου.

2) Τῆς *Καλαμπάκας* μετὰ 21 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα κωμοπόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

*Καλαμπάκα*, γνωστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1854 νικηφόρον τῶν Ἑλλήνων μάχην. Ἐδῶ πλησίον κεῖνται τὰ *Μετέωρα* ἀρχαῖα Βυζαντιὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων, ἔνθα ἀναβαίνουνσι διὰ δικτυωτῶν πλεγμάτων σχοινίων. — *Μαλακάσι*, ἡ βορειοτάτη κώμη τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐπὶ τῆς Α. πλευρᾶς τοῦ Πίνδου, ἔνθα ἔχει τὰς πηγὰς αὐτοῦ ὁ Πηνειός.

3) Τῆς *Καρδίτσης*, μετὰ 60 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

*Καρδίτσα*, εἰς τὴν παλαιὰν Θεσσαλιώτιδα, μετὰ 5 χιλ. Κ., Ἑλλ. σχολείου, παρθεναγωγείου καὶ ἐμπορίου καπνοῦ, βάμβακος καὶ σιτηρῶν. — *Παλαμᾶς*, κωμόπολις γεωργικῆ.

### Γ'. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

(Ἄθαμανίας).

[32,000 Κ.].

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν εἶνε τὰ *Τζουμέρκα* ΒΔ. καὶ ὁ *Πίνδος* πρὸς Α., πεδιάς ἡ *Ἀμβρακικὴ* καὶ ποταμὸς ὁ *Ἀραχθός* περιέχει δὲ ὁ νομὸς οὗτος 2 ἐπαρχίας·

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

1) Τῆς Ἄρτας μετὰ 15 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἄξια εἶνε·

Ἄρτα (Ἀμβρακία), 4 ὥρας μακρὰν τῆς βορείου ἀκτῆς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ἔδρα μητροπολίτου. Κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀράχθου, ἔχει πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ ἐδάφους, περιφήμους πορτοκαλεῶνας καὶ λεμονεῶνας, καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. Κ., πρωτοδικεῖον καὶ γυμνάσιον. — Πέτα, χωρίον ἐπὶ λόφου ΒΑ. τῆς Ἄρτας, ἔνθα τὸ 1822 συνεκροτήθη μάχη τῶν Τούρκων πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀποβᾶσα ὀλεθρία μάλιστα εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐθελοντάς.

2) Τῶν Τζουμέρκων μετὰ 16 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἄξια εἶνε·

Ἄγναντα, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας μετὰ 6 χιλ. Κ., συμπεριλαμβανομένων τῶν πέριξ χωρίων. — Καλαρρόται, κωμόπολις εἰς τὰ βορειότατα, πατρὶς τοῦ Κωλέτη.

ΣΗΜ. Τῆς Θεσσαλίας μέρος εἶνε καὶ ἡ ἀνήκουσα εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος Ἀλασσῶνα (Ὀλοσσῶν) πρὸς Β. τοῦ Τυρνάβου, μετὰ 2 χιλ. Κ., καὶ ἡ παράλιος Κατερίνη, ὅχι μακρὰν τοῦ Ὀλύμπου, ὅθεν ἐξάγεται ξυλεία. — Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὑπῆρξεν ὁ περιφημότατος ἀρματοῦλος Παππαθύμιος Βλαχάδας, σπουδαίαν διαγείρας περὶ τὸ 1805 ἐπανάστασιν.

## Β'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

[369 □ Μ. 456,000 Κ.].

### α'.) Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

[116 □ Μ., 187,000 Κ.].

Ὁ Νομὸς οὗτος περιέχει 5 ἐπαρχίας, ἧτοι·

1) Τῆς Ἀττικῆς, μετὰ 117,000 Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἀξιοσημείωτα εἶνε ὁ Ὑμηττός (Τρελλός) πρὸς Α., τὸ Πεντελικόν, περίφημον διὰ τὰ λευκά



μάρμαρά του και ὁ Πάρνης (Ὁζᾶς)· πεδιάδες δὲ ἡ τῶν Ἀθηναίων, τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Ἐλευσίτος· καὶ ποταμοὶ ὁ Κηφισὸς καὶ Ἰλισσός.

*Εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς εἶνε λεπτή καὶ ὀρεινή, ἐντεῦθεν ὀλίγον πρὸς καλλιέργειαν ἀρμοδία. Καὶ ὁμως ἡ φιλοπονία τῶν κατοίκων τὴν κατέστησεν ἀρκετὰ εὐφορον, παρῆγε δ' ἀρκετὰ προϊόντα, ὧν περιφημώτατα ἦσαν αἱ ἐλαῖαι, τὰ σῦκα (ἰσχάδες) καὶ τὸ Ὑμῆτιον μέλι.

Ἐξων δ' οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς σκορπισμένοι εἰς κώμας, ἕως οὗ ὁ Αἰγύπτιος Κέκροψ, ἐλθὼν περὶ τὰ μέσα τοῦ 17<sup>ου</sup> αἰῶνος συνῴκισεν αὐτοὺς εἰς δώδεκα δήμους· ὁ δὲ Θησεὺς ἠνώσε τούτους 12 δήμους εἰς μίαν πόλιν, θεμελιώσας οὕτω τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κόδρου (τὸ 1068 π. Χ.), οἱ Ἀθηναῖοι κατήργησαν τὴν βασιλείαν, ἐκυβερνῶντο δ' ὑπ' ἀρχόντων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἑνὸς ἰσοθίου, κατόπιν δ' ἑννέα ἐτησίων. Μετὰ δὲ ταῦτα κατέστησαν τοὺς Ἀθηναίους ἐνδόξους καὶ εὐδαίμονας οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος, οὓς ἐν μέρει παρεδέχθησαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, διετήρησαν δὲ καὶ οἱ νεώτεροι νομοθέται. Ἄλλ' αἰ καταχρήσεις τῆς δημοκρατίας ἔγειναν αἰτία νὰ ἀπολέσωσιν αἱ Ἀθῆναι πάντα τοὺς καρπούς τῆς γιγαντιαίας αὐτῶν προόδου. Ἡ δὲ κομψότης τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου ὁ πλοῦτος ἦσαν τὰ μόνα ἀγαθὰ, ἅτινα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας διετήρησαν. Ἄλλ' ὁμως οἱ πολυάριθμοι ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, καλλιλογίᾳ καὶ καλλιτεχνίᾳ ἔξοχοι ἄνδρες περιποίησαν εἰς αὐτὴν δόξαν ἀθάνατον.

**Πόλεις** δὲ λόγου ἄξια ἐνταῦθα ἦσαν· Ἀθῆναι <sup>1</sup> ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ, πλησίον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου. Ἐκτίσθη δ' ὑπὸ τοῦ Κέκροπος, ὡς λέγεται, περὶ τὸ 1650 καὶ ἐξ αὐτοῦ ἡ Ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Κεκροπία. Ἡυξήθη δὲ κα-

(1) Γεωγρ. Πλ. 37<sup>ο</sup> 58', 1'. Γεωγρ. Μῆκ. 21<sup>ο</sup>, 23', 30''.

τόπιν σπουδαίως διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συνετῆς διοικήσεως, περιλαμβάνουσα τρεῖς λιμένας, τὸ Φάληρον, τὴν Μουνυχίαν καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Πολλοὶ δὲ τόποι ἐπιφανεῖς καὶ πλεῖστα καλλιτεχνικὰ μνημεῖα ἐν ταῖς παλαιαῖς Ἀθήναις ἀναφέρονται. Ὁ Ἄρειος πάγος, ἦτοι ὁ λόφος τοῦ Ἄρεως, ἦτο τὸ περιφημότερον ἐν τῇ ἀρχαιότητι δικαστήριον· εἰς τὸν λόφον τῆς *Πρυκὸς* συνεκροτοῦντο τοῦ λαοῦ αἱ συνελεύσεις· εἰς τὸν *Κεραμικόν*, συνοικίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἔξω τῆς πόλεως μέρος (ἐσχάτως ἀνασκαφὴν ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας πλησίον τοῦ Σταθμοῦ τοῦ Σιδηροδρόμου) ἐχρησίμευεν ὡς δημόσιος περίπατος, ἦσαν οἱ τάφοι τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων. Τὸ *Λύκειον* καὶ ἡ *Ἀκαδημία* ἦσαν γυμνάσια, ὡσαύτως ἐκτὸς τῆς πόλεως· καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐγίνοντο αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, περίφημον καταστάσαν, διότι εἰς αὐτὴν ἐδίδασκεν ὁ Πλάτων, ἦτο μέγας κήπος, πλήρης ἐλαιῶν καὶ πλατάνων. Τὸ δὲ *Πρυτανεῖον* ἦτο κατάστημα τῆς πόλεως, ἔνθα συνήρχοντο οἱ ἄρχοντες, ἐτρέφοντο δὲ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ Ὀλυμπιονίκαί καὶ οἱ τὴν πατρίδα εὐεργετήσαντες. Εἰς τὴν *Ποικίλην*, περίφημον στοάν, εἶχον ἐξεικονίσῃ τὰς νίκας τῶν Ἀθηναίων. Τὸ δὲ Ἔρειον, ἔνθα ἐγίνοντο οἱ μουσικοὶ καὶ οἱ τῆς λυρικῆς ποιήσεως διαγωνισμοί, ὠκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς σκηνῆς τοῦ Ξέρξου. Τὸ *Θησεῖον* σώζεται καὶ σήμερον· τὸ δὲ Ὀλυμπιεῖον, ἡ Πάνθεον τοῦ Ἀδριανοῦ, ὑπερέβαινε κατὰ τὸ μέγεθος πάντας τοὺς ἄλλους ναοὺς τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο δὲ ἤρχισεν ὁ Πεισίστρατος καὶ ἐτελείωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανός· σώζονται δὲ καὶ σήμερον οἱ ΝΑ. κίονες. Διατηρεῖται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος καὶ ὁ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς *Παρθενῶν*, ἐκ λευκοῦ Πεντελησίου μαρμάρου κατασκευα-

σθεις· ἐντὸς αὐτοῦ ἦτο χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ἀριστούργημα τοῦ Φειδίου. Ἐντὸς δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἦτο καὶ ἄλλο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς χαλκοῦν καὶ τόσον ὑψηλόν, ὥστε ἡ περικεφαλαία καὶ λόγχη αὐτοῦ ἐφαίνοντο εἰς τοὺς προσπλέοντας ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου.

Μεταξὺ δὲ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν λαμπρυνάντων τὰς Ἀθήνας ἄς ἀναφέρωμεν τὸν Σόλωνα, Μιλτιάδην, Ἀριστείδην, Θεμιστοκλέα, Κίμωνα, Περικλέα, Ἀλκιβιάδην, Θουκυδίδην, Ξενοφῶντα, Σωκράτην, Πλάτωνα, Δημοσθένην, Αἰσχύλον, Σοφοκλῆ, Εὐριπίδην, Ἀριστοφάνην, Μένανδρον καὶ Φειδίαν.

Καὶ τὴν σήμερον δ' αἱ Ἀθηναὶ εἶνε ἡ ὠραιότατη πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα λαμπρὰ οἰκοδομήματα, οἷον τὰ Ἀνάκτορα, τὸ Πανεπιστήμιον, τὴν Συναίαν Ἀκαδημίαν, τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον καὶ τὸ Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν, τὸ Βαρθάκειον Λύκειον, τὸ Ἀρσάκειον Παρθεναγωγεῖον, τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον κ.λ.π. Ταῦτα δὲ μετὰ τῶν κομψῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν, τῶν ὠραίων πλατειῶν καὶ ὁδῶν, φωτιζομένων τὴν νύκτα διὰ φωταερίου, καθιστῶσι τὰς Ἀθήνας τὴν κομψοτάτην πόλιν τῆς Ἀνατολῆς. Πληθυσμὸν δ' ἔχει ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. Κ. Ἔρχονται δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπανταχόθεν τῆς Ἀνατολῆς νέοι φοιτῶντες εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ ἐκπαιδευτήρια.—Πειραιεύς, ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, συνδεόμενος μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε δὲ ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα παντοῖα καταστήματα, οἷον κλωστήρια, χυτήρια σιδήρου, καθεκλοποιεῖα κτλ., λαμπρὸν Χρηματιστήριον, Γυμνάσιον, Νοσοκομεῖον, Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ἄλλα. Εἶνε δὲ καλῶς ῥυμοτομημένη καὶ ἔχει 30 χιλ. Κ.— Ἀμαρούσιον καὶ Κηφισσία, ὠραῖα κατὰ τὸ θέρος διατριβαί.— Μαραθῶν μεθ' ὁμωνύμου πεδιάδος, ἔνθα τὸ 490 π. Χ. συνεκροτήθη ἡ

περιβόητος μάχη τῶν Ἀθηναίων καὶ Πλαταιέων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἄλλη κώμη τὸ πάλαι διάσημος ἦτο ὁ Ῥαμινοῦς (Ἑβραϊόκαστρο), εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μαραθῶνος, ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μετὰ ναοῦ τῆς Νεμέσεως.— Ἀγαρναὶ (Μενίδι) πρὸς Β. μετὰ 3 χιλ. Κ.—Τατόϊ (Δεκέλεια) ὠραῖον τοῦ βασιλέως χωρίον, ὄχι μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Κηφισσοῦ. Τὴν Δεκέλειαν κατέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.— Ἐλευθεραὶ (Κάζα, πρὸς Β. τῶν Κουντούρων), εἰς τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε κατ' ἀρχάς· ἔπειτα ὁμως ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους θαυμάζουσαι τὸ ἥπιον τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν.— Λαύριον, χώρα καὶ ὀμώνυμον ὄρος εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα ἐξώρυκτον ἄργυρον. Καὶ τανῦν δὲ εἶνε μεταλλωρυχεῖα, ἔνθα ἐργάζονται πολλοί.

2) Τῆς Αἰγίνης, μετὰ 8 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Αἰγίνα [2 □ Μ.], περίφημος τὸ πάλαι διὰ τὴν ναυτιλίαν αὐτῆς. Σῶζονται ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου λιμένος καὶ ἱκανῶς διατετηρημένος ὁ ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διός. Παράγει δὲ ἐκλεκτὸν οἶνον, σῦκα καὶ ἀμύγδαλα, καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὀμώνυμον μετὰ 3 χιλ. Κ. Πλησίον αὐτῆς κεῖται τὸ ῥητινοφόρον νησίδιον Ἀγκίστριον, μετὰ 520 Κ.

3) Τῆς Μεγαρίδος, μετὰ 19 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν λόγου ἄξια εἶνε τὰ Κέρατα πρὸς Α.. ἔνθα πιθανῶς καθήμενος ὁ Ξέρξης ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου ἐθεᾶτο τὴν ἐν Σαλαμῖνι νουμαχίαν, ἡ Γεράνεια πρὸς Δ., ὁ Κιθαίρων πρὸς Β. καὶ ἡ Κακὴ Σκάλα (Σκειρωνίδες πέτραι) πρὸς Ν. πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι· Μέγαρα, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔνθα προκόπτει ἱκανῶς ἡ δενδροφυτεία καὶ κτηνοτροφία, μετὰ 5 χιλ. Κ. Τὸ πάλαι ἔθεμελιώθη ὑπὸ τῶν Δωριέων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου· λιμένα δὲ

εἶχε τὴν *Νίσαια*. — Ἐλευσίς, ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος πρὸς Α. τῶν Κεράτων, κώμη παράλιος μετὰ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς *Δήμητρος καὶ Κόρης*, ἔνθα ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίγια μυστήρια. — *Σαλαμίς*, νῆσος πολυθρύλητος διὰ τὴν ἐν ἔτει 480 π. Χ. συμβᾶσαν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας, μετὰ 4,600 Κ., ὧν οἱ πλεῖστοι ἀλιεῖς καὶ ὑλοτόμοι.

4) Τῶν *Θηβῶν*, μετὰ 23 χιλ. Κ.

*Εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Βοιωτία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν αἱ Θῆβαι, εἶνε ἡ εὐφορωτάτη χώρα τῆς Ἑλλάδος. Ἦσαν δ' οἱ Βοιωτοὶ λαὸς γεωργικὸς, εὖρωστος καὶ πολεμικὸς· καὶ ἦσαν μὲν παροικιωδῆς ἡ ἀγροικία αὐτῶν καὶ ἀμβλύνοια («σὺς Βοιωτία»), ὁ Ἐπαμεινώνδας ὁμῶς, ὁ Πίνδαρος καὶ Πλούταρχος, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς μεγαλόφρουστάτους ἀνδρας τῆς Ἑλλάδος. Ἀπετέλουν δ' αἱ πόλεις τῆς Βοιωτίας ὁμοσπονδίαν, τῆς ὁποίας ἡ συνέλευσις συνήρχετο κατ' ἔτος εἰς τὸν Ὀγγηστὸν παρὰ τὴν λίμνην Κωπαΐδα. Εἰς δὲ τὸ πλησίον τοῦ Ὀγγηστοῦ ὄρος ἐκάθισεν ἡ μυθώδης *Σφίγξ*.

Εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Θηβῶν ὄρη μὲν ἄξια λόγου εἶνε ὁ *Κιθαιρῶν* (Ἐλατα) πρὸς Ν. καὶ Ἐλικῶν πρὸς Δ., πεδιάδες ἡ *Θηβαϊκὴ* καὶ *Πλαταϊκὴ*· ποταμοὶ δὲ ὁ Ἰσμηνός, χυνόμενος εἰς τὴν πρὸς Β. λίμνην Ἰλικήν, καὶ ὁ Ἀσωπός, χυνόμενος πρὸς Ν. τοῦ Εὐρίπου· καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι· Θῆβαι, παρὰ τὸν Ἰσμηνόν. πατρίς τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ Πινδάρου καὶ τῶν στρατηγῶν Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου. Ἡ ἀκρόπολις αὐτῆς ἐκαλεῖτο *Καδμεία* ἐκ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς πόλεως *Κάδμου*, ὅστις ἔφερεν ἐκ τῆς Φοινίκης τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατεστράφη δ' ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου τὸ 335 π. Χ. Τανῦν εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 6 χιλ.

Κ., ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον. — Θεσπιαὶ πρὸς Δ., μικρὰ κώμη γνωστὴ τὸ πάλαι, καθότι 700 Θεσπιεῖς συναπέθανον μετὰ τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις. Ἐνταῦθα ἦτο ἡ πολυθρύλητος εἰς τοὺς μύθους πηγὴ τοῦ *Ναρκίσσου* καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἔρωτος, ἀριστούργημα τοῦ Πραξιτέλους. — *Λεύκτρα*, ΝΑ. τῶν Θεσπιῶν, ἔνθα ὁ Σπαρτιάτης Κλεόμβροτος ἐνίκηθη καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Θηβαίων, στρατηγουμένων ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, τὸ 371 π. Χ. — *Πλαταιαὶ* (Κόκλα), ΝΑ. τῶν Λεύκτρων παρὰ τὸν Κιθαιρῶνα. Ἐνταῦθα τὸ 479 ὁ Πausανίας καὶ Ἀριστείδης κατενίκησαν τὸν Μαρδόνιον. — *Σχηματᾶρι*, χωρίον, πλησίον τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ *Τανάγρα*, πρὸς Α. τῶν Θηβῶν καὶ παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν, ἔνθα τὸ 455 π. Χ. ἐνίκησαν οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς Ἀθηναίους. — *Αὔλις*, πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου, ὁπόθεν οἱ Ἕλληνες ἐστράτευσαν πρὸς τὴν Τροίαν. — *Δήλιον* (Δήλεσι) ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου, πρὸς Β. τῆς Τανάγρας, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 424 π. Χ. μάχην, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ὁ δὲ Σωκράτης ἔσωσε τὸν Ξενοφῶντα.

5) Τῆς *Λεβαθείας*, μετὰ 19 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν λόγου ἄξια εἶνε ὁ *Ἐλικῶν* πρὸς Ν. καὶ ὁ *Παρνασσός* πρὸς Β., πεδιάς δὲ ἡ *Λεβαδική*, ποταμὸς ὁ *Κηφισσός* καὶ λίμνη ἡ μεγάλη *Κωπαῖς* [9 □ Μ.]. πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι *Λεβάδεια*, περίφημος τὸ πάλαι διὰ τὸ παρ' αὐτὴν μαντεῖον τοῦ *Τροφωρίου*, νῦν δὲ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας παρὰ τὴν Κωπαῖδα μετὰ 5 χιλ. Κ., ἀσχολουμένων περὶ τὸ ἐμπόριον, τὴν βαμβυκαφορτεῖαν καὶ νηματουργίαν. — *Κερώνεια*, ΝΔ. τῆς Κωπαίδος, περίφημος διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀγησιλάου κατὰ τῶν Βοιωτῶν καὶ Ἀθηναίων (394 π. Χ.). Ἐνταῦθα ἐπανηγυρίζοντο τὰ *Παμβουώτια*. — *Ἀλιάρτος* (ἐρείπια τανῦν) πρὸς Ν. τῆς

Κωπαίδος. Ἐνταῦθα ἐφρονεῦθη ὁ Σπαρτιάτης Λύσανδρος, τὸ 395 π. Χ.—*Χαιρώνεια* (Κάπραινα), πρὸς Β. τῆς Λεβαδείας, κώμη τανῦν, τὸ δὲ πάλαι διάσημος ὡς πατρίς τοῦ Πλουτάρχου καὶ διὰ τὴν αὐτόθι συγκροτηθεῖσαν μάχην τοῦ Μακεδόνα Φιλίππου ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, τὸ 338 π. Χ.—*Ἀράχωβα*, εἰς τὰς πρὸς Ν. ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ, ἔνθα ὁ *Καραϊσκάκης*, κατατροπώσας τοὺς Τούρκους, ἔστησε πυραμίδα κεφαλῶν ἐχθρικών. Παράγει οἴνους ἀξιολόγους, καὶ ἔχει ὑπὲρ τὰς 3 χιλ. Κ.—*Δαύλια* (Δαυλῖς), πρὸς Β. ἐπὶ τῆς ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ, μετὰ 1,000 Κ. Ἐνταῦθα κατὰ τοὺς μύθους ἡ Πρόκνη μετεμορφώθη εἰς χελιδόνα καὶ ἡ Φιλομήλα εἰς ἀηδόνα.—*Δίοτομον*, ΝΔ. τῆς Χαιρωνείας, ἔνθα τὸ 1827 πεντακόσιοι Σουλιῶται ἐνίκησαν 2,500 Τούρκους.—*Σκριποῦ*, παρὰ τὴν Κωπαίδα, ὁ παλαιὸς Ὀρχομενὸς τῶν πλουσίων Μινυῶν. Ἐνταῦθα ἦτο ὁ τάφος τοῦ Ἡσιόδου.—*Ἄσκρα* (Νεῖο χωριό), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἐλικῶνος, πατρίς τοῦ Ἡσιόδου.

### 6'.) Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

[111,67 □ Μ., 129,000 Κ.).

Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας· ἦτοι:

1) τῆς Φθιώτιδος, μετὰ 53 χιλ. Κ.

ΣΗΜ. Τὰς ἱστορικὰς εἰδήσεις βλέπε εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Σελ. 133.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἄξια λόγου εἶνε· ἡ Ὄθρου πρὸς Β., ἡ Οἶτη πρὸς Ν. καὶ ὁ *Τυμφρηστός* πρὸς Δ., πεδιάς ἡ *Λαμιακή*, ποταμὸς ὁ *Σπερχεῖος* καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι· *Λαμία*, παρὰ τὸν Σπερχεῖον ποταμὸν, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ· ἔχει δὲ ἀκρόπολιν (*Ἀκρολαμία*), λείψανα τοῦ ἀρ-

χαιίου τείχους, Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, ἀμαξιτούς ὁδοὺς μέχρι Στυλίδος καὶ Ὑπάτης καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. Κ. παράγει δὲ καπνὸν ἐκλεκτόν. Ἐν αὐτῇ τὸ πάλαι ἐπολιορκήθη ὁ Ἀντίπατρος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.— Ὑπάτη, μετὰ 2 χιλ. Κ., ὄρεινὸν χωρίον πρὸς Δ. τῆς Λαμίας. Πλησίον αὐτῆς εἶνε τὰ θειοῦχα θερμὰ λουτρά τῆς Ὑπάτης.— Στυλὶς (Φάλαρα) πρὸς Α., ἐπινησιον τῆς Λαμίας εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἔχον νηματοποιεῖον καὶ 2 χιλ. Κ.— Γαρδίκι, πρὸς Α. τῆς Στυλίδος, μικρὸν χωρίον πλησίον τῆς ἀρχαίας Κρεμαστῆς Λαρίσσης, τῆς ὁποίας σώζονται τὰ τείχη.— Σούρπη, μετὰ 1,500 Κ., πρὸς τὸ μέρος τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, παράγουσα καπνὸν ἐκλεκτόν.— Νέα Μιρζέλα ΒΑ., παράλιον καὶ ναυτικὸν χωρίον μετὰ 1,000 Κ.

Ἄλλαι πόλεις εἰς τὴν ἀρχαιότητα γνωσταὶ ἦσαν· Θῆβαι αἱ Φθιώτιδες παρὰ τὴν θάλασσαν (ἀργότερα Φιλιππούπολις).— Φθία, πρὸς Β. τῆς Ὀθρουσ, ἔνθα ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀχιλλέως Πηλεΐς.— Ἀντίκιρρα, πλησίον τοῦ στόματος τοῦ Σπερχειοῦ. Ὁ εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ταύτης φυόμενος ἐλλέβορος ἐθεωρεῖτο ἄριστος.— Τραχίς (μετέπειτα Ἡράκλεια), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Οἴτης, ὀπίθεν ἢ περίξ χώρα ὠνομάσθη Τραχινία. Ἀτραπὸς ἀρχομένη ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἦγε διὰ τῶν ὀρέων εἰς τὴν Λοκρίδα· ἐντεῦθεν δ' οἱ Πέρσαι περιεκύκλωσαν τοὺς ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνας.

2) Τῆς Λοκρίδος μετὰ 24 χιλ. Κ.

Εἰδήσεις ἱστορικαί. Οἱ παλαιοὶ Λοκροὶ διηροῦντο εἰς τοὺς πρὸς δυσμὰς Ὀζόλας, κατοικοῦντας μεταξὺ Αἰτωλίας πρὸς Β., Φωκίδος πρὸς Ἀν. καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς Ν., καὶ τοὺς πρὸς Ἀν. Λοκρούς, κατοικοῦντας μεταξὺ τῆς Φωκίδος ΝΔ., τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β., τοῦ



Αίγαίου ΒΑ. καὶ τῆς Βοιωτίας πρὸς Ν. Οἱ Ὀζόλαι ἐκλήθησαν οὕτω κατ' ἄλλους μὲν ἐκ τῆς ὀσμῆς ἣν ἀνέδιδον τὰ ἔλη ἢ αἱ θειοῦχοι πηγαὶ τῆς χώρας αὐτῶν, κατ' ἄλλους δὲ διότι ἐφόρουν δέρματα αἰγῶν μὴ εἰργασμένα· τοὺς ἐκάλουν δ' ὡσαύτως Ἐπιζευγίους, διότι κατῴκουν πρὸς δυσμάς, ὅθεν πνέει ὁ ζέφυρος (καὶ τοὶ ἐκαλοῦντο οὕτω μᾶλλον οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροί).

Οἱ Ὀζόλαι Λοκροὶ κατεφρονοῦντο ὡς ἄγρικοι ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων· δὲν εἶχον δὲ ὁμοσπονδίαν οὔτε πρὸς ἀλλήλους, οὔτε πρὸς τοὺς λοιποὺς Λοκρούς.

Οἱ δὲ πρὸς Ἀνατολᾶς Λοκροὶ διηροῦντο εἰς Λοκροὺς Ὀπουντίους πρὸς Ν., οὕτω κληθέντες ἐκ τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν Ὀπούντος, καὶ Λοκροὺς Ἐπικρημιδίους πρὸς Β., ἐπονομασθέντας οὕτω ἐκ τοῦ ὄρους Κρημιδος, ἐπεκτάσεως τῆς Οἴτης.

Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν σημερινὴν Λοκρίδα περιλαμβάνεται καὶ ἡ παλαιὰ Φωκίς. Ἀπετέλουν δ' οἱ παλαιοὶ Φωκίς ὁμοσπονδίαν, τῆς ὁποίας ἡ συνέλευσις συνεδρίαζεν ἐπὶ τοῦ Παρνασοῦ, εἰς τόπον καλούμενον Φωκικόν. Κατέστη δ' οὗτος ὁ λαὸς γνωστός ἐκ τοῦ ἱεροῦ πολέμου, ὃν ἐπὶ δεκαετίαν ἐπολέμησε κατὰ τῶν Ἀμφικτυονικῶν πόλεων. Εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἔθηκε πέρας ὁ Μακεδὼν Φίλιππος, καταστρέψας ἱκανὰς πόλεις τῆς Φωκίδος, τὸ 335 π. Χ.

**Ὀρη καὶ πόλεις.** Εἰς τὴν Λοκρίδα ὄρη λόγου ἄξια εἶνε ὁ Παρνασὸς ΝΔ., Καλλιδρομοὶ πρὸς Δ. καὶ ἡ Κρημὶς πρὸς Α., πόλεις δὲ ἄξιοσημείωτοι Ἀταλάντη (Ὀπούς), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον· παράγει σίτον ἀξιόλογον καὶ ἔχει 2,250 Κ. — Νέα Πέλλα, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀταλάντης, συνοικία τῶν Μακεδόνων, ἔχουσα 950 Κ. — Λαδίον πρὸς Δ., κωμόπολις γεωργικὴ μετὰ 3 χιλ. Κ. — Θερμοπόλαι, μεταξὺ τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ τῆς

θαλάσσης, περιδοξος θέσις, ἔνθα τὸ πάλαι ὁ Λεωνίδαο ἔπεσεν ἐνδόξως μετὰ 300 Σπαρτιατῶν καὶ 700 Θεσπιέων· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν συνελήφθη ὁ Διάκος παρὰ τὴν Ἀλαμάναν (γέφυραν τοῦ Σπερχειοῦ) καὶ ἐσουβλίσθη ἔπειτα ζωντανὸς εἰς τὴν Λαμίαν. Εἰς δὲ τὴν εἰσοδὸν τῶν Θερμοπυλῶν ἦσαν τὸ πάλαι οἱ Ἀλπηνοί, πόλις τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν. Βορειοδυτικὰ δὲ τῶν Ἀλπηνῶν ἦτο ἡ Ἀνθήλη, ἔνθα συνήρχοντο κατ' ἔτος τὸ φθινόπωρον οἱ Ἀμφικτύονες.—Θρόνιον, ἡ σπουδαιοτάτη πόλις τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν.—Ἐλάτεια (Λοῦτα), νῦν μὲν κώμη, τὸ δὲ πάλαι πόλις καὶ διάσημος ὡς στρατιωτικὴ θέσις καὶ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος.—Λιβαράται, περίφημοι ὡς πατρίς τοῦ Ἀνδρούτσου καὶ Ὀδυσσεῶς.

3) Τῆς Παγρασίδος, μετὰ 29 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ὑπάγεται ἡ παλαιὰ Δωρίς ἢ Δωρικὴ τετράπολις (Βοιός, Κυτίνιον, Ἐρινεὸς καὶ Πίνδος), χώρα ὄρειρῆ ΒΔ. τῆς Φωκίδος. Ἐντεῦθεν οἱ Δωριεῖν, ἡγουμένων τῶν Ἡρακλειδῶν, κατῆλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἐνταῦθα ὄρη λόγου ἄξια εἶνε ὁ Παγρασὸς πρὸς Α. καὶ ἡ Γκιῶνα πρὸς Δ., πόλις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι· Ἀμφισσα (Σάλωνα), πρωτεύουσα πόλις τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν τὸ πάλαι· τανῦν δὲ ἔχει λαμπρὸν ἐλαιῶνα καὶ 5 χιλ. Κ.—Τοπόλια, ἐπὶ τοῦ Παρνασοῦ, μετὰ 1,500 Κ.—Χρισσὸ (Κρίσσα), ἐλαιόφυτος κώμη, ἔνθα τὸ Κρυσσαῖον πεδῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν τὸ πάλαι εἰς τὸν ἱερὸν (Φωκικὸν) πόλεμον. Ἐχει δὲ νῦν 2,500 Κ.—Ἰτέα, ἐπίγειον τῆς Ἀμφίσσης, πιθανῶς τὸ παλαιὸν Χάλαιον.—Καστρί, χωρίον ἔνθα ἔκειτο τὸ πάλαι τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Ἐκαλοῦντο δ' οἱ Δελφοὶ πρότερον Πυθῶ, ἐκ τοῦ δράκοντος Πύθωνος, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων, καὶ ἐθεωροῦντο «ὀμφαλὸς τῆς γῆς.» Ὁλοδομημένοι δ' ἐπὶ τῆς κατωφερείας

τοῦ Παρνασσῶ, κατέστησαν διασημότετοι διὰ τὸν ναὸν καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπου βασιλεῖς καὶ λαοὶ ἔπεμπον πλούσια δῶρα καὶ ἐξ ἀπωτάτων μάλιστα χωρῶν. Δὲν εἶχον ὅμως μέρος οἱ Δελφοὶ εἰς τὴν Φωκικὴν ὀμοσπονδίαν, ἀλλ' ἦσαν δημοκρατία ἀνεξάρτητος. Συνήρχετο δὲ κατ' ἔτατος ἐνταῦθα, τὸ ἔαρ, ἡ συνέλευσις τῶν Ἀμφικτυόνων. Ἐνταῦθα ἦτο καὶ ἡ *Κασταλία* πηγὴ, ἱερὰ εἰς τὰς Μούσας· ἡ δὲ *Κίρρα* ἦτο ἐπίνειον τῶν τε Δελφῶν καὶ τῆς Κρίσσης, εἰς τὸν Κρισσαῖον κόλπον. — *Ἀντίκιρρα*, πόλις ἀνήκουσα ἄλλοτε εἰς τοὺς Ὀζόλας Λοκρούς. Ἐνταῦθα παρεσκευάζον ἄριστα τὸν ἐλλέβορον. — *Γαβριά ΒΑ.*, παρὰ τὸ παλαιὸν *Κυτίτιον*, ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσοῦς τῷ 1821 κλεισθεὶς εἰς ἓν χάνιον μετὰ 84 συντρόφων, ἐπολέμησε πρὸς τὰς χιλιάδας τοῦ Ὁμέρ Βριώνη ἐπὶ μίαν ἡμέραν, καὶ τὴν νύκτα ἐξῆλθε ξιφῆρης, ἀπολέσας ἓνα μόνον τῶν συμπολεμιστῶν. — *Μαυρολιθάρι*, μετὰ 1,500 Κ. — *Ἀγόριανη*, μετὰ 1,000 Κ. — *Γαλαξειδίον* (Οἰάνθεια), παράλιος πόλις εἰς τὸν Κρισσαῖον κόλπον, ἔχουσα τὸ πρῶτον ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ 4,500 Κ. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ πάλαι ἀνήκε καὶ ἡ Ναύπακτος εἰς τοὺς Ὀζόλας Λοκρούς. Ταύτην ἔδωκαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τοὺς Μεσσηνίους, ἐκδιωχθέντας τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν.

4) Τῆς *Δωρίδος*, μετὰ 23 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲ ἀξία λόγου εἶνε ὁ *Κόραξ* (Βαρδούσια) καὶ ποταμὸς ὁ *Γλαῖθος* (Μόρνος), ἐκβάλλων πλησίον τῆς Ναυπάκτου· κῶμαι δὲ ἀξιοσημείωτοι· *Λιδωρῖκιον* ΝΔ., πρωτεύουσα μετὰ 3 χιλ. Κ., ποιμένων τῶν πλείστων. — *Βιτρινίτσα*, πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ *Τολοφῶρος*, μετὰ 1,000 Κ. — *Ἀρτοτίνα* πρὸς Β., ὄχι μακρὰν τῆς Οἴτης, ἡ μεγαλητέρα κώμη μετὰ 3 χιλ. Κ., τῶν πλείστων γεωργῶν.

## γ.) Νομός Αίτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

[138,24 □ M., 140,000 K.].

Οἱ Ἀκαρνανῆες τὸ πάλαι ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλὰς φυλὰς ἀνεξαρτήτους, ἠνωμένας δ' εἰς ὁμοσπορδίαν πρὸς ἀμοιβαίαν ὑπεράσπισιν. Ἦσαν δὲ ἀνδρεῖοι μὲν καὶ φιλελεύθεροι, ὄχι ὅμως καὶ πολὺ πολιτισμένοι. Ἐσιδηροφόρου δὲ πάντοτε παραμελοῦντες τὴν γεωργίαν καὶ προτιμῶντες τὸν ποιμενικὸν καὶ νομαδικὸν βίον. Κ' οἱ Αἰτωλοὶ δ' ὡσαύτως ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλοὺς λαοὺς, ὧν γνωστότατοι ἦσαν οἱ Ἀγραῖοι, ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς Ἀκαρνανίας, οἱ Ὀφιεῖς ἢ Ὀφιοεῖς, πλησίον τῶν πηγῶν τοῦ Εὐήνου, οἱ Ἀπόδωτοι, πλησίον τῆς Ναυπάκτου καὶ οἱ ἀγροικότατοι πάντων τῶν Αἰτωλῶν Εὐρυτᾶνες, πλησίον τῆς Οἴτης.

Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει 6 ἐπαρχίας, ἦτοι:

1) Τοῦ Μεσολογγίου, μετὰ 22 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν ἄξιον λόγου εἶνε ὁ Ἀράκινθος (Ζυγὸς) πρὸς Β., πεδιάς δὲ ἡ Αἰτωλική, ποταμὸς ὁ Εὐήνος (Φίδαρις), δι' οὗ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ναυπακτίας, καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι Μεσολόγγιον, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, περίφημον διὰ τὸν αὐτόθι τάφον τοῦ Βύρωνος καὶ Μάρκου Μπότσαρη καὶ τὴν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1826 γενομένην ἥρωϊκὴν ἐξοδὸν τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Τούρκων· ἔχει δὲ Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον καὶ περὶ τὰς 8 χιλ. Κ. Ὅχι μακρὰν τοῦ Μεσολογγίου ἦτο τὸ πάλαι ἡ Καλυδῶν, πρωτεύουσα τῆς Αἰτωλίας πρὸ τοῦ Θέρμου καὶ πατρίς τοῦ Διομήδους. Εἶνε δὲ περίφημος διὰ τὸν κάπρον, τὸν ὁποῖον ἐφόρευεν ὁ Μελέαγρος. — Κλείσοβα καὶ Βασιλάδι, νησίδα κείμενα εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν τοῦ Μεσολογγίου, περίφημα διὰ τὰς κατὰ τὸ 1826 ἐνδόξους τῶν Ἑλλήνων μάχας. — Αἰτωλικόν, νησίδιον συνδεόμενον μετὰ τῆς Στερεᾶς

διὰ λαμπρᾶς, ἐπὶ πολλῶν ἀψίδων ἐρειδομένης, λιθίνης γεφύρας. Οἱ κάτοικοι (ὕπὲρ τὰς 4 χιλ.) ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν. — *Νειοχώρι*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφίου ποταμοῦ.

2) Τῆς *Ναυπακτίας*, μετὰ 26 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα πεδιάς μὲν εἶνε ἡ *Ναυπακτική*, ποταμὸς δὲ ἄξιος λόγου ὁ ποταμὸς τῶν συνόρων τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου *Εὐήρος*, καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι· *Ναύπακτος*, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μεσολογγίου, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας. Ἔχει δὲ 5 χιλ. Κ., φρούριον καὶ λιμένα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Πλησίον αὐτῆς οἱ Ἑνετοὶ καὶ Ἴσπανοί, συναγωνιστὰς ἔχοντες πολλοὺς Ἕλληνας, ἐξηφάνισαν τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον, τὸ 1571. — *Πλάταρος*, παρὰ τὸν Εὐήνον, μετὰ 2 χιλ. Κ. Σημειωτέον ὅτι τὸ πάλαι ἡ *Ναύπακτος* ἦτο πόλις τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν.

3) Τῆς *Τριχωρίας*, μετὰ 18 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν ἄξιον λόγου εἶνε τὸ *Παραιτωλικὸν* (Ἀραποκέφαλον), δι' οὗ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Εὐρυτανίας, ποταμὸς δὲ ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπόταμον) καὶ λίμνη ἡ *Τριχωρίας*· πόλις δὲ ἀξιοσημεῖωτος ἡ πρωτεύουσα *Ἀγρίριον* (Βραχώρι), πρὸς Α. τοῦ Ἀχελφίου, παράγον ἐξαίρετον καπνὸν καὶ ἔχον 7 χιλ. Κ. Νοτιοανατολικῶς αὐτοῦ ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον *Θέρμιον* μετὰ θερμῶν ὑδάτων, ἔνθα συνήρχετο ἡ συνέλευσις τῶν Αἰτωλῶν.

4) Τῆς *Εὐρυτανίας*, μετὰ 35 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἄξια λόγου εἶνε ὁ *Τυμφρηστὸς* (Βελοῦχι) πρὸς Α. καὶ τὰ *Ἀγγραφα* (Κλάδοι τοῦ Πίνδου) πρὸς Β., κῶμαι δὲ ἀξιοσημεῖωτοι· τὸ *Καρπενησίον* (Οἰχαλία), πρωτεύουσα καὶ περίφημον διὰ τὸν πλησίον αὐτοῦ συμβάντα θάνατον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τὸ 1823. Ἔχει δὲ περὶ τὰς 8 χιλ. Κ., γεωργῶν καὶ ποιμένων. — *Φουρνά*,

παρὰ τὰ προτοῦ σύνορα, μετὰ 2 χιλ. Κ. — *Κρίκκελον* πρὸς Ν., μετὰ 1,000 Κ. — *Αμπλιαρη*, ἔτι νοτιώτερα. Ὅχι δὲ μακρὰν αὐτοῦ κεῖται καὶ ἡ φοβερὰ τοποθεσία *Ἀμπλιαρη*, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1824 νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων, ἡγουμένου τοῦ Γκούρα.

5) Τοῦ *Βάλτου*, ἔδρας τῶν κλεφτῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, μετὰ 16 χιλ. Κ. τανῦν.

Ἐνταῦθα πεδιάς μὲν εἶνε ἡ *Ἀκαρνανική* (τῆς Λεπενοῦς), κῶμαι δὲ ἀξιοσημεῖωτοι· *Κραβασαράς* (*Λιμναία*), πρωτεύουσα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ παρὰ τὴν λίμνην *Ἀμβρακίαν*. Ἐξίζει βελανίδιον καὶ ἔχει 2 χιλ. Κ. Πρὸς Β. αὐτῆς κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ *Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργου*, τοῦ θεμελιωθέντος ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Ἐδῶ πλησίον ἦτο καὶ τὸ φρούριον *Ὀλπαι* ὅπου ἔδρευε τὸ κεντρικὸν δικαστήριον τῶν Ἀκαρνανῶν. — *Λεπεροῦ*, πρὸς Ν., παρὰ τὴν παλαιὰν *Στράτον*, ἔδραν τῆς ὀμοσπονδίας τῶν Ἀκαρνανῶν, καὶ τὴν λίμνην *Ὀζηρόν*, μετὰ 1,500 Κ.

6) *Βορίτσης* καὶ *Ξερομέρου*, ὡσαύτως ἔδρας τῶν κλεφτῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, μετὰ 23 χιλ.

Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε· *Βόριτσα* (Ἀνακτόριον), πρωτεύουσα εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ἐχει δὲ φρούριον, κλίμα τερπνὸν μὲν ἀλλὰ νοσῶδες καὶ 2 χιλ. Κ. — Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἔκειτο πάλαι τὸ *Ἀκτιον*, πλησίον τοῦ ὁποῖου ἐνίκησεν ὁ Ὀκταβιανὸς τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασιλίσσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν, τὸ 31 π. Χ. — *Κατούρα*, μετὰ 1,000 Κ. — *Ἀστακός* πρὸς Ν., παράλιος τόπος ἐξαγωγῆς.

### Γ'. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

[395 □ Μ. 743,000 Κ.].

*Εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Πελοπόννησος, λεγομένη παλαι-

λατα Ἀπία, Πελασγία καὶ Ἄργος, ὠνομάσθη Πελοπόννησος ὅταν ἐβασίλευσε μεγάλου μέρους αὐτῆς ὁ υἱὸς τοῦ Ταρτάλου Πέλοψ. Συνέχεται δὲ μετὰ τῆς Στερεᾶς διὰ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἔνθα διορῦττει νῦν πλευστὴν διώρυγα ὁ φίλος τοῦ Λεσσεῖ στρατηγὸς Τύρρ. Τὸ δὲ πάλαι ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἡ θέσις δίολκος, καθ' ἣν τὰ πλοῖα ἐσύροντο ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης εἰς τὴν ἄλλην ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἐνεκα δὲ τοῦ σχήματος αὐτῆς, διατεμνομένης ὑπὸ πολλῶν κόλπων, ὁ Στράβων τὴν παραβάλλει πρὸς φύλλον πλατάνου. Καὶ εἶνε μὲν πλήρης ὀρέων, ἔχει ὅμως ἔδαφος πολὺ γόνιμον· ἄλλοτε δ' ἔτρεφε μέγαν πληθυσμὸν (περὶ τὰ 5 ἑκατομμύρια).

Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες τὸ πάλαι, πιθανῶς δὲ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν αὐτόχθονες, παραμείναντες εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ δὲ πολὺν χρόνον τὸ μέγιστον μέρος τῆς Πελοποννήσου κατοικήσαντες Ἰωρεὲς κατέφυγον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅποθεν πάλιν μετηνάστευσαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Αἰτία δὲ τῆς μεταναστεύσεως ταύτης ἦσαν οἱ Δωριεῖς, οἵτινες ἐλθόντες 80 ἔτη μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν Ἡρακλειδῶν, κατέλαβον τὸ ἥμισυ τῆς χερσονήσου ταύτης, εἰσαγαγόντες τὴν διάλεκτον καὶ τὰ ἔθιμά των.

### α'.) Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

[91,25 □ M. 136,000 K.]

Ἡ Ἀργολίς, χώρα εὐφορος, ἦτο πάλαι διάσημος διὰ τὸ ἵππικόν αὐτῆς· διηρεῖτο δὲ εἰς 4 δημοκρατίας ἀνεξαρτήτους, τὸ Ἄργος, τὴν Ἐπίδαυρον, τὴν Τροιζήνα καὶ Ἐρμιόνην. Ἡ Κορίνθος ὅμως ὑπήγετο τότε εἰς τὴν Ἀχαΐαν. Τανῦν ὁ νομὸς οὗτος περιέχει 6 ἐπαρχίας, ἥτοι

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

1) Τῆς *Ναυπλίας*, μετὰ 16 χιλ. Κ.

Αὕτη ὄρος μὲν ἔχει τὸ *Ἀραγραῖον* (Ἄγ. Ἡλίας) πρὸς Α., πόλεις δὲ ἀξίας λόγου· τὸ *Ναύπλιον*, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μετ' ὀχυρωτάτων Ἑνετικῶν φρουρῶν, ὀπλοστασίου καὶ περίπου 7 χιλ. Κ. Εἶνε δὲ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, καὶ ὑπῆρξε μητρόπολις τοῦ ὅλου βασιλείου. Τὸ πάλαι ἦτο ἐπίνειον τῶν Ἀργείων.—Τὴν *Πρόροιαν*, προάστειον μετὰ 2 χιλ. Κ.—Τὴν *Τίγνηθα*, πατρίδα τοῦ *Ἡρακλέους*, ἐνθα σώζονται *Κυκλώπεια τείχη*.—Τὸ *Λιγουριὸν* πρὸς Α. μετὰ 1,000 Κ., πλησίον τοῦ ὁποίου σώζεται ἀκέραιον τὸ ἐσχάτως ἀνασκαφέν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας μέγιστον θέατρον τῆς ἀρχαίας Ἐπιδαύρου, σχεδιασθὲν ὑπὸ τοῦ Πολυκλείτου. Αὐτοῦ πλησίον ἦτο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ.—Τὴν *Νέαν Ἐπιδαυρον*, εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, μετὰ 2 χιλ. Κ.

2) Τῆς Ἀργολίδος, μετὰ 25 χιλ. Κ.

Αὕτη ὄρη μὲν ἀξιοσημειώτα ἔχει τὸ *Ἀρτεμίσιον* (Μαλεβὸν) καὶ *Παρθένιον*, πρὸς Δ., πεδιάδα δὲ τὴν Ἀργολικὴν, καὶ ποταμοὺς τὸν ἐκ τῆς *Στυμφαλίδος* λίμνης (Ζάρακα) πηγάζοντα καὶ εἰς τὴν *Λέρινην* λίμνην ἐκβάλλοντα *Ἐρασῖνον* (Κεφαλάρι) πρὸς Α. καὶ τὸν *Ἰραχον* καὶ πόλεις ἀξιοσημειώτους· τὸ Ἄργος μετὰ 10 χιλ. Κ. Κεῖται δὲ τοῦτο  $\frac{3}{4}$  τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ ἀκρόπολιν ἔχει τὴν 900 π. ὑψηλὴν *Λάρισσαν*. Τὸ πάλαι τὸ Ἄργος ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη Ἑλληνικὴ πόλις ἦτο δὲ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. Μεταξὺ δὲ τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Μυκηθῶν ἦτο ὁ ναὸς τῆς Ἥρας, ἐνθα εὕρισκετο τὸ ἄγαλμα ταύτης τῆς θεᾶς, ἀριστούργημα τοῦ Πολυκλείτου. Ἐνταῦθα εἰσελάσας ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου Πύρρος ἐφονεύθη ἐκ κεράμου πεσοῦσης ἐκ τινος οἰκίας.—*Χαρβάτι*, πλησίον τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν *Μυ-*



κηνῶν, ἔδρας τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἰς δὲ τὴν μεταξὺ Ἀργους καὶ Κορίνθου ὁδὸν ἦτο ἡ Νεμέα, περίφημος διὰ τὰ Νέμεια, ἀγῶνας πανηγυριζομένους πᾶν τρίτον ἔτος, καὶ τὸ δάσος τῆς Νεμέας, ἔνθα ὁ Ἡρακλῆς ἐφόρευσε τὸν λέοντα, τοῦ ὁποίου κατόπιν ἐφόρει τὴν δοράν.

3) Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος, μετὰ 17 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε· Σπέτσαι, ἐπὶ ὁμωνύμου νήσου (Πιτυοῦσα [ $2\frac{1}{3}$  □ Μ.]), ἐχούσης περὶ τὰς 9 χιλ. Κ., γνωσταὶ διὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν· τανῦν δὲ εἶνε γνωσταὶ διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν των. — Κρανίδιον, ἀπέναντι τῶν Σπετσῶν, ἔχον 7 χιλ. Κ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν. — Ἐρμιόνη (Καστρί), ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, μετὰ 1,000 Κ. καὶ ὑδάτων ἰαματικῶν. Τὸ πάλαι ἡ πορφύρα τῆς πόλεως ταύτης ἐθεωρεῖτο πολυτιμοτάτη.

4) Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, μετὰ 17 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε· Ὑδρα, ἐπὶ ὁμωνύμου νήσου [3 □ Μ.], τὸ πάλαι Ὑδρέα, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 9 χιλ. Κ. Αὕτη κεῖται ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Σκυλλαίου (Κάβο Σκύλλο), εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου· εἶνε δὲ νῆσος βραχύδης, περιώνυμος ὁμως διὰ τὸ σπουδαιότατον κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ναυτικόν. Τὴν σήμερον δὲ πλουτεῖ διὰ τῆς ἀλιείας τῶν σπόγγων. — Τροιζήν (Δαμαλᾶς), ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἔχουσα 1,200 Κ. Τὸ πάλαι ἦτο περίφημος διότι αὐτοῦ ἐγεννήθη ὁ Θησεὺς καὶ ἀπέθανεν ὁ Ἰππόλυτος. — Μέθανα, χερσόνησος ἔχουσα ἰαματικὰ θειοῦχα λουτρά εἰς τὴν λεγομένην Βρωμολίμνην. — Πόρος (Καλαυρία), νῆσος περίφημος τὸ πάλαι, διότι εἰς τὸν αὐτόθι ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, οὔτινος σήμερον μόνον ἔχνη σώζονται, ἔπιεν ὁ Δημοσθένης τὸ κώνειον. Ἐχει δὲ πυκνοὺς λεμονῶνας καὶ ἦτο

πρὶν βασιλικὸς ναύσταθμος (μετενεχθεὶς ἤδη εἰς *Σαλαμίνα*).<sup>1</sup>

5) Τῆς *Κορινθίας*, μετὰ 48 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν λόγου ἄξια εἶνε ἡ *Κυλλήνη* (Ζίρια) πρὸς Δ. καὶ τὰ *Δερβεράκια* παρὰ τὸν *Φλιοῦντα*, ἔνθα κατεστράφη τὸ 1822 ὁ Δράμαλις, πεδιάς ἡ *Κορινθιακή*, καὶ λίμναι ἡ *Στυμφαλὶς* καὶ ἡ *Φερεὸς* (Φονιάς) πρὸς Δ., ποταμὸς ὁ *Ἀσωπός*, χυνόμενος εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι: *Νέα Κόρινθος*, ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, κτισθεῖσα κατὰ σχέδιον κανονικὸν μετὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1858, ὅστις κατέστρεψε τὴν παλαιὰν *Κόρινθον*, κειμένην ὑπὸ τὴν ὀχυρωτάτην τὸ πάλαι ἀκρόπολιν *Ἀκροκόρινθον*. Πρὸς Δ. τῆς Ν. Κορίνθου σώζονται καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ *Λεγαίου*, ἐπίνειου τῆς ἀρχαίας Κορίνθου. — *Καλαμάχι* (*Κεγχρέαι*), ἐπίνειον τῆς Νέας Κορίνθου, εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ἀμφοτέρους δὲ τούτους τοὺς λιμένας εἶχεν ἡ παλαιὰ *Κόρινθος*, καλουμένη παλαιάτατα *Ἐφύρη*. Ἦτο δ' ἐπικράτεια ἰδία, ἕως οὗ ἐνωθεῖσα μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐπολέμησε κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Καταστραφεῖσα δ' ὑπὸ τοῦ *Μομμίου*, τὸ 146 π. Χ., ἀνφοδομήθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ *Καίσαρος*. Καθὸ δὲ κειμένη μετὰ δύο θαλασσῶν ἐχρησίμευεν ὡς κέντρον ἐμπορίας μετὰ τῆς Ἀσίας, τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας. Προσέτρεχον δὲ πανταχόθεν ξένοι, ὅπως θαυμάσωσι τὰ ἐνταῦθα ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς καὶ τὰ ὠραιότατα Κορινθιακὰ ἀγγεῖα. — *Περαχώρα*, πρὸς Β. τῆς Κορίνθου, μετὰ 2 χιλ. Κ., παρὰ τὸ *Ἡραϊον* ἀκρωτήριο. Πλησίον ταύτης κεῖται τὸ *Λουτράκι*, ἔνθα ὑπάρχουσι μεταλλικὰ ἰαματικὰ ὕδατα. — *Σοφικόν*, παρὰ τὴν παλαιὰν

(1) Σημειωτέον ὅτι ἡ Τροιζήν, τὰ Μέθανα καὶ ὁ Πόρος ἀποτελοῦσι τὴν Τροιζηνίαν.

*Σολύγειαν*, μετὰ 1,800 Κ.—*Βασιλικά*, χωρίον παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Σικυῶνα*. Ἦτο δ' ἡ Σικυῶν πρωτεύουσα τῆς *Σικυωτίας*, τῆς ἀρχαιοτάτης κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος. Καλουμένη δὲ κατ' ἀρχὰς *Αἰγιάλεια*, ὑπῆρξε πατρίς τῶν ἀνδριαντοποιῶν *Πολυκλείτου* καὶ *Λυσίππου* καὶ τοῦ στρατηγοῦ *Ἀράτου*, ὅστις εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Ἀχαικὴν συμπολιτείαν. — *Τρίγκαλα* μετὰ 2 χιλ. Κ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος. — *Ἅγιος Γεώργιος* (Φλιοῦς) μετὰ 2 χιλ. Κ.; παράγων ὠραῖον μαῦρον οἶνον. Ὁ *Φλιοῦς* τὸ πάλαι ἦτο πόλις πρωτεύουσα τῆς *Φλιασίας*, κατέστη δὲ περίφημος διὰ τὴν ἀκλόνητον πίστιν αὐτοῦ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τὴν ἐν *Λεύκτροις* ἦτταν.

6) Τῶν *Κυθήρων*, μετὰ 13 χιλ. Κ.

Αὕτη σύγκειται ἐκ τῆς ὀρεινῆς νήσου *Κυθήρων* ( $5\frac{1}{2}$  □ Μ.), μεθ' ὁμωνύμου πόλεως κειμένης παρὰ τὴν ἀρχαίαν, ἐνθα σώζονται λείψανα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης (*Κυθερείας*), καὶ τῶν μεταξὺ *Κυθήρων* καὶ *Κρήτης* κειμένων *Ἀντικυθήρων* (Τσεριγόττο). Καὶ παράγει μὲν ὁ τόπος μέλι, οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀπωρικά διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, ἀλλ' ὅμως διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ τόπου πολλοὶ *Κυθηριοὶ* μεταναστεύουσιν, εἰς τὴν *Σμύρνην* μάλιστα.

### 6.) Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος.

[94,31 □ Μ. 181,000.].

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ὅτε ἦλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ *Δωριεῖς*, κατῴκουν τὴν Ἀχαιὴν *Ἰωρεσ*. Διωχθέντες δὲ οἱ Ἀχαιοὶ ὑπὸ τῶν *Δωριέων* ἐκ τῆς Ἀργολίδος καὶ *Λακωνικῆς*, ἦλθον εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου· ἐκβαλόν-

τες δὲ τοὺς αὐτόθι κατοικοῦντας Ἴωνας, ἔδωκαν τὸ ὄνομά των εἰς τὴν χώραν ταύτην.

Εἶχον δ' οἱ Ἀχαιοὶ δώδεκα πόλεις αὐτονόμους καὶ ἀνεξαρτήτους, ἀποτελούσας *συμπολιτείας* καταστάσαν περιφημον διὰ τὸ θάρρος, μεθ' οὐ ἀντέστη πρὸς τοὺς Μακεδόνας, καὶ κατόπιν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. Ἡ δὲ Σικυῶν καὶ ἡ Κόρινθος προσετέθησαν εἰς τὴν συμπολιτείαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς αὐτονομίου αὐτῆς ὑπάρξεως. Εὐρόντες δ' οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἀχαιοὺς ἰσχυροτάτους τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῆς Ἀχαιῆς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Καὶ περὶ μὲν τῆς Σικυωνίας καὶ Κορινθίας ἐγένετο ἤδη λόγος· νῦν δὲ θὰ περιγράψωμεν τὴν καθ' αὐτὸ Ἀχαιῶν.

Ἡ δὲ Ἥλις, ἡ εὐφορωτάτη τῶν χωρῶν τῆς Πελοποννήσου, διηρεῖτο τὸ πάλαι εἰς δύο μέρη· τὴν καθ' αὐτὸ Ἥλιδα πρὸς Β. καὶ τὴν Τριφυλίαν πρὸς Ν. Διέβησαν δὲ οἱ Ἥλειοι ἐκ τῆς Αἰτωλίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐπιδεδομένοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ καλλιεργοῦντες πρὸ πάντων τὴν βύσσον (εἶδος λεπτοτάτου λιναρίου ἢ βαμβακίου), τὴν κάνναβιν καὶ τὸ λινάριον. Εὕρισκε δὲ τις αὐτόθι πολλὰς οἰκογενείας, αἵτινες περὶ ἀγροτικὰ ἔργα ἀσχολούμεναι ἐπὶ πολλὰς γενεὰς δὲν εἶχον ἤδη πόλιν. Ἡ δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ τὸ σέβας πάντων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν χώραν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, καθίστων αὐτοὺς εὐδαιμονεστάτους.

Τανῦν ὁ νομὸς τῆς Ἀχαιῆς καὶ Ἥλιδος σύγκειται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν.

1) Τῶν Πατρῶν, μετὰ 57 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα λόγου ἄξια ὄρη εἶνε τὸ Πατραϊκὸν (Βοδιᾶς) πρὸς Β. καὶ ὁ Ἐρύμανθος πρὸς Ν., ὅθεν ῥέει ὁ ποταμὸς Πεῖρος, χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν· ἄλλος δὲ

ποταμὸς ἀξιοσημείωτος εἶνε ὁ *Γλαῦκος* (Λεῦκα) πλησίον τῶν Πατρῶν.

Πρωτεύουσα δὲ τῆς ἐπαρχίας εἶνε αἱ *Πάτραι*, πόλις ἐμπορική, ὅθεν ἐξάγεται ἡ πλείστη Κορινθιακὴ σταφίς, μετὰ 35 χιλ. Κ. Ἔχει δὲ Θέατρον, Ἐφετεῖον, 2 Γυμνάσια, καλὰς οἰκοδομὰς καὶ εὐρείας ὁδοὺς καὶ πλατείας. Καὶ τὸ πάλαι δ' αἱ Πάτραι ἤκμασαν μέχρι τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὅτε εὐρὼν αὐτὴν ὁ *Αὔγουστος* ἐρημωμένην τὴν ἀνώρθωσε, χορηγήσας εἰς αὐτὴν μεγάλην προνόμια.

2) Τῆς *Αἰγιαλείας*, μετὰ 17 χιλ. Κ.

Αὕτη πεδιάδα μὲν ἔχει τὴν τοῦ *Αἰγίου*, ποταμὸν δὲ ἀξιοσημείωτον τὸν *Σελινοῦντα* καὶ πρωτεύουσαν τὸ *Αἶγιον* (Βοστίτσα), ἐξάγον τὴν ἀρίστην Κορινθιακὴν σταφίδα, ἔχον δὲ Γυμνάσιον καὶ 8 χιλ. Κ. Ἦτο δὲ τὸ Αἶγιον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἄράτου (τὸν 3<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ.) ἡ σπουδαιοτάτη πόλις τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, ὑπάρχουσα καὶ πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, καθότι ὁ Ἀγαμέμνων αὐτοῦ συνκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας τοὺς ἀποφασίσαντας τοῦτον τὸν πόλεμον. Πρὸς Ν. δὲ τοῦ Αἰγίου κεῖται ἡ μονὴ τῶν *Ταξιαρχῶν*, μετὰ 100 περίπου μοναχῶν.

3) Τῶν *Καλαβρύτων*, μετὰ 41 χιλ. Κ.

Εἰς τὴν ὄρεινὴν ταύτην χώραν ὄρη μὲν εἶνε τὰ Ἀροάγια (Χελμὸς) ΝΑ. καὶ ὁ Ἐρύμανθος (Ὠλενος) ΝΔ., δι' οὗ χωρίζεται ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν Πατρῶν· ποταμοὶ δὲ ἡ *Στυξ* (ἐκ τῶν Ἀροανίων πηγάζουσα) καὶ ὁ *Κράθις* (ποταμὸς τῆς Ἀκράτας)· κῶμαι δὲ λόγου ἄξια·

*Καλάβρυτα* (Κύναιθα), μετὰ 2 χιλ. Κ. Πλησίον αὐτῶν κεῖται ἡ μονὴ τοῦ *Μεγάλου Σπηλαίου* μετὰ 150 περίπου μοναχῶν, ἐνθα εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων, ἃς ἰστόρησεν ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς, καὶ ἡ τῆς Ἁγίας *Λαύρας*, ἐνθα ὁ ἐπίσκοπος Γερμανὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπα-

ναστάσεως, τῇ 25 Μαρτίου 1821.—*Σωποτόν* πρὸς Ν., μετὰ 1,500 περίπου Κ.—*Λειβάρτσι*, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους *Ἐρυμάρθου*, μετὰ 1,500 Κ.—*Λυκουρία*, παρὰ τὸν ποταμὸν *Λάδωνα*, μετὰ 1,000 περίπου Κ.

4) Τῆς *Ἡλείας*, μετὰ 66 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἀξιοσημείωτα εἶνε ἡ *Φολὴ* πρὸς Α., πεδιάς ἡ τῆς *Ἡλιδος*, ποταμὸς ὁ *Πηνεὶός* καὶ εἰς τὰ σύνορα ὁ *Ἀλφειὸς* καὶ πόλεις ἀξιοσημείωτοι·

*Πύργος*, πρωτεύουσα, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Ἀλφειοῦ* ποταμοῦ, ἔχουσα Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, Θέατρον καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. Κ.—*Κατάκωλον* (παρὰ τὸ ἀκρωτήριο *Ἰχθύρ*), ἐπίνειον τοῦ *Πύργου*, συνδεόμενον μετ' αὐτοῦ δι' ὄδοῦ ἀμαξιτοῦ.—*Γαστούρη*, παρὰ τὸν *Πηνεῖον* εἰς πεδιάδα εὐφορωτάτην, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 1,500 Κ. Ἐδῶ πλησίον κατῶκουν οἱ περιβόητοι *Λαλαῖοι* *Τοῦρκοι*.—*Λεχαικὰ* μετὰ 2 χιλ. Κ.—*Γλαρέντζα*, ἐπίνειον τῶν *Λεχαιῶν*.

Ἐνταῦθα, εἰς τὴν παρὰ τὸν *Ἀλφειὸν* *Ὀλυμπίαν*, ἐτελοῦντο τὸ πάλαι οἱ *Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες* ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος. Καὶ δὲν ἦτο μὲν πολυάνθρωπος ἡ *Ὀλυμπία*, ἀλλ' εἶχε περίφημον ναὸν καὶ ἄγαλμα τοῦ *Ὀλυμπίου Διός*, 20 μέτρα ὑψηλόν, χρυσελεφάντινον, ἀριστούργημα τοῦ *Φειδίου*. Πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ ἦτο τὸ ἱερόν ἄλλος *Ἄλις*, ὅπου ἔθετον τοὺς ἀνδριάντας τῶν νικητῶν.—Ἄλλη πόλις τὸ πάλαι πρὸς Β. τῆς *Ὀλυμπίας* ἦτο ἡ *Ἡλις*, παρὰ τὸν *Πηνεῖον*, κτισθεῖσα ἐπὶ τῶν *Περσικῶν* πολέμων καὶ θεωρουμένη πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας. Ἦτο δ' ἄνευ τειχῶν, διότι ἔθεωρεῖτο ἱερά καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς προέδρευον εἰς τοὺς *Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας*.—Πρὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως *Ἡλιδος* τὴν προεδρείαν εἶχον οἱ κάτοικοι τῆς *Πίσσης*, κειμένης πλησίον τῆς *Ὀλυμπίας* ἐπὶ τοῦ *Ἀλφειοῦ*, ἕως οὗ οἱ *Ἡλεῖοι* κατέστρεψαν παντελῶς τὴν πόλιν αὐτῶν.

Ἦτο μάλιστα καὶ πρωτεύουσα τῆς Ὀλυμπίας, ὅταν ἦλθεν ὁ Πέλοψ.—Κατὰ τὰς γενομένας ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἀνασκαφᾶς ἀνευρέθη ὁ ναὸς τοῦ τοῦ Διὸς καὶ ἄγαλμα τοῦ *Πραξιτέλου*, ὁ *Ἐρμῆς*.

### γ'. Νομὸς τῆς Μεσσηνίας.

[62,52 □ M., 156,000 K.].

*Εἰδήσεις ἱστορικαί.* Ἡ Μεσσηνία εἶνε μία τῶν εὐφορωτάτων χωρῶν τῆς Πελοποννήσου· ἔλαβε δὲ ταύτην ὁ Ἡρακλείδης *Κρεσφόντης* ἐπὶ τῆς Καθόδου τῶν Δωριέων. Κατόπιν οἱ Σπαρτιάται κατέκτησαν τὴν Μεσσηνίαν, καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς νὰ δίδωσιν ὡς φόρον τὸ ἥμισυ τῶν προϊόντων τῆς γῆς· ἀνανεωθέντος δὲ τοῦ πολέμου, οἱ Μεσσηνιοὶ περιέστησαν εἰς τὴν τύχην τῶν Εἰλωτῶν. Καὶ ἐδοκίμασαν μὲν νὰ ἐπανακτήσωσι τὴν ἀνεξαρτασίαν αὐτῶν μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἠττήθησαν, ἀπεδιώχθησαν δ' οἱ πλείστοι ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις ὁμῶς μάχην ὁ *Ἐπαμεινώνδας* ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Μεσσηνίους, ἀνεκάλεσε δὲ τοὺς ἐξορίστους.

Τανῦν ὁ νομὸς τῆς Μεσσηνίας περιλαμβάνει πέντε ἐπαρχίας, ἦτοι·

1) Τῶν *Καλαμῶν* (τὸ πάλαι *Φαρῶν*), μετὰ 30 χιλ. κατοίκων.

Ἐνταῦθα ἐκτείνει βραχίονας ὁ *Ταῦγετος*, ῥέει δὲ ὁ ποταμὸς *Νέδων*· πόλεις δ' ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε· *Καλάμαι*, ἀπέχουσα 20 λεπτὰ τῆς ὥρας ἐκ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, μετὰ 8 χιλ. Κ. πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον καὶ μεταξοκλωστήρια· ἐξάγει δὲ ἄφθονα σῦκα, σταφίδας, ἔλαιον καὶ

πορτογάλια.—*Θουρία* (Φρουτζάλα) πρὸς Δ. τῶν Καλαμῶν, μετ' ἀκμαίου ἐμπορίου καὶ 3,500 Κ.—*Σίτσοβα*, μετὰ 1,500 Κ., πόλις τῆς ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ Ταυγέτου κειμένης *Ἀλαγονίας*.—*Πολιανή* πρὸς Β., περίφημος διὰ τὰς συγκροτηθείσας αὐτόθι πρὸς τὸν Ἰβραήμην μάχας.

2) Τῆς *Μεσσήνης*, μετὰ 36 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἀξιοσημείωτα εἶνε τὰ *Νόμια* πρὸς Β. καὶ ἡ *Ἰθώμη* πρὸς Ν., ἔνθα σώζονται λείψανα ἀρχαίον τείχους, πεδιάς δὲ ἡ *Μεσσηνιακὴ*, ποταμὸς ὁ *Πάμισος*, καὶ πόλεις λόγου ἄξιαί.

*Νησίον*, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμίσου μετὰ 6 χιλ. Κ. περίπου. Πρὸς Β. δὲ τοῦ *Νησίου* παρὰ τὸν Πάμισον ἦτο ἡ *Στενύκλαρος*, πρωτεύουσα τῆς *Μεσσηνίας*, πρὶν κατακτήσωσιν αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι.—*Ἀνδροῦσα* (Εὔα) πρὸς Δ. τοῦ *Νησίου*, περίφημος διὰ τὴν ἐπὶ τῶν σταυροφόρων ἀκμὴν αὐτῆς μετὰ 500 Κ.—*Μαυρομάτι*, κώμη κτισμένη εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπὶ κατωφερείας τῆς *Ἰθώμης* συνοικισθείσης παλαιᾶς *Μεσσήνης*. Ἡ παλαιτάτη ὁμῶς *Μεσσήνη* ἦτο φρούριον ἐπὶ τῆς *Ἰθώμης*, πολιορκηθὲν ἐπὶ δέκα ἔτη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἡ ἄλωσις δ' αὐτοῦ ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν πρῶτον *Μεσσηνιακὸν πόλεμον* (724 π. Χ.). Τρεῖς δ' ὥρας βορειότερα τῆς *Μεσσήνης* ἐπὶ ὀμωνύμου ὄρους ἦτο τὸ φρούριον *Εἶρα*, ἔνθα οἱ *Μεσσήνιοι* ὑπέστησαν ἑνδεκαετῆ πολιορκίαν κατὰ τῶν *Λακεδαιμονίων*. Οὗτοι δὲ τὴν ἐκυρίευσαν καὶ ἔθηκαν τέρμα εἰς τὸν δεύτερον *Μεσσηνιακὸν πόλεμον* (671 π. Χ.).

3) Τῆς *Πυλίας*, μετὰ 26 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαί λόγου εἶνε· *Πύλος* (Νεόκαστρον), πρωτεύουσα, μετὰ 2 χιλ. περίπου Κ. Κεῖται δὲ ἀπέναντι τῆς νήσου *Σφακτηρίας*, ἔχει φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα,



καὶ εἶνε διάσημος, διότι αὐτοῦ τὸ 1827 ἐκάη ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος ὑπὸ τῶν Ἑγγλων, Γάλλων καὶ Ῥώσων. Τὸ δὲ πάλαι ἡ Πύλος ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ *Πύλου*, ἐκβληθέντος κατοπιν ἐντεῦθεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Νέστορος *Νηλέως*. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Παυσανίου ἤχμαζεν· ἐδείκνυον δ' αὐτόθι τὴν οἰκίαν καὶ τὸν τάφον τοῦ *Νέστορος*. Εἰς δὲ τὴν Σφακτηρίαν ἤχμαλωτίσθησαν ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους Σπαρτιάτας τὸ 425 π. Χ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπῆρχον *τρεις Πύλοι*, ἡ τῆς *Ἡλιδος*, ἡ τῆς *Τριφυλίας* καὶ ἡ *Μεσσηνιακὴ*.—*Μεθώνη* πρὸς Ν., ἔχουσα φρούριον Ἑνετικὸν καὶ περίπου 2 χιλ. Κ.—*Κορώνη* (Ἀσίγη) πρὸς Α., ὡσαύτως φρούριον μετὰ 2.500 Κ.—Πρὸς Ν. αὐτῆς κεῖνται αἱ *Οἰνοῦσαι* νῆσοι (*Σαπιέντσα* καὶ *Καρθέρα*).—*Πεταλίδι* (*Κορώνη*) πρὸς Β. τῆς Κορώνης. Ἐνταῦθα εἶνε συνωχισμένοι Λάκωνες.—*Μαριάκι*, περίφημον διότι αὐτόθι ἔπεσε μαχόμενος πρὸς τὸν Ἰβραήμην ὁ ἥρωας Παπαφλέσας.

4) Τῆς *Τριφυλίας*, μετὰ 35 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ποταμὸς λόγου ἄξιος εἶνε ἡ *Νέδα*, πρὸς Β., πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι·

*Κυπαρισσία*, ὄχι μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 4 χιλ. Κ.—*Φιλιατρά*, πρὸς Ν. τῆς πρόειρημένης, πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 5 χιλ. Κ.—*Γαργαλιάνοι*, ἔτι νοτιώτερα, μετὰ 3 χιλ. Κ.

5) Τῆς *Ὀλυμπίας*, μετὰ 29 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν ἄξιον λόγου εἶνε τὸ *Λύκαιον*, πρὸς Α., ποταμὸς δὲ ὁ *Ἀλφειὸς* πρὸς Β., πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι·

*Ἀνδρόιτσαίνα*, πρωτεύουσα μετὰ 2 χιλ. Κ. Πλησίον ταύτης σώζεται ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος.—*Ἀγουλιρίτσα*, μετὰ 1,800 Κ. παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀλφειοῦ.

δ'.) **Νομός τῆς Λακωνίας.**

[81,78 □ Μ., 121,000 Κ.].

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ἡ Λακωνία (*Λακωνικὴ* παρ' Ἀττικοῖς) εἶνε χώρα ὀλίγον γόνιμος, ἐκτὸς τῶν ἐγγύς τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐρώτα πεδιάδων. Συνέστησαν δ' οἱ Δωριεῖς μετὰ τὴν κάθοδον αὐτῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον πολιτείαν, ἣτις ἐπὶ πολὺν χρόνον εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τε τὴν ἰσχύν τῶν ὄπλων καὶ τὴν σύνεσιν τῶν ἀρχόντων. Διηρεῖτο δ' ὁ λαὸς εἰς τρεῖς τάξεις· 1) τοὺς Σπαρτιάτας, ἀπογόνους τῶν Δωριέων κατακτητῶν. Οὗτοι μόνοι εἶχον τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ἠσχολοῦντο δὲ περὶ τὴν ἄσκησιν τῶν ὄπλων καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ τόπου· 2) εἰς περιοίκους ἢ Λακεδαιμονίους, τοὺς παλαιούς κατοίκους τῆς Λακωνικῆς, ὑποτεταγμένους εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ πληρώνοντας φόρους ἐκ τῶν προϊόντων τῆς γῆς· 3) εἰς Ἐλλώτας, ἧτοι δούλους τῆς πολιτείας, καλλιεργοῦντας τὰς γαίας τὰς ἀνηκούσας εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, πολυειδῶς δὲ ὑπ' αὐτῶν κακουμένους.

Ἡ Λακωνία νῦν περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας, ἧτοι·

1) Τῆς Λακεδαιμόνος, μετὰ 53 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν ἄξια λόγου εἶνε ὁ Πάρτων πρὸς τὰ ΒΑ. καὶ ὁ Ταῦγετος πρὸς Δ., πεδιάς δὲ ἡ Λακωνικὴ, ποταμοὶ ὁ Εὐρώτας καὶ ὁ χυνόμενος εἰς αὐτὸν Οἶνοῦς (Κελεφίνα) πρὸς Β., καὶ πόλεις ἀξιοσημείωτοι·

Σπάρτη, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Σπάρτης κειμένη. Ἐχει δὲ Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, μεταξοκλωστήρια, κανονικὰς ὁδοὺς καὶ περίπου 3,500 Κ. Ἡ δὲ παλαιὰ Σπάρτη ὀλίγην εἶχεν ἔκτασιν καὶ πολὺν χρόνον παρέμεινεν ἄνευ τειχῶν, διότι οἱ Σπαρτιάται ἐφρόνουν ὅτι ἡ

ἀνδρεία ἦτο τὸ ἄριστον τῶν ὀχυρωμάτων. Ἄνδρες δὲ διασημότατοι τῆς Σπάρτης ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος αὐτῆς βασιλεὺς *Λέλεξ*. Τυνδάρεως ὁ σύζυγος τῆς *Λήδας*: οἱ δύο αὐτῆς υἱοί, *Κάστορ* καὶ *Πολυδεύκης*, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτῆς *Ἑλένη* καὶ *Κλυταμνήστρα*: *Μενέλαος* ὁ σύζυγος τῆς *Ἑλένης*: *Ἀριστόδημος* ὁ Ἡρακλεΐδης, ἀρχηγὸς τῶν Δωριέων, γενόμενος δὲ κύριος τῆς Λακωνικῆς περὶ τὸ 1104 π. Χ.: οἱ δύο αὐτοῦ υἱοί *Εὐρυσθένης* καὶ *Προκλῆς*, ἐξ ἑκατέρου τῶν ὁποίων κατήγοντο πάντοτε οἱ δύο βασιλεῖς τῆς Σπάρτης: *Λυκοῦργος* ὁ νομοθέτης τῶν Σπαρτιατῶν: *Λεωνίδα* ὁ ἀποθανὼν εἰς τὰς Θερμοπύλας: ὁ *Πανσαρίας*, ὁ *Λύσανδρος* καὶ ὁ *Ἀγησίλαος*, ἐπιφανεῖς διὰ τὰς νίκας αὐτῶν.—*Μιστράς*, μετὰ 1,500 Κ.—*Καστανιά*, πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου, μετὰ 2 χιλ. Κ.—*Γεωργίτσι*, παρὰ τὴν Καστανιαν μετὰ 2 χιλ. Κ. περίπου.—*Ἀράχωβα*, τὸ πάλαι *Καρούαι*. Αὐταὶ λέγεται ὅτι κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διότι συνεμάχησαν μὲ τοὺς Πέρσας: καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐσφάγησαν, αἱ δὲ γυναῖκες ἐξηνδραποδίθησαν. Ἐκτοτε δὲ εἰς τὰς οἰκοδομάς, οἷον τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐρέχθειον, αἱ *Καρνάτιδες* παρίσταντο φέρουσαι μέγα βάρος: ὑπῆρχον ὅμως *Καρούαι* καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ πρὸς Ν. τῆς *Τεγέας*, ἔνθα ἦτο ναὸς τῆς Ἀφροδίτης.—*Βουρλιᾶ*, πλησίον τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελλασία*, ἔνθα ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονος ἐνίκησε τὸν θεωρούμενον τελευταῖον βασιλέα τῆς Σπάρτης *Κλεομένην* (222 π. Χ.).—*Βαρβίτσα*, πατρὶς τοῦ περιφήμου κλέφτου *Ζαχαριᾶ*.—*Βαμβακοῦ*, μετὰ 2 χιλ. Κ.—*Σκλαβοχώριον* τὸ πάλαι *Ἀμύκλαι*, περίφημοι διὰ τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.—*Λεβέτσοβα* (πάλαι *Κροκέαι*), μετὰ 1,500 Κ.

Τοῦ *Οἰτύλου* (Δυτικῆς Μάνης) μετὰ 30 χιλ. Κ.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην κῶμι ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε

*Ἀρεόπολις*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 1,500 Κ. *Οἰτυλος*, μετὰ 1,500 Κ. περίπου.—*Κότα*, παρὰ τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδος* (Γρόσσο).

3) Τοῦ *Γυθείου* (Ἀνατολικ. Μάνης), μετὰ 10 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα κῶμαι ἀξιοσημείωτοι εἶνε· *Γύθειον*, τὸ πάλαι ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μεθ' ἧς εἶνε τανῦν ἠνωμένη δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἔχει 2 χιλ. Κ. Ἐπὶ Αὐγούστου τὸ *Γύθειον* ἦτο πρωτεύουσα τῶν Ἐλευθερολακῶνων, οὓς ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ἀπῆλλαξε τῆς ἀρχῆς τῆς Σπάρτης.—*Πολύραβος*, ἔνθα ἀπεκρούσθη ὁ Ἰβραήμης, θελήσας νὰ ποιήσῃ ἀπόβασιν.—*Πάριστα*, μετὰ 1,000 Κ. πρὸς Δ.

Τῆς *Ἐπιδαύρου* Διμηρᾶς, μετὰ 22 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου *Μαλέα*, ὄρος μὲν λόγου ἄξιον εἶνε ἡ *Ζάραξ* (Κουλοχέρα), κῶμαι δὲ ἀξιοσημείωτοι·

*Μολάοι*, πρωτεύουσα μετὰ 1,500 Κ.—*Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος Διμηρά), κειμένη ἐπὶ νησιδίου ὠχυρωμένου καὶ ἠνωμένου μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ γεφύρας· ἔχει δὲ 1,000 Κ.—*Βοιαὶ* (Βάτικα), παρὰ τὸν Μαλέαν, μετὰ 1,000 Κ.—*Ἐλος* παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἐκ τούτου, ὡς λέγεται, οἱ δούλοι τῶν Σπαρτιατῶν ὠνομάσθησαν *Εἰλωτες*.

ΣΗΜ. Διμηρὰ σημαίνει ἡ ἔχουσα λιμένα.

### ε'.) Νομὸς τῆς Ἀρκαδίας.

[79,62 □ Μ., 149,000 Κ.].

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ἡ Ἀρκαδία εἶνε τόπος πλήρης ὀρέων, ἅτινα δὲν ἄφησαν τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ προετίμων πάντοτε τὸν ποιμενικὸν καὶ νομαδικὸν βίον. Ἐκαλοῦντο δὲ κατ' ἀρχὰς *Πελαγοί*, ἐκ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, κατὰ τοὺς

ποιητάς, Πελασγοῦ. Κατ' ἀρχαιοτάτους δὲ χρόνους οἱ Πελασγοὶ ἢ Ἀρκάδες ἐσκορπίσθησαν εἰς διαφόρους χώρας. Πρὸ πάντων δ' ἀναφέρονται οἱ διαβάντες εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡγουμένου τοῦ Οἰώτρου, καὶ δόντες τὸ ὄνομα τῆς Οὐωτριάς εἰς ἓν μέρος τῆς χερσονήσου ταύτης. Εἶνε δ' οἱ πρῶτοι κατὰ θάλασσαν ἀποδημήσαντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως θεμελιώσωσιν ἀποικίαν. ὄντες δ' οἱ Ἀρκάδες διηρημένοι εἰς πολλοὺς λαοὺς, διετήρησαν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν διὰ τε τὴν ἀνδρείαν τῶν ὀπλιτῶν αὐτῶν καὶ τὴν φύσιν τῆς χώρας, ἐνῶ οἱ πλησίον τόποι ὑπέστησαν ξενικὰς ἐπιδρομάς. Οἱ Ἀρκάδες ὑπηρετοῦν ἀλλαχοῦ ὡς μισθωτοὶ ὀπλίται.

Ὁ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας ἔχει τανῦν 4 ἐπαρχίας, ἦτοι:

1) Τῆς *Martireίας*, μετὰ 52 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν λόγου ἄξια εἶνε τὸ *Μαίναλον* πρὸς Β., πεδιάδες δὲ ἡ τῆς *Martireίας* καὶ *Τεγέας* καὶ ἡ τοῦ Ὀρχομενοῦ, ποταμὸς ὁ Ἀλφειὸς, καὶ πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι.

*Τρίπολις*, ὑπὸ τὸ Μαίναλον, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ μετὰ 10 χιλ. Κ. ἔχει δὲ Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, ἀμαξιτὸν ὁδὸν μέχρι τῶν μύλων τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἄργους καὶ ἰκανὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν. Πλησίον ταύτης ἔκειντο αἱ παλαιαὶ πόλεις *Martireia* καὶ *Τεγέα*. Εἰς τὴν Μαντινείαν ἐνίκησε καὶ ἐφονεύθη ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ 362· τὸ δὲ 206 π. Χ. ἐνίκησεν ὁ Φιλοποίμη τὸν τύραννον τῆς Σπάρτης Μαχανίδα. Ἡ δὲ Τεγέα ἦτο διάσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς, τὸν ὠραιότατον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ.—*Λεβίδι*, πρὸς Β, μετὰ 2 χιλ. Κ.—*Βαλτέτσι*, ΝΔ. τῆς Τριπόλεως, χωρίον ὄρεινόν, εἰς τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν κατὰ πρῶτον τοὺς Τούρκους τὸ 1821. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Λεβιδίου ἔκειτο ἡ πόλις Ὀρχομενός, πλουσία εἰς ποίμνια, παρὰ λίμνην ὀμώνυμον, καὶ βορειότερα ἡ πόλις *Καφύαι* πλησίον τῆς *Στυμφαλίδος* λίμνης (ιδεὲ τὸν

νομόν τῆς Ἀργολίδος), ἔνθα ὁ Ἡρακλῆς κατέστρεψε τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας.

2) Τῆς *Γορτυρίας*, μετὰ 46 χιλ. Κ.

Ἡ χώρα αὕτη εἶνε ὄλη ὄρεινή, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἡλείας διὰ τοῦ *Ἐρυμάνθου*, καὶ διαρροομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν *Γορτυρίου* πρὸς Ν. καὶ *Λάδωρος* πρὸς Β. Πόλεις δὲ λόγου ἀξίας ἔχει·

Τὴν *Δημισάραν*, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 3 χιλ. Κ. εἶνε δ' αὕτη πατρὶς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, τοῦ ἀπαγχονισθέντος κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως. — *Καρύταινα*, μετὰ φρουρίου καὶ 1,500 Κ., ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ *Γορτυρίου* καὶ *Ἀλφειοῦ*. — *Στεμνίτσα*, παρὰ τὸν *Γορτύνιον*, μετὰ 3,500 περίπου Κ. — *Ζάτουνα*, μετὰ 1,500 Κ. περίπου. — *Βητίνα* ΒΑ., μετὰ 1,500 Κ. — *Λαγκάδια* (*Τενθίς*) ΒΔ., μετὰ 4 χιλ. Κ. — *Βαλτεσιρινίχον*, μετὰ 2 χιλ. Κ.

3) Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, μετὰ 20 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν λόγου ἀξίον εἶνε τὸ *Λύχαιον* (*Διαφόρτι*), πεδιάς δὲ ἡ τῆς *Μεγαλοπόλεως*, ποταμὸς ὁ *Ἀλφειός*, ὅστις δέχεται τὸν *Ἐλισσόρτα* καὶ *Καρκίωνα* (*Ξερίλα*)· πόλεις δὲ ἀξιονημείωτοι·

*Μεγαλόπολις* (παρὰ τὸ νῦν *Σινάνον*), πατρὶς τοῦ *Φιλοποίμενος* καὶ *Πολυβίου*, συνοικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν *Λεύκτροις* μάχην (371 π. Χ.). εἶνε δὲ τανῦν κώμη μετὰ 1,500 Κ., ἔχουσα ὁδὸν ἀμαξιτὸν μέχρι *Τριπόλεως*. — *Λεοντάριον*, παρὰ τὸν *Καρκίωνα*, μετὰ 800 Κ.

4) Τῆς *Κυρουρίας* (*Τσακωνίας*), μετὰ 31 χιλ. Κ.

εἰς ταύτην ὁμιλοῦσι τὴν ἀρχαιοτάτην *Τσακωνικὴν* διάλεκτον· καὶ ὄρος μὲν ἀξίον λόγου πρὸς Δ. εἶνε ὁ χωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς *Λακεδαίμονος* *Πάργων* (*Μαλεβός*), πεδιάς δὲ ἡ τοῦ *Ἄστρους* καὶ πόλεις ἀξιουσημείωτοι·

*Λεωνίδιον*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ περίπου 4,500 Κ. καὶ πεδιάδος εὐφόρου.—*Ἄστρος*, πρὸς Β., ὄχι μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Τάνου* ποταμοῦ, κώμη παράλιος εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος *Θυρέας*, διὰ τὴν ὁποίαν ἐμονομάχησαν τριακόσιοι Ἀργεῖοι πρὸς τριακοσίους Σπαρτιάτας, τὸ 544 π. Χ.—*Ἅγιος Ἰωάννης*, ΝΔ. τοῦ Ἄστρος.—*Ἅγιος Πέτρος* ΝΔ., μετὰ 4 χιλ. Κ., κωμόπολις κειμένη εἰς γοπητευτικωτάτην τοποθεσίαν πλήρη δένδρων.—*Καστρί*, πρὸς Β. τοῦ Ἅγ. Πέτρου, μετὰ 5 χιλ. Κ. περίπου.—*Δολιανὰ* καὶ *Βέρβενα*, κῶμαι γνωσταὶ διὰ τὰς πλησίον αὐτῶν νικηφόρους κατὰ τῶν Τούρκων μάχας.—Σημειωτέον ὅτι τὸ πάλαι ἡ Κυνουρία συγκαταλέγετο εἰς τὴν Ἀργολίδα.

#### Δ'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑἴΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

[134 □ Μ., 226,000 Κ.].

##### α'.) Ὁ Νομὸς τῆς Εὐβοίας.

[79,95 □ Μ., 94,000 Κ.].

Οὗτος σύγκειται ἐκ τῶν *Βορείων Σποράδων* καὶ τῆς νήσου *Εὐβοίας* [60 □ Μ., 84 χιλ. Κ.], ἐκτεινομένης ἀπὸ τῶν πρὸς Β. ἀκρωτηρίων, *Ἀρτεμισίου* καὶ *Κηραίου*, μέχρι τῶν πρὸς Ν., *Καφηρέως* καὶ *Γεραιστοῦ*. Περιλαμβάνει δὲ τέσσαρας ἐπαρχίας, ἐξ ὧν αἱ μὲν τρεῖς, τῆς *Χαλκίδος*, τῆς *Καρυστίας* καὶ τοῦ *Ξηροχωρίου*, κεῖνται ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἡ δὲ τετάρτη συγκροτεῖται ἐκ τῶν *Βορείων Σποράδων*. Καὶ λοιπὸν ἔχομεν·

1) τὴν ἐπαρχίαν *Χαλκίδος*, μετὰ 33 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρη μὲν λόγου ἄξια εἶνε ἡ *Δίρφυς* (Δέλφι) καὶ τὸ *Καρδῆ.λι*, πόλεις δὲ ἄξια λόγου·

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

*Χαλκίς*, ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ διὰ τὴν ἄμπωσιν καὶ παλῖρ-  
ροίαν πορθμοῦ τοῦ *Εὐρίπου*, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κινητὴ ἐκ σι-  
δήρου γέφυρα, συνδέουσα τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῆς Στερεᾶς  
Ἑλλάδος. Ἔχει δὲ φρούριον Ἐνετικόν, Γυμνάσιον, Πρω-  
τοδικεῖον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. Κ., ἐν οἷς  
καὶ τινες Ὀθωμανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Ἦτο δὲ καὶ τὸ πάλαι  
ὄχυρά (Δημητριάς, Χαλκίς καὶ Κόρινθος αἱ τρεῖς πέδαι  
τῆς Ἑλλάδος ὅτε ἤρχον οἱ Μακεδόνες) καὶ πλουσία διὰ  
τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλησίον σιδηρωρυχεῖα. Ἐδῶ ἀπέθανεν  
ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ 321 π. Χ.—*Λίμνη* (Αἰγαί), πρὸς Β.  
τῆς Χαλκίδος, κώμη ναυτικὴ καὶ γεωργικὴ, παράγουσα  
ῥαῖον οἶνον καὶ ἔχουσα 2 χιλ. Κ. Ὅχι μακρὰν αὐτῆς  
κεῖται τὸ θυελλῶδες ὄρος *Καρδῆλι*.—*Ἐρέτρια* (Νέα Ψα-  
ρά), ΝΑ. τῆς Χαλκίδος, τανῦν συνοικιζομένη ὑπὸ Ψαρια-  
νῶν, καὶ ἔχουσα 500 Κ. Τὸ πάλαι κατεστράφη ὑπὸ τῶν  
Περσῶν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης (490 π. Χ.),  
ἀνφοδομήθη δ' ἔπειτα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ὅχι μακρὰν  
τῆς Ἐρετρίας εἶνε τὸ εὐφορον *Ἀηλάντιον* πεδῖον.

2) τοῦ *Ξηροχωρίου* (Ἰστιαιώτιδος), μετὰ 12 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν λόγου ἄξιον εἶνε τὸ *Τελέθριον* (Καλ-  
τσάδες) ΒΔ., πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι·

*Ξηροχώριον*, κωμόπολις κατάφυτος, μετὰ 2,500 Κ.—  
*Ὠρεοί*, ἐπίνειον τοῦ Ξηροχωρίου.—*Αἰδηψός*, ΝΔ. τοῦ  
Ξηροχωρίου, κώμη περίφημος διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς ἀρ-  
χαίωθεν γνωστὰ λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ, ἐνθα ἐπορεύθη πρὸς  
ἴασιν καὶ ὁ περιβόητος Ῥωμαῖος Σύλλας.

3) τῆς *Καρυστίας*, μετὰ 39 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ὄρος μὲν ἄξιον λόγου εἶνε ἡ *Ὀχη* (Ἅγιος  
Ἡλίας), πόλεις δὲ ἀξιοσημεῖωτοι·

*Κύμη*, πρὸς Α., πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 4 χιλ.  
Κ. Ἀπέχει δὲ τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 20 λεπτά τῆς ὥρας



καὶ ἔχει γαιανθρακωρυχεῖον. — *Κάρυστος*, πρὸς Ν. μετὰ 1,500 Κ. καὶ φρουρίου ἰσχυροῦ. Τὸ πάλαι ἦτο περίφημος διὰ τὰ μάρμαρά της. — *Ἀλιθέριον* (Ταμύναι), ὄχι μακρὰν τῆς Ἐρετρίας, μετὰ 800 Κ. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος *Σκῦρος* [3 □ Μ.], ΒΑ. τῆς Κύμης, μεθ' ὁμωνύμου πόλεως, ἐχούσης περὶ τὰς 3,500 Κ., καὶ ἄλλα τινὰ νησίδια. Τὸ πάλαι ἡ Σκῦρος ἦτο περίφημος, διότι αὐτοῦ ἀπέθανεν ὁ Θησεὺς καὶ ἐγεννήθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως Νεοπτόλεμος.

ΣΗΜ. Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐβοίας εἶνε ἀσήμαντοι, καθὼ χυνόμενοι μετὰ βραχὺν ῥοὴν εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶνε δ' ἡ Εὐβοία πολὺ εὐφορος πρὸ πάντων εἰς σίτον. Τὸ πάλαι πολὺν χρόνον ἦτο ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἕως οὗ τὴν ἤρπασε Φίλιππος ὁ Μακεδῶν.

4) τῆς ἐπαρχίας *Σκοπέλου*, μετὰ 10 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ νῆσοι *Σκόπελος* (Πεπάρηθος), μετὰ 6 χιλ. Κ. καὶ ὁμωνύμου κωμοπόλεως, πρωτεύουσας ἐπαρχίας. Ἐξάγει δὲ ἡ νῆσος αὕτη ἄφθονα ἀπίδια, κεράσια καὶ οἶνον. — *Σκίαθος*, μετὰ 3,200 Κ. καὶ λιμένος ἀρκετὰ καλοῦ, παράγουσα οἶνον ἐξαιρετον. Εἰς ταύτην πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως κατέφευγον οἱ ἀρματωλοὶ τῆς Θεσσαλίας. — *Ἀλόνησος*, μετὰ 400 Κ.

### 6.) Νομὸς τῶν Κυκλάδων.<sup>1</sup>

[49,86 □ Μ., 132,000 Κ.].

Οὗτος περιλαμβάνει 7 ἐπαρχίας, ἦτοι:

1) Τῆς *Σύρου*, μετὰ 31 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν ἡ νῆσος *Σῦρος* [2 □ Μ. καὶ 21 χιλ. Κ.], ἔνθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε: *Ἐρμούπολις*, ἡ

(1) Οὕτω καλοῦνται κυρίως οἱ κύκλοι τῆς Δήλου νῆσοι· αἱ δ' ἐκτὸς τοῦ κύκλου τούτου νῆσοι ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Νότιοι Σποράδες.

μεγίστη πόλις τῶν Κυκλάδων μετὰ 16,500 Κ. Συνωκίσθη δ' αὕτη ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκ Χίων, Σμυρναίων καὶ Ψαριανῶν, καὶ εἶνε τὴν σήμερον ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Ἑλλάδος πόλις, ἔχουσα συγκοινωνίαν ἀτμοπλοϊκὴν μεθ' ἀπάσης τῆς Εὐρώπης, ναυπηγεῖον, πλεῖστα ἐκπαιδευτήρια, ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια, ὄρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπροὺς ναοὺς, θέατρον καὶ παντοῖα βιομηχανικὰ καταστήματα. Εἰς τὴν Σῦρον ἐγεννήθη ὁ διδάσκαλος τοῦ Πυθαγόρου Φερεκίδης. — *Ἄνω Σῦρος*, ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἐρμουπόλεως καὶ ἔχουσα 4 χιλ. Κ., καθολικῶν τῶν πλείστων. — *Μύκορος* [1 □ Μ.], ἔχουσα πόλιν ὁμώνυμον, 4,600 Κ. καὶ πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν μυθολογίαν ὑπῆρχον οἱ τάφοι τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους νικηθέντων Γιγάντων. — *Δῆλος* [ $\frac{1}{3}$  □ Μ.], νῆσος ἀκατοίκητος τανῦν καὶ χρησιμεύουσα ὡς λοιμοκαθαρτήριον διασημὸς ὁμως τὸ πάλαι ὡς γενέθλιος τόπος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο κατὰ πενταετίαν τὰ *Δήλια* καὶ ὑπῆρχεν ἀγορὰ δούλων. — *Γύαρος* (Γιοῦρα) [1 □ Μ.], τόπος ἐξορίας εἰς Ῥωμαίων.

2) Τῆς Κέω, μετὰ 10 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι Κέως [3 □ Μ., 4 χιλ. Κ.], ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου, μεθ' ὁμωνύμου κωμοπόλεως, ἐχούσης 2 χιλ. Κ. Εἰς τὴν Κέων ἔχουσαν τὸ πάλαι μεγάλην ἀκμὴν καὶ τέσσαρας πόλεις, ἐγεννήθησαν οἱ ποιηταὶ *Σιμωνίδης* ὁ *Κεῖος* καὶ *Βακχυλίδης*. Λέγεται δ' ὅτι ὑπῆρχεν αὐτοῦ νόμος παλαιάτατα, καθ' ὃν πᾶς ὅστις ἔφθανε τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃ δηλητηριάζων ἑαυτόν. — *Κύθρος* (Θερριά,  $2\frac{1}{2}$  □ Μ., 2 χιλ. Κ.), μεθ' ὁμωνύμου κώμης καὶ θερμῶν λουτρῶν, λαμπρῶς εὐπρεπισμένων. Τὸ πάλαι παρῆγε τυρὸν περίφημον. — *Σέριφος* [1 □ Μ., 1,800 Κ.], μεθ' ὁμωνύμου

κώμης, περίφημος παρά τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεῖα αὐτῆς. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐξώριζον καὶ ἐδῶ τοὺς κακούργους.

3) Τῆς Ἀνδρου, μετὰ 23 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ἀνήκει μόνον ἡ νῆσος Ἀνδρος, [4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> □ Μ.], ΝΑ. τῆς Εὐβοίας, μεθ' ὁμωνύμου πρωτευούσης καὶ ναυτικοῦ ἀξιολόγου. Ἐδῶ πλησίον, κατὰ τοὺς παλαιούς, ἦτο πηγὴ ῥέουσα οἶνον κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Βάχχου. Ἄλλαι κῶμαι αὐτόθι εἶνε· Γαύριον, μετὰ 400 Κ. καὶ λιμένος μεγάλου.—Κόρθιον (Ἄνω Κάστρον τανῦν), μικρὸν ἀπέχον τῆς θαλάσσης.

4) Τῆς Τήνου μετὰ 13 χιλ. Κ., ἐν οἷς ἱκανοὶ Καθολικοί.

Ἐνταῦθα ἀνήκει μόνον ἡ νῆσος Τήνος μεθ' ὁμωνύμου πρωτευούσης, ἐχούσης 2,500 Κ. καὶ τὸν διάσημον Ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. Ἄλλη κώμη τῆς νήσου εἶνε ὁ Πύργος μετὰ 1,900 Κ., πλησίον τοῦ ὁποίου εἶνε λατομεῖα λευκοῦ καὶ πρασίνου μαρμάρου.

5) Τῆς Νάξου, μετὰ 22 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ἀνήκει ἡ νῆσος Νάξος [6 □ Μ., 12 χιλ. Κ.], μεθ' ὁμωνύμου πρωτευούσης, ἐχούσης ἀκρόπολιν καὶ 2 χιλ. Κ., ἐν οἷς 300 Καθολικοί. Εἶνε δ' ἡ Νάξος ἡ μεγίστη καὶ εὐφορωτάτη τῶν Κυκλάδων, παράγουσα πορτοκάλια, λεμόνια, ἔλαιον, βάμβακα, κριθὴν πολλὴν καὶ τὸ ὀρυκτὸν σμύριδα. Ἐχει δὲ καὶ ὄρος λόγου ἄξιον τὸ Δρῖος (Τζιάς), ὑψηλὸν 3,230 πόδας. Οἱ παλαιοὶ ἀπέδιδον τὸ εὖοινον τῆς νήσου εἰς τὸ ὅτι διέτριψεν αὐτόθι ὁ Βάχχος, — Πάρος [4 □ Μ., 7 χιλ. Κ.], περίφημος διὰ τὸ λατομεῖον τῶν μαρμάρων, ἔνθα ἄγει σιδηρόδρομος. Κωμόπολις ἐνταῦθα εἶνε ἡ Παροιχία, ἔχουσα 2 χιλ. Κ. Ἐκ τῆς Πάρου ὁ λόρδος Ἀροῦνδελ ἐκόμισεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ 1627 μ. Χ. τὰ Πάρια μάρμαρα, τὸ ἀσφαλέστατον μνημεῖον τῆς ἀρχαίας

χρονολογίας. Εἰς τὴν Πάρον ἐγεννήθησαν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ *Σκόπας* καὶ *Πραξιτέλης*<sup>1</sup> καὶ ὁ ποιητὴς *Ἀρχίλοχος*. — *Ἀρτίπαρος* (ᾠλιάρος  $1\frac{1}{2}$  □ M. καὶ 150 K.), γνωστὴ διὰ τὸ μέγα καὶ γέμον ὠραιστᾶτων σταλακτικῶν σπήλαιον αὐτῆς καὶ τὰ μολυβδοῦχα μέταλλα.

6) Τῆς *Μήλου*, μετὰ 13 χιλ. K.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἡ νῆσος *Μῆλος* [2 □ M., 4,500 K.], μεθ' ὁμωνύμου πρωτευούσης, ἐχούσης λαμπρὸν λιμένα. Εἶνε δὲ ἡ *Μῆλος* ἠφαιστειογενής, ἀποπνέουσα θειῶδεις ἀτμοὺς, ἔχουσα θερμὰς πηγὰς, μυλίτας λίθους, γύψον καὶ θεῖον, γέμουσα δὲ λειψάνων ἀρχαίων. Εἰς τὴν *Μῆλον* ἦλθεν ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων τὸν 12 π. X. αἰῶνα. Ταύτην ἐκυρίευσαν μὲν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀπώλεσαν εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ. — *Σίφρος* [1  $1\frac{1}{2}$  □ M., 6 χιλ. K.], μεθ' ὁμωνύμου πρωτευούσης· εἶχε δὲ τὸ πάλαι μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. — *Κίμωλος* [1 □ M., 1,500 K.], ὅθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ. — *Φολέγανδρος* [1 □ M.], μετὰ 1,000 K. — *Σίκιρος* [□ M.], μεθ' ὁμωνύμου κώμης.

7) Τῆς *Θήρας*, μετὰ 20 χιλ. K.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι *Θήρα* [*Σαντορίνη*  $3\frac{1}{2}$  □ M., 1,500 K.], ἔνθα ἐνεργεῖ ἠφαιστειον παραγαγὸν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τὴν παλαιὰν *Καϋμένην*, τὴν μικρὰν *Καϋμένην*, τὴν νέαν *Καϋμένην* καὶ τὸ 1866 τὸν *Γεώργιον* καὶ τὴν *Ἀφρόεσσαν* μετὰ κρατῆρος ἠφαιστείου. Ἐχει δὲ κώμην ὁμώνυμον καὶ ὀλίγον ναυτικόν. Ὄνομάσθη δὲ τὸ πάλαι *Θήρα* ἐκ τοῦ ἀποικήσαντος εἰς αὐτὴν μετὰ Λακεδαιμονίων Ἡρακλείδου *Θήρα*· πρότερον ἐκαλεῖτο *Καλλιστή*. Ἀποικία δὲ τῶν Θηραίων, ἡγουμένου τοῦ Βάττου, ἔκτισε τὴν ἐν τῇ *Λιβύῃ* *Κυρήνην*. — *Θηρασία*, ἔχουσα 4

1) Κατ' ἄλλους ὁ *Πραξιτέλης* ἦτο Ἀθηναῖος.

χωρία καὶ 600 Κ.—*Ἀμοργὸς* [ $2\frac{1}{2}$  □ Μ., καὶ 2,500 Κ.], ἔχουσα μεγαλύτεραν κώμην τὴν *Χώραν* μετὰ 2 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ ἰαμβογράφος *Σιμωνίδης* ὁ *Ἀμοργῖνος*.—Ἴος [Νιό, 1 □ Μ., 2 χιλ. Κ.] μεθ' ὁμωνύμου κώμης, νῆσος ὀπωσοῦν εὐλίμενος. Ἐνταῦθα λέγεται ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ὀμηρος.—*Ανάφη* [ $1\frac{1}{2}$  □ Μ., 700 Κ.], νῆσος ἀλίμενος.

### Ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

[51 □ Μ., 231,000 Κ.].

#### α'.) Νομὸς Κερκύρας.

Οὗτος περιλαμβάνει 5 ἐπαρχίας, ὧν αἱ τρεῖς πρῶται, ἦτοι: 1) τῆς *Κερκύρας*, μετὰ 27 χιλ. Κ.: 2) τῆς *Μέσσης* μετὰ 24 χιλ. Κ.: καὶ 3) τοῦ Ὄρου μετὰ 27 χιλ. Κ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν νῆσον

*Κέρκυραν* [12 □ Μ. καὶ 78 χιλ. Κ.], νῆσον παράγουσαν ἀφθονώτατον ἔλαιον. Καὶ παλαιάτατα μὲν κατόικουν εἰς αὐτὴν *Φαίακες*: κατόπιν δ' ἀπόκησαν εἰς αὐτὴν *Κόρινθοι*. Ἦτο δ' ἡ *Κέρκυρα* μετὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν *Κόρινθον* ἰσχυροτάτη τῆς Ἑλλάδος ναυτικὴ δύναμις.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε: *Κέρκυρα*, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ πλατείας, *Γυμνάσιον*, Ἐφετεῖον, βιβλιοθήκην, σωφρονιστήριον τῶν κακούργων, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου *Σπυρίδωνος* καὶ 17 χιλ. Κ.: μετὰ δὲ τῶν προαστείων *Μαρτουκίου*, *Γαρίτσας*, Ἀγ. *Ρόκου* καὶ *Ἀνεμομούλου* 25 χιλ. Κ. Τὰ ὀχυρώτατα ὁμῶς τῆς *Κερκύρας* φρούρια κατηδαφίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—*Γαστοῦρι*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας *Μέσσης* μετὰ 1,100 Κ.—*Σκριπερόν*, πρωτεύουσα τῆς

ἐπαρχίας Ὀρους μετὰ 1,700 Κ. Αἱ ἄλλαι ἐπαρχίαι εἶνε

4) Ἡ τῶν Παξῶν, μετὰ 5 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκει μόνον ἡ νῆσος Παξοὶ [ $1\frac{1}{4}$  □ Μ., 4 χιλ. Κ.], κειμένη ἀντικρὺ τῆς Πάργας τῆς Ἠπείρου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ὁ Γάϊος, ἔχων ἀσφαλέςτατον λιμένα καὶ 500 Κ.

5) Τῆς Λευκάδος, μετὰ 23 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Λευκάς [8 □ Μ., 21 χιλ. Κ.], Ἀγία Μαύρα καλουμένη τανῦν ἐκ τῶν λειψάνων τῆς Ἀγίας Μαύρας. Αὕτη ἀπετέλει τὸ πάλαι χερσόνησον τῆς Ἀκαρνανίας, ἕως οὗ διώρυξαν τὸν Ἴσθμὸν οἱ Κορίνθιοι· κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρματωλῶν ἐχρησίμευεν ὡς καταφύγιον τῶν καταδιωκομένων εἰς τὴν ἀντικρὺ ἤπειρον. Ἔχει δὲ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον μετὰ 5 χιλ. Κ. Ἄλλαι κῶμαι τῆς νήσου γνωσταὶ εἶνε ἡ Καρνὰ μετὰ 1,800 Κ. καὶ οἱ Σφακιῶται μετὰ 2 χιλ. Κ. Εἰς δὲ τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς νήσου εἶνε τὸ ἀκρωτήριο Λευκάτας, ὁπόθεν τὸ πάλαι οἱ δυστυχεῖς ἐρασταὶ ἐκρήμνιζον ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως θεραπεύσωσι τὸ πάθος αὐτῶν (Λευκάδιον ἄλμα). Ἐντεῦθεν, ὡς λέγεται, ἐκρημνίσθη καὶ ἡ ποιήτρια Σαπφώ. Ἄλλη δὲ νῆσος ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐπαρχίαν εἶνε ἡ Τάφος (Μεγανῆσι) μετὰ 550 Κ.

### 6.) Νομὸς τῆς Κεφαλληνίας.

[20 □ Μ., 80,000 Κ.].

Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας, ὧν αἱ τρεῖς, ἥτοι τῆς Κραναίας μετὰ 32 χιλ. Κ., τῆς Σάμης μετὰ 17 χιλ. Κ. καὶ τῆς Πάλης μετὰ 19 χιλ. Κ., κεῖνται εἰς τὴν νῆσον

Κεφαλληνίαν [16 □ Μ., 96 χιλ. Κ.] τὴν μεγίστην τῶν Ἴονίων νήσων καλουμένην ἐπὶ Ὀμήρου Σάμην.

Εἰς ταύτην πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

Ἄργοςτόλιον (Κράνιοι), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, θέατρον καὶ 8,500 Κ. — Ἄργιος Γεώργιος. — Ἀηξοῦρι πρὸς Δ., πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Πάλης, μετὰ 9 χιλ. Κ. — Δειλιανᾶτα, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Αἴνου, μετὰ 2,200 Κ. — Αἰγιαλὸς πρὸς Α., πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Σάμης. — Ἄσσοι, πρὸς Β., φρούριον ὄχυρόν μετὰ λιμένος. 2 δὲ ὥρας πρὸς Δ. τοῦ Ἄργοςτολίου εἶνε ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου μετὰ τοῦ σεπτοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου.

4) Τῆς Ἰθάκης, μετὰ 12 χιλ. Κ.

Εἰς ταύτην ἀνήκει ἡ πατρίς τοῦ Ὀμηρικοῦ Ὀδυσσεῶς νῆσος Ἰθάκη [4 □ Μ., περίπου 2,500 Κ.]. Ἐνταῦθα δὲ ὄρος μὲν λόγου ἄξιον εἶνε τὸ Νήριον, πόλεις δὲ ἀξιοσημείωτοι·

Τὸ Βαθύ, ἔχον 5 χιλ. Κ. — Περαχώριον, μετὰ 1,500 Κ. — Ἐξωγή πρὸς Β., μετὰ 2 χιλ. Κ. — Ἀρωγή πρὸς Δ., μετὰ 1,000 Κ.

### γ.) Νομὸς τῆς Ζακύνθου.

[7 □ Μ., 45,000 Κ.].

Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάγεται μόνον ἡ νῆσος Ζάκυνθος [7 □ Μ.] καὶ τινὰ νησίδια ἀκατοίκητα· δὲν διαιρεῖται δὲ εἰς ἐπαρχίας, ἀλλὰ μόνον εἰς δέκα δήμους. Εἶνε δὲ ἡ Ζάκυνθος κατάφυτος καὶ λαμπρῶς καλλιεργημένη. Πρωτεύουσα δ' ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὁμώνυμος Ζάκυνθος, ἔχουσα ναοὺς ἀξιολόγους, Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον, Λέσχας, Νοσοκομεῖον, Ὀρφανοτροφεῖον, Γηροκομεῖον καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, κατοίκους δὲ περὶ τὰς 20 χιλ. Ἀξιοσημείωτοι δὲ κῶμαι εἰς τὴν νῆσον εἶνε Πηγα-

δάκι, μετὰ 1,000 Κ.—Κερί, ἀκρωτήριο πρὸς Ν., πλησίον τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμενα *νάφθης φρέατα*.—Ἐκ τῆς Ζακύνθου ἀπωκίσθη τὸ πάλαι ἢ Ἰσπανικὴ πόλις *Ζάκανθα* (Σάγουντον).—Πρὸς Ν. δὲ τῆς Ζακύνθου κεῖνται αἱ μικραὶ νῆσοι *Στροφάδες*, ἔνθα κατὰ τοὺς ποιητὰς κατῴκουν αἱ Ἄρπυιαι.

**Πληθυσμός. Θρησκεία. Στρατός.** Ὁ πληθυσμός τῆς Ἑλλάδος, 2,000,000, σύγκειται ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ὀλίγων Ἀλβανῶν, καταγομένων ἐκ τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν καὶ Ἰλλυριῶν. Πρεσβεύουσι δ' οἱ Ἕλληνες τὸ Ἀνατολικὸν ὀρθόδοξον δόγμα, ἐκτὸς τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Χαλκίδι Μωαμεθανῶν, ἰκανῶν Ἑβραίων, ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ μάλιστα, καὶ ὀλίγων δυτικῶν κατοικούντων τὰς νήσους Κέρκυραν, Σύρον, Τήνον, Νάξον καὶ Θήραν. Εἶνε δ' ὁ Ἑλληνικ. λαὸς ζωηρὸς καὶ σκληραγωγημένος, καὶ κυρίαν ἀσχολίαν ἔχει τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, μάλιστα δὲ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Μόλις δ' ἐσχάτως εἰσήχθη καὶ ἡ βιομηχανία, κυρίως ἐν Πειραιεῖ καὶ Σύρῳ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1863 βασιλεύει συνταγματικῶς *Γεώργιος ὁ Α΄*, ἡγεμονόπαις τῆς Δανίας. Καὶ στρατὸν μὲν τῆς ξηρᾶς ἔχει ἐν καιρῷ εἰρήνης 30 χιλ. ἀνδρῶν καὶ ἐν καιρῷ πολέμου περὶ τὰς 150 χιλ. (*ἐφεδρεία, ἐπιστρατεία*)· στόλον δὲ 35 πολεμικὰ πλοῖα, ἐν οἷς 2 θωρηκτὰ<sup>1</sup>. Τὸ ἰδιωτικὸν ὁμῶς ναυτικὸν σύγκειται ἐξ 6,200 πλοίων, ἐχόντων ναύτας τοὺς δεξιωτάτους ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰς τρεῖς ἀτμοπλοϊκὰς ἐταιρίας τὴν *Ἑλληνικὴν ἀτμοπλοΐαν*, μετὰ 15 ἀτμοπλοίων, τὴν *Παρελληνικὴν* μετὰ 5, καὶ τὴν τοῦ *Γουδῆ* μετὰ 5· ἔτι δὲ

(1) Τανῦν ἢ Κυβέρνησις περιμένει καὶ ἄλλα 4.



τὰ ἀτμόπλοια τῆς Ἰθάκης καὶ Ζακύνθου καὶ τῶν ἐν Ῥωσσία καὶ Ῥωμανία ὁμογενῶν.

## 2. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

[5,242 □ M., 28,500,000 K.].

Ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Ἐνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὑπῆρξεν ἡ χερσόνησος αὕτη τὰ μέγιστα σπουδαία εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Ἐκαλεῖτο δ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ Ἰταλία Ἐσπερία (ἡ μικρά), καθὸ κειμένη πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος· ἐλέγετο δὲ προσέτι *Οἰνωτρία* καὶ *Αὔσονία* ἐκ τῶν αὐτόθι κατοικούντων Οἰνωτρῶν καὶ Αὔσωνων· οἱ δὲ ποιηταὶ τὴν ὀνομάζουσι συχνὰ *Σατορρίαν*, ἐκ τοῦ ἐνταῦθα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, καταφυγόντος *Σατόρρου* (Κρόνου). Κατωκίσθη δ' ἡ Ἰταλία ἐξ ἀποίκων, ἐκ διαφόρων ἐλθόντων χωρῶν. Καὶ περὶ μὲν τὸ 1,600 π. X. *Αἰβυροί*, *Σικελοὶ* καὶ *Ἐρετοί*, ἦλθον ἐκ τῆς Ἰλλυρίας ἢ κατὰ τινας ἐκ τῆς Παφλαγονίας· μετὰ 100 δ' ἔτη *Λύγυρες*, ἐκ τῆς Ἰβηρίας ἐλθόντες, διῆλθον τὴν Γαλλίαν καὶ καθιδρύθησαν εἰς τὰ βόρεια καὶ δυτικά τῆς Ἰταλίας. Μετὰ τινα δὲ χρόνον *Κέλται*, *Ἀμβρωνες* ἐπικαλούμενοι, κατέλαβον χώραν τινὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἰταλίας. Ἕλληνες δὲ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπωκίσθησαν ἐνταῦθα, καταλαβόντες μάλιστα τὸ μεσημβρινὸν μέρος· ἀκμάσαντες δὲ καὶ πληθυνθέντες τὰ μέγιστα ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῶν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ἥτοι *Μεγάλην Ἑλλάδα*, ἀφοῦ καὶ οἱ ἐν τῇ μεσογαίᾳ Ἰταλία ὠμίλου Ἑλληνιστί. Περιέσωζον δὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μέχρι τοῦ ΙΓ' αἰῶνος μ. X.· καὶ τὴν σήμερον δὲ ἀκούει τις αὐτοῦ Ἑλληνικὰς λέξεις καὶ βλέπει τὴν Ἑλληνικὴν φυσιογνωμίαν ζωηροτάτην. Περὶ δὲ τὸ 992 π. X. κατέλαβον τὰ μέσα τῆς Ἰταλίας *Ραιτοὶ* (γνωστότεροι ὑπὸ τὸ

ὄνομα τῶν Τοσκάνων), καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἦσαν αὐτοὶ τὸ κύριον ἔθνος. Περί δὲ τὸ 600 π. Χ. *Γαλάται* (Κέλται καὶ Βέλγαι) διέβησαν τὰς Ἀλπεῖς, γινόμενοι κύριοι πάσης τῆς Ἰταλίας τῆς ἀπ' αὐτῶν κληθείσης ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλλίας.

Πάντας τούτους τοὺς λαοὺς ὑποτάξασα ἀλληλοδιαδόχως ἡ Ῥώμη ἐγένετο τὸ κέντρον τοῦ παγκοσμίου Κράτους τῶν Ῥωμαίων, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα εἶνε μῆτηρ πολλῶν σήμερον ὀμιλουμένων γλωσσῶν· ἡ δὲ Ῥωμαϊκὴ Φιλολογία καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ νῦν ἔτι μεγάλην εἰς τὸν κόσμον ἔχουσι δύναμιν. Τὴν ὑπόληψιν δὲ ταύτην οὐδὲ τότε ἀπώλεσεν ἡ «αἰωνία» πόλις, ὅτε τὸ 476 μ. Χ. ἔγεινε λεία τῶν *Γερμανικῶν φύλων* τὸ παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἐπὶ Ῥωμόλου Ἀύγουστύλου, μετὰ 1,200 ἐτῶν ὑπαρξίν. Τὸ δὲ 774 *Κάρολος ὁ Μέγας*, βοηθῶν τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης, ὑπέταξε τοὺς ἐναντίους αὐτοῦ Λογγοβάρδους, καὶ ἐστέφθη ἐν Ῥώμῃ αὐτοκράτωρ, τὸ 800 μ. Χ. Ἐγεινε δ' ἡ Ῥώμη θρησκευτικὴ πρωτεύουσα τῶν καθολικῶν, καὶ ἰδρύσασα ἐκκλησιαστικὸν κράτος περιῆλθεν εἰς ἔριν πρὸς τοὺς *Γερμανοὺς αὐτοκράτορας*, ὅτε μάλιστα ἔγειναν οὗτοι κύριοι τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ Σικελίας. Κατὰ δὲ τὴν διαμάχην ταύτην ἀπέκτησαν δημοκρατικὴν αὐτονομίαν καὶ σπανίαν εὐημερίαν αἱ πόλεις τῆς Ἄνω Ἰταλίας, μάλιστα δὲ τὸ *Μεδιόλανον* καὶ ἡ *Φλωρεντία*, καὶ αἱ παράλιοι *Βερετία*, *Γέρονα* (ἡ *Υπερήφαρος*) καὶ ἡ *Πίσα*. Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνος ἀνέτειλαν εἰς τὴν Ἰταλίαν νέοι χρόνοι, εὐρεθείσης τῆς κατὰ θάλασσαν ὁδοῦ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ *Γεοῶτου Κολόμβου*. Καὶ τὸ μὲν ἐμπόριον ἔλαβεν ἄλλην διεύθυνσιν, αἱ δὲ πλούσιαι πόλεις διχονοῦσαι καὶ φθονοῦσαι ἀλλήλας, ἐπὶ πολὺν χρόνον κατέλιπον εἰς

τοὺς ξένους τὰ ἐκ τούτου ἀποφερόμενα κέρδη· μετὰ πολυειδεῖς δὲ ἀγῶνας περιῆλθον ἢ μὲν *Λομβαρδία* καὶ *Τοσκάνα* εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς *Ἀψοβουργίους*, ἢ δὲ *Νεάπολις* καὶ *Πάρμα* εἰς τοὺς Γάλλους *Βουρβῶνους*. *Ναπολέον* δὲ ὁ Α΄. τὸ μὲν μέγιστον μέρος τῆς Ἰταλίας κατέστησε βασιλεῖον, τὴν δὲ *Ῥώμην* πόλιν Γαλλικὴν, καὶ τὴν *Νεάπολιν* ἔδωκεν εἰς τοὺς πλησιεστάτους αὐτοῦ συγγενεῖς. Πεσόντος ὁμως αὐτοῦ, ἐγκαθιδρύθησαν πάλιν οἱ μὲν Αὐστριακοὶ εἰς τὴν ἄνω, οἱ δὲ Βουρβῶνοι εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν, ἕως οὗ κατὰ τὰ ἔτη 1859—1870 οἱ Ἰταλοὶ, ἀκολουθήσαντες τὴν πολιτικὴν τοῦ μεγαλοφυοῦς *Καβούρ*, ἠνώθησαν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σαρδηνίας *Βίκτωρος Ἐμμανουήλ*, ὅπως πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἐπόθει τὸ ἔθνος αὐτῶν.

Τανῦν ἡ Ἰταλία ἔχει βασιλέα συνταγματικὸν Οὐμβέρτον τὸν Α΄., θρησκείαν δὲ τοῦ κράτους τὴν δυτικὴν καθολικὴν, ἧς κεφαλὴ εἶνε ὁ πάπας *Λέων* ὁ ΙΓ΄. Ὁ δὲ πληθυσμὸς εἶνε περὶ τὰ 28<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ἑκατομμ. ἀνθρώπων, ζώντων ἐκ τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τῆς βιομηχανίας. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς σύγκειται ἐκ 700 χιλ. ἀνδρῶν περίπου, ὁ δὲ στόλος ἐξ 80 πλοίων, ἐν οἷς 25 θωρηκτὰ μετὰ 700 πυροβόλων.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰταλίας εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ὀπωσοῦν ψυχρόν, εἰς τὰ νότια ὁμως λίαν εὐκραές καὶ τερπνόν. Ἡ δὲ παιδεία, ἣτις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὸν κληρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἔμενε στάσιμος, μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ προοδεύῃ. Ἀγαπᾷ δὲ μάλιστα ὁ Ἰταλικὸς λαὸς τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ὠραίας τέχνας.

**Θάλασσα.** Τὸ μὲν πλησίον τῆς Λιγυστικῆς μέρος τῆς Μεσογείου ἐκαλεῖτο *Λυγυστικὴ θάλασσα*, τὸ δὲ πρὸς Δ. τῆς νήσου Σαρδοῦς *Σαρδῶν πέλαγος*· ἔλεγον δὲ *Σικελικὴν θάλασσαν* τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἰονίου πελάγους.

**Πορθμός.** Ὁ πορθμός τῆς Σικελίας εἰς τὴν πρὸς Β. εἴσοδον αὐτοῦ ἦτο περίφημος διὰ δύο πολυθρυλήτους σκοπέλους· τὴν *Σκύλλαν* ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν *Χάρυβδιν* (capo Faro) ἐπὶ τῆς Σικελικῆς παραλίας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ σκόπελοι οὗτοι ἦσαν πολὺ πλησίον, πολλάκις οἱ ναυτιλλόμενοι θέλοντες νὰ ἀποφύγῳσι τὸν ἕνα ἐναυάγουν εἰς τὸν ἄλλον· ἐντεῦθεν ἡ παροιμία «ἐκ τῆς Σκύλλας εἰς τὴν Χάρυβδιν.»

**Κόλποι.** Κόλποι εἰς τὴν Ἰταλίαν γνωστοὶ εἶνε·

1<sup>ον</sup> Ὁ *Κρατῆρ* (κόλπος τῆς Νεαπόλεως τανῦν)· μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Μισσηνοῦ καὶ Ἀθηναίου· 2<sup>ον</sup> ὁ *Ποσειδωνιάτης* (Pæstanus) κόλπος (τοῦ Σαλέρνου τανῦν)· 3<sup>ον</sup> ὁ *Λαίριος* κόλπος (τοῦ Πολικιάστρου νῦν)· 4<sup>ον</sup> ὁ *Τεριναῖος* κόλπος (τῆς Ἀγίας Εὐφημίας)· 5<sup>ον</sup> ὁ *Σκυλλητικὸς* κόλπος (Golfo di Squillace)· 6<sup>ον</sup> ὁ *Ταραντῖνος*· καὶ 7<sup>ον</sup> ὁ κόλπος τῆς *Οὐρίας* (τῆς Μαμφρεδωνίας νῦν). Περὶ τῶν κόλπων τῶν νήσων ἰδὲ κατωτέρω.

**Ἀκρωτήρια.** Ἀκρωτήρια δὲ ἐν μὲν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ εἶνε·

1<sup>ον</sup> Τὸ *Ποπλώριον* τῆς Τυρρηνίας, ἀπέναντι τῆς νήσου Ἰλουάς (Ἐλβας)· 2<sup>ον</sup> τὸ *Κιρκαῖον* (Monto Circello), ἐν τῇ Λατίνῃ· 3<sup>ον</sup> τὸ *Μισσηρὸν* ἐν τῇ Καμπανίᾳ, πλησίον τῆς Νεαπόλεως· 4<sup>ον</sup> τὸ *Συρρεντῖνον* (della Campanella τανῦν), ἀπέναντι τῶν *Καπρεῶν*, ὡσαύτως παρὰ τὴν Νεάπολιν· 5<sup>ον</sup> ὁ *Παλίνορος* (Palinuro τανῦν), πρὸς νότον τῆς ἐν Λευκανίᾳ πόλεως Παίστου· 6<sup>ον</sup> τὸ *Ἡράκλειον* (Spartivento), ἐν τῇ Βρεττία· 7<sup>ον</sup> τὸ *Ζεφύριον* (Bruzzano)· 8<sup>ον</sup> τὸ *Λακίριον* (delle Colonne), πρὸς Α. τῆς Βρεττίας, ἐφ' οὗ ἦτο περίφημος ναὸς τῆς Ἥρας· 9<sup>ον</sup> ἡ *Ἰαπύγιος* ἄκρα, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ταραντίνου κόλπου καὶ τὰ ἔσχατα τῆς Καλαβρίας· 10<sup>ον</sup> τὸ *Ἱερόν*, Sacrum (τανῦν Corso)

εἰς τὰ βόρεια τῆς Κύρνου· 11<sup>ov</sup> τὸ *Λιλόβαιον* (Βοεο τανῦν), εἰς τὰ Δ. τῆς Σικελίας· 12<sup>ov</sup> ἡ *Πελοριάς ἄκρα* (Faro τανῦν), εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Σικελίας· 13<sup>ov</sup> ἡ *ἄκρα τοῦ Παχύρου*, εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Σικελίας (τανῦν Passaro). Εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν 14<sup>ov</sup> τὸ *Γάργαρον*.

† **Ὅρη.** Ἡ Ἰταλία εἶνε γλῶσσα γῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μετὰ σειρᾶς ὑψηλῶν ὀρέων, ἐκ τῆς Γερμανίας προερχομένων, ἥτοι τῶν *Ἀλπεων*, τῶν ὁποίων ἡ μεσημβρινὴ ἐξακολουθήσῃς, τὰ *Ἀπέννινα* (τὸ μέγιστον ὕψος 9,250 π.) διέρχονται σύμπασαν τὴν χερσόνησον, ἐπικαλούμενα *Λιγυσιὰ Ἀπέννινα*, *Ἐτρουσιὰ Ἀπέννινα*, *Ῥωμαϊκὰ* (*Ἀβροῦζαι*) καὶ *Νότια*. †

( Πλὴν δὲ τούτων γνωστότατα ἐν τῇ παλαιᾷ Ἰταλίᾳ ὄρη εἶνε 1<sup>ov</sup> τὸ *Κομίνιον* (Fogliano νῦν)· 2<sup>ov</sup> τὸ *Σώρακτον* (Santo Oreste), ἀμφότερα πρὸς Ν. τῆς Τυρρηνίας· 3<sup>ov</sup> τὸ *Ἰερὸν ὄρος*, μίαν ὥραν ΒΑ. τῆς Ῥώμης, ἐνθα δις ἀπεσύρθη ὁ λαός, τὸ μὲν πρῶτον ἐν ἔτει 494 π. Χ., ὅπως ἐπιτύχη τὴν ἀκύρωσιν τῶν χρεωγράφων καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἀρχῆς τῶν δημάρχων, τὸ δὲ δεῦτερον τὸ 449, ὅπως ἀνατρέψῃ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τῶν δεκάρχων· 4<sup>ov</sup> τὸ *Λουκρινήλιον* (Monte Gennaro), πρὸς Ν. τῆς χώρας τῶν Σαβίνων· 5<sup>ov</sup> τὸ *Ἀλγιδον*, πλησίον τῆς Βελίτρας (Velletri)· 6<sup>ov</sup> ὁ *Μασσικὸς* (Mondragone), διάσημος διὰ τοὺς ἀμπελῶνας αὐτοῦ πρὸς Ν. τῆς Λατίνης· 7<sup>ov</sup> ὁ *Ὀυεσούβιος*, εἰς τὴν Καμπανίαν, ἠφαιστείον ἐπὶ πολὺ ἐσβεσμένον, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκρήξεις ἤρξαντο τὸ 79 μ. Χ., καταχύσασαι τρεῖς πόλεις, τὴν Πομπηίαν, τὸ Ἡράκλειον καὶ τὰς Σταβίας· 8<sup>ov</sup> τὸ *Γάργαρον*, εἰς τὴν Ἀπουλίαν· 9<sup>ov</sup> τὸ *Ὀυόλουρον*, ὡσαύτως εἰς τὴν Ἀπουλίαν· 10<sup>ov</sup> ὁ *Ἐρνεῖς* (San Giuliano), εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας· 11<sup>ov</sup> ἡ *Αἴτρα*, ἠφαιστείον, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκρήξεις πολλάκις

κατέστρεψαν τὰς πλησίον πόλεις, εἰς τὰ Α. τῆς Σικελίας.

**Λίμναι.** Λίμναι ἄξιαι λόγου ἐν Ἰταλίᾳ εἶνε· 1<sup>ον</sup> ἡ *Τρασσιμένη* (τῆς Περούσιας), εἰς τὴν Τυρρηνίαν, γνωστὴ διὰ τὴν παρ' αὐτὴν νίκην τοῦ Ἀννίβα· 2<sup>ον</sup> ἡ *Οὐολστίνιος* (Bolsena), ὡσαύτως εἰς τὴν Τυρρηνίαν· 3<sup>ον</sup> ἡ *Οὐερβαρὸς* (Laco maggiore), ἐν τῇ πέραν τοῦ Πάδου Γαλλίᾳ· 4<sup>ον</sup> ἡ *Λάριος* (τοῦ Κώμου τανῦν), ὡσαύτως ἐν τῇ πέραν τοῦ Πάδου Γαλλίᾳ· 5<sup>ον</sup> ἡ *Βήρακος* (τῆς Γάρδας), ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ· 6<sup>ον</sup> ἡ *Ρηγίλλα*, ἐν τῇ Λατίνῃ· 7<sup>ον</sup> ἡ *Ἄορρος*, θεωρουμένη ὑπὸ τῶν ποιητῶν ὡς μία τῶν εἰς Ἄδου καταβάσεων· 8<sup>ον</sup> ἡ *Φουκίρα* (Celano, ξηρανθεῖσα νῦν ἀπὸ τοῦ 1865) καὶ ἡ *Λουκρινίς θάλασσα*, καὶ αἱ τρεῖς εἰς τὴν Καμπανίαν πλησίον τῶν Βαϊῶν καὶ τῶν Ποτιόλων· καὶ 9<sup>ον</sup> τὸ *Πορτινον ἕλος*.)

**Ποταμοί.** 1<sup>ον</sup> χυνόμενοι εἰς τὴν Λιγυστικὴν θάλασσαν.

Ὁ *Μάγρης* (Magra), μεταξὺ τῆς Λιγυστικῆς καὶ Τυρρηνίας.

2<sup>ον</sup> χυνόμενοι εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν·

Ὁ *Ἄρρος* καὶ ὁ *Οὔμβρων*, εἰς τὴν Τυρρηνίαν· ὁ *Τίβερις* καὶ *Λεϊρις* (Garigliano), εἰς τὴν Λατίνην· ὁ *Οὐολτοῦρρος*, εἰς τὴν Καμπανίαν, καὶ ὁ *Σίλαρος*, μεταξὺ τῆς χώρας τῶν Σαμνιτῶν καὶ τῆς Λευκανίας.

3<sup>ον</sup> χυνόμενοι εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος·

Ὁ *Κράθις* (Crati), ὁ *Σίρις* (Sinno), ὁ *Ἄκιρις* καὶ ὁ *Κασούεντος*, καὶ οἱ τέσσαρες εἰς τὴν Λευκανίαν· μεταξὺ δὲ Λευκανίας καὶ Ἀπουλίας ῥέει ὁ *Βράδαρος* (Brandano).

4<sup>ον</sup> χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν·

Ὁ *Ἀψιδος* (Ὁφάντος τανῦν), ἀρδεύων τὴν Ἀπουλικὴν πεδιάδα· πλησίον αὐτοῦ συνεκροτήθη ἡ ἐν Κάνναις μάχη· ὁ *Φρέντων*, ὁ *Τίφερος*, ὁ *Σάγρος*, ὁ *Ἄρτενος* (Πε-

σκάρας τανῦν), καὶ οἱ τέσσαρες εἰς τὴν Σαμνίτιδα· ὁ Μεταυρος, πλησίον τοῦ ὁποίου ἠττήθη ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀννίβα Ἀσδρούβας, καὶ ὁ Πίσανρος (Foglio τανῦν), ἀμφοτέρω ἐν τῇ Ὀμβρικῇ.

Ὁ Ρουβίκων (Pisatello ἢ Luso τανῦν), μεταξὺ τῆς ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Γαλλίας καὶ τῆς Ὀμβρικῆς, ὃν διέβη ὁ Καῖσαρ εἰπὼν τὸ «ἐρρίφθω κῦβος», ὅτε ἐστράτευσε κατὰ τοῦ Πομπηίου, τὸ 49 π. Χ.· ὁ Ἄθεσις (Ἀδίγης) καὶ ὁ Ἡριδανὸς (παρὰ ποιηταῖς) ἢ Πάδος, διαρρέων τὴν ἐντὸς καὶ πέραν τοῦ Πάδου Γαλλίαν (τὴν Λομβαρδικὴν πεδιάδα). Διεχώριζε δὲ τὴν πέραν τοῦ Πάδου Γαλλίαν καὶ τὴν Ἐνετιάν ἐκ τῆς Λιγυρτικῆς καὶ τῆς ἐκτὸς τοῦ Πάδου Γαλλίας, καὶ εἰς τὰς πηγὰς του ἐκαλεῖτο Βόδεγκος.

Ὁ Τάρταρος ἢ Ἀδριανὸς (Tartaro), ὁ ἥπτων Μεδόακος (Bacchiglione) καὶ ὁ μείζων Μεδόακος (Brenta), ὁ Πλαῦις (Piave), ὁ Τελαούμπτος (Tagliamento), ὁ Σόντιος (Isonzo), ὁ Τίμανος, πάντες εἰς τὴν Ἐνετιάν καὶ ὁ διαχωρίζων τὴν Ἰστρίαν ἐκ τῆς Ἰλλυρίας Ἀρσίαις.

**Παραπόταμα.** Παραπόταμα δὲ τοῦ μὲν Πάδου εἶνε ὁ Τίκιος, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου ἐνίκησε τὸ πρῶτον ὁ Ἀννίβας ἐν Ἰταλίᾳ, ὁ Ἀδδοῖας (Ἄδδας τανῦν), ὁ Μίνκιος (Mincio), ὁ Τρεβίαις, περίφημος διὰ τὴν παρ' αὐτὸν νίκην τοῦ Ἀννίβα, τὸ 217 π. Χ.· τοῦ δὲ Τιβέρεος· ὁ Ἀλλίας, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου νικήσας ὁ Γαλάτης Βρέννος ἤνοιξε τὸν πρὸς τὴν Ῥώμην δρόμον (389 π. Χ.), ὁ Κλάρις, ποταμὸς τῆς Τυρρηνίας, δι' οὗ συγκοινωνεῖ ὁ Τίβερις μετὰ τοῦ Ἄρνου καὶ ὁ Ἀρίων (Teverone).

**Διαίρεσις.** Δύναται τις νὰ διαιρέσῃ τὴν παλαιάν Ἰταλίαν εἰς 4 κύρια μέρη· 1<sup>ον</sup> τὴν ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Γαλλίαν, πρὸς βορρᾶν (Σαρδηνία καὶ πρῶην Λομβαρδοβενετικὸν βασιλεῖον)· 2<sup>ον</sup> τὴν καθ' αὐτὸ Ἰταλίαν (Τοσκάννα,

τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πρώην Ἐκκλησιαστικοῦ κράτους καὶ μέρος τοῦ πρώην βασιλείου τῆς Νεαπόλεως). 3<sup>ον</sup> τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, πρὸς νότον (πρώην βασιλείον τῆς Νεαπόλεως ἢ τῶν Δύο Σικελιῶν)· καὶ 4<sup>ον</sup> τὰς νήσους.

## Α΄. ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΑΛΠΕΩΝ ΓΑΛΛΙΑ

### α΄. ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΠΑΔΟΥ ΓΑΛΛΙΑ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε· Ἀόστη (Augusta praetoria), ἐπὶ τοῦ μείζονος Δουρία, πρωτεύουσα τῆς φυλῆς τῶν Σαλάσσων. Ἐνταῦθα ὁ Αὐγουστος ἀπέκτισε τρισχιλίους Πραιτωριανούς.— *Τουρῖνον* (Taurasia, κατόπιν Augusta Taurinorum), ἐπὶ τοῦ Πάδου, πλησίον τῆς συμβολῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἥττονος Δουρίου. Ἐδῶ ἱδρυσεν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἀποικίαν. Τανῦν εἶνε λαμπρῶς ῥυμοτομημένη, ἔχει Πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. Κ. Ὑπῆρξε δὲ πρὶν πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Σαρδηνίας.— *Οὐερκέλλιαι* (τανῦν Vercelli) ἐπὶ τοῦ Σεσίτου (Σεσίου) ποταμοῦ, παραποτάμου τοῦ Πάδου. Ἡ πόλις αὕτη εἶχε χρυσαυρυχεῖα, ἐγκαταλειφθέντα νῦν.— *Μεδιόλανον* (Μιλάνον), πρωτεύουσα τῶν Ἰνσούβρων, καὶ ἰσχυρότατον φρούριον τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλλίας, κτισθὲν ὑπὸ τῶν Γαλατῶν περὶ τὰ 600 π. Χ. Τέσσαρας ὥρας μακρὰν τοῦ Μεδιολάνου εἶνε ὁ Raudius campus, ἔνθα ὁ Μάριος καὶ Κάτλος κατέκοψαν τὸν στρατὸν τῶν Κίμβρων τὸ 101 π. Χ. Ἐδῶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀμβρόσιος ἤλεγξε τὸν αυτοκράτορα Θεοδόσιον διὰ τὴν σφαγὴν τῶν Θεσσαλονικέων (394 μ. Χ.) Τανῦν ἔχει 215 χιλ. Κ., λαμπρὰν ἐμπορίαν καὶ βιομηχανίαν καὶ περίφημον μητρόπολιν.— *Κῶμορ* (Como), πρὸς Ν. τῆς λίμνης Λαρίου, πόλις ἰσχυρὰ τῶν Ὀροβίων, δεχθεῖσα ἀποικίαν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Ἐν-



ταῦθα ἐγεννήθη Πλίνιος ὁ Νεώτερος. — *Βρεσκία* (Brixia), πρωτεύουσα τῆς φυλῆς τῶν Κενομανῶν κατὰ τὸν Τίτον Λίβιον, δεχθεῖσα ἀποικίαν Ῥωμαϊκὴν. Τανῦν ἔχει σπουδαῖον ἐμπόριον μετὰξῆς καὶ 60 χιλ. Κ. Ἐγγὺς αὐτῆς ἦτο τὸ *Βέργομον*, δεχθὲν ὡσαύτως ἀποικίαν Ῥωμαϊκὴν. — *Κρεμώνη*, ἐπὶ τοῦ Πάδου· θεμελιώθεισα ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, ἐδέχθη Ῥωμαϊκὴν ἀποικίαν τὸ 220 π. Χ. Ὁ Ὀκτάβιος διένειμε τὰς γαίας τῆς Κρεμώνης εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ τὸ 41 π. Χ. Τανῦν ἔχει 30 χιλ. Κ., εἶνε δ' ἐξακουσμένα τὰ τετράχορδά της (βιολιά). — *Πανία*, παρὰ τὸν Τίκινον, μετὰ 30 χιλ. Κ. καὶ Πανεπιστημίου, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1525 μάχην μεταξὺ Φραγκίσκου Α' καὶ Καρόλου Ε'. — *Μάρτουα*, παρὰ λίμνην σχηματιζομένην ὑπὸ τοῦ Μιγζίου, πόλις ἀρχαιοτέρα τῆς Ῥώμης. Μίαν ὥραν ΝΑ. τῆς Μαντούης, εἰς τὸ χωρίον Ἄνδεις (Pietole), ἐγεννήθη ὁ Βιργίλιος. Τανῦν εἶνε φρούριον καὶ ἔχει 30 χιλ. Κ. — *Οὐηρών* (Βερώνα), ἐπὶ τοῦ Ἀδίγη, πόλις ἀρχαιοτάτη, ἣν ἠύξησαν οἱ Ῥωμαῖοι, οἰκοδομήσαντες μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, ἐξ ὧν περισώζεται εὐρὴ ἀμφιθέατρον. Εἰς τὴν Οὐηρώνα ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς Κάτουλλος, ὁ ἀρχιτέκτων Βιτρούβιος καὶ Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος· καὶ ὁ Κορνήλιος δὲ Νέπως πλησίον τῆς Οὐηρώνος ἐγεννήθη. Ἡ Βερώνα τανῦν εἶνε φρούριον, μετὰ 70 χιλ. Κ.

#### 6'. ΕΝΕΤΙΑ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε· *Παταύιον* (Πάδουα), ἐπὶ τοῦ ἦττονος Μεδσάκου· ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, καίτοι ὁ Βιργίλιος λέγει ὅτι τὴν ἐθεμελίωσεν ὁ Τρωαδίτης Ἄντήνωρ. Ἦτο δὲ ἡ ὀχυρωτάτη τῶν πόλεων τῆς Ἐνετίας καὶ πατρίς τοῦ Τίτου Λιβίου. Ἡ Πάδουα τανῦν ἔχει παλαιόθεν φημισμένον Πανεπιστήμιον καὶ 70 χιλ. Κ.

— Ακυληΐα, πλησίον τῆς θαλάσσης· ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καταστησάντων αὐτὴν προπύργιον κατὰ τῶν βαρβάρων. Τοσοῦτον δὲ κατέστη μετέπειτα σπουδαία, ὥστε τὴν ἐπεκάλουν δευτέραν Ῥώμην. Ἡρημώθη ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα, τὸ 452 μ. Χ. Ἐκ ταύτης δὲ φυγόντες οἱ κάτοικοι ἔκτισαν τὴν περιώνυμον κατὰ τὸν μεσαιῶνα *Berzicia*, τὴν πόλιν τῶν λιμνοθαλασσῶν. Ἀπέχει δὲ νῦν αὕτη ὑπὲρ τὸ μίλιον ἐκ τῆς στερεᾶς, μεθ' ἧς συγκαινωνεῖ διὰ μεγαλοπρεποῦς ἐπὶ γεφύρας σιδηροδρόμου. Ἔχει δὲ λαμπρὰν πλατεῖαν καὶ ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ τὸ μεσαιωνικὸν παλάτιον τοῦ δόγη (βασιλικὸν παλάτιον τανῶν) μὲ φρικωδεστάτας φυλακὰς, μέγα ἐμπόριον ὑελικῶν καὶ 130 χιλ. Κ.

#### γ'. Η ΛΙΓΥΣΤΙΚΗ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε· *Pollenzia* (*Pol-lenza*), ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔνθα τὸ 403 ὁ Στηλίων ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῶν Βησιγόθων Ἀλάριχον. — *Κάρυστος*, καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 174 π. Χ. — Γένουα, πόλις εὐλίμενος καὶ ἡ μεγίστη τῶν Λιγύρων, ἔνθα οὗτοι μάλιστα ἐμπορεύοντο. Τανῶν ἡ Γένουα ἔχει μεγαλοπρεπῆ παλάτια ἐπικαλουμένη «ὑπερήφανος» καὶ 180 χιλ. Κ. — Εἰς ταύτας προσθετέον τὴν παρὰ τὸν Τάναρον σημερινὴν ὄχυρὰν πόλιν *Ἀλεξάνδρειαν* μετὰ 60 χιλ. Κ., πλησίον τῆς ὁποίας εἶνε τὸ χωρίον *Μαρέγγον*, ἔνθα Ναπολέον ὁ Α' ἐνίκησε τοὺς Αὐστριακοὺς, τῇ 14 Ἰουνίου 1800.

#### δ'. ΓΑΛΛΙΑ Η ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΔΟΥ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια ἦσαν·

Πλακεντία, πλησίον τοῦ Πάδου. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεμψαν

ένταῦθα ἑξακισχιλίους ἀποίκους καθ' ὃν χρόνον (220 π. X.) ὁ Ἀννίβας ἠτοιμάζετο νὰ διαβῆ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Καὶ κατέστρεψαν μὲν τὴν ἀποικίαν ταύτην οἱ Γαλάται μετὰ τινα ἔτη, τὴν ἀποκατέστησαν ὁμῶς πάλιν ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι, κτίσαντες τὸ εὐρυχωρότατον ἐν Ἰταλίᾳ ἀμφιθέατρον. Τανῦν ἔχει 35 χιλ. K.—Πάρμα, ἐπὶ τοῦ παραποτάμου Πάρμα, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι ἔπεμψαν ἐδῶ ἀποικίαν τὸ 184 π. X. ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Κάσσιος, εἰς τῶν φονέων τοῦ Καίσαρος. Ἐπήνουν τὰ ἔρια τῆς Πάρμας. Τανῦν ἔχει 45 χιλ. K.—Ρήγιον (Reggio), ὅπερ ἔχει τανῦν 50 χιλ. K. Νοτιοδυτικῶς δ' αὐτοῦ εἶνε τὸ καταπεπτωκὸς ἀνάκτορον Καρόσσα, ἔνθα ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Ἐρρίκος ὁ Δ'. ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ Ζ'.—Μουτίνη (τανῦν Μοδένα), θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν. Ἐδέχθη ἀποικίαν καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ Πάρμα. Ἦτο δὲ πλησίον τῆς Μουτίνης δάσος, ἔνθα κατασυνετρίβη ὁ στρατὸς τοῦ ὑπάτου Ποστουμίου ὑπὸ τῶν δένδρων, ἅτινα εἶχον πριονίσῃ οἱ Γαλάται τὸ 215 π. X. Τανῦν ἔχει 60 χιλ. K.—Βονωνία, ἐπὶ τοῦ Ῥένου, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὀμβρων. Κατέστη δὲ μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τῶν Τυρρηνῶν, κατακτηθεῖσα κατόπιν ὑπὸ τῶν Γαλατῶν Βονίων, ἐξ ὧν πιθανῶς ὠνομάσθη Βονωνία. Οἱ Ῥωμαῖοι ἔπεμψαν ἐνταῦθα ἀποικίαν τὸ 180 π. X. Πλησίον δὲ τῆς Βονωνίας ὁ Ῥένος σχηματίζει μικρὰν νῆσον, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἀντώνιος, Ὀκτάβιος καὶ Λέπιδος, συνέστησαν τὴν δευτέραν τριανδρίαν, μοιράσαντες τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος (43 π. X.). Τανῦν ἔχει 120 χιλ. K. καὶ τὸ ἀρχαιότατον πανεπιστήμιον τῆς Εὐρώπης.—Φερράρα, πόλις σημερινὴ καὶ ὀχυρὰ παρὰ τὸν Πάδον μετὰ 75 χιλ. K.—Ράβεννα, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ Θεσσαλῶν ἐξ Ἑλλάδος· εἶχε

δὲ λιμένα εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ὅπου ἐστάθμευε στόλος τοῦ Αὐγούστου. Πολλοὶ δ' αὐτοκράτορες Ῥωμαῖοι εἶχον τὴν καθέδραν αὐτῶν ἐν Ῥαβέννῃ· ἐντεῦθεν ἢ ἐπαρχία τῆς Ῥαβέννης ἐπεκλήθη Ῥωμάνια. Τανῦν εἶνε φρούριον.

## Β'. Π ΚΑΘ' ΑΥΤΟ ΙΤΑΛΙΑ

### α'. ΤΥΡΡΗΝΙΑ (Ἑτρουρία).

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε· *Οὐο.λ.λατέραι* (τανῦν Βουλτέρρα), πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Περσίου, ἀποθανόντος ἐδῶ τὸ 62 μ. Χ.—*Αρρήτιον* (Arezzo), ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων πόλεων τῆς Τυρρηνίας. Εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ περιωνύμου προστάτου τοῦ Βιργιλίου καὶ Ὀρατίου Μαικίνα καὶ τοῦ ποιητοῦ Πετράρχα. — *Οὐετ.λωρία* (Torre Vecchia), τανῦν κατεστραμμένη. Ἐκ τῶν *Οὐετ.λωριατῶν* ἔλαβον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα τῶν ἀρχόντων.—*Μάσσα* καὶ *Καρράρα*, πόλεις σημεριναὶ ὅθεν ἐξάγονται μάρμαρα.—*Κλούσιον* (Chiusi τανῦν), πρωτεύουσα τῶν Κλουσίων καὶ καθέδρα τοῦ Πορσήνα, τοῦ προσπαθήσαντος νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς Ταρκυνίους. Ἐπολιορκήθη δὲ ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, ἀρχηγοῦντος τοῦ Βρέννου (390 π. Χ.).—*Περουσία* (Perugia τανῦν), ἐνθα ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου ὁ ἀδελφὸς τοῦ τριάνδρου *Λεύκιος Ἀρτώνιος* (41 π. Χ.).—*Οὐο.λσίριοι* (Bolsena). Ἐκ τῶν Οὐολσινίων ἔμαθον οἱ Ῥωμαῖοι νὰ λογαριάζωσι τὰ ἔτη κερφώνοντες ἡλούς εἰς ἓνα ναόν. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ εὐνοούμενος τοῦ Τιβερίου Σηϊανός.—*Τρόσσου.λον* (Trosso). Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἣν ἐκυρίευσαν οἱ Ῥωμαῖοι ἰππεῖς μόνον, ἐπεκαλοῦντο οὗτοι *Τρόσσου.λοι*.—*Ταρκυνία* (Corneto), ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μάρτα, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα ἦσαν οἱ Λουκόμωνες, ἧτοι βασιλεῖς, ὧν ὁ πέμ-

πτος ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Ῥώμης.—*Φαλέριον* (Falari), ἀρχαία τῶν Πελασγῶν ἀποικία. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς Φαλίσκοι ὑπετάγησαν ἔκουσίως εἰς τοὺς Ῥωμαίους (394 π. Χ.), διότι ὁ Κάμιλλος τοῖς εἶχεν ἀποδώσει τὰ τέκνα τῶν προκρίτων οἰκογενειῶν, τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τινος διδασκάλου.—*Βηίοι* (ἐρείπια πλησίον τοῦ Bracciano), ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντίπαλος τῆς Ῥώμης. Ἐκυριεύθη δὲ μετὰ δέκα ἐτῶν πολιορκίαν ὑπὸ τοῦ δικτάτωρος Καμίλλου, ὅστις ἐπόλησε πάντας τοὺς κατοίκους (395 π. Χ.).—*Καίρη* (ἐρείπια) πρὸς Ἄν. τῶν Βηίων, πρωτεύουσα τῶν Καιρετανῶν, θεμελιωθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, οἵτινες τὴν ἐκάλουον *Ἀγύλλαι*. Ἐνταῦθα ἐβασίλευσεν ὁ Μεζέντιος. Ὅτε δὲ οἱ Γάλλοι ἐπλησίασαν εἰς τὴν Ῥώμην, αἱ Ἐστιάδες ἐδῶ κατέφυγον.

### Πόλεις τῶν Λιγύρων τῆς Τυρρηνίας.

*Λοίκα*, δεχθεῖσα Ῥωμαϊκὴν ἀποικίαν τὸ 178 π. Χ.—*Πίσα*, ἐπὶ τοῦ Ἄρνου, κτισθεῖσα, ὡς λέγεται, ὑφ' Ἑλλήνων ἐλθόντων ἐκ τῆς ἐν Ἡλιδι Πίσσης· ὁ Κάτων ὁμῶς ἀναφέρει τὴν κτίσιν αὐτῆς εἰς τοὺς Τυρρηνοὺς. Εἶχε δὲ λιμένα σπουδαῖον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄρνου. Τανῦν ἔχει 50 χιλ. Κ., πανεπιστήμιον, ἔνθα μεταβαίνουσιν οἱ νέοι τῆς Φλωρεντίας, καὶ περίφημον ἐν τῇ φυσικῇ κεκλιμένον πύργον. Τὸν 13 αἰῶνα μ. Χ. εἶχεν 130 χιλ. Κ.—*Σιέρα*, πόλις ἔχουσα κατὰ τὸν μεσαῖωνα 150 χιλ. Κ., τανῦν 23 χιλ. κατοίκων μόνον.—*Φλωρεντία*, ἐπὶ τοῦ Ἄρνου· ἦτο ἤδη σπουδαία πόλις εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σύλλα. Τανῦν ἡ Φλωρεντία ἔχει 170 χιλ. Κ. Ἦτο δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον κέντρον τῆς Ἰταλικῆς παιδείας καὶ ἀπὸ τοῦ 1865 μέχρι τοῦ 1871 πρωτεύουσα τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου. Καὶ νῦν δ' ἔχει λαμπρὰ μουσεῖα καὶ παλάτια· εἰς δὲ τὴν ἐκκλη-

σίαν τοῦ Σταυροῦ τὰ μνημεῖα τοῦ Δάντη, Μακκιαβέλλη, Μιχαήλ Ἀγγέλου καὶ Γαλιλαίου.—Λιβόροσ, πόλις νεωτέρα, ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ μετὰ 100 χιλ. Κ., ἐν οἷς καὶ τινες Ἑλληνες.—Φαισοῦλαι (Fiesole), ΒΑ. τῆς Φλωρεντίας, πόλις σπουδαιοτάτη καὶ ἀρχαιοτάτη.

#### δ'. Η ΟΜΒΡΙΚΗ

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου ἦσαν·

Ἀρμίνιον (Rimini), ἡ πρώτη πόλις, ἦν ἐκυρίευσεν ὁ Καῖσαρ διαβάς τὸν Ρουβίκωνα.—Σερτῖνον (ἐρείπια πλησίον τοῦ Sasso Ferrato, 13 ὥρας ΝΔ. τῆς Ἀγκῶνος). Ἐνταῦθα τὸ 295 π. Χ. οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν τοὺς συμμαχοῦντας Γαλάτας, Σαμνίτας, Ὀμβροὺς καὶ Τυρρηνοὺς, καθοσιωθέντες εἰς τὸν θάνατον, ὅπως καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τοῦ Δεκίου Μυός.—Μηουαρία (Bevagna), πατρίς τοῦ ποιητοῦ Προπερτίου.—Ἰντεράμνα (Terni), κειμένη μετὰ ζυ δύο βραχιόνων τοῦ ἐμβάλλοντος εἰς τὸν Τίβεριν Νάρνου, πατρίς τοῦ Τακίτου.—Ἀμερία (Amelia τανῦν), πατρίς τοῦ κωμικοῦ Ῥοσκίου, ὃν ὑπερήσπισεν ὁ Κικέρων.—Ναρνία (Narni), ἐπὶ τοῦ Νάρνου· ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ αὐτοκράτωρ Νερούας (26 μ. Χ.).—Σπολήτιον (Spoleto). Τοῦτου σώζονται πολλὰ ἐρείπια.

#### γ'. Η ΠΙΚΕΝΤΙΝΗ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιοι εἶνε·

Ἀγκῶν, παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ἐνταῦθα ὁ Τράϊανός κατασκεύασεν εὐρὺν λιμένα· ἐπήνουν δὲ τὰ χρώματα καὶ μάλιστα τὴν πορφύραν τῆς Ἀγκῶνος. Ἐπεκλήθη δ' οὕτω διότι κεῖται οἶονεῖ εἰς τὸν ἀγκῶνα τῆς χερσονήσου. Τανῦν εἶνε φρούριον, ἔχει λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. Κ. Πλησίον δὲ κεῖται τὸ Λωρέτον, ἔνθα εἰς λαμ-

πρὸν ἐκκλησίαν εἶνε ὁ ξύλινος οἶκος τῆς Παναγίας, ὃν, ὡς λέγεται, ἄγγελος ἔφερεν ἐδῶ. — *Asculum* (Ascoli), πρωτεύουσα τῆς Πικεντίνης, κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, τὸ 268 π. Χ. — *Adria* (Atri), ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς προεβίβασε πολὺ ταύτην τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἔγεννήθη τὸ 66 μ. Χ.

#### δ'. Η ΣΑΒΙΝΗ ΧΩΡΑ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια ἦσαν·

*Norcium* (Norcia) πρὸς Β., πατρίς τοῦ Σερτωρίου. — *Rietum* (Rieti τανῦν), ἐπὶ τοῦ Οὐελίνου, παραποτάμου τοῦ Νάρσου, πρωτεύουσα τῶν Σαβίνων. Ἐδῶ πλησίον ἐγεννήθη ὁ Οὐεσπασιανὸς (8 μ. Χ.). — *Correum* (Correse), σπουδαία πόλις τῶν Σαβίνων, μεταξὺ Ῥώμης καὶ Ῥεάτου. Ὁ βασιλεὺς ταύτης Τάτιος ἐκήρυξε τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς ἀρπάσαντας τὰς Σαβινίδας Ῥωμαίους· ἀλλὰ συνθηκολογήσας κατόπιν πρὸς αὐτούς, ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ῥωμύλου. Ἡ Κύρις εἶνε πατρίς τοῦ Νουμᾶ Πομπιλίου. Ἐκ ταύτης οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεκαλοῦντο *Κυρίται*. — *San Vittorinum* (San Vittorino), 2 ὥρας ΒΔ. τῆς Ἀκύλας, πατρίς τοῦ Σαλλουστίου.

#### ε'. Η ΛΑΤΙΝΗ (τὸ Λάτιον).

Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιολογώταται εἶνε·

*Lavinium*, ἐπὶ τοῦ Τιθέρεως, κτισθεῖσα, ὡς λέγεται, ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου τὸ 753 π. Χ., κυβερνηθεῖσα δὲ ἐπὶ 244 ἔτη ὑπὸ βασιλέων, ἐκδιωχθέντων τὸ 509. Κατόπιν ἡ Ῥωμαϊκὴ δημοκρατία ἐμεγαλύνθη κατὰ μικρὸν εἰς διάστημα 300 ἐτῶν· κατὰ δὲ τοὺς δύο τελευταίους π. Χ. αἰῶνας ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐξετάθη κατὰ πάσας τὰς ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης περιβρεχομένας χώρας, ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου μέ-

χρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Καί ἠϋξησαν μὲν ἔπειτα ἔτι μᾶλλον τὸ εὐρὸς αὐτῆς κράτος οἱ πρῶτοι αὐτοκράτορες, ἀλλ' οἱ ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῆς ἐπιδραμόντες βάρβαροι ἀφῆρσαν πολλοὺς τόπους τὸν ε'. αἰῶνα· αὐτὴ δ' ἡ Ῥώμη περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐρούλων (476 μ. Χ.).

Πολλάκις ἡ Ῥώμη ἐπικαλεῖται *ἐπτάλοφος*, διότι περιελάμβανεν εἰς τὰ τεῖχη αὐτῆς τοὺς λόφους Καπιτωλῖνον, Κυρίνιον (Monte Cavallo), Οὐρμινάλιον, Ἡσκυλῖνον, Παλατῖνον, Καίλιον (Laterano) καὶ Ἀβεντῖνον. Ὁ περίβολος δ' αὐτῆς εὐρύνθη ὑπὸ τοῦ Αὐρηλιανοῦ περιλαβῶν τὸν λόφον Ἰάνικλον, Τεστάκειον, Κιτόρειον, Πίγκιον καὶ Βατικανόν. Ἀξιοσημεῖωτα δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἦσαν·

1) Τὸ *Καπιτώλιον*, ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τὸν Δία καὶ ἀκρόπολις τῆς Ῥώμης, πρὸς τὴν ὁποίαν ἤγοντο ἐν θριάμβῳ οἱ νικῶντες στρατηγοί. Ἦτο δ' ὠκοδομημένη ἐπὶ τῆς Ταρπηίας πέτρας, μέρους τοῦ Καπιτωλίνου λόφου. Ἐκ δὲ τοῦ ὕψους τῆς πέτρας ταύτης ἐκρήμιζον τοὺς εἰς θάνατον καταδικαζομένους. 2) Ἡ ἀγορὰ (Forum), ὅπου ἐγίνοντο συνήθως αἱ συνελεύσεις τοῦ λαοῦ. 3) Ὁ Κίρκος, ἤτοι μέγιστος ἵππόδρομος, ἐνθα παντοῖοι ἀγῶνες ἔτερπον τὸν λαόν. 4) Τὸ πεδῖον τοῦ Ἀρεως, πλατεῖα εὐρυτάτη, ὅπου συνήγετο ὁ λαός, ὅπως ἐκλέξῃ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ὅπου πάντες οἱ πολῖται ἐγυμνάζοντο εἰς τὰ ὄπλα. Πρῶτον δ' ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ περιελήφθη εἰς τὸν περίβολον τῆς πόλεως (275 μ. Χ.).

Ἐκ τῆς Ῥώμης δεκατρεῖς ὁδοὶ ἤγον πρὸς τὰ διάφορα τῆς Ἰταλίας μέρη. Περιώνυμος εἶνε ἡ Ἀππία ὁδός, κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ τιμητοῦ Ἀππίου Κλαυδίου (310 π. Χ.). Ἦγε δ' ἐκ Ῥώμης εἰς Καπύην, φθάνουσα μέχρι Βρεντησιῦ. Τανῦν ἡ Ῥώμη εἶνε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας (ἀπὸ τοῦ 1871) ἅμα δὲ καθέδρα τοῦ



Πάπα Λέοντος τοῦ ΙΓ'. Κεῖται δ' ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Τιβέρεως, κοσμουμένη ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ ὑπὸ τοῦ Πύργου τοῦ Ἀγγέλου (τάφου τοῦ Ἀδριανοῦ), τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ τοῦ Βατικανοῦ, ἔχοντας 11 χιλ. δωμάτια, ὡς λέγεται· ἐπέκεινα δ' ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Λατερανοῦ καὶ τοῦ ἀμφιθεάτρου Κολοσσαίου. Ἔχει δὲ 300 χιλ. Κ.

*Ῥωσία*, εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἄγγου Μαρκίου, ὅπως χρησιμεύη ὡς ἐπίγειον τῆς Ῥώμης. Σώζονται δ' εἰσέτι τὰ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τούτου ὀρυχθέντα ἀλατοπηγεῖα (630 π. Χ.). Ἡ νέα ὁμως πόλις Ῥωσία εἶνε ὀλίγον πορρωτέρω ἀπὸ τῆς θαλάσσης.—*Ἀρτεμιναι* (ἐρείπια τανῦν), εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ἀνίωνος καὶ Τιβέρεως.—*Λαύρεντορ* (Torre di Paterno), εἰς τὴν παραλίαν, ΝΔ. τῆς Ῥώμης, ἐπὶ τινα χρόνον πρωτεύουσα τῶν Λατίνων. Ἐδῶ εἶχε τὴν καθέδραν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Λατίνος.—*Ἀρικήα* (La Riccia), ἐπὶ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, πρὸς Ν. τῆς Ἄλβας. Ἐδῶ πλησίον ἦτο ἄλλος ἱερὸν εἰς τὴν Ἀρτεμιν καὶ πηγὴ καταστᾶσα περιώνυμος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συνδιαλέξεις τοῦ Νουμᾶ μετὰ τῆς νύμφης Ἠγερίας.—*Ἄλβα Λόγγα* (Palazzuolo, πρὸς Ν. τοῦ Albano), πατρὶς τοῦ Ῥωμύλου καὶ Ῥέμου κτισθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀσκανίου, υἱοῦ τοῦ Αἰνείου, καὶ καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Τύλλου Ὀστιλίου, ὅστις μετέφερε τοὺς Ἀλβανοὺς εἰς τὴν Ῥώμην (665 π. Χ.). Τὸ δὲ ὄρος Ἀλβανόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ πόλις Ἄλβα, ἔθεωρεῖτο ἱερὸν παρὰ Ῥωμαίοις. Αὐτόθι ἔθουν τὰς κοινὰς τῶν Λατίνων θυσίας (feriæ) καὶ ἐθριάμβευον οἱ νικῶντες στρατηγοί, ὅταν δὲν εἶχον ἐπιτύχη τοσοῦτον λαμπρῶς, ὅσον ἀπητεῖτο ὅπως θριαμβεύσωσιν ἐν Ῥώμῃ.—*Φιδήραι* (ἐρείπια παρὰ τὸ Castel Giu-

bileo), πλησίον τοῦ Τιβέρεως, ἀποικία τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἐκυρίευσεν ὁ Ῥωμύλος.— *Τουσκλανόν* (Tusculum, τανῦν Frascati), 4 ὥρας ΝΑ. τῆς Ῥώμης, πρωτεύουσα τῶν Λατίνων, ὅτε Ταρκύνιος ὁ Ὑπερήφανος ἀπεσύρθη παρὰ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ Μαμιλίῳ Ὀκταβίῳ. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ Κικκινναῖος καὶ Κάτων ὁ Πρεσβύτερος, ὁ δὲ Κικέρων συνέγραψε τοὺς Τουσκλανοὺς διαλόγους.— *Πραίρεστος* (Pelestrine), κτισθεῖσα, ὡς λέγεται, ὑπὸ τοῦ Τηλεγόνου, υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τῆς Κίρκης. Ἐδῶ ἐπολιορκήθη Μάριος ὁ νεώτερος ὑπὸ τοῦ Σύλλα καὶ ἀπέκτεινεν ἑαυτὸν, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ὁ δὲ Σύλλας κατέσφαξε τοὺς κατοίκους. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ συγγραφεὺς Ἑλληνιστὶ τὴν «ποικίλην ἱστορίαν» Αἰλιανός.— *Τίβουρα* (Tivoli), πλησίον τοῦ Ἀνίωνος ἐν μέσῳ ζωγραφικῶν θέσεων. Ἐδῶ εἶχον οἴκους λαμπροὺς ὁ Ὀράτιος, ὁ Μαικήνας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανός· διέτριψε δὲ καὶ ἡ Ζηνοβία τὰς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας.— *Κολλατία* (έρείπια), πλησίον τοῦ Ἀνίωνος, ἐνθα διέτριψεν ὁ σύζυγος τῆς Λουκρητίας Ταρκύνιος Κολλατῆνος. Ἐνταῦθα ἡ ἐνάρετος αὐτῆ Ῥωμαία ἀπέκτεινεν ἑαυτήν, ὅπως μὴ ἐπιζήσῃ ἄτιμος.— *Ἀρδέα*, πλησίον τῆς θαλάσσης, 6 ὥρας πρὸς Ν. τῆς Ῥώμης, ἀρχαία πρωτεύουσα τῶν Ρουτούλων καὶ καθέδρα τοῦ Τούρνου. Ταύτην ἐπολιόρκει Ταρκύνιος ὁ Ὑπερήφανος, ὅταν ἕνεκα τοῦ θανάτου τῆς Λουκρητίας ἀπώλεσε τὴν βασιλείαν.— *Κοριόλα* (ἄγνωστον ποῦ), πόλις τῶν Οὐόλσκων, κυριευθεῖσα τὸ 493 π. Χ. ὑπὸ Μαρκίου τοῦ ἐπονομασθέντος Κοριοιανοῦ.— *Ἄρτιορ* (Anzio), ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Τύχης, πατρὶς τοῦ Καλιγόλα καὶ Νέρωνος.— *Οὐελίτραι* (Veletri), ΝΑ. τῆς Ἑλλάδος. Ἐντεῦθεν κατήγετο ὁ οἶκος τοῦ Αὐγούστου.— *Ἄρπινα* (Arpino), πλησίον τοῦ Λειρίδος. Ἐδῶ ἐγεννήθη

ὁ Μάριος (158 π. X.) καὶ ὁ Κικέρων (106 π. X.).—*Ἀκούϊνον* (Aquino), πατρὶς τοῦ Ἰουβενάλιου.—*Φούνδοι* (Fondi). Πλησίον ταύτης κατεσκευάζετο ὁ περίφημος *Καίκουβος οἶνος*.—*Κιρκαῖον* (San Felice), ἐπὶ τοῦ ὄμωνύμου ἀκρωτηρίου (Monte Circello). Ἐνταῦθα, κατὰ τὰ μυθολογούμενα, διέτριβεν ἡ μάγισσα Κίρκη.—*Τερρακίνα*, ἔχουσα λιμένα εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.—*Ἀμύκλαι*, μεταξὺ *Τερρακίνας* καὶ *Καιήτης*, ἀποικία τῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ Ἀμυκλῶν. Ἠκολούθουν δὲ οἱ κάτοικοί της τὰ Πυθαγόρεια δόγματα· ὅθεν ἡ πόλις αὐτῶν ἐπεκαλεῖτο «σιωπηλαὶ Ἀμύκλαι».—*Καιήτη* (Caëta, τανῦν Gaeta), πόλις εὐλίμενος εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῆς ἐνταῦθα ἀποθανούσης τροφῆς τοῦ Αἰνείου *Καιήτης*. Ἡ Γαέτα τανῦν εἶνε φρούριον ἰσχυρότατον.—*Φορμίαι* (Formia τανῦν), μὲ λιμένα εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, κατοικηθεῖσα ὑπὸ τῶν γιγαντωδῶν Λαιστρυγόνων, οἵτινες διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐδῶ πλησίον ἐφρονεῦθη ὁ Κικέρων (43 π. X.) ὑπὸ τῶν μαχηροφόρων τοῦ Ἀντωνίου εἰς τόπον, ὅπου βλέπει τις ἀκόμη τὸν τάφον του. Ὁ Ὀράτιος ἐξύμνησε τοὺς οἶνους τῶν Φορμιῶν.—*Μιρτοῦραι* (Trajetto), πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λεΐριδος. Ἐδῶ πλησίον ἦτο τὸ ἔλος τῆς νύμφης *Μαρίκης*, μητρὸς τοῦ Λατίνου, ὅπου ἐκρύφθη ὁ Μάριος (88 π. X.), καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σύλλαν. Τὸν ἠλευθέρωσαν δ' οἱ κάτοικοι τῶν Μιντουρνῶν καὶ τὸν διευκόλυναν ὥστε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀφρικὴν.—*Συρούεσσα* (ἐρείπια πλησίον τοῦ Mondragone), παρὰ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ περιφήμου διὰ τοὺς οἶνους αὐτοῦ Μασσικοῦ ὄρους. Εἰς τὰ μεταλλικὰ ὕδατα τῆς πόλεως ταύτης διατρίβων ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνης (54 π. X.).

## ς'. Η ΣΑΜΝΙΤΙΣ

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια ἦσαν·

*Κορφίνιον* (Pélino), ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Πελιγνῶν, πλησίον τοῦ Ἀτέρνου (Πεσκάρα) ποταμοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξεν ὀρμητήριον καὶ πρωτεύουσα τῶν λαῶν τῶν ἐνωθέντων κατὰ τῆς Ῥώμης εἰς τὸν ἐπικληθέντα συμμαχικὸν πόλεμον· παρεδόθη δὲ εἰς τοὺς Ῥωμαίους τὸ 89 π. Χ.

— *Σουλμόν* (Sulmona), πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ὀβιδίου.

— *Βενεβέντον*. Αὕτη ἡ πόλις ἐκαλεῖτο κατ' ἀρχὰς Μαλέβεντον· οἱ Ῥωμαῖοι ὁμῶς μετέβαλον τὸ δυσοίωνον τοῦτο ὄνομα. Πλησίον τοῦ Βενεβέντου ἐνίκησε τὸν Πύρρον ὁ Κούριος Δεντάτος (275 π. Χ.)· τὸ δὲ 214 π. Χ. ὁ Σεμπρώνιος Γράκχος, ἡγούμενος στρατιᾶς δούλων, ἐνίκησε τὸν Καρχηδόνιον Ἄννωνα. — *Καύδιον* (Montesarchio), πλησίον τῶν συνόρων τῆς Καμπανίας· ἐγγὺς τῆς πόλεως ταύτης ἦσαν τὰ κατὰ *Κούδιον* στερά, ἐνθα οἱ Ῥωμαῖοι, περικυλωθέντες ὑπὸ τῶν Σαμνιτῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ διαβῶσιν ὑπὸ ζυγὸν (321 π. Χ.).

## ς'. ΚΑΜΠΑΝΙΑ

Εἰς τὴν εὐφορωτάτην καὶ ὠραιοτάτην ταύτην ἐπαρχίαν («Campagna felice») πόλεις λόγου ἄξια ἦσαν·

*Καπύη* (Santa Maria di Capuavetere), πρωτεύουσα τῆς Καμπανίας, μετὰ τὴν Ῥώμην ἡ πλουσιωτάτη πόλις τῆς Ἰταλίας. Ἐνταῦθα διεχείμασεν ὁ Ἄννιβας μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ κατοπιν τῆς ἐν Κάνναις μάχης. Πέντε δὲ ἔτη μετέπειτα τὴν κατέλαβον πάλιν οἱ Ῥωμαῖοι, σφάζαντες τοὺς συγκλητικοὺς αὐτῆς, καὶ πολλοὺς τῶν κατοίκων ἐξανδραποδίσαντες. Ἡ νεωτέρα Καπύη εἶνε κτισμένη μίαν ὥραν ΒΔ. τῆς ἀρχαίας. — *Ἀτέλλα* (S. Arpino,

πλησίον τῆς Ἀβέρσης), πρὸς Ν. τῆς ἀρχαίας Καπύης. Ἐκ ταύτης ὠνομάσθησαν τὰ μιμικὰ καὶ κωμικὰ Ἀτελλανὰ δράματα.—*Λίντερον* (Patria), εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ὅπου ἀπεσύρθη καὶ ἀπέθανε Σκηπίων Ἀφρικανὸς ὁ νεώτερος.—*Κύμη* (Cuma), ἐπὶ λόφου παρὰ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, κτισθεῖσα, ὡς λέγεται, ὑπὸ τῶν Χαλκιδέων τῆς Εὐβοίας. Ἦτο δὲ πόλις πλουσία καὶ ἰσχυρά, ἔχουσα ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, οἰκοδομηθέντα ὑπὸ τοῦ Δαιδάλου. Ἐδῶ πλησίον ἦτο τὸ ἄντρον τῆς Σιβύλλης καὶ τὸ *Φλεγραιῶν* πεδῖον, ὅποθεν ἐξήρχοντο φλόγες· καὶ τανῦν δὲ καπνίζει αὐτοῦ τὸ ὄρος Solfatare.—*Βαΐαι* (Baia), παρὰ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, μὲ μεταλλικὰ ὕδατα καὶ καλὸν λιμένα. Ἐδῶ πολλοὶ πλούσιοι Ῥωμαῖοι εἶχον ἀγροτικὰ ἀνάκτορα.—*Ποτίολοι* (Pozzuoli) πρὸς Α. τῶν Βαϊῶν, μὲ σπουδαῖον ὡσαύτως λιμένα καὶ λαμπρὰ ἀγροκήπια.—*Νεάπολις*, κτισθεῖσα ὑφ' Ἑλλήνων, οἵτινες τὴν ὠνόμασαν *Παρθερόπη*. Καταστραφεῖσα δὲ κατόπιν ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Κώμου, οἵτινες τὴν ἐκάλεσαν *Νεάπολις*. Ἐδῶ ἐσπούδασεν ὁ Βιργίλιος τὴν ῥητορικὴν, καὶ ἐδῶ ἠθέλησε νὰ ταφῆ. Εἶνε δ' ἡ Νεάπολις πατρίς τοῦ ἱστορικοῦ Οὐελληίου Πατέρκλου καὶ τοῦ ποιητοῦ Στατίου. Τανῦν ἡ Νεάπολις ἔχει 450 χιλ. Κ., πανεπιστήμιον, ἐμπόριον ζωηρὸν καὶ τὰ τῆς Πομπηίας περιεργὰ ἀρχαῖα πράγματα.—*Ἡράκλειος* (Resina), ΝΑ. τῆς Νεαπόλεως, πόλις ἀκμια, ἕως οὗ ἀνετράπη ὑπὸ σεισμοῦ (63 μ. Χ.), καὶ κατόπιν ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς τέφρας καὶ τοῦ διαπύρου πηλοῦ τῆς πρώτης ἐκρήξεως τοῦ Οὐεσουβίου (79 μ. Χ.). Ἐκαμαν δ' αὐτόθι πολλὰς ἀνασκαφάς, ἀποκαλύψασας μέρος τοῦ Ἡρακλείου καὶ καθιστώσας γνωστὴν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων.—*Πομπηῖα*, ΝΑ. τοῦ Ἡρακλείου, μὲ λιμένα εἰς τὸν κόλ-

πον τῆς Νεαπόλεως. Κατεκαλύφθη καθ' ὄν χρόνον καὶ τὸ Ἡράκλειον ὑπὸ τῆς τέφρας τοῦ Οὔεσουβίου· ἐσχάτως δὲ ἀπεκαλύφθη σχεδὸν ἅπασα, εὐρεθέντων πολλῶν πραγμάτων χρησίμων εἰς τε τὴν ἱστορίαν τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τὰ ἦθη τῆς ἀρχαιότητος. — *Σταβίαι* (*Καστελλομάρε*), κατακαλυφθεῖσαι καθ' ὄν χρόνον τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Πομπηία. Ἐνταῦθα ἀπέθανε Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος θέλων νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐκρῆξιν τοῦ Οὔεσουβίου. — *Νόλα*, εἰς τὰ ἐνδότερα, ἔνθα ὁ Μάρκελλος τρις τὸν Ἀννίβαν ἐνίκησε. — *Σόρρεντον* (*Sorrento*), παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον, εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ νεώτερος ποιητῆς Τορκουάτος Τάσσο. — *Σάλερρον*, εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἶχε περίφημον τῆς ἱατρικῆς διδασκῆριον.

## Γ'. ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ

### α'. ΑΠΟΥΛΙΑ

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου ἦσαν· *Σιποῦς* (*Sipontum*· τανῦν ἐρείπια πλησίον τῆς Μαμφρεδωνίας), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Γαργάνου, μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης· ἐκτίσθη, ὡς λέγεται, ὑπὸ τοῦ Διομήδους. — *Ἄρποι* ("Ἄργος Ἴππιον, εἶτα Ἀργυρίππα, τανῦν ἐρείπια), κτισθεῖσα καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Διομήδους ἢ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Δαύνου, ἀφ' οὗ ὠνομάσθησαν οἱ πέριξ οἰκοῦντες Δαύνιοι. — *Σαλαπία* (*Salpi*), θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Διομήδους ὅχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἐδῶ ὁ Μάρκελλος κατέστρεψε τὸ ἱππικὸν τοῦ Ἀννίβα (210 π. X.). — *Ἀσκούλον* (*Ascoli*), ἔνθα ὁ Πύρρος ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους (279 π. X.). — *Κάρραι*, πλησίον τοῦ Αὐφίδου, ἔνθα ὁ Ἀννίβας ἐνίκησε μεγάλην κατὰ Ῥωμαίων νίκην

(216 π. X.).—*Ούενοσιά* (Venosa τανῦν), πλησίον τῶν συνόρων τῆς Λευκανίας, πατρὶς Ὀρατίου τοῦ ποιητοῦ.—*Βάριον* μὲ καλὸν λιμένα εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Τανῦν λέγεται Bari.—*Βρεντήσιον* (Brindisi), εἰς τὴν χώραν τῶν Καλαβρῶν. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης μετέβαινον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐδῶ ἀπέθανεν ὁ Βιργίλιος (19 π. X.).—*Τάρας* (Taranto) εἰς τὴν Μεσσαπίαν, ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, πόλις μεγάλη καὶ πλουσία τὸ πάλαι. Ἐκτίσθη δὲ ἡ τοῦλάχιστον ἐπηυξήθη ὑπὸ τῶν παρθενίων Σπαρτιατῶν, ἡγουμένου τοῦ Φαλάνθου (περὶ τὸ 700 π. X.).—*Ἵδροῦς* (Otranto), ἡ πλησιεστάτη εἰς τὴν Ἑλλάδα πόλις τῆς Ἰταλίας. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Πύρρος διενεόθη νὰ κατασκευάσῃ γέφυραν ἐπὶ τῆς θαλάσσης μεταξὺ τοῦ Ἵδροῦντος καὶ τῆς ἐν τῇ Ἡπείρῳ Ἀπολλωνίας.

#### 6. ΛΕΥΚΑΝΙΑ

Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἄξια εἶνε·

*Ποσειδωρία* (Pæstum, ἐρείπια τανῦν ἐν τῇ θέσει Pesto), εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. Ἡ πόλις αὕτη, κτισθεῖσα ὑφ' Ἑλλήνων ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 273 π. X.—*Ἐλέα* (Velia, τανῦν Castellamare della Bruca), πόλις ἐμπορική, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Φωκαέων, παρὰ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐλέητος ποταμοῦ. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν οἱ διάσημοι φιλόσοφοι Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἀνήκοντες εἰς τὴν Ἑλεατικὴν (διαλεκτικὴν) σχολήν.—*Μεταπόρτιον* (ἐρείπια πλησίον τοῦ Torre di Mare), πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κασουέντου, εἰς τὸν Ταραντίνον κόλπον. Ἐκτίσθη δ' ὑπὸ τοῦ Νέστορος ἢ τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ Ἐπειοῦ, τοῦ κατασκευάσαντος τὸν Δούρειον ἵππον. Ἐνταῦθα ἐδίδαξεν ὁ Πυθαγόρας καὶ ἀπέθανε (506 π. X. περίπου).—*Ἡράκλεια* (ἐρείπια πλησίον

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

16

τοῦ Policoro). Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ ζωγράφος Ζεῦξίς (τὸν 5<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ.).—*Πυξοῦς* (Buxentum λατ., τανῦν Policastro), εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, κτισθεὶς ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων τῆς Σικελίας.—*Σύβαρις* (ἐρείπια παρὰ τὸ Torre Prodognato), πόλις πολὺ πλουσία καὶ ἰσχυρά, κτισθεῖσα ἢ ἐπαυξήθεισα ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν (720 π. Χ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς ὁμώνυμου ποταμοῦ, ἐπὶ τοῦ Ταραντίνου κόλπου. Κατόπιν ὅμως οἱ Συβαρίται κατήντησαν παρομιώδεις διὰ τὴν μαλθακότητά των. Κατεστράφη δὲ ἡ Σύβαρις τῷ 508 π. Χ. ὑπὸ Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου.—*Θουρίοι* (ἐρείπια τανῦν), κτισθέντες τὸ 444 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Συβαρίδος. Ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος, λαβὼν μέρος εἰς τὴν ἀποίκησιν ταύτην, ἤρχισεν ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Νομοθέτης τῶν Θουρίων ἦτο ὁ Χαρώνδας.

### Γ'. Η ΒΡΕΤΤΙΑ

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου ἦσαν·

*Παρδωσία* (Anglona), ὀλίγον μακρὰν τοῦ ποταμοῦ Νεαίτου. Ἐδῶ πλησίον ἦτο μικρὸς τις ποταμὸς Ἀχέρων, ὃν διαβαίνων ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου Ἀλέξανδρος ἐφονεύθη (330 π. Χ.).—*Πετηλία* (Strongoli ἢ Policastro), πλησίον τοῦ Ἴονίου πελάγους, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλοκτήτου, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας.—*Κρότων* (Cotrone), ἐπὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν (710 π. Χ.). Οἱ Κροτωνιάται ἦσαν περιώνυμοι διὰ τὴν ῥώμην αὐτῶν καὶ δεξιότητα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀθλητῶν τῆς πόλεως ταύτης φημίζεται ὁ Μίλων, πολλάκις νικήσας εἰς τὰ Ὀλύμπια, ἡγούμενος δὲ τῶν Κροτωνιατῶν, ὅτε κατέστρεψαν τὴν Σύβαριν. Ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ἐδίδαξεν ὁ Πυθαγόρας εἰς τὴν Κρότωνα. Πρὸς Ν. δὲ τῆς



πόλεως ταύτης, εἰς τὸ ἀκρωτήριον Λακίνιον, ἦτο ὁ ναὸς τῆς Λακινίας Ἥρας, περίφημος διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῶν κοσμημάτων αὐτοῦ. — *Σκυλίκιον* μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, κτισθὲν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — *Καυλωρία* (Castel Vetere), δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Ἴονιου πελάγους, κτίσμα τῶν Ἀχαιῶν. — *Μαμέρτιον* (Oppido), πατρὶς ἐνὸς μέρους τῶν Μαμερτίνων, μισθοφόρων τοῦ Ἀγοθοκλέους· οὗτοι ἐκυρίευσαν τὴν Μεσσήνην, ἐγένοντο δὲ παραίτιοι τοῦ πρώτου Καρχηδονικοῦ πολέμου, προσκαλέσαντες τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Σικελίαν (264 π. Χ.). — *Ρήγιον* (Reggio), εἰς τὸν Σικελικὸν πορθμὸν, κτισθὲν ὑπὸ Χαλκιδέων ἐξ Εὐβοίας, πρωτεύσαν δὲ κατόπιν τῶν πόλεων τῶν Βρεττίων. Καταστραφὲν ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Πρεσβυτέρου (387 π. Χ.), ἀνωκοδομήθη ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Νεωτέρου. Εἶνε πατρὶς τοῦ Ἀγαθοκλέους καὶ τῶν φιλοσόφων Ἰππάρχου καὶ Θεαγένους. — *Λοκροὶ* (Torre di Gerace) εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, κτισθέντες ὑπὸ τῶν Λοκρῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεκλήθησαν δ' οὗτοι *Ἐπιζεφύριοι* ἐκ τοῦ πλησίον κειμένου ἀκρωτηρίου Ζεφυρίου. Νομοθέτης αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Ζάλευκος, μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου.

## Δ' ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

### α'. ΣΙΚΕΛΙΑ (Τρινακρία).

[ 468 □ Μ., τανῦν, 2,900,000 Κ. ].

Ἡ ὠραία αὕτη νῆσος, διεγείρασα ἀλληλοδιαδόχως τὴν πλεονεξίαν τῶν Καρχηδονίων, Ἀθηναίων καὶ Ῥωμαίων, παρῆγε μέλι ἐξάριετον καὶ πρὸ πάντων σῖτον ἄφθονον, ἐξ οὗ ἐτρέφετο ὁ τῆς Ῥώμης λαός· πόλεις δ' ἀξιολόγους εἶχε·

1) Εἰς τὰ βόρεια· *Δρέπανον* (Trapani), πόλις εὐλίμε-

νος εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας. Τανῦν ἔχει 40 χιλ. Κ.  
 — *Μοτίνη* (Isola di San Pantaleo), πόλις εὐλίμενος πρὸς  
 Ν. τοῦ Δρεπάνου, κτισθεῖσα ὑπὸ Φοινίκων καὶ κυριευθεῖσα  
 ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Πρεσβυτέρου, κατασφάξαντος πάντας  
 τοὺς κατοίκους (397 π. Χ.). — *Ἐρυξ* (Monte San Giu-  
 liano) πλησίον τοῦ Δρεπάνου, εἰς τὴν κατωφέρειαν τοῦ  
 ὄρους Ἐρυκος, ἔνθα ἦτο ναὸς τῆς Ἐρυκίνης Ἀφροδίτης,  
 ἔχων ἔργα τινα τοῦ Δαιδάλου. — *Ἐγεστα* (ἑρείπ. πλησίον  
 τοῦ Castellamare di Golfo) πόλις πλουσία καὶ ἰσχυρά,  
 παρακινήσασα τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Σι-  
 κελίαν (415 π. Χ.). — *Πάρορμος*, κτισθεῖς ὑπὸ Φοινίκων,  
 ἀκμαία καὶ τὸ πάλαι πόλις. Τανῦν καλεῖται *Παλέρμον*.  
 ἔχει δὲ 245 χιλ. Κ. καὶ διάσημον ἐκκλησίαν, ἐν ἣ εἶνε  
 θαμμένοι οἱ αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας Ἐρρίκος ὁ ΣΤ΄.  
 καὶ Φριδερίκος ὁ Β΄. — *Ἰμέρα* (ἑρείπια τανῦν), πλησίον  
 τῶν ἐκβολῶν τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ. Ἐδῶ πλησίον  
 Γέλων, ὁ βασιλεὺς τῶν Συρακουσίων, κατέστρεψε μέγαν  
 στρατὸν τῶν Καρχηδονίων, ἡγουμένου τοῦ Ἀμίλκα, καθ'  
 ἣν ἡμέραν ἐνίκησαν καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Πέρσας οἱ ἐκεῖ  
 Ἕλληνες (480 π. Χ.). Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς  
 Στησίχορος. — *Τυνδαρίς* (ἑρείπια εἰς τὸ Tindaro), πόλις  
 εὐλίμενος κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — *Μυλαῖ*  
 (Melazzo ἢ Milazzo), πόλις εὐλίμενος εἰς μικρὰν χερ-  
 σόνησον, πλησίον τῆς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν τὴν  
 πρώτην κατὰ θάλασσαν νίκην ἐναντίον τῶν Καρχηδονίων  
 (260 π. Χ.). — *Ναύλοχος* (ἄγνωστος νῦν), μετὰ λιμένος  
 πρὸς Α. τῶν Μυλῶν. Ἐδῶ πλησίον ὁ Ὀκτάβιος κατέ-  
 στρεψε παντελῶς τὸν στόλον τοῦ Σέξτου Πομπηίου (36  
 π. Χ.). — *Μεσσήγη*, εἰς τὸν Σικελικὸν πορθμὸν. Κτισθεῖσα  
 κατ' ἀρχὰς αὕτη ὑπὸ τῶν Ἰώνων, ὠνομάσθη *Ζάγκλη*.  
 κατοπιν ὁμως, δεχθεῖσα τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννήσου διω-

χθέντας Μεσσηνίους (668 π. Χ.), ἐπεκλήθη Μεσσήνη. Τανῦν εἶνε φρούριον, ἔχει 130 χιλ. Κ., καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον μάλιστα τῶν μεσημβρινῶν καρπῶν, οἶον, ἐλαίου, πορτοκαλίων κλπ.

2) Εἰς τὰ Νοτιοδυτικά. *Αιλύβαιον*, κτισθὲν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων. Ἐνταῦθα νῦν εἶνε ἡ *Μαρσάλα* μετὰ 34 χιλ. Κ. καὶ περιφήμου ποτοῦ (μαρσάλας).—*Σελινούς* (Torre di Giganti), πόλις εὐλίμενος καὶ ἀκμαία τὸ πάλαι.—*Ἀκράγας* (Λατ. Agrigentun, τανῦν Girgenti), μίαν ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐπὶ ὁμωνύμου ποταμοῦ, μία τῶν σπουδαιωτάτων πόλεων τῆς Σικελίας μετὰ πελωρίων ναῶν.—*Γέλα* (τανῦν ἐρείπια, πλησίον τῆς Terra Nova), ἐγγὺς τοῦ στόματος ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἀποικία τῶν Ῥοδίων, κτισθεῖσα τὸ 630 π. Χ. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς τῶν Συρακουσῶν *Γέλων*.—*Καμάρινα* (Camarana), πόλις εὐλίμενος, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Συρακουσίων.

3) Πρὸς Ἀνατολάς· *Ταυρομενίον* (Taormina), πόλις εὐλίμενος εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, περιώνυμος διὰ τοὺς οἶνους αὐτῆς.—*Νάξος* (ἐρείπια τὴν σήμερον), μετὰ λιμένος πρὸς Ν. τοῦ Ταυρομενίου, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀνοβάλα ποταμοῦ, ἀποικία τῶν Χαλκιδέων τῆς Εὐβοίας, καταστραφεῖσα ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Τυρράνου.—*Ἀγύριον* ἢ *Ἀργύριον* (Agira νῦν) πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, ἀκμάσαντος τὸν πρῶτον αἰῶνα.—*Κεντούριπαι* (Centorpe), πόλις σπουδαία παρὰ τὴν Αἴτναν, πατρὶς τοῦ *Κέλσου*, ἱατροῦ ζήσαντος ὀλίγον μετὰ Χριστόν.—*Ἰβλα* ἢ *Μεγάλη* (Paterno), πρὸς Ν. τῆς Αἴτνης, περίφημος διὰ τὸ μέλι αὐτῆς. Ὑπῆρχε δὲ καὶ *Ἰβλα* ἢ *Μικρὰ* (ἐρείπια πλησίον τῆς Καντάρας), εἰς τὰ παράλια, ΒΔ. τῶν Συρακουσῶν, καὶ *Ἰβλα Ἡραία* (ἴσως ἡ Ragusa Calata Girone), εἰς τὰ ἐνδότερα.—*Μοργέντιον* (Erge-

tio), πλησίον τοῦ ὁποίου ἦσαν τὰ πεδία τῶν γιγαντωδῶν *Λαιστρυγόνων*. — *Erta* (Castro Giovani), εἰς τὸ μέσον τῆς Σικελίας, ἐπὶ πεδιάδος ὑψηλῆς, ἧς ὕμνησαν οἱ ποιηταὶ τὴν καλλονήν. Ἐδῶ, κατὰ τὰ μυθολογούμενα, ἤρπασεν ὁ Πλούτων τὴν Περσεφόνην, κόρην τῆς Δήμητρος, ἐχούσης ἐνταῦθα ναὸν μεγαλοπρεπῆ. — *Κατάνη*, μετὰ λιμένος εἰς τὴν Σικελικὴν θάλασσαν, κτίσμα τῶν Χαλκιδέων τῆς Εὐβοίας, τῶν ἤδη ἐν Νάξῳ καθιδρυμένων. Πολλάκις δὲ καταστραφεῖσα ἐκ τῶν ἐκρήξεων τῆς Αἴτνης, ἀνφοδομείτο πάντοτε ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα. Τανῦν καλεῖται (Catânia) καὶ ἔχει λιμένα εὐχάριστον, κατοίκους δὲ 100 χιλ. — *Λεοντῖνοι* (Lentini), 2 ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Χαλκιδέων, καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ Κατάνη, εἰς τόπον θαυμαστὸν τὴν εὐφορίαν καὶ παράγοντα οἶνους περιφημοτάτους. Διονύσιος ὁ Τύραννος, κυριεύσας τοὺς Λεοντίνους, μετέφερε τοὺς κατοίκους εἰς Συρακούσας. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ διάσημος ῥήτωρ Γοργίας (τὸν 5<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ.). — *Συρακοῦσαι*, εἰς τὴν παραλίαν τῆς Σικελικῆς θαλάσσης. Κτισθεῖσαι τὸ 735 π. Χ. ὑπὸ Κορινθίων, ἡγουμένου τοῦ Ἀρχίου, κατέστησαν μετὰ δύο αἰῶνας ἡ ἰσχυροτάτη πόλις τῆς Σικελίας. Ἐκυριεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου Μαρκέλλου τὸ 212 π. Χ. μετὰ πολιορκίαν, ἣν παρέτειναν ἐπὶ τριετίαν αἱ μηχαναὶ τοῦ Ἀρχιμήδους. Συνέκειντο δ' αἱ Συρακοῦσαι ἐκ πέντε κυρίων μερῶν, ἡγουν· Ἀχραδίνης, Τύχης, Νεαπόλεως, Ἐπιπολῶν καὶ τῆς νήσου Ὀρτυγίας, ὅπου εὕρισκετο ἡ πηγὴ Ἀρέθουσα. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν οἱ ποιηταὶ Θεόκριτος καὶ Μόσχος (εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 3<sup>ου</sup> π. Χ. αἰῶνος), καὶ ὁ Ἀρχιμήδης ἀπέθανε δὲ ὁ Σιμωνίδης. Διασημότετοι βασιλεῖς αὐτῆς ὑπῆρξαν ὁ Γέλων, οἱ δύο Διονύσιοι, ὁ Ἀγαθοκλῆς καὶ οἱ δύο Ἰέρωνες. Τανῦν καλεῖται Suracûsa καὶ εἶνε φρούριον.

## 6'. ΜΙΚΡΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1) Αἱ *Αἰόλου* νῆσοι ἢ *Ἡφαίστειοι* *Vulcaniæ* (τανῦν *Lipari*), πρὸς Β. τῆς Σικελίας, ἔνθα κατὰ τοὺς ποιητὰς ἔβασίλευεν ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων *Αἰόλος*: ἔχουσι δὲ τανῦν πολλὰ ἠφαίστεια (ἢ *Στρογγύλη*, τανῦν *Stromboli*, κλπ.).

2) Αἱ *Αἰγυῶσαι*, πρὸς Δ. τῆς Σικελίας, πλησίων τῶν ὁποίων ὁ ὕπατος *Λουτάτιος* κατέστρεψε τὸν *Καρχηδονικὸν* στόλον, τὸ 241 π. Χ.

3) Πρὸς Ν. ἡ *Μελίτη*, ἔνθα οἱ *Καρχηδόνιοι* εἶχον τὰ διασημότερα βιομηχανικὰ καταστήματα, κατασκευάζοντες λεπτότατα ὑφάσματα: ΒΔ. δὲ τῆς *Μελίτης* κεῖται ἡ *Γαῦλος*, ἔνθα ἔχαιρον διατρίβοντες οἱ Ῥωμαῖοι, διότι οὐδὲν αὐτόθι ὑπῆρχεν ἔρπετόν. Τανῦν ἡ *Μελίτη* λέγεται *Μάλτα*, ἔχουσα μετὰ τῆς *Γαύλου* (*Γότζου*) καὶ *Κομίνου* 5 <sup>9</sup>/<sub>10</sub> □ Μ. καὶ 155 χιλ. Κ., ἀνήκουσα δὲ εἰς τοὺς Ἄγγλους, καὶ παράγουσα βαμβάκιον, μεσημβρινοὺς καρπούς καὶ τὰ ὠραιότατα τῆς πρὸς Δ. *Εὐρώπης* πορτοκάλια. Πρωτεύουσαν δ' ἔχει τὴν *Λαβαλέτταρ*, εἰς τὴν Ἄν. παραλίαν, ἐν τῶν ὀχυρωτάτων φρουρίων τῆς *Εὐρώπης* μετὰ 90 χιλ. Κ.

4) Ὡγυῖα, πλησίον τῶν ἀκτῶν τῆς *Βρεττίας*, πρὸς Ν. τῆς *Κρότωνος*, διάσημος ὡς ἔδρα τῆς νύμφης *Καλυφούς*. Ἡ νῆσος αὕτη φαίνεται ὅτι εἶνε πλάσμα ποιητικόν.

## γ'. ΑΛΛΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

· *Κύρος* (*Corsica*), ἔνθα ἀπόκησαν *Φακαεῖς* Ἑλληνας καὶ *Καρχηδόνιοι*, ἐπιδοθέντες εἰς τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ παραλίᾳ: οἱ δὲ παλαιοὶ κάτοικοι διετήρησαν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ἀποσυρθέντες εἰς τὰ ὄρη. Ἐκτοτε δ' ἐκάλουν *Βαλάρους* τοὺς εἰς τὰ ὄρη καταφυγόντας, ὅπως ὑπερα-

σπίσωσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἤρπασαν ἀπὸ τοῦ Καρχηδονίου, τὸ 233 π. Χ. Τανῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους (ἀπὸ τοῦ 1768), ἔχουσα ὄρη μέχρις 8,000 π. ὑψηλὰ καὶ πόλεις· τὸ *Αἰάκειον*, ἔνθα ἐγεννήθη Ναπολέων ὁ Α', καὶ τὴν *Βαστίαν* εἰς τὴν Ἄν. παραλίαν, ὄχυρον καὶ εὐλίμενον πόλιν. Ἐγγὺς τῆς Βαστίας ἦτο τὸ *Mantinatorum oppidum*· ἡ δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἄνατ. παραλίας παλαιὰ *Αλερία* (ἐρείπια τανῦν) ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Φωκαέων.

2) *Σαρδῶ* ἢ *Σαρδηνία* (πρότερον *Ἰγροῦσα*, διότι παρέβαλλον τὸ σχῆμά της πρὸς τὸ ἴχνος τοῦ ἀνθρωπίνου ποδός). Ἐνταῦθα ἀπόκησαν Λίβυες, Ἕλληνες, Ἰβηρες καὶ Τρῶες, τὴν κατέλαβον δ' οἱ Καρχηδόνιοι, ἀφ' ὧν τὴν ἤρπασαν οἱ Ῥωμαῖοι (233)· ἐφύετο δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα αὐτόθι φυτόν τι, ὅπερ τρώγων τις ἀπέθνησκε γελῶν, ἐντεῦθεν ὁ πικρὸς γέλως λέγεται *σαρδόνιος*. Ἦσαν δ' εἰς τὴν Σαρδηνίαν, πέμπουσαν πολὺν εἰς τὴν Ῥώμην σῆτον, πόλεις λόγου ἄξιαι αἱ ἐξῆς· Ὀλβία (ἐρείπια τανῦν) εἰς τὴν Ἄν. ἀκτὴν, κτίσμα Θεσπιδέων καὶ Ἀθηναίων, ἡγουμένου τοῦ Ἰολάου.—*Κάλαρις* (*Cagliari*), ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου κόλπου, κτίσμα τῶν Καρχηδονίων. Καὶ τανῦν δὲ εἶνε πρωτεύουσα τῆς Σαρδηνίας ἔχουσα 40 χιλ. Κ. καὶ ναύσταθμον. Ἡ δ' ὅλη νῆσος ἔχει τανῦν 680 χιλ. Κ. (440 □ Μ.) καὶ πλοῦτον ὄρυκτῶν. Ἀπέναντι δὲ τῆς βορείας ἄκρας εἶνε ἡ νῆσος *Καπρέρα*, ἔνθα διέτριβεν ὁ Γαριβάλδης.

3) *Ἰλουά* ἢ *Αἰθαλία*, διάσημος διὰ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῶν σιδηρωρυχείων αὐτῆς. Τανῦν δὲ καλουμένη Ἑλβα (4 □ Μ.) εἶνε γνωστὴ διότι αὐτοῦ ἀπεσύρθη Ναπολέων ὁ Α'. τὸν Μάιον τοῦ 1814.

4) *Πιθηκοῦσαι*, ΝΔ. τῆς Καμπανίας (τανῦν Ἰσκια),

ἔνθα κατὰ τὰ λεγόμενα οἱ ἄνθρωποι μετεβλήθησαν εἰς πιθήκους ὑπὸ τοῦ Διός. Ἐνταῦθα ἦτο ὁ γίγας Τυφῶν τεθαμμένος ὑπὸ τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου εὐρισκόμενον ἠφαιστειον. Ἐσχάτως ἔπαθε δεινὴν καταστροφὴν ὑπὸ σεισμοῦ.

3) *Καπρέαι*, πλησίον τῆς Νεαπόλεως, ἔνθα διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὁ Τιβέριος.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀνήκει τανῦν καὶ

### Ἡ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

[1 $\frac{1}{2}$  □ M., 8,000 K.].

Ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου κεῖται ΝΔ. τοῦ Ῥιμινίου παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

### 3. ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

† **Ὅρη.** Ὅρη ἐνταῦθα λόγου ἄξια εἶνε τὰ χωρίζοντα αὐτὴν ἐκ τῆς Γαλλίας *Πυρηναῖα* (ὧν ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ *Μαλαδέττα* ἔχει ὕψος 10,722 π.). συνέχεια δὲ τούτων πρὸς Δ. εἶνε τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας. Καὶ ἐκ τῶν ΒΔ. μὲν πρὸς τὰ ΝΑ. φέρονται τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, ὅθεν πηγάζουσιν οἱ πλεῖστοι ποταμοί· εἰς δὲ τὰ ΝΔ. ὑψοῦται ἡ *Σιέρρα Νεβάδα*, καὶ ταύτης πρὸς Β. ἡ *Σιέρρα Μορένα*, βορειότερον δὲ τὰ ὄρη τῆς *Καστιλίας*. Εἰς ταῦτα προσθετέα καὶ ἡ *Σιέρρα Ἐστρέλλα*, εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

**Πεδιάδες.** Πρὸς βορρᾶν μὲν τοῦ ποταμοῦ Τάγου ἐκτείνεται ἡ ὑψηλὴ πεδιάς τῆς *Παλαιᾶς Καστιλίας*, πρὸς Ν. δὲ αὐτοῦ ἡ τῆς *Νέας Καστιλίας*. Νοτίως δὲ τῆς *Σιέρρας Μορένης* ποτίζεται ὑπὸ τοῦ *Γουαδαλκιβίρ* ἡ εὐφοροῦ πεδιάς τῆς *Ἀρδαλουσίας*. Εἰς δὲ τὰ ΒΑ. κεῖνται αἱ πεδιάδες τῆς *Αραγωνίας* καὶ *Καταλωνίας*, αἵτινες βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἑβρου.

**Ποταμοί.** Ποταμοί ἐνταῦθα λόγου ἄξιοι εἶνε ὁ "Ε-  
 βρος (Ἴβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀστουρίας <sup>μετὰ Σεβί</sup> καὶ  
 χυνόμενος εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Δούριος, πηγάζων ἐκ τῶν  
 Ἴβηρικῶν ὄρεων <sup>κρῆσιου</sup> καὶ χυνόμενος διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς  
 τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν παρὰ τὴν πόλιν Ὀπόρτον· ὁ  
 Τάγος, πρὸς Ν. τῆς προρρηθέντος, πηγάζων ὡσαύτως ἐκ  
 τῶν Ἴβηρικῶν ὄρεων <sup>κρῆσιου</sup> καὶ ἐκβάλλων διὰ τῆς Πορτογαλίας  
 εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν παρὰ τὴν πόλιν Λισσαβῶνα·  
 ὁ Γουαδιάνας, ὡσαύτως πηγάζων ἐκ τῶν Ἴβηρικῶν ὄρεων  
 καὶ ἐκβάλλων πρὸς Ν. εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαδείρων· ὁ  
 Γουαδαλιβίρ (Βαίτις), πηγάζων ἐκ τῆς Σιέρρας Μορέ-  
<sup>της</sup> καὶ χυνόμενος εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον. Εἰς δὲ τὰ πρὸς  
 Β. σύνορα τῆς Πορτογαλίας· ὁ Μίριος, πηγάζων ἐκ τῶν  
 ὄρεων τῆς Ἀστουρίας καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν  
 ὠκεανόν.

Εἰς τὴν Ἴβηρικὴν χερσόνησον περιλαμβάνονται·

## Α'. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

[9,230 □ Μ., 16,600,000 Κ.].

✠ **Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.** Προσελκόμενοι ὑπὸ τοῦ πλοῦτου  
 τῆς χώρας, μάλιστα δὲ τῶν ἀργυρωρυχείων, ἐπεχείρησαν  
 ἑνωρὶς νὰ καταλάβωσι τὴν χώραν ταύτην οἱ ἐμπορικοὶ  
 λαοὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐθελώ-  
 σαν δὲ τὰς ἀρχαιοτάτας ἀποικίας οἱ Φοίνικες εἰς τὴν εὐ-  
 φορον πρὸς νότον παραλίαν (Γάδειρα)· ἔπειτα δὲ κατέ-  
 κτησαν μὲν τὸ μέρος τοῦτο οἱ συγγενεῖς πρὸς αὐτοὺς Καρ-  
 χηδόριοι, ἐξεβλήθησαν ὅμως μετὰ μακροὺς ἀγῶνας ὑπὸ  
 τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες κατανικήσαντες τοὺς ἰθαγενεῖς Κελ-  
 τίβηρας, ἔμειναν κύριοι τῆς χώρας μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς  
 μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν, ὅτε ὑπεχώρησαν (τὸν 5<sup>ον</sup> μ.



Χ. αἰῶνα) εἰς τοὺς Βησιγότθους· οὗτοι δὲ πάλιν ἐνέδωκαν εἰς τοὺς δύο ἑκατονταετηρίδας μετέπειτα ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τὸν Ταρίχ (Γκέβελ ἀλ-Ταρίχ ἢ Γιβραλτάρ, ἔνθα αἱ «στῆλαι τοῦ Ἡρακλέους<sup>1</sup>») ἐπέλθοντας Ἄραβας. Μόνον δὲ εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας περιεσώθησαν τὰ λείψανα τῶν Χριστιανῶν κατοίκων, μέχρις οὗ Κάρολος ὁ Μέγας ἀνέκτησε τὴν μεταξὺ Πυρηναίων καὶ Ἰβήρος χώραν καὶ κατέστησεν αὐτὴν Ἰσπανικὴν μαρχιοῦσαν. Οὐδὲν ἤττον μέχρι τοῦ τέλους τῆς 15<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος ἐξησφαλίσθησαν οἱ Ἄραβες κατὰ τῶν ἀδιαλείπτως πρὸς Ν. προχωρούντων Χριστιανῶν. Τέλος δὲ ἐνώσαντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἡ βασίλισσα τῆς Καστιλίας Ἰσαβέλλα καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας Φερδινάνδος ἐκυρίευσαν τὸ 1492 τὸ τελευταῖον αὐτῶν στήριγμα, τὴν Γρανάδα. Ἐγένετο δ' ἐπειτα δύναμις ἐπιφανεστάτη ἡ Ἰσπανία, ἐπεκταθεῖσα ἐπὶ Καρόλου τοῦ Α' καὶ Φιλίππου τοῦ Β'. εἰς τε τὸν παλαιὸν καὶ νέον κόσμον (διὰ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, Φερδινάνδου Κορτησίου καὶ Φραγκίσκου Πιζάρρου), ὑποτάξασα δὲ καὶ τὴν Πορτογαλίαν. Συγχρόνως ὁμοῦ ἀπεστάτησαν αἱ Κάτω Χῶραι, καὶ ἀπολέσασα τὴν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ὑπεροχὴν αὐτῆς ἠρημώθη ἡ Ἰσπανία διὰ φονικοῦ περὶ διαδοχῆς πολέμου (1701—1714), ὅστις ἔφερεν εἰς τὸν θρόνον τὴν δυναστείαν τῶν Βουρβωνιδῶν. Κατὰ δὲ τὸν παρόντα αἰῶνα μεθ' ἑπταετῆ πρὸς Ναπολέοντα τὸν Α' ἀγῶνα, ὅστις εἶχεν ἐγκαταστήσει βασιλέα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ, ἐπανῆλθον μὲν οἱ Βουρβῶνοι τὸ 1814, ἀλλ' ἀπώλεσεν ἡ Ἰσπανία πάσας σχεδὸν τὰς ἐν τῇ Ἀμερικῇ κτήσεις. Ἐκδιωχθείσης δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς τὸ 1868 τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλας τῆς Β' καὶ τοῦ οἴκου

(1) Σημειωτέον ὅτι σύμπασα ἡ μεσημβρινὴ Ἰσπανία ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ταρτησις καὶ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων Ταρσίς.

αὐτῆς, ἀνηγορεύθη μὲν βασιλεὺς τὸν Νοέμβριον τοῦ 1871 ὁ Ἴταλὸς πρίγκηψ Ἀμεδαῖος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ διὰ τὴν ἀγρίαν τῶν κομμμάτων ἔξωψιν. Καὶ ἀνεκηρύχθη μὲν ἔπειτα ἡ δημοκρατία (1873), ἀλλ' αὕτη ὀλίγον διετηρήθη, ἀνακηρυχθέντος τῇ 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1874 βασιλέως συνταγματικοῦ Ἀλφόνσου τοῦ ΙΒ', υἱοῦ τῆς Ἰσαβέλλας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας εἶνε καθολικοὶ καὶ ὀνομάζου-  
σιν ἑαυτοὺς συνήθως *Καστιλιανούς*: εἶνε δ' εἰς τὴν κατα-  
γωγὴν αὐτῶν ἀναμειγμένα Κελτιβηρικά, Ῥωμαϊκά,  
Γοτθικὰ καὶ Ἀραβικὰ στοιχεῖα. Μάλιστα δὲ εἰς τὴν Σιέρ-  
ραν Νεβάδαν ζῶσιν εἰσέτι 50 χιλ. ἀπόγονοι τῶν Μαύ-  
ρων, καὶ τοῦλάχιστον ἄλλοι τόσοι Τσίγγανοι. Ἐν γένει  
δ' οἱ Ἴσπανοὶ εἶνε λαὸς ἀνδρεῖος καὶ ζωηρός, ζῶν ἐκ τῆς  
γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ μεταλλωρυχίας, διότι ὁ τόπος  
αὐτῶν ἔχει παντοειδῆ μεταλλεῖα. Καὶ στρατὸν μὲν ἡ  
100 ἐν ἑσπέρῃ Ἰσπανία ἔχει 250 χιλ. ἀνδρῶν, στόλον δὲ 124 ἀτμό-  
πλοια (ἐν οἷς 10 θωρηκτὰ) καὶ 3 ἱστιοφόρα μετὰ 846 πυροβόλων. 354

Ἡ χώρα, παρὰ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις, εἶνε τανῦν  
διηρημένη εἰς 49 νομοὺς (συμπεριλαμβανομένων τῶν Κα-  
ναρίων νήσων). Ἡμεῖς ὁμῶς ἀκολουθοῦμεν τὴν παλαιὰν  
διαίρεσιν.

#### α'. ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΗΣ ΚΑΣΤΙΛΙΑΣ

† Εἰς τοῦτο ὑπάγονται:

1) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Ἀστουρίας πρὸς Β., μετὰ  
τῆς πρωτευούσης Ὀβιέδου.

2) Ἡ Γαλικία ΒΔ., ὑπὸ τῶν Γαλληγόσων κατοι-  
κουμένη. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε:

Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος τῆς Κομποστέλλας, ἔνθα πορεύον-

ται προσκυνούσντες τὸν τάφον τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου.  
— *Κορούινα*, μετὰ 30 χιλ. Κ., καὶ *Φερρόλη* μετὰ βασι-  
λικοῦ ναυστάθμου.

3) Ἡ **Παλαιὰ Καστιλία**, ἐνθα πόλεις ἄξιαι λό-  
γου εἶνε·

*Βουργωσία*, πρωτεύουσα.— *Σαρταδέρη*, μετὰ 30 χιλ.  
Κ. παρὰ τὴν θάλασσαν.— *Σεγοβία*· πλησίον ταύτης εἶνε  
τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον *Λαγράνια*, παρὰ τὸν Ἅγιον Ἰλ-  
δεφόρσον, εἰς πολὺν δροσερὰν θέσιν.

4) Ἡ **Λεώνη**, ἐνθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

Τὸ *Βαλλადόλιδον*, ἄλλοτε καθέδρα τῆς κυβερνήσεως  
μετὰ 50 χιλ. Κ.— *Σαλαμάγκα*, μετὰ πανεπιστημίου.

5) Ἡ **Νέα Καστιλία**, ἐνθα πόλεις ἄξιαι λόγου  
εἶνε·

*Μαδρίτη*, πρωτεύουσα μετὰ 400 χιλ. Κ. παρὰ τὸ πο-  
τάμιον *Μανζαναρέσιον*, εἰς ξηρὰν πεδιάδα. Βορειοδυτικῶς  
δέ, εἰς τὴν νότιον κατωφέρειαν τῆς Σιέρρας Γουαδαράμας  
εἶνε τὸ βασιλ. ἀνάκτορον Ἐσκοριάλη μετὰ μοναστηρίου,  
βιβλιοθήκης καὶ βασιλικοῦ τάφου, ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β'.  
οἰκοδομηθέν. Εἰς δὲ τὴν κοιλάδα τοῦ Τάγου κεῖται ἡ ἐν  
θέρει καθέδρα τοῦ βασιλέως Ἀραγυονέϊον.— *Τολέδο*, ἡ  
παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας, παρὰ τὸν Τάγον· τα-  
νῦν ἔχει 20 χιλ. Κ.— *Αλμαδένη* (ἤγουν μεταλλεῖον), εἰς  
τὰ νοτιώτατα, μετὰ περιφήμου ὑδραργυρωρυχείου.

6) Ἡ Ἐστρεμαδούρα, μετὰ τοῦ φρουρίου τῶν  
συνόρων *Βαδαγώζου*.

8) Ἡ Ἀνδαλουσία, ἤγουν γῶρα τῶν Βανδάλων,  
ὑπὸ τοῦ Γουαδαλκιβίρ ἀρδευομένη. Ἐνταῦθα πόλεις ἀξί-  
οιοι εἶνε·

*Κορδύβη*, μετὰ 50 χιλ. Κ. καὶ περιφήμων βυρσοδε-  
ψείων.— *Σεβίλλα* (Ἰσπαλις), μετὰ 130 χιλ. Κ., εἰς τὸ

σιτοφόρον πεδίοιον τοῦ Γουαδαλιβίρ. — *Κάδιξ* (Γάδειρα), μετὰ 65 χιλ. Κ., ὁ κυριώτατος πολεμικὸς ναύσταθμος. — *Ξέρει Δελαφροτέρα*, εὐλίμενος πόλις μετ' ἀμπελοφυτειῶν, περίφημος διὰ τὴν αὐτόθι νίκην τοῦ Ἀραβος Γαρρικ κατὰ τοῦ Δὸν Ῥοδρίγου, ἡγουμένου τῶν Βησιγόθων, τῷ 711. Ὁ δὲ λίαν ὄχυρὸς βράχος τοῦ *Γιβραλτάρ*, 1,350 π. ὑψηλός, ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1704 εἰς τοὺς Ἀγγλους.

8) Ἡ **Γρανάδα**, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Γρανάδα*, πρωτεύουσα παρὰ τὸν ποταμὸν *Γενίλην* μετὰ τῶν λειψάνων τῆς Ἀλχάμβρας, τοῦ περιφημοτάτου τῶν Μαύρων παλατίου καὶ 75 χιλ. Κ. — *Μαλάγα*, μετὰ 115 χιλ. Κ. εἰς τὴν πρὸς Ν. βραχῶδη παραλίαν.

9) Ἡ **Μουρξία**, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Σεγούρα, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτεύουσας ἐχούσης 90 χιλ. Κ. καὶ τοῦ ναυστάθμου *Καρθαγένης* (*Carthago nova*) ἔχοντος 75 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ἐπιδίδουν πολὺ οἱ μεταξοσκώληκες.

#### 6. ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΗΣ ΑΡΑΓΩΝΙΑΣ

† Εἰς τοῦτο ἀνήκει·

10) Ἡ **Βαλεντία**, ἔνθα πόλεις εἶνε·

*Βαλεντία*, παρὰ τὸν ποταμὸν Γουαδαλαβιάρ, μετὰ 145 χιλ. Κ. Πρὸς βορρᾶν ταύτης, ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἔκειτο τὸ πάλαι ἢ Ἑλληνικὴ πόλις Ζάκανθα (*Saguntum*, τανῦν *Murviedro*). Αὕτη ἡ πόλις κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα τὸ 219 π. Χ., μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἀνωκοδομήθη. — *Αλικάντη*, πόλις εὐλίμενος μετὰ 30 χιλ. Κ. καὶ ἀμπελώνων καλῶν.

11) Ἡ **Μαγιώρακα**, συγκειμένη ἐκ τῶν Βαλεαρίδων, ἡγουν νήσων τῶν σφενδονητῶν (Μαγιώρακας καὶ Μινώρακας) καὶ τῶν Πιτυουσσῶν, ἡγουν νήσων τῶν πευκῶν (Ἰβύζης καὶ Φορμεντέρας).

12) Ἡ **Καταλωνία** (ἤτοι Γότθων Ἀλανία), ἔνθα πόλεις·

*Βαρκελώνα*, ἔχουσα 250 χιλ. Κ. Εἶνε δὲ φρούριον, κυρία τῆς βιομηχανίας ἔδρα καὶ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Ἰσπανίας μετὰ τὰ Γάδεια. Πλησίον αὐτῆς εἶνε τὸ ἔρημον, 4 χιλ. π. ὑψηλόν, ἱερὸν ὄρος *Μοντσερράτον*, ἤτοι προιονισμένον ὄρος. Βορειοανατολικῶς δὲ τῆς Βαρκελώνας ἦτο τὸ πάλαι ἡ Ἑλληνικὴ πόλις *Ἐμποροῖαι*, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Φωκαέων τῆς Μασσαλίας, ὑποταγεῖσα δ' εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὑπὸ Κάτωνος τοῦ Τιμητοῦ (195 π. Χ.). — Εἰς δὲ τὰ Πυρηναιῶν εὐρίσκεται ἡ οὐδετέρα δημοκρατία **Ἀνδόρρα**.

13) Ἡ **Ἀραγωνία**, μετὰ τῆς *Σαραγόσσης*, (*Caesar Augusta*), παρὰ τὸν Ἴβηρα, ἐχούσης 85 χιλ. Κ. ✕

#### γ'. ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΗΣ ΝΑΒΑΡΡΑΣ

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν·

✕ Ἡ *Παμπλώνα* πλησίον αὐτῆς εὐρίσκεται τὸ στενὸν τῆς *Ρογκεβάλλης*, ἔνθα τῷ 778 κατεκόπη ἡ ὀπισθοφυλακὴ Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

#### γ'. Αἱ ΒΑΣΚΙΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΙ

✕ Εἰς ταύτας ἀνήκουσιν·

Ἡ *Ἀλαῦ* μετὰ τῆς *Βικτωρίας* ἡ *Γιπουνοκία* μετὰ τοῦ ὄχυροῦ καὶ εὐλιμένου Ἁγίου *Σεβαστιανοῦ* καὶ ἡ *Βισκαῖα* μετὰ τοῦ *Βιθίου*. ✕

Ἰσπανικαὶ ἀποικίαι.

✕ Ἐν μὲν τῇ Ἀφρικῇ εἶνε· αἱ *Πραιζίδιοι*, τέσσαρος ὄχυραὶ θέσεις παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἤτοι ἡ *Κεῦτα* (Σέπτα) ἀπέναντι τοῦ *Γιβραλτάρ*, κτλ. — Αἱ *Καράριοι*

νήσοι καὶ ἐκ τῶν νήσων τῆς Γουϊνέας ὁ Φερνάνδος Πῶ καὶ ἡ Ἀρνόβωρ (ἤγουν Νέον Ἔτος). Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ ἐκ τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν ἡ Κούβα καὶ τὸ Πονερτόρικον. Ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ αἱ Φιλιππῖναι. Καὶ ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ αἱ Μαριάται ἢ Λαδρόναι, αἱ Καρολίται, καὶ αἱ Παλαώσιοι ἢ Πελέβιοι νῆσοι. †

## Β'. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

[1,690 □ Μ., Πληθυσμὸς τῆς στερεᾶς μετὰ τῶν νήσων Ἀζορίων καὶ Μαδέρας 4,750,000 Κ.].

† *Ἱστοροκαὶ εἰδήσεις.* Τὸ βασίλειον τῆς Πορτογαλίας ἔλαβε γένεσιν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 12<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος, ὅταν Ἐρρίκος ὁ Βουργουνδικὸς ἔλαβε παρ' Ἀλφόνσου τοῦ Σ'. τῆς Καστιλίας τὴν μεταξὺ Μινίου καὶ Μονδέγου χώραν διὰ τὰς σπουδαίας ὑπηρεσίας, ἃς παρέσχεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ διὰ τὸν ἐναντίον τῶν Ἀράβων ἀγῶνα (Portucalia ἀπὸ τοῦ Portus Calae τοῦ μετέπειτα Oporto). Αὐξήθην δὲ διὰ περαιτέρω κατακτήσεων ἔφθασε τὸ βασίλειον περὶ τὸ τέλος τῆς 14<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος εἰς τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ αἰῶνα, ἀρξαμένων τῶν θαλασσοποριῶν καὶ διαποντίων ἀνακαλύψεων. Καὶ ὁ μὲν Ἰνφάντης Ἐρρίκος ὁ Θαλασσοπόρος (1394—1460) ὑπῆρξε πρόδρομος τοῦ Κολόμβου· ἐπὶ Ἐμμανουὴλ δὲ τοῦ Μεγάλου (1495—1521) ἀνεκάλυψεν ὁ Βάσκος Δεγάμας (1498) τὴν κατὰ θάλασσαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας· ἐν βραχεῖ δ' ὑπετάγησαν εἰς τὸν φοβερὸν βασιλεῖα τῆς Πορτογαλίας πολλοὶ τῆς πρὸς Δ. Ἰνδικῆς ἡγεμόνες. Ὅταν ὁμῶς τῷ 1578 ὁ βασιλεὺς Σεβαστιανὸς ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν πολεμῶν κατὰ τῶν Μαύρων, ἐπῆλθεν ἡ παρακμὴ τῆς Πορτογαλίας, καταληφθεῖσης τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ Ἰσπανοῦ

Φιλίππου τοῦ Β'. αἱ δὲ ἀποικίαι ἔγειναν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος λεῖα τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τῶν Ἀγγλῶν. Καὶ ναὶ μὲν ἔγεινε πάλιν αὐτόνομος ἡ Πορτογαλία ἀπὸ τοῦ 1640, ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Βραγαρτιακοῦ, ὑπῆρξεν ὁμως ἀνίκανος νὰ διατηρήσῃ τὰς ἐκτεταμένας αὐτῆς Ἀμερικανικὰς κτήσεις, καθόσον ὁ βασιλικὸς οἶκος διεχωρίσθη κατὰ τὸ 1822 εἰς Βρασιλιακὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν γενεάν. Ἐν ἔτει δὲ 1855 ἤρχισε Δὸν Πέτρος ὁ Ε', υἱὸς τῆς Μαρίας Δαυλῶρια καὶ τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου τοῦ Κοβούργου, τὸν οἶκον τῆς Βραγαντίας καὶ τοῦ Κοβούργου· αὐτὸν δὲ διεδέχθη τὸ 1861 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δὸν Λουδοβίκος ὁ Α', Στρατὸν δ' ἡ χώρα ἔχει 70 χιλ. ἀνδρῶν καὶ στόλον 44 πλοῖα μετὰ 326 πυροβόλων.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει μῆκος μὲν 70 Μ., πλάτος δὲ 24 Μ. ἕνεκα δὲ τῆς παρωκεανείου αὐτῆς θέσεως φέρονται οἱ κάτοικοι αὐτῆς πρὸς διαποντίους ἀνακαλύψεις καὶ ἐμπορικὰς ὁδοὺς. Τὴν σήμερον ὁμως ὁ λαὸς (τὸ πάλαι *Λουσιτανοὶ*) εἶνε ὀλίγον ἀνεπτυγμένον, καὶ ἀσήμαντος ἡ βιομηχανία αὐτοῦ καὶ ἐμπορία. Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς Πορτογαλίας ἤλθον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην τὰ πορτογάλια.

Κατὰ δὲ τὴν ἱστορικὴν διαίρεσιν μερίζεται εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ἀλγάρθης (ἡγουν τῆς δύσεως τῶν Ἀράβων), ἔνθα πόλις ἡ Ταβίρα, καὶ τὰς ἐξῆς 5 ἐπαρχίας. Αὐταὶ δὲ εἶνε:

1) Ἡ **Τρασοσιμοντέση** (ἡγουν ἡ Ὀπισθεν τῶν Ὀρέων) μετὰ τῆς ὄχυρᾶς **Βραγαντίας**.

2) Ἡ **Μεσοποταμία** (*Μίνιος*) χώρα, ἥτοι ἡ μετὰ τὸν Μινίου καὶ Δούρου, μετὰ τοῦ Ὀπόρτου (ἢ Πόρτου) παρὰ τὸν Δουῖρον, ἔχοντος 105 χιλ. Κ.

3) Ἡ **Βεῖρα**, μετὰ τῆς Κοῦμβρας ἐχούσης πανεπιστήμιον.

3) Ἡ Ἑσπεριαδοῦρα, ἐν ἣ καίται ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου *Λισσαβών* εἰς θελικτικὴν πεδιάδα ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ἐνταῦθα 2 Μ. πλατέος Τάγου μετὰ 250 γιλ. Κ.

5) Ἡ Ἀλεμτέζος· ἤγουν ἡ ἐπέκεινα ττῷ Τάγου. Ἐπι δὲ αἱ Ἀζόριοι νῆσοι, πρὸς Δυσμὰς τῆς Λισσαβῶνος.

#### Πορτογαλικάι ἀποικίαι.

Ἐν μὲν τῇ Ἀφρικῇ· ἡ *Μαδέρα* καὶ αἱ νῆσοι τοῦ *Πρασίνου ἀκρωτηρίου*. Ἡ Πορτογαλ. *Σενεγαμβία*. Ἄγ. *Θωμάς* καὶ *Πρίγκιπος*, Ἄγγολα, Βεγγουέλα, *Μοζαμβική*, *Σοφάλα*.

Ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ· *Γόα* καὶ *Διούη* ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς *Μαλαβάρης*. — *Μακάορ* παρὰ τὴν *Καντώνα* εἰς τὴν *Κίναν*. — Ἐπι δὲ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἡμισυ τῆς νήσου *Τιμόρης*.

## Β'. Αἱ ἐπικρατεῖαι τῆς κεντρικῆς εὐρώπης

### 4. Ἡ δημοκρατία τῆς Γαλλίας

[9,600 □ Μ. 37,700,000 Κ., μετὰ δὲ τῆς Ἀλγερίας 21,700 □ Μ., 41,000,000 Κ.].

† *Ἱστορικαὶ εἰδήσεις*. Τοὺς ἀρχαιοτάτους τῆς Γαλλίας κατοίκους *Γαλάτας* ὑπέταξεν ὁ *Ἰούλιος Καῖσαρ* (58—50 π. Χ.), καὶ μετέβαλε τὴν χώραν εἰς ἐπαρχίαν *Ῥωμαϊκὴν*. Ἐπι δὲ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν ἐπῆλθον ἐνταῦθα *Γερμανικὰ φύλα*, οἱ *Βουργούνδιοι*, *Βησιγότθοι* καὶ *Φράγκοι*, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τελευταῖοι ἔγειναν ἐπὶ *Χλωδοβίκου* (*Clovis*) μόνοι κύριοι τῆς χώρας, ἐπεκταθείσης ἔπειτα πολὺ



ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἀνιδρυτοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς  
 κοσμοκρατορίας (768—814). Ἄλλ' ἤδη τὸ 843 διὰ τῆς  
 συνθήκης τοῦ Βεροδούνου ἐχωρίσθη διὰ παντός ἡ Γαλλία  
 ἀπὸ τῆς Γερμανίας. Εἰς ταύτην δὲ μετὰ τῆς αὐτοκρατο-  
 ρίας μετέβη καὶ ἡ μεγίστη δύναμις, καθόσον εἰς αὐτὴν  
 ἀνήκον αἱ Γερμανικαὶ πόλεις Μέτς (Μέται), Στρατσβούργον  
 καὶ Λυών· ἐνῶ ἡ Γαλλία πολυειδῶς κατὰ τὸν Μεσαίωνα  
 διασπασθεῖσα, μόλις κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐνώ-  
 σασα τὰς δυνάμεις αὐτῆς ὑπὸ βασιλείαν κατὰ μικρὸν ἐνι-  
 σχυθεῖσαν, ἐστράφη νικηφόρος πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ δὲ  
 Βουρβωνικὸς οἶκος ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου τοῦ Δ' ἀπέ-  
 κτησε διὰ τοῦ μεγάλου ὑπαγογοῦ, τοῦ καρδινάλιου *Richelieu*  
~~Λουδοβίκου~~ (ἀποθ. τὸ 1642) καὶ <sup>Λουδοβίκου</sup> ~~Λουδοβίκου~~ *Louis XIV*  
 τοῦ ΙΔ' (1715) μεγίστην ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὴν δύναμιν, σφετερι-  
 σθεὶς μάλιστα καὶ τὰς πρὸς δυσμὰς Γερμανικὰς ἐπαρχίας.  
 Πόσον ὁμως ὀλίγον ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆ λαμπηδὼν καὶ δόξα  
 εἶχε στερεώση τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ τὴν εὐτυχίαν, ἔδειξεν  
 ἡ ἐν ἔτει 1789 ἐκραγεῖσα πρώτη Γαλλικὴ ἐπανάστασις,  
 ἣτις συνέτριψε τὸν χιλιετῆ βασιλικὸν θρόνον, καὶ προσθα-  
 λοῦσα πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ μένη παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἱερὸν  
 καὶ ἀπαραβίαστον, συνέστησε τὴν Γαλλίαν δημοκρατίαν,  
 ἣν μετέβαλε πάλιν μετ' ὀλίγα ἔτη εἰς αὐτοκρατορίαν ὁ  
 Κόρσος *Ναπολέων Βοναπάρτης*. Ἐπὶ ὀκτώ δ' ἔτη περιέ-  
 φερε τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ἀπὸ νίκης εἰς νίκην διὰ συμπάσης  
 τῆς Εὐρώπης, ἄχρις οὐ ἡ πρὸς τὴν Ῥωσσίαν ἀτυχῆς ἐκ-  
 στρατεία (1812) ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν κατακτητικὸν αὐτοῦ  
 πόθον· ὁ δὲ πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἀγὼν τῶν Γερμανῶν ἐπή-  
 γαγε τὴν πτώσιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς αὐτοκρατορίας. Καὶ  
 ἐπανῆλθε μὲν ὁ οἶκος τῶν Βουρβόνων, ἀλλὰ μετὰ τὴν  
 Ἰουλιανὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1830 ἀποδιωχθέντος Καρόλου  
 τοῦ Ι', ἐξελέχθη ὁ *Λουδοβίκος Φιλίππος τῆς Ἀγγλίας.*  
*(Louis Philippe d'Orléans)*

Τρίτη δ' ἐπανάστασις μετέβαλε μὲν πάλιν τὸ 1848 τὴν Γαλλίαν εἰς δημοκρατίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ ταύτης προέκυψεν αὐτοκράτωρ τὸ 1852 *Ναπολέων ὁ Γ΄.*, ἀνεψιὸς τοῦ Α΄. Καὶ ἀπέκτησε μὲν δι' αὐτοῦ ἡ Γαλλία τὸ 1859 τὴν *Σαβοῦδιαν* καὶ *Νίκαιαν*, ἀλλ' ὁ περὶ τῶν *συνόρων* τοῦ *Ῥήνου* πρὸς τὴν Πρωσσίαν ἀρξάμενος πόλεμος ἐπήνεγκε τὴν συνθηκολόγησιν τοῦ *Σεδάν* καὶ τὴν αἰχμαλώτισιν τοῦ Γ΄. *Ναπολέοντος* (2 Σεπτ. 1870). Καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ καθηρέθη, ἀνεκηρύχθη δὲ ἡ δημοκρατία (4 Σεπτ.) καὶ συνωμολογήθη μετ' αὐτῆς ἐν *Φραγκφούρτῃ* τῇ παρὰ τὸν *Μοῦνον* (10 Μαΐου 1871) εἰρήνη ἀποδοθεισῶν εἰς τὴν *Γερμανίαν* τῆς *Ἀσιατίας* (ἐκτὸς τοῦ *Βελφορτίου*) καὶ τῆς *Γερμανικῆς Λοθαριγγίας* μετὰ τοῦ *Μέτς* (*Μετῶν*). Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ταυῦν εἶνε ὁ *Γρεβύ*.

**Προϊόντα.** Σπουδαιότατα τῆς Γαλλίας προϊόντα πρὸς βορρᾶν μὲν καὶ εἰς τὸ κέντρον εἶνε σῖτος, οἶνος καὶ ὄπωρικά, πρὸς νότον δὲ ἐλαῖαι καὶ συκαμινεαί· πολὺν δὲ φῆμην ἔχουσι τὸ μέλι καὶ τὰ ὄρνιθιά της. — Ἡ δὲ *μέταξα* τοῦ *Λυών*, τὸ *ἐλαιον* τῆς *Προβηγκίας*, οἱ *οἶνοι* τοῦ *Βορδώ*, τῆς *Καμπανίας* καὶ *Βουργουνδίας*, εἶνε ἐμπορεύματα πανταχοῦ διαδιδόμενα, καθόσον ἡ Γαλλία εἶνε ὁ *πρῶτος* ἐν τῷ κόσμῳ οἰνοφόρος τόπος. Ἀλλὰ κυρίως προάγει τὴν ἐμπορίαν ἡ *βιομηχανία*, καὶ μάλιστα τῶν *πραγμάτων* τῆς *πολυτελείας* καὶ *φιλοκαλίας*, ἅτινα εἶνε πανταχοῦ περιζήτητα.

**Πληθυσμὸς.** Τὸ κύριον τοῦ πληθυσμοῦ μέρος προέκυψεν ἐκ μίγματος τριῶν στοιχείων, Κελτικοῦ, Ῥωμαϊκοῦ καὶ Γερμανικοῦ. Καὶ 33 μὲν ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὸ καθ' αὐτὸ *Γαλλικὸν* φύλον, *Κέλται* δὲ ζῶσιν εἰσέτι εἰς τὴν *Μικρὰν Βρεττανίαν* καὶ *Βάσκοι* εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς *Πυρηναια*. *Γερμανοὶ* δὲ εἶνε εἰς τὴν *Λοθαριγγίαν* (*Λωρραίνην*),

37.672.000 μν. 7/1 κωμ. [χρηστικόν]

Φλαμανδοὶ εἰς τὰ Βελγικὰ σύνορα καὶ Ἴταλοὶ εἰς τὴν Κύρνον καὶ Νίκκιαν. Τὰ δὲ  $11/12$  τῶν κατοίκων εἶνε καθολικοὶ καὶ πλεονάζουσιν αἱ γυναῖκες.

Ὁ δὲ Γαλλικὸς στρατὸς διακρίεται εἰς τὸν ἐν ἐνεργείᾳ στρατὸν (μετὰ τῆς ἐφεδρείας 1,186,000 ἀνδρῶν) καὶ τὸν κατὰ τόπους (μετὰ τῆς ἐφεδρείας 594,000). τὸ δ' ὅλον τῆς κατὰ ξηρὰν δυνάμεως εἶνε 1,780,000 ἀνδρῶν. Ὁ δὲ στόλος, τοῦ Ἀγγλικοῦ μόνον κατώτερος, σύγκειται ἐκ 356 πλοίων, ἐν οἷς 59 θωρηκτὰ· 32 δὲ τούτων εἶνε μεγάλια.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1790 ὑφίσταται ἡ σημερινὴ διαίρεσις τῆς γῆρας εἰς 87 νομοὺς κατὰ τὰ σύνορα τῶν ποταμῶν καὶ ὀρέων. Πρότερον δ' ὑπῆρχον 36 ἐπαρχίαι συμπεριληφθεῖσαι ἐνταῦθα εἰς 20.

**Σύνορα.** Ἡ Γαλλία σύνορα ἔχει πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, πρὸς Β. τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ τὸ Βέλγιον, πρὸς Α. τὴν Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἰταλίαν καὶ πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὰ Πυρηναῖα.

**Ὅρη.** Ὅρη ἄξια λόγου ἐνταῦθα εἶνε πρὸς Ν. μὲν τὰ χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας Πυρηναῖα (10,722 π.), πρὸς Α. δὲ αἱ Δυτικαὶ Ἀλπεις, μετὰ τοῦ Λευκοῦ ὄρους (14,700 π.), τοῦ πρὸς τὴν Ἰταλίαν φερομένου Κερισίου (11,058 π.) καὶ τοῦ Βησοῦλου. Βορείως δ' αὐτῶν συνέχεται ὁ συνορεύων πρὸς τὴν Ἑλβετίαν Ἰουράσιος (5,304 π.), καὶ περαιτέρω τὰ Βόσγια πρὸς τὸ μέρος τῆς Γερμανίας.

Μετὰ δὲ τοῦ Βελγίου συνορεύει διὰ τῶν Ἀρδεννῶν.

Ὅχι δὲ μακρὰν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Β. αὐτῆς ὑψοῦται τὸ στέλεχος τῶν κεντρικῶν ὀρέων τῆς Γαλλίας, αἱ Σηβέρραι (Κέμμερον ὄρος τὸ πάλαι), καταλή-

γουςαι εἰς τὸ *Καρτάλιον*, ὄχι μακρὰν τοῦ κόλπου τοῦ Λυών. Σύμπαν δὲ τὸ ΒΔ. καὶ ΝΔ. μέρος τῆς Γαλλίας εἶνε πεδινόν, εὐφορον καὶ ἄριστα καλλιεργημένον.

**Ποταμοί.** Ποταμούς ἡ Γαλλία ἔχει τὸν *Μόσην* (Meuse) (88 Μ. μακρὸν) καὶ *Σκάλδιν* (30 Μ.), διαρρέοντας ἔπειτα τὰς Κάτω Χώρας καὶ χυνομένους εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· τὸν *Σηκουάναν* (92 Μ. μακρὸν), πηγάζοντα ἐκ βραχίονος τῶν *Βοσγίων*, διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων καὶ χυνόμενον εἰς τὸν πορθμὸν τῆς *Μάγχης* παρὰ τὴν πόλιν *Χάβρην*· τὸν *Λείγηρα* (130 Μ. μακρὸν), πηγάζοντα ἐκ τῶν *Σηβερνῶν* καὶ χυνόμενον εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· τὸν *Γαρούμραν* (80 Μ. μακρὸν), πηγάζοντα ἐκ τῶν *Πυρηναίων* καὶ χυνόμενον εἰς τὸν Οὐασκωνικὸν κόλπον· καὶ τὸν *Ροδανὸν* (109 Μ. μακρὸν), ὅστις ἐξερχόμενος τῆς *Ἑλβετίας* καὶ ῥέων πρὸς Δ., στρέφεται κατόπιν πρὸς Ν. καὶ χύνεται τέλος εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λυών (*Γαλατικὸν* κατὰ *Στράβωνα*). Πάντες οὗτοι οἱ ποταμοὶ ποτίζουσιν ὁμωνύμους πεδιάδας κατερχόμενοι ἐκ τῶν ἀνατολικῶν τῶν πλείστων κειμένων ὀρέων καὶ συνοδευόμενοι διὰ λαμπρῶν διωρύγων, εὐκολύνοντες δὲ τὰ μέγιστα τὴν γεωργίαν καὶ ἐπιμιξίαν. †

Α'. Ἐπαρχίαι μὴ κείμεναι παρὰ τὰ σύνορα  
μήτε εἰς τὴν παραλίαν.

1) Ἡ **Νῆσος** τῆς **Γαλλίας** (Isle de France), ἔνθα πόλεις λόγου ἄξιαι·

*Παρίσιοι*, (τὸ πάλαι *Λουκτοκία*, προσφιλῆς διαμονὴ *Ἰουλιανοῦ* τοῦ *Παραβάτου*), πόλις ὠχυρωμένη μετὰ 16 περιζωννόντων αὐτὴν φρουρίων καὶ ἄλλων χαρακωμάτων, ἔχουσα δὲ 2,250,000 κατοίκων. Κεῖται δὲ μάλιστα παρὰ τὴν δεξιὰν ὄθην τοῦ *Σηκουάνα*, ἔχουσα προάστεια καὶ

λαμπράς λεωφόρους (περιπάτους, πρότερον ὄχυράματα). Αἱ δ' ἐν τῷ Σηκουάνῃ τρεῖς μικραὶ νῆσοι ἀποτελοῦσι τὸ ἄστυ, τὸ ἀρχαιότατον τῆς πόλεως μέρος, μετὰ τῆς Γοτθικῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας (Notre Dame). Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης κεῖται τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Πάνθεον, ὁ οἶκος τῶν Ἀπομάχων καὶ τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρρεως· ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς τὸ ὠραιότατον τῆς πόλεως μέρος, τὰ Ἡλύσια πεδία, ἡ Πλατεῖα τῆς Ὀμνοσίας, ὁ Κεραμεικὸς καὶ τὸ Λουβρον.

*Ἅγιος Διορίσιος* (Saint Denis), βορείως τῶν Παρισίων, ἐντὸς τριῶν φρουρίων, μετὰ τῶν τάφων τῶν βασιλέων.

*Βερσαλλίαι*, μετὰ 50 χιλ. Κ., ἔνθα εἶνε τὰ ἀνάκτορα Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'.

*Ἅγιος Κλαύδιος* (Saint Cloud)<sup>1</sup>, 2 Μ. πρὸς δυσμὰς τῶν Παρισίων.

*Ἅγιος Κουετίνος*, μετὰ 45 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Σόμμην.

2) **ᾠδέργη, Λιμουζίνη καὶ Μάργη.** Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιολογοὶ εἶνε·

*Κλερμόνται*, μετὰ 40 χιλ. Κ., περίφημος διὰ τὴν αὐτόθι σύνοδον τῶν Χριστιανῶν Εὐρωπαϊῶν ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν.—*Λιμόγη*, παρὰ τὸν ἄνω Οὐίνναν (Vienne) μετὰ 60 χιλ. Κ., ἔνθα μάλιστα κατασκευάζεται ἡ Γαλλικὴ πορσελλάνη.

3) **Βουρβονναίση, Νιβερναίση καὶ Βερρίον**, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου·

*Βουργαι*, μετὰ 40 χιλ. Κ. καὶ μητροπόλεως Γοτθικῆς, μεγαλητέρας τῆς ἐν Παρισίοις ἐκκλησίας τῆς Παναγίας.

(1) Τὸ ἐνταῦθα ἀνάκτορον ἐπιπολιθῆν ὑπὸ τῶν Γάλλων τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1870 ἔβηθη δὲ πανθῆ· εἰ ἡ φρουρὰ τῶν Παρισίων (100 χιλ. ἀνδρῶν) τῇ 19 Ἰανουαρίου 1871.

4) **Αὐρηλιανή**, πλαγίως ὑπεράνω τῶν μέσων τοῦ Λείγηρος, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Αὐρηλία* (Ὁρλεάνς), μετὰ 60 χιλ. Κ., εἰς τὸ βορειότατον σημεῖον τοῦ Λείγηρος, σπουδαία ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις. Ἐνταῦθα ἐνεφανίσθη ἡ πολυθρόνητος *Αὐρηλιανὴ παρθένος*, τὸ 1429, ἔγειναν δὲ πολλαὶ συμπλοκαὶ τὸ 1870 καὶ 1871.

*Βλέσαι* (Blois), παρὰ τὸν Λείγηρα. — *Βενδώμη*, ὡσαύτως παρὰ τὸν Λείγηρα. Καὶ ἐδῶ ἔγεινε μάχη τῇ 6 Ἰανουαρίου 1871.

5) **Ἀνδεγαυϊκὴ** (Anjou), **Τουρραίνη** καὶ **Μαΐνη**, κκλούμεναι ὁ *Κήπος τῆς Γαλλίας*. Εἰς ταύτας δέ, κειμένας πλαγίως ὑπεράνω τοῦ Λείγηρος καὶ παρὰ τὸν Μαυέννην, πόλεις λόγου ἄξια εἶνε·

*Τοῦρ* (Turonnes), μετὰ 58 χιλ. Κ., εἰς χώραν ἔχουσαν ὠραίους ἀμπελῶνας καὶ ὀπωροφόρους κήπους. — *Ἀγγέρση*, παρὰ τὸν Μαυέννην, μετὰ 70 χιλ. Κ. καὶ σπουδαίας βιομηχανίας λινῶν.

*Λεμάνση*, παρὰ τὸν Σάρθην, μετὰ 55 χιλ. Κ. καὶ πλουσίου ἐμπορίου λινῶν. Ἐνταῦθα ἔγεινε μάχη καὶ συμπλοκαὶ ἀπὸ τῆς 6—12 Ἰανουαρίου 1871.

Β'. Ἐπαρχίαι κείμεναι εἰς τὰ σύνορα ἢ τὰ παράλια.

+ 6) **Πικαρδία** μετὰ τῆς **Ἀρτεσίας** καὶ **Φλανδρίας**. Εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἔνθα ῥέουσιν ὁ *Σόμμης* (λατ. Samara) καὶ *Σκάλδις*, πόλεις ἄξια λόγου εἶνε·

*Ἀμιένση* (Ambiani), μετὰ 75 χιλ. Κ. καὶ μεταξουργείων, πόλις περίφημος διὰ τὴν ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α΄ συνθήκην τοῦ 1802. — *Αρράση*, φρουρίον. — *Βουλῶννη*, παραθαλασσία, μετὰ 45 χιλ. Κ., φρουρίου καὶ λιμένος·

ἔτι δὲ λουτρῶν θαλασσίων, ἐνθα συγχάζουσι πολλοί.—*Καλαί*. λιμὴν ὄχυρός, ὅθεν διαπλεύουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰς  $1\frac{2}{3}$  ὥρας.—*Αἰλλή* ἢ *Ρουέλλη*, τὰ μάλιστα ὄχυρά καὶ λίαν βιομηχανικὴ πόλις, μετὰ 180 χιλ. Κ. † *Δενκέρκη*, σπουδαῖος πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν.—*Καμβραίη* καὶ *Βαλεγκιένναι*, ὡσαύτως ὄχυρωμένοι.—*Ρουβαίξη*, μετὰ 90 χιλ. Κ., καὶ *Τουρκοῦγγη*, μετὰ 50 χιλ. Κ., μεγάλα βιομηχανικὰ πόλεις.)

7) **Νορμανδία**, παρὰ τὸν κάτω Σηκουάνα. Πλησίον δ' αὐτοῦ κεῖνται αἱ πόλεις·

*Ρουένη*, μετὰ 105 χιλ. Κ., μία τῶν ἀνθηροτάτων βιομηχανικῶν πόλεων τῆς Γαλλίας.—*Ἡ Χάβρη*, μετὰ 105 χιλ. Κ., παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, φρούριον καὶ σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας. Ἐνταῦθα εἰσάγεται πολὺς βᾶμβαξ ἀκατέργαστος· διὸ καλεῖται «*Λιθεροπούλ* τῆς Γαλλίας.»—*Χερβοῦργον*, μετὰ 35 χιλ. Κ., ὁ ἰσχυρότατος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας.

8) **Μικρὰ Βρεταννία**. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι **Ἠραία Νῆσος** καὶ **Οὐεσσάντη**. Πόλεις δ' αὐτῆσι εἶνε·

*Βρέστη*, δεύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας, μετὰ 70 χιλ. Κ.—*Νάρτη*, παρὰ τὸν Λείγερρα, ἐμπορικὸς λιμὴν μετὰ 125 χιλ. Κ. †

9) **Ποατοῦ** μετὰ τῆς **Ἠνέδος**, **Ἀγγουμαίση** καὶ **Σκιντόγγη**. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι *Ρεη* καὶ *Ὀλεῶν*· ἔτι δὲ αἱ πόλεις·

† *Ποατιέ* (Πικτάβιοι), μετὰ 40 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ὁ Κάρλος Μαρτέλλος ἐνίκησε τοὺς Ἀραβὺς τῷ 732 (νίκην καλουμένην καὶ κατὰ τὸ ΒΑ. κείμενον Τούρ).—*Αυρομέλλη* (20 χιλ. Κ.) καὶ *Ρορεφόρτιον*, μετὰ 30 χιλ. Κ., ὡχυρωμένοι παρχαῖοι πόλεις. †

10) **Γουϊένη** και **Γασκώννη** μετά τῆς **Βεαρνέας**. Τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν μέρος εἶνε λεπτόγειον καὶ ἄγονον, *Λάρδοι* καλούμενον. Πόλεις δ' ἐνταῦθα ἀξιόλογοι εἶνε·

*Βορδὼ*, μετὰ 220 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Γαρούμαν, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν οἴνων τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας. — *Βαϊώννη*, πλησίον τοῦ ποταμοῦ τῶν συνόρων Βιδασσῶα (*Bidouze*), φρούριον. Πρὸς βορρᾶν δὲ καὶ νότον τοῦ μεσημβρινοῦ περῶνος τῆς Βιγόρρης ἔχουν περίφημα λουτρὰ *Βαριέραι* αἱ *Βιγόρροι* καὶ αἱ *Βαρρεγαί*. Τὸ δὲ *Βιαρρίκιον* ἔχει λουτρὰ θαλάσσια.

11) **Λαγγεδόκη** μετά τῆς **Ψουσαλλίων** καὶ **Φοάξης**, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Τολῶσα*, παρὰ τὸν Γαρούμαν καὶ τὴν διώρυγα τῆς Λαγγεδόκης, μετὰ 140 χιλ. Κ. — *Μορπελλιέ*, μετὰ 60 χιλ. Κ. καὶ ἰατρικῆς Ἀκαδημίας, ἔνθα ἐσπούδασεν ὁ Κοραῆς. — *Νίμαι* (Νέμαυτος), μετὰ 65 χιλ. Κ. καὶ λειψάνων Ῥωμαϊκῶν οἰκοδομῶν, μεταξοκλωστειῶν καὶ βαμβακουργειῶν. — *Περπιτιάνη*, φρούριον τῶν συνόρων.

12) **Προβιγκία** μετά τῆς **Βεναισιόνης** καὶ **Ὀράγγης**, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Μασσαλία*, μετὰ 320 χιλ. Κ., ἐν οἷς καὶ πλούσιοι Ἕλληνες, ἡ μεγίστη τῶν παραλίων πόλεων τῆς Γαλλίας, τὸ πάλαι Ἑλληνικὴ ἀποικία τῶν Φωκαέων, καταφυγόντων ἐδῶ (περὶ τῷ 540 π. Χ.), ὅπως φύγωσι τὴν ἐχθρικήν τοῦ Κύρου. Ἐφημίζετο δὲ διὰ τὴν σωφροσύνην τῆς διοικήσεως καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας τοσοῦτον, ὥστε τὴν ἐπωνόμαζον «Γαλατικῆς Ἀθήνας». Ἐνταῦθα ἐγενήθη ὁ γεωγράφος καὶ ἀστρονόμος Πυθέας, σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Περαιτέρω δὲ ΒΑ. ἦτο ἡ *Ἀντίπολις*, ἀποικία τῶν Μασσα-



λιωτῶν, τανῦν Antibes, ὄχι μακρὰν τῶν παραθαλασσίων Ἑλπεων.— *Αἰξή*, 4 Μ. βορείως, τὰ παλαιὰ *Σέξτια Ἑδάτα* (Aquaë Sextiæ), ἔνθα ὁ Μάριος κατέστρεψε τοὺς Τεύτονας (102 π. Χ.).— *Αρ.λαί*, ὅπου ὁ Ῥοδανὸς σχίζεται καὶ ἀποτελεῖ Δέλτα.— *Τουλῶν*, μετὰ 70 χιλ. Κ. εἰς τῶν 3 μεγάλων ναυστάθμων τῆς Γαλλίας· πλησίον ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι Ἑγραι.— *Αβενίωρ* (Avignon), παρὰ τὸν Ῥοδανόν, ἀποικισθεῖσα τὸ πάλαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μασσαλίας. Ἐνταῦθα κατὰ τὸν Μεσαίωνα εἶχε τὴν ἑδραν αὐτοῦ ἐπὶ τινα χρόνον ὁ Πάπας. Τανῦν ἔχει 40 χιλ. Κ.

13) **Δελφινᾶτον καὶ Λουγδουνική** (Daupiné καὶ Lyonnais), ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Γρενόβλη*, μετὰ 50 χιλ. Κ., φρούριον τῶν συνόρων παρὰ τὸν Ἰσάραν.— *Λιῶν* (Λούγδουνον), μετὰ 380 χιλ. Κ., παρὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἄραρος (Σαῶνα) εἰς τὸν Ῥοδανόν, ἡ σπουδαιότατη ἐν τῷ κόσμῳ βιομηχανικὴ πόλις ὡς πρὸς τὴν μεταξουργίαν.— Ὁ Ἅγ. *Στέφανος* (St. Etienne), μετὰ 125 χιλ. Κ., ἡ Βιρμιγγάμη τῶν Γάλλων, ἔχουσα πλουσιώτατον εἰς τὰ περίξ γαιανθρακωρυχεῖον, ὄπλοποιεῖα λαμπρὰ καὶ μεταξουργεῖα.

14) **Βουργουνδία** (Bourgogne), ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Σηκουάνα μέχρι τοῦ Ῥοδανοῦ. Ἐνταῦθα πόλις ἀξιόλογος εἶνε·

ἡ *Διζῶν* (Διθιόνιον), μετὰ 55 χιλ. Κ., παρὰ τὴν Βουργουνδικὴν διώρυγα, νεωστὶ ὀχυρωθεῖσα, ἐξάγουσα δὲ καὶ λαμπροὺς Βουργουνδικοὺς οἶνους.

15) **Ἑλεύθερον κομητᾶτον**, καθ' αὐτὸ μάλιστα Ἑλεύθερον κομητᾶτον τῆς Βουργουνδίας ἢ καὶ Ἄνω Βουργουνδία μεταξὺ τοῦ Σαῶνα καὶ τῆς Ἑλβετίας. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

*Ὀυεσαρτίωρ* (Besançon), παρὰ τὸν Δοῦβον (Dubs),

μετὰ 60 χιλ. Κ., φρούριον ισχυρόν, πατρὶς τοῦ Βίκτωρος Ουγώ. — *Πορταρλιέρη*, παρὰ τὸν Δουβόν. Ἐντεῦθεν μετέβη τὸ 1871 ὁ στρατὸς τοῦ Βούρβαχη, ἐξ 80 χιλ. ἀνδρῶν συγκεϊμένους, εἰς τὴν Ἑλβετικὴν ἐπικρατείαν. — *Βαλλέση Σεξέλι*, παρὰ τὸν ποταμὸν Ὁανιῶνα.

Ἐξ δὲ τῆς Ἀλσατίας ἔμεινεν εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν συνθήκην τῆς παρὰ τὸν Μοῖνον Φραγκφούτης (10 Μαΐου 1871) μόνον τὸ νοτιοδυτικὸν τμήμα μετὰ τοῦ ισχυροῦ φρουρίου *Βελφορτίου* εἰς τὴν παλαιὰν Σουνδγαυϊκὴν.

16) **Λοθαριγγία** (Lorraine), ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου:

*Νάγκυον* (Nancy), παρὰ τὸν Μεύρθην καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ Ματρόνα διώρυγα, μετὰ 75 χιλ. Κ. — *Τοῦλορ*, ἐπὶ τοῦ Μοσέλλα, καὶ *Βερόδουρον* παρὰ τὸν Μόσσην, φρούρια τῶν συνόρων, ἀποσπασθέντα ἐκ τῆς Γερμανίας τῷ 1522. — *Δομρέμυον*, κώμη παρὰ τὸν Μόσσην, γενέθλιος τόπος τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου (Ἰωάννας Δάρκ).

17) **Καμπανία**, μεταξὺ τοῦ Μόσση, Ματρόνα (Marne), Ἄλβα (Aube) καὶ Σηκουάνα. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε:

*Τρόναι*, παρὰ τὸν ἄνω Σηκουάναν μετὰ πολυαριθμῶν ἐργοστασίων. — *Σιαλὼν* τὸ παρὰ τὸν Ματρόναν (Chalons sur Marne, Κατάλαννοι), περίφημον διὰ τὴν ἐν ἔτει 451 ἦτταν τοῦ Ἀτιλά. — *Ῥήμοι* (Reims), τὸ πάλαι πόλις τῆς στέψεως τῶν βασιλέων, μετὰ 95 χιλ. Κ. καὶ Γοθτικῆς μητροπόλεως· ἔχει δὲ καὶ ἐργοστάσια οἴνου Καμπανικοῦ (σαμπάνιας). — *Σεδάρ*, φρούριον παρὰ τὸν Μόσσην, περίφημον διὰ τὴν μάχην τῆς 1 Σεπτ. 1870, μεθ' ἧν 84 χιλ. Γάλλων (συμπεριλαμβανομένων 4 χιλ. ἀξιωματικῶν) ὑπὸ τὸν στρατάρχην *Μακμαὼν* ἐσυνθηκολόγησαν πρὸς τοὺς

ήνωμένους Γερμανούς· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ναπολέον ὁ Γ΄. παρεδόθη εἰς τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας Γουλιέλμον.

18) Ἡ νῆσος **Κύρνος** (Κορσική), περὶ ἧς βλέπε εἰς τὰς νήσους τῆς Ἰταλίας (Σελ. 201).

Μετὰ δὲ τὸν τελευταῖον Ἰταλικὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον ἡ Γαλλία ἐπολέμησε πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ἡ Σαρδηνία κατέλιπε τὰς ἐξῆς χώρας, ὧν ἡ προσθήκη εἰς τὴν Γαλλίαν ἔγεινε τὸ 1860.

19) Τὸ **κοιμητᾶτον** τῆς **Νικαίας**, μεταξύ τῶν παραλίων Ἰαλπεων, τῆς θαλάσσης καὶ Γαλλίας. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

ἡ **Νίκαια**, μετὰ 70 χιλ. Κ. καὶ κλίματος ἡπίου καὶ ὑγρικοῦ. Ἦτο δ' ἡ Νίκαια τὸ πάλαι πόλις Ἑλληνική, ἀποικία τῶν Μασσαλιωτῶν, οἵτινες τὴν ὠνόμασαν οὕτω διὰ τινὰ κατὰ τῶν Λιγύρων *νίκην*.

Τὸ δὲ ΒΑ. τῆς Νικαίας κείμενον πριγκιπᾶτον **Μόνακον** ἔχει περιοχὴν  $\frac{1}{4}$  □ Μ., καὶ ἀπὸ τοῦ 1864 διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν ἀρχὴν τῆς Γαλλίας.

20) Τὸ **δοικᾶτον** τῆς **Σαβωῦν**, ἡ ἐν Εὐρώπῃ ὑψηλοτάτη χώρα τῶν Ἰαλπεων. Εἰς ταυτην πόλις ἄξια λόγου εἶνε·

Τὸ **Χαμβέρνον**, πρωτεύουσα, συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Λυόν, ἄμα δὲ διὰ τῆς ὑπογείας τοῦ **Κεντισίου σήραγγος** μετὰ τοῦ Τουρίνου. Δεξιόθεν δὲ τοῦ Ἀρβη, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Λευκοῦ Ὄρους, ἐκτείνεται ἡ 3,100 π. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης κειμένη,  $4\frac{1}{2}$  ὥρας μακρὰ καὶ  $1\frac{1}{2}$  ὥραν πλατεῖα κοιλάς τοῦ **Πρισρέ** (ἡ Chamouny).

Ἐξωτερικαὶ κτήσεις.

1) Ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἡ Ἀλγερία ἀπὸ τοῦ 1830. Τανῦν

δ' ἔχει καὶ προστατευτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς Τύνιδος. Ἀποικίαι παρὰ τὸν Σενεγάλην, ἡ Γαβόνη ἐν τῇ Ἄνω Γουίνεξ, ἡ νῆσος Ρεοῦριῶν (Βουρβῶν) καὶ 3 νῆσοι πλησίον τῆς Μαγαδάσκαρης.

2) Ἐν τῇ Ἀσίᾳ: Πορδιγερόν, Χαυδεργαγόρη εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς Ἰνδικήν. Κοργικίρα (ἀπὸ τοῦ 1862 ἕως τὸ 1867) μετὰ τοῦ προστατευομένου κράτους Καμβότζας.

3) Ἐν τῇ Ἀμερικῇ μέρος τῆς Γουιάνης μετὰ τῆς Καϊέννης· ἐκ δὲ τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν ἡ Μαρτινίκα, ἡ Γουαδελούπα, ὁ Ἅγιος Βαρθολομαῖος, καὶ ἄλλ. — Αἱ πολῦτιμοι διὰ τὴν ἀλιεῖαν νῆσοι Ἅγιος Πέτρος καὶ Μικελὼν πλησίον τῆς Νέας Φουνδλανδίας (Νέας Γῆς).

4) Καὶ ἐν τῇ Ὠκεαρίᾳ ἡ Νέα Καληδορία καὶ τὰ παρ' αὐτήν, ἡ Ταίτη (Νῆσοι τῆς Ἐταιρείας) καὶ τὰ παρ' αὐτήν.

### Β. ΕΛΒΕΤΙΑ

[752 □ Μ., 2,850,000.].

† Ἡ Ἑλβετία εἶνε ἡ μάλιστα ὑψηλὴ χώρα τῆς Εὐρώπης κειμένη σχεδὸν πᾶσα ἐπὶ τῶν Ἄλπεων, ἔχουσα δὲ μέσον ὕψος 1,300 π.· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἰουράσσου. †

(Ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Οἱ ἀρχαιότατοι τῆς Ἑλβετίας κάτοικοι, ὡς καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς συγγενεῖς Γαλάται ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ἐπὶ δὲ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἔθνῶν ἔλαβεν ὁ τόπος οὗτος πληθυσμὸν Γερμανικόν, ὑπακούσας εἰς τὴν Φραγκικὴν μοναρχίαν ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου. Κατόπιν δ' ἰσχυροὶ δυνάσται, οἷον οἱ κόμητες τοῦ Κυβούργου, Ἀψοβούργου, Τογγεμβούργου, ὁ Ἐπίσκοπος

τῆς Βασιλείας, ὁ Ἀββαῖς τοῦ Ἀγ. Γάλλου, προσέλαβον ἐξουσίαν αὐτόνομον. Ἐκτὸς δ' αὐτῶν ὑπῆρχον πολυάριθμοι ἐλεύθεροι κοινότητες πόλεων καὶ χωρῶν. Μία δὲ τῶν τελευταίων, ἡ Σχουϊτία (Schwytz), εἶχε τὴν 12<sup>ην</sup> ἑκατονταετηρίδα ἐκλέξει ἀρμοστὰς τοὺς κόμητας Λεντζίβουργου· ὅτε δ' ἐκλιπόντων τούτων, ἰδιοποιοῦντο τὴν ἀρμοστείαν οἱ Ἀψοβουργιοὶ ὡς κληρονομίαν ἑαυτῶν, ἡ Σχουϊτία, Οὐρία καὶ Οὐντερβάλδη, ἠναγκάσθησαν μὲν νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ τὴν κληρονομικὴν ἀρμοστείαν τῶν Ἀψοβουργίων ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ρουδόλφου τοῦ Α', ἀποθανόντος ὁμοῦ αὐτοῦ ἐν ἔτει 1291, διωμολόγησαν τὸν «αἰώνιον δεσμὸν.» Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, μετ' ἐπιτυχεῖς πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς Ἀψοβουργίους ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας (Μοργάρτη 1315, Σεμπάχη 1386), προσῆλθον εἰς τὸν δεσμὸν ἡ Λυκέρνη, Ζυρίχη, Ζύγη, Γλάρος καὶ Βέρνη. Ὅτε δὲ τὸν 15<sup>ον</sup> αἰῶνα Κάρολος ὁ Τολμηρός, δούξ τῆς Βουργουνδίας, ἀπεπειράθη νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλβετίαν, ὑπέκυψε καὶ οὗτος εἰς τὸ ἥρωϊκὸν τῶν ὁμοσπόνδων θάρρος (Γρανσὼν καὶ Μουρτένη 1476, Νάγκυον 1477). Καὶ τὸν μὲν 15<sup>ον</sup> αἰῶνα προσετέθησαν εἰσέτι εἰς τὰς 8 τοπαρχίας ἡ Ἀργανία, ἡ Τοπαρχία τῶν Γραϊόρων (Γραουβύνδεν), ὁ Ἀγ. Γάλλος, ἡ Βαλλισία, ἡ Θουργανία, τὸ Φρειβοῦργον καὶ Σολόθουρον· τὸν δὲ 16<sup>ον</sup> αἰῶνα, εἰσαχθείσης τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως ὑπὸ τοῦ Οὐλερίου Ζβιγγλίου καὶ ἡ Βασιλεία, τὸ Σκάφουσον (Schafhausen), ἡ Τεσσίνη, Ἀπερζέλλη, Γερεύη καὶ Βαλδικὴ (Vaud)· ἂν καὶ τινες τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἐπωνομάσθησαν εὐθὺς τοπαρχίαι, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιστραφέντες τόποι. Καὶ πρὸ μὲν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχον μόνον 13 τοπαρχίαι, τὸ δὲ 1815 προσετέθη εἰς τὸν δεσμὸν καὶ τὸ Νεοβοῦργον, καταλιπόντος τὸ 1857 τὰς ἐπ' αὐτοῦ κληρονο-

μικῆς ἀξιώσεως τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Πρωσσίας. Ὑπάρχουσι λοιπὸν 22 τοπαρχίαι· ἐπειδὴ ὅμως ἡ μὲν Οὐντερβάλδη παλαιόθεν ἦδη, ἡ δὲ Ἀπενζέλλη ἀπὸ τοῦ 1597 καὶ ἡ Βασιλεία ἀπὸ τοῦ 1833, ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ὅπως αὐτονόμους πολιτείας, ἡ Ἐλβετία περιλαμβάνει 25 ἰδίαις ἐπικρατείαις.

**Πληθυσμὸς καὶ ὄρησκέια.** Οἱ παλαιοὶ Κέλται ἐκρωματισθέντες διετηρήθησαν εἰς ὅλην τὴν σημερινὴν Γαλλικὴν Ἐλβετίαν· Γερμανοὶ δὲ, περίπου τὰ  $\frac{3}{4}$  τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ, κατοικοῦσι καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν παραρρήνιον χώραν ἔτι δὲ εἰς τὴν ἕνω κοιλάδα τοῦ Ῥοδανοῦ· εἰς δὲ τὰ νότια ἐπικρατεῖ ἡ Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ἐκ δὲ τῶν 2,850,000 ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατομμύριον εἶνε καθολικοί, οἱ δὲ λοιποὶ ἀναμορφωτικοί, ἤτοι ὄπαδοὶ τοῦ Ζβιγγλίου καὶ Καλθίνου. Εἶνε δ' οἱ Ἐλβετοὶ ἠθικώτατοι καὶ σύμπας ὁ λαὸς γινώσκει γράμματα, ζῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας (εἰς τὰ ὄρεινότερα) καὶ βιομηχανίας (ἰδίως τῶν ὠρολογίων). Πᾶς δὲ πολίτης εἶνε καὶ στρατιώτης. Τὸ δὲ κλίμα εἶνε ψυχρὸν μὲν ἐπὶ τῶν ὄρειων, γλυκὺ ὅμως εἰς τὰς ὠραίας κοιλάδας. — Νῦν ἐρχόμεθα εἰς τὰς τοπαρχίας, καὶ πρῶτον τὰς

### 13 Γερμανικὰς

Ἐκτεινομένης εἰς τὴν περὶ τὸν Ῥῆνον καὶ μικρὸν μέρος τοῦ Ῥοδανοῦ χώραν, καὶ

Α'.) Τὰς ἐνδοτέρω τοπαρχίας, ἀπάσας καθολικὰς, ἐκτὸς τῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναμορφωτικῆς Γλάρου. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι·

1) Ἡ **Οὐντερβάλδη**, συγκειμένη ἐκ δύο ἐπικρατειῶν, ὧν ἡ μεγαλύτερα **᾽Οδδεμβάλδη** ἔχει πόλιν ἀ-

ξίαν λόγου τὴν *Σαφρένην*, ἡ δὲ **Νιϋδερβάλδη** τὴν *Στάρζην*.

2) **Οὐρία**, ἡ ὀλιγανθρωποτάτη ἐπαρχία εἰς τὴν ἀνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ *Ρεύσσου*, ἔχουσα τόπους ἀξιολόγους τὴν *Ἀλτόρφην* καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης τῶν Τεσσάρων Δασσωδῶν πόλεων τὸν λειμῶνα τοῦ *Ρυτ.λιου*, τὴν κοιτίδα τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλβετῶν.

3) **Ἡ Γλάρος**. Εἰς ταύτην ἀνήκει ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ *Λίνθου*, ἐνθα κεῖται ἡ ὁμώνυμος πόλις *Γλάρος*.

4) **Ἡ Σχουϊτία** (*Schwitz*), μεταξὺ τριῶν λιμνῶν, ἔχουσα πρωτεύουσαν ὁμώνυμον καὶ κόμην ἀξιόλογον τὴν *Κυσσάργτην*, εἰς περιβόητον τοποθεσίαν ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ *Ριγίου*. Ὁ δὲ σιδηρόδρομος τοῦ *Ριγίου* ἐγκαινίσθη τῷ 1871.

5) **Ἡ Ζύγη**, ἡ μικροτάτη τοπαρχία ( $4\frac{1}{2}$  □ Μ.) ἔχουσα πρωτεύουσαν ὁμώνυμον καὶ τόπον λόγου ἀξίον τὴν *Μοργάρτην*, πλησίον τῆς λίμνης Ἐγερίας, περίφημον διὰ τὴν ἐν ἔτει 1315 νίκην τῶν Ἑλβετῶν κατὰ τοῦ δουκὸς Λεοπόλδου τοῦ Α΄.

6) **Ἡ Λυκέρνη**, ἐνθα τόποι λόγου ἀξιοὶ ἡ *Λυκέρνη* μετὰ 20 χιλ. Κ., ἡ μεγίστη καθολικὴ πόλις τῶν Ἑλβετῶν, καὶ ἡ *Σεμπάρη*, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1386 νίκην τῶν Ἑλβετῶν.

Β΄.) Τὰς 9 Τοπαρχίας τῶν συνόρων (7—15), περιζωννύσας ὡς ἐν κύκλῳ τὰς ἐντὸς τοπαρχίας. Ἐπικρατεῖ δ' αὐτόθι τὸ ἀναμορφωτικὸν δόγμα, ἐκτὸς τοῦ Σολοθούρνου, τὸ ὁποῖον εἶνε καθολικόν, τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθολικοῦ Ἀγ. Γάλλου καὶ τῆς καθολ. Ἐντὸς Ῥοδένης τῆς Ἀπενζέλλης. Ἀνήκουσι δ' ἐνταῦθα·

7) Ὁ **Ἀγ. Γάλλος**, ἐνθα πόλις λόγου ἀξία·  
Ἄγ. *Γάλλος*, πρωτεύουσα μετὰ 20 χιλ. Κ. καὶ τῆς  
(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

περιφέρει του Ἀββατεῖος τοῦ Ἀγ. Γάλλου· ἔχει δ' ἔργο-  
στάσια μουσσελίνας (βύσσου). — Ῥοσολάχη, εὐλίμενος  
παρὰ τὴν Βοδαιμικὴν λίμνην.

8) Ἡ Ἐπενζέλλη, συγκατεμένη ἐκ τῆς Ἐντὸς Ῥο-  
δένης ἤτοι τῆς νοτίου, καὶ τῆς ἐκτὸς Ῥοδένης, ἤτοι τοῦ  
βορείου μέρους. Πόλις ἀξία λόγου ἐνταῦθα εἶνε ἡ Χεριαύη,  
μετὰ μεγάλων κλωστηρίων βάμβακος.

9) **Θουργαῦα**, παρὰ τὸν Ῥήνον, ἡ μάλιστα εὐ-  
φορος τοπαρχία, ἐνθα τόποι ἀξιόλογοι·

Ἡ Φραουεμφέλδη καὶ ἡ Ῥομασορόρη, παρὰ τὴν Βο-  
δαιμικὴν λίμνην, εὐλίμενος καὶ ἐμπορευομένη σιτηρά.

10) Τὸ **Σκιάφουσον**. (Schaffhausen), ἐπὶ τοῦ Γερ-  
μανικοῦ μέρους τοῦ Ῥήνου μετ' ὁμωνύμου πρωτεύουσας.  
Παρὰ δὲ τὸ χωρίον *Λαούφενον* ὁ Ῥήνος πίπτει ἀφ' ὕψους  
85 π.

11) Ἡ **Ζυρίχη**, ἐνθα πόλις λόγου ἀξία·

Ἡ πρωτεύουσα Ζυρίχη, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων  
75 χιλ. Κ. πανεπιστήμιον καὶ πολυτεχνεῖον· εἶνε δὲ καὶ  
ἡ καθ' αὐτὸ ἔδρα τῆς μεταξουργίας.

12) Ἡ Ἄργαῦα, ἐνθα πόλις λόγου ἀξία·

Ἡ πρωτεύουσα Ἀργαῦα· — καὶ ἡ Βάδη μετὰ θερμῶν  
λουτρῶν, παρὰ τὸν ποταμὸν Λιμμάτην.

13) Ἡ Βασιλεία, ἐνθα τόποι λόγου ἀξιοί·

Ἡ Βασιλεία, ἔχουσα 65 χιλ. Κ. Αὕτη κατὰ τὴν 15<sup>ην</sup>  
ἐκατονταετηρίδα ἦτον ἡ παρὰ τὸν Ἄνω Ῥήνον ἰσχυρο-  
τάτη πόλις· εἶνε δὲ καὶ νῦν ἔτι ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς σταθ-  
μὸς τῆς Ἑλβετίας, ἔχουσα καὶ πανεπιστήμιον.

Ἡ Βασελλάνδη μετὰ τῆς *Λειστάλης*· — ἡ *Αἰγούστα*  
(τῶν Ῥαυρικῶν).

14) Τὸ **Σολόθουρον**, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρω-  
τεύουσας, παρὰ τὸν Ἄαρα.



15) Ἡ **Βέρονη**, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος τοπαρχία, περιλαμβάνουσα 125 □ Μ., μετὰ 530 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε·

Ἡ *Βέρονη*, πρωτεύουσα τῆς ὀροσπονδίας, παρὰ τὸν Ἄαρα, μετὰ 45 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.—*Ἰντερλάκη* (inter lacus), μετὰ τῆς Θούνης καὶ Βριένζης λίμνης. Ἄγ. Ἰμιέρης, κυρία ἔδρα τῆς ὠρολογοποιίας.—Μετὰ τὰς χώρας ταύτας ἔρχονται αἱ

### Υ Βαλδικαὶ τοπαρχίαι καὶ

Α΄.) Αἱ τρεῖς Γαλλικαὶ τοπαρχίαι, ἀναμορφωτικαί, ἐξέχουσαι κατὰ τὴν βιομηχανίαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι·

16) Ἡ **Γενεύη**, ἔνθα πόλις λόγου ἄξια·

Ἡ *Γενεύη*, ἔχουσα 50 χιλ. Κ. μετὰ δὲ τῶν προαστείων 70 χιλ. ἡ μεγίστη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας. Κεῖται δὲ παρὰ τὸν Ῥοδανόν, τὸν Ἄρβην καὶ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, καὶ ἔχει πανεπιστήμιον καὶ ἐργοστάσια ὠρολογίων καὶ κοσμημάτων. Εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Ῥουσσώ.

17) Τὸ **Βαλδικόν** (Pays de Vaud), ἔνθα τόποι λόγου ἄξιοι·

Ἡ *Λωσσάνη*, μετὰ 30 χιλ. Κ., κειμένη δὲ ὡς καὶ ἡ *Βεβεΐη* εἰς λαμπρὰν τοποθεσίαν.—*Γρανσώρ*, περὶ τρημὸς διὰ τὴν ἐν ἔτει 1476 ἦτταν Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ.

18) **Νεογατέλη** (Νεοβοῦργον), ἔνθα τόποι λόγου ἄξιοι·

*Νεογατέλη* (Νεοβοῦργον), πρωτεύουσα μετὰ 15 χιλ. Κ.—*Λελόκλη* (10 χιλ. Κ.) καὶ *Σωδερὸν* (20 χιλ. Κ.), τὰ μέγιστα χωρία τῆς Ἑλβετίας ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἰουράσου, ἔχοντα ἐργοστάσια ὠρολογίων.

Β΄.) Αἱ δύο Γαλλογερμανικαὶ καὶ ἡ Ἰταλικὴ τοπαρχία *Τεσσίνη*, καθολικαί. Εἰς ταύτας ἀνήκουσι·

19) Τὸ **Φρειβοῦργον**, ἔνθα τόποι λογοῦ ἄξιοι·

Τὸ *Φρειβοῦργον*, γνωστὸν διὰ τὴν πολυθρόνητον ἐπὶ τοῦ Σίνου (χνομένου εἰς τὸν Ἄαξα) γέφυραν, καὶ *Μουρτένη* παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1476 νίκην τῶν Ἑλβετῶν κατὰ Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ.

20) Ἡ **Βαλεσία** (Le Valais), εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ῥοδανοῦ, διαιρουμένη εἰς *Γερμανικὸν* καὶ *Γαλλικὸν* μέρος, μετὰ τῶν πόλεων·

*Σιῶν* (Σιπτιένου).— *Μαρτινὸν* (Μαρτινάκης), ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. Στενὸν δὲ ὠχυρωμένον ἐνταῦθα εἶνε ὁ Ἅγιος *Μαυρίκιος*.

21) Ἡ **Τεσσίνη** (τοῦ Τικίνου) μετὰ τῆς *Βαλιτζῶνης* (εἰς τὴν Γερμανικὴν Ἑλβετίαν), θέσεως στρατηγικῶς σπουδαίας ἕνεκα τῶν εἰς αὐτὴν συνερχομένων ὁδῶν τῶν Ἄλπεων. Νῦν δ' ἐρχόμεθα·

Γ'.) Εἰς τὴν μικτὴν τοπαρχίαν *Γριζονίαν* (Ῥαιτίαν), ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναμορφωτικὴν, ἔνθα ἀνήκει·

22) Ἡ **Γριζονία**, ἡ μεγίστη τοπαρχία (130<sup>1</sup>/<sub>2</sub> □ Μ.).— Καὶ το μεν **Γερμανικὸν** μέρος, μετὰ τῆς πρωτεύουσας *Χούρης*, περιλαμβάνει τὴν Ὀπισθεν καὶ Κάτω κοιλάδα τοῦ Ῥήνου, τὸ δὲ **Ῥωμανικὸν** μέρος τὴν εὐπορον *Ἐγγαδίην* καὶ τὸ **Ἰταλικὸν** τὰς ἐν τῇ νοτίῳ κατωφερεῖξ τῶν *Ῥαιτικῶν Ἄλπεων* κειμένας κοιλάδας.

## 6. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ (ΟΛΛΑΝΔΙΑ)

[647 □ Μ., 4<sup>3</sup>/<sub>10</sub> ἑκατομμ. Κ.]

Ἄνευ τοῦ Λουξεμβούργου 600 □ Μ., 4,100,000 Κ.].

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῶν Κάτω Χωρῶν (τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας), τὰ Γερμανικὰ

φύλα τῶν Βατανῶν καὶ Φρείσων, ὑπερήσπισαν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων. Παρὰ κληρονομίαν δὲ τῆς Ῥώμης, ἔγειναν οἱ Φράγκοι κύριοι τῆς χώρας· ταύτης δὲ τὸ μὲν βόρειον μέρος περιῆλθεν εἰς Λουδοβίκον τὸν Γερμανὸν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βεροδούνου (843), τὸ δὲ νότιον εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς του. Τὸ δὲ 887 σύμπασα ἡ χώρα ἔγεινε μέρος τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, διαιρεθεῖσα εἰς πολλὰς ἐπαρχίας, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δούξ τῆς Βουργουνδίας Κάρολος ὁ Τολμηρὸς κατεῖχε 13, τὴν 15<sup>ην</sup> ἑκατονταετηρίδα. Καὶ ἡ μὲν θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρία προσήνεγκε τὴν πλουσίαν ταύτην κληρονομίαν εἰς τὸν ἀρχιδούκα τῆς Αὐστρίας Μαξιμιλιανόν· ἐκ δὲ τοῦ γάμου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Φιλίππου μετὰ τῆς Ἰωάννας, θυγατρὸς τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Ἰσπανίας, ἐγεννήθη ὁ ἐνώσας τὴν Βουργουνδίαν, Ἰσπανίαν καὶ Αὐστρίαν, Κάρολος ὁ Ε'. Ἡ βιαία ὁμως ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Φιλίππου τοῦ Β' τῆς Ἰσπανίας, κληρονομήσαντος καὶ τὰς Βουργουνδικὰς προσέτι χώρας, ἐπένεγκε τὴν ἀποστασίαν τῶν Κάτω Χωρῶν, ἀρχηγούντων τοῦ πρίγκιπος τῆς Ὁράγγης Γουλιέλμου καὶ τοῦ Μαυραίου· ἐπτα δ' ἐπαρχίαι ἐκήρυξαν ἑαυτὰς ἀνεξαρτήτους τὸ 1579, ἀνεγνωρίσθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν Βεσφαλικὴν εἰρήνην. Αἱ δὲ νότιοι ἐπαρχίαι τῆς Βελγικῆς, αἵτινες εἶχον μείνη εἰς τὴν Ἰσπανίαν, περιῆλθον τὸ 1714 εἰς τὴν Αὐστρίαν διὰ τῆς ἐν Ῥαστάττῃ εἰρήνης, καὶ τὸ 1797 εἰς τὴν Γαλλίαν, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Κάμπου Φορμίου. Καὶ τῶν Ὀλλανδῶν δὲ ἡ ἀνεξαρτησία κατεπίσθη ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ὅστις τὸ 1806 ἐγκατέστησε βασιλέα τῆς Ὀλλανδίας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λουδοβίκον, καὶ παραιτηθέντος αὐτοῦ τὸ 1810, ἦνωσε τὴν χώραν μετὰ τῆς Γαλλίας. Πεσόντος δὲ τοῦ Ναπολέοντος, συνηνώθησαν μὲν πάλιν αἱ

δύο επικράτειαι υπό τὴν κυβέρνησιν *Γουλιέλμου* τοῦ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν *Όραγγείων*, ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεστύχθησε τὸ Βέλγιον, καὶ ἀπετέλεσεν ἰδιαιτέρον βασιλεῖον. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1849 βασιλεὺς τῶν Κάτω Χωρῶν εἶνε *Γουλιέλμος* ὁ Γ', ὧν συγχρόνως καὶ ἀρχιδούξ τοῦ Λουξεμβούργου. Καὶ ἡ μὲν κατὰ γῆν δύναμις αὐτοῦ σύγκειται ἐξ 65 χιλ. ἀνδρῶν, ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν ἐξ 122 πλοίων μετὰ 550 τηλεβόλων. — Τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν καὶ ὀμιχλωδές· ἡ παιδεία πολὺ διαδεδομένη.)

† **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.** Ἡ περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Ρήνου* κειμένη, ὑπὸ τοῦ *Μόση* καὶ *Σκάλδιος* ἀρδευομένη χώρα, περιζώννυται κατὰ μὲν τὰς ἀκτὰς ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης, κατὰ πάντα δὲ τὰ ἄλλα σύνορα ὑπὸ γῆς ἰλυώδους, καὶ ὁμοιάζει πρὸς τόπον συγκείμενον ἐκ νήσων. Μόλις δὲ κατὰ τὸν 13<sup>ον</sup> αἰῶνα ἔλαθε γένεσιν ἐκ πλημμύρας ἡ λιμνοθάλασσα τῆς *Ζουίδης* (ἢ *Σεούδης*, 60 □ M.), ἡ *Σύη* καὶ ἡ *Χαρλέμιος* (ἐσχάτως ξηρανθεῖσαι), ἐπι δὲ ὁ *Δολλάρτιος κόλπος*. Τὰς δὲ περαιτέρω τῆς θαλάσσης εἰσδύσεις διεκώλυσαν οἱ Ὀλλανδοὶ διὰ προχωμάτων, φρακτῶν καὶ διωρυγῶν (ἡ βόρειος Ὀλλανδικὴ διώρυξ, 10 M. μακρά).

† **Ἐμπόριον.** Τὸ περὶ τὸ 1600 μ. Χ. πρῶτον τῆς γῆς ἔμποριον κατήντησε τανῦν εἰς διαμετακόμισιν μεταξὺ τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν ἐπικρατειῶν τῆς μέσης Εὐρώπης.

† **Πληθυσμὸς. Φρησκειά.** Οἱ κάτοικοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν *Φράγκων* καὶ *Φρείσων*· οἱ τελευταῖοι μάλιστα κατοικοῦσι σύμπασαν τὴν παραλίαν τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Σκάλδιος* μέχρι τοῦ *Σλεσβίκου*. — Καὶ τὰ μὲν  $\frac{3}{3}$  τοῦ πληθυσμοῦ πρεσβεύουσι τὸ *Προτεσταντικὸν δόγμα*, σχεδὸν δὲ τὰ  $\frac{2}{3}$  ἀνήκουσιν εἰς τὴν *Καθολικὴν ἐκκλησίαν*· καὶ περὶ τὰς 80 χιλ. εἶνε Ἰουδαῖοι.

Διαιρείται δὲ ἡ Ὀλλανδία εἰς τὴν

1) **Βόρειον Ὀλλανδίαν**, χερσόνησον, μετὰ τῶν εἰς ταύτην ἀνηκουσῶν νήσων, *Τεξέλης*, *Βλαιλάνδης* καὶ *Τεσσαλέγγης*. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε:

*Ἀμστελδάμορ*, μετὰ 380 χιλ. Κ. (συμπεριλαμβανομένων τῶν προαστείων), παρὰ τὸν Ἀμστελον ποταμόν, ἐπὶ πεσσάλων ὠκοδομημένη, καὶ διὰ πολλῶν διωρύγων εἰς 90 νήσους διηρημένη. Ἔχει δὲ πανεπιστήμιον καὶ πολὺ ἐμπόριον. — *Χαρλέμη*, <sup>40.000</sup> περίφημος διὰ τοὺς ἀνθῶνας αὐτῆς (*Ζααρδάμη*) (~~πεσσάλων~~ *Σααρδάμη*) μετὰ ναυπηγείων.

2) Τὴν **Νότιον Ὀλλανδίαν**, ἔνθα πόλεις ἀξιοσημείωτοι. *La Haye*

*Καὶ Χάγη*, καθέδρα τῆς κυβερνήσεως, μετὰ 125 χιλ. Κ. (συμπεριλαμβανομένων τῶν προαστείων). — *Λεῦδη* (Λούγδουρον τῶν Βρυταυῶν), μετὰ πανεπιστημίου, ἔνθα διδάσκει ὁ περιώνυμος ἐλληνιστῆς Κόβητος, καὶ 40,000 Κ. παρὰ τὸν παλαιὸν Ἑῆνον. — *Ροττερδάμη*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μόση, μετὰ 150 χιλ. Κ. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει σπουδαῖον ἐμπόριον σίτου, σῖνων τοῦ Βορδῶ καὶ καπνοῦ. — *Δορτρέχτη*, μετὰ 30 χιλ. Κ., ἐπὶ τινος νήσου τοῦ Μερούη ποταμοῦ.

3) Τὴν **Ζηλανδίαν**, ἔνθα πόλεις λόγου ἄξια:

*Μιδδελβούργον*, πρωτεύουσα, καὶ *Βλισσίγγη*, ἀμφότεραι ἐπὶ τῆς νήσου Βαλχερένης.

4) Τὴν **Βόρειον Βραβάντην**, τὴν καὶ μεγίστην ἐπαρχίαν, περιλαμβάνουσαν 93 □ Μ., ἐν μέρει ἀκαλλιεργήτους καὶ ἰλυώδεις τόπους, μετὰ τριῶν φρουρίων ἐν τοῖς συνόροις.

5) Τὴν **Οὐτρέχτην** (*Ultrajectum*), τὴν μικροτάτην μὲν τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ λαμπρῶς καλλιεργημένην.

Ἐνταῦθα πόλις ἀξία λόγου εἶνε·

Ἡ *Οὐτρέχτη*, μετὰ 70 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.

6) Τὴν **Γελδρίαν**, τὴν δευτέραν κατὰ τὸ μέγεθος ἐπαρχίαν (92 □ Μ.). Περιλαμβάνει δ' αὕτη τὸ μέγιστον μέρος τῆς εὐφορου Βατανίας (τῆς *Insula Batavorum*) καὶ τὴν ἀμυώδη *Βελουβίαν*, πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀρχαίμης· ἔχει δὲ πόλεις·

Τὴν *Νυβέγην* (*Noviomagus*), παρὰ τὸν Βαάλην, μετὰ 30 χιλ. Κ., καθολικὴν καὶ βιομήχανον, καὶ τὴν Ἀρχαίμην, φρούριον παρὰ τὸν Ῥήνον, μετὰ 40 χιλ. Κ.

7) Τὴν **Πέραν Ῥοσσέλην**, μετὰ τῆς ὠχυρωμένης πρωτευούσης *Ζβάλλης*. *Zwolle*

8) Τὴν **Δρένθην**, τὴν πτωχοτάτην ἐπαρχίαν, χώραν μεσόγειον, ἔνθα σημειώσεως ἀξία εἶνε ἡ Ἀσσένη.

(*Frise*) 9) Τὴν **Φρεισλανδίαν**, μετὰ γῆς ἐπιπέδου καὶ γονίμου, ἔνθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε·

Ἡ *Λεουβάρδη* ἐπὶ διωρύγων, ἔχουσα ἐμπόριον λινῶν ὑφασμάτων καὶ 30 χιλ. Κ.

+ 10) Τὴν **Γρωνέγγην**, παρὰ τὸν Δολλάρτιον κόλπον, μετὰ τοῦ Βουρταγγίου ἐλους, εἰς τὰ ἀνατολικά σύνορα. Ἐνταῦθα πόλις λόγου ἀξία εἶνε ἡ

*Γρωνίγγη*, φρούριον μετὰ πανεπιστημίου καὶ 50 χιλ. Κ.

11) Τὸ **Λιμβουργον**, καθολικόν, ἔνθα τόποι λόγου ἀξιοί· +

+ *Μαστρέχτη* (30 χιλ. Κ.), καὶ *Βελιώ*, ἀμφοτέραι παρὰ τὸν *Μόσην*. — *Ρουμόρδη*, φρούριον. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν συγκαταλέγεται καὶ τὸ

+ **Λουξεμβουργον**, μέγα δουκάτον παρὰ τὸν Μοσέλλαν καὶ Σούρην (47 □ Μ.) μετὰ 210 χιλ. καθολικῶν Κ. καὶ πάντων σχεδὸν Γερμανικῆς καταγωγῆς. Ἐχει δὲ ἴδιαν πολιτείαν καὶ διαίκτησιν, κηρυχθὲν οὐδέτερον ἀπὸ τοῦ

1867. Πόλιν δ' ἔχει ἐλευθέραν εἰς τὸ ἐμπόριον τὸ *Λουξεμβούργον*, παρὰ τὸν Ἑλζιον ποταμόν, μετὰ 20 χιλ. Κ.

Ἐξωτερικαὶ κτήσεις.

Ἐν μὲν τῇ Ἑσσίᾳ αἱ Σουρδαῖαι νῆσοι (Ἰάβα μετὰ 19,800,000 Κ.) καὶ αἱ Μολουῦκται.

Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ ἡ Σουρινάμη καὶ Παραμάριβος· ἐκ δὲ τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ὁ Ἅγ. Εὐστάθιος, ὁ Ἅγ. Μαρτῖνος καὶ ἡ Σάβα· καὶ αἱ Ὑπήγεμοι νῆσοι, ἐν αἷς ἡ Κιορτσῶ (ᾔθεν τὸ ὀμώνυμον ποτόν).

## 7. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

[535 □ Μ., 5 1/2 ἑκατομμ. Κ.).

Τὸ 1830 ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῆς Ὀλλανδίας· ἀπὸ δὲ τοῦ 1865 βασιλεύει ὁ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου Λεοπόλδος ὁ Β'. Καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ Φλανδρῶν (4/7 τοῦ πληθυσμοῦ) κατέχουσι τὴν πεδιάδα, οἱ δὲ Ῥωμᾶνοι Βαλλόνοι (3/7) τὴν πρὸς νότον πλήρη λόφων χώραν, προερχομένην ἐκ τῶν ὄρέων Ἀρδεννῶν. Σύμπαντες δὲ σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε καθολικοὶ, βιομηχανικώτατοι ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὸν κόσμον, πρωτεύοντες δ' ἅμα καὶ κατὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ (10,317 Κ. εἰς 1 □ Μ.). Ἡ κατὰ γῆν δύναμις ἀναβαίνει ἐν πολέμῳ εἰς 100 χιλ. ἀνδρῶν. Διαιρεῖται δὲ εἰς 9 ἐπαρχίας· καὶ εἰς μὲν

Α'. Τὰς Φλανδρικὰς ἐπαρχίας ἀνήκουσι·

1) Ἡ Νότιος Βραβάντη, ἡ μόνη μεσόγειος ἐπαρχία, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου·

*Βρυξέλλαι*, πρωτεύουσα μετὰ 160, χιλ. Κ. (μετὰ δὲ τῶν συνορευόντων δήμων 400 χιλ. Κ.), παρὰ τὸν Σέννην ποταμόν, συγκοινωνοῦσα διὰ διωρύγων μετὰ τῆς Ἀντ-

θερπίας και τοῦ Σκάλδιος. — *Λουβαίνη*, παρὰ τὸν Δύλην, μετὰ πανεπιστημίου και 35 χιλ. Κ. †

2) Τὸ **Λιμβούργον**, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μόση, μετὰ τῆς *Υογγέρης*.

3) Ἡ **Ἀνтверπία**, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Σκάλδιος, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου.

*Ἀντθερπία* (Anvers), φρούριον και εὐλίμενος πόλις μετὰ 170 χιλ. Κ. και μεγάλης ἐξαγωγῆς πετρελαίου. — *Μερελένη*, κέντρον τοῦ δικτύου τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων (περίπου 500 Μ.) μετὰ 40 χιλ. Κ. †

4) Ἡ **Ἀνατολικὴ Φλανδρεία**, (16, 180 Κ. ἀναλογουσιν εἰς 1 □ Μ.) μετὰ πλουσίας γεωργίας και βιομηχανίας. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε:

*Γάρδα*, εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Σκάλδιος και Λεύη (Lys), ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ πόλις, μετὰ πανεπιστημίου και 130 χιλ. Κ. †

5) Ἡ **Δυτικὴ Φλανδρεία**, ἔνθα πόλεις ἀξιοσημειώτοι:

*Βρύγαι*, πόλις ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ, μετὰ 45 χιλ. Κ. † (*Οστένδη*, ἡ μόνη ἐνταῦθα εὐλίμενος πόλις. — *Κουρτραῦη* (ἡ *Κουρτρικκη*), μετὰ 30 χιλ. Κ. και λινουργικῆς βιομηχανίας.)

(Β'. Τῆς **Βαλλονικῆς ἐπαρχίας**. Εἰς ταύτας ἀνήκουσι:

6) Ἡ **Ἐννεγαυῖα**, ἔνθα πόλεις εἶνε: ἡ *Μόρση* ἡ *Βέργη* και ἡ *Τουρναὴ* ἡ *Δουρῖκη*, φρούριον μετὰ 30 χιλ. Κ. και

7) Ἡ **Ναμούρη**, πόλιν ἔχουσα τὴν *Ναμοίρην*, φρούριον εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Μόση και *Σάμβρη*, και

8) Ἡ **Λυττίχη**, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογου: ἡ *Λιέγη* (*Λυττίχη*), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Μόσην μετὰ 120 χιλ.



Κ., πανεπιστημίου και ἐργοστασίων χάλυβος και σιδήρου.

— Βερβιέρση, μετὰ ἐργοστασίων ἐριούχου και 40 χιλ. Κ.

— Σπία, μετὰ περιφήμων σιδηρούχων ιαματικῶν ὑδάτων.

9) Τὸ **Βουξερ-δοῦργον**, μετὰ τῆς Ἀρλόνης και Βουϊλλῶνος, ὅπουθεν κατήγετο ὁ ἀρχηγὸς τῶν σταυροφόρων ἱπποτῶν Γεδοφρέδος ὁ Βουϊλλῶνος. †

## 8. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

(*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ἦδη τὸ 113 π. Χ. οἱ Κίμβροι και Τεῦτορες ἐνεποίουν τρόμον εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Καὶ ἀπέδιωξε μὲν τοὺς Γερμανοὺς πέραν τοῦ Ῥήνου ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, και ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς Οὐάρος προσέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν χώραν ἐπὶ Αὐγούστου, κατενικήθη ὁμως ὑπὸ τοῦ Ἀρμινίου. Κατὰ δὲ τὴν μεγάλην τῶν ἐθνῶν μετατάσασιν (375) οἱ Γερμανοὶ κατέλιπον εἰς τοὺς Σλαύους τῆς πρὸς Ἀνατολῆς τοῦ Ἄλβιος και τοῦ Βοεμικοῦ δρυμοῦ χώρας, και στραφέντες πρὸς δυσμικὴ ἐθελιώσαν Γερμανικῆς ἐπικρατείας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Βόρειον Ἀφρικὴν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν και Ἀγγλίαν. Ἰσχυρότατον δὲ πάντων ὑπῆρξε τὸ τῶν Φράγκων ἐν Γαλλίᾳ, ὑποταχθέντων ἐπὶ Χλωδοβίκου και τῶν διαδόχων αὐτοῦ τὴν 6<sup>ην</sup> ἑκατονταετηρίδα τοὺς Βησιγόθους και Βουργουνδίους ἐν τῇ πρὸς Δ. και Ν. Γαλλίᾳ, και τοὺς Ἀλεμαντοὺς και Θουριγγίους ἐν Γερμανίᾳ. Μεγαλῆτερον κράτος ἵδρυσεν Κάρολος ὁ Μέγας (768—814), ὅστις ἐνισχύσας τὸν χριστιανισμόν και στεφθεὶς αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, ἐδημιούργησε δευτέραν κοσμοκρατορίαν, ἐκτεινομένην ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας μέχρι τῆς Δανίας και ἀπὸ τῆς Σαξονίας μέχρι τῆς Ῥώμης. Τὴν μεγάλην δὲ ταύτην κληρονομίαν διμοιράσθησαν οἱ ἔκγονοί του εἰς τὴν ἐν Βεροδούμφῳ συνθήκῃ (813), και ἤρχισεν ἀπὸ Λουδοβίκου τοῦ Γερμανοῦ ἡ ἱστο-

ρία του Γερμανικού κράτους, καθόσον ο μὲν μεγαλύτερος υἱὸς αὐτοῦ *Λοθάρος*, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος, ἔλαβε τὴν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων μέχρι τῆς Βορείου θάλασσης καὶ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου πρὸς Ἀν. μέχρι τοῦ Ῥοδανοῦ, Σαῶνα, Μόση καὶ Σκάλδιος πρὸς Δ. χώραν (*Λοθαριγγίαν* καλουμένην)· τὸ δὲ καθ' αὐτὸ Φραγκικὸν κράτος (*Γαλλία*) περιῆλθεν εἰς *Κάρολον τὸν Παλαφρόν*. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ τούτων ἐπικρατειῶν ἡ Γερμανία ἀπέκτησε δύναμιν παγκόσμιον. Ἀφοῦ δηλ. ὁ βασιλεὺς τῶν Γερμανῶν *Ἐρρίκος ὁ Α'*, κατανικήσας τοὺς Οὐγγρους (933), Δανοὺς καὶ Σλαῦους, ἐξέτεινε τὰ σύνορα τοῦ κράτους πρὸς Ἀν. τοῦ Ἀλβιος, καὶ ἀνύψωσε τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ὑπεράνω τῶν ὑποτελῶν τοῦ κράτους, ἔλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ *Όθων ὁ Μέγας* ἐν Ῥώμῃ (962) τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα, παραμεῖναν ἕκτοτε εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ *Σταυρικοῦ οἴκου* οὐ μόνον ἐτέλουν φόρον οἱ Δανοί, Πολωνοὶ καὶ Οὐγγροὶ, ἀλλὰ προσελήφθη καὶ τὸ βασιλεῖον τῶν δύο Σικελιῶν· *Φριδερίκος* δὲ ὁ Β' ἀνηγορεύθη καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλεὺς. Ἄλλ' ἐκλιπόντων τῶν Σταυρῶν, ἤρχισεν ἡ Γερμανία νὰ παρακμᾷζῃ· οἱ δὲ κόμητες καὶ δούκες, ἄχρι τοῦδε ὑπέλληλοι τοῦ αὐτοκράτορος, ἔγειναν κατὰ μικρὸν αὐτοδέσποτοι· διεσπᾶσθη δὲ ἡ ἐνότης, γενομένης τῆς βασιλείας αἰρετῆς. Κατὰ δὲ τὸ χρυσόβουλλον *Καρόλου* τοῦ Δ' (1356) τρεῖς κληρικοὶ ἡγεμόνες (*Μογουντίας*, *Αἰγούστας Τρηβιρῶν* [Trier] καὶ *Κολωνίας*) καὶ τέσσαρες κοσμικοὶ (ὁ βασιλεὺς τῆς *Βοεμίας*, ὁ κόμης τοῦ παραρρηγίου *Παλατινάτου*, ὁ δούξ τῆς *Σαξονίας* καὶ ὁ μαργιῶν τοῦ *Βρανδεμβούργου*) ἐξέλεγον τὸν αὐτοκράτορα· οἱ δὲ λοιποὶ ἡγεμόνες καὶ αἱ ἐλεύθεραι πόλεις ἔπεμπον ἀπεσταλμένους εἰς τὴν δίαιταν, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1663 συνήρχετο διαρκῶς εἰς τὴν *Ρατισβόνναν* (*Ῥεγενσβούργου*).

Ἄλλ' ἤδη πρότερον ἡ Βεστωαλικὴ εἰρήνη εἶχεν ἀπονεύμη εἰς τοὺς ἡγεμόνας τὴν κατὰ τόπους ἀρχὴν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνομολογεῖν συνθήκας καὶ μετὰ ξένων ἐπικρατειῶν· εἰς δὲ τὸν αὐτοκράτορα ὀλίγα μόνον προνόμια καὶ ἐλάχιστα εἰσοδήματα παρεχώρησαν. Εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν ὁ τριακονταετῆς θρησκευτικὸς πόλεμος εἶχε καταστήσει τὴν Γερμανίαν ἐξηρημένην ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Γαλλίας· ἡ τελευταία μάλιστα οὐ μόνον ἤρπασεν ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', τὰς πρὸς Δ. πλουσιωτάτας ἐπαρχίας (Ἄλσατιαν), καὶ ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α'. τῷ 1806, καθότι Φραγκίσκος ὁ Β'· κατέλιπεν αὐτὴν ὡς «κληρονομικὸς αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας»· τὰ δὲ Γερμανικὰ κράτη, ἐκτὸς τῆς Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας, ἀποτελέσαντα τὸν δεσμὸν τοῦ Ῥήνου, ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ τὸ 1815 ἐλευθερωθεῖσαι ἀπὸ τῆς ξένης ἀρχῆς 35 Γερμανικαὶ μοναρχίαι καὶ 4 δημοκρατίαι ἀπετέλεσαν τὸν «Γερμανικὸν δεσμὸν.» Ἡ ἀνακίνησις ὅμως τοῦ 1848 ἐπήγαγε τὴν διάλυσιν τῆς διαίτης τοῦ δεσμοῦ, ὡς μὴ δυναμένου νάποτελέσῃ κεντρικὴν ἀρχὴν ἰσχυρὰν πρὸς τὰ ἐξω. Ἡ δ' ἐν Φραγκφούρτῃ ἐδρεύουσα ἐθνικὴ τῶν Γερμανῶν συνέλευσις ἐξέλεξε τὸν μὲν ἀρχιδούκα τῆς Αὐστρίας Ἰωάννην ἐπίτροπον τοῦ κράτους, τὸν δὲ βασιλέα τῆς Πρωσσίας Φριδερίκον Γουλιέλμον Δ'. (28 Μαρτ. 1849) κληρονομικὸν αὐτοκράτορα τῶν Γερμανῶν. Διαλυθείσης δὲ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, συνῆλθε μὲν πάλιν ἡ παλαιὰ τοῦ δεσμοῦ δίαιτα ἐν Φραγκφούρτῃ τῷ 1850, καὶ συνεδρίασε τὸ τελευταῖον τῇ 24ῃ Αὐγούστου 1866· ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐξερράχη (16 Ἰουνίου) πόλεμος τῆς Πρωσσίας πρὸς τὴν Αὐστρίαν, βοηθουμένην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ·

κατατροπωθείσης δὲ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν ἐν Καινιγγόσι-  
τσῶ μάχην (3 Ἰουλίου 1866), ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῆς κα-  
τέλιπε παντελῶς τὰ δουκᾶτα Σλέσθικον καὶ Ὀλστέινον,  
ἀνεγνώρισε δὲ τὴν διάλυσιν τοῦ Γερμανικοῦ δεσμοῦ καὶ  
συγκατένευσε εἰς νέαν μεταρρύθμισιν τῆς Γερμανίας ἄνευ  
τῆς συμμετοχῆς τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας.

Ἄλλεπαλλήλως δὲ προσῆλθον εἰς τὸν Βόρειον Γερμα-  
νικὸν δεσμὸν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Πρωσσίας πᾶσαι αἱ  
Γερμανικαὶ ἐπικράτειαι, πλὴν τῆς Βαυαρίας, Βυρτεμβέρ-  
γης, Βάδης καὶ Ἑσσης· ἀλλὰ καὶ αὗται συνωμολόγησαν  
συνθήκας, καθ' ἃς ἐν περιπτώσει πολέμου ἔμελλον νὰ τάτ-  
τωσι τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν δυνάμεις ὑπὸ τὴν Πρωσ-  
σίαν. Ἦδη δὲ τῷ 1870 ἐξεπληρώθησαν αἱ συνθήκαι εἰς  
τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον ἡ Γαλλία ὑπὸ μηδαμινὴν πρό-  
φασιν ἐκήρυξε πρὸς τὴν Γερμανίαν, τῇ 19 Ἰουλίου. Κατὰ  
τὸν πόλεμον δὲ τοῦτον, τὸν ἀληθῶς διὰ τὰ σύνορα τοῦ  
Ῥήνου γενόμενον, σύμπασα ἡ Γερμανία ἠγέρθη ὡς εἰς ἄν-  
θρωπος· καὶ ἐνίκησε νίκας κατὰ τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν  
μεγαλοπρέπειαν σπανιωτάτας εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστο-  
ρίαν. Εὐθὺς δὲ κατ' ἀρχάς οἱ Γερμανοὶ κατετρόπωσαν  
τοὺς Γάλλους ἐν Βαισσεμβούργῳ (4 Αὐγούστου), Βέρθη  
καὶ Σπιχερένῃ (6 Αὐγούστου), καὶ μετὰ τρεῖς φονικῶν  
ἀγώνων ἡμέρας (14, 16 καὶ 18 Αὐγούστου) ἔκλεισαν τὸν  
ἐχθρικὸν στρατὸν εἰς τὸ Μέτς (Μέταξ)· ἡ δὲ πρὸς λύτρω-  
σιν τοῦ Μακμαῶν ἀπόπειρα ἐτελείωσε μετὰ τὴν ἐν Σεδᾶν  
μάχην (1 Σεπτεμβρίου) μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν 84,000  
ἀνδρῶν καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέον-  
τος εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Πρωσσίας Γουλιέλμον (2 Σεπτεμ-  
βρίου). Ἦδη δὲ τὴν 4 Σεπτεμβρίου ἐπηκολούθησεν ἐν  
Παρισίοις ἡ θορυβώδης καθαίρεσις τοῦ Ναπολέοντος καὶ  
τῆς δημοκρατίας ἡ ἀνακήρυξις· ὁ δὲ πρὸς τὴν προσωρινὴν

δημοκρατίαν πόλεμος τῆς Γερμανίας ἔγεινε πόλεμος πολιορκητικός, ἀποκλεισθέντων τῶν Παρισίων (19 Σεπτεμβρίου). Καὶ τῇ μὲν 28ῃ Σεπτεμβρίου ἐσυνθηκολόγησε τὸ Στρασβοῦργον, τῇ δὲ 27 Ὀκτωβρίου τὸ Μίτς καὶ ὁ στρατὸς τοῦ Βαζζίν (173,000 ἀνδρῶν, ἐν οἷς 3 στρατάρχαι καὶ 6,000 ἀξιωματικῶν), καὶ μόλις τῇ 28 Ἰανουαρίου 1871 οἱ Παριῖοι. Ἡ δὲ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λοθαριγγίας ἀνταρσία οὐ μόνον διεκωλύθη διὰ τῆς ἡρωϊκῆς πάλης τοῦ στρατοῦ τοῦ Βερδέρου (Ἰαν.), ἀλλὰ καὶ ἐτελείωσε συνεπάγουσα τὴν μετὰβασιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Βούρβαχη (80,000 ἀνδρῶν) εἰς τὴν Ἑλβετικὴν ἐπικράτειαν. Ὁ ἐπτάμηνος οὗτος πόλεμος (καθ' ὃν ἔγειναν 17 μάχαι, 156 συμπλοκαὶ καὶ 20 πολιορκίαι) οὐ μόνον προσέθηκεν εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν Ἀλσατίαν (ἔνευ τοῦ Βελφορτίου) καὶ τὴν Λοθαριγγίαν (μετὰ τοῦ Μίτς) κατὰ τὴν ἐν Φραγκφούρτη τῇ παρὰ τὸν Μοῖνον εἰρήνην (10 Μαΐου 1871), ἀλλὰ καὶ ἀποκατέστησε τὸ ἐν Γερμανικῶν κράτος. Ἡδὴ δὲ τῇ 18 Ἰανουαρίου 1871 εἶχε διακηρύξῃ ὁ βασιλεὺς Γουλιέλμος, ὅτι δέχεται τὸ ἀξίωμα τοῦ κληρονομικοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· τὰ δὲ νότια κράτη προσετέθησαν καὶ αὐτὰ εἰς τὸν δεσμὸν τῆς Βορείου Γερμανίας, πέμποντα εἰς τὸ κοινοβούλιον αὐτῆς ἀντιπροσώπους. Ἐχει δὲ τὸ κοινοβούλιον τοῦ Γερμανικοῦ δεσμοῦ (Bundesrath) τὸ δικαίωμα τοῦ νομοθετεῖν περὶ πάντων τῶν κοινῶν καὶ σπουδαιοτάτων πραγμάτων, συγκείμενον ἐξ ἀντιπροσώπων πάντων τῶν μετεχόντων τῆς Γερμανικῆς συμπολιτείας μὲ 58 ψήφους· τὴν δὲ προεδρείαν ἔχει ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας. Ἡ δὲ διάιτα τοῦ Γερμανικοῦ κράτους (Reichstag), ἐκ 397 βουλευθόρων συγκειμένη, προέρχεται ἐκ κοινῆς καὶ κατ' εὐθείαν ἐκλογῆς μὲ μυστικὴν ψηφοφορίαν. Πάντες ὀφείλουσι νὰ ὑπηρετῶσιν ὡς στρατιῶται κατὰ γῆν· τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐπιμελεῖται ἡ

Πρωσσία. Εἰς κοινὰ δὲ τέλη ὑπόκεινται πάντες ἐν τῷ ἐμπορίῳ (καὶ τοῦ Λουξεμβούργου συμπεριλαμβανομένου), ἐξαιρουμένων τῶν ἐλευθέρων λιμένων τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμης.

**Σύνορα.** Σύνορα τῆς Γερμανίας πρὸς Δ. μὲν εἶνε ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία, πρὸς Β. δὲ ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα, πρὸς Α. ἡ Ῥωσσία καὶ πρὸς Ν. ἡ Αὐστρία καὶ μέρος τῆς Ἑλβετίας.

**Ὅρη καὶ πεδιάδες.** Πρὸς Δ., εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας, μεταξύ Λοθαριγγίας καὶ Ἀλσατίας, κεῖνται τὰ *Βόσγια*, καὶ πρὸς Α. αὐτῶν, ἐπέκεινα τῆς πεδιάδος τοῦ Ῥήνου, φέρεται ἐκ Ν. πρὸς Β. ὁ *Μέλας Δρυμὸς*. Μετὰ τούτου δὲ πρὸς Δ. συνέχεται ὁ *Ἰουράσιος*, ὅστις, μετὰ τοῦ περαιτέρω πρὸς Α. ὑψουμένου *Βοεμικοῦ δρυμοῦ*, περικλείει τὴν *Βαυαρικὴν πεδιάδα*. Συνέχεται δ' ὁ Βοεμικὸς δρυμὸς εἰς τὰ ΒΑ. μετὰ τοῦ *Ἔρτσου* (Ἐρκυνίου), καὶ οὗτος πάλιν ΝΑ. μὲν μετὰ τῶν *Γιγαντείων* (4,938 π.) καὶ *Σουδητίων*, ΒΔ. δὲ μετὰ τοῦ *Θυριγγίου δρυμοῦ*. Τὸ δὲ ὄρος *Χάιτσορ* (3,508 π.) κεῖται πρὸς Β., ἀσχέτως τῶν λοιπῶν.

**Ποταμοί.** Εἰς μὲν τὴν Βορείαν θάλασσαν χύνονται Ὁ *Ῥήνος* (175 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος τὴν πρὸς δυσμὴς Γερμανίαν· ὁ *Βίσευργικ* (70 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τοῦ Θυριγγίου δρυμοῦ· καὶ ὁ *Ἄλβις* (161 Μ. μακρὸς), ῥέων ἐκ τῶν Γιγαντείων ὄρέων.

Εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ἐκρέουσιν ὁ *Ὀδέρας* (120 Μ. Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῶν Σουδητίων, καὶ ὁ *Βιστούλας* (140 Μ. μακρὸς), πηγάζων πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων ὄρέων.

Καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον ὁ *Δούναβις* (380 Μ. μα-

κρός), πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος δρυμοῦ καὶ διερχόμενος τὴν Βαυαρίαν, Αὐστρίαν, Βουλγαρίαν καὶ Ῥωμουνίαν.

**Πληθυσμὸς.** Περίπου 40 ἑκατομμ. εἶνε Γερμανοί, ἐξ ὧν 24 κατοικοῦσι τὴν Πρωσσίαν. Ἐκ δὲ τῶν Σλαύων (3 περίπου ἑκατομμ.) οἱ Κασσοῦθοι κατοικοῦσιν εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Πομερανίας, οἱ Μασοῦροι εἰς τὰ νότια τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας, οἱ Βένδοι (140 χιλ. περίπου) εἰς τὰς δύο Λουσατίας, οἱ Τσέχοι (50 χιλ. περίπου) περὶ τὴν Βρεσλαυίαν καὶ οἱ Πολωνοὶ (περίπου  $2\frac{2}{3}$  ἑκατομμ.) εἰς τὴν ἄνω καὶ μέσσην Σιλεσίαν, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ποσνανίαν καὶ δυτικὴν Πρωσσίαν. Εἰς τούτους προσθετέον καὶ ὀλίγους Γαλλικῆς, Βαλλονικῆς, Δαρικῆς καὶ Λιθουανικῆς καταγωγῆς.

**Προϊόντα καὶ βιομηχανία. Στρατός.** Εἰς τὴν Γερμανίαν ἀκμᾶζει ἡ κτηνοτροφία, τρέφουσι δὲ μάλιστα λαμπροὺς ἵππους αἱ περὶ τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν παράλιοι χώραι. Ἐκ δὲ τῶν ὀρέων ἐξάγεται σίδηρος, λιθάνθρακες, χαλκός, ἄργυρος, μόλυθος, ψευδάργυρος καὶ ἤλεκτρον εἰς τὴν Ἀνατ. Πρωσσίαν. Καὶ ἄλλας δὲ ὀρυκτὸν πολλαχοῦ εὐρίσκεται. Ἀκμᾶζει δ' ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἐριουργία, λιουργία καὶ μεταξουργία, ἀλλὰ μάλιστα ἡ σιδηρουργία, φήμην δὲ παγκόσμιον ἀπέκτησε τὸ ἐν Ἔσση κατᾶστημα τοῦ Κρούπ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὕαλος καὶ ἡ πορσελίνα καλὴ εἶνε, καὶ ἡ ξυλεία πολυειδῶς ἐργασίαν παρέχει.

Καὶ ἡ μὲν πολεμικὴ δύναμις τῶν Γερμανῶν εἶνε 1,457,000 ἀνδρῶν, ὁ δὲ στόλος 86 πλοῖα· ἐξ ὧν 24 θωρηκτὰ μετὰ 532 τηλεβόλων. Ἐπιφανέστατος δὲ πολιτικὸς ὁ Βίσμαρκ.

Ἀνήκουσι δὲ σήμερον εἰς τὸ Γερμανικὸν κράτος ὑπὸ τὴν κληρονομικὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Πρωσσίας αἱ ἐξῆς ἐπικράτειαί·

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

- 1) Τὸ βασίλειον τῆς Πρωσσίας μετὰ τοῦ Λαουεμβούργου.
- 2) Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας.
- 3) Τὸ βασίλειον τῆς Σαξονίας.
- 4) Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης.
- 5) Τὸ μέγα δουκᾶτον τῆς Βάδης.
- 6) Τὸ μέγα δουκᾶτον τῆς Ἑσσης.
- 7) Τὸ μέγα δουκᾶτον τοῦ Μεκλεμβουργίου Σχουερίνου.
- 8) Τὸ μέγα δουκᾶτον τῆς Σαξονικῆς Βειμαρίας.
- 9) Τὸ μέγα δουκᾶτον τοῦ Μεκλεμβουργίου Στρελίτσου.
- 10) Τὸ μέγα δουκᾶτον τοῦ Ὀλδεμβούργου.
- 11) Τὸ δουκᾶτον τῆς Βρουμβίγης.
- 12) Τὸ δουκᾶτον τῆς Σαξονικῆς Μεϊνίγγης.
- 13) Τὸ δουκᾶτον τοῦ Σαξονικοῦ Ἀλτεμβούργου.
- 14) Τὸ δουκᾶτον τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου καὶ τῆς Γόθας.
- 15) Τὸ δουκᾶτον τῆς Ἀνχάλτης.
- 16) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Σβαρτσοβουργίου Ῥουδολστάδης.
- 17) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Σβαρτσοβουργίου Σονδερσχαούσης.
- 18) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Βαλδέκκης.
- 19) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Ῥεούσσης τοῦ παλαιότερου γένους.
- 20) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Ῥεούσσης τοῦ νεωτέρου γένους.
- 21) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Σαουμβουργίου Λίππης.
- 22) Τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Λίππης.
- 23) Ἡ ἐλευθέρα πόλις Λυδέκκη.
- 24) Ἡ ἐλευθέρα πόλις Βρέμη.
- 25) Ἡ ἐλευθέρα πόλις Ἀμβούργου.
- 26) Ἡ Ἀλσατία καὶ Λοθαριγγία.



## ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Μετά 28 ἐπικρατειῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς αὐτοκρατορίας  
Ἀλσατίας καὶ Λοθαριγγίας.

[9,896 □ Μ., 45,234,000 κατοίκων.]

## 1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ

[6,400 □ Μ., 27,280,000 κατοίκων, ἐξ ὧν  
17<sup>3</sup>/<sub>8</sub> ἑκατομμύρια εὐαγγελικῶν.]

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Ἡ Πρωσσία κατ' ἀρχὰς ἦτο μαρ-  
χιωνία (τοῦ Βραδεμβούργου), ἀκμάσασα μάλιστα ἐπὶ τῶν  
Ὁχενζόλλερν. Πρώτη δὲ λαμπρὰ περίοδος τῆς ἱστορίας  
αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐκλέκτορος Φριδερίκου Γου-  
λιέλμου (1640—1688), ὅστις ἔσωσε τὴν χώραν αὐτοῦ  
ἐκ τῆς ἀθλιότητος τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου, τὴν ἐπρο-  
στάτευσε δὲ κατὰ τῆς Πολωνίας, Σουηδίας καὶ Γαλλίας,  
καὶ ἐδημιούργησε τὸν Πρωσσικὸν στρατόν. Ὁ διάδοχος  
δ' αὐτοῦ ὠνόμασεν ἑαυτὸν « βασιλέα τῆς Πρωσσίας » ὡς  
Φριδερίκος Α', τῷ 1701. Ἡ δὲ κυβέρνησις Φριδερίκου  
τοῦ Β' (1740—1786) σημαίνει τὴν δευτέραν λαμπρὰν  
περίοδον, καθ' ἣν προσελήφθη ἡ Σιλεσία καὶ Δυτικὴ Πρωσ-  
σία, ἀνυψώθη δὲ τὸ βασίλειον εἰς *dynastieuropäische*.  
Μετά τινα δὲ ταπεινώσειν τοῦ Ναπολέοντος (1806 καὶ  
1807) ἀποτελοῦσι τὴν τρίτην λαμπρὰν περίοδον οἱ ὑπὲρ  
ἐλευθερίας πόλεμοι (1813 καὶ 1814) ἐπὶ Φριδερίκου Γου-  
λιέλμου τοῦ Γ'. — Τῇ δὲ 5<sup>ῃ</sup> Δεκ. 1848 ἔδωκε Φριδε-  
ρίκος Γουλιέλμος ὁ Δ' εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ *πολίτευμα*  
*συνταγματικόν*. Ἐπὶ δὲ τοῦ νῦν βασιλεύοντος Γουλιέλμου  
τοῦ Α' ἤρχισε τετάρτη λαμπρὰ περίοδος ἀπὸ τοῦ ὀκτώ

μόνον ἡμέρας διαρκέσαντος πρὸς τὴν Αὐστρίαν πολέμου ἕνεκα τῆς λαμπροτάτης ἐν *Καιριγγραισιώνικης* (3 Ἰουλίου 1866). Διὰ δὲ τῆς ἐν Πράγῃ διομολογηθείσης εἰρήνης (23 Αὐγ.) ἡ Πρωσσία ἠϋξήθη διὰ τῶν δουκᾶτων *Σλεσβίκου* καὶ *Ὀλστείνου*, τοῦ βασιλείου τοῦ *Αρνοβέρου*, τοῦ ἐκλεκτοράτου τῆς *Ἔσσης*, τοῦ δουκάτου τῆς *Νασσαντίας* καὶ τῆς ἐλευθέρας πόλεως *Φραγκφούρτης*. ἀνεγνωρίσθη δὲ ὡς πρόεδρος καὶ ἀρχηγὸς τοῦ μεθ' ἑαυτῆς ἐξ 22 ἐπικρατειῶν συγκειμένου βορείου Γερμανικοῦ δεσμοῦ εἰς τε τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ. Τὴν δ' ἡγεμονίαν συμπάσης τῆς Γερμανίας ἔλαβεν ἡ Πρωσσία διὰ τοῦ πολέμου παντὸς τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους πρὸς τὴν Γαλλίαν (1870 καὶ 1871), ἰδρυθέντος τοῦ νέου Γερμανικοῦ κράτους, καὶ ἀπονεμηθέντος εἰς τὸν βασιλέα *Γουλιέλμον* τὸν Α'. τοῦ ἀξιώματος τοῦ *κληρονομικοῦ τῆς Γερμανίας αὐτοκράτορος*.

**Σύνορα.** Πρὸς Β. μὲν ἡ Βόρειος θάλασσα, ἡ *Τυτλανδία* καὶ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα· πρὸς Ἀν. δὲ ἡ *Ῥωσσία* καὶ ἡ *Πολωνία*· πρὸς Ν. ἡ Αὐστριακὴ *Σιλεσία*, *Μοραβία* καὶ *Βοεμία*, *Σαξονία*, *Θυριγγία*, *Βαυαρία* καὶ *Ἔσση*· καὶ πρὸς Δ. ἡ Γερμανικὴ *Λοθαριγγία*, τὸ Βέλγιον καὶ αἱ *Κάτω Χῶραι*.

**Ὅρη καὶ ποταμοί.** Ὅρη μὲν ἔχει πρὸς Ν. τὰ *Σουδητία* καὶ *Γιγάντεια*, πρὸς τὴν Γαλλίαν δὲ τὰ *Βόσγια*, καὶ εἰς τὸ μέσον τὸ *Χάρτσον*· ποταμοὺς δὲ τὸν *Ὀδέραν*, διαρρέοντα σύμπασαν σχεδὸν τὴν ἐπικράτειαν, τὸν *Βιστούλαρ* ἐν τῇ κάτω ῥοῇ αὐτοῦ, τὸν *Ἄλβιν*, εἰς τὴν *Σαξονίαν* καὶ τὸ *Βρανδεμβουργον*, τὸν *Βίσουγγιν* κατὰ τὸ μέγιστον μέρος, καὶ τὸν *Ῥήνον* εἰς τὰς παραρρηνίους χώρας. Εἰς δὲ τὸ *Ὁχενζόλλερν* τὸν *Νέκκαρον* καὶ *Δούναβιν*.

**Πληθυσμὸς.** Οἱ καθ' αὐτὸ Γερμανοὶ εἶνε περὶ τὰ 24 ἑκατομύρια. Οἱ δὲ μὴ ὀμιλοῦντες Γερμανιστὶ εἶνε *Πολωνοὶ*

(2 1/2 εκατομμύρια). Λιθουανοί, Βένδοι, Τσέχοι, Βαλλόνοι και Δανοί. Ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν 17,600,000 εἶνε Εὐαγγελικοί, 9,200,000 Καθολικοί καὶ 60 χιλ. ἀνήκουσιν εἰς ἄλλα δόγματα. Ἰουδαῖοι δὲ ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰς 330 χιλ.

**Κλίμα καὶ γῆ.** Τὸ κλίμα πρὸς Β. μὲν εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, πρὸς Ν. δὲ συγκερασμένον, ἡ δὲ γῆ εἶνε λίαν προσφυῆς πρὸς γεωργίαν, ἐκτὸς τῶν βορείων τόπων, παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, λινάριον, γεώμηλα καὶ τὸν οἶνον τοῦ Ῥήνου. Ἐχει δὲ καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου καὶ λιθανθράκων· πλησίον δὲ τῆς Βαλτικῆς ἐξάγεται καὶ ἤλεκτρον, ὡς εἶπομεν ἤδη.

**Παιδεία καὶ βιομηχανία.** Ἡ παιδεία ἐν Πρωσσίᾳ εἶνε τὰ μέγιστα ἀνεπτυγμένη. Ἐχει 9 πανεπιστήμια καὶ πλήθος ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων· ὁ δὲ λαὸς ὅλος σχεδὸν μαθάνει γράμματα καὶ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ γυμνάζεται εἰς τὰ στρατιωτικά. Ἡ κτηνοτροφία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἀκμάζουσιν ἀκμὴν μεγάλην, βοηθούμεναι πολὺ ὑπὸ τῶν διωρύγων καὶ τῶν πανταχοῦ διασχιζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων.

Διαιρεῖται δὲ ἡ Πρωσσία εἰς 12 ἐπαρχίας, ἧτοι

1) Τὴν μαρχιωνίαν **Βρανδεμβούργον**, παρὰ τὸν Ὀδέραν (μετὰ τοῦ Βάρθη) καὶ Ἄλβιρ (μετὰ τοῦ Χαβέλι καὶ Σπρέη). Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε·

**Φραγκφούρτη**, μετὰ 51 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Ὀδέραν. Πλησίον αὐτῆς εἶνε τὸ **Κουερσδόρφιον**, ἔνθα Φριδερίκος ὁ Μέγας ἠττήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Αὐστριακῶν τῷ 1759.— **Βερολῖνον**, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ ἡ πρώτη ἐπιστημονικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γερμανίας. Εἶνε δὲ ἡ σπουδαιοτάτη θέσις τοῦ κατὰ γῆν ἐμπορίου τῆς Εὐρώπης, καθὼ κέντρον τοῦ μεγάλου δικτύου τῶν Γερμανικῶν

σιδηροδρόμων, και ἔχει λαμπρὰς ὁδοὺς και οἰκοδομὰς, οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸ παλαιὸν και νέον μουσεῖον, τὴν ὀπλοθήκην, τὸ θέατρον τῶν μελοδραμάτων, τὸ χρηματιστήριον, κλπ. Κεῖται δὲ παρ' ἀμφοτέρων τὰς ὄχθας τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ Σπρὲν και κατοίκους ἔχει 1,122,000. — *Ποτσδάμη*, ἡ δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου, μετὰ 48 χιλ. Κ. — *Καρλοττεμβούργον*, μετὰ 30 χιλ. Κ., ἔνθα εἶνε τὸ μαυσωλεῖον Φριδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ'. — *Σπάρδαυτ*, φρούριον μετὰ 29 χιλ. Κ. — *Βρανδεμβούργον*, ἡ παλαιότατη πόλις τῆς μαρχιωνίας μετὰ 29 χιλ. Κ.

2) Τὴν **Πομερανίαν**, ἔνθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε· Τὸ φρούριον *Στέττινον*, παρὰ τὸν Ὀδέραν μετὰ 92 χιλ. Κ. Ἐπίγειον αὐτῆς εἶνε ἡ *Σβιτεμύνδη*. — *Στραλσούνδορ*, παράλιος ὄχυρὰ πόλις μετὰ 29 χιλ. Κ.

3) Τὸ δουκῆτον **Σιλεσίαν**, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου· *Βρεσλαυτ*, παρὰ τὸν Ὀδέραν και Ὀλαῦον μετὰ 273 χιλ. Κ., πόλις δευτερεύουσα τῆς ὅλης Πρωσσίας. ἔχει δὲ τὴν προσωνομίαν βασιλικῆς καθέδρας, πανεπιστήμιον και ἐμπόριον ἐκτεταμένον. — *Λειγνιτία*, παρὰ τὸν Κατσβάχην, μετὰ 37 χιλ. Κ. — *Γαιρλίτση*, ἡ σπουδαιότατη πόλις μετὰ τὴν Βρεσλαυτ, ἔχουσα 50 χιλ. Κ. — Ὀππέλην, μετὰ 14 χιλ. Κ. — *Νεῖτση*, μετὰ 21 χιλ. Κ., φρούριον παρὰ ποταμὸν ὁμώνυμον.

4) Τὴν **Σαξονίαν**, ἔνθα πόλεις ἀξιολογώταται· *Μαγδεμβούργον*, φρούριον ὄχυρὸν παρὰ τὸν Ἄλβιν, μετὰ 137 χιλ. Κ. — *Ἀλβεσταδὴ*, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Χάρτσου, μετὰ 31 χιλ. Κ. και λαμπρὰς μητροπόλεως. — *Χάλλη*, παρὰ τὸν Σάλην, μετὰ πανεπιστημίον και 71 χιλ. Κ. — *Ἐρφούρτον*, παρὰ τὸν Γέραν, μετὰ 53 χιλ. Κ. και ἀλατωρυχείων. — *Βυτεμβέργην*, πόλις ὄχυρὰ παρὰ τὸν Ἄλβιν μετὰ 12 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ἦτο πρὶν τὸ νῦν ἐν

Χάλλη πανεπιστήμιον, ὀπόθεν ἐκήρυξεν ὁ Λούθηρος τὴν μεταρρύθμισιν τῷ 1517.

5) Τὴν **Βεστφαλίαν**, ἔνθα πόλεις ἄξιαί λόγου·

*Münster*, πρωτεύουσα μετὰ 40 χιλ. Κ. καὶ καθολικῆς ἀκαδημίας.—*Mind*, φρούριον παρὰ τὸν Βίσουργιν, μετὰ 18 χιλ. Κ.—*Δορτμούνδη*, μετὰ 67 χιλ. Κ., ἀκμαία βιομηχανικὴ πόλις.—*Σώση*, μετὰ πολλῶν πολυτελῶν ἐκκλησιῶν, μεγάλης ἐμπορίας καὶ βιομηχανίας καὶ 14 χιλ. Κ. (ἄλλοτε 70 χιλ.).

6) Τὴν **Παρραρήμιον ἐπαρχίαν**, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Koblenz* (Confluentes), φρούριον ἰσχυρὸν εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ῥήνου καὶ Μοσέλλα καὶ πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λάνα, ἔχουσα μετὰ τοῦ ἀπέναντι φρουρίου Ἐρενθρεϊτστέινου 31 χιλ. Κ.—*Köln*, φρούριον παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ῥήνου, μετὰ 145 χιλ. Κ. εἶνε δὲ ἡ πλουσιωτάτη παρὰ τὸν κάτω Ῥήνον πόλις, ἔχει ζωηροτάτην ἀτμοπλοίαν καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ ὄχρου Ἄουτιου διὰ σιδηρᾶς γεφύρας.—*Bonn*, ὡσαύτως παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ῥήνου, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 32 χιλ. Κ.—*Δυσσελδόρφη*, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ῥήνου, μετὰ 95 χιλ. Κ., ἀκαδημίας τῶν τεχνῶν καὶ ζωγραφικῆς σχολῆς.—*Ἐλβερφέλδη* καὶ *Βάρμη* ὁμοῦ, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Βουπέρου, μετὰ 190 χιλ. Κ. καὶ ζωηρᾶς βιομηχανίας.—*Ἔσση* μετὰ 57 χιλ. Κ. καὶ μεγαλοπρεπεστάτων χυτηρίων χάλυβος (τοῦ Κρούπ).—*Κρεφέλδη*, κυρία ἔδρα τῆς περὶ τὴν μέταξαν καὶ τὸ ἐξάμιτον (κατηφὲν) βιομηχανίας μετὰ 74 χιλ. Κ.—*Ἀκνίσπραον* (Ἄαχεν), πανάρχαιος καθέδρα Καρόλου τοῦ Μεγάλου. ἔχει δὲ θερμὰ λουτρά, βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 85 χιλ. Κ.—*Ἀύγούστα Τρηβιρῶν* (Τρεϊρον), κάτω

τῆς εἰσροῆς τοῦ Σάρα εἰς τὸν Μοσέλλαν. Αὕτη εἶνε ἴσως ἡ ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Γερμανίας, ἔχουσα μνημεῖα Ῥωμαϊκὰ καὶ 37 χιλ. Κ.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκουσι καὶ αἱ χῶραι τῶν Ὁχετζολλερωρ, ἐξ ἧς κατάρχεται ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Πρωτεύουσα ἡ Σιγμαρίγγη.

7) Τὸ βασίλειον τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας, ἔνθα πόλις ἀξία λόγου·

Ἡ Καινιξβέργη, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τὸν Πρέγγελον, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίου καὶ 141 χιλ. Κ., πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καρτίου.

8) Ἡ Δυτικὴ Πρωσσία, ἔνθα πόλεις λόγου ἀξίαι· Δάντσιγον, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βιστούλα, φρούριον ἰσχυρότατον, ναυτικὸς σταθμὸς τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ βασιλείου, μετὰ 109 χιλ. Κ.—Ἐλβίγγη, μετὰ 34 χιλ. Κ.

9) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ποσνανίας, ἔνθα λόγου ἀξίαι πόλεις·

Ποσνανία, παρὰ τὸν Βάρθην, φρούριον μετὰ 65 χιλ. Κ.—Βρομβέργη, παρὰ τὸν Βράην καὶ τὴν Βρομβέργιον διώρυγα, πόλις βιομηχανικὴ μετὰ 34 χιλ. Κ.

10) Τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Σλεσβικικοῦ καὶ Ὀλστεῖνου, ἔνθα πόλεις ἀξίαι λόγου·

Σλεσβικικόν, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τὸν κόλπον Σλέτιον, μετὰ 15 χιλ. Κ.—Φλεισβοῦργον, πόλις ἐμπορικὴ μετὰ 31 χιλ. Κ.—Ἀλτώνα, παρὰ τὸν Ἄλβιν, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, οἶονεὶ προάστειον τοῦ Ἀμβούργου, μετὰ 91 χιλ. Κ.—Κείλη, ὁ κυριώτερος ναύσταθμος τῆς Πρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 44 χιλ. Κ.

Ἐνταῦθα ἀνήκει τὸ δουκάτον Λαουεμβούργον,

(ἀπὸ τοῦ 1876 ἐνωθὲν ἐντελῶς μετὰ τῆς Πρωσσίας), ἔνθα πόλεις λόγου ἄξιαι τὸ *Λαουεμβούργον*, καὶ ἡ ἐπὶ μικρᾶς νήσου πρωτεύουσα *Ρατσεβοῦργον*.

11) Τὴν ἐπαρχίαν **Ἀννόβερον**, ἔνθα λόγου ἄξιαι πόλεις·

*Ἀννόβερον*, παρὰ τὸν Λείνην, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 143 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα σὺζεται ἡ κατοικία καὶ εἶνε τὸ μνημεῖον τοῦ φιλοσόφου *Λεϊβνιτίου*.—*Γοττγγη*, ὡσαύτως παρὰ τὸν Λείνην, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 20 χιλ. Κ.

12) Τὴν ἐπαρχίαν **Ἑσσην Νασσαυίαν**, ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου·

*Κασσέλη*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μετὰ 58 χιλ. Κ., ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Φούλδα. Ἐνταῦθα εἶνε πελώριος χαλκοῦς ἀνδριάς τοῦ Ἡρακλέους, εἰς τὸ ρόπαλον τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ σταθῶσι 6—8 ἄνθρωποι.—*Βεισβάδη*, μετὰ περιφήμων ἱαματικῶν ὑδάτων καὶ 50 χιλ. Κ.—*Φραγκφούρτη* ἡ παρὰ τὸν Μοῖνον, εἰς τὴν ἐξοδὸν τῆς εὐφόρου πεδιάδος τοῦ Ῥήνου, μετὰ 137 χιλ. Κ., ἀπὸ Καρόλου τοῦ Δ'. σταθερὸς τόπος τῆς ἐκλογῆς τοῦ αὐτοκράτορος, κατὰ τὸν 18<sup>ον</sup> αἰῶνα πόλις τῆς στέψεως, καὶ ἀπὸ τοῦ 1815 μέχρι τοῦ 1866 ἔδρα τῆς διαίτης τοῦ Γερμανικοῦ δεσμοῦ. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ περιώνυμος ποιητῆς Γαίτης καὶ διωμολογήθη πρὸς τὴν Γαλλίαν ἡ εἰρήνη τῆς 10 Μαΐου 1871.

## 2. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ

[1378 □ Μ., 5,285,000 Κ., ὦν  $\frac{3}{4}$  καθολικοί].

Ἡ Βαυαρία κεῖται μεταξὺ τῶν Ἀλπεων, τοῦ Βοεμικοῦ Δρυμοῦ, τῆς Βυρτεμβέργης καὶ τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας· βασιλεύει δ' αὐτόθι Λουδοβίκος ὁ Β'. Διαιρεῖται δὲ

εἰς 8 νομούς, τῶν ὁποίων 7 ἀνήκουσιν εἰς τὸ πρὸς Ἄνατ. μέγα μέρος. Πόλεις δὲ λόγου ἄξια ἐνταῦθα εἶνε:

*Μόναχον*, πρωτεύουσα παρὰ τὸν Ἰσαρον, μετὰ 230 χιλ. Κ. Εἶνε δὲ πλουσιως κεκοσμημένη καὶ ἔχει πανεπιστήμιον, πολυτελεῖς οἰκοδομάς, πινακοθήκας (συλλογὰς ζωγραφιῶν) καὶ γλυπτοθήκας (συλλογὰς ἀγαλμάτων). Πλησίον δὲ τῆς πόλεως εἶνε τὸ 54 π. ὑψηλὸν ἀγαλμα τῆς Βαυαρίας. — *Ἰγγολστάδη*, φρούριον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως. — *Αὔγουστα Βιρδελίκων* (Ἄουξ-βουργον), παρὰ τὸν Λέχον, μετὰ 62,000. Ἡ πόλις αὕτη ἤκμασε τὰ μέγιστα κατὰ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνος ὡς ἐμπορικὴ πόλις τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐδῶ ἐπέδωκαν τὴν διαμαρτύρησιν αὐτῶν οἱ Λουθηρανοὶ (1530). — *Ρεγεσβούργον* (Ρατισβόννα ἢ Regina Castra), παρὰ τὸν Δούναβιν, μετὰ 34 χιλ. Κ., ἄλλοτε ἔδρα τῆς διαίτης. — *Νορμβέργη*, παρὰ τὸν Πεγνίκιον ποταμὸν, μετὰ 100 χιλ. Κ., ἄλλοτε ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γερμανίας. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν καὶ τὰ ἐγκόλπια ὥρολόγια. — *Ερλάγγη*, ἔχουσα προτεσταντικὸν πανεπιστήμιον. — *Φύρθη*, σπουδαία βιομηχανικὴ πόλις, μετὰ 31 χιλ. Κ. — *Βαμβέργη*, παρὰ τὸν πλευστὸν Ρεδνίκιον, μετὰ 30 χιλ. Κ. — *Βερτσβούργον* (Ἐρβίπολις), μετὰ πανεπιστημίου καὶ 51 χιλ. Κ. — *Σπίρα*, ἔνθα ἐθάπτοντο οἱ Γερμανοὶ αὐτοκράτορες. — *Τσβαϊμπρούκεν* (Βιπόντιον), πόλις βιομηχανικὴ, μετὰ 26 χιλ. Κ.

### 3. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΑΞΟΝΙΑΣ

[272 □ Μ., 2,970,000 Κ. ὦν 70 χιλ. καθολικοί].

Τοῦτο κεῖται εἰς τὴν βόρειον κατωφέρειαν τοῦ Ἑρτσου, βασιλέα δ' ἔχει τὸν Ἀλβέρτον καὶ πόλεις ἀξίας λόγου τὴν *Δρέσδην*, τὴν «Φλωρεντίαν τῆς Γερμανίας» διὰ τὰ καλλιτεχνήματα αὐτῆς καὶ τὴν περιφημὸν ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος



γέφυραν. Κατοίκους ἔχει 220 χιλ.—Τὴν *Φρειβέργην*, μετὰ 24 χιλ. Κ.—Τὴν *Λειψία*, εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Λευκοῦ Ἑλστέρου, τοῦ Πλείσση καὶ Πάρθη, μετὰ 250 χιλ. Κ. καὶ διασήμευ πανεπιστημίου. Εἶνε δ' ἡ Λειψία κυρία ἔδρα τοῦ ἐμπορίου τῶν βιβλίων — Τὴν *Ζβικαΐαν*, μετὰ 35 χιλ. Κ. καὶ περιφάρων λιθανθρακωρυχείων.—Τὴν *Χεμίτσην*, τὸ « Σάξονικὸν Μάντσεστερ » μετὰ μεγάλων βαμβακουρυγείων καὶ 95 χιλ. Κ.—Τὴν *Πλαουένην*, πόλιν ἐμπορικὴν μετὰ 29 χιλ. Κ.

#### 4. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗΣ

[354 □ Μ., 1,970,000 Κ., ὦν  $\frac{2}{3}$  εὐαγγελικοί].

Τούτου, κειμένου μεταξὺ τῆς Βάδης καὶ Βαυαρίας, εἰς τὴν ἀνατολικὴν κατωφέρειαν τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, βασιλεὺς εἶνε *Κάρολος* ὁ Α'. πόλεις δ' ἐνταῦθα εἶνε· *Στουτγάρτη*, καθέδρα τοῦ βασιλείου καὶ σπουδαιοτάτη ἔδρα τοῦ ἐν Γερμανίᾳ ἐμπορίου τῶν βιβλίων, μετὰ 117 χιλ. Κ. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ φιλόσοφος Ἑγκελσ.—*Λουδοβικούπολις* (*Λουδβίξβοῦργον*), πρὶν δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου.—*Μαρβάχη*, γενέθλιος τόπος τοῦ διασήμευ ποιητοῦ Σχιλλέρου.—*Τυβίγγη*, παρὰ τὸν Νέκκαρον, μετὰ πανεπιστημίου.—*Οὐλμιά*, μετὰ 33 χιλ. Κ., φρούριον εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰλλέρου καὶ Δουνάβεως, ὅστις ἐνταῦθα γίνεται πλευστός.—*Γαιππίγγη*, πλησίον τῆς ὁποίας εἶνε τὸ Ὀχενστῶφον, ὁπόθεν κατήγοντο οἱ Ὀχενστῶφοι αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας.

#### 5. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΒΑΔΗΣ

[277 □ Μ., 1,570,090 Κ., ὦν τὰ  $\frac{2}{3}$  καθολικοί].

Τούτου, κειμένου κατὰ μῆκος τοῦ Ῥήνου, ὁ μέγας δούξ

καλεῖται *Φριδερίκος*. Δικαιρεῖται δὲ εἰς 11 νομούς, καὶ πόλεις εἰς τούτους ἀξιόλογοι εἶνε αἱ ἑξῆς·

*Καρλσρούη*, πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ δουκός, μετὰ 50 χιλ. Κ.—*Φρειβοῦργον*, εἰς τὴν ἔξοδον τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ *Δρυσάμη*, μετὰ καθολικοῦ πανεπιστημίου καὶ 37 χιλ. Κ.—*Βαδερλάδεν*, εἰς ὠραίαν κοιλάδα τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ μετὰ λουτρῶν.—*Μαγγέμιον*, ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Νεκκάρου*, μετὰ 53 χιλ. Κ.—*Εὔδε.Λέβερη*, εἰς τὴν ἔξοδον τῆς κοιλάδος τοῦ *Νεκκάρου*, μετὰ εὐαγγελικοῦ πανεπιστημίου καὶ 25 χιλ. Κ.—*Κωνσταντία*, παρὰ τὴν ὁμώνυμον (*Βοδαμικὴν*) λίμνην, περίφημος διὰ τὴν ἐνταῦθα γενομένην ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον (1414).

## 6. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΕΣΣΗΣ

[139 □ Μ., 937,000 Κ. ὦν τὸ  $\frac{1}{4}$  καθολικοὶ καὶ 30,000 Ἰουδαῖοι].

Τὸ ὑπὸ τοῦ Ῥήνου διαρρέομενον μέγα τοῦτο δουκάτον καίεται πρὸς Β. τῆς Βάδης καὶ πρὸς Δ. τῆς Βαυαρίας. Καὶ ἀρχιδουξ μὲν αὐτοῦ εἶνε *Λουδουβίκος* ὁ Δ', πόλεις δὲ ἀξιόλογοι·

*Δραμιστάτη*, πρωτεύουσα καὶ πολὺ βιομηχανικὴ πόλις μετὰ 48 χιλ. Κ.—*Όφφενβάγη*, παρὰ τὸν Μοῖνον, μετὰ 29 χιλ. Κ., πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ.—*Μογοντία* (*Maintz*), ὄχυρὰ μετὰ 66 χιλ. Κ. εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ Μοίνου εἰς τὸν Ῥήνον. Εἶνε δ' ἀκμαία ἐμπορικὴ πόλις καὶ συνδέεται διὰ γεφύρας ἐκ πλοίων 1490 π. μακρὰς μετὰ τῆς ὡσαύτως πολὺ ὄχυρᾶς *Καστέλης*, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ῥήνου. Ἐδῶ εἶνε τὸ μνημεῖον τοῦ ἐφευρόντος τὴν τυπογραφικὴν τέχνην Γουττεμβεργίου.—*Βορματία*, μετὰ 19 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα πολλαὶ συνῆλθον διαί-

ται, εἶνε δὲ λαμπρὸν μνημεῖον τοῦ Λουθήρου.— Γείσση, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 17 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Λάνναν.

**7. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΙΟΥ  
ΣΧΟΥΕΡΙΝΟΥ**

[242 □ Μ., 577,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Τοῦτο σύνορα ἔχει πρὸς Β. τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ πρὸς Ν. τὸ Βρανδεμβούργον· μέγας δὲ δούξ εἶνε ὁ Φριδερίκος Φραγκίσκος Β'. πόλεις δ' ἀξίας λόγου ἔχει.

Τὸ Σχουέρινον, μετὰ 30 χιλ. Κ., παρὰ μεγάλην λίμνην ὁμώνυμον· καὶ τὴν Ῥοστόκκην, παρὰ τὸν ποταμὸν Βάρονοβον, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 37 χιλ. Κ.

**8. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΙΟΥ  
ΣΤΡΕΛΙΚΙΟΥ**

[53 □ Μ., 96,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Τούτου, κειμένου πρὸς Ν. τοῦ Μεκλεμβούργου, μέγας δούξ εἶνε ὁ Φριδερίκος Γουλιέλμος καὶ πόλις ἀξία λόγου.

Τὸ νέον Στρελίκιον, μετὰ 9 χιλ. Κ.

**9. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΣΑΞΟΝΙΚΗΣ ΒΕΙΜΑΡΙΑΣ**

[65 □ Μ., 310,000 Κ., ὧν 10,000 καθολικῶν].

Τούτου μέγας δούξ εἶνε ὁ Κάρολος Ἀλεξάνδρος. Κεῖται δὲ πᾶσα ἡ χώρα περὶ τὸν Ἄλβιν καὶ Βίσσουργιν, πρὸς Δ. τῆς Πρωσσίας καὶ Β. τῆς Βαυαρίας, καὶ πόλεις ἀξίας λόγου ἔχει.

Τὴν Βειμαρίαν, πρωτεύουσαν, παρὰ τὸν Ἰλμον, μετὰ 19 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ἔζησαν καὶ ἀπέθανον ὁ Σχίλλερως, Γαίτης, Βειλάνδος καὶ Ἑρδερως.— Ἰέρα, μετὰ πανεπιστημίου. Ἐδῶ πλησίον ἐνίκησεν ὁ Α'. Ναπολέων τοὺς Γερμανοὺς τὸ 1806.— Ἐϊσέναχον, μετὰ τοῦ Βαρθούργου.

(Κάτ. 19 χιλ.), ἔνθα ὁ Λούθηρος ἤρχισε τὴν μετάφρασιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

#### 10. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

[116 □ Μ., 337,000 Κ., ὦν  $\frac{1}{3}$  καθολικοί].

Τούτου, κειμένου παρὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν, μέγας δούξ εἶνε ὁ Πέτρος. Σύγκειται δ' ἐκ τριῶν μερῶν· α'.) Ἐκ τοῦ δουκάτου Ὁλδεμβούργου, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτευούσης, ἐχούσης 21 χιλ. Κ. β'.) Ἐκ τοῦ πριγκιπάτου τῆς *Λυβέκκης*· καὶ γ'.) Ἐκ τοῦ πριγκιπάτου τῆς *Βιρκεμγέλδης*.

#### 11. ΤΟ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΒΡΟΥΝΣΒΙΓΗΣ

[67 □ Μ., 350,000 εὐαγγελικῶν].

Ταύτης, κειμένης ΝΑ. τοῦ Ἀννοβέρου, ὁ δούξ καλεῖται *Γουλιέλμος*. Ἔχει δὲ πόλεις ἀξίας λόγου· τὴν *Βρουνσβίγην*, μετὰ 75 χιλ. Κ., ἔνθα ἀπέθανεν ὁ περίφημος κριτικὸς καὶ ποιητὴς *Λέσαιγγ*, καὶ τὴν *Βολφεμβυττέλην*, μετὰ περιφήμου βιβλιοθήκης.

#### 12. ΤΟ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΣΑΞΟΝΙΚΗΣ ΜΕΪΝΙΓΓΗΣ

[45 □ Μ., 207,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Ταύτης ὁ δούξ καλεῖται *Γεώργιος ὁ Β'*, καὶ πόλιν ἀξίαν λόγου ἔχει·

τὴν *Μεϊνίγγην*, παρὰ τὸν Βέρραν, μετὰ 10 χιλ. Κ.

#### 13. ΤΟ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΣΑΞΟΝΙΚΟΥ ΑΛΤΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

[24 □ Μ., 155,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Ταύτης ὁ δούξ καλεῖται *Ἐρνέστος*. Πόλιν δ' ἀξίαν λόγου ἔχει·

τὸ *Ἀλτεμβούργον*, πλησίον τοῦ Πλείσση, μετὰ 26 χιλ. Κ. καὶ πολλῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων.

#### 14. ΤΟ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΣΛΕΣΩΜΚΟΥ ΚΟΒΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΟΘΑΣ

[36 □ Μ., 194,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τούτου ὁ δούξ καλεῖται Ἐρθέστος ὁ Β'. καὶ πόλεις ἀξίας λόγου ἔχει·

Τὸ Κοβοῦργον, παρὰ τὸν Ἴσκιον ποταμὸν, μετὰ 16 χιλ. Κ., καὶ τὴν Γόθαν μετὰ 23 χιλ. Κ. καὶ γεωγραφικῆς σχολῆς.

#### 15. ΤΟ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΑΝΧΑΛΤΗΣ

[43 □ Μ., 233,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τούτου ὁ δούξ καλεῖται Φριδερίκος. Πόλιν δὲ ἀξιοσημείωτον ἔχει·

Τὴν Δεσσαυτάν, καθέδραν τοῦ δουκάτου παρὰ τὸν ποταμὸν Μούλδην, μετὰ 23 χιλ. Κ.

#### 16 καὶ 17. ΤΑ ΔΥΟ ΠΡΙΓΚΙΝΑΤΑ ΣΧΟΥΑΡΤΣΟΒΟΥΡΓΙΟΣ ΡΟΥΔΟΛΣΤΑΤΤΗ καὶ ΣΧΟΥΑΡΤΣΟΒΟΥΡΓΙΟΣ ΣΟΝΔΕΡΣΧΩΣΗ

[Τὸ πρῶτον 17 □ Μ., 80,000 Κ., τὸ δεύτερον  
16 □ Μ., 71,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τοῦ μὲν πρώτου ὁ πρίγκιψ καλεῖται Γεώργιος, τοῦ δὲ δευτέρου Κάρολος. Πόλεις δ' ἀξιοσημείωτοι ἐνταῦθα εἶνε·

Ἡ Ρουδολσταττη, μετὰ 9 χιλ. Κ., εἰς τὴν ὠραίαν κοιλάδα τοῦ Σάλη. — Σονδερσχῶση, παρὰ τὸν Βίππερον (6 χιλ. Κ.).

#### 18. ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΝΑΤΟΝ ΤΗΣ ΒΑΛΔΕΚΚΗΣ

[20 □ Μ., 57,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τούτου ὁ πρίγκιψ καλεῖται Γεώργιος ὁ Ε'. Πόλιν δ' ἀ-

ξιοσημείωτον ἔχει τὴν καθέδραν *Ἀρόσλιν* (2,500 Κ.).

**19 καὶ 20. ΤΑ ΔΥΟ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΑ ΤΗΣ ΡΕΘΥΣΣΗΣ ΤΟΥ  
ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΥ καὶ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΓΕΝΟΥΣ**

[Τὸ πρῶτον 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> □ Μ., 51,000 Κ., τὸ δεύτερον 15 □  
Μ., 101,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τοῦ μὲν πρώτου πρίγκιψ εἶνε *Ἐρρίκος ὁ ΚΒ'*, τοῦ δὲ  
δευτέρου *Ἐρρίκος ὁ ΙΔ'*. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον πόλιν πρω-  
τεύουσαν ἔχει.

Τὴν *Γρεϊτσην*, παρὰ τὸν Λευκὸν Ἐλστερον, μετὰ 13  
χιλ. Κ.: τὸ δὲ δεύτερον πρωτεύουσαν ἔχει.

Τὴν *Γέραν* μετὰ 27 χιλ. Κ. τὴν μικρὰν Λειψίαν διὰ  
τὴν βιομηχανίαν ἐπικαλουμένην.

**21. ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΝ ΤΗΣ ΣΧΛΟΥΜΒΟΥΡΓΙΟΥ ΛΙΠΗΣ**

[8 □ Μ., 35,000 Κ., εὐαγγελικῶν].

Τοῦτο πρίγκιπα μὲν ἔχει τὸν *Ἀδόλφον*, καθέδραν δὲ  
τὸ *Βυκκεμβούργον*, μετὰ 5 χιλ. Κ.

**22. ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΝ ΤΗΣ ΛΙΠΗΣ**

[21 □ Μ., 120,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Τοῦτο πρίγκιπα μὲν ἔχει τὸν *Βολδεμᾶρον*, καθέδραν δὲ  
τὴν *Δετμόλδην*, παρὰ τὸν Βέρρην, μετὰ 7 χιλ. Κ.

**23. Π ΕΛΕΥΘΕΡΑ καὶ ΑΝΣΕΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΣ ΛΥΒΕΚΚΗ**

[5 □ Μ., 64,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Ἐνταῦθα πόλεις εἶνε ἡ

*Λυβέκκη*, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Τρῶδης καὶ ὄχι  
μακρὰν τοῦ στόματος αὐτοῦ καιμένη, μετὰ 51 χιλ. Κ.

24. Η ΕΛΕΥΘΕΡΑ καὶ ΑΝΣΕΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΣ ΒΡΕΜΗ

[ $4\frac{6}{10}$  □ Μ., 157,000 Κ. εὐαγγελικῶν].

Ἐνταῦθα πόλις ἐμπορευομένη μετὰ τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ἡ Βρέμη, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βισούργιδος, μετὰ 123 χιλ. Κατ. Ἐντεῦθεν μάλιστα ἐκπλεύουσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν κατ' ἔτος 200—300 χιλ. Γερμανῶν, πιεζομένων ὑπὸ τῆς πενίας.

25. Η ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΣΕΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΣ ΑΜΒΟΥΡΓΟΝ

[ $7\frac{2}{3}$  □ Μ., 454,000 Κ., εὐαγγελικῶν τῶν πλείστων].

Ἐνταῦθα πόλις σπουδαιοτάτη εἶνε τὸ Ἀμβούργον, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἄλβιος καὶ παρὰ τὸν Ἄλστερον, μετὰ 290 χιλ. Κ. Ἀπέχει δὲ 18 Μ. τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου.

26. ΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ ΑΛΣΑΤΙΑ καὶ ΛΟΘΑΡΙΓΓΙΑ

[263 □ Μ., 1,567,000 Κ., ὧν τὸ  $\frac{1}{6}$  περίπου εὐαγγελικοὶ καὶ 40,000 Ἰουδαῖοι].

Ἡ Ἀλσατία καίται ἀριστερὰ τοῦ Ἄνω Ῥήνου. Οἱ δὲ κάτοικοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν Ἀλλεμανῶν, καὶ ὁμιλοῦσι τὴν Ἀλλεμανικὴν διάλεκτον. Εἰς τὰ βορειανατολικά ὁμως ἐπικρατεῖ ἡ Φραγκικὴ διάλεκτος τοῦ Ῥήνου καὶ εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ ἡ Γαλλικὴ. Ἡ δὲ πολυειδὴς τῆς Ἀλσατίας καὶ Λοθαριγγίας βιομηχανία ὑπερεῖχε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Γαλλίαν. Διαιροῦνται δ' αἱ αὐτοκρατορικαὶ αὗται χῶραι εἰς 3 κύκλους διοικήσεων.

1) Τῆς **Κάτω Ἀλσατίας**, ἔνθα πόλις ἀξιόλογος εἶνε τὸ

Στρασβοῦργον (Ἀργεντόρατον), μετὰ 105 χιλ. Κ., κεί-

(ΜΕΓ. ΓΕΩΓΡ. ΑΝΤΩΝ.).

μενον εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν δύο ποταμῶν Ἰλλου καὶ Βρεύσχη,  $\frac{1}{2}$  ὥραν μακρὰν τοῦ Ῥήνου, ὅστις ἐντεῦθεν πλέον γίνεται ἀκωλύτως πλευστός. Ἐχει δὲ πανεπιστήμιον αὐτοκρατορικόν.

2) Τῆς **Ἄνω Ἀλσατίας**, ἔνθα πόλεις ἀξιοσημείωτοι·

*Κολμαρία*, πρωτεύουσα διαπρέπουσα κατὰ τὴν βιομηχανίαν, μετὰ 26 χιλ. Κ. — *Μυλζώση*, παρὰ τὸν Ἰλλον καὶ τὴν διώρυγα τοῦ Ῥήνου καὶ Ῥοδανοῦ, κέντρον τῆς βαρβακουργίας (εἰς ἣν ἀποσχολοῦνται 60 χιλ. ἐργατῶν ἐκ τῶν περιχώρων), μετὰ 68 χιλ. Κ.

3) Τῆς **Βοθαρυγγίας**, ἔνθα πόλις λόγου ἀξία·  
Τὸ *Μέτς* (Μέται), πρωτεύουσα καὶ σπουδαιότατον φρούριον παρὰ τὸν Μοσέλλαν, μετὰ 53 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα ἐσυνηκολόγησεν ὁ στρατός τοῦ Βαζαίν ἐξ 173 χιλ. ἀνδρῶν συγκείμενος, (ἐν οἷς τρεῖς στρατάρχαι καὶ 6 χιλ. ἀξιωματικῶν, 27 Ὀκτ. 1870).

## 9. ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἦτοι Αὐστριακὴ καὶ Οὐγγρικὴ μοναρχία.

[11,350 □ Μ., 38 περίπου ἑκατομμ. κατοίκων).

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις.* Γενέθλιος τόπος αὐτῆς εἶνε ἡ συσταθεῖσα ὑπὸ *Καρόλου τοῦ Μεγάλου Αἰταρική Μαρχιωρία* καὶ ἡ θεμελιωθεῖσα ἐκ νέου ὑπὸ Ὀθωνος τοῦ Μεγάλου *Ἀνατολικὴ Μαρχιωρία*. Ἐπεκταθεῖσα δὲ πολυειδῶς μέχρι τοῦ 1246 ἡ *Μαρχιωρία* αὕτη, ἔγεινε δουκάτον, καὶ ἔλαβε μεγαλύτεραν σημασίαν διὰ τῶν προσκτήσεων τοῦ βασιλέως *Ῥοδόλφου τοῦ Ἀψβουργίου* (περὶ τὸ 1278), ὅστις εἶχε πλοῦσια πατρικὰ κτήματα παρὰ τὸν ἄνω Ῥήνον καὶ τὸν Ἄαρα (Ἀρώλαν). Προστεθείσης δὲ τῆς *Καρινθίας* καὶ τοῦ



Τουρβλου τὸν 14<sup>ον</sup> αἰῶνα, ἔγεινεν ὁ βασιλικὸς οὗτος οἶκος μεγάλη Εὐρωπαϊκὴ δύναμις κατὰ τοὺς χρόνους Καρόλου τοῦ Ε'. τὸ δὲ 1526 προσέλαβε καὶ τὸ Βοεμικὸν καὶ Οὐγγρικὸν σέμμα. Καὶ ὑπῆρξε μὲν ὁ σωτὴρ τῆς ἐν τῇ Δύσει χριστιανοσύνης κατὰ τῆς προχωρούσης δυνάμεως τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἤδη διὰ τῆς Βεσπφαλικῆς εἰρήνης (1648) ἀπώλεσε χώρας τινάς. Ὅτε δὲ τῷ 1740, ἐξερημωθέντος τοῦ ἄρρενος γένους τῶν Ἀψβουργίων, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ἢ μετὰ τοῦ δουκὸς Φραγκίσκου τοῦ Λοθαριγγοῦ (ἐκ τοῦ Ἀψβουργίου Λοθαριγγικοῦ γένους) νυμφευθεῖσα κληρονόμος Μαρία Θηρεσία, ἀφῆρσεν ἡ Πρωσσία μετὰ τοὺς τρεῖς Σιλεσικὸς πολέμους τὸ μέγιστον μέρος τῆς Σιλεσίας. Ἀπώλεσε δὲ καὶ τινὰς ἄλλας χώρας ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α'., ἀλλὰ ταύτας ἀπέδωκε πάλιν εἰς αὐτὴν ἡ σύνοδος τῆς Βιέννης (1815). Ἐν τῷ μεταξύ δὲ Φραγκίσκος ὁ Β'. ἤδη τῷ 1804 εἶχε παραιτήσῃ τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Γερμανίας ἀξίωμα ὡς «κληρονομικὸς τῆς Αὐστρίας αὐτοκράτωρ». Ὁ δὲ νῦν αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσήφ ἐμοιράσθη τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν μετὰ βουλευτηρίου αὐτοκρατορικοῦ, συγκειμένου ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν Εὐγενῶν καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἀπεσταλμένων. Νέα δὲ διάταξις τῶν πολιτικῶν σχέσεων ἐγένετο διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 17 Φεβρ. 1867, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀνεγνωρίσθη τῆς Οὐγγαρίας ἡ αὐτονομία.

**Σύνορα.** Πρὸς Β. ἡ Πρωσσία, Πρωσσία καὶ Σαξονία, πρὸς Ν. ἡ Ἰταλία, ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα καὶ ἡ Τουρκία, πρὸς Δ. ἡ Ἑλβετία καὶ τὸ Γερμανικὸν κράτος.

**Ὅρη.** Τὸ ἔδαφος τῆς Αὐστρίας εἶνε τὰ μέγιστα ποικίλον, ἐπικρατεῖ ὅμως τὸ ὄρεινόν. Σημαντικώτατα δὲ τῶν ὄρεων εἶνε α'.) τὰ Σουδητία (ἢ ὑψηλοτέρα κορυφὴ 4,786 π.), ἅτινα ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ ἄνω ρεύματος τοῦ Ὀδέρα (τὰς Μοραβικὰς Πύλας) καταλήγουσιν εἰς ῥήγμα τοῦ Ἄλ-

βιος (τὴν Σαξονικὴν καὶ Βοεμικὴν Λουσατίαν), διευθυνόμενα ἐξ Ἄν. πρὸς Δ.· 6'.) τὰ *Καρπάθια*, συνδεόμενα μετὰ τῶν Σουδητίων διὰ τῶν *Χαμηλῶν* λεγομένων ὀρέων. Χωρίζουσι δὲ τὴν βόρειον Οὐγγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Τρανσυλβανίας, διευθυνόμενα ἐκ Δ. πρὸς Ἄν. καὶ ἔπειτα ΝΑ. Διαιροῦνται δὲ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας *Τρανσυλβαρικὰς Ἄλπεις* (9. χιλ. π.), τὰ *Κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ *Μικρὰ Καρπάθια*. Ἐκ δὲ τῶν *Χαμηλῶν Χωρῶν* μεγίστην ἔκτασιν ἔχουσιν αἱ *Λεκάραι* τοῦ *Δουνάβεως*, καὶ μάλιστα ἡ τῆς *Κάτω Οὐγγαρίας* χαμηλὴ πεδιάς.

**Ποταμοί.** Ὁ *Δούναβις*, προερχόμενος ἐκ δύο πηγῶν τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας (380 Μ. μακρὸς), μετὰ τοῦ *Λεῖθα*, *Ράβα*, *Δραβόν* καὶ *Σαβόν* δεξιόθεν, καὶ ἀριστερόθεν μετὰ τοῦ *Μάρχου* καὶ *Θεῖσσου* (Τιβίσκου). Καὶ οὗτος μὲν ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διερχόμενος τὴν Βλαχίαν· εἰς δὲ τὴν Βόρειον θάλασσαν χύνεται ὁ *Ἄλβις* (161 Μ. μακρὸς), πηγάζων μὲν ἐκ τῶν Γιγαντείων ὀρέων, δεχόμενος δὲ τὸν *Μολδαβόν* καὶ *Ἐγερον* ἀριστερόθεν. Ὁ δὲ *Ἀδύης* (Ἄθεις 60 Μ. μακρὸς) πηγάζει ἐκ τῶν *Ραιτικῶν Ἄλπεων* καὶ χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

**Πληθυσμὸς καὶ ὀρησκεῖα.** Οἱ Αὐστριακοὶ εἶνε συσσωρευσις διαφόρων λαῶν. Ἐκ δὲ τῶν 38 ἑκατομμ. 9 ἑκατομμ. 600 χιλ. εἶνε Γερμανοί, 17 ἑκατομμ. 100 χιλ. Σλαῦοι, 3 ἑκατομμ. 600 χιλ. Ῥωμᾶνοι, 5 ἑκατομμ. 700 χιλ. ἀνήκουσιν εἰς τοὺς *Μογγολικοὺς Λαοὺς*, εἰς τοὺς ὁποίους συγκαταριθμοῦνται οἱ *Φίννοι Μαγνάροι* ἢ *Οὔγγροι*. Ἐκτὸς δὲ τούτων κατοικοῦσι σποράδην *Τσίγγανοι*, *Βούλγαροι* εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ *Ἀρμένιοι*· ἔτι δὲ *Ἰουδαῖοι* 1 ἑκατομμύρ. 600 χιλ., πρὸ πάντων εἰς τὴν Γαλικίαν, Βουκοβίαν καὶ Οὐγγαρίαν. Ὡσαύτως δὲ μεγάλη διαφορὰ

υπάρχει εἰς τὰ θρησκευόμενα· καθότι 25 μὲν ἑκατομ. εἶνε καθολικοί, 4 χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ὀρθόδοξοι μὴ ἠνωμένοι μεθ' ἡμῶν 3 ἑκατομμ., καὶ Ἰουδαῖοι 1 ἑκατομ. 600 χιλ.

**Κλίμα, προϊόντα καὶ πολιτισμός.** Τὸ κλίμα εἶνε συγκερασμένον καὶ ὑγιεινόν· προϊόντα δὲ παράγει σῖτον, οἶνον, καπνόν, ἵππους ὠραίους, βοῦς, πρόβατα, κλπ. Καὶ ἡ μὲν Οὐγγαρία ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ ὑδραργύρου· τῆς δὲ Γαλιτίας τὰ ὄρη καὶ ἄλλας ὄρυκτόν. Καὶ ἡ μὲν παιδεία μόνον μεταξὺ τῶν Γερμανῶν εἶνε διαδεδομένη· ἡ βιομηχανία ὅμως καὶ τὸ ἐμπόριον μεγάλως προοδεύουσι, διευκολυνόμενα ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδηροδρόμων.

**Δυνάμεις στρατιωτικαί.** Ἡ κατὰ γῆν δύναμις ἐν εἰρήνῃ μὲν σύγκειται ἐκ 286 χιλ. ἀνδρῶν, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἐξ 806 χιλ. Εἰς τούτους δὲ προσθετέον τὴν ἐφεδρείαν, ὥστε τὸ ὅλον 1 ἑκατομμ. 164 χιλ. Ὁ δὲ στόλος ἔχει 42 ἀτμοκίνητα (ἐν οἷς 11 θωρηκτὰ) καὶ 27 ἱστιοφόρα μετὰ 300 πυροβόλων. Τὰ δ' ἐμπορικὰ πλοῖα εἶνε 8,400. Πολὺ δὲ φημίζεται ἡ ἐταιρεία τῶν ἐμπορικῶν ἀτμοπλοίων Λούδ, ἔχουσα περὶ τὰ 100 σκάφη.

Διαιρεῖται δὲ ἡ Αὐστρία πολιτικῶς εἰς τὰς ἀντιπροσωπευόμενας εἰς τὸ Κοινοβούλιον Αὐστριακὰς χώρας καὶ τὰς Οὐγγρικὰς χώρας τοῦ Στέμματος τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ

Α'. Αἰ εἰς τὸ Κοινοβούλιον ἀντιπροσωπευόμεναι  
Αὐστριακαὶ χῶραι.

Εἰς ταύτας ἀνήκουσιν·

1) Τὸ Ἀρχιδουκάτον τῆς Αὐστρίας, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Βιέννη*, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβειος, πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ μεγίστη πόλις τῶν Γερμανῶν, μετὰ τὸ Βερολίνον, ἀριθμοῦσα μετὰ τῶν προαστείων 1,104,000 Κ. Εἶνε δὲ ὠραιοτάτη, καὶ ἔχει λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τὸ πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον λίαν σημαντικόν.— *Λίτση*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τραούνου εἰς τὸν Δούναβιν, πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, μετὰ 42 χιλ. Κ.— *Ισχλη*, μετὰ περιφημοτάτων λουτρῶν.

2) Τὸ **Δουκάτον** τοῦ **Σαλτσοβούργου**, ἐνθα πόλις ἀξία λόγου·

Τὸ *Σαλτσοβούργον*, παρὰ τὸν Σάλτσαν, μετὰ 25 χιλ. Κ.

3) Τὸ **Δουκάτον** τῆς **Στυρίας**. Τούτου πρωτεύουσα εἶνε τό,

*Γράτσιορ*, ἐπὶ τοῦ Μούρου, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 98 χιλ. Κ.

4) Τὸ **Δουκάτον** τῆς **Καρινθίας**. Τούτου πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Κλαγεμφοῦρτη*, μετὰ 19 χιλ. Κ.— Ἡ δὲ κώμη *Ἁγιος Αἶμα* εἶνε 4,184 π. ὑψηλή.

5) Τὸ **Δουκάτον** τῆς **Καρνιόλης**.

Ταύτης πρωτεύουσα εἶνε

Ἡ *Λαϊβάγη*, μετὰ 26 χιλ. Κ.— Ἡ δὲ *Ἀδελσβέργη* ἔχει περίφημον σπήλαιον μετὰ σταλακτιτῶν.

6) Αἱ πριγκιπικαὶ κομητεῖαι **Γαίρτσιον** (Γορικία) καὶ **Γραδίεκα**· ἡ μαργωνία **Ἰστρία** καὶ ἡ κατ' εὐθεῖαν αὐτοκράτορ. πόλις **Τεργέστη** μετὰ τῆς περιοχῆς.

Ἐνταῦθα πόλεις ἀξίαι λόγου εἶνε·

*Τεργέστη*, μετὰ 72 χιλ. Κ., ἐν οἷς Ἕλληνες ἀρχετοὶ (μετὰ τῆς περιοχῆς 133 χιλ. Κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐλεύθερος λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Εἶνε δὲ καὶ ἡ πρώτη κατὰ θάλασσαν ἐμπορικὴ πόλις τῆς Αὐστρίας. — *Γαίρτσιορ*, παρὰ τὸν Ἰσόντσον, πρωτεύουσα τοῦ Γαίρτσίου καὶ τῆς Γραδίσκας μετὰ 21 χιλ. Κ. Ἐπικαλεῖται δὲ «Αὐστριακὴ Νίκαια.» — *Ἀκυληῖα*, ἄλλοτε «ἡ κλεῖς τῆς Ἰταλίας,» καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα, τῷ 452. — *Πόλα*, ὁ μέγιστος ναύσταθμος τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ναυτικοῦ μετὰ ἐρειπίων χρόνων Ῥωμαϊκῶν, ἡ «Πορτσμούθη τῆς Αὐστρίας.»

7) Τὸ **Βασίλειον** τῆς **Δαλματίας.**

Ἐνταῦθα τόποι λόγου ἄξιοι εἶνε·

*Ζάρα*, ἡ παλαιὰ ὄχυρὰ πρωτεύουσα μετὰ 10 χιλ. Κ. — *Σπαλάτορ*, Ῥαγοῦσα καὶ *Κάιταρον*, εἰς τὰ σύνορα τοῦ Μαυροβουνίου. Ἐκ δὲ τῶν νήσων ἡ *Λεσίρα* (Φάρος) καὶ *Λίσσα*, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1866 νίκην τῶν Αὐστριακῶν κατὰ τῶν Ἰταλῶν.

8) Ἡ πριγκιπικὴ κομητεία **Τυρόλον** καὶ **Φοραλβέργη.**

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε·

*Ἰσθρόκκη*, παρὰ τὸν Ἴννον, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 21 χιλ. Κ. — *Τριέντη*, παρὰ τὸν Ἀδίγην, μετὰ μεταξουργείων καὶ 20 χιλ. Κ.

9) Τὸ **Βασίλειον** τῆς **Βοεμίας.**

Ἐνταῦθα τόποι λόγου ἄξιοι εἶνε·

*Πράγα*, ἐπὶ τοῦ Μολδαίου, εἰς ὠραισιότατην τοποθεσίαν, μετὰ πανεπιστημίου καὶ πολλῶν ἀνακτόρων καὶ ἐκκλησιῶν. Κατ. 243 χιλ. — *Ρεῖχεμβέργη*, μετὰ 28 χιλ. Κ. ἐπὶ τοῦ Λουσατικοῦ Νεῖσση, ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ τόπου τούτου. Πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ *Φρειδλανδία* μετὰ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βαλλενστείνου. — *Πίλοερια*, μετὰ 38 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Βεραούγκαν, ἔχουσα λιθανθρακωρυχεῖα καὶ μεγάλαν ζυθοποιεῖαν. — *Ἐγέρη* (*Ἐγγρα*) παρὰ τὸν Ἐγερον

ποταμόν, ἔνθα ἔδολοφονήθη ὁ Βαλλενστείνος τῷ 1634.—  
*Καιριγραίτη*, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1866 νίκην τῶν  
Πρώσων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν.—*Τεπλίσιον*, *Καρλ-*  
*σβάδη* καὶ ἄλλα, λουτρά.

10) Ἡ **Μαρχιωνία** τῆς **Μοραβίας**.

Ἐνταῦθα λόγου ἄξια πόλεις εἶνε·

Ἡ *Βρόννη*, πρωτεύουσα μετὰ 83 χιλ. Κ. Ἡ πόλις  
αὕτη εἶνε κυρία ἔδρα τῆς ἐριουργίας.—*Ἀουστερλίσιον*,  
περίφημον διὰ τὴν ἐν ἔτει 1805 μάχην τῶν τριῶν αὐτο-  
κρατόρων (Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας).—*Ἰγλαβία*,  
μετὰ 22 χιλ. Κ. καὶ ὑφαντηρίων ἐριούχου (τσόχας).  
—*Ὀλμύτσιον*, φρούριον παρὰ τὸν Μάρχον, μετὰ 16  
χιλ. Κ.

11) Τὸ **Δουκάτον** τῆς **Σιλεσίας**.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε·

*Τροππανία*, μετὰ 21 χιλ. Κ., πρωτεύουσα παρὰ τὸν  
Ὅππαν.—*Καρλσβρούνη* καὶ *Γραιφενβέργη*, ἔχουσαι λου-  
τρά.—Πρὸς Ἄν. *Τεσχένη*, μετὰ ὑφαντηρίων.

12) Τὸ **Βασίλειον** τῆς **Γαλικίας** καὶ τὸ **Μέγα**  
**Δουκάτον** τῆς **Κρακοβίας**.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε·

*Κρακοβία*, ἰσχυρὸν φρούριον εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ  
*Βιστούλα*, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 66 χιλ. Κ.—*Λεμ-*  
*βέργη*, πρωτεύουσα εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Δνειστέρου (Τύρα)  
διαβρεχομένην Ἀνατολικὴν Γαλικίαν, μετὰ 110 χιλ. Κ.  
(ὦν 30 χιλ. Ἰουδαῖοι) καὶ πανεπιστημίου.

13) Τὸ **Δουκάτον** τῆς **Βουκοβίνας**.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε·

Ἡ *Τζερνοβίχη*, παρὰ τὸν Προῦθον, μετὰ 46 χιλ. Κ.  
καὶ Γερμανικοῦ πανεπιστημίου· ἔτι δὲ ἡ *Σερέθη*, ὅθεν  
ἐξάγονται ἵπποι πολλοί.

Β'. Αἱ Οὐγγρικάι γῶραι τοῦ Στέμματος  
τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

1) Τὸ Βασίλειον τῆς **Οὐγγαρίας**.

Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε·

*Βούδα* (*Ofen*), ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβειος μετὰ θερμῶν θειούχων λουτρῶν καὶ λαμπρῶν ἀμπελώνων. — *Πέστη*, ἀπέναντι ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, μετὰ πανεπιστημίου καὶ καλλιτεχνικῆς σχολῆς. Ἡ Βούδα καὶ Πέστη ἠνώθησαν ἀπὸ τοῦ 1872, καλοῦνται δὲ *Βουδαπέστη* καὶ εἶνε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου (360 χιλ. Κ.). — *Πρεσβούργον*, μετὰ 48 χιλ. Κ., ὑπεράνω τοῦ ἐνταῦθα ἀρχομένου Σχύττου, πρότερόν ποτε πόλις τῆς στέψεως τῶν βασιλέων. — *Κετσκεμέτη*, κειμένη μεταξὺ Δουνάβειος καὶ Τιθίσκου, ἔχουσα δὲ ζωηρόν ἐμπόριον ζῶων καὶ 45 χιλ. Κ. — *Σχεγεδίνη*, εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ Μαρόσχου εἰς τὸν Τιθίσκον, μετὰ 75 χιλ. Κ. — *Μαρία Θηρεσιώπολις* (*Ζαβιάδα*), μετὰ 61 χιλ. Κ., λινοουργείων καὶ ἐμπορίου ἵππων. — *Νεοσάτση*, μετὰ 21 χιλ. Κ. καὶ ζωηροῦ ἐμπορίου. — *Σχεμνίτση*, μετ' ἀργυρωρυχείων καὶ χρυσορυχείων, ὀρυκτολογικῆς ἀκαδημίας καὶ 15 χιλ. Κ. — *Τοκάϊον*, πρὸς Δ. τοῦ Τιθίσκου, μετὰ περιφήμου ἐρυθροῦ οἴνου καὶ πολυθρυλήτου ἐορτῆς τοῦ τρυγητοῦ. — *Δεβρεκζίνη*, ἡ καθ' αὐτὸ πόλις τῶν Μαγυάρων, μετὰ 51 χιλ. Κ. καὶ πολυθρυλήτου ὠσαύτως τρυγητοῦ. — *Τεμεσβάρη*, φρούριον μετὰ 34 χιλ. Κ.

2) Τὸ μέγα πριγκιπᾶτον τῆς **Τρανσυλθανίας**.

Ἐνταῦθα ἐπικρατοῦσιν οἱ Ῥωμοῦνοι (Βλάχοι), ἔπειτα δ' ἔρχονται οἱ Μαγυάροι (κυρίως ἐν *Κλαουξεμβούργῳ* παρὰ τὸν Σαμόσχον, ἔχον πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. Κ.) καὶ οἱ *Σέκλοι*, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ ἐκ τῆς βορείου Γερμανίας

μεταναστεύσαντες *Σάξονες*. Βιομηχανικώτεροι δὲ καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις εἶνε ἡ *Κροιστάτη*, κυρίᾳ ἔδρα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, μετὰ 38 χιλ. Κ., καὶ ἡ *Ἐρμαρστάτη* μετὰ 20 χιλ. Κ. καὶ νομικῆς ἀκαδημίας τῶν Μαγάρων.

3) Τὰ ἠνωμένα βασίλεια τῆς **Κροατίας** καὶ **Σλαβονίας** μετὰ τῆς ἐλευθέρως πόλεως τοῦ Οὐγγρικοῦ βασιλείου **Φιούμης** καὶ τῶν *Κροατικῶν* καὶ *Σλαβονικῶν* στρατιωτικῶν συνόρων.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

*Ἀγράμη* (*Ζαγρέβη*), μετὰ 28 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου, πρωτεύουσα τῆς Κροατίας. — *Φιούμη* (*Ῥιγέκα*), μετὰ 13 χιλ. Κ., ἐλεύθερος λιμὴν. — *Καρλοβίτσιον*, περίφησον διὰ τὴν εὐτυχεῖ τῶν Αὐστριακῶν συνθήκην πρὸς τοὺς Τούρκους, τῷ 1699. — *Σεμίλιρον*, φρούριον ἀπέναντι τοῦ Βελιγραδίου, δεξιὰ δὲ τοῦ Δουνάβεως, ἔχον σπουδαῖον ἐμπόριον.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐσχάτως ἡ Αὐστρία κατέλαβε τὴν Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίνην.

## Γ'. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

### 10. Η ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

[14,000 □ Μ., 6,500,000 Κ.]

(Σουηδία καὶ Νορβηγία).

*Ἱστορικαὶ εἰδήσεις*. Μέχρι τῶν βορείων μερῶν τῆς χερσονήσου, ἔνθα εἶνε τὰ σύνορα τῶν *Φινρικῶν λαῶν*, κατοικοῦσιν ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων φυλαὶ Γερμανικαί, αἵτινες *Νορμανδοὶ* καλούμενοι, ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετη-



ρίδας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς *Καρόλου τοῦ Μεγάλου* οὐ μόνον τὰ παρῶν τῆς *Γερμανίας*, *Ἀγγλίας*, *Γαλλίας* καὶ *Ἰταλίας*, ἀλλὰ καὶ τὴν *Ἰσλανδίαν* κατώκισαν καὶ τὴν βόρειον *Ἀμερικὴν* ἀνεκάλυψαν. Ἀπὸ δὲ τῆς 9<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος διεδόθησαν μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἠπιώτερα ἦθη μεταξὺ τῶν Σουηδῶν, ἀποτελεσάντων ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη ἔν κράτος μετὰ τῶν Δανῶν καὶ Νορβεγῶν διὰ τῆς ἐν ἔτει 1397 *Ἐνώσεως τῆς Καλμαρίας*. Πρῶτον δ' ὅτε διαλυθείσης τῆς *Ἐνώσεως* τῷ 1523, ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ *Γουσταίου Βάσα* ἰσχυρὰ βασιλικὴ δύναμις, ἀπέκτησεν ἡ Σουηδία σημασίαν εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, καὶ ἀνυψώθη εἰς μεγάλην ἀληθῶς δύναμιν ὑπὸ τοῦ *Γουσταίου Ἀδόλφου* καὶ *Καρόλου τοῦ Ι'*. Τὴν δ' ἐφεξῆς ἑκατονταετηρίδα ἐνίκησε μὲν ὁ νεανικὸς *Κάρολος ὁ ΙΒ'*. τοὺς κατ' αὐτοῦ συμμαχήσαντας *Ῥώσους*, *Πολωνοὺς* καὶ *Δανούς*, ἀπώλεσεν ὁμῶς ἔπειτα τὰ προσκτηθέντα πλεονεκτήματα διὰ τῆς παρατόλμου πρὸς τὴν Οὐκρανίαν στρατείας (μάχη τῆς *Πουλτάβας*, 1709). Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ τὸ 1718, ἀπώλεσε μὲν ἡ Σουηδία, ὑπ' ἐμφυλίων σπαρασσομένη πολέμων, τὴν *Φινλανδίαν* (1809) κατὰ τὸν πρὸς τοὺς *Ῥώσους* πόλεμον, συμπεριέλαβεν ὁμῶς τὸ 1814 τὴν *Νορβηγίαν*, καὶ τοὶ διατηρήσασαν τὸ ἑαυτῆς πολίτευμα καὶ τὴν ἰδιαιτέραν διοίκησιν. Ὁ δὲ νῦν βασιλεύων *Ὁσκάρος ὁ Β'*. εἶνε ἔκγονος τοῦ *Γάλλου* στρατάρχου *Βεραδόττη*, ὅστις τῷ 1818 ἀνέβη εἰς τὸν Σουηδικὸν θρόνον ὡς *Κάρολος ΙΔ'*. *Ἰωάννης*.

**Σύνορα.** Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Ἀν. ὑπὸ τῆς *Ῥωσσίας* καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

**Όρη και πεδιάδες.** Όρη έχει τὰ πρὸς Β. κείμενα *Λαπωνικά ὄρη* καὶ τὰς μεταξὺ Νορβηγίας καὶ Σουηδίας ὑψουμένης *Σκανδιναυϊκᾶς Ἀλπεις* (8,012 π.). Ἐκτείνονται δ' αὐταὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου, ἐκ τῶν βορειανατολικῶν πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ, καὶ καταλήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν. Πρὸς δὲ τὰ ἀνατολικὰ τῶν Ἀλπεων, μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θαλάσσης, εὐρύνεται ἡ μεγάλη *Σουηδικὴ πεδιάς*, ἀρδευομένη πλουσίως ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν. Πολὺ ὀλιγωτέρου λόγου ἄξιον εἶνε τὸ πρὸς τὰ ΝΔ. πεδῖον τοῦ ποταμοῦ *Γλομένου*, πρὸς Ν. τῶν *Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων*.

**Ποταμοὶ καὶ Λίμναι.** Λόγου ἄξιοι ποταμοὶ τῆς *Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου* εἶνε· ὁ *Τορνέας*, πηγάζων ἐκ τῶν *Λαπωνικῶν ὀρέων* καὶ χυνόμενος εἰς τὸν *Βοθνικὸν κόλπον*, καὶ ὁ *Γλόμερος*, πηγάζων ἐκ τῶν *Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων*, διαρρέων τὰ νότια τῆς *Νορβηγίας* καὶ χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς *Χριστιανίας*. Λίμναι δὲ εἰς μὲν τὴν *Σουηδίαν* εἶνε· ἡ *Μαιλάρη* πρὸς Α. καὶ ἡ *Βεττέρη* ΝΔ. τῆς *Μαιλάρης*, συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς *Βαλτικῆς*, καὶ ἡ *Βερέρη* πρὸς Δ. τῶν ἀνωτέρω, ἐκβάλλουσα εἰς τὸν *Καττεγάτην*. Εἰς δὲ τὴν *Νορβηγίαν* εἶνε ἡ *Μιασέρη*, πρὸς Ν.

Καὶ δὲν εἶνε μὲν πλευστοὶ οἱ πλείστοι τῶν ποταμῶν ἕνεκα τῶν σκοπέλων καὶ ταχέων ρευμάτων, οὐδὲν ἤττον εἰς τὰ νότια ἡ συγκοινωνία εὐκολύνεται διὰ τῶν λιμνῶν καὶ διωρύγων.

**Κλίμα, ἀσχολίαι καὶ προϊόντα.** Τὸ κλίμα τῆς μὲν *Σουηδίας* εἶνε ψυχρὸν, πρὸ πάντων εἰς τὰ βόρεια, τὸ δὲ τῆς *Νορβηγίας* εἶνε μὲν ὡσαύτως ψυχρὸν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ νότια, ἀλλ' ὑγμεινόν· τὸ δὲ θέρος εἰς τὰ Ἀνατολικά εἶνε μὲν θερμὸν ἀλλὰ βραχύ. Ἀσχολεῖται δὲ ὁ λαὸς περὶ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ ἀλιείαν, καὶ εἶνε μᾶλλον

πεπαιδευμένος ἢ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης· εἰς τὴν γυμναστικὴν μάλιστα θεωρεῖται ὑπερέχων πάντων. Γέμει δὲ ἡ χώρα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ ἀργύρου.

**Φυλαὲ καὶ Θρησκεία.** Τῶν κατοίκων οἱ πλείστοι ὀμιλοῦσι γλῶσσαν ἀνήκουσαν εἰς τὸ Γερμανικὸν στέλεχος· οἱ *Φίννοι* ὅμως καὶ οἱ μικρόσωμοι καὶ οἱ *δυσειδεῖς Λάπωνες* ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν *Τσουδικῶν* λαῶν. Κατὰ δὲ τὸ θρησκευτικὸν δόγμα εἶνε *Λουθηρανοί*.

**Στρατιωτικαὶ δυνάμεις.** Σύμπασα τοῦ στρατοῦ ἡ δύναμις ἐν Σουηδίᾳ μὲν φθάνει τὰς 196 χιλ. ἀνδρῶν, ἐν Νορβεγίᾳ δὲ τὰς 18 χιλ. Καὶ ὁ μὲν Σουηδικὸς στόλος σύγκειται ἐκ 44 ἀτμοκινήτων, 10 ἰστιοφόρων καὶ 87 κωπηλατουμένων πλοίων, ἅτινα πάντα ἔχουσι 373 κανόνια· ὁ δὲ Νορβεγικὸς ἔχει 37 ἀτμοκίνητα, καὶ 88 κωπηλατούμενα καὶ ἰστιοφόρα, ἅτινα πάντα ἔχουσι 257 πυροβόλα.

Εἰς τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον περιλαμβάνονται·

## 1. ΣΟΥΗΔΙΑ

[8,100 □ Μ., 4,600,000 Κ.].

Ἡ Σουηδία διαιρεῖται εἰς 3 νομοὺς καὶ 24 ἐπαρχίας·

1) Τὸν τῆς **Σουηδίας**, εἰς τὸ μέσον, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι·

*Στοκρόλμη*, ἡ «Βενετία τοῦ Βορρά», ἐπὶ τῆς Μαιλάρης λίμνης, ἐκτισμένη ἐπὶ 40 νήσων, μετὰ 180 χιλ. Κ. ἡ ὥραία πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ βασιλείου.—*Οσφόρη*, 9 Μ. πρὸς Β., μετὰ πανεπιστημίου, πατρίς τοῦ βοτανικοῦ Ληναίου.—*Δαρνεμόρα*, ἔχουσα τὰ σπουδαιότατα σιδηρορυγεῖα.—*Σάλα*, μετὰ τῶν παλαιοτάτων ἐν Σουηδίᾳ ἀργυρωρυχείων.—*Φαλόρη*, μετὰ χαλκωρυχείων περιβοήτων ἄλλοτε.

2) Τὸν τῆς **Γαιταλανδίας**, τὸ ὠραιότατον καὶ μάλιστα κατοικημένον μέρος τῆς Σουηδίας, πρὸς Ν. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

Τὸ **Γοθεμβοῦργον**, παρὰ τὸν Καττεγάτην, μετὰ 80 χιλ. Κ., ἡ δευτερεύουσα κατὰ τὸ ἐμπόριον πόλις τοῦ βασιλείου.—*Μαλιώη*, μετὰ 40 χιλ. Κ., εἰς τόπον εὐφορον, καὶ Ἰστάτη, εὐλίμενος.—*Καρλοσκόνα*, μετὰ 20 χιλ. Κ., κυρία ἔδρα τοῦ Σουηδικοῦ ναυτικοῦ.—*Λούδη*, μετὰ πανεπιστημίου. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ νῆσοι **Οἰλάνδη** καὶ **Γοτλάνδη** (57 □ Μ.) μετὰ τῆς *Βισθίνης*, τῆς σπουδαιωτάτης ἄλλοτε πρὸς Β. μετὰ τὴν Λυθέκην ἐμπορικῆς πόλεως.

3) Τὸν τῆς **Νορλανδίας**, ἐλάχιστα καλλιεργημένον καὶ κατοικημένον. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

Ἡ *Γέφλη*, μετὰ 20 χιλ. Κ., πόλις ἐμπορικῆ.—*Χαπαράνδα*, ὁ βορειότατος λιμὴν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τορνέα. Ἐως ἐδῶ πλέουσι τακτικὰ τὰ ἀτμόπλοια.

## 2. ΝΟΡΒΕΓΙΑ

[5,900 □ Μ., 1,900,000 Κ.].

Ἡ Νορβηγία διαιρεῖται εἰς 20 νομούς· πόλεις δ' εἰς ταύτας λόγου ἄξιαι εἶνε·

α'.) Εἰς τὴν περὶ τὸν πορθμὸν *Σκαγεφράκκιον* χώραν.

*Χριστιανία*, πρωτεύουσα, μετὰ 120 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.—*Φριδεριχάλδη*, φρούριον εἰς τὰ Σουηδικὰ σύνορα, ἔνθα ἐφρονεῦθη Κάρολος ὁ ΙΒ'. τῷ 1718.—*Χριστιανσάνδη*, μετ' ὀχυροῦ λιμένος.—*Κοξβέργη*, εἰς βαθεῖαν καὶ ἀγρίαν κοιλάδα, μετ' ἀργυρωρυχείων.

β'.) Εἰς δὲ τὴν *Δυτικὴν παραλίαν* ἀξιοσημεῖωτοι τόποι εἶνε.

*Βεργένη*, ἡ κυρία τοῦ ἐμπορίου ἔδρα καὶ πρώτη κατὰ τὴν ἀλιείαν, μετὰ 40 χιλ. Κ. — *Τρονδχέμη* (Δρονθείμη), μετὰ 20 χιλ. Κ. παλαιὰ πόλις τῆς στέψεως τῶν βασιλέων. — *Χαμμερφέστη*, ἐπὶ τινος νήσου, ὁ βορειότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ παλαιοῦ κόσμου, πέραν τῆς 70 μοίρας βορείου πλάτους.

Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου *Μαγέρης* εἶνε τὸ *Βόρειον ἀκρωτήριον* (Νορδκάπον) εἰς 71 μοῖραν πλάτους, ἔνθα ἡ μακροτάτη ἡμέρα διαρκεῖ 72 ἡμερονύκτια.

Κυριωτέρα δὲ ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν παραλίων τούτων εἶνε ἡ ἀλιεία, οὔσα μάλιστα προσοδοφόρος περὶ τὰς βραχώδεις νήσους *Λοφότας*. Πρὸς Ν. αὐτῶν φθάνει τὸ μέγα ὠκεάνειον ρεῦμα, τὸ ἀρχόμενον εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ· συμβαίνουσι δὲ δῖναι ἐπικίνδυνοι.

## 11. ΔΑΝΙΑ

[Ἄνευ τῶν πλησίων χωρῶν 695 □ Μ.  
1,970,000 Κ. Εὐαγγελικῶν].

Ἀπὸ τῆς 9<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος ἐκηρύχθη ὁ χριστιανισμὸς μεταξὺ τῶν *Δανῶν*, λαοῦ συγγενοῦς πρὸς τοὺς Σκανδινάους. Οὗτοι δ' ἐκυβέρνησαν ἐπὶ τινὰ χρόνον (1014 — 1024) καὶ τὴν Ἀγγλίαν (ἐπὶ *Καρούτου τοῦ Μεγάλου*) καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1397 (γενομένης τῆς Ἐνώσεως τῆς *Καθμαρίας* ὑπὸ τῆς βασιλίσσης *Μαργαρίτας*) μέχρι τοῦ 1520 ἠγεμόνευον συμπάντων τῶν Σκανδιναυικῶν ἐπικρατειῶν. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία ἔγεινεν ἀνεξάρτητος, ἡ δὲ Νορβηγία ἔμεινε παρὰ τῇ Δανίᾳ καὶ ἐπὶ τῆς Ὀλδεμβουργίου δυναστείας, ἣτις κυβερνεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1440. Τὴν δὲ θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν εἰσήγαγε Φριδερίκος ὁ Α', τῷ 1527. Κατὰ δὲ τοὺς νέους χρόνους ἡ Δανία πρὸς ἰδίαν

ἐαυτῆς ζημίαν περιεπλέχθη εἰς τοὺς Νεαπολεοντείους πολέμους, καὶ ἡ Σουηδία ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτῆς τὴν Νορβηγίαν. Ἐσχάτως δὲ (1865) ἀπώλεσε καὶ τὰ δουκᾶτα Σλέσβικον καὶ Ὀλστέϊνον, περιελθόντα εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1842 ἡ Δανία εἶνε βασιλείον συνταγματικόν, βασιλέα ἔχουσα τὸν πατέρα τοῦ ἡμετέρου ἀνακτος Χριστιανὸν τὸν Θ'.

Καὶ ἡ μὲν δύναμις τοῦ στρατοῦ εἶνε περίπου 40 χιλ. ἀνδρῶν. Τὸ δὲ σύμπαν τοῦ στόλου 69 πλοῖα, ἐν οἷς 42 εἶνε ἀτμοκίνητα, καὶ τούτων πάλιν 9 εἶνε θωρηκτὰ μετὰ 240 πυροβόλων.

**Τοποθεσία.** Γραμμὴ 10 Μ. μακρά, ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Σκαγένου πρὸς τὴν Σουηδικὴν πόλιν Γοθεμβούργον, χωρίζει τὸν μεταξὺ Ἰυτλανδίας καὶ Νορβηγίας κείμενον Σκαγεράκκον ἀπὸ τοῦ πρὸς Ν. κειμένου Καττεγάτου· οὗτος δὲ ὁ τελευταῖος διὰ τοῦ Σούνδου καὶ τῶν δύο Βελτῶν μεταβαίνει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

## Δ'. Η ΚΑΘ' ΑΥΤΟ ΔΑΝΙΑ

### α'. ΑΙ ΝΗΣΟΙ

1) Ἡ μεγίστη Ζηλανδία [128 □ Μ.], ἔνθα πόλεις ἄξιαι λόγου·

Κοπεγχάγη, πρωτεύουσα καὶ σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, μετὰ πανεπιστημίου, περιφήμου μουσείου τῶν βορείων ἀρχαιοτήτων καὶ 220 χιλ. Κ. (μετὰ τῆς Φριδεριξβέργης, 270 χιλ. Κ.).— Ἐλσιγγόρη, παρὰ τὸν Σούνδον.— 2) ἡ νῆσος Μαιένη, μετὰ τοῦ 200 π. ὑψηλοῦ ἐκ κιμωλίας βράχου Μαιενσκλίντου.— 3) ἡ νῆσος Φαλοτέρη, ὁ ὀποροφῶρος κῆπος τῆς Δανίας.— 4) ἡ νῆσος Λαλάνδη.— 5) ἡ νῆσος Βορρχόλμη [10 □ Μ.].

b. Πρὸς δυσμὰς τοῦ μεγάλου Βέλτου.

1) Ἡ **Φιονία** [56 □ M.], μετὰ τῆς Ὀδεσσῆς, ἐχούσης 20 χιλ. Κ. — 2) Ἡ **Λαγγελάνδη**.

**Α΄) Η ΓΥΤΑΝΔΙΑ** (κιμβρική χερσόνησος).

[460 □ M.].

Τὸ βορείως τοῦ 20 M. μακροῦ *Λυμφιόρδου* κείμενον μέρος τῆς χώρας ἔγεινε νῆσος διὰ τινος πλημμύρας τῆς Βορείου θαλάσσης. Ἐνταῦθα τόποι ἄξιοι λόγου εἶνε·

*Ἀλβόργη*, *Ἀρχούση* καὶ *Φριδερικία*, φρούριον παρὰ τὸν μικρὸν Βέλτην.

## **Β΄. ΑΙ ΠΑΗΣΙΟΝ ΧΩΡΑΙ**

### **α΄. ΑΙ ΦΑΡΟΙ**

Ἐκ τῶν 25 τούτων γυμνῶν καὶ ἀποκρήμων νήσων 17 μόνον κατοικοῦνται.

### **β΄. Η ΝΗΣΟΣ ΙΣΛΑΝΔΙΑ**

[1900 □ M. 70,000 κατοίκων.]

Ἡ νῆσος αὕτη ἀπέχει τῆς ἐν τῇ Ἀμερικῇ Γροιλλανδίας μόνον 27 M., εἶνε δὲ γῆ ἄδενδρος, ὄρεινή καὶ ἠφαιστειογενής. Τῶν δὲ 29 ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν τὰ μάλιστα λόγου ἄξια εἶνε ἡ *Ἐκλα* (4,800 π.) πρὸς N. καὶ ἡ *Κράβλα* πρὸς B. Θερμὴ δὲ πηγὴ εἶνε ἄξιοσημείωτος ἡ *Γεῦσέρη*. Τὰ δὲ παράλια μόνον κατοικοῦνται [764 □ M.] καὶ σημειώσεως ἄξια εἶνε·

Ἡ *Ρεικιαθίκη*, μετὰ 2 χιλ. Κ. εἰς τὰ νοτιοδυτικά.

ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. (ΑΝΤΩΝ.).

21

Ἐξωτερικαὶ κτήσεις τῆς Δανίας.

1) Εἰς τὴν ἙΑμερικὴν· ἡ Γροιλανδία καὶ αἱ Ἀποικίαι τῶν Δυτικῶν παραλίῳν τῆς Γροιλανδίας.

2) Ἐκ δὲ τῶν Μικρῶν ἙΑντιλλῶν· ὁ Τίμος Στανφόρ, ὁ Ἅγιος Θωμᾶς καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης.

## 12. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

[5,720 □ Μ., 34<sup>1</sup>/<sub>4</sub> ἑκατομμ. Κ.].

Ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὴν ἤπειρον ἑστραμμένον νοτιανατολικὸν μέρος τῆς νήσου εἶνε ἐπίπεδον, ἔγειναν ἐνταῦθα εὐκόλως ἐπιδρομαί. Καὶ ὁ μὲν Ἰούλιος Καῖσαρ ἤγαγεν αὐτόσε τοὺς Ῥωμαίους, οἱ δὲ Ἅγγλοι καὶ Σάξονες ἀποκατεστάθησαν ἐνταῦθα σταθερῶς κατὰ τὸ μέσον τῆς 5<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος μ. Χ., ἠναγκάσθησαν ὅμως (1066) νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν Νορμανδικὴν δυναστείαν τοῦ κατακτητοῦ Γουλιέλμου. Οὕτω λοιπὸν ἡ Ἅγγλία ἀνήκει εἰς τὸν Γερμανικὸν κόσμον. Καὶ ἤδη μὲν τῷ 1171 ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἐπὶ τῆς Ἰρλανδίας ἀρχῆς, λαβοῦσα καὶ ἐπὶ τῆς Σκωτίας τιμαριωτικὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς 10<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος· ἀλλὰ πρῶτον μετὰ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνος ἔθηκεν ἐπὶ τῆς βασιλείσσης Ἑλισάβετ (1558—1603) τὸ θεμέλιον τῆς ναυτικῆς δυνάμεως κατανικήσασα τὸν στόλον (τὸν ἐπικαλούμενον «ἀνίκητον»· «Afflavit deus et dissipati sunt») Φιλίππου τοῦ Β' τῆς Ἰσπανίας. Καὶ τοι δὲ συμβάντων ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν Στουάρτων ὀλεθρίων ἐμφυλίων πολέμων κατὰ τὴν 17<sup>ην</sup> ἑκατονταετηρίδα, ἔλαβεν οὐδὲν ἥττον εἰς τοὺς ἔπειτα χρόνους τὴν κυριαρχίαν τῶν ὠκεανῶν καὶ τὴν κατοχὴν με-



γάλων ἐπικρατειῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς. Εἶνε δὲ προσέτι ἡ Μεγάλη Βρεττανία τὸ πρῶτον βιομηχανικὸν ἐν τῷ κόσμῳ κράτος. Τὸ δὲ πολίτευμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε περιορισμένη μοναρχία, καθόσον ὁ βασιλεὺς ἔχει μὲν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, τὴν νομοθετικὴν ὅμως ἔχει ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Κοινοβουλίου, διαιρουμένου εἰς Ἄνω (τῶν λόρδων) καὶ Κάτω Βουλῆν. Τανῦν δὲ βασίλισσα μὲν καὶ αὐροκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν εἶνε ἡ Βικτωρία, μεγαλόφρων δὲ πολιτικὸς ὁ Γλάδστον.

**Τοποθεσία, ὄρη, ποταμοί.** Ἡ κυριωτέρα νῆσος εἶνε πρὸς Β. μὲν στενὴ, πρὸς Ν. δὲ πλατεῖα καὶ 120 Μ. μακρὰ· κεῖται δὲ πλησίον τῆς μὲν Γαλλίας κατὰ τὸ Δόθερον περίπου 5 Μ., τῆς δὲ Ἰρλανδίας κατὰ τὴν ΝΔ. ἄκραν τῆς Οὐαλλίας καὶ τὴν χερσόνησον Καντίρην περὶ τὰ 10 καὶ 3 Μ.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει σπουδαίαν ἀνάπτυξιν παραλίων, βαθέως εἰσδύοντας κόλπους, προεχούσας χερσονήσους καὶ πολυαριθμούς νήσους εἰς τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ τῆς Σκωτίας, οἷον τὰς Ἐβρίδας, Ὀρκιάδας, Σχετλανδικὰς καὶ ἄλλας.

Τὰ δὲ ὄρη ἀνήκουσι μὲν, ὡς καὶ τὰ ὄρη τῆς Σκανδιναυίας, εἰς τὸ δυτικὸν μέρος, χωρίζονται ὅμως διὰ χαμηλῶν χωρῶν. Καὶ

1) Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς χερσονήσου **Κορνουαλίας**, πρὸς Ν. τοῦ πορθμοῦ τῆς Βριστόλης.

2) Ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς χερσονήσου **Οὐαλλίας**, πρὸς Δ. τοῦ ποταμοῦ Σεβέρνου. Τὸ δὲ ἀπέναντι τῆς νήσου Ἀγγλεσίας *Σνόουδορ* ἔχει ὕψος 3,370 π.

3) Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Βορείου Ἀγγλίας**, πρὸς Δ. τῆς *Κουλάδος* τοῦ ποταμοῦ Οὔση καὶ πρὸς Β. τοῦ ποταμοῦ Τρέντου, μετὰ τῶν συνεχῶν *Πεννινικῶν* ἢ *Πή-*

κων ὄρεων, εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀγγλίας, καὶ τοῦ πολυκορύφου συμπλέγματος τῶν ὄρεων τῆς Κουμβερλανδίας, εἰς τὰ πρὸς τὰ ΒΔ. ἔσχατα.

4) Τὰ **συνεχῆ ὄρη** τῶν **Σκωτικῶν συνόρων**, ὑψούμενα τὰ μέγιστα ἐν τῷ Ἀρτφάλλω (2,476 π.).

5) Τὰ **Γραμπιανὰ** μετὰ τοῦ **Βεννεδισίου** (4,000 π.), ὡσαύτως ἐν τῇ Σκωτίᾳ.

Οἱ δὲ ποταμοὶ ὀλίγας ἔχουσι τὰς ἀποτόμους κλίσεις, ρεῦμα ἤρεμον καὶ τὰς ἐκβολὰς εἰς χώρας χαμηλὰς καὶ βαθέως εἰσδύοντας κόλπους. Καὶ εἰς μὲν τὸ νότιον μέρος ἀνήκουσιν ὁ *Σέβερρος*, εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Βριστόλης ὁ *Τάμεσις*, ῥέων πρὸς τὸν ὁμώνυμον κόλπον καὶ τὴν Βόρειον θάλασσαν, πρὸς τὴν ὁποίαν διευθύνεται καὶ ὁ *Οὔμβρος* μετὰ τοῦ *Τρέντου* καὶ *Οὔση* ὁ δὲ *Μερσέϋς* χύνεται εἰς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν.— Ἐχει δ' ἡ Μ. Βρεττανία καὶ πλῆθος διωρύγων (ὑπὲρ τὰς 100 εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Σκωτίαν) καὶ σιδηροδρόμων (σχεδὸν 4 χιλιάδ. γεωγ. Μ.).

**Κλίμα, φυλαί, θρησκεία, στόλος.** Τὸ δὲ κλίμα εἶνε μὲν ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ἠπιώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας. Ὅθεν τὰ πεδινὰ μέρη παράγουσι καρποὺς δημητριακοὺς καὶ παρέχουσι βοσκὰς τρεφούσας αἰγας, βόας, ἵππους ἐκλεκτοὺς καὶ πρόβατα. Ἐχει δ' ἡ Βρεττανία καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασσιτέρου καὶ γαιανθράκων ἐν Ἰρλανδίᾳ. Ἡ παιδεία ὁμῶς μόνον εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὴν μέσην, εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη· τούναντίον δ' ὁ μικρὸς λαὸς πολλαχοῦ εἶνε λίαν ἀμαθής.

Οἱ δὲ κάτοικοι ἀμφοτέρων τῶν νήσων εἶνε Γερμανοὶ καὶ Κέλται (εἰς τὴν ὀρεινὴν Σκωτίαν καὶ τὰς πρὸς Δ. νήσους, τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κουμβερλανδίαν, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν).

Καὶ ἐπικρατεῖ μὲν ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐπισκοπικὴ ἐκκλη-

σία, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ χριστιανικὰ δόγματα ἀσχοῦσιν ἐλευθέρως τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν. Εἰς τὴν Σκωτίαν ὅμως ἐπιχώριον δόγμα εἶνε τὸ πρεσβυτεριακὸν καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὰ  $\frac{4}{5}$  τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Μετὰ δὲ τῶν εἰς τὰ ξένα τῆς γῆς μέρη ἀμέσων κτήσεων αὐτοῦ περιλαμβάνει τὸ γιγαντώδες τοῦτο κράτος 370,000 □ Μ. καὶ 249 περίπου ἑκατομ. Κ., εἶνε δηλ. σχεδὸν τρεῖς πολυανθρωπότερον τῆς Ῥωσσίας ἂν καὶ ἀπολείπεται αὐτῆς κατὰ τὴν ἕκτασιν.

Ὁ δὲ στόλος, πρὸς τὸν ὅποσον μόνος ὁ Γαλλικὸς (εἰς τὰ θωρηκτὰ) πλησιάζει, ἔχει 550 πολεμικὰ πλοῖα μετὰ 60 χιλ. ἀνδρῶν. Ἐκ τούτων δὲ 74 εἶνε θωρηκτὰ. Στρατὸν ὅμως μόλις ἔχει περὶ τὰς 750 χιλ. ἀνδρῶν ἐν πολέμῳ. Μεγάλαι ἐμπορικὰ πλοῖα ἔχει 18,035. Διαιρεῖται δὲ ἢ μὲν Ἀγγλία εἰς 40, τὸ δὲ πριγκιπᾶτον τῆς Οὐαλλίας εἰς 12 κομιτᾶτα.

## 1. ΑΓΓΛΙΑ καὶ ΟΥΑΛΛΙΑ

(Βρεττανία καὶ Ἀλβίων)

[2,743 □ Μ., σχεδὸν 26 ἑκατομ. Κ.].

### Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΓΓΛΙΑ

Τὰ 10 πρὸς νότον κομιτᾶτα περιλαμβάνουσι τὰ παλαιὰ βασίλεια τοῦ Κεντίου, Σουσεξίου καὶ Βεσσεξίου. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξιαι εἶνε·

Καρτοναρία (Καρτερβουρῦ), ἔδρα τῆς πρώτης ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. — Δόβερρον (Δουβραι), μετὰ 30 χιλ. Κ., ὅθεν διαπλέουσι πρὸς τὸ Καλαὶ εἰς 3 ὥρας. — Γρηνίτση, μετὰ 130 χιλ. Κ., εἰς τὰ δεξιὰ

τοῦ Ταμέσιος, 1 Μ. κάτω τοῦ Λονδίνου, ἔχουσα τὸ πρω-  
τεῦον ἀστεροσκοπεῖον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ οἶκον  
τῶν ἀπομάχων ναυτικῶν. — *Σατάμη*, μετὰ 50 χιλ. Κ.,  
κύριος σταθμὸς τῶν πολεμικῶν πλοίων. — *Βουλβίχη*, 1 Μ.  
πρὸς Ἄν. τοῦ Λονδίνου, παρὰ τὸν Τάμεσιν, μετὰ στρα-  
τιωτικῆς σχολῆς, μεγίστου ναυπηγείου θωρηκτῶν, χυτη-  
ρίου κανονίων καὶ 40 χιλ. Κ.

*Βρέϊτων*, μετὰ 110 χιλ. Κ., πόλις εὐλίμενος καὶ ἔχουσα  
λουτρά.

*Οὐνδσώρη*, παρὰ τὸν Τάμεσιν, βασιλικὴ καθέδρα. —  
*Πορτσμούθη*, μετὰ 130 χιλ. Κ., σπουδαῖος ναύσταθμος  
μετὰ λιμένας χωροῦντος ὅλον τὸν Ἀγγλικὸν στόλον. Ἀπέ-  
ναντι δ' αὐτῆς κεῖται ἡ νῆσος *Οὐηκτίς*. — *Πλυμούθη*, μετὰ  
140 χιλ. Κ., ὡσαύτως ναύσταθμος. ΝΔ. δὲ τοῦ ἀκρωτη-  
ρίου Λανδσένδου κεῖνται αἱ *Σκίλλλαι* νῆσοι, τὸ πάλαι ἔσως  
*Κασσιτερίδες*, ὅθεν οἱ Φοίνικες ἐξῆγον κασσίτερον.

### Β'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΓΓΑΙΑ

Μεθ' ἑ κομιτάτων, ἥτοι τῶν παλαιῶν βασιλείων τῆς  
*Ἑσσέξης* καὶ *Ἄσταγγέλης*. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λό-  
γου εἶνε·

*Λονδῖνον*, ἡ πόλις τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, κειμένη  
παρὰ τὸν Ὠκεανὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Ταμέσιος. ἔχει 4,800,000  
Κ. (συμπεριλαμβανομένης τῆς Γρηνουίχης καὶ Βουλβίχης)  
καὶ τὸ μὲν μέγιστον μέρος τῆς πόλεως κεῖται ἐπὶ τῆς  
βορείου ὄχθης, ἔνθα εἶνε τὸ ἄστυ (City) μετὰ τῆς ἐκ-  
κλησίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῆς Οὐεστμινστέρης,  
ἐκκλησίας καὶ συνοικίας τῶν προκρίτων· παρὰ δὲ τὴν νό-  
τιον ὄχθην εἶνε ἡ *Σουθβάρχη*, ἔδρα τῆς βιομηχανίας, πρὸς  
τὴν ὁποίαν ἄγουσιν 6 γέφυραι, τρεῖς ἐκ τῆς Οὐεστμινστέ-  
ρης καὶ 3 ἐκ τοῦ ἄστεος. Τὸ δὲ *Τοούερον*, κάτω τοῦ ἄστεος

παρὰ τὸν Τάμεσιν, πρότερον μὲν ἦτο ὠχυρωμένη θέσις, ἔπειτα δ' ἔγεινε δεσμωτήριον. Περιφημότετα προσέτι εἶνε τὰ ἀπέραντα μουσεῖα καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Τάμεσιν ὑπόγειοι σιδηρόδρομοι.

*Καρταβρυγία*, ἔχουσα πανεπιστήμιον.—*Νορβίχη*, μετὰ 90 χιλ. Κ. καὶ ἐριουργείων.

### Γ'. ΜΕΣΗ ΑΓΓΛΙΑ

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι 18 κομιτᾶτα, ἀποτελοῦντα τὸ πάλαι τὸ βασιλεῖον τῆς *Μερκίας*, καὶ πόλεις ἀξιόλογοι αἱ ἐξῆς·

*Ὁξφόρδη*, παρὰ τὸν ἄνω Τάμεσιν, μετὰ πανεπιστημίου.—*Βιρμινγᾶμη*, μετὰ 400 χιλ. Κ. καὶ περιφήμων εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον χαλυβδουργείων καὶ χαλκουργείων.—*Βριστόλη*, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Αὔωνος, τρίτη ἐμπορικὴ πόλις τοῦ βασιλείου μετὰ 210 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου. Ἐπὶ τοῦ Αὔωνος εἶνε καὶ ἡ *Στρατφόρδη*, ὅπου ἐγεννήθη ὁ μέγας ποιητῆς *Σαιξπῆρος*.—*Οὐόλβερχάμπτων*, μετὰ 75 χιλ. Κ. καὶ μεγαλοπρεπῶν σιδηρουργείων.—*Στόαχη* ἡ παρὰ τὸν *Τρέντην*, μετὰ 150 χιλ. Κ. καὶ σπουδαίων κεραμειτικῶν καταστημάτων.

### Δ'. ΤΟ ΠΡΙΓΚΗΑΤΟΝ ΤΗΣ ΘΥΑΛΙΑΣ

Τοῦτο ἔχει 12 κομιτᾶτα καὶ τόπους ἀξιίους λόγου·

Τὴν *Μερθύρην Τυδφίλην*, μετὰ 50 χιλ. Κ.—Τὴν *Πεμβρόαχην*, εἰς τὸν λαμπρὸν λιμένα τῆς *Μιλφόρδης*.—Ἀπέναντι δὲ τοῦ ὄρους *Σνοουδόνου* κεῖται ἡ γέμουσα ὄρυκτοῦ χαλκοῦ νῆσος *Ἄγγλεσέα*.

### Ε'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΓΓΛΙΑ

Αὕτη ἔχει 6 κομιτᾶτα, ἀποτελοῦντα τὸ πάλαι τὸ βασιλεῖον τῆς *Νορθουμβεργλαρδίας*, ἔνθα πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε·

*Λιβερπούλη*, μετὰ 550 χιλ. Κ., δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ βασιλείου καὶ τῆς Εὐρώπης, ἐτι δὲ πρώτη ἀγορὰ τοῦ βάμβακος ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τὸ στόμα τοῦ Μερσεῦ. Ἐξ δὲ μίλια πρὸς Ἄν. κεῖται ἡ διπλῆ πόλις *Μάντσεστερ* καὶ *Σαλφόρδη*, πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς γῆς ὡς πρὸς τὴν βαμβακουργίαν μετὰ 520 χιλ. Κ.—*Πρεστώνη*, μετὰ 100 χιλ. Κ., κυρία ἔδρα τῆς βαμβακουργίας ἐπὶ τῆς πρὸς Δ. παραλίας.—*Βολτώνη*, μετὰ 105 χιλ. Κ., σπουδαίας βιομηχανίας βάμβακος καὶ ἐρίου καὶ λιθανθρακωρυχείων.—*Οὐλλη*, μετὰ 155 χιλ. Κ., τετάρτη πόλις ὡς πρὸς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον.—*Λήδση*, μετὰ 310 χιλ. Κ. σπουδαιότατος τόπος τῆς κατεργασίας τοῦ ἐρίου καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐριούχου.—*Σεφείλδη*, ἔχουσα 290 χιλ. Κ. καὶ περίφημα ἐκ χάλυθος ἐμπορεύματα.—*Βραδφόρδη*, πόλις βιομηχανικὴ μετὰ 185 χιλ. Κ.—*Νεοκαστέλη*, κέντρον τῆς τεραστίας περιοχῆς τῶν λιθανθράκων (480 □ Μ. ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ), μετὰ 150 χιλ. Κ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀνήκουσι προσέτι αἱ ἐξῆς νῆσοι·

- 1) **Μάνη**, εἰς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν.
- 2) Αἱ Νορμανδικαὶ νῆσοι **Ἰερσέη** καὶ **Γουερνσέη**.
- 3) Ἡ **Ἐλγολανδία**, βραχῶδες νησίδιον ἔμπροσθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλβίου καὶ Βισούργιδος.

## 2. ΣΚΩΤΙΑ (Καληδονία).

[1,430 □ Μ., 3 <sup>7</sup>/<sub>10</sub> ἑκατομμ. Κ.].

Ἡ Σκωτία διαίρεται φυσικῶς εἰς τρία μέρη·  
α'.) Τὴν **Νότιον Σκωτίαν**, ἔνθα πόλεις ἄξια λόγου·

*Ἐδμבוῦργον*, μετὰ 230 χιλ. Κ. καὶ Πανεπιστημίου.  
Εἰς δὲ τὴν παλαιὰν πόλιν εὐρίσκεται τὸ παλάτιον, ἔνθα

κατώκησεν ἡ Μαρία Στουάρτ. — *Λείθη*, πολυάνθρωπον ἐπίγειον τοῦ Ἐδιμβούργου. — *Γλασκωβία*, μετὰ 510 χιλ. Κ., ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις, μετὰ πανεπιστημίου. — *Γρηνόκη*, παρὰ τὸν Κλύδην ποταμὸν, πόλις εὐλίμενος καὶ ἀκμαία, μετὰ 70 χιλ. Κ.

β'.) Τὴν **Μέσην Σκωτίαν**. Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

*Πέρθη*, παρὰ τὸν Τάϊν ποταμὸν, ἀρχαία καθέδρα τῶν Σκώτων βασιλέων. — *Ἀβερδήρη*, μετὰ 105 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου. — *Δούνη*, μετὰ 140 χιλ. Κ., παρὰ τὸν Τάϊν μετὰ τοῦ μεγίστου ἐμπορίου τῶν λινῶν ὑφασμάτων ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ.

γ'.) Τὴν **Βόρειον Σκωτίαν**, ἐνθα τόποι ἀξιοσημείωτοι·

*Ἰμβεράνον*. — *Ἰμβερέσσιον*, εἰς τὰ βόρεια ἄκρα τοῦ Καληδονίου πορθμοῦ.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ Ἐβρίδες, αἵτινες εἶνε 300 νῆσοι· μέγιστα δ' αὐτῶν εἶνε ἡ *Σκύη*, *Λεούση* καὶ *Μούλλη*, πλησίον τῶν ὁποίων ἡ μικρὰ νῆσος *Στάφφα* ἔχει τὸ περίεργον *Φιγγάλιον* σπήλαιον, ἐκ βασανίτου λίθου συγκείμενον. — Αἱ Ὀρκάδες. — Αἱ *Σετλανδικαὶ* νῆσοι κείμεναι περίξ τῆς μεγίστης *Μαυρλάρδης*.

### 3. ΙΡΑΝΔΙΑ

[1,530 □ Μ., 5<sup>2</sup>/<sub>10</sub> ἑκτομμ. Κ.].

Αὕτη κατὰ τὰ <sup>2</sup>/<sub>3</sub> εἶνε ἐπίπεδος· τὰ δὲ ὄρη κεῖνται σχεδὸν ἐν κύκλῳ εἰς τὸ παράλιον· εἰς δὲ τὰ ΝΔ. ἔχουσι περίπου 4,000 π. ὕψος.

Τῶν δὲ ποταμῶν μέγιστος εἶνε ὁ *Σάντων*, ἀποτελῶν

πολλὰς λίμνας, καὶ ἐκβάλλον πρὸς Δ. Μεγίστη δὲ λίμνη εἶνε ἡ *Νήγη* πρὸς Β.

Αἱ δὲ 4 παλαιαὶ ἐπαρχίαι τῆς **Οὐλστέρης, Λεινστέρης, Μουνστέρης καὶ Κοννάτης**, διαιροῦνται εἰς 32 κομιτᾶτα, καὶ πόλεις ἀξίας λόγου ἔχουσι·

Τὸ *Δουβλίνον*, πρωτεύουσαν μετὰ 340 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.—Τὴν *Κόρκην*, μετὰ 80 χιλ. Κ. καὶ σπουδαίου ἐμπορίου ἐξαγωγῆς κρεάτων, δερμάτων, τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τὰ πλοῖα, κλπ.—Τὴν *Βελφόστην*, ὄχι μακρὰν τοῦ Βορείου πορθμοῦ, μετὰ 175 χιλ. Κ. καὶ μεγάλων λινουργείων.—Τὴν *Λιμερίκην*, παρὰ τὸν Σάννωνα, μετὰ 40 χιλ. Κ.—Τὴν *Οὐατερφόρδην*, μετ' ἐμπορίου ἀφῶν (σαρδελλῶν) καὶ μεγάλων σφαγείων.

#### Βρεττανικαὶ ἀποικίαι.

[364,000 □ Μ., 213 <sup>9</sup>/<sub>10</sub> ἑκατομμ. Κ.].

Ἐν μὲν τῇ **Εὐρώπῃ**· *Ἑλγολάνδη, Γιβραλτάρη, Μάλτα καὶ Γότζος*.

Ἐν δὲ τῇ **Ἀφρικῇ**· *Νατάλη, ἐπαρχία Τρανσβάλη, Ἀποικία τοῦ Κάπου (Καπλανδία) μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων, Ἀποικίαι τῆς πρὸς Δ. Ἀφρικῆς (Λαγώση Παραλία τοῦ Χρυσοῦ, Σιέρρα Λεώνη, Γαμβία) καὶ αἱ νῆσοι Ἀσσηνσιῶν (Ἀνάληψις), Ἀγ. Ἑλένη, Τριστάρη, Δακούνχα, Μαυρίκιος καὶ τὰ ἐξαρτήματά του. Ἀγ. Παῦλος καὶ Νέορ Ἀμστελδάμορ.*

Ἐν δὲ τῇ **Ἀσίᾳ**· *Κύπρος Ἀδέρη εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ἡ νῆσος Περίμη εἰς τὸν πορθμὸν Βαβὲλ Μαρδέβ. Ἡ Βρεττανικὴ Ἰνδικὴ μετὰ τῆς Κεϋλάνης, αἱ ἠνωμένοι Ἀποικίαι τῆς πρὸς Ἀν. Ἰνδικῆς (Νῆσος τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐάλλιας), ἡ Ἐπικράτεια τῆς Μαλάκκας καὶ ἡ νῆσος Σιγ-*



γαπούρη παρὰ τὴν ἄκραν τῆς Μαλάκκας, ἡ νῆσος Λα-  
βουάτη καὶ ἡ βορεία Βόρνεος καὶ ἡ παρὰ τὴν Καντῶνα νῆ-  
σος Ὀγκόγγη.

Ἐν δὲ τῇ **Αὐστραλίᾳ**· σύμπασα ἡ Νέα Ὀλλανδία  
καὶ αἱ νῆσοι Τασμανία (πρότερον Βαρδειμέρη) καὶ Νέα  
Ζηλανδία μετὰ τῶν περίξ νήσων· ἔτι δὲ αἱ Φίγιοι νῆσοι  
καὶ 5 μικρόταται νῆσοι ἐν τῇ Πολωνησίᾳ.

Ἐν δὲ τῇ **Ἀμερικῇ**· ὁ Καραδαῖος Δεσμός, ἡ Νέα  
Φουνδλανδία, αἱ Βερμουδαῖαι νῆσοι, ἡ Βρεττανικὴ πρὸς  
δυτικὰς Ἰνδικῆς, αἱ Βαχαμαῖαι νῆσοι, ἡ Ἰαμαϊκὴ καὶ αἱ  
πλεῖσταί τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν, ἡ Βρεττανικὴ Ὀνδου-  
ράση, ἡ Βρεττ. Γουιάνα, αἱ Φακλάνδιοι νῆσοι καὶ αἱ  
Νῆσοι τοῦ Κράτους.

## Δ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

### 13. ΡΩΣΣΙΑ

(Ἐπερθόρειοι. Σαρματία ἢ ἐν Εὐρώπῃ. Σκυθία).

[400,000 □ Μ., σχεδὸν  $98\frac{4}{10}$  ἑκατομμ. Κ. Ἐν τῇ Εὐρ.  
98,080 □ Μ., μετὰ  $83\frac{7}{10}$  ἑκατομμ. Κ.].

Ἱστορικαὶ εἰδήσεις. Ὁ χριστιανισμὸς ἐνταῦθα εἰσήχθη  
τὸν 11<sup>ον</sup> αἰῶνα ἐπὶ Βλαδιμίρου, ἀπογόνου τοῦ Νορμανδοῦ  
Ρουρίκου, ὅστις τῷ 862 ἱδρυσεν ἐπικράτειαν ἐν Κιέβῳ. Τὰ  
πρῶτα ὁμῶς σπέρματά τοῦ πολιτισμοῦ ἀπωλέσθησαν εἰς  
τὰς ἀρχὰς τοῦ 13<sup>ου</sup> αἰῶνος, εἰσβαλόντων τῶν Μογγόλων,  
ἐπαρξάντων δ' ἐνταῦθα 200 ἔτη. Τῷ δὲ 1480 ἠλευθέρωσε  
μὲν ὁ Ἰβάν Βασιλεῖβιτς, μέγας πρίγκιψ τῆς Μόσχας, τοὺς  
Ῥώστους ἀπὸ τοῦ ἐπαχθοῦς τούτου ζυγοῦ· ἀλλὰ μόλις

ἐπὶ τοῦ οἴκου Ῥωμανώφ, ἀπὸ τοῦ 1613, καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ *Πέτρου τοῦ Μεγάλου* (1689—1725) ἐμεγαλύνθη ἡ Ῥωσσία καὶ ἔγεινε μεγάλη Εὐρωπαϊκὴ δύναμις. Οὗτος δέ, πολεμήσας εὐτυχῶς πρὸς τὴν Σουηδίαν, ἐξέτεινε τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἔκτισε τὴν Πετρούπολιν, καὶ προήγαγε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Τὸ δ' ἔργον αὐτοῦ ἐξηκολούθησεν *Αἰκατερίνη ἡ Β'*. (1762—1796), καὶ εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς αἰῶνα οἱ αὐτοκράτορες *Ἀλέξανδρος ὁ Α'* καὶ *Νικόλαος ὁ Α'*. Μεγίστην δ' ἐπέκτασιν ἔλαβε πρὸς βλάβην τῆς Πολωνίας (αἱ τρεῖς διαιρέσεις 1772, 1793 καὶ 1795) καὶ Τουρκίας. Εἶνε δὲ τανῦν αὐτοκράτωρ *Ἀλέξανδρος ὁ Γ'*, δολοφονηθέντος (1871) τοῦ προκατόχου αὐτοῦ *Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'*. ὑπὸ τοῦ ἀνατρεπτικοῦ πολιτικοῦ κόμματος τῶν μηδενιστῶν. Ἐπιφανέστατοι πολιτικοὶ εἶνε ὁ *Γορτσακώφ* καὶ *Ιγνατιέφ*.

**Θέσις, μέγεθος καὶ σύνορα.** Τῆς Ῥωσσίας τὸ μὲν βόρειον σημεῖον κεῖται ὑπὸ τὴν 78°, τὸ δὲ νότιον παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, τὸ Ἄν. ὑπὸ τὴν 208° ἀνατολ. μήκους τοῦ Φέρρου καὶ τὸ Δυτ. ὑπὸ τὴν 35½°. Εἶνε δὲ τὸ ὅλον κράτος πενταπλάσιον περίπου τῆς λοιπῆς Εὐρώπης καὶ διπλάσιον τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ὁμως ἔχει σχεδὸν πενταπλασίους κατοίκους. Σύνορα δ' ἔχει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία πρὸς Ἄν. τὴν Ἀσίαν, χωριζομένην ἐκ τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς σειρᾶς τῶν *Οὐραλῶν* ὄρεων, καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, πρὸς Β. τὴν Βόρειον Παγωμένην Θάλασσαν, πρὸς Δ. τὴν Σουηδίαν, τὸν Βοθνικὸν καὶ Φιννικὸν κόλπον, τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, τὴν Πρωσσίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ πρὸς Ν. τὴν Τουρκίαν, τὴν Μαύρην καὶ Ἀζοφικὴν Θάλασσαν καὶ τὸν *Καύκασον*, μεταξὺ τῆς Μαύρης καὶ Κασπίας Θάλασσης.

**Ὅρη.** Πρὸς Α. μὲν ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν

Ἀσιατικῶν συνόρων τὰ πλήρη μεταλλείων *Ουράλια*, πρὸς Ν. δὲ ὑψοῦται ὁ *Καύκασος* (17,400 π.). Βορειοδυτικῶς δέ, εἰς τὰς περὶ τὴν Πετρούπολιν χώρας, κείνται τὰ *Βαλδαία ὄρη* καὶ ὁ *Βολχόνσκιος δρυμός*, ὅθεν πηγάζουσιν οἱ ποταμοὶ *Δύνας* καὶ *Δύναπρις* (Βορυσθένης). Ἄλλα ὄρη τῆς Ῥωσσίας εἶνε τὰ *Καρπάθια ΝΔ.*, καὶ τὰ *Λαπωνικὰ ΒΔ.*

Δύο δὲ μεγάλαι ῥάχεις γῆς, ἡ μία ἐκ τῶν Ουραλίων προερχομένη πρὸς Β., καὶ ἡ ἄλλη ἐκ τῶν Καρπαθίων πρὸς Ν., διέρχονται τὸ μέγα τῆς *Σαρματίας χαμηλὸν πεδίου*, τὸ ὁποῖον ΝΔ. μεταβαίνει εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν.

**Ποταμοὶ καὶ λίμναι.** Εἰς μὲν τὴν Κασπίαν θάλασσαν χύνονται·

Ὁ *Ουράλιος* (230 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῶν Ουραλίων ὄρεων, καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης *Βόλγας* (430 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῶν Βαλδίων καὶ δεχόμενος πολλὰ παραπόταμα, ἐν οἷς ἀξιοσημείωτος εἶνε ὁ ἀριστερόθεν ἐκ τῶν Ουραλίων πηγάζων *Κάμας* καὶ ὁ δεξιόθεν *Όκας* μετὰ τοῦ *Μόσχα*· ἔτι δὲ ὁ *Κῦρος* (Κούρ) μετὰ τοῦ *Ἀράξου* (Ἀράς), πηγάζοντες ἐκ τοῦ Καυκάσου.

Εἰς δὲ τὸν Εὐξείνιον πόντον·

Ὁ *Προῦθος* (Ἰέρασος), χυνόμενος εἰς τὸν Δούναβιν καὶ μετὰ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον· ὁ *Δειστέρος*, ὁ *Δάναπρις* (Βορυσθένης, 240 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τοῦ Βολχονσίου δρυμοῦ, καὶ ὁ *Δών* (Τάναϊς), χυνόμενος εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν· ἔτι δὲ ὁ *Ῥιώρης* (Φᾶσις), πηγάζων ἐκ τοῦ Καυκάσου.

Ὁ *Βιστούλας* (140 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπωρείων τῶν Καρπαθίων ὄρεων· ὁ *Δύρας* (140 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τοῦ Βολχονσίου δρυμοῦ· ὁ *Ναρό-*

δας, ρέων ἐκ τῆς λίμνης *Πεΐπου* ὁ *Νέβας* (8 Μ. μακρὸς), πηγάζων ἐκ τῆς μεγίστης τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης *Λαγόδας* [332 □ Μ.] καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, παρὰ τὴν *Πετρούπολιν*. Δέχεται δὲ ἡ *Λαγόδα* διὰ μὲν τοῦ *Σουϊρρου* τὰ ὕδατα τῆς πρὸς Α. μεγάλης λίμνης *Ονέγας*, διὰ δὲ τοῦ *Βολχρόλβη* τὰ ὕδατα τοῦ εἰς τὴν *Ἰλμερον* λίμνην ρέοντος *Λοβάτη*.

Εἰς δὲ τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν·

Ὁ *Πεισχέρας*, πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων, ὁ *Λουίνας* (160 Μ. μακρὸς) καὶ ὁ *Ονέγας*.

**Πληθυσμὸς.** Ἐκ τῶν ἐπικρατούντων εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσσίαν *Σλαύων* (ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομμ.) ἄλλοι μὲν εἶνε *Ῥῶσσοι* (οἱ βόρειοι ἢ *Μεγάλοι Ῥῶσσοι*, ὁ ἄρχων λαός, καὶ οἱ νότιοι ἢ *Μικροὶ Ῥῶσσοι*), ἄλλοι δὲ *Πολωνοί*.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης τὸ κυριώτερον τοῦ πληθυσμοῦ στοιχεῖον ἀποτελεῖ πρὸς Δ. μὲν τὸ *Γερμανικὸν* φύλον (περὶ τὸ 1 ἑκατομμ.), περαιτέρω δὲ τὸ *Λιθουανικὸν* καὶ πρὸς Β. τὸ *Φιννικόν*. *Μογγόλοι* δὲ καὶ *Τάρταροι* κατοικοῦσιν εἰς τὰ Ἄν. καὶ ΝΑ. καὶ *Ἰουδαῖοι* πρὸ πάντων εἰς τὴν Πολωνίαν. Ἑλληγες δὲ (περὶ τὰς 100 χιλ.) εὐρίσκονται ἐν *Πετρούπολει*, *Μόσχῃ*, *Ὀδησσῶ* (πρὸ πάντων), *Κισνοβίῳ*, *Νικολάιεφ*, *Χερσῶνι*, *Μπαλακλαβᾶ*, *Θεοδοσίῃ*, *Κέρτς*, *Γενικαλὲ* (εἰς τὸν *Κιμμέριον Βόσπορον*), *Βαρδιάνσκα* (εἰς τὴν Ἄζοφικὴν), *Ταϊγανίῳ*, *Ῥοστοβίῳ*, *Ἄζῶφ*, *Γεΐσκα*, *Σταυρουπόλει*, *Τιφλίδι* καὶ *Βατοῦμ* (εἰς τὴν *Καυκασίαν*), κλπ.

Θρησκεία δὲ τοῦ κράτους εἶνε ἡ Ἀνατολ. ὀρθόδοξος (ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομμ.), εὐρίσκονται ὁμῶς καὶ καθολικοὶ (8 ἑκατομμ.), *Μωαμεθανοί*, *Ἰουδαῖοι*, *διαμαρτυρόμενοι* καὶ *εἰδωλωλάτραι*. Μόνον δὲ ἡ γεωργία ἔχει κάμη πρῶτους ἰκανὰς (καὶ μάλιστα ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου) ἢ

βιομηχανία ὅμως εἶνε ἐλαχίστη, περὶ δὲ τὰ γράμματα μόνον οἱ εὐγενεῖς ἀσχολοῦνται.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ κλίμα διαιροῦσι τὴν Ῥωσσίαν εἰς τρία μέρη· 1) τὴν *Νότιον* μέχρι τῆς 50 μοίρας τοῦ πλάτους, ἔνθα ὠριμάζει ἡ ἐλαία καὶ πάντες οἱ μεσημβρινοὶ καρποί· 2) τὴν *Μέσην*, μέχρι τῆς 57°, τὸ μάλιστα εὐπορον μέρος, ἔνθα εὐδοκιμεῖ πολὺ τοῦ σίτου ἡ καλλιέργεια· 3) τὸ βορειότατον, ἔχον μέχρι τῆς 64° κατοικίδια ζῶα καὶ μέχρι τῆς 67° θάμνους.

Καὶ ἡ μὲν κατὰ γῆν δύναμις τοῦ Ῥωσσικοῦ στρατοῦ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ῥωσσίᾳ καὶ τῷ Καυκάσῳ εἶνε περίπου 2,260,000 ἀνδρῶν, ἄνευ τῆς ἐφεδρείας· εὐζωνοὶ δὲ 160 χιλ. ἔχει δὲ 427 χιλ. ἵππων καὶ 3,772 τηλεβόλα. Εἶνε δὲ πάντες ὑποχρεωμένοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπὸ τοῦ 1874. Τὸ δὲ ναυτικὸν ἔχει 373 ἀτμόπλοια (ἐκτὸς τῶν πλοίων τῶν λιμένων), ἐξ ὧν 31 εἶνε θωρηκτά. Περιέχουσι δὲ πυροβόλα 747.

**Διαίρεσις.** Σύμπαν τὸ κράτος εἶνε διηρημένον εἰς νομούς, ὀνομαζομένους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν πρωτευουσῶν. Καὶ διαιρεῖται μὲν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία εἰς 68 νομούς· ἡμεῖς ὅμως ἀκολουθοῦμεν τὴν ἱστορικὴν διαίρεσιν.

### Α'. Ἰγγρία ἢ Ἰγγερμανλανδία.

Τὸ ἐν γένει ἄγονον ἔδαφος γέμει ἐλῶν. Κατοικοῦσι δὲ Ῥῶσσοι, Φίννοι, Ἑσθοὶ, Γερμανοὶ καὶ Σουηδοί.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

*Πετρούπολις*, μετὰ 930 χιλ. Κ., πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ βασιλείου, θεμελιωθεῖσα τῷ 1703 παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέβα. ἔχει δὲ πανεπιστήμιον, τὴν πολυτελεστάτην ἐκκλησίαν τοῦ *Αγ. Ἰσαάκ*, ἔφιππον ἀνδριάντα

τοῦ Μεγάλου Πέτρου, καὶ εἶνε ἡ πρώτη τῆς αὐτοκρατορίας ἐμπορικὴ πόλις, θεωρουμένη ὡς λαμπρὸν κέντρον τῆς νεωτεριζούσης Ῥωσσίας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν τὰ τῆς Ἀνατολῆς Μόσχαν. — *Κροιστάδη*, μετὰ 50 χιλ. Κ. Κεῖται δ' ἐπὶ τινος βράχου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἶνε ναύσταθμος μὲν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐμπορικὸς δὲ λιμὴν τῆς Πετροπόλεως. — *Νάρβα*, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1700 ἦτταν τοῦ Μεγ. Πέτρου ὑπὸ Καρόλου τοῦ ΙΒ'.

### Β'. Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Βαλτικῆς.

Καὶ 1) Ἡ Ἑσθονία. Αὕτη εἶνε ἡ ἀγωνωτάτη τῶν τριῶν Βαλτικῶν ἐπαρχιῶν, ἔχουσα πολλὰς λίμνας καὶ ἔλη, ἔτι δὲ μικροὺς λίθους ἀπειροπληθεῖς· πόλεις δ' ἐνταῦθα λόγου ἄξιαι εἶνε·

*Ρεβάλη*, πρωτεύουσα μετὰ 50 χιλ. Κ. καὶ καλοῦ λιμένος, ἄλλοτε σπουδαία Ἀνσεατικὴ πόλις. — Ἡ νῆσος *Δαγὼη*.

2) Ἡ Λιβονία. Ἐνταῦθα εἶνε ἔλη μεγάλα καὶ δάση, ἀλλὰ καὶ καλὰ σιτοφόρα πεδία· πόλεις δ' ἄξιαι λόγου·

*Ρίγα*, πρωτεύουσα παρὰ τὸν Δύναν, μετὰ 170 χιλ. Κ., δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς αὐτοκρατορίας μετὰ σπουδαίας βιομηχανίας. — *Δορπάτη*, μετὰ 20 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου, ἔχοντος Γερμανικὸν κανονισμόν. — Ἡ δὲ νῆσος *Οισέλη* κεῖται ἔμπροσθεν τοῦ κόλπου τῆς Ρίγας.

3) Ἡ Κουρλανδία, μετὰ πρωτεύουσας τῆς *Μιταύης*, ἐχούσης 22 χιλ. Κ. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κουρλανδία ἀφιλόξενα ἔλη, ἀλλὰ καὶ δάση ἐκτεταμένα καὶ ἀγροὺς, ἐνθα καλλιεργεῖται ὁ σίτος.

### Γ'. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιννίας.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

*Ἐλσιγγφόρση*, πρωτεύουσα μετὰ πανεπιστημίου καὶ

45 χιλ. Κ. Προστατεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ φρουρίου *Σθεα-βόργης*, ἐπικαλουμένη τὸ «βόρειον Γιβραλτάρ». — *Ἀβόη*, μετὰ 25 χιλ. Κ., σπουδαίου ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας.

Εἰς δὲ τὸν Βοθνικὸν κόλπον κεῖνται αἱ *Ἀλάνδιοι νῆ-σοι*, σταθμὸς τῶν Ῥωσικῶν ἀκταιωρῶν.

#### Δ'. Τὸ ποτὲ βασιλείον τῆς Πολωνίας.

[2,312 □ Μ., 7,100,000 Κ.].

Τὸ βασιλείον τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1868 συνεχωνεύθη ἐντε-λῶς μετὰ τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. ἔχει δὲ πόλεις ἀξιολόγους:

Τὴν *Βαρσοβίαν*, παρὰ τὸν Βιστούλαν, μετὰ 380 χιλ. Κ. ἔχει δ' ἡ πόλις αὕτη Ῥωσικὸν πανεπιστήμιον, καὶ εἶνε ὠχυρωμένη δυνατὰ διὰ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἀλε-ξάνδρου καὶ τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων τοῦ προαστείου *Πράγας*. — *Καλιόχη*, εἰς τὴν παλαιὰν μεγάλην Πολωνίαν. — *Λυβλίνη*, εἰς τὴν Μικρὰν Πολωνίαν, μεθ' ἱκανοῦ ἐμ-πορίου.

#### Ε'. Δυτικὴ Ῥωσσία.

1) **Λιθουανία.** Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε: *Βίλνα*, πρωτεύουσα μετὰ 90 χιλ. Κ. — *Μίνσκη*, εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας, μετὰ 45 χιλ. Κ. ΒΑ. αὐτοῦ εἶνε τὸ *Βορισσώφ*, παρὰ τὸν ποταμὸν *Βερεζίταν*, ἔνθα κατε-στράφη Ναπολέων ὁ Α'. τῷ 1812. — *Μοχλέβη*, παρὰ τὸν Δάναπριν, μετὰ 40 χιλ. Κ. — *Λυβαοῦργον*, παρὰ τὸν Κάτω Δύναν, μετὰ 50 χιλ. Κ., σπουδαῖον φρούριον. Ἐδῶ πλησίον εἶνε δάσος, ἔνθα ζῆ ὁ *Ὄζρος βοῦς*, τὸ μέ-γιστον τῶν Εὐρωπαϊκῶν ζῴων καὶ τὸ ἰσχυρότατον τοῦ εἶδους αὐτοῦ.

2) Ἡ δὲ **Βολλυνία** μετὰ τῆς *Ζιτομίρης* καὶ 3) Ἡ **Ποδολία** μετὰ τῆς *Καμερέκης* ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην **Ἐρυθρὰν Ῥωσσίαν**.

### ΣΤ'. Ἡ Μεγάλη Ῥωσσία.

α'. Πρὸς νότον τῶν βορείων Ῥωσσικῶν βουνῶν πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε:

*Μόσχα*, παρὰ τὸν *Μόσχαν* (Μοσκούαν) ποταμόν, ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τοῦ Ῥωσσικοῦ κράτους καὶ δευτέρα καθέδρα μετὰ 400 ἐκκλησιῶν καὶ 750 χιλ. Κ. Ἔχει δὲ πανεπιστήμιον καὶ εἶνε ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ εἶνε ἡ συνοικία *Κρεμλίνον* μετὰ τοῦ ἀρχαίου παλατίου τῶν *κζάρων* καὶ 32 ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ γίνεται ἡ στέψις τῶν αὐτοκρατόρων. — *Τουέρη*, ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὸν Βόλγαν. — *Νίσνιορ* *Νοβγόροδορ*, παρὰ τὸν Βόλγαν καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὄκα. Ἔχει 45 χιλ. Κ. καὶ τὴν μεγίστην ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐμπορικὴν πανήγυριν. — *Καλούγα*, μετὰ 40 χιλ. Κ. παρὰ τὸν Ὄκαν καὶ *Τούλα* (ἔχουσα τὰ μέγιστα ὀπλοποιεῖα), μετὰ 60 χιλ. Κ., δύο σπουδαιόταται βιομηχανικαὶ πόλεις. — *Σμολένσκη*, φρούριον παρὰ τὸν Δάναπριν. — *Βορονόσχη*, πόλις ἐμπορικὴ μετὰ 45 χιλ. Κ.

β'. Πρὸς βορρᾶν τῶν βορείων Ῥωσσικῶν βουνῶν ἔνθα πόλεις ἀξίαι λόγου:

*Νοβγόροδορ Βελίκιορ*, (Μέγα Νοβγόροδορ), πανάρχαιος πόλις. — *Ἀρχάγγελος*, εἰς τὸ Δέλτα τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουίνα, ἔχουσα ἀφθονον ἀλιεῖαν ἀφυῶν (σαρδελλῶν) καὶ φαλαινῶν. — *Νοβάγια* καὶ *Ζέμπλη*, δύο μεγάλαι ἀκατοίκητοι νῆσοι παρὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῶν Οὐραλιῶν ὄρεων. — *Σπιτσβέργη*, ἡ βορειοτάτη γνωστὴ χώρα τῆς γῆς, σύμπλεγμα νήσων ἀκατοικήτων, αἵτινες φθάνουν μέχρι



τῆς 80° πλάτους· ΒΑ. δ' αὐτῶν μέχρι τῆς 83 μοίρας ἔφθασαν εἰς νήσων σύμπλεγμα τὸ 1874, τὸ καλούμενον *χώραν τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ.* (Ἴδὲ Σελ. λδ').

### Ζ'. Ἀνατολικὴ Ῥωσσία.

1) Ἡ ποτὲ τσαρία **Καζάν.** Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε·

*Καζάν,* παρὰ τὸν Βόλγαν, μετὰ 95 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου. Εἶνε δὲ κέντρον τοῦ μεταξὺ Σιβηρίας καὶ Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας ἐμπορίου. — *Πέρμα,* ἐπὶ τοῦ Κάμα, μετὰ σιδηρωρυχείων καὶ χαλκωρυχείων. — *Αἰκατεριμβούργον,* εἰς τὴν Ἀσίαν ἤδη, ἔδρα τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Σιβηρίας ὑπερτάτου ἀρχοντος.

2) Ἡ ποτὲ τσαρία **Ἀστραχάνη,** ἔνθα πόλεις ἀξιοσημείωτοι·

*Σαμάρα,* μετὰ 50 χιλ. Κ. καὶ μεγάλης ἀγορᾶς σίτου παρὰ τὸν Βόλγαν. — *Σαρατόβη,* παρὰ τὸν Βόλγαν, μετὰ 90 χιλ. Κ. καὶ Γερμανῶν ἀποίκων εἰς τὰ πέριξ. — *Ἀστραχάνη,* εἰς τὸ Δέλτα τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βόλγα, κύριος σταθμὸς τῆς πρὸς τὴν Περσίαν ἀτμοπλοίας μετὰ 60 χιλ. Κ. Ἔχει δ' ἄλιεαν ἰχθύων καὶ ἐξάγει πολὺ χαβιάρι. — *Ορεμβούργον,* παρὰ τὸν Οὐράλην ποταμόν, φρούριον μετὰ 50 χιλ. Κ., ἀλατωρυχείων καὶ ἐμπορίου καραβανίων.

### Η'. Ἡ χώρα τῶν παρὰ τὸν Δὼν Κοζάκων.

Ἐνταῦθα πόλις ἀξιοσημείωτος εἶνε·

Ἡ *Νέα Τσερκάσκη,* παρὰ βραχίονα τοῦ Δὼν, ἔδρα τοῦ Ἀταμάνου (ἀρχηγοῦ τῶν Κοζάκων).

### Θ'. Μικρὰ Ῥωσσία καὶ Οὐκρανία.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε·

*Κίεβοι*, παρὰ τὸν Δάναπριν, μετὰ 130 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ῥώσων. — *Βαρδίσοβοι*, μετὰ 55 χιλ. Κ., εἰς τὰ σύνορα τῆς Βολλυνίας. — *Πουλτάβα*, μετὰ 34 χιλ. Κ., περίφημος διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγάλου Πέτρου κατὰ Καρόλου τοῦ ΙΒ΄, τῷ 1709. — *Χάρκοβοι*, μετὰ 100 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.

### Γ'. Νότιος ἢ Νέα Ῥωσσία.

Ἐνταῦθα τόποι ἄξιοι λόγου εἶνε·

*Ὀδησσός*, παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, μετὰ πανεπιστημίου καὶ 200 χιλ. Κ., ἐν οἷς ἱκανοὶ πλούσιοι Ἕλληνες. Ἐθεμελιώθη δὲ τὸ 1792. — *Ταϊγάνιοι* (Ταγανρόγ), εἰς τὴν βορείαν ἄκρην τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης μετὰ σπουδαίου ἐμπορίου, ἐξ οὗ πλουτοῦσι καὶ ἱκανοὶ Ἕλληνες. — *Νικολάιεφ*, παρὰ τὸν Βουγον, πολεμικὸς ναύσταθμος μετὰ 85 χιλ. Κ.

Εἰς δὲ τὴν μεταξὺ Δνειστέρου καὶ Προύθου **Βασσαραβίαν** (τῷ 1812 προσληφθεῖσαν), πόλεις εἶνε·

*Ἀκκερμάν*, μετὰ 30 χιλ. Κ., παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δνειστέρου, μετὰ λιμνῶν ἀλατοφόρων. — *Ὀβιδιούπολις*, ἀπέναντι τοῦ Ἀκκερμάν, ὅπου ἐξωρίσθη ὁ Ὀβίδιος, ὡς λέγεται. — *Βενδέριον*, φρούριον παρὰ τὸν Δνειστέρον, μετὰ 30 χιλ. Κ. Ἐδῶ πλησίον εἶνε τὸ χωρίον *Βαρνίτσα*, ἔνθα διέτριψεν ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ὁ ΙΒ΄. (1709 — 1712). — *Κισνόβιον*, μετὰ 110 χιλ. Κ., σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις καὶ πρωτεύουσα τῆς Βασσαραβίας.

Ἐπὶ δὲ τῆς χερσονήσου **Κριμαίας** πόλεις εἶνε· ἡ *Συμφερόπολις*, πρωτεύουσα, καὶ ἡ *Σεβαστούπολις* εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν ἄκρην τῆς Κριμαίας, ἐξάιρετος ναύσταθμος, καταστραφεῖς κατὰ τὸ ἥμισυ τῷ 1855.

Σύγκρισις τοῦ πληθυσμοῦ  
τῶν μεγίστων πόλεων τῆς Εὐρώπης.

Λονδῖνον . . . . .	4 800,000	Βορδῶ . . . . .	220,000
Παρίσιον . . . . .	2,270,000	Βουκουρέστιον . . . . .	220,000
Βερολίον . . . . .	1,122,000	Δρέσδη . . . . .	220,000
Βιέννη . . . . .	1,104,000	Μεδιόλανον <sup>2</sup> . . . . .	215,000
Κωνσταντινούπολις . . . . .	1,100,000	Βριστόλη . . . . .	210,000
Πετρούπολις . . . . .	930,000	Ὀδησσός . . . . .	200,000
Μόσχα . . . . .	750,000	Ἐλβερφέλδη καὶ Βάρμη . . . . .	189,000
Λιθερπούλη . . . . .	550,000	Βραδφόρδη . . . . .	185,000
Μάντσεστερ Σαλφόρδη . . . . .	520,000	Γένουα . . . . .	180,000
Γλασκόδη . . . . .	510,000	Ἀίλλη ἢ Ῥυσσέλη . . . . .	180,000
Νεάπολις . . . . .	500,000	Στοκχόλμη . . . . .	180,000
Βιρμινγιάμη . . . . .	400,000	Βελφάστη . . . . .	175,000
Μαδρίτη . . . . .	400,000	Φλωρεντία . . . . .	170,000
Λυών . . . . .	380,000	Ῥίγα . . . . .	170,000
Βαρσοβία . . . . .	380,000	Ἀντβέρση . . . . .	160,000
Βουδαπέστη . . . . .	360,000	Βρυξέλλαι <sup>3</sup> . . . . .	160,000
Μασσαλία . . . . .	360,000	Ῥοττερδάμη . . . . .	160,000
Δουβλίον . . . . .	340,000	Οὐλή . . . . .	155,000
Ἄμστελντάμον . . . . .	330,000	Νεοκαστέλλη . . . . .	150,000
Λήδση . . . . .	310,000	Στόκη ἢ παρὰ τὸν Τρέντην . . . . .	150,000
Ῥώμη . . . . .	300,000	Λειψία <sup>4</sup> . . . . .	149,000
Ἄμβουργον <sup>1</sup> . . . . .	290,000	Βαλεγκία . . . . .	145,000
Σεφεῖλδη . . . . .	290,000	Κολωνία . . . . .	145,000
Βρεσλαυία . . . . .	273,000	Ἄννόβερον . . . . .	143,000
Κοπεγχάγη . . . . .	270,000	Καινιξβέργη . . . . .	141,000
Βαρκελώνια . . . . .	250,000	Δούνδη . . . . .	140,000
Λισσαβών . . . . .	250,000	Πλημοῦθον . . . . .	140,000
Τουρίνον . . . . .	250,000	Τολῶσα . . . . .	140,000
Παλέρμον . . . . .	245,000	Φραγκφούρτη, παρὰ τὸν Μοῖνον <sup>5</sup> . . . . .	137,000
Πράγα . . . . .	243,000	Μαγδεμβούγον . . . . .	137,000
Ἐδιμβούργον . . . . .	230,000		
Μόναχον . . . . .	230,000		

(1) Μετὰ τῶν 15 προαστείων 410,000. (2) Μετὰ τῶν προαστείων  
Κόρπι Σάντι 320,000. (3) Μετὰ τῶν 8 συνορευόντων δήμων 400,000.  
4) Μετὰ τῶν προαστείων 250,000. (5) Μετὰ τῶν προαστείων 165,000.

302 ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘ. ΤΩΝ ΜΕΓΙΣΤ. ΠΟΛ.

Σεβίλλα.....	135,000	Βρέιτων.....	110,000
Τεργέστη.....	133,000	Κισνόδιον.....	110,000
Γέντιον.....	130,000	Λεμβέργη.....	110,000
Γρηνούχη.....	130,000	Δάντσιγον.....	109,000
Κίεβον.....	130,000	Άβερδίνη.....	105,000
Μεσσίνη.....	130,000	Βολτώνη.....	105,000
Πορτσμοϋθον.....	130,000	Χάβρη.....	105,000
Βενετία.....	130,000	Ύπέρτον.....	105,000
Νάντη.....	125,000	Ύρουένη.....	105,000
Άγ. Στέφανος.....	125,000	Στρασβούργον.....	105,000
Βολωνία.....	120,000	Κατάνη.....	100,000
Χάγη.....	120,000	Χαρκόδη.....	100,000
Χριστιανία.....	120,000	Λιόρνος.....	100,000
Λυττίχη.....	120,000	Νοριμβέργη.....	100,000
Στουτγάρτη.....	117,000	Πρεστώνη.....	100,000
Μαλάγα.....	115,000	Άθῆναι.....	100,000
Βρέμη <sup>1</sup> .....	112,000	Θεσσαλονίκη.....	100,000

(1) Μετά τῶν 4 προαπειῶν 123,000.

Ἐμβαδὸν καὶ πληθυσμὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν  
ἐπικρατειῶν.

1	Ῥωσσία .....	98,000	□	M.	83,700,000	K.
2	Σκανδιναυία .....	14,000	"	"	6,500,000	"
3	Αὐστρία καὶ Οὐγγαρία.....	11,350	"	"	37,870,000	"
4	Γερμανικὸν κράτος.....	9,896	"	"	45,234,000	"
5	Γαλλία .....	9,600	"	"	37,670,000	"
6	Ἰσπανία .....	9,230	"	"	16,600,000	"
7	Πρωσσία.....	6,400	"	"	27,280,000	"
8	Τουρκία.....	5,900	"	"	8,600 000	"
9	Μεγάλη Βρεττανία καὶ Ἴρλανδία.	5,720	"	"	35,250,000	"
10	Ἰταλία .....	5,240	"	"	28,500,000	"
11	Ῥωμανία .....	2,360	"	"	5,400,000	"
12	Πορτογαλία .....	1,690	"	"	4,550,000	"
13	Βαυαρία .....	1,378	"	"	5,285,000	"
14	Ἑλλάς .....	1,200	"	"	2,000 000	"
15	Σερβία.....	900	"	"	1,700,000	"
16	Ἑλβετία .....	752	"	"	2,850 000	"
17	Δανία .....	695	"	"	1,970 000	"
18	Κάτω χῶραι μετὰ τοῦ Λουξεμ- βούργου.....	647	"	"	4 300,000	"
19	Βέλγιον.....	535	"	"	5,500,000	"
20	Βυρτεμβέργη.....	354	"	"	1,970,000	"
21	Βάδη.....	277	"	"	1,570,000	"
22	Σαξονία.....	272	"	"	2,970,000	"
23	Ἀλσατία καὶ Λοθαριγγία.....	263	"	"	1,567,000	"
24	Μεκλεμβούργον Σχουέριον.....	242	"	"	577,000	"
25	Μαυροβούνιον.....	164	"	"	240,000	"
26	Ἔσση.....	139	"	"	937,000	"
27	Ὀλδεμβούργον .....	116	"	"	337,000	"
28	Βρουνσβίγη.....	67	"	"	349,000	"
29	Σαξονικὴ Βειμαρία.. ..	65	"	"	310,000	"
30	Μεκλεμβούργον Στρελίτσιον.....	53	"	"	100,000	"
31	Σαξονικὴ Μείνιγγη.....	45	"	"	207,000	"
32	Ἀνχάλτη .....	43	"	"	233 000	"
33	Σαξονικὸν Κοβούργον καὶ Γόθα..	36	"	"	194,000	"
34	Σαξονικὸν Ἀλτεμβούργον.....	24	"	"	155,000	"
35	Λίππη.....	26 <sup>6/10</sup>	"	"	120,000	"

## 304 ΕΜΒΑΔ. ΚΑΙ ΠΛΗΘ. ΕΥΡΩΠ. ΚΡΑΤΩΝ

36 Βαλδέκκη.....	20	□	Μ.	57,000	»
37 Σαρτσβούργιος Ρουδολφάττη..	17	»	»	80,000	»
38 Σαρτσβούργιος Σονδερσχώση..	16	»	»	71,000	»
39 ΄Ρεούση νεωτέρου γένους.....	15	»	»	101,000	»
40 ΄Ανδόρρα.....	9	»	»	6,000	»
41 ΄Αμβούργον.....	7 <sup>4</sup> / <sub>10</sub>	»	»	454,000	»
42 Σχαουμβούργιος Λίππη.....	6	»	»	35,000	»
43 ΄Ρεούση παλαιότερου γένους..	5 <sup>5</sup> / <sub>10</sub>	»	»	51,000	»
44 Λυβέκκη.....	5 <sup>4</sup> / <sub>10</sub>	»	»	64 000	»
45 Βρέμη.....	4 <sup>6</sup> / <sub>10</sub>	»	»	156,000	»
46 Λιχτενστέϊνον.....	3	»	»	9,000	»
47 ΄Αγ. Μαρίνος.....	1 <sup>5</sup> / <sub>10</sub>	»	»	8,000	»
48 Μόναχον.....	0 <sup>4</sup> / <sub>10</sub>	»	»	7,000	»

# ΑΜΕΡΙΚΗ

## Ἡ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

[700,000 □ M., 100 ἑκατομύρια K.].

**Θέσις καὶ χερσονήσοι.** Ἡ Ἀμερικὴ κατὰ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος καίται πλησιέστατα εἰς τὴν Ἀσίαν, μεταξὺ τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἀκρωτηρίου *Πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας* καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἀσίας, ὅπου εἶνε ὁ *Βερίγγιος πορθμός*. Συνίσταται δὲ ἡ στερεὰ ἐκ δύο σχεδὸν ἐπίσης μεγάλων ὀρθογωνίων τριγώνων, συνδεομένων διὰ τῆς στενῆς *Μέσης Ἀμερικῆς* (περὶ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμαᾶ, ἐνθα θὰ γείνη πλευστὴ διῶρυξ).

Ὅπως δ' ἡ ἀπέναντι κειμένη Ἀφρικὴ, στερεῖται ἡ Νότιος Ἀμερικὴ χερσονήσων. Τοῦναντίον δὲ τὸ βόρειον ἥμισυ τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς ἔχει ἀξιολόγους χερσονήσους, ἥγουν πρὸς Α. μὲν τὴν *Λαβραδωρίδα*, τὴν *Νέαρ Βρουτσβίγηρ*, τὴν *Νέαρ Σκωτίαν*, τὴν *Φλωρίδα*<sup>1</sup> καὶ τὴν *Γουκατάρην*, πρὸς Δ. δὲ τὴν *Καλιφορτίαν*. Προέχει δὲ κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν περὶ αὐτὴν νήσων εἰς τὰ βόρεια καὶ βορειανατολικά, ἔτι δὲ τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς τὸ πρὸς Ν. μέγα ἀρχιπέλαγος.

**Ὄρη.** Τὸ κύριον σύστημα τῶν συνεχῶν ὀρέων εἶνε αἱ *Ἄρδεις*, ἥτοι οἱ *Κορδιλλιέροι τῶν Ἄρδεων*, γέμουσαι ἠφαιστειῶν κορυφῶν, ὑψηλῶν χωρῶν καὶ μεταλλείων.

Αἱ δὲ *Ἄρδεις* τῆς *Νοτίου Ἀφρικῆς* ὀνομάζονται κατὰ

(1) Πρὸς Β. ταύτης κατασκευάζεται νῦν πλευστὴ διῶρυξ.

τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχονται, ἤγουν· τῆς Παταγωνίας, Χιλῆς, Βολιβίας, Περούας, τοῦ Κουίτου καὶ τῆς Νέας Γρανάδας.

Πρὸς Β. δὲ τῆς Παταγωνίας, εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ὑψηλὰ ὄροπέδια περικλείονται ὑπὸ συνεχῶν ὄρέων. Καὶ εἰς μὲν τὴν Χιλὴν ἄξιον λόγου εἶνε τὸ ὑψηλότατον Ἀκογκάγουον, (21,039<sup>π</sup>), βορειότερα δέ, εἰς τὴν Περούαν, δύο ἀλύσεις τῶν Βολιβιακῶν Ἄρδεων περικλείουσι τὴν μεγάλην ὄρεινὴν κοιλάδα τῆς Τιτικάκας Λίμνης (11,827<sup>π</sup> ὑπεράνω τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ), ἔχουσαι πρὸς Α. τὸ Σωράτιον (23,100<sup>π</sup>) καὶ Ἰλλιμάριον. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἔχουσιν αἱ Ἄρδεις τοῦ Κουίτου ὑψηλότατην ἀκρόρειαν τὸ Κιμβόρασσον (19,768<sup>π</sup>), ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς τὸ Κοτοπάξιον καὶ τὴν Ἀρτισάαν. Ὡσαύτως δὲ εἰς τρεῖς βραχίονας διαιροῦνται αἱ Κορδιλλιέραι τῆς Νέας Γρανάδας, χωριζόμεναι διὰ τοῦ Ρεύματος τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τοῦ Καύκα ποταμοῦ.

Μετὰ δὲ τὸ χαμήλωμα τοῦ Παραμᾶ ἀρχίζουσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν αἱ Ἄνδεις μὲ λόφους (300—500<sup>π</sup>). ἔπειτα δὲ προβαίνουσι κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος πυκναὶ ἠφαιστείων σειραὶ (10—15,000<sup>π</sup>), εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας τῆς Γουατεμάλας, μέχρι τοῦ Τεχουαρτεπέκου· κατόπιν προστίθεται παρρυθὺς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Μεξικοῦ (1,000 Κ.) διατεινόμενον κατὰ τὴν ἐξ Α. πρὸς Δ. διεύθυνσιν ὑπὸ τῶν ὑψηλοτάτων ἠφαιστείων κορυφῶν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, οἷα ἡ τοῦ Ποποκατεπέτλου. Περαιτέρω δὲ πρὸς Δ. μὲν ὑψοῦνται αἱ Παράλια Ἀλπεις τῆς Καλιφορνίας μετ' ἐσθεσμένων καὶ ἐνεργῶν ἠφαιστείων, ἐξ ὧν μάλιστα λόγου ἄξιον εἶνε τὸ ὑψηλότατον ὄρος τῆς ἠπείρου τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ὃ Ἄγ. Ἡλίας (ὑπὲρ τὰς 17,000<sup>π</sup>), πρὸς Α. δὲ αἱ Ἀνατολικαὶ Κορδιλλιέραι, αἵτινες Σιέρρα Μάρδη κατὰ πρῶτον



καλούμεναι, φέρουσιν ἔπειτα μέχρι τῆς βορείου Παγωμένης θαλάσσης τὸ ὄνομα τῶν *Βραχωδῶν Ὀρέων* (12,370<sup>π</sup>).

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἔχει ἡ Ἀμερικὴ ἕξ χωριστὰ ὄρεων συμπλέγματα.

#### α'. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν·

1) Τὸ Ἀπαλαχικὸν Ἀκαδικὸν συμπλεγμα, διαιρούμενον διὰ τοῦ Οὐδσονείου κόλπου εἰς τὰ νότια Ἀλληγάννα Ὄρη, καὶ τὴν πρὸς βορρᾶν ὄρεινὴν χώραν τῆς Νέας Ἀγγλίας καὶ Ἀκαδίας (Νέας Σκωτίας).

2) Τὰ συνεχῆ ὄρη τῶν Μεγάλων Ἀρτιλλῶν, νήσων εἰς τὴν πρὸς Ν. Ἀντιλλικὴν Θάλασσαν.

#### β'. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

3) Εἰς τὰ βορειότατα, τὰ παράλια συνεχῆ ὄρη τῆς Βενεζουέλης, ἐκτεινόμενα μέχρι τῆς νήσου Τριιδάτης.

4) Ἡ ὄρεινὴ πυραμὶς τῆς Σιέρρας Νεβάδας τῆς Ἀγίας Μάρθας (18,000<sup>π</sup>).

5) Ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς Γουϊάτης μετὰ τῶν Παριμιῶν Ὀρέων.

6) Τὸ Σύμπλεγμα τῶν Ὀρέων τῆς Βρασιλίας, σχεδὸν τὸ  $\frac{1}{6}$  τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

**Πεδιᾶδες.** Εἰς τὴν χαμηλὴν χώραν ( $\frac{2}{3}$  τῆς ὅλης ἡπείρου) διακρίνομεν ἕξ μεγάλα μέρη·

1) τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Μακκερζίη, χυνομένου εἰς τὸν βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, καὶ τὴν τοῦ Νέλσωνος, χυνομένου εἰς τὸν Οὐδσονεῖον κόλπον.

2) Τὴν πεδιάδα τοῦ Μισσισιπῆ καὶ τὰ πεδία (Σαβάνναι) τοῦ Μισσουριῆ, εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

3) Τὴν πεδιάδα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀρτιλλῶν.

4) Τὰς πεδιάδας τοῦ Ὀρινόκου, εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Βενεζουέλης, μετὰ τῶν μὴ ἔχόντων λόφους, καταφύτων δὲ πεδίων, *Λιανοσίω* πρὸς Β.

5) Τὰ *Λιανόσια*, ἤτοι δασώδη πεδία τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων, μεταξύ τῶν Ἄνδεων τῆς Γουϊάνης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

6) Αἱ *Παμπάσαι*, πλήρεις θάμνων καὶ δασῶν πεδιάδες τοῦ Ῥίου *Δελαπλάτα*, εἰς τὰ νότια τῆς Βρασιλίας.

**Ποταμοί.** Τῶν ποταμῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος ἡ κλίσις, ἐκτὸς τῶν παραλίων ποταμῶν, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ Ἀλληγάνυα ὄρη. Χύνονται δέ·

Α'. Εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν.

Ὁ *Μακκερζίης* (425 Μ. μακρός), ἀπὸ τῶν Βραχωδῶν Ὀρέων μέχρι τῆς Ἀταβάσκας λίμνης *Ε.λενρος* καλούμενος. Μεταβαίνει δὲ ὡς Ποταμὸς τῶν *Δούλων* εἰς τὴν μεγάλην *Λίμνην* τῶν *Δούλων*, καὶ δέχεται κατόπιν τὰ ὕδατα τῆς *Βαιρείου* ἤτοι Ἀρκτηίου *Λίμνης*.

Β'. Εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

α'). Ὁ *Κουίχπάκης* ἢ *Γούκω*, νοτιανατολικῶς τοῦ Βεριγγίου πορθμοῦ.

β'). Ὁ *Κολομβίας* ἢ Ὀρεγόνης (300 Μ. μακρός), εἰς τὰ ΒΔ. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

γ'). Ὁ *Κολοράδος* (300 Μ. μακρός), μετὰ τοῦ *Γίλα*, εἰς τὸν *Καλιφόρνω* κόλπον χυνόμενος.

Γ'. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, διὰ τοῦ Οὐδσονείου κόλπου.

α'). Ὁ *Σασκατχεβάρ*, πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν Ὀρέων καὶ χυνόμενος εἰς τὴν *Οὐϊνιπέγην* λίμνην (60 Μ. μακράν), ἀφ' ἧς ἐκρέουσιν ὁ *Νέλσω* καὶ *Σέβερος*.

Κατ' εὐθείαν δ' εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν·

α'). Ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου *Λαυρεντίου* (450 Μ. μα-

κρός), ἐκρέων ἀπὸ τῶν 5 Καναδικῶν λιμνῶν, αἵτινες κεῖνται ὑπεράνω ἀλλήλων εἰς 4 ὀροπέδια· ἤγουν τῆς "Αρω ἤτοι Ὑπερέρας λίμνης (μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ ἡ Νιπιγόρη λίμνη), τῆς Μιχιγάνης, τῆς Οὐρόνης, τῆς Ἐρίης καὶ τῆς Ὀνταρίου, εἰς τὴν ὁποίαν κατακρημνίζονται οἱ καταρράκται τοῦ Νιαγάρα (160<sup>π</sup>).

β'). Οἱ Ἀτλαντικοὶ παράλιοι ποταμοί, ἤτοι ὁ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, ἐκβάλλων εἰς τὸν Φούνδουορ κόλπον, μεταξὺ τῆς Νέας Σκωτίας καὶ τῆς Νέας Βρουνσβίγης, ὁ Δε.λαουάρης, ὁ Σουσκεγανῆς, χυνόμενος εἰς τὸν Κησαπήκιον κόλπον, ὁ Ποτομάκειος καὶ ὁ Ἰακώβειος ποταμός.

Διὰ δὲ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου·

Ὁ Μισσισιπῆς (ἤτοι «πατὴρ τῶν ὑδάτων», 890 Μ. μακρός), πηγάζων ἐκ τῆς ὑψηλῆς Ἰτάσκας λίμνης. Οὗτος δέχεται ἀριστερόθεν μὲν τὸν Ὀχιον (250 Μ. μακρόν), δεξιόθεν δὲ τὸν Μισσουρήν παρὰ τὸν Ἁγιον Λουδουβίκον, τὸν Ἀρχάναρ καὶ τὸν Ἐρυθρόν.

Διὰ δὲ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν.

α'). Ὁ Ἁγιος Ἰωάννης τῆς Γουατεμάλας, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νικαραγούας.

β'). Ὁ Ἀτράτος, χυνόμενος εἰς τὸν Δαριένιον κόλπον.

γ'). Ὁ ποταμὸς τῆς Μαγδαληνῆς μετὰ τοῦ Καούκα, ἐν τῇ Νέῃ Γρανάδᾳ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Κατ' εὐθείαν δὲ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν·

α'). Ὁ Ὀρινόκος (300 Μ. μακρός), ἔχων πιθανῶς τὰς πηγὰς εἰς τὰ ὄρη τῆς Νέας Γρανάδας. Οὗτος δέχεται μὲν ἀριστερόθεν τρία παραπόταμα, διὰ δύο δὲ βραχιόνων (ὧν εἰς καλεῖται Κασσικιάρης), συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ρίου Νέγρου καὶ

β'). Τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων (770 Μ. μακροῦ), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν Ἄνδεων λίμνης Λιαουρι-

κόχας, μέχρι μὲν τῆς εἰσροῆς τοῦ *Οὐκαιάλη* ὀνομάζεται *Μαράων*, μέχρι δὲ τῆς τοῦ *Μαδίρα Σολιμύεις*. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς ἔχει δύο βραχίονας· τὸν πλατύτερον βόρειον, καὶ τὸν ὀλιγώτερον πλατὺν νότιον, *Πάρα* καλούμενον καὶ δεχόμενον δύο παραπόταμα.

γ'). Οἱ παράλιοι ποταμοὶ τῆς Γουιάνης, *Ἐσσέκιβος* καὶ *Δεμεράρος*.

δ'). Ὁ *Ἅγιος Φραγκίσκος* (390 Μ. μακρός), πηγάζων ἐκ τῆς ὑψηλῆς χώρας τῆς Βρασιλίας.

ε'). Ὁ *Ῥίος Δελαπλάτας* (480 Μ. μακρός), ἀποτελούμενος ἐκ τοῦ *Παραγούνη*, μετὰ τῶν δεξιόθεν παραποτάμων *Πιλκομαῦν* καὶ *Βερμεῖου*, καὶ ἐκ τοῦ *Παράνα*.

**Πληθυσμὸς.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς (100 ἑκατομ.) σύγκειται ἐκ τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων τῆς χαλκοχρόου φυλῆς (Ἰνδῶν) καὶ τῶν ὑπὲρ τὰ 50 ἑκατομ. λευκῶν, ὀμιλούντων τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Περίπου δὲ 7 ἑκατομ. εἶνε οἱ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς εἰσαχθέντες Νίγηρες. Εἰς ἅπασαν δὲ τὴν Ἀμερικὴν εἶνε τὴν σήμερον κατηργημένη ἡ δουλεία, καθότι καὶ πανταχοῦ ἐπικρατεῖ ὁ Ἀγγλικὸς πολιτισμὸς.

## Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

### 1. Δανικὴ βόρειος Ἀμερικὴ ἢ Γροιλανδία.

[39,000 □ Μ. (;) περίπου 10,000 Κ.].

Ταύτης, ΒΑ. κειμένης, κατοικεῖται μόνον ἡ πρὸς Δ. παραλία, ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου *Φαρεβέλλου* μέχρι τῶν Ἀγγλικῶν τόπων. Καὶ τῶν μὲν Ἐσκιμῶν αἱ ἀποικίαι

φθάνουσι μέχρι τῶν βορειοτάτων ( $78^{\circ}$  βορείου πλάτους), ἐκ δὲ τῶν 13 τὸν ἀριθμὸν Δανικῶν ἀποικιῶν (ἰδρυθεισῶν ὑπὸ ἱεραποστόλων) σπουδαιόταται εἶνε ἡ *Γοδχάβη*, ἡ *Ἰουλιανοσχάβη* καὶ ἡ *Οὐπεριβίκη* ( $72^{\circ} 55'$ ).

## 2. Βρεττανικὴ βόρειος Ἀμερικὴ.

[153,000  $\square$  Μ., μετὰ περίπου 4,500,000 Κ.].

Εὐθεία γραμμὴ, ἀγομένη ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Βαρρόροβου, ΝΑ. τοῦ Βεριγγίου πορθμοῦ, μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Καρόλου εἰς τὴν Λαβραδωρίδα, σημαίνει περίπου τὸ βόρειον σύνορον τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου, εἰς τὴν ὁποίαν βαθέως εἰσδύει ὁ Οὐδσόνιος κόλπος πρὸς νότον· τούναντιον δὲ προέχει τῆς γραμμῆς ταύτης ἡ χερσόνησος *Μελβίλλη* ΒΑ. καὶ ἡ *Βωθία Φήλιξ* πρὸς Δ. αὐτῆς. Συμπλέκεται δὲ περὶ ταύτην μέγα πλῆθος νήσων, ὧν βορειοτάτη μὲν εἶνε ἡ *Μελβίλλη*, νοτιανατολικὴ δὲ ἡ *Βαφίνειος* χώρα. Εἰς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ Οὐδσονείου κόλπου κεῖται ἡ *Σουθαμπτών*. Μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τῆς νήσου Γροιλλανδίας εἶνε ἀδύνατον νὰ πλεύσῃ τις πρὸς τὴν Ἀσίαν, ἕνεκα τῆς βραχυχρονίου τῶν πάγων ἀναλύσεως.

Ἡ ἡπείρος τῆς βορείου Βρεττανικῆς Ἀμερικῆς διαιρεῖται·

1) Εἰς τὴν *Δυτικὴν παραλίαν*, μετὰ τῆς νήσου τῆς *Βασιλίσσης Καρλόττας* καὶ τῆς νήσου *Κουάδρας* ἢ *Βαγκουβέρης* πρὸς νότον. Εἶνε δ' αὕτη ἀπὸ τοῦ 1871 ἠνωμένη μετὰ τοῦ Καναδαίου δεσμοῦ. Πρωτεύουσα ἐνταῦθα εἶνε ἡ *Νέα Βεστμινστέρη*.

2) Τὴν χερσόνησον *Λαβραδωρίδα* (25 χιλ.  $\square$  Μ. ἀλλὰ μόνον 3,500 Κ.) μετὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ παραλίᾳ *Ναῖνου*, *Ὀφενθάλης*, *Ὀκκάκης*, καὶ *Χεβρών*.

3) Τὰς Χώρας τοῦ Οὐδσονείου κόλπου (χώρα τῶν Βορειῶν Ἰνδῶν), μεταξύ τῶν βραχωδῶν ὀρέων καὶ τοῦ Οὐδσονείου κόλπου, ἀνηκούσας ἀπὸ τοῦ 1869 εἰς τὸν Καναδαῖον δεσμόν. Οἱ δὲ σταθμοὶ τῶν Ἀγγλων δερματοπωλῶν φθάνουσι σχεδὸν μέχρι τῆς Παγωμένης θαλάσσης, καὶ κυριώτερος αὐτῶν εἶνε τὸ Φρούριον Οὐίλλιαμ παρὰ τὴν Ἄνω (Ἵπερτέραν) λίμνην.

4) Τὴν *Μαριτόβαρ*, παρὰ τὸν Ἐρυθρὸν ποταμόν, πρὸς Ν. τῆς μεγάλης Οὐϊνιπέγης λίμνης.

5) Τὰς Χώρας τῶν Βρεττανικῶν ἀποικιῶν πρὸς Ἄν. συναποτελοῦσας τὸν Καναδαῖον δεσμόν ἀπὸ τοῦ 1867. Εἰς ταύτας ἀνήκουσι·

α'.) Ὁ Καναδᾶς, μετὰ σχεδὸν 3 ἑκατομμ. Κ. Ἐνταῦθα ἀξιολογώτεραι πόλεις εἶνε· *Τορόντο* μετὰ 90 χιλ. Κ. καὶ *Κίγγτων* παρὰ τὴν Ὀντάριον λίμνην.— *Μοιτρή-λη*, μετὰ 140 χιλ. Κ., κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Καναδᾶ.— *Κεβέκη*, μετὰ 60 χιλ. Κ., πόλις εὐλίμενος. Πρωτεύουσα δὲ τοῦ Καναδᾶ, τῆς Νέας Βρουνσβίγης, τῆς Νέας Σκωτίας καὶ τῶν 4 νήσων τοῦ κόλπου τοῦ Λαυρεντίου εἶνε ἡ Ὀττάβα.

β'.) Ἡ Νέα Βρουνσβίγη, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαυρεντίου, μετὰ τῆς πόλεως τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου.

γ'.) Ἡ Νέα Σκωτία (Ἀκαδία) μετὰ τῆς Ἀλιφάξης, ἐχούσης 40 χιλ. Κ.

δ'.) Αἱ περὶ τὸν κόλπον τοῦ Λαυρεντίου 4 νῆσοι, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶνε ὁ Ἅγ. Ἰωάννης (πρίγκιψ Ἐδουάρδος) καὶ ἡ Νέα Φουδλανδία ἢ Νεόγειος (περίφημος διὰ τὴν ἀλιεῖαν τοῦ ἰχθύος ταρίχους εἰς τὴν πλησίον μεγάλην σύρτιν).

ε'.) Αἱ Βερμουῦδαι νῆσοι, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ἐκ τῆς Νέας Φουδλανδίας πρὸς τὰς Βαχαμικὰς νήσους πρὸς Β.

τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν. Εἶνε δ' αὐται 365 μικρόταται νῆσοι [ἔχουσαι ὅμως ἐμβαδὸν μόνον 2 □ M.] καὶ παρέχουσι μὲν ζυλείαν κέδρων, προσβάλλονται ὅμως ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ.

### 3. Αἱ ἠνωμέναι πολιτεῖαι τῆς βορείου Ἀμερικῆς.

[170,000 □ M., ὑπὲρ τὰ 50,000,000 K.].

Αὐται εἶνε ὁμοσπονδία 38 ἐπικρατειῶν, 1 νομοῦ καὶ 10 ἐπαρχιῶν. Καὶ ἀνεκαλύφθησαν μὲν αὐται αἱ χῶραι τῷ 1497· ἀλλ' ἡ Βιργινία πρώτη ἔκαμε τῷ 1607 ἀρχὴν τῶν ἀκμαζουσῶν ἀποικιῶν. Ἀγωνισθεῖσαι δ' ἐπὶ δεκαετίαν (1773—1783), ἔλαβον τὴν ἀπὸ τῆς μητρικῆς χώρας Ἀγγλίας ἀνεξαρτησίαν, πρωταγωνιστησάντων τοῦ Φραγκλίνου καὶ Βασσιγκτῶνος. — Ἡ δὲ μεταξὺ τῶν Βορείων καὶ Νοτίων ἐπικρατειῶν ἀντίθεσις, αἰτίας ἔχουσα τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαίτης καὶ τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς δουλείας εἰς τὰ νότια, ἐπήγαγε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους βίαιον χωρισμὸν καὶ πόλεμον ἐμφύλιον (1861—1865). Μετὰ δὲ τὴν νίκην τῶν Βορείων κατηργήθη, ὡς εἰκός, ἡ δουλεία. — Καὶ ἐπικρατεῖ μὲν ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐκκλησία, ἔχουσι ὅμως πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν τὰ διάφορα θρησκευτικὰ δόγματα.

Καὶ ὁ μὲν τακτικὸς στρατὸς ἔχει 25 χιλ. ἀνδρῶν· ὁ δὲ στόλος 138 πλοῖα, ἐν οἷς 24 θωρηκτά, μετὰ 1050 πυροβόλων. Ἐν καιρῷ πολέμου ὁμῶς πᾶς πολίτης εἶνε καὶ στρατιώτης. — Πρόεδρος τῆς ὁμοσπονδίας τανῦν εἶνε ὁ Ἀρβοῦρος.

### α'. Αἱ Βόρειοι Πολιτεῖαι.<sup>1</sup>

Ἡ πρότερον καλουμένη Νέα Ἀγγλία.

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε· *Πορτλάνδη*, εἰς τὴν Μαίνην, ἔχουσα 35 χιλ. Κ. — *Βοστώρ*, εἰς τὴν Μασσαχουσέτην, ἔχουσα 440 χιλιάδ. Κ. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ Φραγκλῆνος. Αἱ πόλεις αὗται εἶνε κατὰ τὸ μέγιστον μέρος βιομηχανικαί.

### β'. Αἱ μέσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Πολιτεῖαι.<sup>2</sup>

Ἐνταῦθα πόλεις ἀξιοσημείωτοι εἶνε· *Νέα Ὦρκη*, μετ' ἐνὸς ἑκατομμ. 100 χιλ. Κ. ἐπὶ τινος νήσου εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδσονος ποταμοῦ, πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Νέου Κόσμου μετὰ μεγαλοπρεπεστάτων ὑδραυλικῶν ἔργων. Ἐμπορεῦνται δ' ἐνταῦθα καὶ τινες Ἕλληνες πλοῦσοι. — *Βρουκλίνη*, μετὰ 570 χιλ. Κ. — *Βούφαλον*, μετὰ 155 χιλ. Κ., ὄχι μακρὰν τοῦ καταρράκτου τοῦ Νιαγάρα. — *Φιλαδελφία*, εἰς τὴν Πενσυλβανίαν, παρὰ τὸν Δελαουά-ρην ποταμόν, μετὰ 890 χιλ. Κ., μέγιστην ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ μάλιστα βιβλίων. Ἐν ταύτῃ ἔγεινεν ἡ παγκόσμιος ἔκθεσις τῷ 1876 καὶ ἐωρτάσθη ἡ ἑκατονταετηρίς τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας. — *Πιτσβούργη*, παρὰ τὸν Ὀχιον, μετὰ 235 χιλ. Κ. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺ πετρέλαιον, σίδηρος, ἄνθρακες καὶ ἄλας. — *Βαλτιμόρη*, εἰς τὴν Μαρυλάνδην, ἔδρα τοῦ καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου· ἔχει δὲ πανεπιστήμιον καὶ 332 χιλ. Κ. — *Βασσιγκτῶν*, εἰς τὴν Κολομβίαν, μετὰ 160 χιλ. Κ. Ἐνταῦθα συνέρχονται αἱ

(1) Αὗται εἶνε· Μαίνη, Νέα Ἀμφχίρη, Βερμόντη, Μασσαχουσέτη, Ῥόδη, Ἴσλανδία, Κενεντικουότη.

(2) Αὗται εἶνε Νέα Ὦρκη, Νέα Ἰερσέη, Πενσυλβανία, Δαλλαβάρη καὶ Μαρυλάνδη.



βουλαὶ τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Εἰς τὰς μέσας τοῦ Ἀτλαντικοῦ πολιτείας ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν καὶ μεταλλευτικὴν, περὶ τὸ μέγα ἐμπόριον καὶ τὴν μεγάλην βιομηχανίαν.

### γ'. Αἱ Νότιοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Πολιτεῖαι.<sup>1</sup>

Ἐνταῦθα ἄξια λόγου πόλεις εἶνε·

*Ριχμόνδη*, εἰς τὴν Βιργινίαν, ἔχουσα 65 χιλ. Κ. καὶ τὰ περιφημότετα ἐργοστάσια τοῦ καπνοῦ. Κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον (1861) ἦτο πρωτεύουσα τῶν ὁμοσπόνδων.  
— *Καρλεστών*, εἰς τὴν νότιον Καρολίαν, ἐξάγουσα βάμβακα καὶ ὀρύζιον μετὰ 56 χιλ. Κ.

Κυριωτέρα δὲ ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν πολιτειῶν τούτων εἶνε ἡ γεωργία, βαμβακοφυτεία καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ σάκχαρος.

### δ'. Πολιτεῖαι τοῦ κόλπου.<sup>2</sup>

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε·

*Μοβίλη*, εἰς τὴν Ἀλαβάμαν, ἔχουσα 30 χιλ. Κ. καὶ μέγα ἐμπόριον βάμβακος.— *Νέα Ἀγγλία*, εἰς τὴν Λουϊσιάναν, μετὰ 220 χιλ. Κ. καὶ τῆς μεγίστης εἰς τὸν κόσμον ἀγορᾶς τοῦ βάμβακος.— *Αὐστίνα* καὶ *Ἄγ. Ἀντώνιος*, εἰς τὴν πρὸς Ν. τοῦ Ἐρυθροῦ ποταμοῦ Τεξάσῃν. Εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶνε πλεῖστα μικρὰ ἔρπετὰ καὶ ἀναριθμητὰ ἔντομα, ἀγέλαι βουβάλων, καὶ ἄγριοι ἵπποι.

(1) Αὗται εἶνε Βιργινία, Βόρειος Καρολίνα, Νότιος Καρολίνα, Γεωργία καὶ Φλωρίδα.

(2) Αὗται εἶνε Ἀλαβάμα, Λουϊσιάναν, Μισσισιππὴ καὶ Τεξάση.

### ε'. Κεντρικαὶ Πολιτεῖαι.<sup>1</sup>

Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἄξια εἶνε·

*Μιλβάκη*, παρὰ τὴν λίμνην *Μιχιγάνην*, μετὰ 120 χιλ. Κ.; πάντων σχεδὸν Γερμανῶν. — *Δετροίτη*, εἰς τὴν ἐπαρχίαν *Μιχιγάνην*, μετὰ 120 χιλ. Κ. — *Ίόβα*, πρωτεύουσα ὁμωνύμου ἐπαρχίας, γέμουσα μολύβδου. — *Χικάγοι*, εἰς τὴν Ἰλλινόισην, ἔχον 500 χιλ. Κ. καὶ τὴν μεγίστην εἰς τὸν κόσμον ἀγορὰν τῆς ξυλείας καὶ τῶν σιτηρῶν. — *Ἰνδιανόπολις*, εἰς τὴν Ἰνδιάναν, ἔχουσα 75 χιλ. Κ. — *Κινγκνιάτη*, παρὰ τὸν Ὀχιον ποταμὸν, ἔχουσα 285 χιλ. Κ. καὶ ἐπικαλουμένη «βασιλίσσα τῆς Δύσεως». 500 χιλ. χοῖροι σφάζονται ἐδῶ κατ' ἔτος· ὅθεν ἐπικαλεῖται «χοιρόπολις». — *Ἀγ. Λουδοβίκος*, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, παρὰ τὸν Μισσιπιπῆν, μετὰ 360 χιλ. Κ. — *Λουϊσβίλλη*, παρὰ τὸν Ὀχιον, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 150 χιλ. Κ. — *Νασβίλλη*, πρὸς Ν. τοῦ Ἀγ. Λουδοβίκου.

Αἱ κεντρικαὶ πολιτεῖαι ἔχουσιν ἀφθονίαν μεταλλείων ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σιδήρου, εἶνε δὲ καὶ πολὺ σιτοφόροι. Πολλὰ ἀνθρώπων ἑκατομμύρια δύνανται ἐδῶ νὰ τραφῶσι. Ζῶσι δ' ἐνταῦθα πολλοὶ Ἰνδοὶ ἄγριοι.

### ς'. Πολιτεῖαι εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν<sup>2</sup>.

Ἐνταῦθα πόλεις ἄξια λόγου εἶνε·

*Ἀστορία*, φρούριον εἰς τὴν Ὀρεγόνην, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κολουμβία. — *Ἀγ. Φραγκίσκος*, παρὰ τὸν Σακραμέντον ποταμὸν, μετὰ 235 χιλ. Κ., σπουδαιοτάτη

(1) Αὗται εἶνε Μινнесότα, Βισκονσίνη, Μιχιγάνη, Ἰόβα, Ἰλλινόιση, Ἰνδιάννα, Ὀχιος, Δυτικὴ Βιργίνια, Κανσάση, Μισσουρή, Κεντουκχὴ, Ἀρκανσάση, Τενεσσέη, Νεβράσκα καὶ Κολοράδον.

(2) Αὗται εἶνε Ὀρεγόνη, Καλιφορνία καὶ Νεβάδα.

ἐμπορικὴ πόλις εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀμερικῆς. Τῷ 1845 εἶχε 30 μόνον λευκοὺς κατοίκους.—*Σακραμέντον*, πρωτεύουσα τῆς χώρας τοῦ χρυσοῦ *Καλιφορνίας*.—*Βιργινία*, πόλις εἰς τὴν Νεβάδα, ἔχουσα 25 χιλ. Κ. καὶ ἀφθονίαν ἀργύρου, λιθανθράκων καὶ πετρελαίου.

ΣΗΜ. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας συγκαταριθμοῦνται καὶ 10 ἐπαρχίαι, ἧτοι Νέον Μεξικόν, Βασσιγκτόν, Ἰδαχόν, Μοντάνα, Δακότα, Βουμίγγη, Οὐτάχη (κατοικουμένη ὑπὸ τῆς θρησκευτικῆς αἰρέσεως τῶν πρεσβευόντων τὴν πολυγαμίαν Μορμόνων, ὧν κυριωτέρα πόλις εἶνε ἡ νέα Ἱεροσαλήμ, ΒΑ. τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου), Ἀριζόνα, αἱ Γαῖαι τῶν Ἰνδῶν καὶ Ἀλάσκα, σποράδην ὑπὸ Ἑσκιμῶν κατοικουμένη.

### Σίτκα, Νέος Ἀρχάγγελος.

Ἐν ἔτει 1867 ἐπώλησεν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὰς Ἀμερικανικὰς αὐτοῦ κτήσεις, ἧγουν σύμπασαν τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν μετὰ τὰς ἐπὶ τῆς νήσου Σίτκας σπουδαίας ἀποικίας τοῦ Νέου Ἀρχαγγέλου, (περίπου 27,000 □ Μ. μετὰ 30 χιλ. Κ.).

### 4. Δημοκρατία τοῦ Μεξικοῦ.

(Ἄλλοτε ἀντιβασιλεία τῆς νέας Ἰσπανίας).

[35,000 □ Μ., 9 <sup>8</sup>/<sub>10</sub> ἑκατομμ. Κ. ἄνευ δούλων].

Τὸ Μεξικόν σύνορα ἔχει πρὸς Β. τὰς νοτιοδυτικὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· πρὸς Ν. δὲ φθάνει μέχρι τοῦ Τεχουαντεπεκίου καὶ Ὀνδουρασίου κόλπου, καὶ περιλαμβάνει τὰς χερσονήσους Γιουκατάνην καὶ Καλιφορνίαν.—Ἐχουσα δὲ ἀφθονίαν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν καὶ μιγάδων. Οἱ δὲ Κρέολαι (ἧγουν ἰθαγενεῖς λευκοὶ) ἀποτε-

λοῦσι μόνον τὸ  $\frac{1}{9}$  τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις δ' ἑνταῦθα λόγου ἄξια εἶνε·

*Μεξικόν*, ἡ ὠραιότατη τῆς Ἀμερικῆς πόλις, μετὰ 240 χιλ. Κ. εἶνε δ' ἐκτισμένη εἰς τὰ ἑρείπια τῆς Τενοχτιτλάνης, καθέδρας τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορίας *Ἀναγούακης*. — *Πονέβλα*, ΝΑ. τοῦ Μεξικοῦ, μετὰ 65 χιλ. Κ., πολυτελεστάτης μητροπόλεως, λίαν ἐκτεταμένου ἐμπορίου καὶ ἀκμαιοτάτης βαμβακουργίας. — Εὐλίμενοι δὲ πόλεις εἶνε ἡ *Μαζατλάνη* καὶ τὸ *Ἀκαποῦλκον*, παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, καὶ ἡ *Βερακρούζη*, παρὰ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, ἔνθα εἶνε ὁ λεγόμενος *κίτριος πυρετός*. — *Κουερετάρον*, ἔνθα ἐτουφεκίσθη ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς τῷ 1867. — *Γουαραξούατον*, μετὰ πλουσίων χρυσορυχείων καὶ ἀργυρορυχείων. — *Οαγιάκα*, μετὰ 25 χιλ. Κ., κυρία ἔδρα τοῦ ἐμπορίου τοῦ ὑσγίνου (λαμπρᾶς ἐρυθρᾶς βαφῆς) καὶ τῆς σοκολάτας. — Πλησίον δὲ τῆς *Μερίδης*, ἀξιολογώτατου τόπου τῆς χερσονήσου *Γουκατάνης*, κείνται μεγαγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῆς *Οὐξμάλης*, ἀρχαίας πόλεως ἐπιλεγομένης «Θηῶν τῆς Ἀμερικῆς».

## Β'. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

### 1. Ἡ Στερεά.

Ἡ στενὴ γέφυρα, ἡ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν συνδέουσα, περιλαμβάνει τὴν Βρεττανικὴν ἀποικίαν *Ὀρδουρασίαν* ἢ *Βαλισείαν* πρὸς Ν. τῆς *Γουκατάνης*, ἔτι δὲ 5 αὐτοδеспότους πολιτείας, ἧτοι· 1) τὴν δημοκρατίαν *Γουατεμάλαν*, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως· 2) τὸν πυκνότατα κατωφημένον *Ἀγ. Σωτήρα* (*San Salvador*)· 3) τὴν *Ὀρδουράσην*· 4) τὴν *Νικαράγουαν*· 5) τὴν *Πλουσίαν*

Ἀκτὴν (Κοσταρὶκα). Αἱ 5 αὐταὶ δημοκραταί (8,100 □ M.) ἔχουσι 2,650,000 Κ.

2. Τὸ πρὸς Δ. πλήρες νήσων Ἰνδικὸν πέλαγος,

Ἦτοι αἱ Δυτικαὶ Ἰνδῖαι.

Τοῦτο σύγκειται ἐκ τριῶν συμπλεγμάτων νήσων, τῶν ὄρεινῶν μεγάλων καὶ μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ τῶν ὀμαλῶν Βαχαμαίων νήσων. Ἐπ' αὐτῶν δ' εὐρίσκονται πάντα τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ, πρὸ πάντων δὲ καφές, καπνὸς καὶ ζαχαροκάλαμος. Οἱ δὲ Νίγηρες εἶνε τετραπλάσιοι τῶν λευκῶν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι:

### α'. Αἱ Βαχαμαῖαι (ἢ Λουκαυεῖαὶ νῆσοι).

Αὐταὶ, μεταξὺ Δομίγκου καὶ Φλωρίδος κείμεναι, εἶνε 500 τὸν ἀριθμὸν καὶ σύγκεινται ἐκ βράχων τιτανωδῶν. Διάσημος δὲ μάλιστα εἶνε ὁ Ἄγ. Σωτήρ ἢ Γουαναχάμη, καθότι τοῦτο τὸ μέρος τοῦ κόσμου ἀνεκάλυψε πρῶτον ὁ Κολόμβος, τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1492.

### β'. Αἱ μεγάλαὶ Ἀντίλλαι.

1) Κούβα (2,160 □ M.). Αὕτη εἶνε Ἰσπανικὴ καὶ ἔχει  $1\frac{2}{3}$  ἑκατομμ. Κ., ὧν τὸ  $\frac{1}{6}$  περίπου δοῦλοι. Πρωτεύουσάν δ' ἔχει τὴν Ἀβάναν, πόλιν ὠραίαν, ἀκμάζουσαν ἐμπορικῶς, ὠχυρωμένην ὡς φρούριον μετὰ 8 δευτερευόντων φρουρίων καὶ κατοικουμένην ὑπὸ 230 χιλ. Κ. Παράγει δὲ τὸν κάλλιστον τῆς γῆς καπνόν. Εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτῆς εἶνε ὁ τάφος τοῦ Κολόμβου. Ἄλλην δὲ λόγου ἀξίαν πόλιν ἔχει τὸ Σαντιάγον μετὰ 96 χιλ. Κ.

2) Ἰαμαϊκὴ [197 □ M.]. Αὕτη εἶνε Ἀγγλικὴ καὶ ἔχει 580 χιλ. Κ. Καὶ ἡ μὲν δουλεία κατηργήθη τὸ 1834,

πόλιν δὲ μεγίστην ἔχει τὴν εὐλίμενον *Κιχξέτωνα*, μετὰ 30 χιλ. Κ.

3) *Ίσπανιόλα*, ἢ *Ἀγ. Δομίγγος* ἢ *Ἀίτη*, (1,400 □ Μ.). περιέχουσα 850 χιλ. Κ., πάντας Νίγηρτας καὶ Μουλάττους. Σύγκειται δὲ α') ἐκ τῆς μεγάλης πρὸς Α. Μουλαττικῆς δημοκρατίας τοῦ *Ἀγ. Δομίγγου*, μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτεύουσας, καὶ β') ἐκ τῆς μικροτέρας πρὸς Δ. Νιγηρικῆς Δημοκρατίας *Ἀίτης* [434 □ Μ.] μετὰ τῆς πρωτεύουσας *Λιμέτος* τοῦ *Πρίγκιπος* (Port au prince).  
 \* 4) *Πορτόρικον* (Ίσπανικόν) [166 □ Μ.], μετὰ τοῦ φρουρίου *Πορτορίκου* (Πλουσίου λιμένος).

### γ'. Αἱ μικραὶ Ἀντέλλαι.

1) Ἀγγλικαὶ μὲν ἄξιαι λόγου εἶνε· *Ἀντιγόα*, *Δομινίκα*, *Ἀγ. Λουκία*, *Βαρβαδώση*, *Ταβάγορ* καὶ *Τρινιδάτη* (Ἀγ. Τριάς).

2) Γαλλικαὶ δέ· *Γουαδελοῦπη*, *Μαρτινίκη*, *Μαρία Γαλάντη* καὶ Ἀγ. *Βαρθολομαῖος* (ἀπὸ τοῦ 1877), πρόφην Σουηδικός.

3) Τῶν *Κάτω Χωρῶν*· *Κιουρασώ*, πρὸς Ν. τῆς Ἀίτης, μετὰ πολλῶν πλησίον κειμένων νήσων, ἐγγὺς τοῦ κόλπου τοῦ *Μαρακαίβου*. ἔχει δὲ καλὸν λιμένα καὶ ἐξαιρετα πορτοκάλια. Ἐκ τῆς νήσου ταύτης καλεῖται καὶ τὸ ποτὸν *κιουρασώ*.

4) *Δανικαί*· Ἀγ. *Σταυρός*, ὁ κῆπος τῶν Ἀντιλλῶν, Ἀγίος *Θωμᾶς* καὶ Ἀγίος *Ἰωάννης*.

## Γ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Αὕτη σύγκειται ἐκ τῶν τριῶν *Κολομβικῶν* δημοκρατιῶν καὶ τῶν δημοκρατιῶν τῆς *Περουτίας*, *Βολιβίας*, *Χιλῆς*,

*Παραγουάης, Ούραγουάης, τῆς ὁμοσπόνδου πολιτείας τοῦ Ῥίου Δελαπλάτα ἢ τῆς Ἀργεντινικῆς Δημοκρατίας, τῆς αὐτοκρατορίας Βραουλίας, τῆς ἀποικιακῆς χώρας Γουιάνας, τῆς Παταγωνίας καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.*

## 1. Αἱ τρεῖς Κολομβικαὶ Δημοκρατίαι.

### α'. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Κολομβίας.

(Ἄλλοτε Νέα Γρανάδα).

[15,000 □ Μ., περὶ τὰ 3 ἑκατομ. Κ.].

Εἰς ταύτας, ἐκτεινομένας ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ Καραϊβικοῦ πελάγους πρὸς Β., καὶ ἀπὸ τοῦ Κασσικιάρη ποταμοῦ (παραποτάμου τοῦ Ὀρινόκου χυνομένου εἰς τὸν Ῥιονέγρον) μέχρι τοῦ μεγάλου Ὠκεανοῦ, πόλεις ἄξιαι λόγου εἶνε·

*Βογότα*, πρὸς Δ., πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπὶ πεδιάδος ὑψηλῆς (8,000<sup>π</sup>), μετὰ 40 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου.—*Καρθαγένη*, πρὸς Β., μετὰ 8 χιλ. Κ. (ἄλλοτε πολὺ πλειοτέρων), θαλασσίου ἐμπορίου καὶ ἀλιείας μαργαριτῶν, πόλις ὠραιότατη.—*Παναμᾶς*, πρὸς Δ. τῆς Καρθαγένης, μετὰ 17 χιλ. Κ. Ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ εἶνε σιδηρόδρομος διὰ πυκνοτάτου δάσους καὶ βαθέων ἐλῶν μέχρι τῆς Ἀσπινβάλλης (85 χιλιόμε., 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ὥρων διάστημα μετὰ τὸν σιδηρόδρομον). ἤρχισε καὶ διώρξ' τῷ 1881.

### β'. Δημοκρατία Βενεζουέλα.

(Ἦτοι Μικρὰ Βενετία).

[20,700 □ Μ., περίπου 2,000,000 Κ.].

Οὕτως ὠνομάσθη ἀπὸ τινος χωρίου τῶν Ἰνδῶν, κτισθέντος ἐπὶ πασσάλων εἰς τὴν θάλασσαν.

Κεῖται δὲ εἰς τὰ βορειοανατολικά παράλια κατ' ἀμφότερας τὰς ὄχθας τοῦ Ὀρινόκου καὶ κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ἰνδικῶν φύλων τῶν *Καράθων* καὶ Ὀττομάκων. Πόλεις δὲ ἀξίας λόγου ἔχει·

Τὴν *Καρακάσας* πρὸς Β., πρωτεύουσαν μετὰ πανεπιστημίου καὶ 60 χιλ. Κ.—Τὴν *Κουμάραν*, ἀπέναντι τῆς νήσου *Μαργαρίτας*· —τὴν *Βαρίαν* πρὸς Δ., περίφημον διὰ τὸν καπνόν, οὐτινος ἐνταῦθα εἶνε ἡ καθ' αὐτὸ πατρὶς· —τὴν *Μαϊπούρη* καὶ *Ατούρη* παρὰ τὸν Ὀρινόκον, μετὰ πολυθρηλήτων καταρρακτῶν—καὶ τὴν *Ἀγγουστουραν* (*Κιουδάθη* *Βολιβάρη*) μετὰ σπουδαίου ἐμπορίου παρὰ τὸν κάτω Ὀρινόκον.

### γ'. Δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ (Ἐξουάτορ).

[11,700 □ Μ., περίπου 1 ἑκατομμ. Κ. ἄνευ τῶν ἀγρίων Ἰνδῶν, περίπου 200 χιλ.].

Αὕτη εἶνε ἡ χώρα τοῦ Ἰσημερινοῦ μετὰ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Κουίτου, ΒΔ., περίφημος διὰ τὸ ἥπιον αὐτῆς κλίμα, ἐνθα ἐπικρατεῖ αἰώνιον ἔαρ. Ὑπεράνω δὲ τῶν πρασίνων λόφων, ἐπαίρονται 11 χιονοσκεπῆ ἠφαιστεία, ἐν οἷς τὸ *Κιμβόρασον* καὶ τὸ ἀδιαλείπτως καπνίζον *Κοτοπάξιον*, λάμπον δὲ πολλάκις τὴν νύκτα. Ἐνταῦθα πόλεις λόγου ἀξίαι εἶνε·

*Κουίτορ*, μετὰ 20 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ἠφαιστείου *Μιχίγγα*. — *Γουανακίλη*, ἐπίγειον τοῦ Κουίτου. Πλησίον εἶνε καὶ αἱ *Νῆσοι τῶν Χελωνῶν* (*Γαλαπαγῶσιοι*).



## 2. Ἡ Δημοκρατία τῆς Περούϊας.

[20,300 □ Μ., περίπου 3 ἑκατομμ. Κ.].

Αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων μέχρι τῶν πρὸς Β. τῆς Χιλῆς ὀρέων τῆς Βολιβίας· ἔχει δὲ μεγάλην διὰ σιδηροδρόμων συγκοινωνίαν καὶ ποικιλώτατα προϊόντα, ἰδιάζοντα δὲ κίτριν (ἐξ οὗ ἡ κινίνη) καὶ ρίτρον· ἀλλὰ κέρδος φέρει μάλιστα τὸ γουαρό, κόπρος πτηνῶν πρὸ αἰώνων ὡς λόφοι σωρευθεῖσα, χρησιμεύουσα δὲ πρὸς λίπανσιν τῆς γῆς τῶν ἀμπέλων καὶ τεύτλων (κοκκιογουλίων). Πόλεις δὲ ἀξιοσημείωτοι ἐνταῦθα εἶνε·

Ἡ Λίμα πρὸς Δ., μετὰ 100 χιλ. Κ. καὶ τοῦ ἀρχαιότητου πανεπιστημίου τῆς Ἀμερικῆς, 2 ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης.—Τὸ Κοῦσκορ, ΝΑ. τῆς Λίμας μετὰ 40 χιλ. Κ. καὶ λειψάνων τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου τῆς Περούϊας (ναὸς τοῦ Ἡλίου τῶν Ἴνκας)—καὶ τὸ Κάλλαορ, ἐπίγειον τῆς Λίμας, καλῶς ὠχυρωμένον· ἐδῶ εἶνε καὶ ἡ Τιτικάκα λίμνη, τὸ ἱερόν ὕδωρ τῶν παλαιῶν Περουανῶν, περιέχουσα πολλὰς νήσους.

## 3. Ἡ Δημοκρατία Βολιβία (Ἄνω Περούϊα).

[23,600 □ Μ., περὶ τὰ 2,300,000 Κ.].

Αὕτη ἀρχομένη νοτιοανατολικῶς τῆς Περούϊας, ἀπὸ τῶν μέσων τῆς λίμνης Τιτικάκας, φθάνει μέχρι τῆς Παραγουάης ΝΑ., τῆς Λαπλάτας καὶ Χιλῆς πρὸς Ν. καὶ τοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Δ., πόλεις δ' ἔχει τὴν Λαπάζην πρὸς Δ., μετὰ 30 χιλ. Κ.—Τὴν Σούκρην ἢ Χονκισάχαρ ΝΑ. τῆς Λαπάζης, πρωτεύουσαν μετὰ 24 χιλ. Κ.—Τὸ Ποτόσιον, πρὸς Ν. τῆς Λαπάζης, μετὰ 23 χιλ. Κ. (ἄλλοτε τετραπλασίον) καὶ περιφήμων ἀργυρωρυχείων.

## 4. Ἡ Δημοκρατία Χιλῆ.

[9,700 □ Μ., 2,400,000 Κ.].

Αὕτη κειμένη κατὰ μῆκος τοῦ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην Μεγάλου ὠκεανοῦ ἔχει κλίμα εὐκραές καὶ εἶνε χώρα ἐπιμήκης καὶ στενή, πρώτη δὲ πάσης τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐξόρυξιν τοῦ χαλκοῦ. Πρὸς Ν. δὲ κατοικεῖ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἀνεξάρτητος λαὸς τῶν Ἀρανκάων· πόλεις δ' ἔχει·

Τὸ Σαντιάγο, πρωτεύουσαν, μετὰ 150 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου. — Τὸ Βα. παραῖσορ, πρὸς Β., μετὰ 100 χιλ. Κ., τὴν σπουδαιστάτην ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Χιλῆς. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ πλήρες νήσων πέλαγος τῆς Χιλόης πρὸς Ν. μετὰ πλουσίων λόφων ἐκ γουανώ, καὶ σύμπασα ἡ δυτικὴ παραλία τῆς Παταγωνίας, μετὰ τῆς ἀποικίας Μαγαλιώτης.

## 5. Ἡ Δημοκρατία τῆς Παραγουάης.

[4,300 □ Μ., 300,000 περίπου Κ.].

Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῶν ποταμείων βραχιόνων τοῦ Παράνα καὶ Παραγουάη· πόλιν δὲ ἀξιοσημείωτον ἔχει τὴν Ἀσουνσίονα, παρὰ τὸν Παραγουάην, ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πιλομαῖτον.

## 6. Ἡ Δημοκρατία τῆς Οὐραγουάης.

[3,400 □ Μ., καὶ περὶ τὰς 450,000 Κ.].

Αὕτη κεῖται παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Λαπλάτα, καὶ πόλιν ἀξιόλογον ἔχει·

Τὸ *Μορτεβίδεον*, ὄχυρὸν πρωτεύουσαν παρὰ τὸν Λαπλάταν, μετὰ 100 χιλ. περίπου Κ.

## 7. Ἡ Ὁμοσπονδὸς πολιτεία τοῦ Ῥίου Δελαπλάτα.

Ἦτοι ἡ Δημοκρατία Ἀργεντίνα.

[52,000 □ Μ., μετὰ 2,400,000 Κ.]

Αὕτη πόλεις ἀξιολόγους ἔχει·

Τὸ *Βουενοςάϊρες*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ (ἐνταῦθα 8 Μ. πλατέος) Λαπλάτα, μετὰ 290 χιλ. Κ. Εἶνε δ' ἡ πόλις αὕτη κέντρον τῶν σιδηροδρόμων καὶ ἔχει ἐμπόριον ἐξαγωγῆς πάσης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. — *Κορδόβα*, ὁπόθεν διὰ τῶν Κορδιλλιερῶν μεταβαίνουσιν εἰς τὴν Χιλήν.

## 8. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Βρασιλίας.

[151,000 □ Μ., 10,100,000 Κ.]

Τὰ ἄριστα τῶν ἐνταῦθα προϊόντων εἶνε ὁ καφῆς (τὰ  $\frac{4}{7}$  τῆς ὅλης παραγωγῆς τῆς γῆς), τὸ σάκχαρ, ὁ βάμβαξ, ἡ ὄρυζα καὶ ξύλον πρὸς βαφὴν (ξύλον τῆς Βρασιλίας). Εἰς δὲ τὰ ἐνδότερα ὑπάρχουσι χρυσαρυχεῖα, ἀργυρωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα ἀδαμάντων, οἷον ΝΑ. ἐν τῇ *Βίλλα Ῥίκα*. — Αὐτοκράτωρ δὲ εἶνε ὁ φιλόσοφος ἡγεμὼν *Πέτρος ὁ Β'*. καὶ πόλεις ἀξιολόγοι·

*Ῥίον Ἰανέϊρον*, ΝΑ. τῆς Βιλλαρίκας, πρωτεύουσα, καθέδρα καὶ πρώτη πόλις τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, μετὰ 280 χιλ. Κ. Εἶνε κύριος λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ καφέ καὶ τῶν ἀδαμάντων· ὅπως δὲ ὁ κόλπος αὐτῆς κοσμεῖται ὑπὸ νήσων καὶ στεφανοῦται περίξ ὑπ' ὀρέων παρέχει θέαν, ἣν δὲν εὕρισκει τις ἄλλαχοῦ. — *Βαχία* (ἄλλως *Ἀγ. Σωτήρ*),

μετὰ 130 χιλ. Κ., ἐξάγουσα σάκχαρο καὶ καπνόν.—*Περναμπούκο* ΒΑ., καὶ πλησίον αὐτοῦ Ὀλίνδα (ὄθεν ἐξάγεται Βρασιλιανόν ζύλον). Ὅμοῦ ἔχουσιν 120 χιλ. Κ.—*Πάρα*, ἀκμαία ἐμπορικὴ πόλις.

### 9. Γουϊάνα.

Αὕτη κεῖται πρὸς Β. τῆς Βρασιλίας, καὶ εἶνε μὲν πολὺ γόνιμος εἰς τὰ παράλια, ἔχει ὅμως κλίμα νοσῶδες. Καὶ Ἀγγλικαὶ μὲν πρὸς Δ. εἶνε τὸ Ἑσσέκιβορ, ἡ Βερβίκη καὶ ἡ Δεμεράρα. Ὀλλανδικαὶ δὲ ἡ Παραμάριβορ καὶ ἡ Σουρινάμη, καὶ Γαλλικὴ ἡ μικρὰ Καϊέννη, δυσσημισμένη διὰ τὸ θανατηφόρον κλίμα.

### 10. Παταγωνία καὶ Γῆ τοῦ Πυρός.

Αὕτη σύγκειται ἐκ τῆς ὑπὸ ἰθαγενῶν μόνον κατοικουμένης *Παταγωνίας*, τῆς ὁποίας πρὸς βορρᾶν σύνορον θεωρεῖται ὁ Ῥίος Νέγρος ποταμός, καὶ τοῦ ἀφιλοξένου, μεστοῦ δὲ νήσων πελάγους τῆς *Γῆς τοῦ Πυρός* (Χιονοσκεπῆς κορυφὴ 6,000<sup>π</sup>), κατοικουμένης ὑπὸ τοῦ τραχέος νομαδικοῦ λαοῦ τῶν *Πεσχεραίσων Πυρογείων*. Εἰς δὲ τὰ ΒΑ. τῆς Γῆς τοῦ Πυρός εὐρίσκονται αἱ *Μαλουϊραι* ἢ *Φλακάνδιοι νῆσοι*, γυμναὶ καὶ τραχεῖαι, κατοικούμεναι ὑπὸ ἀναριθμητῶν θαλασσιῶν ὄρνέων, φωκῶν καὶ θαλασσιῶν λεόντων. Οἱ Παταγῶνες φημίζονται ὑψηλότατοι τῶν ἀνθρώπων.—Βρεττανικὴ τις ἀποικία ἔχει μόνον 1,400 Κ.

# ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

[160,000 □ Μ., μετὰ περίπου 4 ἑκατομμ. Κ.].

**Θέσις καὶ πληθυσμός.** Τοῦτο τὸ μικρότατον ὡς πρὸς τὸ ἐμβαδὸν μέρος τῆς γῆς ἀνεκαλύφθη μὲν κατὰ τὴν 16<sup>ην</sup> ἑκατονταετηρίδα, ἀλλὰ πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1760 ἔγινε γνωστότερον. Κεῖται δὲ ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ ΝΔ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, καὶ συνίσταται ἐκ μιᾶς ἡπείρου καὶ πολυαριθμῶν νήσων, ἀνῆκον σχεδὸν ὀλοτελῶς εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον. Καλοῦσι δὲ *Αὐστραλίαν* οὐ μόνον τὴν ἰδίως Αὐστραλίαν ἢ Νέαν Ὀλλανδίαν, ἀλλὰ καὶ τρεῖς μεγαλητέρας νήσους (τὴν πρὸς Β. Νέαν Γουϊνέαν, τὴν ΝΑ. διπλῆν νήσον Νέαν Ζηλανδίαν καὶ τὴν πρὸς Ν. γῆν τοῦ Δειμένου ἢ Τασμανίαν) καὶ τὸ πλησίον σύμπλεγμα τῶν ἡφαιστείων Αὐστραλικῶν νήσων. Εἰς μεγαλητέραν δὲ ἀπὸ τῆς Αὐστραλίας ἀπόστασιν κεῖται ἡ ἐξωτέρα τῶν πρὸς Α. νήσων Αὐστραλικὴ σειρά, ἣτις καλεῖται *Πολυνησία* ἢ *Νῆσοι τῆς Νοτίου θαλάσσης*. Καθόσον δὲ περιλαμβάνουσι μετὰ τῆς Νέας Ὀλλανδίας καὶ πάσας τὰς πρὸς Α. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ νήσους, καλοῦσι τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς *Ὠκεαρίαν*.

Ὁ δὲ πληθυσμὸς σύγκειται ἐκ *Μαλαίων*, κατοικούντων τὰς νήσους τῆς ἐξωτέρας ζώνης καὶ τὴν Νέαν Ζηλανδίαν. Ἰθαγενεῖς δὲ κάτοικοι τῶν ἐνδοτέρων κειμένων νήσων εἶνε οἱ *Παπούαι*. Τὴν δὲ ἐνδοτέραν Αὐστραλικὴν ἡπειρον κατοικοῦσιν οἱ συγγενεῖς τῶν Παπουῶν ἀλλὰ διάφορον πρὸς αὐτοὺς ὁμιλοῦντες γλῶσσαν *Αὐστραλοὶ* (περίπου 100 χιλ.). Εἰς αὐτοὺς συγκατηριθμοῦντο καὶ οἱ παντελῶς ἐξαφανι-

σθέντες *Τασμαροί*. Εἰς δὲ τὰ δυτικὰ τῶν νήτων συμπλέγματα ζῶσι πολλοὶ λιτότατοι *Σίται* καὶ ὑπὲρ τὸ  $1/2$  ἑκατομύριον *Εὐρωπαίων*.

Α'. Ἡπειρος τῆς Αὐστραλίας ἢ νέα Ὀλλανδία  
μετὰ τῆς Τασμανίας.

[139,964 □ Μ., 2,300,000 Κ.].

Ἡ Νέα Ὀλλανδία πρὸς Β. μὲν χωρίζεται ἀπὸ τῆς Νέας Γουϊνέας διὰ τοῦ ἐπικινδύνου *Τορρησίου πορθμοῦ*, πρὸς Ν. δὲ ἀπὸ τῆς Τασμανίας (γῆς τοῦ Δειμένου) διὰ τοῦ *Βασσείου πορθμοῦ*. Τὸ δὲ ὁμοιόμορφον τῆς παραλίας διακόπτεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς *Καρπεταρίας*. Καὶ τὰ μὲν ἐνδοτέρω, ἐπανειλημμένως κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους ἐρευνηθέντα, εἶνε κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἔρημα, εἰς τὰ δυτικὰ μάλιστα εὐρίσκεται μία τῶν μεγίστων ἐρήμων τῆς γῆς· εἰς δὲ τὰ νοτιοανατολικά κεῖται ἡ εὐφορος ὀρεινὴ χώρα τῶν *Κυανῶν ὀρέων* [3,000<sup>π</sup>].

Εἰς δὲ τὰς δυτικὰς κατωφερείας τῶν *Βαραγγίων ὀρέων* πηγάζει ὁ σημαντικώτατος ποταμὸς *Μουρράης* (140 Μ. μακρὸς), δεχόμενος δεξιόθεν τὸν *Μουρουμβίγδην* καὶ *Δαυλίγγην*. Τὰ δ' ἐντεῦθεν, παραλλήλως πρὸς τὴν παραλίαν, ἐκτεινόμενα συνεχῆ ὄρη καλοῦνται *Αὐστραλικαὶ Ἄλπεις*. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς Αὐστραλίας πρὸς Ἄν. μὲν πλημμυροῦσι καταστρεπτικώτατα εὐρυνόμενοι τοσοῦτον, ὥστε ὁμοιάζουσι κόλπον θαλάσσης, πρὸς Δ. δὲ περιοδικῶς ξηραίνονται καὶ οὐδέποτε φθάνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἰδιορρυθμον δὲ καὶ ὁμοιόμορφον εἶνε τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν, ἂν καὶ τὰ δάση εἶνε σπάνια. Καὶ θηλάζοντα μὲν ζῶα ἰδιάζουσιν εἰς τὴν Αὐστραλίαν ὁ Αὐστραλικὸς κύων

καὶ τὸ κεγγυρῶ· πτηνὰ δὲ λευκοὶ ἀετοὶ καὶ μέλανες κύκνοι· καὶ δὲν ὑπῆρχον μὲν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως ἀρπακτικὰ θηρία καὶ ζῶα χρήσιμα, ἀλλὰ τανῦν ἐδῶ εἶνε τὰ μέγιστα τῶν προβάτων ποίμνια. Ἐκ δὲ τῶν ὀρυκτῶν εὐρίσκονται πολὺ πλούσια στρώματα λιθανθράκων, ἄλατος καὶ πάντων σχεδὸν τῶν χρησίμων μετάλλων· εἰς δὲ τὰς Αὐστραλικὰς; Ἄλπεις καὶ μεγάλα χρυσοῦ στρώματα.

Ἡ Αὐστραλία διαιρεῖται εἰς 4 ἀποικίας καὶ εἰς τὰς Βορείους γαίας.

### Ἀνατολική παραλία.

1. Ἡ ἀποικία τῆς νέας Νοτίου Οὐαλλίας, ἥτοι ἡ Νοτιοανατολική παραλία. Αὕτη θεμελιωθεῖσα τῷ 1788, εἶνε ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ ἀριθμεῖ 750 χιλ. Κ. Τὸ δὲ Σιδνέον, μετὰ τοῦ πολυτελοῦς καὶ εὐρυχώρου Ἰαξονείου λιμένος καὶ 225 χιλ. Κ. εἶνε δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῆς Αὐστραλίας.

2. Ἡ ἀποικία Κουνσλάνδη [31,442 □ Μ.], ἥτοι ἡ βορειοανατολική παραλία, ἔχουσα μόνον 240 χιλ. Κ. καὶ πόλιν τὴν Βρισβάνην μετὰ 30 χιλ. Κ.

### Νότιος παραλία

3. Ἡ ἀποικία Βικτωρία, ἡ καθ' αὐτὸ χώρα τοῦ χρυσοῦ. Ταύτης οἱ μὲν λευκοὶ κάτοικοι φθάνουσι τὰς 860 χιλ. ψυχῶν, πρωτεύουσα δὲ εἶνε ἡ Μελβούρνη, μετὰ τοῦ Φιλίππειου λιμένος (porte Philippe), 280 χιλ. Κ. καὶ πανεπιστημίου. Ἄλλαι πόλεις ἄξιοι λόγου εἶνε ἡ εὐλίμενος Γηλόγγη καὶ ἡ Βαλλαράτη, μετὰ 40 χιλ. Κ. καὶ μεταλλείων.

4. Ἡ ἀποικία τῆς Νοτίου Αὐστραλίας εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μουρράη, μετὰ 280 χιλ. Κ. Αὕτη πόλιν ἀξιοσημείω-

ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. (ΑΝΤΩΝ.).

τον ἔχει τὴν Ἀδελαΐδην, πρὸς Δ. τοῦ Μουρράν μετὰ 40 χιλ. κατοίκων.

### Δυτικὴ παραλία.

5. Αὕτη εἶνε ἡ μεγίστη τῶν 5 ἀποικιῶν, ἀλλὰ λίαν ὀλιγάνθρωπος, καθότι κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 30 χιλ. Κ. [45,900 □ Μ.]. οὐδ' εἶνε ἐλπίς νὰ κατοικηθῆ, διότι εἶνε ἀνυδρος καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἔρημος, ἀλλαχοῦ δὲ πλήρης τραχειῶν ἀκανθῶν. Πόλιν δ' ἔχει τὴν Πέρθην.

### Βόρειος παραλία.

6. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ Βόρειοι Γαῖαι διοικούμεναι ὑπὸ τῆς Νοτίου Αὐστραλίας· εἰς ταύτας δὲ πόλεις ἀξία λόγου εἶνε ἡ Βικτωρία. Τῷ δὲ 1870 ἐγένετο ἀποικία εἰς τὸν λιμένα *Darwin*, ὅπερ συνδέεται τηλεγραφικῶς μετὰ τοῦ ἐν τῇ Νοτίῳ Αὐστραλίᾳ λιμένος τῆς *Αὐγούστας*, καὶ αὕτη πάλιν μετὰ τῆς *Φα.λμούθης*, παρὰ τὴν νοτιοδυτικὴν ἄκραν τῆς Ἀγγλίας.

Καὶ νοτία μὲν ἐπαρχία εἶνε ἡ Χώρα Ἀλεξάνδρα, τὸ κέντρον τῆς ἡπείρου περιλαμβάνουσα, μόλις δὲ κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν ψαύουσα τὸν κόλπον τῆς *Καρπενταρίας*. Ἐμπροσθεν δὲ τῆς νοτίου ἄκρας τῆς Νέας Ὀλλανδίας, χωριζομένη ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Βασιλείου πορθμοῦ, κεῖται ἡ μεγάλη *Τασμανία* νῆσος [1,230 □ Μ.], μετὰ 115 χιλ. Κ. Πρωτεύουσαν δ' ἔχει τὴν Ὀβαρτώνα, μετὰ 20 χιλ. Κ.—Οἱ παλαιοὶ ἰθαγενεῖς κάτοικοι ἐξηφανίσθησαν.

### Β'. Αἱ νῆσοι τῶν Παπουαίων.

Εἰς ταύτας ἀνήκουσι πᾶσαι αἱ νῆσοι τῆς ἐνδοτέρας ζώνης, ἐκτὸς τῆς Νέας Ζηλανδίας, ἧτοι·



1) Ἡ *Νέα Γουινέα* [14,260 □ Μ.], ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς. Καὶ τὰ μὲν ἐνδότερα ταύτης εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, εἰς δὲ τὰ ΒΔ. εἶνε Ὀλλανδικαὶ ἀποικίαι.

2) Ἡ *Νέα Βρεττανία*, σύμπλεγμα νήσων πολυαριθμῶν, πρὸς Α. τῆς Νέας Γουινέας.

3) Αἱ *Νῆσοι τοῦ Σολομῶντος* ἢ *Νέα Γεωργία*, κατοικουμένη ὑπ' ἀνθρωποφάγων.

4) Αἱ *Νῆσοι τῆς Βασιλίσσης Καρλόττας*, ἢ αἱ *Νῆσοι τοῦ Ἀγίου Σταυροῦ* (Σαντακρούζης).

5) Αἱ *Νεαὶ Ἐβρίδες*, ἐν μέρει ὑπ' ἀνθρωποφάγων οἰκούμεναι.

6) Ἡ *Νέα Καληδονία*, Γαλλικὴ, τόπος ἐξορίας, ἔνθα ὁμως ἔπαυσε νῦν ἡ ἀνθρωποφαγία.

7) Τὸ *Βίτιον* ἢ *Φίδσιον* μεστὸν νήσων πέλαγος, μετ' Αὐστραλικῶν ἀποικιῶν, ἀπὸ τοῦ 1874 Ἀγγλικόν· διὸ ἔπαυσεν ἡ δουλεία καὶ ἀνθρωποφαγία.

### Γ'. Αἱ νῆσοι τῶν Μαλαίων.

Εἰς ταύτας ἀνήκουσι πᾶσαι αἱ νῆσοι τῆς ἀπωτέρας ζώνης καὶ ἡ διπλῆ νῆσος *Νέα Ζηλανδία*. Καὶ πλείσται μὲν εἶνε διαμορφωμέναι ὡς τὰ κοράλλια, (*χθαμαλαὶ νῆσοι*), τινὲς ὁμως εἶνε καὶ ἠφαιστέιοι (*ὕψηλαὶ νῆσοι*).

1) *Νέα Ζηλανδία*, [4,960 □ Μ.], Ἀγγλικὴ μετὰ 490 χιλ. Κ. Αὕτη ἡ πανταχοῦ ὄρεινὴ νῆσος εἶνε διπλῆ (τὸ ὄρος *Κῶκον* ἔχει 2,300<sup>π</sup>) καὶ διατέμνεται ὑπὸ τοῦ Κωκείου πορθμοῦ. Καὶ οἱ μὲν ἰθαγενεῖς κάτοικοι *Μαόροι* ἐκλείπουσι καὶ ἐδῶ κατ' ἔτος· πρωτεύουσα δὲ εἶνε ἡ *Αουκλάνδη* μετὰ 30 χιλ. Κ. εἰς ἓνα τῶν ὠραισιτάτων λιμένων τῆς γῆς.

2) Αἱ *Μαριάναι* ἢ *Λαρδόλαι* (Ἰσπανικαί), Ἀνατ. τῆς ἀπέναντι τῆς Ἀσίας Φορμόζας, ἠφαιστέιοι, ἤδη κατὰ τὸ 1521 ἀνακαλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Μαγγελλάνου.

3) Αἱ *Καρολίνας* (Ἰσπανικαί), πρὸς Β. τῆς Νέας Γουϊνέας μετὰ κατοίκων εἰρηνικῶν καὶ φιλοξένων.

4) Αἱ *χθαμαλαὶ Μουλγρᾶβιοι νῆσοι*, ΝΑ. τῶν Καρολινῶν, ἐκ δύο συμπλεγμάτων συγκείμεναι.

5) Αἱ *Νῆσοι τῆς Φιλίας*, πρὸς Α. τῶν Ἑβρίδων, ὧν ἀξιολογώτερα ἡ *Τογγαταβούα* (Τόγγα), καθέδρα τοῦ βασιλέως.

6) Αἱ *Σαμόαι νῆσοι* ΒΑ. τῶν προηγουμένων, νῆσοι χαρίεσσαί, μεθ' ὧν ἐμπορεύονται οἱ Γερμανοί. Ἔχουσι δ' οἱ κάτοικοι καθαρώτερον τῶν λοιπῶν Αὐστραλῶν χρῶμα καὶ πάντες σχεδὸν ἔγειναν χριστιανοί.

7) Τὸ *πλήρες χθαμαλῶν νήσων πέλαγος τοῦ Κώκου*, νοτιοανατολικῶς.

8) Αἱ *νῆσοι τῆς Ἐταιρείας*, πρὸς Α. Τὴν ἀξιολογώτεραν τούτων *Ταίτην* [20 □ Μ.] καὶ τὰς λοιπὰς κατέχουσιν οἱ Γάλλοι ἀπὸ τοῦ 1880. Οἱ κάτοικοι ἔγειναν χριστιανοί.

9) Αἱ *Πομοτοῦαι*, ΒΑ. τῶν νήσων τῆς Ἐταιρείας ἢ *Πεδίται νῆσοι*.

10) Αἱ *Γαλλικαὶ Μερδᾶναι νῆσοι*, ἠφαίστειοι καὶ ὄρειναί.

11) Αἱ ἀποτελοῦσαι βασιλεῖον συνταγματικὸν δώδεκα *Σανδβίχιοι νῆσοι* ΒΔ., ὧν μεγίστη εἶνε ἡ *Χαβάη* [220 □ Μ.] μετὰ τῶν ὑψηλῶν ἐκ λάβας κορυφῶν *Μαούρα Κέα* καὶ *Μαούρα Λόα* [13,000<sup>π</sup>], ὧν ἡ δευτέρα ἐνεργεῖ ἀδιαλείπτως. Καὶ οἱ μὲν (χριστιανοί) κάτοικοι ἐλαττοῦνται ἀδιαλείπτως· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδρεύει εἰς τὴν πόλιν Ὀρολουλούην ἐπὶ τῆς Ὀαχούης.

ΤΕΛΟΣ



# ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐξεδόθησαν νεωστὶ πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων

- Περὶ Ἑλληνικῆς Συντάξεως, ὑπὸ Κ. Ἀσωπίου, περίοδ. Α', ἔκδ. Η', ἐπι-  
 μελεία Δ. Ι. Ἀντωνιάδου, γυμνασιάρχου, ἔγκρ. τῆς Κυβερ. δρ. 1.75  
 Ἰερά Ἱστορία, κατ' ἕκτασιν, ὑπὸ Δ. Πενταζῆ, ἔκδ. Γ'. . . . . " 3 —  
 Ἐγχειρίδιον Φυσικῆς Ἱστορίας, ὑπὸ Σπ. Μηλιαράκη, (μετάφρασις ἐκ  
 τῆς τοῦ Γερμανοῦ (Carl Corpe), ἔκδ Β' μετὰ ξυλογραφῶν. δρ. 4. —  
 Ἑλληνικὴ Μυθολογία, μετὰ συνόψεως Ῥωμαϊκῆς Μυθολογίας καὶ  
 εἰκονογραφῶν, ὑπὸ Δ. Πενταζῆ. . . . . δρ. 4. —  
 Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας Ἐγχειρ. Β. Κοππίου, μεταφρ. καὶ πλουτ.  
 κατὰ τὰ νεώτατα Γερμ. συγγράμ. ὑπὸ Ἐ. Γαλιάνη, ἔκδ. Β'. δρ. 4. —  
 Λογικὴ καὶ Ψυχολογία, Θ. Ρουμπελίου, μεταφρ. Ε. Γαλιάνη " 3 —  
 Χριστιανικῆς ἠθικῆς Ἐγχειρίδιον ὑπὸ Μισαήλ Ἀρχιεπισκ. " 3. —  
 Τὰ Ἑλληνικά, ἦτοι ὁ βίος τῆς Ἑλλάδος κατὰ πάσας τὰς σχέσεις καὶ  
 ἐκδηλώσεις αὐτοῦ, κτλ. ὑπὸ Α. Πολυζωΐδου, ἔκδ Β'. . . . . δρ. 5. —  
 Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας Ἐπιτομή, Λεοντίου Ἀναστασιάδου, ἔκδ. Γ'. δρ. 5. —  
 Γραμματικὴ Λατινικὴ ὑπὸ Εὐθ. Καστόρχη, ἔκδ. Β'. . . . . " 1.50  
 Συντακτικὸν Λατινικόν, ὑπὸ Εὐθ. Καστόρχη, ἔκδ. Β'. . . . . " 1.50  
 Λεξικὸν Λατινοελληνικόν, ὑπὸ Σ. Κουμανοῦδη, ἔκδ Δ'. . . . . " 18. —  
 Λεξικὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἐπιτόμον μετὰ συντόμου ἑρμη-  
 νείας Γαλλιστί, ὑπὸ Κ. Βαρδάτη . . . . . δρ. 4. —  
 Γαλλικὴ Ἀνάγνωσις ταχεῖα, μέρος Β'. ὑπὸ Κ. Βαρδάτη . . . . . " 1.50  
 Πολυβίου Ἀναγνώσματα, ὑπὸ Χ. Πουλίου, μετὰ σημειώσεων " 1. —  
 Κορνηλίου Νέπωτος, βίαι, μετὰ σημ. ὑπὸ Ν. Ζευεράκη. . . . . " 2.50  
 Διοδώρου Ἀναγνώσματα, ὑπὸ Χ. Πουλίου, μετὰ σημειώσεων " 1. —  
 Περὶ ἐπικού μέτρου καὶ ἐπικῆς διαλέκτου, ὑπὸ Κ. Φωτιάδου " 1. —  
 Γαλλικὴ Μέθοδος Ὀλλενδόρφου, ὑπὸ Μ. Δασκαλάκη, ἔκδ. Β'. " 5. —  
 Κλείς τῆς Γαλλ. μεθ. Ὀλλενδόρφου, ὑπὸ Μαξ. Δασκαλάκη " 2. —  
 Ἡ ἠχὼ τῶν Παρισίων, ἦτοι πρακτικὴ ἄσκησις εἰς τὸ Γαλλιστί διαλέ-  
 γεσθαι κτλ., ὑπὸ Μαξ. Δασκαλάκη, μετὰ Ἑλληνικῆς Ἑρμηνείας  
 τῶν ἐν τῇ κειμένῳ λέξεων κτλ. . . . . δρ. 3.50  
 Γαλλισμοὶ ἐν διαλέγαις, μετ' ἀντιστοίχων Ἑλληνισμῶν κατὰ τὸν  
 γερμανικὸν τρόπον τῶν Bescherer ὑπὸ Μαξ. Δ. Δασκαλάκη δρ. 2. —  
 Γερμανικὴ Γραμματικὴ, ὑπὸ Α. Οδοκίου . . . . . " 6. —  
 Ἱταλικὴ Μέθοδος Ὀλλενδόρφου, ὑπὸ Μ. Π. Περιδου. . . . . " 4. —  
 Κλείς τῆς Ἱταλ. μεθ. Ὀλλενδόρφου, ὑπὸ Μ. Π. Περιδου. " 2. —  
 Ἱταλικὴ Γραμματικὴ, ὑπὸ Μ. Π. Περιδου, ἔκδ. ΣΤ'. . . . . " 4. —  
 Λεξικὸν Ἑλληνικόν καὶ Ἱταλικόν, ὑπὸ Μ. Π. Περιδου. . . . . " 20. —

Τιμᾶται Δραχ. 3.